Almueskole-Tidende.

Udgivet

af

S. M. Krognæss.

5te Aargang.

„Lader de smaa Børn komme til mig
og forhindrer dem ikke;
thi Guds Rige hører Saadanne til."
Mark. 10, 14.

Kristiania.

Carl Wangs Forlag.

1865.

 Som man vil se af Nr. 13 og Nr. 31 har Tidenden i Aarets Løb undergaaet Redaktionsforandringer. Men da den tidligere Udgiver, S. M. Krognæss, var Eneredaktør ved Aarets Begyndelse, er kun hans Navn opført paa Titelbladet.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Indhold.*)

I. Om Skolens Væsen, Gjerning, Ordning og Midler, dens Forhold til Hjem, Kirke og Stat saavelsom fremtidige Udvikling.

II. Skolevæsenets Tilstand og Foranstaltninger til Oplysningens Fremme.

*) De Stykker, som her ej have Meddelermærke, ere indførte af Udgiveren.

III. Literære Efterretninger.

IV. Strømeddelelser.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 1ste Januar 1865. { Nr. 1.

Tidsaanden og Skolen.

Af B.

Vor Tid er en Gjærings- og Brydningstid. Dette viser sig saavel i kirkelig som i borgerlig Henseende, og Skolen er heller ikke uden Indflydelse deraf. Næsten daglig hører man Tale om Forandringer, som skulle foretages, om Mangler, der skulle afhjælpes, og om nye Metoder og Fag, som skulle indføres. Man føler, at Skolen ikke er, hvad den burde være; man ser, at der er Mangt og Meget at rette paa; men som rimeligt er, kan man ikke altid enes om Midlerne hvorved og Maaden hvorpaa Sagen skal ordnes paa bedste Maade. Mange nye Ideer komme for Lyset; disse skulle prøves, for siden af Eftertiden at bedømmes. Hvor glædeligt det end er at erfare, hvilket Liv og hvilken Virksomhed der hersker baade i og for Skolen, saa maa det dog indrømmes, at det netop nu i denne — som jeg ovenfor har kaldt den — Gjærings- og Brydningstid er allerfarligst, og hvori man lettest er udsat for Udskejelser og Misgreb. Og det er derfor et Spørgsmaal, om man ikke, naar et halvt Aarhundrede er forløbet, vil forkaste Adskilligt af det, som nu saa højlig prises.

Det er unegteligt, at Skolen i de sidste Aar har gjort store, meget store Fremskridt baade i Byerne og paa Landet. For det Sidstes Vedkommende har Skoleloven af 1860 bidraget overordentlig meget. Men man maa dog vogte sig for at gjøre Skolen (Almueskolen) til et „Pulterkammer", hvor Alt muligt skal finde Plads. Trækker man formege eller for mange Fag ind i Almueskolen — navnlig paa Landet, hvor Skoletiden er saa knap — saa faar man ikke noget Helt ud af Nogenting. Jeg nævner her f. Ex. Legemsøvelser (Turnøvelser, Gymnastik) og Militærøvelser. Disse ere vistnok gode og i sig selv nyttige, men jeg tror, at det ikke er en ganske rigtig Opfatning af Sagen, naar der i ovennævnte Skolelov staar, at „Drengene, naar Omstændighederne tillade det, skulle gives Vejledning i Gymnastik og militære Øvelser". Thi Almueskolen, især paa Landet, maa, efter det Standpunkt, hvorpaa den endnu staar, først og fremst have Barnets aandelige Udvikling for Øje. Har man saa Tid tilovers for den legemlige Uddannelse, nu vel, saa benytte man den dertil. Og som et Grundlag for den legemlige Udvikling er Turnøvelser (Gymnastik); thi dette er for det Legemlige, hvad den formelle Del af Undervisningen er for det Aandelige. Det kunde derfor synes, som om disse Øvelser snarest maatte høre hjemme blandt Haandværkslærlinge; thi der skal det Legemlige udvikles, og det synes da rimeligst, at den formelle Dannelse hertil (Gymnastik) blev henlagt derunder. Men for de højere Skolers og Byernes Vedkommende stiller Sagen sig noget anderledes. Der maa Skolen mangen Gang meddele saa at sige baade Et og Alt, baade den legemlige og den aan-

delige Uddannelse. — Dette var nu e n af disse nye Ideer, men der er mange flere, som det vilde blive for vidtløftigt specielt at omtale.

Vor Tid er en Oplysningens Tid. Dannelse og Oplysning tiltager blandt alle Stænder og i alle Retninger. Som Følge heraf maa der naturligvis i Skolen gjøres større og større Fordringer. Og dette maa jo saaledes være; thi en god Skole er jo Grundlaget for en i Sandhed oplyst Tid. Det er nok ikke lang Tid siden, at Historie og Geografi var noget ganske fremmed i Almueskolerne paa Landet. Nu derimod ere disse Fag formodentlig almindelige, og dertil er vel tildels kommet Naturlære og Naturhistorie. Dette er noget, som Enhver, der har Skolen kjær, maa glæde sig over; men en Besynderlighed, der staar i Forbindelse hermed, kan jeg dog ikke undlade at berøre med et Par Ord. Medens man faar en hel Del nye Fag indførte og Undervisningstiden for de „ældre" udvidet, er der dog et Fag, hvis Tid ikke — ialfald paa enkelte Steder — forøges, men tvertimod indskrænkes, og det er — Kristendomsundervisningen. Det er, ligesom man skulde være ræd for (eller idetmindste finde det overflødigt), at Børn skulle lære meget af Guds Ord. Dette har vistnok sin Grund i Enkeltes eller et enkelt Partis Indflydelse; men noget Ejendommeligt for vor Tid er det dog. Men det er et farligt Spil dette. Thi hvis denne Anskuelse griber om sig, saa vil den maaske med Tiden komme til at forandre den kristelige Almueskole til en borgerlig Dannelsesanstalt, hvor Undervisningen i Guds Ord bliver en Bisag, og hvor den verdslige Oplysning spiller Hovedrollen. Man begynder allerede at mærke, hvor det bærer hen. Saaledes talte jeg for en Tid siden med en Præst, der nu er i en By, men har før været paa Landet, og han fortalte, at han havde flinkere Konfirmanter paa Landet end i Byen, og det uagtet at Skolevæsenet paa første Sted stod — efter hvad man kalder det — paa et meget lavt Trin, medens det i Byen skulde være blandt det bedst ordnede i hele Landet. Jeg maa tilstaa, at jeg mangen Gang med Bekymring har tænkt paa denne Sag; thi hvad nytter det vel i en Tid som vor, da Sekter og Partier, det ene værre end det andet, opfylder vort Land, at man har en borgerlig Oplysning, naar den kristelige mangler? Et lidet oplyst Menneske tror i al Enfoldighed, hvad det hører, medens den verdslig Oplyste med uklare Begreber i Guds Ord tror at vide Alt, vil kritisere Alt og synes i det Hele at staa saa højt, at han kanske ved given Lejlighed giver baade Præst og Kirke en god Dag. Naar altsaa den borgerlige Oplysning søges fremmet paa den kristeliges Bekostning, bliver Følgen enten ren Vantro eller aandeligt Hovmod. Og hvor let er det ikke for omstrejfende Sekterere at forføre slige Mennesker, som mangle den faste urokkelige Grundvold for sin Tro, og som derfor ikke ere istand til „at prøve Aanderne". Dette sidste maatte netop nu for Tiden være mere nødvendigt end ellers, da Forførelserne og Udskejelserne ere saa mange.

Det synes utroligt, — men adskillige Ytringer tyde dog hen derpaa — at der findes enkelte Lærere (som rigtignok ikke høre til de „Skriftkloge"), der anse det saagodtsom overflødigt at granske i Religionssager; thi deri tro de at vide saa meget, at det ikke behøves mere. Og dette er jo saa ganske rimeligt, naar de antage, at Kristendommen hovedsagelig skal bestaa i Hjertets Rørelser og derfor kalde al Undervisning død og magtesløs, som virker paa Forstanden, uagtet Apostelen siger: „Hvorledes skulle de tro paa den" osv. De ville ikke efterligne Menigheden i

Beroa, „der randsagede dagligen i Skrifterne, om disse Ting havde sig saaledes". Den (Menigheden) brugte ikke Ordet alene til at vække hellige, liflige Rørelser, men for at overbevise sig om, at dens Lemmers Tro virkelig var den rette og sande, om den Kristus, de troede paa, var den forventede Messias osv., med andre Ord: de søgte at komme til en grundigere Kundskab om og en større Vished for, hvor Vejen til Fred og Frelse laa, og hvorledes man skulde vandre fremad paa denne Vej, for ikke at falde eller forvildes. Det samme tror jeg nok maa blive Tilfældet den Dag idag, og det vilde derfor være saare ønskeligt, at man vel lagde paa Hjærte Profetens Ord: „Søger i Herrens Bog og læser". — Det er forresten en besynderlig Inkonsekventse, at man i alle verdslige Fag vil bibringe Børnene den størst mulige Uddannelse, medens man synes det er snart nok af den kristelige Oplysning. Enten maa man da anse den kristelige Oplysning for at være mindre vigtig end den verdslige, eller ogsaa, at der i vore Tider og under vore Forholde ikke behøves saa stort af denne Kundskab, eller og maa man antage, at Følelsen skal være det bestemmende, hvor Kundskaben mangler, eller og at formeget kristelig Undervisning er rentud skadelig. Men det ene synes mig ligesaa galt som det andet.

Vor Tid er en Frihedstid. Frihedsideen søges gjennemført i næsten alle Retninger. Man vil have kirkelig Frihed, borgerlig Frihed, Lærefrihed og — Skolefrihed. Ja Forældrene, siger man, skulle ikke alene have Lov til at holde sine Børn borte fra Undervisningen, men man vil endog tildels, at det skal staa til Børnene selv, om de ville udføre de Arbejder, Læreren paalægger dem, eller ej. Der er vel Ingen som negter, at Friheden, naar den bruges ret, er et af de største Goder her i Livet; men den er en farlig Ting; thi ved Misbrug kan den blive et stort Onde (jeg havde nær sagt et af de største Onder i Verden). Og mangen Gang kalder man det Tvang, som godt kan bestaa ved Siden af den rette, den sande Frihed. Saaledes kan det vist ikke være hemmende for den sande (kristelige) Frihed, at Forældre fordre Lydighed af sine Børn eller at Overordnede — saalænge de virke som saadanne — kræve Lydighed af sine Underordnede. Og jeg kan heller ikke finde, at det er en Krænkelse af Friheden, at en Lærer fordrer, at Børnene skulle udføre, hvad der paalægges dem, hvad enten nu dette er en Lexe at lære, en Stil at skrive eller andet deslige. Men der er et andet Punkt, som jeg først maa opholde mig lidt ved. Men førend jeg indlader mig herpaa, skal det bemærkes, at Skolen har en dobbelt Forpligtelse: den staar i tjenende Forhold baade til Staten og Kirken. Kirken kræver, at Skolen skal danne Børnene til at blive i Sandhed sædelige, kristne Mennesker, og Staten fordrer, at de (Børnene) skulle dannes til duelige og oplyste Borgere. Derfor er der ogsaa i Skolen 2 Slags Fag, der rigtignok tildels hænge meget nøje sammen, nemlig: 1) saadanne, som henhøre til Kristendomsundervisningen, saasom Bibelhistorie, Katekismus, Psalmevers osv., 2) saadanne, hvori man bibringes verdslig Oplysning, saasom Regning, Skrivning, Geografi, Historie osv. „Men", siger man, „Staten eller Kirken kan dog vel ikke have Ret til at tvinge Forældrene til at holde sine Børn i Skolen". Dette er heller ikke Tilfældet; der forlanges kun, at Børnene undervises, ligemeget hvorledes og af hvem. Og skal da en saadan Fordring være uberettiget? Man har tildels svaret „Ja" hertil, men dette forekommer mig at være temmelig meningsløst. Kirken maa have Ret

til at kræve, at dens Medlemmer skulle gjøre sig bekjendte med dens Lære, thi ellers kunne de umulig være Medlemmer af den. Den maa med Bestemthed kunne sige: Enten skal Du gjøre dig bekjendt med Kristendommen (thi ellers er der ikke noget Haab om, at Du kan blive sandt Medlem af Kirken) eller og faar Du være udenfor Kirken". Thi den første Betingelse for at blive en sand Kristen, er unegtelig at kjende Kristendommens Lære.

Som ovenfor bemærket, læses der i Skolen Meget, som ikke direkte henhører til Kristendomsundervisningen. Dette fordrer Staten skal læres. Statsstyrelsen skal nemlig hovedsagelig sørge for Borgernes timelige Vel, og dette kan i Grunden aldrig ved nogensomhelst Midler fremmes bedre, end ved at virke for gavnlig Oplysning og Dannelse blandt dem. Hvis da Borgerne sige: „Vi ville raade os selv, vi bryde os ikke om nogen Dannelse", da handle de ligesom uforstandige Børn, der ikke ville adlyde sine Forældres velmente Raad og Formaninger. Og ligesom Forældrene mangen Gang maa tvinge sine Børn til at gjøre, hvad der tjener til deres eget Gavn, saaledes bliver det nok ogsaa mangen Gang nødvendigt for Staten at anvende Tvang mod dens uforstandige Borgere, for at faa dem til at modtage et af de største Goder, som tilbydes dem, nemlig Dannelse og Oplysning. Og saavist som det er berettiget, at Forældre tvinge sit Barn til at være inde, naar det regner, eller at klæde sig varmt, naar det er koldt, saavist maa ogsaa Statsstyrelsen have Ret til at tvinge sine Undergivne til at modtage Dannelse og Oplysning. Jeg kan saaledes ikke indse Andet, end at Staten og Kirken med Rette kræver, at Forældrene skulle sørge for sine Børns Undervisning. Men Læreren da, har da han nogen Myndighed over Børnene? Det synes overflødigt at skrive noget herom for Folk, der ville holde Orden i sin Skole og tillige ønske at røgte sit Kald paa en forsvarlig Maade. Men jeg finder dog nogle faa Bemærkninger nødvendige. Læreren overtager jo for en stor Del Forældrenes Forpligtelser til Børnene i den Tid, han har dem i sin Varetægt; han er i Almindelighed baade Lærer og Opdrager. Naar han da overtager Forældrenes Forpligtelser (i en større eller mindre Grad), saa er det klart, at han ogsaa maa have Forældrenes Rettigheder. Han maa i det Hele behandle Børnene som sine egne, og at han da er baade berettiget og forpligtet til at straffe, naar det behøves, følger af sig selv.

„Men", siger man, „lad det nu saa være, at en Slags Tvang er berettiget fra Statens og Kirkens Side, men der kommer dog saa lidet Godt udaf det; det er desuden et Indgreb i de almindelige menneskelige Rettigheder". Det er ganske vist saa, at det vilde være ønskeligt at undgaa al Tvang; det vilde vist være bedst, naar Alt kunde ske frivilligt af egen Tilskyndelse. Men Sagen er den, at Børnene ikke ere saaledes, som de burde, eller som man kunde ønske, derfor kunne de heller ikke behandles som Idealer; de ere mangelfulde og maa da ogsaa behandles som mangelfulde. Og det vilde i Sandhed blive en underlig Skole, en underlig Stat og en underlig Kirke, naar al Tvang skulde ophæves. Dog maa man ikke her misforstaa mig og tro, at jeg ynder Tvang og Tyranni; thi det er langtfra Tilfældet; men jeg kan dog ikke finde Andet, end at man er nødt til undertiden at anvende Tvang paa Grund af den menneskelige Svaghed og Gjenstridighed. Men den maa betragtes og benyttes som et Nødmiddel, man saa lidet som muligt bør betjene sig af. En ubetinget Frihed kan jeg saaledes ikke billige

og den vil vel neppe bringe Velsignelse, men snarere Ødelæggelse og Elendighed.

Literære Efterretninger.

Udtog af Dr. Erich Pontoppidans Forklaring (Udgaven af 1843 med en Del Forandringer) ved **H. U. Sverdrup**, Sognepræst til Balestrand. Kristiania 1864. — Det er vistnok med Glæde og Tilfredshed, at de Mange, som med Længsel have imødeseet nærværende nye Udgave af Pontoppidans Forklaring, nu, da den er kommen, ville modtage samme. Vi have hidtil haft 2 forskjellige Udgaver af Forklaringens Udtog, men begge have haft sine Mangler, den ene fra Formens og Ordningens Side, den anden fra Indholdets, Lærens Side. Den nye Udgave af S. afhjælper Manglerne ved begge, idet den holder sig fri for det Skjæve og Mislige ved den omarbejdede og de formelle Mangler ved den ældre, og benytter det Gode ved begge. Den slutter sig i Formen og Stoffets Udvikling og Ordning til den omarbejdede, men udrenser dens dogmatiske Fejl, medens den i Læreindholdet slutter sig til den gamle. Det var just dette, vi tiltrængte. Nærværende Anmeldelse vil blive en Sammenligning mellem de 3 foreliggende Udgaver af Udtoget i de vigtigere Punkter, hvoraf forhaabentlig S.'s Fortrin fremfor de 2 andre vil være indlysende for enhver uhildet Betragter. Vi følge Ordenen. I Indledningen følger S. den gamle Udgave. Den omarbejdedes Fremstilling om Ordets mundtlige Forkyndelse som den egentlige Kilde, og først derefter den Lærdom, at vi ogsaa have Ordet skriftlig iblandt os, er altsaa forkastet. Og med Rette. Naar der som de Guds Udsendte, ved hvem Ordet er bleven bekjendt blandt Menneskene, nævnes ved Siden af Apostlerne og Evangelisterne ogsaa „øvrige Lærere", saa er det sidste Udtryk uklart. Menes dermed ogsaa de efterapostoliske og nuværende Lærere, saa smager det af katholiserende Sukcessions- og Traditions-Lære, at sætte disses Prædiken ved Siden af Profeternes og Apostlernes og foran og — ialfald tilsyneladende — uafhængig af det skrevne Guds Ord. De efterapostoliske Læreres Prædiken er ingen selvstændig Aabenbarelseskilde for Guds Ord ved Siden af Profeternes, Apostlernes og Evangelisternes og ved Siden af, eller endog foran det skrevne Ord. Menes ved „øvrige Lærere" kun de med Apostlerne samtidige apostoliske Mænd, saa er det Hele kun en historisk Oplysning om, at der blev prædiket mundtlig før der blev skrevet, hvilket er ganske rigtigt; ment denne Oplysning er af liden Betydning, naar det gjælder fremfor Al at belære om, hvor nu vi have Guds Ord aabenbaret for os. Sp. 10 i den omarbejdede: Skulle vi vente nogen anden Lærdom til Salighed end den, vi have modtaget ved de hellige Profeter, Evangelister og Apostler? er efter den gamle forandret til: Er da den hellige Skrift den eneste visse og fuldkomne Rettesnor for vor Tro og vort Levnet. Hvorfor er Udtrykket: „den hellige Skrift" undgaaet i den omarbejdede? Er det for at lære, at den hellige Skrift ikke er den eneste Rettesnor, og at vi modtage Profeternes og Apostlernes Lærdom ogsaa ved

Noget udenfor Skriften, saa er S.'s Forandring velkommen. Sp. 8 i den omarbejdede: Hvad skulle vi gjøre for selv at erfare, at deres Ord er Guds Ord? er derimod med Rette beholdt og foretrukket for Sp. 7 i den gamle: Hvad skal den gjøre, som endda ikke tror, at Bibelen er Guds Ord. At spørge Børn om dette Sidste er vistnok psykologisk urigtigt.

I Svaret paa Spørgsmaalet: Hvad er Katekismus? er Udtrykket „et kort Begreb af Guds Ord" forbedret til „en kort Lærdom". (I den nye hannoveranske Katekismus, som ligger for mig, svares paa dette Spørgsmaal saaledes: Katekismen er en kort Undervisning, i hvilken Hovedstykkerne af den kristelige Lære, saameget som det er nødvendigt for enhver Kristen at vide til sin Salighed, blive tagne af den hellige Skrift og forklaret ved Spørgsmaal og Svar). Spørgsm. om Lovens Gavn fremstilles i den gamle i 3 Spørgsmaal, for de Ubodfærdige, for de Bodfærdige, for de Troende. S. har her med Rette fulgt den omarbejdede, der spørger under Et: Hvad gavner Loven os og anfører dens 3dobbelte Gavn. Loven overbeviser o g s a a de Bodfærdige og Troende om Synden og driver o g s a a dem til Kristum. Se ogsaa Speners Forklaring Sp. 349 ff. Det Tredje derimod, de gode Gjerninger, Troens Frugter, henføres alene til de Troende. Forresten staar det naturligvis Læreren frit for at henpege paa Lovens forskjellige Nytte ved de 3 Stadier, Opvækkelsen, Omvendelsen, Helliggjørelsen. I 1ste Bud er beholdt den omarbejdedes Forbedring og Udvidelse ved Svaret paa, hvorledes man gjør andre Mennesker til sine Afguder. Derimod er der gjort den Forandring, at der, istedetfor at opstille Djævelen blandt det, som man kan gjøre til Afgud ved Siden af det Øvrige, spørges efter dette: Hvem tjener egentlig alle de, som saaledes bedrive Afguderi? De tjene Djævelen osv. Ogsaa denne Forandring maa bifaldes. I 2det B u d er beholdt den omarbejdedes enkelte Udvidelser, hvilke let ville erkjendes som Forbedringer. Ligesaa ved 3dje Bud. Udviklingen i den gamle er altfor kort og mangelfuld, se f. Ex. Sp. 96 og 97. At forklare „forsømme Guds Ord" blot ved Borteværen fra Kirken, er for snevert; ligesaa at „foragte Ordet" er mere end blot at være uandægtig; det er først og fremst slet ikke at bruge det. Hviledagen vanhelliges desuden ved flere Ting Derimod er ved Spørgsmaalet om Hviledagens Helligholdelse udeladt No. 4 i den omarbejdede: Ved Alt, hvorved gudelige Tanker og gudelig Tilfredshed kan vækkes og næres i vore Hjerter — rimeligvis fordi dette er en altfor rummelig Sæk, hvori snart sagt alt Muligt kunde puttes ned. Hvem ved, hvad et verdsligsindet Menneske kan falde paa at henregne til „gudelig Tilfredshed"?

I 4de Bud er beholdt de enkelte Udvidelser og Forbedringer af den omarbejdede, f. Ex. Sp. 107 og 108 om at hædre Fader og Moder, Sp. 121 om hvorledes Løftet til dette Bud gjælder endnu, Spd. 123 om hvad Straf Overtrædelsen paadrager sig. I de øvrige Bud slutter S. sig ogsaa til den omarbejdede, paa enkelte smaa Redaktionsforandringer nær. Dens Fortrin her fremfor den gamle er i Almindelighed indlysende. Meget er vundet ved de flere Bibelsprog og en noget fuldstændigere Udvikling, f. Ex. ved Forklaringen over det grove og fine Mord, ved Forklaringen over det fine Tyveri, ved Spørgsmaalet om, hvorledes vi skulle befordre Næstens Gavn i Næ-

ringssager (ved Redelighed, Hjælpsomhed og Velgjørenhed, f. Ex. ved at laane ham Noget osv.). I 8de Bud er efter den omarbejdede den usandfærdige Tale og den ukjærlige Tale behandlet hver for sig. Jeg kan ikke være enig med en Anmelder i L. Kirketid. No. 19, der her foretrækker den gamle, hvor begge Dele slaaes sammen som Forklaring over falsk Vidnesbyrd. Falsk Vidnesbyrd er i og for sig kun den usandfærdige Tale, medens det Syndige og ogsaa mod 8de Bud Stridende ved den ukjærlige Tale om Næstens Fejl, selv om det er sandt, fremhæves stærkere ved at nævnes særskilt. En Vinding ved den omarbejdede og ved S.'s er det ogsaa, at her al Løgn særskilt fremhæves som Synd. Paa adskillige Steder er de blotte Ja- og Nej-Svar i den gamle undgaaede. Istedetfor den gamles: „Straffer Gud de Ubarmhjertige? Ja" har saaledes S. efter den omarbejdede: Hvormed truer Gud de Ubarmhjertige? Med en retfærdig Gjengjældelse. Ligesaa ved Sp. 104 og 105. Redaktionen af Luthers Forklaring til Budene er som i den omarbejdede og at foretrække for den gamle, ligesom og mere svarende til den tydske Text, f. Ex.: „staa ham bi i al legemlig Nød" bedre end „i al Livsfare"; „hjælpe ham at fremme sin Næring og bevare sit Gods" bedre end „befordre Andres Gavn, dem dertil beskjærme og forsvare". (Fortsættes).

Skole-Efterretninger.

Den af Kand. theol. H. Anker paa Hamar oprettede „Folkehøjskole" aabnedes den 1ste November f. A. Der mødte 47 Elever, 4 Elever vare ivente, og desuden ankom En uventet, der blev optaget samme Dag; det hele Antal skulde saaledes være 52. Lektor Kjerulf har efterat have indhentet Kollegiets Samtykke udvalgt af Universitetets Samlingers Dubletter en Samling af de almindeligste Mineral- og Bergarter og i forrige Maaned oversendt den til „Folkehøjskolen" i Lighed med, hvad tidligere er skeet til Realskolerne og to af Seminarierne.

— Sveriges Skolelærerseminarier havde sidstleden Høst følgende Antal Elever: Stokholms 14, Upsalas 55, Linkøpings 60, Skaras 23, Strengnæs 29, Westeraas 38, Wexiøs 68, Lunds 107, Gøteborgs 103, Kalmars 12, Karlstads 47 og Hernøsands 24.

Bekjendtgjørelser.

Andenlærerposten ved Vadsø Borgerskole. Undervisning blandt Andet i Sang og Tegning. 30 Timer ugentlig. 200 Spd. aarlig. $\frac{1}{2}$ Aars Opsigelse. Tromsø Stiftsd. Vadsø Borgerskoles Bestyrelse. 15 Februar.

Kirkesangerbestillingen i Rødø Hovedsogn i Næssets Præstegjeld, forenet med en Lærerpost. Som Kirkesanger 30 Spd., som Lærer ved Kredsskolen 42 Spd., Kostholdsgjørelse 21 Spd. Som Lærer ved Øvelsesskolen for Næssets Lærerskole 20 Spd. Godtgjørelse for Lys og Brænde samt Lokale til

Lærerskolen 40 Spd. Klokkergaard. Sognepræst C. B. Heltberg. 6 Uger fra 29de November.

Bestyrerindeposten ved Børneasylet i Moss. 120 Spd. Fri Bolig i Asylet samt 50 Spd. for Opvarmning og Renholdelse af Asylværelset. Bestyrerinden er forpligtet til at holde en Pige, som Direktionen antager. Asylbestyrelsen i Moss. 15de Januar.

En Omgangsskolelærerpost i Treungens Annex til Nissedal. 24 Uger. 1 Spd. 30 Skill. pr. Uge. Kost in natura. 1ste Februar. Sognepræst Ferd. Huusher. Lærerposten i Ladestedet Florø, 18 Uger, derhos 12 Ugers Omgangsskole. 1 Spd. 1 Ort ugentlig. 6 Uger fra 28de November. Sognepræsten til Florø.

En Lærerpost i Høgsfjord, Stavanger Provsti. 34 Uger. 1 Spd. og Kost in natura. Høgsfjords Skolekom. Kristianssands Stiftsdirektion. 6 Uger fra 5te Decbr.

En Lærerpost i Molands Præstegjeld i øvre Thelemarken, forenet med Hovedkirkesangerbestillingen. 24 Uger, mulig Forlængelse. 80 Spd. og 12 Spd. 12 Favne Brænde. Brugen af en Plads. 6¼ Tønde Byg og 10—12 Spd. Kristianssands Stiftsd. Molands Skolekommission i øvre Thelemarken. 6 Uger fra 30te Novbr.

For Ladestedet Hvitsten med omliggende Gaarde en Lærerpost. 42 Uger. 1 Spd. 2 Ort pr. Uge, 71 Spd. 1 Ort og 12 Spd.; tilsammen 142 Spd. Værelse og Kjøkken. Renholdelse af Skoleværelset. Sognepr. C. Schancke i Vestby.

Ved den faste Skole paa Gaarden Bærby i Id Præstegjeld er Lærerposten ledig. Den aarlige Undervisningstid er 20 Uger, og Lønnen 1½ Spd. pr. Uge samt Kost og Logis paa Gaarden i Skoletiden.

Dersom Læreren kan udføre Choraler paa Harmonium, eller vil lade sig oplære deri, saa kan han tillige erholde Organisttjenesten ved Præstegjeldets to Kirker, hvilken Bestilling lønnes med 30 Spd. aarlig.

Andragende til Stiftsdirektionen om denne Lærerpost indsendes inden 6 Uger til Sognepræsten i Id.

Den 17de Decbr. 1864.

Almueskole-Tidenden udkommer 3 Gange maanedlig, den 1ste, 10de og 20de i Maaneden. Bladet koster 84 Skill. foruden Porto eller Budpenge 7 Skill., hvilket erlægges forskudsvis. Udenbyes Rekvisitioner, med Paaskrift „Almueskole-Tidendens Expedition", bedes indsendte til Kristiania Postkontor. Bekjendtgjørelser, vedkommende Skolen og Literaturen, optages i Bladet mod 3 Skill. pr. Linje.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt af Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 10de Januar 1865. { Nr. 2.

Om Straf i Skolen*).

Af V.

For over halvandet Aar siden sendte jeg under nævnte Overskrift et Stykke til „Folkeskolen", der blev optaget i 6te Aargangs No. 5, og hvortil der blev føjet et Par korte Bemærkninger af Redaktionen. Disse vare af en saadan Beskaffenhed, at jeg strax vilde have svaret paa dem; men da der blev givet Løfte om „med det Første at greje lidt ud i Sagen", har jeg opsat det Tid efter Tid at tage tilorde igjen. Men da der endnu ikke er kommet noget Mere om denne Sag — ialfald ikke noget direkte Svar —, tror jeg ikke at burde tie længere.

For det Første hedder det i nævnte Bemærkninger, at mit Stykke „bærer Vidnesbyrd om den sørgelige Sammenblanding og Forverling af Begreberne Tugt og Tvang". Jeg beskyldes altsaa for at have blandet sammen og forverlet Begreberne „Tugt" og „Tvang". Meget muligt; men man maa her erindre, at det ikke var min Hensigt at paavise Forskjellen mellem disse 2 Begreber, men kun at godtgjøre, at legemlig Straf baade er berettiget og nødvendig i Skolen, og da kan man for mig kalde det, hvad man finder for godt. Det var ikke Begreberne, jeg talte om, men Sagen, og den bliver i Realiteten den samme, hvad Navn man end giver den. Dernæst ere Tugt og Tvang i det Praktiske saa nøje forenede, at det mangen Gang er yderst vanskeligt at skjelne mellem dem. Thi naar man straffer et Barn for Ulydighed, Uartighed osv., saa vil man vel kalde dette Tugt, hvad det ganske vist ogsaa er. Men paa den anden Side kan det heller ikke nægtes, at der ogsaa er Tvang tilstede, forsaavidt Barnet derved hindres fra at følge sin egen Vilje. Og dette maa vel — ialfald for en Del — være Hensigten med Straffen; thi naar man straffer, saa tænker man vel ikke: „Nu skal du straffes, men du kan gjerne gjøre det samme en anden Gang". Tænker man ikke meget mere, at Barnet derved skal lære at

*) Nærværende Opsats var fra først af sendt til „Folkeskolen", og der var ogsaa givet Løfte om, at den skulde faa Plads der, men da Bladet gik ind, kunde dette ikke ske. — Da nu den Sag, Stykket handler om, er et rent Skolespørgsmaal, som ikke egner sig til at behandles andensteds end i Skoleblade, saa har jeg kun havt Valget imellem enten at sende det til „Almueskole-Tidenden" eller og lægge det tilside. Jeg har foretrukket det Første, især af den Grund, at der vist hos mange, især yngre Lærere, er adskillig Uklarhed i dette Punkt, ligesom man i det Hele taget ikke er paa det Rene med Forholdet imellem og Betydningen af Begreberne Tugt og Tvang. Jeg kan vist ikke opklare saa stort i denne Sag, men kunde jeg bringe Andre til at tænke lidt nærmere derover, saa er jeg tilfreds.
Forf.

vogte sig for slig Adfærd og lægge Baand paa sin egen Vilje, sin egen Lyst? Derom kan der vel ikke være noget Spørgsmaal. Men nu spørger jeg da: Er da ikke her Tvang tilstede? Saafremt man antager, at Tvang er Alt, hvad der nøder En til at sætte sin Vilje tilside og følge en Andens Vilje, maa man kalde dette Tvang. Jeg kan saaledes ikke skjønne Andet, end at Tugt og Tvang som oftest ere 2 Sider af samme Sag. Heller ikke kan jeg forstaa, hvorledes Tugten skal udøves, naar man ikke skal anvende Tvang i nogensomhelst Henseende. Er det ved kjærlig Omgang man tænker at faa væk alle Unoder hos Barnet, saa er der Tvang — Kjærlighedens Tvang. Er det ved Advarsler, Formaninger og et godt Exempel, saa er der Tvang, nemlig moralsk Tvang. Eller er det ved legemlig Revselse, saa er der ogsaa Tvang. Altsaa, enten maa der hos de Børn, hvor Tugt skal anvendes uden Tvang, slet ikke komme tilsyne noget Ondt, som behøver at underkues, eller ogsaa maa Tvangen under en eller anden Form blive forenet med Tugten. Men saalænge det staar fast, at der hos ethvert Barn mere eller mindre vil aabenbare sig en ond Natur, saalænge staar det ogsaa fast, at Tugt og Tvang ikke kunne adskilles, og at uden Tvang er Tugten en Umulighed, en Uting. Tvangen er en Del, en uundværlig Del af Tugten. Jeg ved saaledes meget vel, at Tugt og Tvang ikke er det samme, men jeg kan aligevel ikke skjønne, hvad al denne Snakken om Forskjellen mellem Tugt og Tvang skal være til, eller hvorfor man skal vedblive at vride og vende paa disse Begreber.

Det hedder endvidere i nævnte Bemærkninger: „At man ved udvortes Tvang og Straffemidler skal ligesaavel kunne vække, indplante og nære hos Barnet Tro, Kjærlighed, Oprigtighed osv. samt give det Afsky for Satansvæsenet, det er dog den „besynderligste Paastand af Verden". Ganske vist, det er en besynderlig Paastand; men endnu besynderligere bliver den, naar man lægger Mærke til, at der i mit Stykke vel neppe findes den ringeste Hentydning hertil. Thi jeg talte jo ikke der om Religionsundervisningen, men om Undervisningen i Almindelighed, hvilket jeg haaber, at den ærede Redaktion ogsaa maa kunne indse. Men siden man netop vil drage mig ind paa dette Felt, saa skal jeg ogsaa derom udtale min Anskuelse.

Der er vel neppe Nogen, som har tænkt eller sagt, at Tvang eller Straf direkte skal fremkalde Tro, Haab, Kjærlighed osv., ialfald har ikke jeg nogensinde tænkt det og, saavidt jeg ved, heller ikke udtalt det. At fægte saaledes mod egne opstillede Sætninger er virkelig at fægte i Luften. Det er desuden ikke vor Sag at „vække og indplante" Troen og Kjærligheden; det maa Gud gjøre. Vi maa kun, saavidt det staar i vor Magt, gjøre Hjertet modtageligt for Naaden; vi maa bearbejde Jordbunden, nedlægge Frøet osv. Gud maa give Væxten. Men om nu Tvangen eller Straffen ikke egentlig kan fremkalde Tro, Haab og Kjærlighed osv., saa har den dog sin store Betydning i den kristelige Opdragelse og Undervisning (thi disse 2 Ting ere her paa det nøjeste forenede). Vi maa nemlig her lægge Mærke til, at naar et naturligt Menneske skal dannes til en sand Kristen, saa ere 2 Ting nødvendige: 1) det gamle Menneskes Udryddelse eller Underkuelse; 2) det nye Menneskes Iførelse eller Indplantelse. Det første maa daglig underkues, eller som Luther siger, druknes og dø; det andet skal udvikles, styrkes og fuldkommengjøres. Disse 2 Ting maa vi holde fast ved og ikke blande sammen, naar her er Tale om Barnets Opdragelse og Undervisning i

Kristendommen. Barnet er ikke nogen Engel; der er en syndig Natur hos dette ogsaa. Denne bør bøjes, underkues og undertvinges, og dertil maa Forældre og Lærere bidrage. Barnet maa ikke have Lov til at følge sin egen Lyst og Tilbøjelighed; thi denne er ond og driver det videre og videre frem paa Syndens Bane. Derfor maa det tidlig vænnes til at bøje sin Vilje under Guds. Men nu er det saare sjelden, at Barnet er istand til andet end at følge sin egen Vilje; Forældre og Lærere maa her komme det til Hjælp. Kjærlige Ord, Advarsler og Formaninger kunne vel ofte være tilstrækkelige, men ikke altid. Under saadanne Omstændigheder vil jeg ikke have den ringeste Betænkelighed ved at anvende legemlig Straf; tvertimod anser jeg den for et vigtigt Middel til at bøje og underkue den onde Natur hos Barnet. Et af To maa her ske; enten maa legemlig Straf anvendes, som det sidste Middel, man har at gribe til, eller og maa man lade Barnet gaa sin egen Gang, hvilket forekommer mig at være aldeles uforsvarligt.

„Men", siger man, „Erfaring har noksom godtgjort, at udvortes Tvang har ægget og styrket det Onde i Mennesket". Dette tror jeg ganske vist af og til er Tilfældet, men paa den anden Side paastaar jeg med Bestemthed, at en forkjælet Opdragelse eller Undladelse af Straf har været Aarsagen til mangen vakker Ynglings aandelige og tildels legemlige Fordærvelse. Og vil man undersøge blandt de almindelige Forbrydere, hvad der er Aarsag til, at de saaledes ere komne paa Vildspor, saa tror jeg ganske vist, man vil finde, at det meget ofte, ja oftere end man tror, har sin Grund deri, at Forældrene have ladet dem formeget raade sig selv og ikke straffet i rette Tid. Derved komme de til mere og mere at glemme Syndens Strafværdighed og anse den tilsidst som noget Ligegyldigt, ja glemme kanske tilsidst, at Gud er retfærdig og forestille sig ham kun som en naadig og barmhjertig Fader, der kun truer med Straf, men ikke udøver den, ligesom deres Forældre eller Opdragere maaske have gjort. Straffen er derfor efter mit Skjøn aldeles nødvendig, for at lære Barnet, at Synden maa straffes, Retfærdigheden kræver det. Dette synes mig er ikke saa ganske uvigtigt; thi Læreren skal jo ikke alene være Kjærlighedens Talsmand, men ogsaa Retfærdighedens Haandhæver. Og det vilde tage sig temmelig besynderlig ud, om Læreren skulde tale om Guds Retfærdighed og Hellighed, og han da selv, som her virkelig staar i Guds Sted, skulde kunne se paa, at de ham betroede Børn gjorde den ene gale Streg efter den anden, uden at lade dem baade se og føle, at Synden maa straffes. Han vilde da ved sine Ord lære Et og ved sit Exempel noget Andet.

Er nu Bevidstheden om Syndens Strafværdighed paa denne Maade vakt hos Barnet, saa bliver Straffen med detsamme et Middel til at bringe det til Syndserkjendelse. Det kan let hænde, at et Barn, som ikke bliver straffet, kan tænke som saa: „Jeg er dog ganske vist et skikkeligt Barn, langt bedre end Andre; jeg ved, at paa Synden følger Straf, men naar jeg nu gaar fri, saa maa der ikke være Stort, som fejler mig; jeg har vist ikke nogen Synd, som er at regne paa". I Sandhed en farlig Tanke! — Nej, bliver man straffet for det, som er Straf værd, saa vil man vist ikke faa Rum for saadanne Tanker. Tvertimod vil Barnet da føle, at der er Meget hos det, der ikke er som det burde være. Allerede derved er Meget vundet; thi det ligger da temmelig nær for Barnet at tænke: „Jeg har handlet urigtigt, jeg maa blive bedre, aflægge min Synd, Ulydighed, Uartighed eller hvad

man nu vil kalde det —; det angrer sin Synd og ønsker at forbedre sig. Man ser derfor altid, at Børn ere undselige og skamfulde, naar man taler til dem om, at de ere blevne straffede; thi de føle, at de have gjort Noget, som de ikke burde gjøre. Kort: Straffen er et Middel til at bringe Børnene til Syndserkjendelse, Anger og i det Hele taget til det gamle Menneskes Undertrykkelse. Den er saaledes et Middel til det Ondes Udryddelse, men ikke direkte til det Godes Indplantelse. Men det Første er ligesaa nødvendigt som det Sidste. Og vi maa heller ikke overvurdere det Sidste, saa at det Første derved glemmes. Jeg vil heller ikke sige, at min Modpart har gjort dette, men det ser næsten ud dertil, naar den ytrer sig derhen, at udvortes Tvang (Straf) er unyttig eller skadelig, just fordi den ikke direkte kan fremkalde sand Tro, Kjærlighed osv., just som om der ikke skulde være noget Andet, der maa gaa forud for samme, nemlig Syndserkjendelse og Anger.

Literære Efterretninger.

Udtog af Dr. Erich Pontoppidans Forklaring (Udgaven af 1843 med en Del Forandringer) ved **H. U. Sverdrup**, Sognepræst til Balestrand. Kristiania 1864. — (Fortsat). Et Sted kan det være Spørgsmaal, om ikke den gamle Forklarings Svar burde være bibeholdt. Jeg mener Sp. under 6te Bud om, hvad der kan friste til Ukydskhed. Det er de meget omstridte „Adiafora“. Istedetfor den gamles: „Romaner, løsagtige Elskovsbøger eller Billeder, letfærdige Lege, Dands, Skuespil“ har S. efter den omarbejdede det mere almindelige: „Læsning af slette Bøger, usædelige og letsindige Forlystelser“. Det kan nu være saa sin Sag at opnævne enkelte Ting og Slags istedetfor at nævne det almindeligere Overbegreb, hvorunder endnu flere Slags kunne henføres. Men i Modsætning til den almindelige Slaphed i Opfattelsen af disse Ting, og til gavnlig Advarsel for Ungdommen kunde det ikke være af Vejen at nævne særskilt disse Ting for deres Almindeligheds og Fordærveligheds Skyld, navnlig da Dands, der især saaledes, som den drives blandt Almuen, unægtelig hører til de usædelige og letsindige Forlystelser, der friste til Ukydskhed.

Udtrykket „Romaner“ synes derimod vel specielt og snevert; bedre da: Læsning af slette Bøger. Naar forresten hos S. de almindelige Betegnelser ere foretrukne for de specielle Opnævnelser, saa er det vist ikke, fordi man ikke har villet henregne de sidste under de første, men rimeligvis, fordi man har villet undgaa at nævne noget saa Specielt og derimod overlade dette til den mundtlige Udvikling. Overbevisningen om, hvorvidt de omstridte Ting ere syndige eller ikke, kan heller ikke paatvinges af den Ene til den Anden; det er Noget, som vist Guds Aand vil lære den Enkelte, jo mere han faar Lov til at komme ind i Hjertet og herske. Kun derved faar Ens Mening og Forhold i disse Ting noget Værd og Betydning. Dette gjælder ogsaa om saameget andet Omtvistet. Belærelsen her maa, saa at sige, komme mere indvortes fra end udvortes fra, ellers kan den let lede til noget blot Udvortes. Alligevel

skulde jeg, som sagt, ønske den gamle Forklarings Svar væsentlig bibeholdt, især naar vi erindre, at det fornemmelig er den uselvstændige og for Fristelser til Ukydskhed saa let udsatte Ungdom, som skal paavirkes ved Børnelærdommen. Man mærke desuden, at der her fra Spørgsmaalets Side egentlig kun er Tale om, hvad der frister eller, efter d. gl., kan friste til Ukydskhed. At sige om de i den gl. nævnte Ting, at de frister, end sige da kan friste, det er ikke formeget sagt. Det være mig i denne Forbindelse tilladt at anbefale til Læsning en Traktat „om de saakaldte uskyldige Fornøjelser, efter A. H. Francke og F. W. Krummacher, Stavanger 1854“. At høre her lidt af dens Slutningsord kan ikke skade: — „Eller gjøre vi Eder Uret? Nu, saa beviser det, og underkaster Eder endelig for Fremtiden Sandhedens Ord! I spørge: maa vi da ikke det? Nej, svare vi med fuldkommen Bestemthed; ville I gjælde for Kristne, saa maa I det ikke. Hvorvidt denne elendige Tidsfordriv er Synd eller ikke, er det ikke engang nødvendigt her at undersøge; nok, det giver Anstød, og volder Brødrene stor Forargelse; allerede af denne Grund ere I beføjede til at gjøre Eder til Pligt at udtræde af saadanne Cirkler. I besøge Baller og spørge: „skulde heller ikke dette kunne bestaa med en Kristens Stand?“ Nej, sige vi i Guds Navn, det kan ikke bestaa dermed. Paa disse Forfængelighedens, Sandsetummelens og den vildeste Adspredelses Skuepladse hører ikke et Menneske hjemme, hvem det er gjort til Opgave at korsfæste sit Kjød samt sine Lyster og Begjæringer. Og en Saadan kan heller ikke holde ud der. Men I kunne det! Sig, hvad maa man tænke om Eder? I løbe i Theatret. „Hvorledes“, sige I, „skulde ogsaa det være en Kristen nægtet?“ Ja, aldeles. Thi hvad ere Teatrene, især i deres nærværende Skikkelse, andet end Løgnens Thronsale, Syndens Forherligelsessteder, Selvbedragets og Forblindelsens Propaganda, Templer helligede Sandsetummelen, den Ondes Fangegrave, Steder, belagte med Fristelsesnarer, hvor det Hellige bliver miskjendt, eller forhaanet, eller i det bedste Tilfælde dog nedværdiget. Kan vel et Menneske der være paa sin Plads, som levende har fattet Livets alvorlige Maal og ganske hengivet sig til Dens Tjeneste, som tilraaber Sine: Gaar bort fra dem, rører intet Urent! — — Eders Indtrædelse i den blinde Verdens Kredse og Sysler sker af Lyst, ikke af Nødvendighed; det sker af hemmelig Vedhængen ved Synden og dens jordiske Nydelse. — Bort med den nyeste Tids slappe Kristendom, som forliger sig med Alt, tager Alt i Forsvar og forstaar saa behændigt at tage tilbage det hele tilsyneladende forsagede Verdens- og Kjødsliv i en rummelig Pose med saakaldte Middelting!“ — Hvad fremdeles 9de og 10de Bud angaar, da er jeg enig med Indsenderen i Kirketidenden i, at man burde have opholdt sig længere ved dem. Sml. Udviklingen i Speners Forkl. Det havde været godt, om der mere udtrykkelig var gjort opmærksom paa disse Buds vidtgaaende Krav, den indre Lyst mere betonet. Rigtignok tales umiddelbart efter om den fuldkomne Renhed og Hellighed, som Loven i sin Helhed kræver. At henføre, hvad vi lære af denne Guds Fordring, til Loven i sin Helhed, er mere rigtig end som i den gamle at henføre det blot til 10de Bud. Hvorfor der gjøres den Forskjel mellem 9de og 10de Bud, som i den gamle, nemlig at i 9de skal forbydes den virkelige Lyst, i det 10de den

arvelige Lyst, kan Ingen forstaa, førend han faar den exegetiske Oplysning, at denne Skjelnen skriver sig fra forskjellige Udtryk for Verbet begjære i den hebraiske Grundtext 5 Mos. 5, 21. Det 9de Bud skulde da udtrykke: Lad din Vilje ikke hendrages af de onde Begjæringer, som bo i dig, medens det 10de Bud skulde udtrykke: „Der skal ingen ond Begjærlighed være i dit Hjerte; du skal ingen arvelig Synd have" (Sandh. til Gudfr. Sp. 264 f.). Jeg er ikke dygtig nok i Hebraisk til at kunne afgjøre, om denne Skjelnen er berettiget. Efter vor Bibeloversættelse og efter Katekismen er den det ialfald ikke; der bruges paa begge Steder det samme Ord: „begjære". Som det staar der i den gl. er denne Skjelnen besynderlig og gaadefuld. Ved Definitionen paa Skrøbeligheds Synd og Ondskabs Synd, følger S. den gamle Forkl., som er bibelsk rigtigere end Definitionen i den omarbejdede. Denne Skjelnen mellem disse 2 Slags Synd er bibelsk begrundet; se f. Ex. Johannes's skarpe Skjelnen mellem at gjøre Synd („hvo, som gjør Synd, er af Djævelen") og at have Synd („dersom vi sige, vi have ikke Synd, da bedrage vi os selv", et Sted, som rigtignok nærmest maa anvendes om Arvesynden). Udviklingen om gode Gjerninger i Slutningen af 1ste Part er hos S. som i den omarbejdede, rigtigere end i den gamle, opsat til 3dje Artikel under Helliggjørelsen. Her at tale vidtløftigere om Tro, Troens Natur og Troens Frugter er at foregribe 2den og 3dje Artikel og forudsætte dem kjendte.

2den Part. Ved Fremstillingen af Guds Egenskaber er de flere Bibelsteder en Vinding fremfor den gamle Forkl. Ved Fremstillingen af Opholdelsen og Styrelsen er den gamle altfor kort. Istedetfor som den gl. kun at spørge: „Opholder Gud det, som han har skabt? Ja, osv. Styrer og opholder Guds Forsyn alle andre Ting? Ja", er det rigtigere med den omarb. og S. at spørge: Hvad vil det sige, at Gud opholder alle Ting? osv. Hvad vil det sige, at Gud styrer Alt? osv. tilligemed den fuldstændigere Udvikling. Det Øvrige af 1ste Art. er omtrent ens.

I 2den Art. er, som i den omarb., Vidnesbyrdene og Skriftstederne om Kristi sande Guddom fuldstændigere end i den gamle. Foruden nogle ubetydelige Forandringer i Ordenen og nogle Forbedringer i Redaktionen af enkelte Svar, mærke vi et nyt tilføjet Spørgsmaal som Overgang til Talen om, hvorfra Kristus har gjenløst os, nemlig: Hvem faar Del i Kristi Gjenløsning? De, som omvende sig og tro paa ham. Efter dette spørges da (Sp. 302): Hvad Frugt har den Troende af Kristi Gjenløsning? osv. Hvorledes er den Troende ved Kristi Igjenløsning friet fra Synden, — fra Døden, — fra Satan og hans Rige? Anmelderen i L. K. misbilliger, at S. ikke har beholdt den gamles og den omarbejdedes: Hvorledes har Kristus gjenløst os fra Synd osv. Mig derimod forekommer det just godt, at man ved udtrykkelig at nævne „Troende" i Spørgsmaalet søger at afværge den letsindige Misbrug af Sandheden, den døde Tro, netop her ved dette Punkt, som al Verden paaberaaber sig ogsaa i sin Ubodfærdighed. De 2 andre Udtog have ogsaa tænkt paa det samme ved i et af Svarene at sige: den evige Død er ikke mere at frygte for de Troende. Det rent Objektive ved Forløsningen til Oprejsning og Vederkvægelse kommer andetsteds til sin Ret, f. Ex. ved Spørgsm. 296: Hvormed har Kristus gjenløst os? Med sit hel-

lige og dyrebare Blod og med sin ubillige og uskyldige Død har han betalt for vore Synder osv. Der er det ubetingede og almindelige os og vore paa rette Sted.

Heller ikke kan jeg være enig med ham i hans Anke over, at Svaret paa Sp. 320 er beholdt: „Derved er Døden som Syndens Sold betalt". Jeg finder ingen Vanskelighed derved. Det synes mig kunstigt og udtværet, hvis Nogen ved at urgere Udtrykket „Sold" vil fremstille den noget fremmede Tanke: Døden som Syndens Sold er betalt til Ham, saa vi gaa fri for at maatte tage imod den. Udtrykket er, som vi let se, laant af Rom. 6, 23: „Syndens Sold er Døden" ɔ: dens Betaling, dens Gjengjeldelse, dens Straf er Døden. Nu gik ved Kristi Død denne Betaling, Gjengjeldelse og Straf ud over ham istedetfor os. Dommen over Synden ved Syndefaldet: Du skal dø Døden er gaaet ud over ham og ophævet for os (naar vi tro). Dette er en dejlig Tanke og Udtryk. Man behøver blot ikke saa strengt at urgere Ordet Sold. — I Spørgsmaalet om Nedfarten til Helvede er naturligvis Ordet „Evangelium" strøget. Det Uberettigede og Uforsvarlige i at tilføje dette Ord er forhaabentlig nu af de Allerfleste erkjendt, og skal derfor her ikke videre omhandles. Her blot følgende summariske Antydninger. At Jesu Prædiken i Hades var ikke en Evangelieforkyndelse, men til Dom, sees 1) af hele Peters Brevs Sammenhæng; Alt gaar ud paa at trøste de betrængte Læsere med den Sandhed, at de til Slut skulde sejre, medens Fienderne skulde lide og dømmes, saaledes som det alt var skeet med Noahs Samtidige. „Gjennem Lidelse til Herlighed" klinger igjennem i hele Brevet. 2) Just Noahs Samtidige opstilles i 2 Ptr. 2, 5 ff., Mt. 24, 37 ff., Luk. 17, 26 ff., (Ebr. 11, 7) som Exempel paa den største Ugudelighed og Trods, og paa første Sted — af samme Apostel — ved Siden af de onde Engle og Sodomæ og Gomorræ Stæder som Gjenstand for Dommen. Ogsaa 1 Ptr. 3, 20 fremhæver just deres ugudelige Trods. 3) Verbet i Grundtexten, keryssein, betyder blot forkynde, udraabe, proklamere, især en Sejer, altsaa ligesaavel til Dom for Fienderne som til Glæde for Vennerne. ikke „prædike Evangelium". 4) 1 Ptr. 4, 6 er ikke noget Parallelsted, da det handler om noget ganske Andet, og kan saaledes ikke anføres her. De „Døde" er i v. 5 og 6 de, som ere døde før Kristi Gjenkomst. Evangeliet er prædiket for dem, i deres levende Live nemlig, for at de, om de end dø den legemlige Død, („dømmes for Mennesker i Kjød"), skulde leve et guddommeligt Aandsliv. Dette til Trøst for de af Fienderne spottede og betrængte Læsere (v. 4), hvem ogsaa den legemlige Død foruden Fiendernes Trængsel anfægtede, da de nu vare frelste og desuden ventede Frelserens Gjenkomst i deres levende Live. Ogsaa her, om Døden, gjaldt det „gjennem Lidelse til Herlighed". Dersom deri skulde ligge, at Evangeliet var forkyndt for afdøde Aander som saadanne, hvorledes kunde det da siges, at de „skulle dømmes i Kjød"? Kjødet var jo da alt aflagt. En Aand har jo ikke Kjød og Ben (Luk. 24, 39). I et foregaaende Vers, v. 5, henviser jo desuden netop til den Dom, som ventede Fienderne af Gud for deres frække Ryggesløsheds og Spots Skyld; hvorledes kunde da Apostelen nu pludselig udtale det Modsatte om dem, at der gjordes Noget, for at de skulde leve for Gud i Aand?

(Fortsættes).

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Bestyrelsen for den herværende Forening til Fremme af kvindelig Haandverksdrift har fremkommet med Forestilling til Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet om Oprettelsen af et Seminarium til Uddannelse af Lærerinder for Almuskolerne og for Borgerskolernes lavere Klasser. Vi skal senere meddele de foreslaaede Grundtræk for Seminariets Plan.

Ekersund. Efter Magistrats og Skolekommissions Forslag er den højere Almuskoles (Borgerskolens) Førstelærers Løn paa dennes Ansøgning fra dette Aars Begyndelse forøget med 50 Spd. aarlig; Katheketen faar saaledes ialt 350 Spd.s Gage foruden en Offerdag. Kommunen har dog ingen Udgift ved denne Bevilgning, da Egersunds Sparebankdirektion har vedtaget at yde et aarligt Bidrag paa 50 Spd., foruden de 150 Spd., der lige fra Skolens Oprettelse i 1855 af Sparebanken aarlig er skjænket Skolen. Dette Bidrag i Forening med Skolepengene og 200 Spd., som Oplysningsvæsenets Fond aarlig yder, vil i Regelen være tilstrækkeligt for Skolens Behov. Skolen har foruden Katheketen 2 faste Lærere, der ere aflønnede med resp. 258 og 180 Spd., endvidere en Hjælpelærer, der har 24 Spd. Med Hensyn til den lavere Almuskole bevilgedes i en Repræsentantforsamling i Novbr. f. A. efter Magistratens Forslag 2den og 3dje Lærer hver et aarligt Tillæg i Løn af 10 Spd. De faa nu ialt i aarlig Gage resp. 160 og 130 Spd. Førstelæreren har 200 Spd. og en Hjælpelærerinde 60 Spd. aarlig. Den lavere Almuskoles Udgifter udredes alle af Kommunekassen med Undtagelse af 150 Spd., hvoraf Oplysningsvæsenets Fond bidrager 100 Spd. og Kirkesangeren 50 Spd. aarlig.

Ledige Bestillinger.

En Førstelærerpost ved Mandals Almuskole. 180 Spd. 15 Febr. En Førstelærerpost ved Malmø Almuskole i Mandal. 150 Spd. Fri Bolig. Februar Maaneds Udg. Kristianssands Biskop. Mandals Skolekommission.

Lærerposten ved Hummersans Kredsskole i Riskekverven i Hetlands Hovedsogn er ledig. 18 Uger i fast Skolelokale og 24 Uger i Omgangsskole. 1 Spd. pr. Uge og i Kostgodtgjørelse 18 Spd. Forøvrigt Kost in natura. Kristianssands Stiftsdirektion, Sognepræsten i Hetland, 4 Uger fra 21de December 1864.

Bekjendtgjørelse.

En Skolelærerpost er ledig i Søgne Præstegjeld. Skoletiden er 24 Uger i Aaret, og det saa godt som alene i Vintertiden, og Lønnen 26 Spd. Ansøgninger om denne Post, stilede til rette Vedkommende, bedes snarest muligt portofrit indsendte til Undertegnede.

Søgne 16de December 1864.

P. Bjørnson.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 20de Januar 1865. { Nr. 3.

Om Seminarielærere.

Af Lærer L. Hvalby.

Et af de Spørgsmaal, der var opstillet til Samtaleemne paa sidstafholdte Skolemøde i Kristiania 1863, var, som man vil erindre: „Bør Lærerskoler ophjælpes, eller bør Stiftsseminarierne udvides?“ Omendskjønt der vistnok indrømmedes, at Lærerskoler eller Smaaseminarier, som man ogsaa kalder dem, har stiftet Gavn, ja vel endog udsendt dygtige Almuelærere, var dog Alle enige i at betragte disse Læreanstalter som en Nødhjælp, man jo før jo heller maatte ønske at se afløste af noget Fuldkomnere og Bedre, hvorfor man udtalte sig ganske enstemmig for Seminariernes Udvidelse, saafremt Trangen til dygtige Lærere skulde blive afhjulpen. Der blev imidlertid kun talt om en Udvidelse i den Forstand, at Seminarierne skulde optage et langt større Elevantal hvert Aar end hidtil, samt forlænge Kursuset til tre Aar. At det Første maa ske, følger af sig selv, dersom Seminarierne ganske skal kunne gjøre alle de mindre Læreanstalter overflødige; men dersom Almueskolen og dens Lærere nogenlunde skal kunne tilfredsstille Tidens stigende Fordringer, saa synes Antydninger til en anden Forandring ved Seminariernes bestaaende Ordning heller ikke at være ubeføjet. Den nye Skolelov fordrer jo, som bekjendt, at der i Almueskolen skal undervises i Naturkundskab og Tegning, hvilke Fag endnu, saavidt vides, neppe skjænkes den Opmærksomhed ved Seminarierne, som de fortjene, og som maa ansees for en absolut Nødvendighed, saafremt den opvorende Ungdom nogensinde skal komme til at drage de Fordele af denne Undervisning, som Loven tilsigter. Da Undervisningsgjenstandene nu ere blevne saamange og forskjellige ved Seminarierne, saa synes det rimeligt, at Lærerkræfterne ved disse Anstalter heller ikke længer bør søges udelukkende iblandt Theologer; thi hvor dygtige Mænd disse end ere som saadanne, kan man vel ikke fordre af dem mere end af andre Mennesker, at de skal besidde universal Kundskab. Jo dygtigere En er som Theolog, destomindre Grund har man til at vente af ham, at han skal have interesseret sig saaledes for og lagt sig saameget efter Realvidenskaberne, at han vil føle sig skikket til at overtage Undervisningen i disse Fag ved et Skolelærerseminarium. Med en Smule Kjendskab til, hvad der læses af Realfagene til Andenexamen, vil det vist indrømmes, at det neppe er tilstrækkeligt for dem, der skal være vordende Læreres Lærer. En af de væsentligste Betingelser for, at Skolelæreren skal kunne virke til sandt Gavn i sit Kald, er, at han, foruden at besidde almindelige Lærergaver, faar en baade grundig og alsidig Udvikling, hvilket kun kan ske da, naar Undervisningen i ethvert Fag meddeles af Fagmænd; thi da først kan Undervisningen blive meddelt paa en saadan Maade og i en saadan Udstrækning, at

Eleverne virkelig tilegne sig Kundskaber, som i Forening med den Interesse, grundig og levende Undervisning aldrig undlader at vække og nære, vil sætte dem istand til siden paa egen Haand baade at befæste og stedse mere og mere at forøge dem. Dersom en i Realfagene dygtig Mand blev ansat som Lærer ved hvert Seminarium, saa vilde disse Lærere ikke alene bibringe Seminaristerne langt flere og grundigere Kundskaber i ovennævnte Fag, men ogsaa spare meget af deres kostbare Tid. Selv bortseet fra det langt større Udbytte, der vilde vindes i de enkelte Fag, hvorom her er Tale, vilde det visselig have en gavnlig Indflydelse paa Seminaristernes hele Aandsudvikling, at de bleve paavirkede af Lærere med forskjelligartet Uddannelse. Almueskolen er jo en Undervisningsanstalt, der baade begynder og afslutter sine Elevers Skoledannelse; den skal altsaa give Massen af Folket den Kundskab og Oplysning, hvoraf det siden skal høste Gavn og Velsignelse saavel for sit borgerlige som kristelige Liv. Skal Almueskolen nogensinde kunne løse denne sin vanskelige Opgave, saa maa dens Arbejdere først være saaledes udrustede, at de formaa at meddele sand og levende Oplysning. Sker først dette, saa vil man lære at forstaa ret at værdsætte baade Oplysningen selv og dem, der har gjort det til sin Livsopgave at arbejde til dens Fremme. Det nytter lidet at tale og skrive om Oplysningens Gavn og Velsignelse til Folk, der ikke kjende noget til den Tilfredsstillelse, der føles i Bevidstheden om at have lært Noget, som i Sandhed er nyttigt og godt, og som man har lært paa den Maade, at man forstaar at anvende det til Nytte for sig selv og Andre. Lad derfor Folket først gjennem dygtige Lærere faa indse og erfare, hvad levende Oplysning er, saa vil den nok selv retfærdiggjøre sine Talsmænd. — Om man paa Grund af de paapegede Forandringer ved Seminarierne skulde ønske Kursuset forlænget, skal her ikke siges synderligt hverken for eller imod, dog mærke man sig, at det for endel kun er tilsyneladende, at Eleverne ved Seminarierne nu har eller faar mere at bestille i den samme Tid end før, da man nemlig maa tage Hensyn til, at de unge Mennesker, der nutildags melde sig til Optagelse ved Seminarierne, har, i samme Grad som der nu fordres mere for at blive optagen, ogsaa havt saameget bedre Anledning til at erhverve sig Forkundskaber. Flertallet af dem, der optages paa Seminarierne nuomstunder, har i Almindelighed saamange Forkundskaber, som Seminaristerne for endel Aar tilbage havde vel nok med at tilegne sig det første Aar, de opholdt sig ved Seminariet. Naar nu altsaa Fordringerne ved Optagelsesprøven ere blevne saa betydeligt større, saa maa deraf følge, at Seminariets Undervisning enten kan begynde paa et højere Stadium eller i forholdsvis meget kort Tid gjennemgaa de samme Pensa i de forskjellige Fag, hvortil man før maatte anvende det første Aar. — Omend Ønsket om, at Seminariernes Lærerkræfter maa blive forøgede med Realister, muligens deles af Mange, vil man maaske have Vanskeligheder ved at opdrive dygtige Realister til deslige Lærerposter; men selv om det skulde vise sig, at saadanne Hindringer stillede sig i Vejen, gaves der vel ogsaa Midler til at bortrydde disse. Dersom den Anskuelse kunde vinde Indgang, at det godt lader sig gjøre, at man ogsaa kan erhverve sig grundige Kundskaber uden at gaa den akademiske Vej, saa vilde man vist om føje Tid ikke savne Mænd, der vilde være vel skikkede til at overtage de heromhandlede Lærerposter. Men saalænge saadanne Mænd — om de end fandtes — tiltrods for, hvor solide Kundskaber de end kunde godtgjøre at være i Besid-

delse af i forskjellige Grene af Realfagene, alligevel maa staa tilbage for dem, der have det akademiske Stempel, naar Talen er om Konkurrence til højere Lærerposter endog i Almueskolens Tjeneste, saa er der jo liden Opmuntring for unge og begavede Lærere til at opofre noget Klækkeligt til saadanne Studier, hvorfor Mange, der have Evner og Anledning til at erhverve sig en højere Dannelse, maa slaa ind paa den samme slagne Vej — den akademiske nemlig —, hvorved en stor Del af de bedre Lærerkræfter gaa saagodtsom tabt for Skolen.

Skole-Efterretninger.

Kristiania Stiftsdirektion har udnævnt: 28 Septbr: Seminarist fra Asker Eivind Hansen Gjønnæss og Hans Svendsen til Lærere i Tjødlings Præstegjeld (Halsens og Haakestads Skole), Førstnævnte før Lærer i Tjødling og Kristiania, Sidstnævnte i Holmestrand; — Sem. fra Asker Ole O. Nordvold til Lærer i 2 Skolekredse i Lesje. 2 Septbr.: Sem. fra Holt Anon Jørgensen til Lærer i Sandøkedal i Kragerø Præstegjeld (3 Skolekredse); — Sten Larsen Kjønsvaashagen, dimitteret fra Seminariet i Sem, i Ekernstrandens Skolekreds i Eker, — Andres Nilsen Kjome i Rollag (før konst. Lærer sammesteds), — Lærer i Eker, Ole Klausen, til Lærer ved Oddevolds Skole i Lier. 2 August: Aanon Olsen Bratsberg til Lærer i Frønæs Kreds i Solums Præstegjetd. 28 Juni: Harald Olsen Sørflaten i Nordre Distrikt i Hedalen, Søndre Aurdals Præstegjeld. 2 Juni: Seminarist fra Asker, Kristian Enger, Skjerve Skolekreds i Nøterø Præstegjeld, Seminarist fra Asker, Theodor Hornbæk, ved Kirkemoens Skole i Lunder Annex til Norderhov. 31 Mai: Torsten Syversen i Rudi og Brændhoug Skolekredse i Dovre Præstegjeld. 24 Mai: Torgrim Syversen og Erik Torgrimsen (før konst.) i Aadalen. 7 Mai: Kristian Olsen Erstad, dimitteret fra Lærerskolen i Land, i Fælde og Præsteruds Skolekredse i Lands Præstegjeld. 26 April: Seminarist fra Asker og konst. Lærer i Saude, meddelt Beskikkelse som fast Lærer sammesteds. 12 April: Seminarist fra Stordøen Ludvig D. Bugge ved Hovedkirken i Vang i Valders, — Nils Andersen Myklegaard, dimitt. fra Sem. i Sem, i Rods og Viulsrøds Skolekredse i Borre Præstegjeld; — Sem. fra Asker, Erik Berntsen, i Hyggens, Vestbygdens og Gjerdals Skolekreds i Røken, — Seminaristerne Helge Helgesen og Rasmus Andersen Ladvig i Faaberg. 23 Februar: Sem. fra Sem Ole Olsen Brævig til Lærer i Nore. 9 Febr.: Sem. fra Asker Ole O. Skinnæs i Kringstad Kreds i Sigdal. 2 Febr.: Sem. fra Asker, Gullik Pedersen ved Skolen paa Vasser, Nøterø Præstegjeld.

— Hamars Stiftsdirektion har udnævnt: 13 Oktbr.: Seminarist fra Stordøens Seminarium Henrik A. Monsen til Lærer i Nordre Strands tvende Skolekredse i Ringebo, Sem. fra Stordøens Seminarium Nils Helgesen Suphammer til Lærer i Nordre Vækkums Skolekreds i samme Præstegjeld, og Ole Eriksen Stensæt med Dimissionsexamen fra Lærerskolen i Land til Lærer i Søndre Fod-

vangs Skolekreds i samme Præstegjeld; Seminarist fra Stordøen Magne Magnesen Tysson til Lærer i Øverbygdens Skolekreds i Ringebo Præstegjeld og Ole Andersen Fauske, dimitteret fra Lærerskolen i Land, til Lærer i Øverbygdens Skolekreds i samme Præstegjeld.

— Til Lærere i Tromsø Stift har Stiftsdirektionen beskikket Følgende: 19 Mai 1864: Hans I. Hallesen, Sem. fra Tromsø til Skolelærer i Nesne; Ole Andreas Hansen, der har bestaaet den for Stiftet anordnede Lærerprøve, til Skolelærer i Hillesø. 26: Christoffer S. Bjørnum, fra Jarlsberg & Laurviks Seminarium, til Skolelærer i Stamnes. 20 Juni: Ole Christian Sørenssen — Lærerprøven — til Skolelærer i Hammerfest Landsogn; Henrik Arild — Lærerprøven — til Skolelærer i Hammerfest Landsogn; Johan Bjørkvall til Lærer ved Kaafjords Værks Skole; John Olson, Sem. fra Klæbu, til Skolelærer i Tysfjorden; Ole Hanssen Qvamsø, fra Vossevangens højere Almueskole, til Skolelærer i Vaagen; Gjermund G. Klyve, ligesaa, til Skolelærer i Vaagen. 15 Juli: Lars Larsen, Sem. fra Tromsø, hidtil Skolelærer i Maasø, til Skolelærer (og Kirkesanger) i Lebesby; 27: Johan Claudius Korneliussen, Sem. fra Tromsø til Skolelærer i Brønø. 28: Bendiks M. T. Bæverdal — Lærerprøven — til Skolelærer i Skjervø. 1 August: Johan B. N. Ofstad, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Tromsøsundet; Jens Estensen Øien — Lærerprøven — til Skolelærer i Tromsøsundet. 20: M. P. Olsen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Næsne. 22: Lars O. Larsen, Sem. fra Tromsø, hidtil Skolelærer i Lenvik, til Skolelærer (og Kirkesanger) i Maasø. 5 Oktober: Lars O. Pedersen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Lyngen; Ole Jonsen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Karlsø. 8: Peder Johan Larsen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Rørstad; Moritz J. C. Christensen, Sem. fra Tromsø, forhen Skolelærer i Gildeskaal, til Skolelærer i Skjerstad. 10: P. Agersborg, Sem. fra Trondenæs, til Skolelærer i Trondenæs; Ole Chr. Olsen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Trondenæs; Ole O. Næsset, Sem fra Tromsø, til Skolelærer i Maalselven. 14: Ole Johannessen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Karlsø. 20: Ole Johan Andressen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Ankenes.

— Om **Almueskolevæsenet** paa Landet i Kristianssands Stift har Stiftsdirektionen under 5te Juni 1863 til Kirkedepartementet afgivet Beretning for Aaret 1862. Deri gjøres opmærksom paa, at Aarsagen til at Beretningen ikke før var bleven indsendt, skrev sig fra Specialberetningernes sene Indsendelse. Uagtet Stiftsdirektionen havde forlangt dem til sig sendt i Februar, var f. Ex. Beretningen fra Karmsunds Provsti indløben den 1ste Juni, fra en Del Præstegjælde i Lister den 4de s. M. og fra Hægebostad ingen. Denne Forsinkelse mener Stiftsdirektionen, hvad ogsaa er fremhævet i Beretningen fra Trondhjems Stift, har sin Grund i Vanskeligheden af at erholde de fornødne Oplysninger om Skolekassernes Indtægt og Udgift hos vedkommende Regnskabsførere, da disse i Regelen aflægge Regnskab ikke førend i Marts Maaned. Stiftsdirektionen finder denne sene Indsendelse saa meget mere beklagelig, som den Tid, der bliver tilbage til Udarbejdelsen af en samlet Beretning for det hele Stift, kun bliver kort, og som det er en nødvendig Følge heraf, at Beretningen saaledes ikke kan erholde i alle Dele den ønskelige Fuldstændighed og Interesse. Det befrygtes ogsaa, at der i dette

Aar er indløbet Unøjagtighed i Specialberetningerne. Efter dernæst at have udtalt Ønskeligheden af at Stiftsdiretionernes Beretninger bleve offentliggjorte paa det Offentliges Bekostning, gaar Stiftsdirektionen over til at omtale Skolevæsenets Indtægt og Udgift. Samtlige Skolekassers Indtægt var 34,143 Spd. 41 Skill. Paa Matrikulskylden eller pr. Skylddaler var udlignet: I Øvre Telemarkens østfjeldske Provsti 31 Skill., Øvre Telemarkens vestfjeldske 51 Skill., Østre Nedenæs 67 Skill. Vestre Nedenæs 84 Skill., Robygdelagets 43 Skill., Mandals 61 Skill., Listers 18 Skill., Dalernes 34 Skill., Jæderens 11 Skill., Stavangers 60 Skill., Ryfylke 49 Skill. og Karmsuuds 9 Skill. Skolekassernes samlede Udgifter var: I Øvre Telemarkens østfjeldske Provsti 1554 Spd. 64 Skill., hvoraf til Lærerlønninger 1066 Spd. 74 Skill., Øvre Telemarkens vestfjeldske 2827 Spd. 36 Skill., hvoraf til Lærerløn 1698 Spd. 68 Skill., Østre Nedenæs 2491 Spd. 45 Skill., — 2173 Spd 18 Skill., Vestre Nedenæs 9080 Spd. 14 Skill. — 5059 Spd. 6 Skill., Robygdelagets 2484 Spd. 108 Skill. — 1608 Spd. 89 Skill. Mandals 3382 Spd. 114 Skill. — 1568 Spd. 98 Skill. Listers 2259 Spd. 17 Skill. — 1328 Spd. 87 Skill. Dalernes 1393 Spd. 68 Skill. — 1078 Spd. 43 Skill., Jæderens 1875 Spd. 109 Skill. — 792 Spd. 18 Skill. Stavangers 1463 Spd. 98 Skill. — 789 Spd. 84 Skill. Ryfylke 2342 Spd. 47 Skill. — 1085 Spd. 38 Skill. Karmsunds 1933 Spd. 94 Skill. — 1152 Spd. 10 Skill. I det hele Stift var der 1203 Skolekredse, hvoraf 124 havde fast Skole i Skolevæsenet tilhørende Lokale, 199 i lejet Lokale og 880 havde Omgangsskole. De Skolepligtiges Antal var 31,642, hvoraf 940 ikke modtog nogen Undervisning, 16900 i Fastskole, 16930 Omgangsskole og 195 udenfor Kredsskolerne. Af Lærerne vare 188 examinerede, 412 uexaminerede. 136 Lærere vare tillige Kirkesangere, 236 kun konstituerede. Foranlediget ved den store og beklagelige Mangel paa duelige Ansøgere til de mange ledige Lærerposter i Stavanger Amt, har Stiftsdirektionen meddelt flere Lærere sammesteds, hvilke alle have modtaget sin Uddannelse ved Stiftsseminariet, Bemyndigelse til at vejlede Lærerlinge. Af saadanne have i Aaret 1862 i Hele 29 underkastet sig teoretisk og praktisk Prøve overensstemmende med de Bestemmelser, hvilke man har tilladt sig tidligere at forelægge det kgl. Departement, og tildels i Skoledirektørens samt vedkommende Provsters og Sognepræsters Nærværelse, hvorefter de for Størstedelen ere blevne ansatte som Kredsskolelærere i forskjellige Dele af Stiftet. Da de i Almindelighed tidligere, ofte i længere Tid, havde virket som Lærere ved Almueskolen, og ved de anstillede Prøver lagde for Dagen at være omhyggeligt underviste og vejledede, tør det antages, at de i Duelighed ville fuldkommen staa ved Siden af dem, der ere udgaaede fra Lærerskoler, eller de saakaldte mindre Seminarier, hvis Demittender efter et Aars Kursus, ikke sjelden have vist mindre Dygtighed som Lærere. Lignende Bemyndigelse er senere meddelt en Fastskolelærer i hvert af Listers, Mandals og Robygdelagets Provstier.

— Bergens Stiftsdirektion har i en Rundskrivelse til Provsterne under 25 Januar 1864 udtalt, at Approbation af Skolehuse ikke vil kunne ventes meddelt, dersom Skoleværelset ikke mindst har „80 Kvadrat Alen Gulvflade, at det giver 2 Fag Vinduer paa hver af de ikke ligeoverfor hinanden staaende Vægge, hvert Vindu mindst

7 Alen højt og 1½ Al. bredt indvendig i Karmen, at der i Husets ene Ende anbringes en Forgang, hvori Husets Hovedindgangsdør, samt med Dør til Skolehuset og Dør til et lidet med Kakkelovn og Dør til Skoleværelset forsynet Aftrædelsesværelse for Læreren af mindst 20 Kvadrat Alens Gulvflade. Saafremt der anbringes Lem over Skolestuen, fordres en Højde af mindst 4½ Al. fra Gulv til Loft; hvor Spærreformen vælges, naturligvis med Kakkelovn, hvilken Form Stiftsdirektionen anser ønskeligst, da gives Tømmervæggene en Højde af 4 Alen over Gulvet, og man anbringer da tillige enten Ljaare med Glasruder i Taget eller en passende Ventil i den øverste Spids af Skolestuens fritstaaende Brøst". — — — „Familjelokale for Læreren bør i Regelen indbefatte 3 varme Værelser*) med Kjøkken og Yderbekvemmeligheder, hvoriblandt, saafremt der er Jordvej til Boligen, en passende Kjælder under Huset. Angaaende en saadan Bekvemmeligheds Ordning forøvrigt, bør for hvert enkelt Tilfælde Stiftsdirektionens Bifald indhentes — — —".

— Bergens Stiftsdirektion har i 1863 udnævnt følgende Lærere: 22 Januar: Seminarist Kolbein Samsonsen Skjærveim til Lærer ved Vossevangens faste Skole. 30 Jan.: Lærerlærling Ole Hanssen Gidskøgjerde til Lærer i Borgund i Søndmør, Seministerne Jakob Johannessen Grødem og Thor Iversen Bærø og Lærerlærlingerne Amund Gregoriussen Sorte og Karl J. Thorsen til Lærere i Skaue i Søndmøre. 5 Febr.: Lærerl. Kolbein Sørensen Fismen og Tallak Hanssen Stavanger til Lærere i Askevold, Lærerl. Jeremias Knudsen Befring til Lærer i Jølster, Erik Knudsen Thueland i Førde, Gunder Olsen Hildal i Kinservik og Seminarist Mathias Ellingsen i Ladvig. 17 Febr.: Lærerl. Johannes Anderssen Bratteli til Lærer i Ytre Holmedal. 19 Febr.: Lærerl. Anders Larsen Tisthammer til Lærer i Indvigen og Ivar Ivarsen Mo i Hosanger. 4 Marts: Lærerl. Olai Steffensen Thue til Lærer i Vanelven og Seminarist Ole A. Strømme til Kirkesanger og Lærer i Stranden. 7 Marts: Seminarist Thran Hagebø til Kirkes. og Lærer i Lærdal, Lærerl. Johannes Olsen Risting til Kirkes. og Lærer i Kinn, Villum Thorsen Hardeland og Ole Gundersen Nærenæs til Lærere i Etne. 15 Marts: Lærerl. Lars Nilssen Li til Lærer i Voss, Elias Brække og Rasmus Knudsen Brække i Harham, Kristen Olsen Laaven til Lærer i Leganger. 30 Marts: Lærerl. Gunder Olsen Øvstegaard til Lærer i Sunelven. 5 April: Lærerl. Thorstein Olsen Sexe til Lærer i Kinservik. 25 April: Lærerl. Karolius Johannessen Brusdal, Peder Eliassen Storeaarsæth og Peter A. Torgersen Nykrem til Lærere i Borgund, Seminarist Alf Thorkildsen Baardtvedt til Lærer i Strandvig. 26 April: Lærerl. Gjermund Gjermundsen Klyve til Lærer i Vikør: 3 Mai: Lærerl. Ivar Starken Brattetougle og Nils Rasmussen Hellesø til Lærere i Manger, Seminarist Mons Iversen Espeli til Lærer

*) Af denne Bestemmelse skulde man nok ønske Udtrykket „i Regelen" udeladt. Stue, Sovekammer foruden et Værelse for Lærerens Bøger, og hvori han i Enrum kan sysle med disse, maa da vel ikke være formeget. Det er fortalt, at en Skolekommissions Ordfører i Bergens Stift for ikke længe siden arbejdede dygtig imod, at Læreren skulde have 3 Værelser. Der maa rulle nogle underlige Forestillinger om Lærere i Folks Hoveder. Forberede sig til Skolen skulle de, gjøre Fremskridt skulle de, men et særskilt Læse-Værelse undes dem ikke; det er forstort.

paa Nordfjordejdet, Lærerl. Martinus Nilssen Haadneland til Lærer i Lindaas. 7 Mai: Seminarist Anders Rasmussen Ladvig til Lærer i Aurdal, Lærerl. Lars Larssen Vig og Kristoffer Kristoffersen Løvig til Lærere i Skonevig. 16 Mai: Seminarist Anders Pedersen Øvrebø til Kirkes. og Lærer i Balestrand. 19 Mai: Seminarist Ole Nilssen Gjærevig til Lærer i Fuse, Lærerl. Erik Samsonsen Stueland og Nils Johannessen Sæbø til Lærere i Sveen, Knud Kristensen Tandeløb til Lærer i Skaue, Søndmør. 25 Juni: Lærerl. Johannes Olsen Jøssendal til Lærer i Kinservik. 28 Juni: Lærerl. Johannes Larssen Nyhammer til Lærer i Evindvig. 2 Aug.: Lærerl. Kristen Kristensen Elde til Lærer i Bremanger, Jørgen Thorbjørnsen Fortun og Arne Hanssen Urdal til Lærere i Lyster. 11 Aug.: Lærerl. Peder Pedersen Lundarstøl til Lærer i Stordøen, Ole Hanssen Kvamsø og Lars Anderssen Florvaag til Lærere i Hosanger. 19 Aug.: Lærerl. Elling Pedersen Par til Lærer i Sunelven, Jakob Jakobsen Bergfjord og Magne Larssen Østheim til Lærere i Lindaas, Nils Hanssen Braastad i Ladvig, Søren Anderssen Berge, Knud Haldorsen Sjaastad og Mons Monssen Sande i Sellø. 23 Aug.: Seminarist Sigve Larssen Espeland, Lærerl. Peder Ulriksen Dalen og Kolbein Knudsen Berge til Lærere i Fjelberg. 9 Septbr.: Seminarist Johannes Jenssen Olnæs til Lærer i Volden. 21 Septbr.: Lærerl. Peder Thorsteinsen Moland til Lærer i Lyster. 25 Oktbr.: Lærerl. Nils Andersen Ræknæs til Lærer i Lindaas, Halvor Halvorsen Gripne i Tysnæs, Jakob Jørgensen Grov i Stryen og Thorbjørn Thorbjørnsen Horten i Ytre Holmedal.

Ledige Bestillinger.

Tvende Lærerposter i Sandsvers Præstegjeld. 1. I Nordlien, Haugmo og Komnæs Kredse. 36 Uger. 2. I Liøterud, Surlien og Gaaserud Kredse. 32 Uger, hvoraf 8 Uger Omgangsskole. Læreren tilpligtes, om forlanges, at undervise indtil 36 Uger; 1 Spd. 60 ß og 1 Spd. i Kostgodtgjørelse pr. Skoleuge foruden Brænde til Skolelokalerne. Kristiania Stiftsdirektion. 10de Januar. Sognepræst Monrad.

Lærerposten ved Kirkebygdens Kredsskole i Enebak. 37 Uger. 130 Spd. tilligemed fri Bolig, bestaaende af 2 Værelser med Kjøkken samt til Brænde 10 Spd. Kristiania Stiftsdirektion. Sognepræsten i Enebak. 4 Uger fra 14 Januar.

I Skjolds Sogn en Skolelærerpost for Ikdals, Duelands og Orkes Kredse ledig. Omgangsskole 12 Uger i hver Kreds. 1 Spd. Ugen med Kostholdin natura. Kristianssands Stiftsdirektion. 6 Uger fra 30 December. Sognepræst H. Høstad.

En theologisk Kandidat kan til førstkommende August Maaned faa en Lærerpost ved en Pigeskole i Drammen. De almindelige Skolefag, men ikke fremmede Sprog; Timeantallet 30 om Ugen og Lønnen 300 Spd. om Aaret. Hr. Pastor Dop vil give nærmere Oplysning.

En Lærerpost ved en fast Skole i østre Toten. 50 Spd., 30 Uger. Paa Skolegaarden — der er bebygget og træder istedetfor Kostholdsgodtgjørelse — fødes for Tiden 1 Ko og avles 4—5 Tdr. Korn og 15—20 Tdr. Potetes. 6 Uger. Østre Totens Skolekommission.

En Skolelærerpost i Sandøkedals Sogn, Kragerø Præstegjeld. 34

Uger, hvoraf 6 i Omgangsskole. 1 Spd. 60 ß og 1 Spd. 48 ß ugentlig. Kristianssands Stiftsdirektion, Sognepræsten i Kragerø inden 15 Februar.

En Lærerpost ved den „Tankske Skoles" Realafdeling i Bergen. Lærefag: Norsk, Geografi og Tysk. 28 Timer ug. 336 Spd. 3 Maaneders Opsigelse. Videnskabelig dannet Mand. Tiltrædelse 1ste April. Bergens Stiftsd. Skolens Bestyrer M. R. Smidt. 18 Februar.

Fjerdelærerposten ved Svelvigs høiere Almueskole. 150 Spd. 30 Timer ug. Ønskes helst En, der overtager Organistbestillingen ved Stedets Kirke, hvorfor 36 Spd. Stiftsd. Skolekom. 6 Uger fra 9de Januar. Sognepræst Blix.

I Hjelmelands Præstegjeld, Fister Anner, Kirkesangerpost, forenet med Omgangsskolelærerposten i Fister og Hetlands Kredse. 24 Uger. 20 Spd. og 24 Spd. Kost in natura. Skoletiden. Omgangsskolelærerposten i Halsnø og Eike Kredse i samme Anner 24 Uger, 24 Spd. og Kost in natura. Kristianssands Stiftsd. 6 Uger fra 11 Januar. Sognepræst Paul R Hofgaard.

Lærerposten i Omvigdalens Kreds i Kvindherreds Præstegjeld. 27 Uger. 1 Spd. 24 ß og 96 ß pr. Skoleuge. Bergens Stiftsd. Kvindherreds Sognepræst. 15 Febr.

Vrængens Fastskolelærerpost i Diestad Præstegj. 140 Spd. i Løn og Kostholdsgodtgjørelse. 15 Spd. til Ved til Skolen. Kristianssands Stiftsd. Diestads Skolekommission pr. Arendal. 28de Februar.

En Lærerpost i Grytten. 28 Uger. 1 Spd. pr. Uge. Kost in natura. Gryttens Skolekommission. En Lærerpost ved Klæbo Almueskole. 30 Uger. 8 Mark pr. Uge. Frit Ophold. 4 Uger fra 14 Jan. Klæbo Skolekommission.

Bekjendtgjørelser.

En Skolelærerpost er ledig i Søgne Præstegjeld. Skoletiden er 24 Uger i Aaret, og det saa godt som alene i Vintertiden, og Lønnen 26 Spd. Ansøgninger om denne Post, stilede til rette Vedkommende, bedes snarest muligt portofrit indsendte til Undertegnede.

Søgne 16de December 1864.

P. Bjørnson.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 1ste Februar 1865. { Nr. 4.

Lidt om samlet og spredt Undervisningstid.

Af Seminarist N. Farstad.

(Lærer ved Ekersunds højere Almueskole).

Vor Tid er en Oplysningens Tid, en Tid, hvori det mere og mere gaar op for den almene Bevidsthed, at saavel Individets som Samfundets Velvære for en stor Del beror paa den Grad af Oplysning og Dannelse, det er i Besiddelse af. Men Interessen for den almene Oplysning, hvortil jeg her sigter, er nylig vaagnet; Sagen er endnu i sin Begyndelse, og med fuld Anerkjendelse af og Tak for de mange store og gavnlige Foranstaltninger, der ere trufne for Sagens Fremme, maa det dog indrømmes, — og netop der, hvor Interessen er størst, vil det villigst indrømmes — at Meget staar tilbage at ønske, ikke alene hvad Maalet — dette at danne den opvoxende og saa meget muligt ogsaa den voxne Slægt til en oplyst, fordomsfri, og saameget det staar i menneskelig Magt, lykkelig Slægt—angaar, men ogsaa med Hensyn til den Institution, hvorved dette Maal skal naaes, Almueskolen. Det være langt fra mig at ville stile nogen Beskyldning for Mangel paa Besindighed og sundt Omdømme mod dem, der har havt med Almueskolens Reform at bestille; tvertimod har jeg og med mig enhver Oplysningens Ven Grund til at glædes over de mange gode og heldbringende Foranstaltninger og disses Gjennemførelse paa mange Steder i vort Land til Almueskolens Fremme. Men ved denne som ved enhver menneskelig Gjerning klæber der Mangler; og efter hvert som Interessen vorer, Blikket udvides og Erfaringer indvindes, vil man ogsaa faa at se, — og just den Nidkjæreste og Dygtigste vil snarest og grundigst se — at Mangt og Meget mangler, at Mangt og Meget behøver Rettelse og Forandring, ogsaa hvad Almueskolens Indretning angaar.

Den Sag, til hvis Fordel jeg her agter at sige nogle Ord, samlet Undervisningstid i Almueskolen nemlig, er i sin Tid behandlet i „Den norske Folkeskole", hvor baade Indsenderen og Redaktionen anbefaler samlet Undervisningstid og paaviser denne Ordnings store Hensigtsmæssighed; og saavidt mig bekjendt, har Sagen ikke senere i offentlige Blade været paa Bane, uden at jeg dog tør tro, at den er anerkjendt af den store Almenhed eller af Skolekommissionerne, og endnu mindre, at samlet Undervisningstid er almindelig indført. Det turde derfor være paa Tide nu atter at trække Sagen frem; og vilde Lærerne fra de forskjellige Egne meddele sine Erfaringer om og Betragtninger af Sagen, vare nærværende Linjer ikke skrevne forgjæves.

Den Tid, da den Skole, der arbejdede det største Timeantal om Dagen, og hvor Arbejdet ofte var af den Beskaffenhed, at man paa langt Hold kunde høre en forvirret Summen fra Skolestuen, ansaaes for den

fortrinligste og bedst ordnede Skole, er vel nu, tør man haabe, forbi. Og der gives vel heller ikke i vore Dage saa ret Mange, som er tilfreds med, blot at Barnet beskjæftiges et vist Antal Timer paa Skolen. Man begynder nu at spørge efter Undervisningens Frugt, hvilket jo er i sin Orden. Derfor maa Skolen ogsaa, hvad Undervisningstiden angaar, være ordnet saa, at det mest mulige Udbytte kan udvindes af baade Lærers og Elevers Virksomhed, dersom Skolen skal kunne kaldes en velordnet Skole. Men den spredte Undervisningstid, fordelt paa For- og Eftermiddag med et Par Timers Ophold om Middagen er — efter baade mine og mange andre Læreres Erfaring — Blylodder hængte paa Skolens Ben og træder hemmende ivejen for Undervisningens raske og kraftige Fremadskriden *).

Jeg skal først lede Opmærksomheden hen paa Elevernes Tarv i denne Sag. Naar Skoletiden er fordelt paa For- og Eftermiddag, kommer Børnene, som bekjendt, paa Skolen Kl. 8 eller 9 Form., og Skolen slutter da Kl. 4 eller 5 Eftermiddag. Naar nu Børnene komme hjem om Aftenen, skulle de have en liden Fristund til Leg eller anden oplivende og — vel at mærke — anstændig Fornøjelse; saa skulle de forberede sig paa sine Sager til næste Dag, og jeg spørger: Hvorfra skulle de hertil

---

*) Samtlige 8 Lærere ved vor Byes Skoler vare i et Møde i vor Lærerforening ogsaa enige i, at spredt Undervisningstid var en uheldig Ordning for Skolen og ansaa samlet Undervisningstid for langt hensigtsmæssigere paa ethvertsomhelst Sted og saaledes ogsaa her. Forf.

Udgiveren skal tilføje, at i Akers samtlige 18 Almueskoler har der nu i flere Aar været samlet Undervisningstid, og han har ikke fra nogen Kant hørt ytre andet end gjensidig Tilfredshed med denne Ordning. I et af Akers Lærerforenings maanedlige Møder blev det tvertimod for en Tid siden i Forbigaaende tydeligt og enstemmig udtalt, at man ønskede denne Ordning vedligeholdt, efterdi den ansaaes tjenligst for alle Parter. Da Udg. har flere Aars Erfaring for Ulemperne ved den spredte Undervisningstid, underskriver han ganske den nærværende Fremstilling og vil derhos til Støtte for den anføre, at den 22de Marts f. A. var det Spørgsmaal, der her behandles, bragt paa Bane i et Lærermøde, som da blev holdt i Støren. Ifølge et til dette Blad sendt Referat udtalte man sig der saaledes: „At Skolesøgningen indrettes paa den Maade, at Børnene faa Undervisning i Et, kun med Frikvarter imellem, bliver mere og mere erkjendt for at være fordelagtigere, end at de nyde Undervisning baade For- og Eftermiddag. Det medfører Fordele baade for Forældrene, Børnene og Læreren. Der blev fremhævet, at Forældrene faa sine Børn mere hjemme, saa de kunne faa adskillig Hjælp af dem; det vil være lettere for dem, der ere fattige, at sende Børnene paa Skolen. Børnene ville da faa Tid til at læse sine Lexer; det vilde ogsaa blive lettere for dem at gaa hjem, især naar Dagen er kort og Vejret haardt. Læreren kan paa den Maade faa Tid til at forberede sig til sin Gjerning, hvilket enhver Lærer virkelig behøver, men som dog saamange enten af Sløvhed eller Indbildskhed tilsidesætte. Aftenen kan Læreren, hvor der holdes Omgangsskole, aldrig faa benytte til Læsning. Folkene komme da ind i Skolestuen for at samtale med Læreren om „Dit og Dat", og Læreren kan ej lade denne Lejlighed hengaa ubenyttet. Netop da kan han faa en belærende Samtale i Gang. Endelig fremhævedes som den største Fordel ved den samlede Skoletid, at de ulovlige Skoleforsømmelser vist vilde blive færre".

tage Tid? Der kan formentlig intet andet Svar gives, end at Tiden maa blive altfor knap for dem. Og for de større Børn, som undertiden baade har den længste Læsetid paa Skolen, og hvoraf man maa fordre en større Selvvirksomhed hjemme, især om de ere Elever af en højere Almueskole, hvor den spredte Undervisningstid maatte være bibeholdt, stiller Sagen sig allerværst. Der maa da begyndes paa en Spræng forat lære de bestemte Lexer osv. til næste Dag, og denne Sprænglæsning bliver endda ofte alvorlig nok. Naar Barnet er af Arbejdsklassen, kunne ofte Forstyrrelser indtræde f. Ex.: ved Faderens eller andre Familjelemmers Hjemkomst fra Arbejdet osv. Hænger der desuden noget igjen hos Barnet af dets Læsning, bliver Udbyttet i Regelen noget elendigt og ufordøjet Floskelkram, som intet Værd har for Livet.

Hertil kommer, at om Eleven i Begyndelsen er nok saa flittig, vil han snart under en saadan bestandig Træællen tabe baade Lyst og Mod og lade Sagen gaa sin egen skjæve Gang.

Omtrent ligesaa galt om ikke værre stiller Sagen sig under Elevens Virksomhed paa selve Skolen.

Det kunde synes, at den spredte Skoletid ingen skadelig Indflydelse havde for Eleven ialfald i Formiddagstimerne; men jo, den har; thi Eleven kan paa Grund af, at han er mindre godt forberedt — hvori den spredte Skoletid for en Del har Skyld — ikke med den Nytte følge med Lærerens Foredrag og altsaa heller ikke høste det Udbytte af Undervisningen som ellers.

Saa kommer de to Timers Frihed om Middagen. Naar Barnet kommer hjem, staar ikke Maden altid færdig paa Bordet, og den Tid, som da hengaar under Ventningen, kan hverken blive nogen Fritid eller nogen Arbejdstid. Denne Slængetid, som jeg nærmest vil kalde den, kan tilligemed Spisningen borttage en Timestid, og den tilbageblevne Time benyttes da i Regelen, enten af den Flittige til Læsning paa Eftermiddagslexerne, eller af den Dovne til Kommers og gale Streger. I begge Tilfælde kommer Eleven paa Skolen mere eller mindre uskikket for Undervisningen. Han sidder dorsk og træg paa Skolebænken enten paa Grund af Arbejde i Fritiden, eller paa Grund af at han har en mere eller mindre godt forsynet Mave eller af begge Aarsager. At Undervisningen under saadanne Omstændigheder ikke kan gaa med Liv og Kraft, er saa indlysende, at jeg, snart sagt, ikke behøver at nævne det. Lægges nu til det Ovenanførte den Omstændighed, at der om Vinteren bestandig maa læses med Lys hjemme og tildels ogsaa paa Skolen, behøver man just ikke at have saa særdeles grundigt Bekjendskab til det menneskelige Legems Organisme for at forstaa, at et saadant Liv ogsaa maa have en fordærvelig Indflydelse paa Elevens, og jeg tør vel lægge til, paa Lærerens Sundhed. Se her, hvilke bedrøvelige Frugter den spredte Undervisningstid bærer for Skolen!

Hvor ganske anderledes stiller Forholdet sig derimod, naar man har Undervisningstiden samlet paa Formiddagen; da vil Eleven arbejde med langt større baade Interesse og Kraft, fordi han ved, at efter Arbejdet kommer der ogsaa en Hvilens og Forfriskelsens Stund; da vil Eleven ogsaa kunne sætte sig tilstrækkelig ind i sine Sager hjemme og med større Nytte følge Lærerens Foredrag paa Skolen; kort sagt, Arbejdet vil gaa med Liv og Lyst baade fra Lærers og Elevers Side, og Udbyttet af Skolegangen vil blive større. Man vil maaske indvende, at 5 a 6 Timers Undervisning i Træk vilde være uudholdeligt baade for

Lærer og Elever. Dette er ogsaa ganske sandt, men derfor har man Friminutter og Frikvarter, som saalangtfra kan siges at være en bortødslet Tid, at tvertimod Tiden her maa siges at være meget vel anvendt, da disse smaa Fristunder have en forfriskende og styrkende Indflydelser paa baade Lærers og Elevers Legeme og Aand; og efter et saadan vel anvendt Frikvarter kan Værket tages fat med saameget større Fynd og Klem.

Og naar Fagene hensigtsmæssig fordeles paa Timerne, saaledes, at de sidste Timer faa de mindst anstrængende Fag, tør jeg paastaa, hvad ogsaa Erfaring har vist, at en saadan Ordning er langt mindre trættende for Børnene, end den sløvende Eftermiddagsskolegang*).

Vender man nu Blikket paa Disciplinen i Skolen, vil man snart se, at den spredte For- og Eftermiddags Undervisningstid ytrer sin skadelige og hemmende Indflydelse ogsaa her. De hyppige og Fremgangen hindrende Skoleforsømmelser har man saaledes for en stor Del den spredte Skoletid at takke for, idet Forældrene paa Landet og tillige i Byerne, forsaavidt de høre til Arbejdsklassen, ofte kunne trænge til sine Børn og da almindeligst lægge Beslag paa dem om Eftermiddagen, saa at undertiden hele Bænke paa Skolen kunne være tomme i Eftermiddagstimerne.

Denne formentlig ikke uvæsentlige Grund til Skoleforsømmelserne, vilde falde bort, naar Undervisningstiden var samlet paa Formiddagen; thi Børnene kunde da komme hjem Kl. 1 eller 2, og de havde da hele Eftermiddagen fri, dels for at forberede sig til næste Dag, og dels kunde de ogsaa da uden Skade for sin Skolegang benyttes af Forældrene til at udrette enkelte Smaating, der kunde forefalde; og jeg har Grund til at tro, at Forældrene, naar man saaledes lempede sig lidt efter deres Tarv, med langt større Beredvillighed vilde sende sine Børn til Skolen, end ellers ofte kan være Tilfældet. I Byerne afstedkommer ogsaa den 4 Gange daglige Gaaen til og fra Skolen, hvilket den spredte Skoletid medfører, ofte Spektakler ja endog rent ud forargelige Optrin, som ved samlet Skoletid forhaabentlig noget kunde hemmes, da Børnene under en saadan Ordning kun gaa en Gang til og engang fra Skolen. Paa Landet stiller vel Forholdet sig ligedan i denne Henseende for de Børns Vedkommende, der have saa kort Vej til Skolen, at de gaa hjem om Middagen. Og de Børn, som paa Grund af Vejens Længde hjem eller af andre Aarsager maa holde sig paa Skolestedet i Middagsfritiden, maa Læreren idelig have i Kikkerten, for at de ikke skulle gjøre Ugavn, — et Forhold, som er yderst utaaleligt baade for Lærer og Børn.

Hertil kommer endnu for Landsbørnenes Vedkommende den slemme Omstændighed, at der, hvor den spredte Skoletid bruges, maa de om Høsten og Vinteren næsten bestandig gaa hjem fra Skolen i Mørke; ofte maaske i Storm, Regn eller Snefog, under hvilke Omstændigheder det ofte kan være slemt nok for Voxne at komme helskindet frem, endsige da for Børn. Ofte kan saaledes baade Lærer og Forældre have Grund til at svæve i Frygt og Angst for, hvorledes de Smaa komme frem. Fordre eller vente kan man vel heller ikke, at Læreren skal eskortere Flokken til

---

*) Ialtfald de allerfleste Landets Borgerskoler har ogsaa, saavidt mig bekjendt, i lang Tid brugt og bruger fremdeles samlet Undervisningstid, uden at nogen Anke desangaaende er fremkommen; og jeg kan ikke indse, at de saakaldte Simpleres Børn skulde kunne udholde Mindre i denne Retning, end de Børn, der hører til de mere dannede Klasser.

Fors.

de respektive Hjemsteder, — Noget, som ogsaa i de fleste Tilfælde vilde være umuligt, da somme Børn høre hjemme paa en Kant, andre paa en anden Kant af Skolen. At ogsaa denne Ulempe ved samlet Undervisningstid vilde falde bort, behøver jeg ikke at vise.

Jeg tør vel ogsaa henvende Opmærksomheden lidt paa Lærerens Tarv i denne Sag uden at blive beskyldt for egennyttige Bevæggrunde; thi Lærerens og Skolens Interesser falde her sammen. De samme Ulemper, som Eleven har af den spredte Skoletid, har ogsaa for en Del Læreren. Ved Dag efter Dag at trækkes med Elever, som den forkjerte Ordning af Skoletiden har gjort dorske og træge, fristes Læreren selv saare let til Dorskhed og Træghed, og indtræder dette Tilfælde, kan man sige Liv og Fremgang i Skolen Farvel; man har da kun igjen et Vrængebillede af, hvad Skolen skulde og kunde være.

Læreren har en baade saa vigtig og vanskelig Gjerning at varetage, at han vel behøver daglig at forberede sig og ved Læsning udvide sine Kundskaber; ja, jeg tør sige, at han behøver ligesaa megen Tid, og at han behøver at arbejde med langt større Kraft end Eleverne for at berede sig til Dagens Gjerning. Og nu spørger jeg atter: Hvorledes skal han hertil faa den fornødne Tid, naar Skolen slutter Kl. 5 om Eftermiddagen, uden at gjøre sig til et Trækdyr, der slider i et Kjør hele Dagen fra Morgen til Aften.

Lad ham faa Eftermiddagen til sin Disposition ved at samle hele Undervisningstiden paa Formiddagen; Skolen vinder direkte ved denne Ordning — hvilket ovenfor er vist — den vinder ogsaa indirekte; thi den samvittighedsfulde og dygtige Lærer vil just give til Skolen, hvad han har samlet af Kundskab i sine Fristunder. De gode Folk, som ere saa bange for at indrømme Læreren Fordele i denne Retning — der gives desværre ogsaa slige Folk — burde betænke, at de staa sig selv i Lyset; thi til syvende og sidst bliver det dog Skolen, der lider Skaden.

Jeg ved nok, at der, især af Uskjønsomheden, som her vil prætendere Skjøn, gjøres mange Indvendinger mod Sagen i sin Helhed; men det vilde føre forvidt her at fremsætte og gjendrive dem alle. Jeg skal tilslut derfor kun anføre en enkelt, der hyppig er bragt i Anvendelse, og, som det synes, ogsaa med nogen Grund, især da for Arbejdsklassens Vedkommende i Byerne.

Man siger, at den samlede Skoletid vil medføre Ulempe i Henseende til Husholdningen. Familjen vil, som rimeligt er, gjerne holde Middag samlet; Familjefaderen kommer hjem Kl. 12; Børnene komme af Skolen derimod først Kl. 1 eller 2; man har ikke altid Raad eller Tid til at holde Maden saalænge varm osv. osv.

Hertil kan der for det Første svares: Er Fordelen tilstede ved den anbefalede Ordning, faar man ogsaa finde sig i at gjøre lidt Opofrelse for at faa den. Madvæsenet bør da ei være det, der først spørges om i en saadan Sag. Alene Sløvheden kan bruge saadanne Argumenter i en Oplysningssag. Endvidere kan Sagen ordnes tilfredsstillende, uden at nogen egentlig Opofrelse behøver at gjøres. Det er nemlig saa ialfald i de fleste Byer i vort Land, saavidt jeg ved, at Skolegangen er delt, saa at enten Drenge søge Skolen en Dag og Piger en Dag, eller hvor Drenge og Piger gaa sammen, den øverste Afdeling en Dag og den nederste en. Naar Skoletiden var samlet, kunde dette ordnes saaledes, at de ældste Børn søgte Skolen de tre første Timer; altsaa om Sommeren f. Ex. fra Kl. 7—10, om Vinteren fra Kl. 8—11. Naar disse da kom

hjem, kunde de da gaa Husmoderen tilhaande i Et eller Andet og tillige kanske se til sine mindre Sødskende, om de havde saadanne, naar disse kom hjem fra Skolen, hvor de havde været beskjæftigede de tre eller to sidste Timer af Læsetiden*).

Herved vilde man ogsaa opnaa den væsentlige Fordel, at Børnene bleve beskjæftigede paa Skolen hver Dag; thi de Dage, de efter den nuværende Ordning ikke kunne søge Skole, blive desværre i de fleste Tilfælde Slængedage. Derhos vilde den daglige Undervisningstid for de mindste Børns Vedkommende derved bekvemt og passende indskrænkes.

Man vil maaske indvende, at det er altfor tidligt at begynde Undervisningen Kl. 7 om Morgenen; men hertil svares: „Morgenstund har Guld i Mund". De Smaa have godt af at være tidlig paa Færde for at begynde paa Dagens Værk; en saadan priselig Vane i Barndommen vil ogsaa bidrage Sit til at gjøre dem til flittige og aarvaagne Folk som Voxne.

Hermed være da Sagen lagt Skolens Foresatte, Lærere og Forældre paa Hjerte. Lad os engang alvorlig overveje den og lad ikke gammel Vane, Fordom eller ugrundet Mistanke holde en gavnlig Foranstaltning borte fra Skolen!

*) Denne Ordning er ogsaa — ved jeg med Visbed — indført i Almueskolen i en af vore vestlandske Byer, hvor man finder sig særdeles vel tjent med den; og om jeg ikke erindrer feil, har ogsaa Lærerne dersteds udtrykkelig erklæret, at de vilde anse det for en Tilbagegang for Skolen, om den gamle Ordning med spredt Undervisningstid blev indført igjen.

Forf.

Skole-Efterretninger.

I Østre Akers Kirkesangerpost, der ved Klokker Wleugels Død blev ledig f A., er Skolelærer Gjerberg konstitueret mod af Indtægterne at lønnes med 1½ Spd. ugentlig.

— Wetlesen paa Abildsø agter at oprette en Skole for Bondepiger med Hustrus og voxne Døtres Hjælp. Elevernes Antal bliver 6, og Kursuset skal vare 2 Aar. Undervisningsgjenstandene ville blive: Kjøkkenstel, Havedyrkning, Skræddersøm, Norsk, Husholdningsregning og Bogførsel samt Historie og Geografi. Betalingen er 2 Spd. maanedlig for Undervisning, Kost og Logi.

— Kirkesanger og Lærer i Holt, A. Feragen, har af sine Skoleelever modtaget en Præsent, et Pianoforte til en Pris af 200 Spd.

Ledige Bestillinger.

To Lærerposter ved Enebaks Præstegjelds Almueskolevæsen: a) Lærerposten ved Enebaknæssets Kredsskole. 37 Uger aarlig og Lønnen, Kost-

holdsgodtgjørelse iberegnet, 65 Spd. samt til Brænde 10 Spd. Familjebekvemmelighed. Brug af Gaarden Odeby, hvorpaa udsaaes 3 Tdr. Havre, ½ Td. Byg, ¼ Td. Rug, ¼ Td. Erter, 4 Tdr. Poteter og holdes Hest samt 3 Kjør. Gaardens Drift antages at give i Nettoindtægt omtrent 100 Spd. aarlig. b) Lærerposten ved Dalesjerdingens Kredsskole. 37 Uger aarlig og Lønnen, Kostholdsgodtgjørelse iberegnet, 75 Spd. samt til Brænde 10 Spd. Familjebekvemmelighed i Skolebygningen, der vil blive fuldført i Løbet af anstundende Sommer, og til Brug en Del af Gaarden Tysdal, hvis Drift antages at give et Overskud af 90 Spd. aarlig. — Enhver af disse Lærere er forpligtet til mod Godtgjørelse at betjene Skolen ved Rosjø Brug 3 Uger aarlig. Kristiania Stiftsdirektion. Sognepræsten i Enebak. 6 Uger fra 20 Januar.

Andenlærerposten ved Drøbaks Almueskole. 125 Spd. Familjebekvemmelighed. Med denne Post ønskes forenet Organisttjenesten ved Drøbaks Kirke, for hvilken Lønnen er 36 Spd. aarlig. Andenlærer har at undervise i Sang. Øvre Borgesyssels Provsti. Drøbaks Skolekommission inden 6 Uger.

I Raade Præstegjeld en Lærerpost ved en Kredsskole. Familjebolig og 60 Spd. aarlig for 40 Ugers Skolehold; i Kostgodtgjørelse erholdes 40 Spd. aarlig. Kristiania Stiftsdirektion. Raade Skolekommission. 6 Uger fra 23de Januar.

I Frolands Sogn to Skolekredse, nemlig: Jomaas og Bøilestad med 34 Ugers Skolehold i to Omgange, 44 Spd. 1 Ort og Kost paa Gaardene; og Dale og Evenstad Kredse, 22 Ugers Skole à 1 Spd. 36 ß og Kost paa Gaardene. Kristianssands Stiftsd. Sognepræst L. D. Krog, Froland pr. Arendal 30 April.

To Lærerposter i Kvaas Sogn i Lyngdal. 24 Ugers Skole hver. 100 ß ugentlig. Kost og Logis i Omgang paa Gaardene. Kristianssands Stiftsd. Sognepræst A. J. Lasson i Lyngdal. 6 Uger fra 17 Januar.

En Lærerpost i Edø Præstegjeld. 24 Uger. 7 Ort pr. Skoleuge. Kost i Skoletiden hos vedkommende Opsiddere. 15 Marts. Edø Skolekommission pr. Kristianssund.

Fra 19 April. Ved Ringerikets Realskole en Andenlærerpost til 360 Spd. Løn og en Tredjelærerpost 300 Spd.; ugentlig Underv. 30 Timer. Fagene: Realfag, Historie, Geogr., Engelsk, Fransk, Tegning og Sang deles mell. de ans. Lærere. Ansøgn. om Andenlp. til Kristiania Stiftsd., om Tredjelp. til Skolens Bestyrelse. I Ans. opgives, hvilke Fag Ansøgeren helst vil overtage. Ans. 4 Ug. fra 28 Januar.

En Kirkes.- og Lærerp. i Degernæs, Anner til Rakkestad, fra 1 April. Løn 1½ Spd. ug. i 36 Ug. aarl. og Kost in natura ell. Penge efter Skolekomm. Bestemm. Klokkerindtægten: 65 Spd. Kirkens Rengjørelse paahviler Kirkesangeren. Ans 6 Ug. fra 20 Jan. Kristiania Stiftsd. og Biskop.

Andenlærerp. ved Sandefjords højere Almueskole, besættes helst med en theol. Kand. Løn 230 Spd., fri Bolig. 30 Tim. ug. 90 Spd. for Brænde og Rengjør. til hele Skolen (5 Læseværelser). 3 Md. Opsigelse. Ansøges hos Laurviks Provsti 6 Ug. fra 1 Febr. gjenn. Sandefj. Skolekomm.

To Lærerposter i Stordøens Hovedsogn, den ene 33 Ug. à 6 Ort. Kost in natura. 18 Ug. i lejet Lokale og 15 som Omgangsskole; den anden med 36 Ug. Omgangsskole i 3 Kredse inden Sommeren 1866, da

efter et nyt Skolelokales Opførelse 2 Kredse slaaes sam. til 1, og Skoletid da bliver 30 Ug. Ans. 8 Ug. fra 20 Januar hos Berg. Std. gj. Sognepr. Kierulff.

Førstelærerposten ved Hortens Almueskole, 30 Ug., 200 Spd., fri Bolig, 3 Mdrs. Opsigelse. Ans. Kristiania Biskop 6 Ug. gj. Hortens Skolekommission.

Bekjendtgjørelser.

En Skolelærerpost er ledig i Søgne Præstegjeld. Skoletiden er 24 Uger i Aaret, og det saa godt som alene i Vintertiden, og Lønnen 26 Spd. Ansøgninger om denne Post, stilede til rette Vedkommende, bedes snarest muligt portofrit indsendte til Undertegnede.

Søgne 16de December 1864.

P. Bjornson.

Paa mit Forlag er udkommet:

Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet. Andet gjennemseede og rettede Oplag. Udgiven efter offentlig Foranstaltning. Første og andet Skoletrin. Pris pr. komplet i tre Bind 50 ß. J. W. Cappelen.

Subskriptions-Indbydelse

paa

Evangelisk Pædagogik af Dr. Christian Palmer,

oversat af Kand. theol. **J. R. Stockholm.** 1—3 Hefte à 24 ß.

Denne Bog betegner allerede ved sin Titel det bibelske og kirkelige Standpunkt, fra hvilket Forfatteren er gaaet ud, idet han skred til Løsningen af sin Opgave. Han staar paa Evangeliets Grund. Men den pædagogiske Visdom, som han har fundet i Evangeliet, har han stadig sammenholdt med sine rige Erfaringer fra det virkelige Liv. Det Værk, han her har frembragt, er altsaa fremgaaet som Resultat af det Lys, Skriften og Livet gjensidig have kastet paa hinanden. Dr. Palmer har tillige den Gave at kunne fremstille et videnskabeligt og dybt gjennemtænkt Indhold i en livlig og tiltalende Form. Derved anbefaler hans Bog sig som en ikke alene i høj Grad belærende, men tillige interessant Læsning først og fremmest for Geistlige og dygtige Lærere, der paa Embedsvegne have med de her behandlede Gjenstande at gjøre, men dernæst ogsaa for enhver dannet Familjefader, der ønsker en prøvet og sikker Veiledning ved sine Børns Opdragelse.

Den danske Oversættelse udkommer i 8 à 10 Hefter à 24 ß, hver 14de Dag udkommer et Hefte. Subskription modtages i enhver Boghandel.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 10de Februar 1865. { Nr. 5.

Hvorledes bør den kristelige Kateket forholde sig til den lutherske Katekismus? *)

Den kristelige Katekets Opgave er at uddanne Barnet til et selvstændigt kristelig-kirkeligt Individ. Det skal jo netop med denne Uddannelses Afslutning i Konfirmationen afgive et Vidnesbyrd herom, saavel ved under den kateketiske Prøve at gjøre Rede for vor Kirkes Lære om de kristelige Troessandheder som ved selve Løftets Aflæggelse at bevidne den hjertelige Tilegnelse heraf. Dette Maal vil imidlertid ikke Kateketen kunne naa ved at indskrænke sin Virksomhed til en blot formel og experimental Eretematik; her maa virkelig positiv Stofmeddelelse til. Sandheden kan ikke katekiseres ud af Barnet; den maa først meddeles som objektiv Aabenbaring, og kan da først blive Gjenstand for Katekentens methodiske Behandling. Her maa imidlertid anvendes stor Kritik baade med Hensyn til Stoffets Udvalg og dets Form. Dette maa naturligvis afpasses efter Barnets forskjellige Alder og deraf følgende forskjellige intellektuelle Udvikling. Stoffet vil efter sin Natur blive et historisk og et dogmatisk. Forsaavidt som vi tænke os Undervisningen inddelt i flere Kursus, vil naturligvis det historiske Stof blive at anvende i de første; det egentlig dogmatiske kun i de sidste. Dette maa imidlertid ikke forstaaes absolut. Naar vi nu her f. Ex. tage for os Spørgsmaalet, om hvorledes den kristelige Kateket bør forholde sig til den lutherske Katekismus, da maa ganske vist denne efter sit Indhold sortere under det dogmatiske Stof, men hører dog til det, der maa meddeles Barnet saa snart som muligt. Vi mene altsaa, at Barnet bør lære Luthers Katekismus allerede paa dets første Stadium, naar det kan læse saavidt indenad, at der kan blive Tale om nogen Udenadslæsning. Her bør da ogsaa nøje passes paa, at den læres aldeles ordret; bedre da at give ganske smaa Stykker ad Gangen, end at lade sig nøje med en omtrentlig og usikker Gjengivelse. Gjelder det ved al Undervisning for Læreren at passe nøje paa, at ikke Noget sætter sig fast i Barnets Hukommelse eller Forestilling i en forkjert og forvandsket Form, da gjæl-

*) Nærværende Spørgsmaal blev for en Tid siden fremsat til Besvarelse ved den praktisk theologiske Examen. Paa Anmodning har en af de theologiske Kandidater, der besvarede dette Spørgsmaal, vist os den Opmærksomhed at overlade til dette Blad sin Afhandling. Baade til denne og en anden theologisk Kandidat, som har meddelt os en Katekisation, sende vi vor Tak. Vedkommende har med fuld Ret „tænkt, at det kunde interessere" dette „Tidsskrifts Læsere, om der af og til blev leveret Prøver paa Besvarelse af theologisk-praktiske Opgaver". For begge Besvarelser er der meddelt Karakteren laudabilis.

der det sikkerlig ikke mindst for den kristelige Kateket i saa Maade at være aarvaagen ligeoverfor den herlige Skat, vi besidde i Luthers Katekismus. Nogen dogmatisk Udvikling fra Kateketens Side kan der naturligvis ikke være Tale om paa dette første Stadium; al Begrebsbestemmelse, al Abstraktion maa her holdes aldeles borte. Imidlertid vil ganske vist Barnet allerede her faa en Anelse om Lærebegrebet og gjøres modtageligt for en senere Tilegnelse deraf, naar det vænnes til at læse eftertænksomt Luthers enfoldige og klare Forklaring til de enkelte Stykker; Kateketen bør ogsaa have denne Opgave for Øje. Maa det end paa det Stadium fornemmelig være ham om at gjøre, at Katekismusstykkerne indprentes sikkert i Hukommelsen, saa vil det dog ved Siden deraf være hans Opgave saavidt muligt at forberede Barnet for en Tilegnelse af de rent dogmatiske Begreber. Spørge vi, om hvilken Methode Kateketen her vil have at anvende for at naa dette Maal, da kunne vi maaske betegne denne som Anskuelsens Methode. Barnet forholder sig her anskuende; Alt vil det se, og det gjælder da at lempe sig efter denne dets Trang ved at søge de enkelte Katekismusstykker og deres Betydning oplyste ved virkelige Personligheder og Tildragelser. Her vil naturligvis Bibelhistorien være en rig Kilde at øse af, ligesom det vel ikke er forkasteligt i saa Maade at hente Billeder og Analogier fra Hverdagslivet, kun at dette sker med stor Varsomhed. At forbigaa noget Stykke vil sikkerlig ikke være tilraadeligt. Enkelte have saaledes villet, at man skulde forbigaa den 3dje Artikel; men naar Kateketen under Undervisningen tager tilbørligt Hensyn til Børnenes Udviklingstrin, bør han vist tage alle Stykker med uden Undtagelse. Et andet Spørgsmaal, hvorom der har været stridt meget, er, i hvilken Orden man skulde tage Parterne. Man havde saaledes ment, at man hos det døbte Barn skulde begynde med Daabspagten (den 4de Part), hvorved alene Loven, Budene vilde kunne stilles i det rette Lys. Man har ment, at for den, der lever i det nye Testamentes Tid, altsaa ikke under Loven, men under Naaden vilde det være uret at stille Loven i Spidsen. Ja, Enkelte have i sin Iver gaaet saa vidt, at de næsten have ignoreret den første Part. Men maa En end indrømme, at Daaben maa danne Udgangspunktet for al kristelig Undervisning, saa maa vi dog slutte os til dem, der forsvare den gamle Ordning. Blandt dem, der forsvare denne, er Höfling og Palmer. Höfling siger, at det, som i den første Part udtaltes som Bud og Befaling, bliver gjennem den anden Part til Ønske og Begjæring. Palmer mener, at denne Ordning netop er af Vigtighed, idet det gjælder at indskjærpe Barnet den rette Ærefrygt og Respekt; men det forekommer os dog, at Luther selv forsvarer den bedst, idet han siger, at ved Loven bringes Mennesket til Erkjendelsen af sin Intethed, til den troende Længsel efter og Bøn om Naaden, der tilfredsstilles ved Naadens Midler. — Men ikke alene paa disse mere forberedende Stadier vil Kateketen have at behandle den lutherske Katekismus med særlig Omhu. Paa alle Stadier bør dette være Tilfældet, saavel det sidste som det første. Man vil ofte finde, at Børnene paa et senere Udviklingstrin betragte sig som de, der nu ere voxede fra sin Katekismus, og derfor ofte glemme den; men dette maa af al Kraft modarbejdes af den kristelige Kateket, idet han ved hyppige og uventede Spørgsmaal i dens Stykker, lader dem føle, at han kontrollerer deres Kundskab i den. Han bør altid indprente saavel den Ældre som den Yngre, at dette er en Bog, som han bør holde højt og i Ære, saa at han mere og mere til-

egner sig Luthers Ønske om altid at være en Katekismens Discipel. Er Kateketen tillige Præst, vil han have at indskjærpe dem dens Indhold, der have gjennemgaaet den katekettiske Undervisning i Skolen og ved Konfirmationsforberedelsen ved offentlige Katekisationer og Katekismefo-redrag. Forpligtelsen hertil ligger allerede begrundet deri, at den hører med til vor Kirkes symbolske Bøger.

Skole-Efterretninger.

Ved **Kristiania** Almueskole fratraadte i 1864: 29 Januar: M. Thomassen, der afgik ved Døden; 31: Th. Bræk, studerer. 31 Februar: A. Lian, D. Olsen, U. S. Hjermstad, der ere traadte over til anden Lærerstillng. Samtidig ansattes: N. Braaset, Ø. Salomonsen, N. Nielsen, D. Lysnæs og J. Thorsen. Af midlertidig antagne Lærere fratraadte 31 Juli Chr. Olsen, i hvis Sted antoges Thorkildsen. Endvidere antoges til midlertidig Lærer i en ny oprettet Gutteklasse i Nordre Skole Seminarist Bøe, samt til midlertidig Lærerinde ved en Pigeklasse i Nordre Skole Frk. Aubert og ved en Klasse i Sagenes Skole Chr. Wathner. Ved to i andet Skolehalvaar ny oprettede Klasser i Pipervikens Skole og to lignende Klasser i Grønlands bestrides Undervisningen indtil Videre af Skolens faste Lærere i Eftermiddagstimer. G Hansen.

— Førend **Hamar** Stift blev oprettet, var, som bekjendt, Kristiania Stifts Skolevæsen underlagt 2de Skoledirektorater og Stiftet i Skolevæsenets Anliggender derfor delt i det østlige og vestlige Distrikt. Det østlige Distrikt indbefattede Hedemarken, Akershus og Smaalenenes Amter; det vestlige Distrikt Stiftets øvrige Amter. Fra hvert af disse Distrikter ere de aarlige Beretninger afgivne særskilt til det Kgl. Kirke-Departementet. Der foreligger nu til Uddrag først Beretningerne for Aaret 1861, og det kan anmærkes, at disse Beretninger bleve afgivne senere end fra de øvrige Stifter; men Grunden dertil ligger ene og alene i den Omstændighed, at de indsendte Beretninger fra Skolekommissionerne led af saadanne væsentlige Mangler, at Skoledirektørerne maatte sende saagodtsom samtlige Schemata „tilbage for at faa dem rettede og forsynede med nye Oplysninger. Men selv efter denne Omforandring ere de dog, og det tildels i ganske væsentlige Punkter, mindre fyldestgjørende. Som Følge deraf har Stiftsdirektionen, for at Indberetningen kunde blive saa paalidelig, som det efter Omstændighederne var muligt, maattet søge andre Kilder, navnlig yderligere Forklaringer erhvervede ved særskilte Breve, men især de efter Kommunekassens Regnskaber i Henhold til Formandskabslovens § 21 litr. e uddragne Extrakter“. Enkelte Ting bleve ikke tilstrækkelig oplyste, førend Skoledirektørerne personlig kom paa selve Stedet og anstillede Undersøgelse.

Følgelig maatte det tage lang Tid, førend den endelige Beretning kunde blive Dep. forelagt.

Vi begynde med et Uddrag af den Beretning, der angaar Stiftets østlige Del, og som er forfattet af Skoledirektør Haslund. I denne oplyses det (1ste Afsnit), at Skolekommunernes Antal ved Aarets Begyndelse var 97, hvoraf 27 i Hedemarkens Amt, 40 i Akershus og 30 i Smaalenenes Amt. Blandt disse var 17 Værkskommuner, følgelig var de almindelige Præstegjelds Skolekommuners Antal 80. — „Ifølge de i Aaret 1853 efter offentlig Foranstaltning udgivne statistiske Tabeller havde den Del af Stiftet, der da svarede til det nuværende østre Skoledirektørdistrikt i et Antal af 88 Distrikter faste Skoler. Af disse Distrikter havde dog 11 kun halvfaste Skoler, det vil sige, de vare egentlig Omgangsdistrikter, men med faste Skolestuer i hver Rode. De øvrige 320 Distrikter havde Omgangsskole og vare inddelte i Roder (en Rode = de Gaarde, hvis Børn paa samme Tid søge Skolen), hvis Antal udgjorde 1098. I dette Distrikt- og Rodeantal foregik der ikke i Løbet af de følgende Aar indtil 1861 nogen synderlig betydelig Forandring". Efter derpaa at have vist Vanskelighederne ved den nye Omregulering til passende Kredse, anføres, at „ved Aarets Udgang var Kredsenes Antal ikke blevet større end 755, hvoraf 81 havde Omgangsskole, medens derimod de øvrige 474 Kredse havde faste, dels Skolevæsenet tilhørende, dels for sammes Regning lejede Lokaler. Der har saaledes vist sig en ikke ringe Bestræbelse ej alene fra Skolekommissionernes, men ogsaa fra Kommunebestyrelsernes Side efter at faa faste Skoler oprettede endogsaa udenfor de Tilfælde, hvor saadanne efter Skolelovens § 3 bleve nødvendige". — — — „Der var et Antal af 1364 Børn i de faste Skolers Kredse og 2582 i Omgangsskolekredsene, som havde en længere Vej til Skolen end ¼ Mil. Det samlede Antal 3946 udgjøre Noget over Tiendedelen af de skolepligtige Børns samlede Antal 38,920. — Ufordelagtigst er i den Henseende Forholdet i Østerdalens Provsti, som ogsaa rimeligt er paa Grund af de i dette Provsti ufordelagtige lokale Forholde. Derefter kommer Mellem Borgesyssels Provsti og dernæst Øvre Romerikes samt Solørs og Odalens Provstier. — Stiftsdirektionen har Grund til at antage, at det heromhandlede Forhold vil stille sig langt gunstigere inden ganske kort Tids Forløb. Skolekredsenes Ordning har nemlig ikke i Aaret 1861 naaet sin Fuldendelse, men er kun paabegyndt, og paa flere Steder var det end ikke kommet saa vidt, at nogensomhelst Forandring i den ældre Rodeinddeling havde fundet Sted, idet Anordningen vel var besluttet men dens Iværksættelse udsat til det paafølgende Aar".

I Beretningens 2det Afsnit, „Skolevæsenets Økonomi" gives en vidtløftig og omhyggelig saavelsom anskuelig Sammenligning mellem Skolekassernes Indtægter og Udgifter i hver enkelt Skolekommune i Aarene 1859, 1860 og 1861.

Til Grund for dette betydelige Arbejde (en over 10 Folio tætskreven tabellarisk Fremstilling) er lagt Regnskabsførernes Extrakter. Det fremgaar deraf, at

	Skolekassernes samlede Indtægt var i:						Som Udgift medgaaet til Lærerløn:					
	1859.		1860.		1861.		1859.		1860.		1861.	
	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.	Spd.	Sk.
Østerdalens Provsti	7557.	90	9076.	88	9531.	45	1882.	91	2208.	56	2563.	57
Soløer og Odalens Provsti	6832.	4	7574.	50	8277.	8	3343.	111	3528.	50	3886.	17
Hedemarkens Provsti	11088.	22	11836.	32	13384.	60	2396.	90	2694.	54	2922.	110
Øvre Romerikes Provsti	9982.	67	9820.	64	11482.	48	3145.	98	3370.	102	3798.	24
Nedre Romerikes Provsti	4469.	110	4986.	28	6185.	99	2590.	65	2755.	102	2858.	14
Øvre Borgesyssels Provsti	4274.	90	4471.	19	6339.	96	1552.	40	1779.	98	1986.	9
Kristiania Stiftsprovsties Landdistrikt . .	4754.	102	5234.	-	5944.	68	1014.	-	1144.	-	1147.	-
Drammens Provsties 4 Skolekommuner . .	4635.	37	3672.	115	3234.	1	648.	-	688.	-	808.	-
Vestre Borgesyssels Provsti	4426.	7	4631.	68	6161.	65	2085.	119	2132.	110	2407.	83
Mellem Borgesyssels Provsti	5437.	23	11910.	72	11893.	114	1541.	30	1572.	76	1869.	72
Nedre Borgesyssels Provsti	10057.	50	11878.	59	9922.	116	1299.	101	1500.	30	1577.	49
Tilsammen	73516.	-	85092.	115	92358.	-	21501.	25	24428.	8	27266.	91

Lavmaalet af Lærernes ugentlige Løn faldt i Aaret 1860 kun paa de færreste Steder saa højt som til 1 Spd. eller derover. En Del af de mindste Lavmaal var 83 Skill , 83½ Skill., 84 Skill., 87 Skill., 89 Skill., 90 Skill., 95 Skill., 100 Skill., 101 Skill., 103 Skill., 105 Skill. og 108 Skill. En Del af de største vare 3 Spd. 30 Skill. (Aker), 1 Spd. 40 Skill. (Kvikne), 1 Spd. 80 Skill. (Indset), 1 Spd. 60 Skill. (Asker). Lavmaalet af Løn blev i 1861 fastsat til 1½ Spd., som uden Undtagelse er gjældende.

Divideres den samlede Udgift i 1861 med Antallet af skolepligtige Børn, vil man finde, at hvert skolepligtigt Barn i Gjennemsnit i Aarets Løb har kostet:

Provstier.	Samlet Udgift		Antal Børn	Altsaa paa hvert Barn.	
	Spd.	Sk.		Spd.	Sk.
Østerdalens Provsti	3774.	99	3475	1.	10
Soløer og Odalens Provsti .	5268.	53	6530	-	98
Hedemarkens Provsti ...	6491.	13	5315	1.	26
Øvre Romerikes Provsti ..	5227.	71	5073	1.	4
Nedre Romerikes Provsti ..	3932.	4	4025	-	117
Øvre Borgesyssels Provsti .	3789.	46	2648	1.	52
Kristiania Stiftsprovst. Landd.	3187.	20	1519	2.	11
Drammens Provsti	1132.	111	1445	-	94
Vestre Borgesyssels Provsti .	4358.	45	3218	1.	43
Mellem Borgesyssels Provsti .	7085.	102	3221	2.	24
Nedre Borgesyssels Provsti .	3357.	80	2451	1.	44

I 3dje Afsnit, om Undervisningen, anfører Stiftsdir., at Antallet af de skolepigtige Børn ved Aarets Slutning udgjorde 38,920, hvoraf 1,413 ikke modtage nogen Undervisning. Af de øvrige 37,507 undervistes 22,018 i faste Skoler og Resten 14,934 i Omgangsskoler. Da Antallet af de Kredse, hvori Undervisningen meddeltes i fast Lokale, udgjorde 576, falder der følgelig i Gjennemsnit paa hver fast Skolekreds omtrent 38 Børn. Omgangsskolekredsenes Antal udgjorde 281, paa hver af disse falder der altsaa i Gjennemsnit 53 Børn. Hvad Fastskolekredsene angaar, maa mærkes, at Børnene tildels ere delte i Afdelinger, som søge Skolen til forskjellig Tid. Den Del af Distriktet, hvor der er gjort mest for at faa faste Lokaler for Skolerne, er Kristiania Stiftsprovsties Landdistrikt, hvor kun 43 Børn undervises i Omgangsskole, medens 1,299, altsaa det 30dobbelte Antal undervises i Fastskoler. Næst derefter kommer Vestre Borgesyssels Provsti, hvor kun 386 Børn undervises i Omgangsskoler, medens 2,751, altsaa omtrent det 8dobbelte, undervistes i Fastskoler. Derefter kommer Øvre Borgesyssels Provsti, hvor henved 4dobbelt saamange undervistes i Fastskoler som i Omgangsskoler. Kun i et Provsti, nemlig Hedemarkens, undervistes flere Børn i Omgangsskoler end i Fastskoler, i hine nemlig 3,219, men i disse kun 1,878. I Ringsakers Præstegjeld havdes kun 1 Fastskole med 66 Børn, medens 1,454 af denne Kommunes skolepligtige Børn kun nød Undervisning i Omgangsskoler. Kommunen var imidlertid betænkt paa alvorlige Foranstaltninger for at faa Fastskoler oprettede. I Stange og Vangs Præstegjelde var ogsaa Forholdet mellem Fastskoler og Omgangsskoler ugunstigt. Men ogsaa denne sidstnævnte Kommune var besluttet paa at gjøre Forandring i den Henseende. Østerdalens Provsti, navnlig den nordlige Del, var det Provsti, hvori de lokale Forholde vare mest ugunstige for Fastskolevæsenet; men det sees dog, at over Halvdelen af de skolesøgende Børn sammesteds ere blevne underviste i Fastskoler. Det maa bemærkes, at man paa mange Steder har været i Tvivl om Grændsen mellem Begrebet Fastskole og Omgangsskole. Stiftsdir. har i den Anledning i et Cirkulære udtalt, at Skolen er „fast“, naar den i hele den bestemte aarlige Skoletid holdes paa samme Sted, selv om Læreren har flere Kredse. Efter dette regnes altsaa ogsaa de efter den forrige Skolelov saakaldte halvfaste Skoler eller Skoler i Rode-

stuer til faste Skoler. Imidlertid er Grændsen ikke derved bleven til det Yderste skarp, idet det nemlig kan træffe, at Skolen i samme Kreds holdes dels i fast Lokale og dels paa Omgang i Gaardene. Denne Ordning, der er sjelden, antages om ikke lang Tid at ville komme til ganske at forsvinde. Af de skolepligtige Børn var der 1,413, som ikke modtog nogen Undervisning. Udenfor Kredsskolen undervistes 555 Børn. Med Hensyn til Schemaets Rubrik 17 *), maa Stiftsdir. foreløbig bemærke, at sammes Overskrift er af næsten alle Skolekommissioner bleven fejlagtig opfattet, idet de nemlig have forment, at Hensigten med denne Rubrik har været at erholde Besked om, hvormange Børn der i en kortere Tid end 12 eller 9 Uger have søgt Skolen. Stiftsdir. har derfor maattet søge at faa de fejlagtige Anførseler rettede, hvorhos den i et Cirkulære har tilkjendegivet den formentlig rette Forstaaelse, nemlig at Antallet af de skolepligtige Børn, for hvem den lovbefalede Undervisning er bestemt, til 12 eller 9 Uger (Skolel. § 6, første Punktum) skulde opføres i Rubrikkens første Afdeling, medens Antallet af dem, for hvem særegne Forhold har gjort det nødvendigt at indskrænke den lovbefalede Undervisningstid til mindre end 12 og 9 Uger bliver at opføre i 2den Afdeling. Hvorvidt Børnene besøge Skolen den bestemte Tid, dertil tages der altsaa her ikke noget Hensyn. For et Antal af 12,852 skolepligtige Børn var anordnet en kortere Undervisningstid end den af den nye Skolelov som Regel fastsatte (se § 6). Da Loven kun undtagelsesvis, nemlig hvor særegne Forholde maatte gjøre det nødvendigt, har tilstedet en kortere Undervisningstid, synes det nævnte Antal Børn at være uforholdsmæssigt stort. I den Anledning maa det fremhæves, hvad tidligere er antydet, at Aaret 1861 kun var et Overgangsaar. Undervisningen fremmedes paa mange Steder, idetmindste en Del af Aaret efter den ældre Ordning, med et aarligt Ugeantal, der hyppigt var under det ved den nye Lov fastsatte, idet nemlig den ældre Skolelov af 1827 ingen Regel har om Undervisningstiden i Fastskolerne, og for Omgaugsskolerne kun giver den Forskrift (i § 6), at hele Præstegjeldets Ungdom skal undervises i 3 eller efter Omstændighederne 2 Maaneder om Aaret. Allerede ved Slutningen af Aaret 1861 var der gjort saadanne Forandringer i Henseende til Anordningen af den aarlige Undervisningstid, at Antallet af de Børn, for hvem en kortere Undervisningstid end 12 og 9 Uger er bestemt, for Fremtiden vil blive betydelig mindre end det i Tabellerne for dette Aar viser sig at have været

(Fortsættes).

---

*) For dem af Læserne, der ikke erindre denne Rubriks Ordlyd, skal Red. gjengive den her:

„Børn, som modtog Undervisning

mindst i henholdsvis 12 og 9 Uger af Aaret.	i en kortere Tid end henholdsvis 12 og 9 Uger“.

En ny Udgave af dette Schema forberedes nu i Dep. saa flere af dets tidligere Ulemper snart ville kunne bortfalde.

Ledige Bestillinger.

En Lærerpost i Laurdals Præstegjeld i Jarlsberg. 36 Uger. 1 Spd. 2 Ort pr. Ugen. Kost in natura; tillige Kirkesanger ved Hembs Annexkirke. 3¼ Td. Korn og omtrent 12 Spd. Sognepræst A. F. Møglestue.

I Vegø Præstegjeld under søndre Helgelands Provsti er Kirkesangerbestillingen og den dermed forbundne Lærerpost ledig. Kirkesangerindtægten 50—60 Spd. Klokkergaard, hvorpaa fødes 8 à 10 Kjør, 2 Heste og 15—20 Faar og avles 60—70 Td. Potetes og 25—30 Korn. Skatter og Afgifter 15—20 Spd. aarlig. 24—36 Uger; 1 Spd. 90 og 98 Sk. ugentlig. Vegø Sognepræst, Tromsø Stiftsdirektion og Biskop. 15 Marts.

En Omgangsskolelærerpost i Høivaag. 36 Uger. 1½ Spd. ugentlig og Kost in natura. Kristianssands Stiftsd., Høivaags Skolekommission pr. Lillesand. 11 Marts.

I Vadsø Skolekommune 2 Lærerposter paa Landet: En i 1ste og 4de Kreds, f. T 24 Uger aarlig. Læreren maa være kyndig i Kvænsk. En i 8de (norsk) og 9de (finsk) Overgangskreds; mindst 17, højst 24 Uger aarlig; f. T. 8de 9 og 9de 8 Uger aarlig. Løn 2 Spd. Ugen og 20 Sk. daglig i Kostholdsgodtgjørelse i Skoletiden. Skole holdes ikke fra først i April til sidst i September. Tromsø Stiftsd., Vadsø Skolekommission. 1ste Juli.

Andenlærerposten ved Vadsø Byes Almueskole, hvilken søges besat med en Seminarist, der er kyndig i Kvænsk. Undervisningen foregaar imidlertid udelukkende paa Norsk. Skole kun de 3 første og de 3 sidste Maaneder af Aaret. Lønnen 150 Spd. aarlig. Posten maa tiltrædes 1ste Oktober 1865. Tromsø Stiftsd. Juni Maaneds Udgang. Vadsø Skolekommission.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. | 20de Februar 1865. | Nr. 6.

Kristelig Børneopdragelse*).

C. Paa samme Tid som Herren i Daaben har antaget sig Barnet og delagtiggjort det i Livssamfundet med sig selv, skjænker han det til den troende Menighed, for at den skal give det sin Pleje. Menigheden i det Hele og Forældrene i Særdeleshed ere derved paa en Maade blevne ansvarlige for Barnets Opdragelse. Ligesom det ved Daaben er indpodet i Vintræet, Kristus, saaledes skal det gjennem Opdragelsen fortsat blive i ham, voxe i ham og bære Frugt. Menigheden lykønsker Barnet, naar det er lagt i troende Forældres Hænder, og den ønsker Forældrene til Lykke med den store Gave, et Guds Barn, som de har faaet at opdrage, og dermed tjene Herren. Desværre betragte Mange med Ligegyldighed den Tid af Barnets Liv, da dets Selvbevidsthed er saa at sige i en slumrende Tilstand. Dette er ikke rigtigt. Den salige Scriver siger, at Forældrene skulle allerede fra Moders Liv af give Agt paa deres Børns Troesliv og altid følge dem med sine Forbønner. Hvis dette skede, vilde man være mindre end ellers udsatte for at rives med af den Fristelse at anse Børnene for at være en Byrde og Plage. Man vilde tvertimod se i dem en Guds Naadegave. Vistnok ere Alle, paa Grund af Menneskenaturens dybe Fordærvelse, udsatte for at kunne faa vanartige Børn, men dette vil dog især ramme dem, som ikke give Agt paa deres Børns Troesliv og følgelig ikke dagligen bære dem i Bønnen frem for Herren. Og man kan vel sige, at den, som ikke det gjør, er ej ret skikket til at opdrage Børn. Hvad nu dernæst angaar Barnets Tugt for at faa dets Egenvilje bøjet, da gjælder det, at Forældrene ere aldeles enige. Disse kunne være af en forskjellig Karakter, den Ene blød, den Anden mere alvorlig; men i ethvert Fald er det deres Pligt at forene sig i Bønnen og søge Naade til at tage det sandt og alvorligt med Tugten og ikke lade Børnene faa nogen Støtte eller et Forsvar hos den Ene imod den Anden. Taleren lagde Vægt paa denne Forældrenes fælles Bøn i Enrum, fordi Intet saaledes som den stadige Omgang med Herren i Bønnen styrker og opmuntrer de Troende til at tage det alvorligt baade med sin egen og med deres Børns Vandring for Herren og med

*) Denne Fortsættelse af det i Almueskole-Tid.s 2den Aarg., S. 23 paabegyndte Referat af de Forhandlinger, der angaaende denne Sag førtes i det kirkelige Møde, som den 24de Juni 1861 holdtes i Lier, er vistnok af Mangel paa Plads blevet allerede saa længe liggende, at der kunde være Tale om dets Henlæggelse for stedse, men da de Sandheder, som der bleve udtalte, ere fremdeles lige nye, og det nu er tilraadeligt for Udg. at sende afsted sine gamle Sager, lader han det aligevel fremkomme, men i en forkortet Form og med Udeladelse af Talernes fulde Navne.

Optugtelsen til Kristum og fordi det da visselig vil opfyldes paa dem, hvad Ambrosius omtrent sagde til Monika, saa mange Taarers Søn eller Datter skal ikke gaa fortabt. Forældrene maa ogsaa være opmærksomme paa sig selv og anvende stor Forsigtighed. Taleren dvælede især ved den Uskik, dels at Forældre fortælle til Fremmede sine Børns Fejl og stille Børnene tilskamme i Andres Nærværelse, dels at de især i Fremmedes Nærværelse advare og straffe sine Børn. Han dadlede dette medrette, og mente, at naar nu Forældre sidde der og fortælle: „Dette gjorde han (hun) da; dette gjorde han (hun) nu", saa er der Noget i Barnehjertet som siger: „Dette gjør ikke Far eller Mor Ret i". Det er saa langt fra, at Barnets stærke Egenvilje derved bøjes, at den tvertimod hærdes. Hvis man derimod i Enrum under Bøn og Paakaldelse lægger Barnet paa Hjerte at betænke, hvad det har annammet i Daaben, hvad Gud har bestemt det til, hvad han har udrettet for det og hvad han har kjøbt det til, saa vil dette ved Guds Naade langt anderledes virke opdragende, tugtende og bøjende paa Hjertet.

B. F. sluttede sig dertil og vilde lægge enhver Fader og Moder paa Hjerte at gaa i sig selv og give Agt paa sit Exempel; thi Exemplet har en overmaade stor Indflydelse paa Barnet. Saavel Forældrenes daglige Bøn som deres Formaning og Advarsel maa, ligesom deres ganske Liv, staa under den Hellig-Aands Tugt, at Guds gode Hellig-Aand og den Herre Jesus Kristus kan faa se sig selv igjen i det rette Lys. Derfor maa Forældrene altid træde frem for ham med den enfoldige Troens Bøn. Det er forunderligt, hvorledes Herren lader Bønners og Forbønners Velsignelse hvile over Børn. Og Velsignelse vil han saa gjerne give. „Lader de smaa Børn komme til mig", sagde Frelseren, „og han tog dem i Favn og velsignede dem". De troende Forældre staa ikke e n e i Opdragelsens Gjerning; thi den Samme, Guds og Marias Søn, er given os af Gud til Visdom ligesom han er given os til Retfærdighed, Helliggjørelse og Forløsning. Derfor skulle vi bede ham give os den rette Visdom til at tage vore Børn ved Haanden og lede dem hen til ham. Da vil Herren af sin Naade og Barmhjertighed give, at vi faa dem med os. Jeg tror fuldt og fast, at Forældres stadige, vedholdende, enfoldige og alvorlige Bøn ikke skal være forgjeves. Herren har sagt: „H v a d s o m h e l s t I bede Faderen om i mit Navn, det skal han give Eder" og det kan vi være visse paa han nok lader opfyldes. Men det gjælder ogsaa for os Forældre at være agtpaagivende paa os selv, at vi ikke give Anledning til vore Børns Forargelse og Fortabelse. Blot et eneste letsindigt Ord kan blive til sørgeligt Ukrud og kvæle megen god Sæd i Barnehjertet. Derfor maa vi være meget forsigtige i al vor Omgjængelse. Den Herre Jesus elskede saa inderligen de Smaa; han vil at Alle — ogsaa Børn — skulle blive frelste og salige; tænk da hvor vigtigt det er at vi give Agt paa os selv, at vi ikke ved vor Letsindighed eller Skjødesløshed bidrage til at Børnene komme paa vildsomme Veje. Vi har godt af enhver Formaning og Opmuntring i den Henseende. Men det er ikke alene vor egen Omgjængelse blandt Børnene, vi skulle fæste Opmærksomheden paa, vi maa ogsaa give nøje Agt paa hvilke Omgangskredse de komme ind i. De kan saa let blive førte med i slet Selskab, hvor de blandt Jevnaldrende, Tjenere og Andre faa formegen Anledning til at høre onde Ord og se slette Exempler. Om nu dette ikke kan undgaaes, som meget sjelden er Tilfælde at det kan, saa gjælder det for Forældre at med et kjærligt, spejdende Øje følge

sine Børn, og ved kjærlige Formaninger søge at holde dem derifra. En Ting maa aldrig kristelige Forældre forsømme, nemlig stadigen saavidt muligt at have Børnene i deres umiddelbare Nærhed, have Øje med deres Foretagender og kjærlig advare og formane dem, naar de se noget ondt af dem. Endelig maa de stadigen have Guds Ord for sig. De maa forsamle Børn og Tyende om sig til Guds Ords Hørelse og Betragtning. Guds Ord maa blive deres daglige Føde. Børnene gives da en kristelig Retning og de ville da faa Lyst til Guds Ord. Forældrene bør ikke bruge Strenghed eller Haardhed — idethele ingen ufornøden Tvang til Ordets Brug. Barnet bør se at det er Kjærligheden til Guds Ord og Glæde deri, og ikke blot Skik, som driver Forældrene til at tage dette saa ofte for sig. Er saaledes nu en kristelig Grundvold lagt i Hjemmet, saa bliver det et stort Spørgsmaal, naar Børnene skulle i Skolen, hvorledes de da skulle vende sig. Da er det Forældrenes uafviselig i Pligt, hvis det paa nogen Maade kan lade sig gjøre, at i Hjemmet skaffe sine Børn en kristelig Lærer, som kan arbejde i ønskelig Harmoni med Forældrene til Børnenes kristelige Opdragelse. Men oftere er man nødt til at sende dem fra sig bort i Skolen. Da rejser sig megen Frygt og Bekymring. Taleren og hans Hustru havde følt megen og alvorlig Frygt i den Henseende, men de har tilslut ikke vidst anden Udvej, end den, at lægge ogsaa denne Bekymring paa Herren, og saa dagligen bære Børnene i Bønnen frem for ham og bede ham baade om at afværge det Onde, som kan møde dem og drage dem til sig, og bede ham vende alt Ondt til Godt. Børn ere ofte i en vanskelig Stilling i Skolen; men Herren er mægtig i de Svage, han vil visselig høre baade deres og deres Forældres Bønner og om de end maa indsuge megen skadelig Forgift, hvad enten de ere i Skolen eller andetsteds, saa vil den Herre Jesus, som har Midler dertil, kvæle Giften, og lade dem bevare ialfald noget af Hjemmets Lærdom, Formaning og Velsignelse, saa de aligevel kunne opvoxe til hans Navns Ære. Han vidste saaledes intet bedre Raad, end at vedblive med i Bøn og Paakaldelse at anbefale sine Børn til Herrens trofaste Hjælp, saa de ved Siden af de borgerlige Kundskaber, som ere nødvendige, og som maa læres i Skolen, maa faa en sand kristelig Lærdom, som kan blive til Guds Ære og deres Sjæles Frelse.

(Fortsættes).

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Under 14de d. M. har Hs. Maj. Kongen udnævnt Skolebestyrer *Hartvig Nissen* til Expeditionschef for Skolevæsenets Anliggender i Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Utvivlsomt har denne Udnævnelse gjort et overraskende, glædeligt Indtryk paa den overvejende største Del af Skolens Venner. Naar den Mand, der har en saa væsentlig Andel i den Landsskolelov, vi nu har, gives en saa ophøjet Stilling i Forhold til Skolen, at han næsten som Lovens øverste Haandhæver kan paaskynde dennes Virkeliggjørelse og varetage Skolens Tarv, da er derved atter aabnet

Skolen Udsigt til en ny og lovende Fremtid. Det forekommer os, at Statsraad *Riddervold* har, ved atter at lade *Nissen* kalde ind i det Kongelige Kirkedepartement, for der at behandle Skolevæsenets Anliggender, gjort sig fortjent til erkjendtlig Tak. Allerede det, at Almueskolevæsenets forberedende Behandling i Dep. blev i sin Tid overdraget til en saa dygtig Mand som Kgl. Fuldm. *Hækleberg*, var et godt Bevis for, at Skolevæsenet bliver i Dep. skjænket alvorlig Opmærksomhed. Naar nu til saadan Kjendsgjerning knytter sig den nye, saa er disse tilsammen utvetydige Vidnesbyrd om, at Skolens Anliggender vil af Regjeringen blive ledet med Sagkyndighed og Kraft. Og det er visselig sin Paaskjønnelse værd.

— I August 1864 blev i Kristiania Almueskoler undervist tils. 4922 Børn, saaledes fordelte: Nordre Skole 2204, Pipervikens 714, Grønlands 929, Oslos 256, Sagenes 819 Børn. Tilvæxten fra Aug. 1863: 209 Børn. Almueskolebudgettets Udgiftssum for 1865 er 18,800 Spd.

— Der er opkastet det Spørgsmaal, om ikke en Lærer, som vægrer sig ved at bruge den af Stiftsprovst *Jensen* udarbejdede Læsebog for Almueskolen, kan for denne sin Vægring blive afskediget. Hertil maa vi først svare, at det vel her som saa ofte kommer an paa Omstændighederne. Skulde denne Modsætsighed staa i Forbindelse med en Selvraadighed, der overalt vilde gjøre sig gjældende, kunde nok ogsaa denne Omstændighed blive medbestemmende under Behandlingen af Spørgsmaalet om vedkommende Lærers Forhold i det Hele. Men har den Vægring for at bruge Læsebogen sit Udspring fra kristeligt Samvittighedshensyn, idet Blikket vendes væsentligst paa Bogens mindre gode Sider, og Manden forresten er duelig og nidkjær for sin Skole samt søger ved andre Hjælpemidler at meddele sine Børn den Læsefærdighed og den Kundskab, som Loven kræver, da lader det sig vel neppe gjøre at afskedige ham herfor. Vi har den Formodning, at Spørgsmaalet ikke bliver stillet frem til praktisk Anvendelse, uagtet vi nok ved, at i den omarbejdede Forklarings Glandsperiodes Dage fjærnedes enkelte alvorligt kristelige Skolelærere, som vilde holde sig til de ældre Forklaringer. Dels vil mere nu end dengang saadan hierarkisk Despotisme blive stillet frem i Offentlighedens Lys, dels lader det sig vel neppe gjøre saa godt nu, som dengang, at indbilde Folk at den Kgl. Resol., hvorved Bogen anerkjendes brugelig, er at anse som et Tvangsbud, man under enhver Omstændighed er pligtig at adlyde. Som bekjendt ligger der nemlig i en saadan Autorisation neppe væsentlig Andet end en Erklæring fra højere Vedkommende om, at Bogen ansees tjenlig til sit angivne Øjemed, og derfor **tillades** brugt overalt, hvor man ønsker det. Ligesom man har forskjellige Forklaringer og forskjellige Bibelhistorier, saaledes kan man jo ogsaa have forskjellige Læsebøger. Og Adgangen staar endnu fuldt aaben for hvem som vil at udarbeide en ny Læsebog. Ifald en saadan blev anseet hensigtsmæssig, kunde ogsaa den blive autoriseret. Følgelig gives der neppe nogen absolut Forpligtelse for Enhver til at bruge netop den Læsebog, hvorom der nu er Tale. Deraf flyder igjen, at der i dens Autorisation neppe ligger nogen Berettigelse til at afskedige en dygtig Lærer, som ved andre tjenlige Hjælpemidler erstatter denne Læsebog og driver sin Skole frem mod det den foresatte Maal.

— *Kristiania* Stiftsdirektion bemærker i 4de Afsnit (om *Lærerne*) af den Indberetning angaaende Almueskolevæsenet i 1861, hvoraf vi i forr. Nr. meddelte et Uddrag, at hvad der under den ældre Skolelovs Virketid næst efter de daarlige Lønninger mest bidrog til at gjøre det vanskeligt for Kommunerne at faa duelige Lærere, var Mangelen paa Skolelærer-Seminarier. Af saadanne gaves der i Distriktet tvende, nemlig Seminariet i Asker og Smaalenenes Amts Skolelærerseminarium i Rakkestad. Askers Seminarium har i Aarene 1850 til 1861 b. inkl. dimitteret ialt 331 Elever. De i 1861 dimitterede havde allerede ved Dimissionsexamen faaet Ansættelse som Skolelærere paa et Par Undtagelser nær. Seminariet oprettedes i Aaret 1834, og var oprindelig beregnet paa et Antal af kun 30 Elever. I Aaret 1850 og derover overskred man imidlertid allerede det oprindelig fastsatte Antal og optog jævnlig henved 50 Elever og ofte endog flere. Men Søgningen var saa stor, at ofte ikke Halvparten af de anmeldte Elever kunde optages. Trangen til vel uddannede Almueskolelærere steg imidlertid mere og mere og bevirkede, at der i Stiftet blev oprettet flere mindre Seminarier, hvoraf 1 i det østre Distrikt, nemlig det forannævnte Seminarium i Rakkestad, der oprettedes i Aaret 1857 til Uddannelse af Almueskolelærere inden dette Amt. I Aaret 1858 dimitteredes 8, i 1859 15, i 1860 16 og i 1861 17 Elever, tils. 56 Elever. I Hedemarkens Amt var før Aaret 1861 intet Seminarium oprettet, hvorfor ogsaa her Mangelen paa duelige Skolelærere blev meget følt. Dette gjaldt navnlig Amtets nordlige Del, hvor Komunerne formedelst mindre heldige økonomiske Forholde ikke kunde tilbyde sine Lærere saa gode Vilkaar som i de sydligere Egne, hvoraf Følgen var den, at seminaristisk dannede Lærere uden deres egne Hjembygdinger saagodtsom aldrig søgte derhen. Denne Trang til dygtige Lærere gjorde, at man allerede i flere Aar, forinden den nye Lov traadte i Kraft, havde underhandlet om Anlæg af et mindre Skolelærerseminarium inden Grændserne af Østerdalens Provsti. Resultatet af disse Underhandlinger var det at der ved Kgl. Resol. af 6te Juni 1861 blev oprettet en Lærerskole inden Provstiet, hvilken Skole indtil videre blev anlagt i Tønsæt Præstegjeld. Det samlede Antal Lærere inden Distriktet ved Udgangen af Aaret 1861 var 484, hvoraf 205 vare examinerede og 279 uexaminerede. I Kristiania Stiftsprovsti, Drammens Provsties Distrikt, Øvre-, Vestre- og Mellem-Borgesyssels Provstier var Antallet af de examinerede Lærere større end Antallet af de uexaminerede; men i alle de andre Provstier var Forholdet omvendt. Uheldigst var Forholdet i Solør og Odalens samt Hedemarkens Provstier. Med Hensyn til de uexaminerede Lærere maa Stiftsdirektionen forøvrigt bemærke, at der vistnok blandt dem gives ikke saa faa, der med Iver røgte sit Kald og ere i Besiddelse af ikke saa faa Kundskaber samt en lang Erfaring; men ønskeligt er det selvfølgelig, at der i Skolens Tjeneste indkomme saa mange som muligt, der have gjennemgaaet en for Lærervirksomheden indrettet Uddannelse. Det er at haabe, at flere og flere saadanne ville, efterat Lærerposternes økonomiske Vilkaar ere saa væsentligt forbedrede, søge Ansættelser, og at Antallet af de uexaminerede Lærere saaledes efterhaanden vil blive indskrænket. — — Af Lærerne vare 58 konstituerede. Deraf falder 36 paa Hedemarkens Amt, 14 paa Akershus Amt og 8 paa

Smaalenenes Amt. Af disse har imidlertid nogle kun været konst. for et kortere Tidsrum, men andre gjennem det hele Aar. Denne lange Konstitution hidrører fra den gamle Maade at ansætte Lærere paa, idet de nemlig meddeles Konst. istedetfor fast Ansættelse. Denne Fremgangsmaade grundede sig i den store Mangel paa duelige Lærere; men Stiftsdir., der maa anse den for stridende mod Loven, vil søge at bevirke Forandring heri ved at meddele fast Ansættelse, naar Vedkommende efter anstillede Uudersøgelser maa antages nogenlunde forsvarligt at kunne bestride sine Poster. 8 Hjælpelærere have været ansatte samt 7 Lærerinder, hvoraf de 5 i Aker, alle i Haandgjerning for Piger."

I 5te Afsnit, *om højere Almueskoler*, omtales:

a) *Enebaks højere Almueskole*, der oprettedes ved Kgl. Resol. af 10de Maj 1858 og sattes som en höjere Klasse i Forbindelse med den faste Skole ved Præstegjældets Hovedkirke, hvis Lærer ogsaa blev hin Klasses Lærer. Som Hjælp til sammes Oprettelse tilstodes der af Oplysningsvæsenets Fond et Bidrag af 50 Spd. engang for alle og 100 Spd. aarlig. Skolens Plan blev af Kirke-Departementet aproberet den 18de Februar 1859 og ifølge samme ere Undervisningsgjenstandene: Modersmaal, Religion, Norges Hist., Geogr., det Vigtigste af Naturlæren og Naturhistorie, Skjönskrivn., Regn., Sang og Tegning. Den første Afgangsexamen afholdtes i Decbr. Maaned 1860 og absolveredes af 11 Elever.

b) *Næs højere Almueskole* oprettedes ved Kgl. Resol. af 27de Maj 1854 og sattes i Forbindelse med den faste Skole ved Næs Præstegj.s Hovedkirke. Som Hjælp til Oprettelsen tilstodes der af Opl.-Væs. Fond et Bidrag af 150 Spd. aarlig. Planen aproberedes af Kirkedepartementet den 18de Juli 1854. Undervisninsgjenstandene vare: Relig., Modersmaal, Matematik, Hist., Geogr., Naturlære og efter Omstændighederne et fremmed Sprog. Den 15de Februar 1855 begyndte Undervisningen med 27 Elever (21 Gutter og 6 Piger.) I 2det Kvartal 26, i 3dje Kvartal 24 og i 4de Kvartal 23 Elever. I 1856 1ste Kvartal 24, i 4de Kvartal 14 Elever. I 1857 1ste Kvartal 20 og i 4de Kvartal 17 Elever. Et nyt Lokale blév opført i Løbet af dette Aar, og Lærernes Løn forhøjet. I 1858 1ste Kvartal 17 Elever og 4de Kvartal 15 Elever. I 1659 1ste Kvartal 16 og 4de Kvartal 11 Elever. I 1860 1ste Kvartal 10 Elever, i 2det Kvartal 18; men dette Antal sank kort efter til 12. Paa Grund af Skolens ringe Søgning og mange Skoleforsømmelser blev Underhandlinger om dens Nedlæggelse paabegyndt i dette Aars Løb.

c) *Ringsakers 3 højere Almueskoler* oprettedes ved Kgl. Resol. af 24de April 1858, det samlede Bidrag af Opl.-Væs. Fond udgjør 120 Spd.

d) *Rendalens faste Skole* oprettedes ved Kgl. Resol af 28de Sept. 1859. Planen aproberedes af Kirkedepartementet den 19de Oktober s. A. Aarligt Bidrag af Opl.-Væs. Fond 30 Spd.

— **Trondhjem.** De har, Red., hidtil været meget sparsom med at optage Referater af Forhandlinger i Skolelærermøder, og jeg tør derfor vente, at De giver nærværende Meddelelse Plads i Skoletidenden, idet jeg antager, De med mig vil finde, at det er Forhandlinger af et særeget Slags, som fortjener at blive bekjendte i videre Kredse. For et Par Aar siden lykkedes det Skoleinspektør Larsen at faa istand en Lærerforening her, og det gik ganske godt en Stund. Men

det varede ikke længe. De saakaldte „Kirkelige“ blandt Medlemmerne begyndte at gjøre sig saa brede, at al Hygge og Broderaand forsvandt fra Møderne. De sidste „Forhandlinger“ var ikke andet end personlige — endog temmelig nær haandgribelige — Angreb baade paa Inspektøren (Foreningens Ordfører) og Medlærere. Saa døde den. Men af dens Aske opstod der en ny, som endnu lever; rimeligvis hersker der større Endrægtighed, da den kun bestaar af Hadere af „Papirsoplysninger“. Denne Forening diskuterer da ikke sjelden religiøse Spørgsmaal i al Gemytlighed ved et Glas Punsch. Kort før Jul behandledes der følgende Emner:

1. Er Bibelen Guds Ord? 2. Er Bibelhistorie Kristendoms Kundskab? Begge Spørgsmaale besvaredes med Nej! Al Kommentar hertil er overflødig. Hvorledes kan det forsvares, at saadanne Folk vedblive at være Religionslærere i den lutherske Kirke?

I Januar 1865. En Lærer.

— **Tromsø Seminarium** dimitterede i Juli 1864 12 Seminarister med Hovedkarakteren Meget Duelig, nemlig:

Peter Carolius Celius af Øxnæs, Peter Mathias Johnsen af Vefsen, Ole Olsen Næsset af Maalselven, Ole Christian Olsen Strømmen af Kvædfjord, Gunder Gundersen af Lesje, Iacob Dominikus Andreassen af Brønø, Paul Mathias Andersen af Trondenæs, Ole Martin Larsen af Tjøtø, Johan Sundt Larsen af Bø, Ole Hoff af Rødø, Peter Lorentz Olsen af Gilleskaal, Peder Eilert Nilsen af Stegen. Desuden 10 Seminarister med Hovedkarakteren Duelig, nemlig:

Ole Johan Andersen af Ofoten, Anders Zacharias Bang Christophersen af Mo, Jakob Andreas Iohansen af Alstahoug, Peder Johan Larsen af Folden, Johan Bernt Martin Ofstad af Karlsø, Lars Olai Pedersen af Stegen, Christen Peder Mathias Christensen af Vaagen, Peder Olai Larsen af Sortland, og Andreas Rask Andreassen af Vaagen.

Endvidere have i Aarets Løb 9 Personer underkastet sig den i Skolelovens § 63 og Kirkedepartementets Skrivelse til Tromsø Stiftsdirektion af 16 Juli omhandlede Prøve. Denne stiller imidlertid ikke større Fordringer end de, som pleje at tilfredsstilles af de Fleste, som optages paa Seminariet. Den maa derfor ikke stilles ved Siden af Seminariets Afgangsprøve.

— Ved Kgl. Resol. af 17de Decbr. sidstleden er det bestemt: 1. At der til en særskilt Klasse for Lærerlærlinges Undervisning ved Hans Holsts og Anna Eegs Skole i Strandstedet Kobbervig i Avaldsnæs Præstegjeld under Karmsunds Provsti i Kristianssands Stift indtil videre af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfonds til dsl. Skoler anslaaede Midler naadigst bevilges et Beløb af 370 Spd. aarlig, at regne fra den Tid, Klassen træder i Virksomhed overensstemmende med en af Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet aproberet Plan, samt at det bemeldte Skole af samme Bevilling ved Kgl. Resolution af 9 Juni 1854 tilstaaede Bidrag af 33 Spd. 40 Sk aarlig til dens højere Almueskole fra samme Tid indtil videre forhøjes til 100 Spd. aarlig, hvorimod samtidig de Skolen oprindelig ved Kgl. Resol. af 22 Januar 1838 og Storthingets Bevilling i 1851 tilstaaede Bidrag af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond af tilsammen 166 Spd. 80 Sk. bortfalde. 2. At der af samme Bevilling naadigst tilstaaes bemeldte Skole et Beløb af 133 Spd. engang for alle i Anledning af Lærerlærlinges Undervisning i Aarene 1862—64.

Ledige Bestillinger.

Kirkesangerposten ved Fledsberg Hovedkirke, forenet med Lærerposten ved 2 Kredsskoler med tilsammen 24 Ugers Skole. Kirkesangerens Indtægter 50 Spd. foruden Klokkergaarden, af Indtægterne er 10 Spd. aarlig, da han maa svare 20 Spd. aarlig Rente af Kjøbesummen. Lærerlønnen er 6 Mk. ugentlig og 18 Sk. daglig i Kostholdsgodtgjørelse i den Tid Skolen holdes. De samlede Indtægter ere opgivne til 122 Spd.

Desuden 3 Lærerposter med 34, 30 og 26 Ugers Skole, dels i lejet fast Lokale, dels paa Omgang. Lønnen 6 Mk. ugentlig. Kosthold svares dels in natura, dels med 6 Mk. pr. Uge.

Ansøgninger stilede til Kristiania Stiftsd. indsendes til Fledsberg Skolekom. pr. Kongsberg inden 14de Marts

En Lærerpost i Hemsedals Annex til Gols Præstegjeld i Hallingdal. 24 Uger, nemlig 12 Uger fast Skole i et dertil opført Skolehus og 12 Uger Omgangsskole. Kostholdet*) svares in natura i Omgangsskolen og med 14 Sk. pr. Døgn i den faste Skole. Kristiania Stiftsd. Hemsedals Skolekom. inden 4 Uger fra den 31te Januar.

I Flekkefjords Præstegjeld er flere Lærerposter ledige. Løn 100 Sk. ug.**). Skoletid 27 eller 36 Ug. Ansøges gjen. Skolekom. hos Kr.sands Stiftsd. inden Febr. Mds. Udg.

En Lærerp. ved den for højere Undervisning bestemte anden Klasse i Hans Holsts og Anne Eegs Skole i Kobbervik. 150 Spd. aarl. for 33 T. ug. Ans. 15 Marts hos Skolens Forstanderskab Adr. Sognpr. Wetlesen. Avaldsnæs.

3 Lærerposter i Heimnæs paa Helgeland 27—36 Uger. 1 Spd. 90 og 98 Sk. pr. Skoleuge. Tromsø Stiftsd. Sognepræst Wølner. 3 Maaneder fra 1ste Februar.

Lærerposten for Heldals og Flørenæs Kredse i Vestremolands Præstegjeld ved Lillesand. 34 Uger. 1 Spd. pr. Uge. Kosthold in natura. Kr.sands Stiftsd. Skolekom 26 Marts.

I Edø Præstegjeld: 1) Sollessunds og Immersunds Distrikt med 36 Ugers Skole og 2) Tuslerens Distrikt med 24 Ugers Skole. 7 Mk. pr. Uge Frit Ophold i Skoletiden. Edø Skolekom. pr Kr.sund. 1ste April.

Andenlærerp ved Holmestrands Almueskole. 180 Spd. Nordre Jarlsb Provsti gj. Sgnpr Stang 6 Ug. fra 17 Febr.

---

*) I Avertissementet staar ikke Lønnen angivet men den er formentlig Lavmaalet.
**) Om Kostholdet staar der Intet i Avertissementet.

Bekjendtgjørelse.

Ledig Lærerpost.

En Andenlærerpost ved Dælenengens Fastskole i østre Aker er ledig. Aarlig Løn og Kostholdsgodtgjørelse for indtil 40 Ugers lovbestemt og frivillig Undervisning er 120 Spd. og 24 Spd. til Brænde og Skolelokalets Renholdelse, samt fri Bolig i Skolehuset for en enlig Person.

Ansøgninger om denne Lærerpost, der vil blive at besætte med en Seminarist, stiles til Christiania Stiftsdirektion og fremsendes i betalte Breve til Undertegnede inden 4 Uger fra Dato. Posten tiltrædes 1ste Mai d. A.

Vestre Akers Præstegaard den 18de Februar 1865.

A. W. Fangen.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 1ste Marts 1865. { Nr. 7.

Kristelig Børneopdragelse.

(Fortsættelse).

En anden Taler lagde Forældrene alvorlig paa Hjerte: „Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed;" thi faar de ikke Børnene i Ungdomsdagene førte til Jesum, sker det vanskelig siden. Næst efter Optugtelsen til ubetinget Lydighed kommer Bønnens Øvelse. Meget tidlig bør Barnet blive lært til at bede. Men man maa ikke tale formeget med Barnet om Jesus, at ikke hans Navn skal blive taget forfængeligt; hellere skal man stadigen pege hen paa Guds Ord, paa Barnets egen Synd og paa, hvad Gud har gjort for det. Men intet af dette maa ske med ufornøden Tvang, at ikke Barnet skal blive en Hykler. Tidlig blev det ført ud af Pagten og lærte at tjene Synden, tidlig bør det føres tilbage. Bønnens og Opdragelsens Arbejde har vistnok slaaet fejl — Justus Jonas mistede sin Søn paa Skafottet — men derfor maa man ej forsage. Taleren fremsatte den Paastand, at et 4 Aar gl. Barn, tildels endog yngre, kan være faldet udaf sin Daabspagt. Han udtalte tillige, at der kan gjøres formeget og forlidet af Bøn. Men hertil bemærkede en anden Taler, at det var en overilet Slutning at antage et 2—4 Aar gl. Barn faldet fra Daabens Pagt, og at det maatte forstaaes om en idelig lydelig Bøn, naar deraf kunde blive formeget for Børn. Man kan aldrig tale formeget om Jesus, naar det sker af Hjertet og i Enfoldighed. Intet griber Barnehjertet saaledes som den enfoldige, hjertelige Fortælling om Jesus som Barn, der var lydig mod sine Forældre, og bad til sin himmelske Fader. Denne Taler mindede om, at man saa ofte søger Grunden til Barnets Vært i Naaden hos Forældrene, og gaar ud fra den Undervisning, det Exempel og den Bøn, hvormed de omgaaes Barnet, medens man derimod altid skulde søge Kilden til Barnets aandelige Liv i den Naadesgjerning af Herren, at han har dannet det til et Lem paa Herrens Menighed og har indpodet det i Kristus. Ved Igjenfødelsens og Fornyelsens Bad er Barnet blevet et Guds Barn. Istedetfor at lægge Hovedvægten herpaa og paa, hvad Gud gav Barnet i Daaben, har man ofte sat den væsentligste Tillid til den faderlige og moderlige Pleje. Derfor har man havt saa vanskeligt for at kaste alle sine Bekymringer for Børnene paa Herren og stole paa hans Gjerning i dem mere end paa deres Gjerning med og for dem. Derfor mente Mange, der oplærte sine Børn i den saliggjørende Kundskab, og gav dem Formaning og Advarsel, at disse først under denne Gjerning førtes til Guds Naades Kald, bleve Omvendte og Troende. De glemte saaledes, at denne Vejledning til Kristum var en videre Udvikling af Daabsnaaden. Men paa den Maade kan man ikke røgte Lammene saa ømt, som naar man ved, at de ere Lem=

mer af Herrens Menighed og Ligeberettigede og Sideordnede med os til Naaden og Arvedelen heroventil.

Sv. kom sin Synd ibu og var glad over at have ved Siden af megen Tugt faaet stor Trøst. Det havde grebet ham, at naar han talte med Barnet om Frelseren og spurgte: Hvorledes ved du, at Jesus er Guds Søn, det da svarede: „Jo, jei tur dæ." Barnet kan ikke engang udtale Ordet „tror" (trur) men aligevel vidner det dog bestemt, at det tror Jesum at være Guds Søn. Det maa være os Forældre en saare stor Trøst at vide, at Herren har saadan en Gjerning i de Smaa. Men man bliver let forsagt, fristes til Mismod, man bliver vranten og lej, naar man i lang Tid ser at Formaninger og Advarsler slaaes hen i Vejret. For denne Bekymring ligger der vistnok en gudelig Nidkjærhed til Grund, men der fremhæres ogsaa ofte fremmed Ild paa Hjertets Altar. Under saadanne Omstændigheder, og tillige da, naar man bliver var, at man har været til Forargelse, gjælder det at fly ind i Lønkammeret og bede Faderen om Forladelse. Et godt Middel: Brug flittigere Guds Ord. Taleren var enig med dem, som havde dvælet ved Barnedaabens Velsignelse for Barnets Opdragelse, uagtet han for sin egen Del havde i lang Tid ikke kunnet skatte Barnedaabens Velsignelse. Tidlig faldt han af sin Daabspagt og opdroges af ugudelige Forældre. Derfor var han nidkjær for Andre; men troede nu i Sandhed at formedelst Vandbadet i Ordet ere de Smaa Guds Børn og Medarvinger til Livets Naadegave.

R. Mange har den Mening at Barnet ikke forstaar de bibelske Lærdomme, og derfor gjøre lang Opsættelse med at undervise dem i Guds Ord. Barnet forstaar dog mere end vi tror at det forstaar, og mere end det kan forklare. Derfor bør man tidlig fortælle Børnene bibelske Historier paa en barnlig Maade. Tidligt udvikler sig det Onde, Letsindighed og Lystighed. Som Modvægt herimod maa der nedlægges en Herrens Kundskab. Herren kan bruge denne som en aandelig Magt mod Syndens Væsen Stedse give man Agt paa Barnets Gemyt, Tilbøjelighed og Anlæg, og modarbejde dets Skjødesynd. Man vogte sig for at danne Hyklere ved utilbørlig Strenghed, eller ved at give et hykkelsk Exempel i Ord eller Gjerning. Denne og andre Talere efterviste, hvorledes endog troende Forældre foreholde Barnet Loven, hvor det gjælder Naaden. De sige f. Ex. til Barnet: Gjør du disse og hine syndige Ting, vil Herren ikke holde (vide) af dig. Se der har man Opdragelsen til Egenretfærdighed, hvori Alle ere af Naturen saa stærkt hildede. Kan man ikke faa Barnet overbevist om, at det handler mod Guds Vilje og Kjærlighed, saa nytter hin Trusel intet. Ligesaalidt som det for os er en let Sag at være lydige, ligesaalidt er det let for Barnet. Skulde Herren holde af os efter den Grad af Lydighed, vi udvise, vilde det gaa os ilde. Gud være Lov, han elsker os, uagtet vi ere ulydige, og forkorter ikke saa snart sin Arm. Alt beror her paa hans Kjærlighed; thi det staar hverken til den som vil, eller den, som løber, men til Gud, som gjør Miskundhed. Det er ikke ved vor Lydighed eller ved vore egne Gjerninger at vi bevares i Naaden; men det er ved Guds Magt. Vi bør ikke forudsætte, at Alle maa falde ud af Pagten. Det Normale i Herrens Kirke er at dens Lemmer bør staa i Pagten. Alle skulle søge at blive staaende og virke for at ogsaa Andre blive staaende. Barnet er en længere Tid i en utilregnelig Tilstand, og staar i alt Væsentligt under Formynderskab, og derfor præller Ansvaret for Syndens

Udbrud tilbage paa Omgivelserne. Om Barnet i 4 Aars Alderen kan lyve og være ulydigt, bør vi ikke derfor sige, at det er faldet fra sin Daabs Pagt. Vi kan hellere spørge, hvad var Grunden til, at Barnet var ulydigt osv. Ofte vil man finde den at være mere eller mindre hos Forældrene. Naar Barnet ikke har kristelige Forældre, følger det ligetil deres Exempel, og da kan man ikke sige, at det synder med Vilje. Det er ikke alene vanskeligt men endog farligt at anskue Tingen gjennem saadanne mørke Briller. Det er ikke de anførte, visse enkelte, iøjnefaldende Udbrud af Synden, f. Ex. at Barnet vender sig med Uvilje bort fra Ordet, lærer forfængelige Ord osv., som kan afgjøre, om Barnet staar i eller er faldet fra sin Daabs Pagt. Det staar ikke til os at dømme om, naar eller hvor et Barn gjorde Frafald. Skulde Naadestanden være en saa løs og bevægelig Ting, vilde det blive sørgeligt for os Ældre; da vilde der ikke være en eneste Dag, vi helt ud kunde staa i Naaden. Vistnok har Luther sagt, at Barnet i 7 Aars Alderen kan være faldet fra Naaden, men der er dog Haab om, at Herren ikke saa snart slipper Barnet. Sammenstillingen af vor og Barnets aandelige Tilstand maa lede os til den Tro. En Troendes Synder ere store om de end ere Skrøbeligheds-Synder. Skulde vi holde Barnets Synder for vitterlige og forsætlige, maatte det have en grundigere og klarere Kundskab i Guds Ord end det har. Der blev fortalt, at et 2 Aars gl. Barn maatte 3 Gange faa Ris førend det gik til Moderen og bad om Forladelse, og man spørger: Var det da faldet? og besvarer det med „Nej“, fordi det endnu ingen klar Erkjendelse havde af den Naade og Gave, Herren havde skjænket det i Daaben, eller det Løfte, som det havde givet ham. Forresten var dette et ømt Punkt for Forældre og et Mysterium ligesaa vanskeligt at udgranske som at maale Evighedens Længde. (Fortsættes).

Literære Efterretninger.

Ved Kgl. Resol. af 14de Februar er Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet naadigst bemyndiget til af de til Foranstaltninger, nærmest sigtende til at bibringe Lapperne Kyndighed i det norske Sprog af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond bevilgede Midler at anvende det Fornødne til Udgivelse af en af Seminariebestyrer **Kaurin** udarbeidet, med **lappisk** og norsk Text forsynet **Læsebog** i Oplag af 2000 Exemplarer, saavelsom til at afgive de fornødne Bestemmelser angaaende den Pris, for hvilken Bogen bliver at sælge, ligesaa ogsaa til i enkelte Tilfælde at uddele samme gratis.

— **Norsk Landmandsbog for 1865.** Udg. af **Anton Rosing.** Kristiania 1865. Dybwads Forlag. 144 S. 8vo. Bogen anbefaler sig ligemeget ved interessant, klar og fattelig Fremstilling som ved skjønsomt Valg af Emner. Allerede i Bogens første Stykke, „Jakob Sverdrup, et Livsbillede af Rosing,“ aabenbarer der sig hos Udg. en saadan Dygtighed i at fortælle kvikt og klart, at man uvilkaarligt kommer ind paa et Ønske om at kunne ofte faa Anledning til at

læse Saadant. Han har ogsaa erhvervet Bidrag til sin Bog fra fremragende, dygtige Mænd, og saaledes faaet Anledning til at give Skriftet forøget Værd. Lektor Kjerulf har skrevet om de mange Sten i Eng og Udmark, Direktør Dahl om Brak, Professor Aschehoug om Testament til Fordel for den aasædesberettigede Søn, Forstmester Asbjørnsen om Fuglenes Fredning, Lektor Schübeler om Træplantning, Landbrugsskolebestyrer Norstrøm om Ugræs, Dyrlæge Thesen om Bedømmelse af Melkekjør, Lektor Christie om Decimalbrøk, Rosing om Melkenytning og Smørtilvirkning, og han har meddelt en hel Del Tabeller, der ere beregnede paa at give Landmanden Oplysninger angaaende hans Stel. Saadanne Nytaarsgaver vil kunne yde Folk en ganske anden Tjeneste end „Juletrold" og anden Løjerlighed, man for faa Aar siden opvartede med. Og det er vort Haab, at faar man ofte saadanne Sager, som denne Rosings Bog, maa meget unyttigt Læsetøj blive overflødigt. Vistnok vil der altid være Folk, der helst søge Aandsføde i Læsning, som hverken har Nytte for det himmelske eller borgerlige Liv, og der vil i en eller anden Form vise sig religiøse Retninger, som gjennem Ordsprog og Stev, Eventyr og Gudesagn søge at drage frem af Menneskeaandens Dybder „Lys" og Lærdomme for hvilke det bibelske Ord menes at skulle maatte blegne, ligesom man vel aldrig vil blive ganske fri for Klagesange over de Folk, der ikke har Tid eller Lyst til at bruge „stakkels Eventyr" og Askeladder, Floskler og anden Spas; men Saadant faar man rolig lade staa for Vedkommendes egen Regning, og kun glæde sig ved, at der kommer frem i Lyset solide Aandsprodukter, som ere skikkede til at fortrænge de ikke-solide. Rosings Bog anbefales af denne Grund. Thi næst Kundskaben om Gudfrygtighedens Hemmelighed kommer den Viden, som dygtiggjør Menneskene til at føre paa den rette Maade det dem givne Herrevælde over Jorden og de Ting, som ere i og paa den. Lad derfor Naturfagene drages frem og det ret dygtigt, naar man blot saaledes som Rosing forskaaner os for en unaturlig kristelig Fernis eller tilhængte religiøse Floskler, Lærdom, som ikke med ren Nødvendighed følger ligetil af Fremstillingen. Naturkundskaben og Kundskaben om Naadens Aabenbarelse i Kristo ere af den Natur, at de ikke staa hinanden i nogen Maade imod, ret forstaaet, men de bør dog holdes klart og bestemt ud fra hinanden for ikke at sammenblandes. Sker der Sammenblanding, saa leder denne til Rationalisme.

— *Let fattelig Fremstilling af den lutherske Lære om* **Naademidlerne** *i deres indbyrdes Forhold.* Af Kand. theol. og Seminarielærer **E. F. B. Horn.** Kristiania 1864. Mallings Forlag. 66 S. 8vo. 24 Sk.

Ved Udgivelsen af denne lille Bog, som herved anbefales Bladets Læsere, har Forfatteren havt til Hensigt at yde et Bidrag til Belysning af de kirkelige Naademidlers indbyrdes Forhold, angaaende hvilket Punkt han har troet at mærke en temmelig vidt udbredt Uklarhed blandt Lægfolket. Først gjennemgaar Forf. de gudstjenstlige Handlinger og viser, at disse ikke hvile paa menneskelig Grund, men støttes og bæres af Guds egen Vilje, da de have sin hele Hjemmel i det Guds Ord, det himmelske Budskab, som der forefindes, og i de Befalinger, som Gud ved Jesum Kristum har givet

os; dernæst giver han en Fremstilling af følgende Punkter: "om den hellige Skrift som vor Tros Grundvold, om den mundtlige Prædikens Forhold til samme, om Daaben som grundet i Herrens Befaling, Barnedaaben, Nadveren, hvorledes denne er at opfatte i Modsætning til, hvad Katholiker og Reformerte lære, om Sakramenternes Antal, om Naademidlernes Forhold til Kirken"; og endelig anstiller han, "endel korte Betragtninger over mindre vigtige Punkter f. Ex. det mundtlige Ords, Prædikenens, ejendommelige Fortrin for Skriftlæsningen, Faddernes Betydning, Daabsbekjendelsen som en kort Sum af Skriften." Forfatteren gaar ud fra og støtter sig til, hvad Kirkens Bekjendelsesskrifter og Praxis have anerkjendt, og meddeler i alt Væsentligt Intet, som kunde kaldes hans „Mening" eller „Anskuelse"; kun for et enkelt Punkts Vedkommende, nemlig det „om Sakramenternes ejendommelige Øjemed til Forskjel fra det forkyndte Guds Ord," har han „vovet at gaa lidt paa egen Haand", men paa samme Tid gjort opmærksom paa, at „Fortolkningerne her ere kun Meninger eller Anskuelser, som ingen fuldstændig Sikkerhed have." Hans Fremstilling er beregnet paa Lægfolket, og den er udført med den Tankens Klarhed og Udtrykkets Tydelighed, som ialmindelighed udmærker Kand. Horns Afhandlinger.

— „*Bibelsk-Luthersk Maanedsskrift* for Folket." Under denne Titel begyndte A. Halvorsen for tre Aar siden at udgive et Blad, hvis Indhold navnlig skulde hentes fra Biskop Bjørcks i Gøteborg udgivne „Bibelsk-Luthersk Ugeblad for Folket," i hvilket Skrift Udgiveren har til Hensigt at virke til Folkets Opbyggelse af og Indsigt i den hellige Skrift gjennem populære Afhandlinger, hvori der stadig tages Hensyn især til de Angreb, som i Forfatterens Fædreland rejses mod den evangelisk-lutherske Kirkes Tro og Bekjendelse. — Af ovennævnte „Bib.-Luth. Maanedsskrift" udkom kun to Numre, da Abonnentantallet var for lidet til, at de Udgifter, som Bladets Udgivelse medførte, kunde blive dækkede. Forlæggeren har imidlertid ladet en ny Subskriptionsindbydelse udgaa og et nyt Nummer udkomme i det Haab, at ialfald saa mange Abonnenter maatte tegne sig, at Bladets Udgivelse kunde ske uden pekuniært Tab. Ifølge Planen vil man foruden det Væsentligste af Bjørcks Afhandlinger ogsaa optage Afhandlinger og Betragtninger af andre „bibelsklutherske Forfattere," samt meddele „Underretning om den hellige Skrifts Udbredelse i større og mindre Kredse her og i Udlandet." At dømme efter de udkomne Numre, der blandt Andet indeholde en opbyggelig og oplysende Udlægning af Epistlen paa første Søndag i Advent, om Epifanesfesten med en Betragtning over Helligtrekongers-Søndagsevangelierne, en vakker Forklaring over Efeserbrevets første Kapitel (Begyndelsen), vil Bladet blive, hvad det udgiver sig for, nemlig et Opbyggelses- og Oplysningsblad for Folket. Prisen, 48 Sk. aarlig, Porto iberegnet, er billig.

— Af en til Udg. indløben Skrivelse, hvis Forf. her mærkes —n, kan angaaende "**Læsebogen**" hidsættes Følgende: "Læsebogens Hensigt er vel ikke at være blot en „Læsebog", men ligesaa meget en Lærebog: ved at læse i den skal da vel Barnet ikke blot bibringes Færdighed i Læsning, en Færdighed, der er meget mekanisk, men ogsaa lære d. e. erhverve sig Kundskaber, og af disse saa-

danne, som det kan gjøre Anvendelse af i Livet, samt af hvis Anvendelse det kan have Gavn dels aandeligt, dels for dette legemlige Livs Behov. Som vi vide, er Almueskolens Formaal dobbelt: at understøtte den huslige Opdragelse, forsaavidt denne er kristelig-religiøs, og at bibringe de Unge Kundskaber og Færdigheder for det borgerlige Liv. Bogen er formentlig indrettet saaledes, at begge disse Formaal skal fremmes ved dens Brug, da den indeholder dels religiøse Stykker, deriblandt Kirkehistorie, dels saakaldte verdslige, nemlig Historie og Geografi, Naturbeskrivelse og lidt Naturlære. Hvad det tredie Slags Indhold, Digte, Fabler eller Eventyr, skal tjene til, er jeg ikke saa ganske vis paa, formodentlig dels at more Børnene, f. Ex. naar Gjedens Stemme skal efterlignes, dels at vække Fædrelandssind — vel ogsaa Fædrelandsstolthed — dels styrke det naturlige Gode i Mennesket, "det Menneskelige" t. Ex. Sandsen for det Skjønne, den Rest af Gudsbilledet, som en vis Retning i vore Dage har det saa travlt med at tale om. Men hvad de Stykker angaar, der formentlig ere beregnede paa at more, da turde man, om ikke af anden Grund, saa dog for "Brødrenes" Skyld have undladt at optage dem. Vi kjende jo alle til Apostelens Formaning om ikke at forarge den skrøbelige, skjønt oprigtige Broder. (Rom. 14, 13. og 15, 2). Tror Andre, at de her have Frihed, saa lad dem betænke og følge Pauli Ord i 1 Kor. 8, 9. og 13. Vi skulle efter Rom. 15, 2. være vor Næste "til Behag i det Gode, til Opbyggelse," men mange enfoldige og oprigtige Kristne finde det ikke til „Opbyggelse" at lade sine Børn læse Stykker af rent latterligt Indhold f. Ex. Stykket 22 „Katungerne," 30 „Bukken og Grisen," 131 „Spurningen," 132 og 133 (1ste Skoletrin), 204 „En glad Gut" *). Det er gjerne Tilfældet, at man kalder de Folk, som vove at protestere mod saadan Læsning i Skolen, Ensidige, Fanatikere, Sværmere, Pietister, Hængehoveder etc. **). Længe nok faar man det. Det er dog vist, at idetmindste i et Præstegjeld skal den *hele Menighed* have sat sig imod Bogens Indførelse i Skolen; og *hvorfor* eller med hvilken Nødvendighed er det skeet, at Bogen er saaledes opblandet af Allehaande, at ikke enhver alvorlig Kristen med god Samvittighed kan lade sine Børn bruge den. En liden Surdejg syrer den ganske Dejg. Havde det ikke været bedre, at, naar man endelig vilde have deslige Sager ind i Skolen, man da havde udgivet dem i et særskilt Hefte, som Vedkommende (Lærere og Forældre) kunde benytte efter Behag. Den gamle Gudelære, 2det Skoletrin S. 25 og 26, hvori blandt Andet staar: „Frøy agede i en Kjerre med Galten Guldbørste," Noget, Barnet vil storle over — kunde man der have taget med, siden man, som det lader til, finder den saa fortræffelig. Tror man, at man virker til Oplysningens Fremme eller til at hæve Skolen i Agtelse og befordre Søgningen af den ved at trodse den Opinion eller Anskuelse, som med Hensyn til denne Sag raader hos en stor Del eller vist den største Del af det

*) Dette Stykke, der, som Led i den Karakterskildring, det oprindelig tilhørte, og paa sin første Plads, Aftenbladets Føljeton, havde sin Berettigelse, var i en Læse- og Lærebog aldeles forskasteligt, og er derfor medrette udeladt i 2den Udgave.

**) I sin Efterskrift til 2den Udgave af 1ste Skoletrin kalder Stiftsprovsten dem Folk med "Vankundighed eller Fordom", — "Aandssvage".

kristelige Lægfolk, da skuffer man sig selv. Der gives Forsvarere af Bogen, som ville lære Børnene at læse Digte i den udenad og deklamere dem. Børnene skulle altsaa staa og deklamere: „Være hvo vil, som en Tyrk, sidde tørstig, og vranten og sturen.“ (Et Udtryk, der vanskelig passer for Afholdsreformen) — eller: „Kjøber Vin og klarer Udgifter!“ — ja det gjør Mange nok hos Landhandlerne paa Landet, men det Sidste — om Udgifterne — maa Lensmanden for en stor Del gjøre, — eller: „Saamangen Daare over Havet han Drog ud til Nordamerika, Men kom og snart som en Fant igjen Med ej en Skilling i Fikka.“ Er ikke dette platte Udtryk! Naar man erindrer, hvor liden Tid Børnene i Almindelighed have til at lære Stykker udenad, og at Salmevers dog vel først maa læres, er det at befrygte, at hvis hine Digte skulle læres udenad, disse — Salmer — blive tilsidesatte og Børnene faa jo større Lyst til „Sange“ og Viser. Om „St. Olaf og Troldenc" osv. kunne de synge og læse ellers udenfor Skolen, hvis de ville. Hvad de religiøse Stykker i Bogen angaar, da er vel paa de Fleste af dem Intet at udsætte. Man skulde have ønsket, at de ikke vare saa ofte satte ved Siden af rent verdslige eller endog latterlige Stykker. Snart læser Barnet et af disse, snart igjen om Gud og atter et verdsligt Stykke. Man tror neppe, hvorledes Ærbødigheden for Guds Navn ved en saadan sammenblandet Læsning svækkes. Det gaar hermed, som naar man synger gudelige Sange og letsindige Viser om hinanden. I enkelte Stykker findes dog Udtrykke, der neppe ere forstaalige nok. Saaledes f. Ex. 1 Trin Side 78 — — „Kristi Liv og Gjerning forkyndes i *Ordet*, hans Hjælp paakaldes i *Bønnen*, hans Pris udsjunges i *Salmen* og hans Naade modtages i de hellige *Sakramenter*, Daaben og Nadveren.“ Alt dette er vist og sandt; men det er ufuldstændigt og kan give Anledning til Misforstaaelse. Guds *Naade* kan dog vel ogsaa erholdes baade ved Ordet og Bønnen. Sæt at en Hedning fik høre eller læse Ordet om Frelsen i Jesu Kristo, han erkjendte det for Sandhed, følte sig selv fortabt, men troede, at det Ord om Frelsen ogsaa angik ham, han paakaldte Gud om Naade — men der var Ingen til at døbe ham; mon han alligevel ikke kunde erholde Guds Naade? Er ikke Evangeliet en Guds Kraft til Salighed for hver den, *som tror*, og har ikke Frelseren forjættet, at Alt hvad *vi bede* Faderen om i hans Navn, det skulle vi faa? Vor Herre har bundet os til Naademidlerne, hvor vi kunne bekomme dem, men ikke sig selv. Eller er man i de anførte Ord om, at Naaden gives i Sakramenterne, inde paa den Grundtvigske Anskuelses-Vej, at nemlig Sakramenterne ere de eneste Gjenfødelsesmidler og følgelig — da Ingen uden Gjenfødelse kan blive delagtig i Guds Naade — i streng Forstand eneste *Naadens* Midler? Det vil jeg dog ikke tro. Men slige tvetydige Udtryk burde ikke staa i en Læsebog for Børn, i hvilken Alt burde være tydeligt og bestemt, især i en saa vigtig Sag som Saliggjørelsens Orden og dens Naademidler. (Forts.)

— Et sprudlende Troesliv, saadant som det aabenbarede sig hos den Guds Mand **Henrik Müller**, møder os til Lærdom og Opbyggelse i hans “**Naade og Sandhed**“ eller **kristelig Skatkiste.** Korte Betragtninger til hver Dag i Aaret. Oversat af Pastor I. E. Unger. Bergen 1865. F. Beyers Forlag. 302 S. 8vo., indb. 60 Sk. Disse Müllers kvikke, af Ordets Malm gjennemtrængte Be-

tragtninger maa vi saameget mere anbefale vore Læsere, som de ere ordnede efter Børnelærdommen, og saaledes foruden at danne en ren Andagtsbog i Lighed med Luthers, Gossners og Kreutzbergs (Fr. Arndts er tør og upopulær) afgive et værdifuldt Materiale for Lærere i Kristendom. Udstyret er rosværdigt og Prisen meget billig. Oversætteren leverer her et iøjnefaldende og rosværdigt Bevis for, at vort Sprog er godt tjent med, ogsaa i ortografisk Henseende at blive skrevet meget simpelt.

— Som i dette Blad tidligere anmeldt, udkommer nu paa Bogh. Wangs Forlag **„Nissens Samtaler over Luthers lille Kathechismus.“** Ny Udgave, besørget ved John Stenersen, Kand. i Theol. og Seminarielærer. Der foreligger allerede 2 Hefter. Et Dobbelthefte udkommer snart, og det 5te (sidste) bliver færdigt ivaar. Hvad disse Samtaler i sig selv angaar, da ere de tidligere omtalte i dette Blad (af Pastor Østby i 2den Aarg. S. 48 og af Sognepr. A. Høyer s. Aarg. S. 78), og Udg. har kun at overføre de Anmeldelser paa nærværende Udgave. Denne er ikke en slavisk Oversættelse af Bogen, men den er en tro Gjengivelse af alt Væsentligt; dens Sprog er, som man kan vide, blevet mere letfatteligt end i den danske Udgave. Desuden forekommer Fremstillingen os at være mere afrundet. Flere af de Historier og Exempler, som vidtløftiggjør Udviklingen, og som kunne tænkes at friste Begyndere til at fortabe sig i altfor mange Enkeltheder, ere udeladte. Her og der er tilføjet Adskilligt, som tjener til at klare Udviklingen. Læren om Nedfarten er bleven renset fra dens ubibelske Tilsnit og har faaet en Form, som stemmer overens med Pontoppidans egen og Sverdrups Forklaring. Den danske Udgave koster 1 Spd. 56 Sk., den norske 1 Spd. — Det er et glædeligt Tidens Tegn, at vi inden vore egne Landemærker kunne blive forsynede med Hjælpemidler til Lærernes Uddannelse og Skolens Ophjælp ad boglig Vej. At nu ogsaa det andet Værk af **Nissen**, hans **Samtaler over Bibelhistorien,** er bleven norsk Ejendom, idet Boghandler Floor i Bergen har tilkjøbt sig Restoplaget deraf og sælger nu samme for den billige Pris 1 Spd. 24 Sk. heftet, 1 Spd. 60 Sk. godt indb., er Noget, som har fuld Ret til Paaskjønnelse. Allerede det, at endel Boghandlere ofte maa føle Eftervirkninger af det pekuniære Tryk, hvorunder Skolelærere har lidt og fremdeles lide, idet der tildels maa ventes aarvis efter Afbetalinger fra Lærere, som gjerne ville fremad og derfor maa have Bøger, fortjener sin taknemmelige Erkjendtlighed; men naar der ogsaa arbejdes for at skaffe Lærerne til de mest billige Priser højst nødvendige Sager, da skal heller ikke det lades uomtalt. Vi maa derfor tilføje, at endnu falbyder Floor **Levinsens Realkonkordants** for 90 Sk., der er en ualmindelig billig Pris for et saa indholds- og omfangsrigt Værk. Just Skolelærere kan høste en særdeles Nytte deraf, saa det virkelig forundrer os, at der endnu kan være Expl. tilovers til den Pris. Men Lærerne, inklusive Østlændingerne, maa ikke være blevne rigtig opmærksomme paa denne Bog.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 10de Marts 1865. { Nr. 8.

Almueskolens indre Forfatning.

IV *).

En anden Fejl ved Kristendomsundervisningen i vore Almueskoler, som jeg vil tillade mig at gjøre opmærksom paa og advare mod, er en stor Vidtløftighed eller for vidtløftige Forklaringer og Udviklinger. Begreberne om, hvad der er vidtløftigt og ikke vidtløftigt kunne vel være helt forskjellige; men jeg tror dog, at en Lærer i vore Dage staar mere i Fare for at udbrede sig for vidt under Fremstillingen af en Lærdom end at være for kort. Det maa her erindres, at efter den almindelige Undervisnings Gang i Almueskolerne paa Landet læres først Katekismen, dernæst „Forklaringen", og saa skal der ogsaa være en Forklaring (mundtlig) over „Forklaringen." Vil nu her en Lærer indlade sig paa at analysere, bevise osv. hver Sætning, som forekommer i Pontopp. Forklaring, udvikle om ikke hvert eneste saa dog de fleste Begrebsord, som denne Bog indeholder, saa frygter jeg for, at han indlader sig i en Vidtløftighed, som han baade sent vil komme ud af, og som Børnene neppe ville være istand til at finde godt Rede i, eller følge med ham i. De ville ogsaa neppe have Taalmodighed til at følge ham paa den lange og ofte tørre Udviklingens Vej. Naar jeg har maattet sidde og høre paa, hvorledes der for lidet udviklede Børn er under Kristendomsundervisningen bleven opstillet en Række af Definitioner, Inddelinger f. Ex. Slægtsbegreb og Artsbegreber osv., da har det virkelig forekommet mig, at det let kunde gaa Børnene efter Ordsproget, at de ikke "kunde se Skoven for lutter Træer." Det er dog ikke min Mening, at den katekitiske Methode er uanvendelig under Kristendomsundervisningen. Fra ældre Tider er denne Læremaade af mange anseede Gejstlige anbefalet og har visselig stiftet stort Gavn, og for smaa Børn er den især passende, da de ikke have let for, ja maaske umulig kunne følge med et længere Foredrag. Man undgaar da ogsaa senere at anstille nogen vidtløftigere Examination, da man under selve Katekisationen i nogen Grad kan erfare, om og hvorvidt Børnene have tilegnet sig Lærestoffet. Men da denne Læremethode unegtelig optager megen Tid, og Undervisningen let kan blive tør, har man nøje at vaage over, at man ikke henfalder til stor Vidtløftighed, især i at definere Begreber, opstille Systemer osv. Det er dette, jeg her har tilladt mig at advare mod. Forøvrigt turde det maaske ikke være overflødigt her at erindre om, at „Forklaringen" endog som Lærebog betragtet, dog egentlig og nærmest maa ansees som

---

*) Begyndelsen til nærværende for længe siden indsendte Afhandling staar at læse i forr. Aarg. S. 24, 131 og 150.

Repetitionsbog for Børnene og — hvad dens Navn ogsaa antyder — være en Forklaring eller nærmere Udvikling af de Kristendommens Sandheder, som indeholdes i Katekismen; i denne Hensigt samt for at der kunde vorde Enhed i Kristendomsundervisningen er den ogsaa affattet og udgiven, altsaa ikke ligesom Katekismen som en Bog, hvis Ord eller Sætninger atter vidtløftig skal udvikles, forklares, bevises osv. Vistnok tiltrænger enkelte eller maaske flere af de i Bogen brugte Udtryk eller Sætninger nogen Forklaring, saa at Børnene kunne forstaa dem, navnlig er dette Tilfældet med enkelte abstrakte Tingord samt visse Bibelsprog, ved hvis Anførsel Læreren kan tilføje nogle historiske Oplysninger; men en saadan Forklaring kan da gives ganske kort og behøver ikke at meddeles ved en hel Katekisation. Jo bedre Børnene ere blevne bekjendte med den bibelske Historie, jo bedre eller grundigere den bibelhistoriske Undervisning, som den første for Barnet, har været og er, desto lettere have Børnene for at tilegne sig Forklaringens Indhold, og mindre vidtløftig behøver man under Benyttelsen af denne Bog at gaa frem. I Grunden saa er jo vor hele Kristendom eller Salighedssag bygget paa Bibelhistorien, den nemlig om Frelserens Komme, Liv og Lidelse, Død og Opstandelse osv. Da Apostlerne gik ud i Verden og efter sin Herres Befaling prædikede Evangelium, saa vidnede de om at han havde lidt, var død og gjenopstanden for os Alle. Det Ord greb Hjerterne og ved den Aands Kraft, som fulgte med Ordet, fødtes nye Mennesker. Jeg mener, at vi alle og navnlig Forældre og Lærere, som skulle undervise Børn, kunne have godt af, ofte at erindre denne Apostlernes saa simple men dog saa grundige Læremaade eller Undervisning, og især det, at det allermest kommer an paa, om et Menneske ret kommer til at tilegne sig, hvad der er Hovedsagen i Kristendommen. Undertiden erfares det, at ellers ganske godt oplyste og udviklede Børn ingen ret grundig Indsigt har i Saliggjørelsens Orden, endskjønt det at fatte denne klart, dog maa være det Vigtigste i Kristendomskundskaben. I dette Stykke afhænger det ogsaa meget af paa hvilket aandeligt Standpunkt Læreren staar. Har han selv erfaret i sit eget Hjerte Kristendommens Kraft, har han selv oplevet og gjennemgaaet de Brydninger, de Kampe og den Sejr, som i mere eller mindre Grad ere uadskillelige fra det ægte Kristendomsliv, har han selv fundet Freden i Kristo osv., da vil han ogsaa kunne tale derom til Børnene paa en klar og overbevisende Maade, og langt anderledes end den, hos hvem Kristendommen er noget Udenadlært, eller som maa hjælpe sig med en laant Beskrivelse over det, som Andre have oplevet, men hvorom han ingen personlig Erfaring har. Men hvorledes det end forholder sig med Læreren i denne Henseende, saa maa man dog ønske, at han i Skolen fornemmelig indprenter Børnene Kristendommens Hovedsandheder, og det mere i en kort men fyndig Tale — til hvilken han iforvejen vel forbereder sig — end i en langtrukken Katekisation, hvorved ofte megen Tid og meget af Børnenes Interesse for Undervisningen gaar tabt.

V.

Hvad i Almindelighed Læsningen af Guds Ord angaar, da sker der allerede fra Barnets første Læseaar af en stor Fejl. Barnets første Læsebog skal ikke indeholde Andet end Guds Ord, heder det. I de gamle ABC'er staar paa første Side „Fader vor,“ derefter paa den anden Side „Troes-Artiklerne“ osv. Naar Barnet skal øves i Læsning som en mekanisk Færdighed, ledes dets hele Opmærksomhed paa Bogsta-

verne og deres Sammensætning, og det skal lære at udtale den Lyd, disse Figurer betegne. Vistnok maa det ogsaa bringes til saavidt muligt at forbinde med denne Lyd en Tanke eller Forestilling; men dette bliver dog i Almindelighed i Begyndelsen mere en Bisag, ialfald saaledes som Barnets første Læseøvelser i Hjemmet endnu foregaa; og forsaavidt man ved disse Øvelser tillige vil have Barnet til at forbinde en Tanke med Lydene eller, som det heder, forstaa hvad det læser, (hvilket vistnok er det rigtigste) da maa Læsestoffet angaa Noget, som ligger indenfor Barnets Erfaringskreds. Men dette kan dog vel ikke siges om Indholdet af vore gamle ABCer. Naar Barnet skal stave og læse i disse, kommer det til at tage Guds Navn og Guds Ord i Munden paa en tankeløs Maade. Det ledes til den sørgelige Vane uden Ærefrygt i Hjertet at nævne Guds Navn Man har som Indvending mod at bruge Læsebøger af verdsligt Indhold sagt, „at den Smag, som først kommer i Karret, taber det siden sent"; dette er sandt og bestyrker netop hvad jeg her har anført, at nemlig en saadan Brug af Guds hellige Ord bibringer Barnet en „Smag," en Vane, som er høist farlig. — Senere hen benyttes det Nye Testamente som Læsebog, og Børnene sætte dette akkurat i Klasse med andre Bøger. En Bog med Fabler og Eventyr eller af rent verdsligt Indhold, og den hellige Skrift gjælder i deres Tanker omtrent lige gode. At de, naar de skulle læse Guds Ord, først bør „sukke til Gud om hans Aands Oplysning, dernæst læse med Andagt" og Selvprøvelse, bliver der ikke tænkt paa end mindre gjort.

Literære Efterretninger.

Om "**Læsebogen**" skriver —n endvidere: Meget kjært er det at se i Begyndelsen af 4de Afdeling 1ste Skoletrin, at den hellige Skrift, Bibelen, erkjendes for at indeholde Guds Ord; (hvilket er klarere udtalt i 2det Skoletrin Side 166) og hvad der længere nede paa samme Side er anført om den "hellige Kirke" er vistnok rigtig, men for Tydeligheds Skyld vilde det være godt, at til Modsætningen blev henført ikke blot Hedninger, Mohamedanere, Mormoner og Jøder, men ogsaa Navnkristne. Der staar nok: „Alle de, som i Sandhed tilhører denne Kirke," men da det strax efter heder, at Kirken „har udbredt sig over den hele Jord om end langt fra alle Mennesker ere blevne Lemmer af den," og der nu umiddelbart herpaa tales om Hedninger m. fl., kunde man efter denne Fremstilling faa ud et Kirkebegreb, ligt den omarbejdede Forklarings, nemlig at Kirken er Samlingen af alle Døbte osv. Iøvrigt har dette „Skoletrin" en ret vakker Fremstilling om Betydningen af de kristelige Fester. Det Samme kan omtrent siges om Afsnittet „Kirke" i 2det Skoletrin og i 3die Trin er der i Afdelingen med samme Overskrift en i det Hele taget fortræffelig Kirkehistorie, hvori Meget er sagt i Korthed. Nogle faa Sætninger kunne dog ønskes forandrede eller udeladte. Saaledes: „Exemplet fra Menigheden i Jerusalem maatte tjene til Advarsel." Det var mig aldeles nyt og uventet at se denne Bemærkning, for hvilken ingen Grund er anført, heller ikke kan jeg tænke mig nogen

saadan. Det er ikke rimeligt, at Grunden til, at kristne Menigheder udenfor Jerusalam intet Fællesskab i Formue havde — Noget, der heller ikke bestemt kan benægtes, om end ikke den hellige Skrift derom beretter — laa i Tildragelsen med Annania og hans Hustru; havde ikke andre Grunde været forhaanden, saa vilde man ikke have afholdt sig fra at oprette en Forening eller et Fællesskab, fordi en Enkelt misbrugte dette, eller fordi en Hykler var bleven delagtig deri. Et uværdigt Medlem af en Forening gjør jo ikke denne i og for sig til et utilraadeligt Foretagende; ellers maatte Judas's og Annanias's Exempel samt saa mange Andres have afholdt Folk, for hvem Apostlerne prædikede, ogsaa fra at træde ind i den kristne Menighed selv. Man kunde ønske, at A. H. Francke var bleven noget mere omtalt Side 244, navnlig det store Waisenhus, han fik istand. Fra „Franckes Stiftelser udgik der en talrig Skare unge Mænd, som førte Pietismen videre om,“ heder det. Vistnok, naar der ved Pietisme forstaaes ikke blot tilsyneladende Fromhed, men levende Kristendom, thi det kan jo med Sandhed siges, at fra Halle udgik mange ægte evangeliske Sendebud, svarende til Navnet „Jordens Salt,“ f. E. Ziegenbalg m. m. Flere. Pietismens mørke Sider er mest omtalt i Læsebogen; det faar man tilgive, især fordi Slutningsordene indeholde ogsaa en Anerkjendelse af det Gode ved den. Men naar der S. 244 Linje 2 nedenfra staar: „Dette synes“ osv., da kan jo dette „synes“ stryges og istedetfor sættes: „Dette er nu ikke Andet end hvad alle Kristne burde være enige i.“ Side 249 er Grundtvig og den „kirkelige Anskuelse“ omtalt, dog uden at Grundtvigs Lære om „det levende Ord“ og om Bibelen er betegnet som vildfarende eller som rigtig. Mon Forf. har udeladt dette for ikke at støde Grundtvigianerne, eller for at Skolelærerne skulde faa udlægge det efter eget Behag. Isaafald er der her givet Grundtvigianerne et godt Hjælpemiddel til at faa deres Lære i disse Punkter udbredt; thi paa mange Steder er denne ubekjendt for de allerfleste Forældre, og for Børnene ogsaa fra Hjemmet. Grundtvigianske Skolelærere sige naturligvis til Børnene, naar disse have læst Stykket, at dette er rigtigt. Vistnok kaldes Læren en „særegen,“ men det Ord er let at springe over; og da Spørgsmaalet om det er rigtigt eller ikke at sige, at det mundtlige eller „levende Ord“ er den eneste Troeskilde, altsaa ikke Bibelen, er af overordentlig Vigtighed, ja vedrører et Hovedprincip i den lutherske Kirke, saa bliver det betænkeligt at bruge en Bog, der kan blive Middel til at føre de Unge i slig Vildfarelse som at Bibelen ikke skal være vor Troes Regel og Rettesnor. Her faar man sandelig tale rent ud og ikke halte paa begge Ben; det gaar ikke an at være med paa begge Sider eller holde med begge, som ere saa tvertimod hverandre. Vistnok har Læsebogen før sagt, at Bibelen indeholder „den eneste reneste Kilde til kristelig Erkjendelse,“ altsaa paa en Maade dømt den grundtvigske Anskuelse; men hvorfor kan ikke det Samme ogsaa siges i 3die Skoletrin? Børnene kunne saa let glemme, hvad de derom have læst i 2det Skoletrin. Eller have kanske Forfatterne af 2det og 3die Skoletrin forskjellig Mening i den Sag? Naar Hauge omtales i Læsebogen, da burde Beretningen om hans Fængsling og Dom været saa fuldstændig, at Uvidende ikke kom til at sætte ham i Klasse med Lastefulde eller Forbrydere. Som vi alle kjende til, var det ikke første

Gang, men efter mange foregaaende Forfølgelser han 1804 blev sat i Fængsel i Kristiania. Dømt blev han til Pengebod fordi *han ikke altid havde meldt* for Præsterne, at han vilde holde gudelige Forsamlinger; men *ellers blev han frikjendt*, og vi kan nok tro, at havde man fundet noget Strafbart i hans Vandel forøvrigt, havde man ikke skaanet ham, ja en retfærdig Domstol kunde ikke have gjort det. Forordningen af 13de Januar 1736 om gudelige Forsamlinger, ved hvis Hjælp man dømte Hauge til Pengebod, har Storthinget siden „dømt." Om Virkningen af Hauges Bestræbelser for sine Medmenneskers aandelige og *timelige* Vel, tales ikke. uden forsaavidt at det heder at mange lyttede til hans Ord om Bod og Bedring; men om Bedring, idetmindste saavidt Mennesker kunde se, paafulgte, siges der Intet. Forf. kjender vel de flere Attester, der ere indførte i Hauges Rejsebeskrivelse. Hauge forandrede nok ikke sin Mening eller Overbevisning om Lægfolks Berettigelse til at tale i gudelige Forsamlinger, naar den Talende selv var omvendt, viste dette i en kristelig Vandel, og stod under Opsyn af de Ældste, men at han ikke drog om, efterat han var kommen ud af Fængslet, kom deraf, at hans Helbred blev i dette nedbrudt, saa at han ikke formaaede at rejse om. Efter Læsebogen skulde man næsten tro, at en forandret Anskuelse var Grunden.

„*Almueskole-Tidenden*" har skaffet sin Udgiver Arbejde, men intet Brød. Baade af den Grund og for Bladets egen Del har han ønsket, at en Anledning maatte tilbyde sig for ham til at lægge Redaktionen af Bladet i andre og dygtigere Hænder. Men Saadant lader sig ikke ordne ad Bekjendtgjørelsernes og Beklagelsernes Vej. Derfor har han i Stilhed ventet, og hans Forventning er gaaet saaledes i Opfyldelse, at han nu kan glæde Bladets Læsere med den Underretning, at snart ville nye og ønskelige Kræfter træde i Bladets Tjeneste. Fra anstundende 1ste Maj af ville nemlig de theologiske Kandidater og Lærere ved Asker Seminarium, **E. F. B. Horn** og **John Stenersen** overtage **Redaktionen** af Almueskole-Tidenden sammen med nærværende Udg. Desaarsag er der udstedt ny Subskriptionsindbydelse, og hvis der indmelde sig saamange nye Subskribenter, at der for Arbejdet kan blive nogen Betaling baade til Forlægger og Redaktion, overtager Bogh. *Carl Wang* Forlaget. Det staar nu til Bladets Læsere at hjælpe til, at denne Ordning kan indtræde. Enhver i sin Kreds kan gjøre Planen bekjendt og søge at formaa Flere til at subskribere paa Bladet inden 15de April, og derom tillader Udg. sig herved venligen at bede. Det falder af sig selv, at de, der nu holde Bladet, ikke behøve at melde sig paany. Bladet udkommer under den forventede nye Red., som nu, 3 Gange maanedlig, den 1ste, 10de og 20de i Maaneden til samme Pris 84 ß Aarg. og 7 ß i Porto. I Planen er anført, at „Bladet vil indeholde Afhandlinger angaaende indre og ydre Skoleforholde, om Undervisningsmaaden i de forskjellige Fag, om Skolens Stilling til Kirke og Stat, ligeledes Træk af Pædagogikens Historie, Uddrag af udenlandske Tidsskrifter, samt Beretninger om vort eget og fremmede Landes Skoleanliggender. Endvidere ville Bekjendtgjørelser om ledige Skoleposter blive meddelte. Fremdeles ville Bøger, som vedkomme Almueskolen, sammesteds jevnligt blive anmeldte. Afhandlinger eller oplysende Bidrag fra Lærere eller andre Venner af Skolen optages med Taknemmelighed i Bladet."

Det bemærkes at ved flere af Skoledirektørernes Bistand er i forr. Maaned fra Almueskole-Tid.s Red. sendt til Landets Skolekommissioner Anmodning om at faa alle ledige Lærer- og Kirkesangerposter bekjendtgjorte i dette Blad, for saaledes at naa Hensigten med dets Udvidelse. En af Skoledirektørerne har allerede godhedsfuld skrevet os til og fortalt, at han i en Sirkulærskrivelse anbefaler sit Stifts Skolekommissioner at avertere i Almueskole-Tidenden.

— Hos Bogh. C. Floor i Bergen er udkommen en net, liden Bog: „**Kristi Kors.**“ Udg. af en Forening i Würtemberg. Med 10 Staalstik. Paa Norsk af Daniel Thrap, Præst. Vi har her en hjertelig, skriftmæssig Tiltale til den Enkelte, den Kristne, med Hensyn til hans Kors. Der er i denne lille Bog nedlagt alvorlige Paamindelser, som enhver Kristen paa sin Korsvej har fornøden at tage til Hjerte, fordi vi af Naturen ere saa tilbøjelige til Dag for Dag at tage Fejl just af Kristi Kors.

Skole-Efterretninger.

Alten. Ved Kgl. Resolution af 10de Oktober f. A. er det bestemt: “At der af de af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond til Foranstaltninger nærmest sigtende til at bibringe Finnerne Kyndighed i det norske Sprog bevilgede Midler naadigst tillades anvendt et Beløb af 180 Spd. til i første Halvaar 1865 at understøtte 6 i Lappisk kyndige Elever, som maatte ønske at gjennemgaa næste Kursus ved Lærerskolen i Alten mod at de efter endt Examen have at tage Ansættelse paa den i Kgl. Resolution af 25de Januar 1853 Post 1 a med Hensyn til Eleverne af Tromsø Skolelærerseminarium bestemte Maade.“ I Kirkedepartementets Foredrag, der ligger til Grund for den Kgl. Resolution (Deptd. No. 44) er det anført, at Lærerskolen har havt fire Elever, af hvilke En gik ud i indeværende Aars Begyndelse paa Grund af Sygelighed og en Anden til samme Tid af Mangel paa Midler til at bestride sin Underholdning. Der er for Tiden kun to Elever ved Skolen.

— I **Sverige** er nedsat en Kgl. Kommission bestaaende af Seminarforstanderne Anjou og Wåhlin samt Skolevæsenets Chef i Kirkedepartementet, for under Tiltræde af Statsraaden i Kirkedepartementet at udfærdige Forslag til Forandringer i Seminar-Reglementet.

Det **würtembergske** Kammer har i Januar d. A. fastsat Lavmaalet af Lønnen for Almueskolelærerne til 400 Gylden (1 Gylden = 45½ β norsk). Derfor har Læreren at undervise i 30 Timer ugentlig; enhver Time derover godtgjøres særskilt med 16 Gylden aarlig.

— En ny protestantisk Skolebygning er opført i **Wien.** Opførelsen har kostet 316,000 Gylden. De evangeliske Skoler dersteds besøgtes i forrige Aar af 632 Gutter af den lutherske Kirke, 109 af den reformerte og 14 af den jødiske Religion; 199 Piger af den lutherske, 52 af den reformerte Kirke og 7 af den jødiske Religion.

Ledige Bestillinger.

1 Kirkes.- og Lærerpost i Bakke Prgj. pr. Flekkefjord, tiltrædes 1ste Oktbr. 36 Ug. Løn 100 Spd.; men herfor skal Læreren ogsaa anskaffe Lys og Brænde til Skolen, hvis Renholdelse han tillige besørger. Sandsynligt Familiebolig og Lærerjord. Kirkesangerindtægten 50 Spd. Kr.sands Stiftsd gj. Sgpr. Dahl. 6 Ug fra 18 Febr.

1 Lærp. i Eidsvoll fra 1ste April (2 Kredse), Løn 75 Spd. aarl. og Kosth. 7 Mk. ug. (40 Ug.) Han har 1 Værelse, og faar Brænde til Skolen. Ans. 15 Marts. Kr.ania Std.

1 Lærp. i Pixrud Kreds i Grue (Solør) Løn for Seminarist 2¼ Spd. ug. og 60 Spd. Kostgodtgj (Ikkesem. 1½ Spd ug. og 40 Spd.) 3 Værelser og Kjøkken, Skolejord, (hvoraf Læreren erlægger Skatten) med ydre Bekvemmel. Hamar Std gj. Spr. Muller. 6 Ug. fra 20 Febr.

1 Lærerp. ved Hvals Fastskole i Sørum; lovbefal. og frivil. Skoletid 36 Ug à 1½ Spd og 50 Spd. aarl. Kostgodtgj., Familiebekvemmel., 10 Maal matr. Jord (hvoraf Lær. erlæg. Skat og Afgift) med Udhuse. Kr.ania Std 4 Ug. fra 28 Febr. gj Sørums Skolekom.

Bekjendtgjørelse.

I Vaage Præstegjelds Hovedsogn ere 2de Skolelærerposter ledige, den ene i Sjaardalen med 36 Ugers baade lovbefalet og frivilligt Skoleholdt i eet leiet Locale, og den anden paa Salum med 30 Ugers lovbefalet Skolehold i 2de leiede Rodestuer Lønnen er 1 Spd. 48 ß pr. Skoleuge og Kosthold in natura, eller 1 Spd. ugentlig i Kostpenge. Andragender om disse Poster, der tiltrædes fra kommende October Maaned, og helst onskes besatte med Seminarister, bedes, med de fornødne Attester, sendte i betalte Breve til Vaage Skolecommission inden Udgangen af April Maaned førstkommende.

Vaage Præstegaard i Gudbrandsdalen den 28de Februar 1865.

Selmer.

Ved Kongsbergs Almueskole

er en Lærerpost ledig med 150 Spd. aarlig Løn og enten fri Bolig eller 20 Spd. i Husleiegodtgjørelse mod at undervise 33 Timer ugentlig i almindelig Skoletid. Ansøgninger indleveres inden 6 Uger fra 1ste Marts til Kongsbergs Skolekommission.

I Holts Præstegjeld er Lærerposten i Valle og Østeraa Skolekredse, med 30 Ugers Skolehold, ledig. Lønnen er 50 Spd. og Kostholdsgodtgjørelsen 40 Spd. Ansøgninger om denne Post sendes til Undertegnede inden 6te April.

Holt Præstegaard, 2den Marts 1865. H. Thrane, Sognepræst.

Christiania Almueskole.

Ved Almueskolen hersteds bliver fra 1ste August d. A. ledig en Lærerpost med en aarlig Løn af 200 Spd. for 34 Timers Undervisning ugentlig. Ansøgninger stiles til Stiftsprovsten i Christiania, maa være ledsagede af Vidnesbyrd om Ansøgerens seneste Virksomhed og Vandel og Oplysning, om Vedkommende er bunden ved Opsigelse, samt indsendes inden 15de April til Undertegnede.

Christiania den 8de Marts 1865. W. A. Wexels,

En Underlærerpost ledig ved Mandals Almueskole; aarlig Løn 150 Spd.; Ansøgninger, stilede til Mandals Provsti, oversendes Mandals Skolekommission inden 18de April 1865.

En Lærerpost

ved Almueskolen i Moss Landsogn er ledig for en Seminarist. Skolen holdes fortiden 30 Uger i 2 Skolestuer og 10 Uger ved Omgang paa 4 Gaarde. Læreren faar en aarlig Løn af 60 Spd. samt Kostholdd og Herberge i Skoletiden paa Undervisningsstederne, fri Befordring mellem disse og 10 Spd. aarligt Tillæg i Løn, om Skolekommissionen bliver tilfreds med ham. Posten kan tiltrædes strax. Imidlertid fremsendes Andragender herom med fornødne Attester inden førstkommende 6te April gjennem Sognepræsten i Moss.

Subskriptions-Indbydelse

paa

Evangelisk Pædagogik af Dr. Christian Palmer,

oversat af Kand. theol. J. R. Stockholm. 1—3 Hefte à 24 ß.

Denne Bog betegner allerede ved sin Titel det bibelske og kirkelige Standpunkt, fra hvilket Forfatteren er gaaet ud, idet han skred til Løsningen af sin Opgave. Han staar paa Evangeliets Grund. Men den pædagogiske Visdom, som han har fundet i Evangeliet, har han stadig sammenholdt med sine rige Erfaringer fra det virkelige Liv. Det Værk, han her har frembragt, er altsaa fremgaaet som Resultat af det Lys, Skriften og Livet gjensidig have kastet paa hinanden. Dr. Palmer har tillige den Gave at kunne fremstille et videnskabeligt og dybt gjennemtænkt Indhold i en livlig og tiltalende Form. Derved anbefaler hans Bog sig som en ikke alene i høj Grad belærende, men tillige interessant Læsning først og fremmest for Geistlige og dygtige Lærere, der paa Embedsvegne have med de her behandlede Gjenstande at gjøre, men dernæst ogsaa for enhver dannet Familjefader, der ønsker en prøvet og sikker Veiledning ved sine Børns Opdragelse.

Den danske Oversættelse udkommer i 8 à 10 Hefter à 24 ß, hver 14de Dag udkommer et Hefte. Subskription modtages i enhver Boghandel.

☞ Anmeldelsen af "Maanedsskrift for Folket" — se for. Nr S. 53 — skriver sig ikke fra Udg. men fra "J", hvorfor dette Mærke bedes sat i 7de Linje nedenfra.

— Inkonsekventsen mellem før og nu med Hensyn til Ortografien i dette Blad skriver sig fra, at Korrekturen er efter Nytaar væsentlig bleven besørget af en af Udgs Medarbejdere, der har ydet ham broderlig Hjælp ogsaa ved Redaktionen, og som holder sig mere til det Gamle og almindeligt Vedtagne. Under den nye Redaktion vil ogsaa omtrent den Ortografi blive fulgt.

— S. F! Pakke med Brev er for længe siden bleven nedlagt hos Malling.

— Overflødige Nr. af Almueskoletidenden, som maatte være komne til nogen Postexpedition eller Subskribent, bedes sendt til Kristiania Postkontor.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 20de Marts 1865. { Nr. 9.

Kristelig Børneopdragelse.

(Slutning).

Det blev fremhævet, at Optugtelsen til „ubetinget Lydighed" er Guds Orden og Vilje. Her maa ikke Forældrenes Lune men Guds Bud være det Bestemmende og Ledende. Forældrene skulle lade sig stille i det Forhold, at de kunne tilegne sig Herrens Ord: „Hvo, der hører Eder, hører mig." Der blev advaret baade mod at fremkalde Børns Misundelse ved Partiskhed, og mod den overhaandtagende Ødselhed og Pralesyge i Mad og Klæder. Kristelige Forældre skulle staa imod og ikke følge med i den Forfængelighed og Ødselhed som den nærværende Tids Aand fører med sig. Forældrenes Hjertelag bør være ens mod alle deres Børn; men det udelukker ikke en forskjellig Uddannelse i Forhold til Børnenes Gaver og Anlæg. At nægte dem Deltagelse i Kammeraternes Lege gaar ikke an, heller ikke kan der sættes en bestemt Grændse for Børnenes Selskabsliv; thi de skulle ikke gaa ud af Verden, men bevares i Verden. Regelen er den, at Børnene maa advares, overbevises og saameget som muligt holdes fra slette Selskaber. Ogsaa her behøves Bønnens Aand og Naade til Sagtmodighed og Ydmyghed for Herren, der har givet os Børnene som et dyrt Pant paa hans Kjærlighed. Vi skulle komme ihu Frelserens Taalmodighed mod os. Der blev advaret mod at paatvinge Barnet Gudsfrygt. Endel Opdragere holde idelig paa at knurre og klandre, formane og advare, og kræve en vis ydre, alvorlig, kristelig Fremtræden af Barnet som om det var en gammel Kristen. Naar ikke Opdragerens Ord og Handling staar i den nøjeste Enstemmighed, bliver denne Advarsel til en Modbydelighed, og naar Børn, der ere opdragne paa en saadan Maade, komme ud i Verden, blive de ofte værre end Andre. Derfor maatte der saaes mere med Bøn end med Formaninger; Forældrene maatte tale mere med Herren om Barnet end med Barnet om Herren. Barnet vil da forstaa, at Forældrene elske det. Ordene maa bæres af Kjærlighed og Sandhed. Et alvorligt Ord, en hjertelig Bøn, en moderlig Formaning trænger ofte inderligere ind i Barnets Sjæl end mange og lange Taler. Man vogte sig for at give formange Bud og Forbud og indespærre Barnet i et Bur. Heder det bestandig: Smag ikke, rør ikke, saa vækkes Begjærlighederne endmere. Dette er en Besynderlighed; men den er der, den kom ind i Verden ved Syndefaldet. Saalænge Budet staar der, virker det en særskilt Fristelse. Først vækkes Nysgjerrigheden, saa Lysten, og da faar Barnet Blik i Ting, som ellers ligge over dets Synskreds. Saalangt som Forældrene selv vove sig, saalangt kunne og bør Børnene være med for at blive vejledede og oplyste om de Farer, der ligge i deres Vej. Fremforalt vise man dem, at det er ved Tro og

Kjærlighed at Mennesket vorer til et Guds Barn. Det er aldeles fraraadeligt, at kristelige Forældre drage sine Børn frem f. Ex. til at holde lydelig Bøn. Er et Barn særlig gjennemtrængt af Daabens Gave, maa man være varsom med, at ikke dets Forfængelighed bliver næret. Man har Exempler paa, at højt benaadede smaa Børns himmelske Følelser ere blevne henvejrede, fordi man gjorde Vind, Opsigt og megen Tale derom. Hvor Naadelivet skal bevares, maa det ske med Frygt og i Ydmyghed. At trække et Barn frem og omtale det i Fleres Nærværelse, viser en meget slet Omsorg for vedkommende Barn. At det i Enrum beder med sine Forældre er en anden Sag, og maa bero paa Omstændighederne, samt ske med Forsigtighed. Opdragelsens Gjerning er, som Paulus siger, en Planten og Vanden, hvortil Herren maa give Vært. Vistnok er Vanskeligheden stor, især der hvor der er blandede Ægteskaber (en Troende og en Ikketroende); men ogsaa her vindes meget ved Forsigtighed. Er det en troende Moder, som har en vantro Mand, da er Forholdet vanskeligst; thi Kvinden skal være Manden underdanig, og der er det saare vanskeligt at give Raad. Hendes store Flid maa gaa ud paa ved Kjærlighed, Bøn, Taalmodighed og Lydighed, Sandhedskjærlighed, Forsigtighed, Troskab i sin hele Husholdning at søge vundet sin Mand for Guds Rige. Det samme gjælder den troende Mand i hans Kald. Det er ikke voveligt at sætte sin Ret igjennem. Kan man ikke naa Maalet med Lempe, maa man lære at bie, og vogte sig for at betone stærkt sin egen Ret. Ogsaa her bør vi se op til Troens Begynder og Fuldkommer, Jesum, og lære af ham at taale og lide. Der blev spurgt om Stedforældres Forhold, i det Tilfælde at Meningsforskjel opstaar, og blev derpaa svaret, at Ægteskab er Ægteskab, følgelig ere Forpligtelserne ens; men kan Ujævnheden ikke udbedres i Stilhed, bør den Troende bie, give sig til Ro og finde sig i at ligge under, især dersom han ikke har fuld Vished for, hvorledes han skal gribe Sagen an.

Man gik derpaa over til at tale om Opdragelsen i Skolen. Ligesaavel i Skolen som i Hjemmet skulle Børnene næres og vore ved Ordets uforfalskede Mælk. Men det sker dog ikke altid. Børn komme ofte paa Skolen fra et kristeligt Hjem, men de faa paa Skolen blandet ind i Ordet meget som er til Skade for deres Kristendomsliv. Paa den anden Side er det ligesaa vist, at mangfoldige Børn komme paa Skolen fra Hjem, der ere fremmede for Gud. Denne sørgelige Omstændighed medfører mange beklagelige Ulemper baade for Skolen og den kristelige Lærer. Han maa dog altid søge at bibringe Barnet en kristelig Opdragelse, uanseet hvordan det staar til i Barnets Hjem. Skolen maa søge at rette paa Fejlene og supplere Manglerne fra Hjemmets Side. Skolen skal give Barnet Klarhed i Erkjendelsen og meddele Undervisning i mange Ting, som der i Hjemmet ikke har været Anledning til at lære. Efterdi nu Skolen er Kirkens Forgaard, maa den ganske Skolegjerning være saadan, at den kan helliges ved Guds Ord og Bøn, og intet der foretages, som ej kan tjene til Herrens Pris og hans Kirke til Nytte. En af de tilstedeværende Lærere omtalte det „katholske Pust," som gaar gjennem Skolen, det Krav paa udelukkende mundtlig Undervisning med Tilsidesættelse af Katekismus og Forklaring, og hvorved Egenraadigheden til at forklare i Øst og i Vest imod Guds Ord faar frit Spil, noget der finder sin Støtte i at vi har Lærebøger, hvoraf en lærer i Nord, den anden i Syd. Dette gav en anden Lærer Anledning til særdeles at anbefale Brugen af Pontoppidans egen Bog: „Sandhed til

Gudfrygtighed," idet han bemærkede, at om den end ikke bruges i Skolen, burde Forældrene læse den hjemme og lade Børnene blive fortrolig med den. En Tredje beklagede baade den Forvirring, som raader i Begreberne om sund og sand Kristendom, og den Omstændighed, at det er saa sørgelig bevendt med Lærerstanden, da der hos den er en stor Mangel paa sandt kristeligt Liv, og Mange hælde til Grundtvigianismen. Forøvrigt henviste han til Pastor Julius Bruuns Afhandling i „Norsk Kirketidende." Hermed samstemmede en anden Taler, som mente at Lærerne ligge enten døde i skrækkelige Synder og Overtrædelser eller paatage sig et udvortes Skin. Hertil blev svaret, at det var at drive Nidkjærheden for vidt, naar man paastod, at en kristelig Lærer findes neppe; der findes virkelig mange elskelige Undtagelser. Men det var dog desværre faa, at man havde seet Udtalelser og hørt om Fremgangsmaader, som højlig maatte bedrøve de Troende. Heri havde dog ikke alle Lærere Del. En Lærer, som var kommen, ikke for at tale men for at høre og referere, fandt at der var faldet Ytringer om Lærerstanden i det Hele som vidnede om et betydeligt Ubekjendtskab til den, noget der kunde undskyldes, naar man støttede sig angaaende Tilstanden til en saa grætten og umoden Artikel som den nævnte. Det er ikke den hele men en mindre Del af Lærerstanden, som er grundtvigiansk. Han spurgte, om de, der dømte saa nidkjært og bestemt, havde med ligesaamegen Nidkjærhed traadt frem for Herren med Bøn for Lærerne. Menigheden skal ikke blot kræve, „øve Tryk," men ogsaa give opløftende Hjælp, Raad og Bistand. Ikke ved Frastødenhed men ved Dragen vindes Sjælene. Han spurgte: hvor er Forbønnerne for Skolen? Hvor er den kjærlige Forekommenhed, Opmuntring, Undskyldning, Bistand og Langmodighed fra de Kristne mod Lærerne? Menigheden havde bedet for Præsterne; Herren har hørt; bed nu ogsaa for Lærerne! og kom saa ihu, at der gaar mangen Lærer med stille Suk til Herren og venter paa broderlig Imødekommelse; men som dog stødes bort af Troende ved en overilet Dom. Hertil sluttede sig for en Del en anden Taler, som mente, at en Skole ikke derfor kan kaldes ukristelig, fordi om Læreren ikke staar paa det ønskeligste kristelige Standpunkt; han kan alligevel lære rent og føre godt Tilsyn. Han anbefalede Forsigtighed i at fremsætte Klagemaal; man skulde ikke udskjælde uden at bevise. Tidligere var det mere mørkt end nu; det kan blive endnu bedre. I saadanne Ting bør Hjerterne fremstille sig for Herren med Frygt og Bøn. En af de tilstedeværende Præster mente, at Svarets Forskjellighed beroede paa den forskjellige Erfaring hist og her. I hans Præstegjæld foredrager Lærerne Ordet sundt og kristeligt. Han vilde især anbefale et radikalt Middel til at hjælpe paa Sagen, og det var: F o r b ø n for Universitetslærere og deres Disciple, for Præster og deres Tilhørere, for Seminarlærere og deres Elever, for Skolelærere og deres Skolebørn Landet rundt, hjertelig og alvorlig Forbøn om den Hellig-Aands Udgydelse over Alle. Vi skulle bede om at Bønnens Aand maa faa trænge ind i Alles Hjerter. Maa saa end alligevel meget Ufuldkomment blive tilbage, saa skulle vi bære det i Taalmodighed. Ekens Rod fæstes i Stormen; den Kristnes Tro og Haab næres, bevares, forøges og befæstes i de aandelige Storme. En anden Taler havde været Vidne til at kristelige Børn, som i Frikvarterer sluttede sig i Stilhed sammen til Bøn, vare blevne straffede af Læreren, fordi de ikke legede med de andre Børn. Og endnu En troede, hvad Skullerud havde sagt, at der hvilede et stort Ansvar paa Foræl-

drene, naar de ikke søgte at skaffe sine Børn troende Lærere. Efterat endnu endel Talere havde ytret sig, blev der som Resultat af Debatten angivet, at hvor den ønskelige Skoleundervisning mangler, der bør man, hvis man kan, søge Privatlærer enten for den enkelte Mands Børn eller saaledes, at flere Familjer forene sig om at oprette Privatskoler. Desuden ansaaes det gavnligt, at der skede en offentlig Udtalelse fra Folkets Side om Fornødenheden af, at der i Skolen bliver givet en mere ren, kristelig Lære og Sjælepleje, end som man nu flerestedes faar.

Skole-Efterretninger.

Sverige. Antallet af de Elever, som ved Udgangen af 1863 besøgte **Stokholms** Folkeskoler (Almueskoler*) var ifølge „Aftonbladet" 3177, deraf 1506 Gutter og 1571 Piger; i 1862 var det samlede Antal 2647. For om muligt at faa og beholde Lærere med mere fremragende Dygtighed, har Skolebestyrelsen fundet det nødvendigt, at Lønnen forhøjedes; en ny Lønningsskala er derfor bleven fastsat, ifølge hvilken Lønnen bestemtes til 3 Grader, nemlig for Lærere: 1500, 1200 og 900 Rigsdaler (1 Rigsdaler = 30 ß norsk), og for Lærerinder: 900, 700 og 500 Rigsdaler, i hvilke Beløb Erstatning for Familjebekvemmelighed skulle i Almindelighed ansees indbefattet. Skolevæsenets Udgifter, ikke iberegnet Udgifterne for „Mønsterskolen," har i Aarets Løb udgjort 65,044 Rigsdaler 95 Øre, hvoraf til Lønninger noget over 36,200 Rigsdaler. Antallet af de ukonfirmerede Børn, som besøgte andre offentlige og private Skoler, udgjorde 5855. Det samlede Antal ukonfirmerede Børn i Hovedstadens Skoler med daglig Undervisning var saaledes 9032. Tid efter anden har i Aarets Løb Inspektøren, Mag. Meijerberg, havt Sammenkomster med Lærerne og Lærerinderne, hvori der afhandledes Skolespørgsmaale og meddeltes de Raad og Oplysninger, som fandtes nødvendige. Derhos har Inspektøren meddelt Lærerinderne særskilt Undervisning tre Timer ugentlig i Religion, Skrivning, Regning, Modersmaalets Grammatik, Geografi m. m. Undervisning i Botanik har i nogen Tid været meddelt Lærerne og Lærerinderne af Professor N. J. Andersson.

---

*) Hvad angaar Navnet „Almueskole" faa siger Dr. Wilh. Rothe i det af ham udgivne kronede Prisskrift „Det danske Almueskolevæsen og dets Reform" (1852): „Man maa ikke forvandske den hæderlige Bemærkelse af det Ord Almue. Endelsen —mue er den samme, som i Formue og i Adjektivet muelig, og Ordet betyder da den almindelige Formuenhed. Derved betegnes da den menige Mængde i Modsætning, vel paa den ene Side imod de ved Magt, Indsigt eller Rigdom fremragende Enkelte, men ogsaa paa den anden Side til den uvidende og besiddelsesløse Del af Folket, til Folkets Bærme, altsaa omtrent den hæderlige Middelstand i Modsætning saavel til de Fornemme som til Pøbelen. Det var saaledes Almuen, der fordum raadslog med Høvdingerne paa Tinget; Kirkeordinantsen af 1537 paalægger (Bl. 47 b) Præsterne at

— Paa „Leksalen“ i Gøteborg var en stor Børneflok tilligemed mange Forældre forsamlet den 23de December. Belønninger uddeltes til en Del af Børnene, til hvilke en venlig Tale holdtes af Skoleinspektør, Mag. J. Wallin. Den 24de December fejredes en saadan Fest ogsaa paa „Bloms Sal,“ hvor omkring 300 Skolebørn, der besøge Løjtnant Reuterskölds Søndagsskole, vare samlede omkring et stort Bord, som var prydet med Juletræ og dækket med Julekager. Nogle Psalmer bleve afsungne, og Dr. Fjellstedt holdt en hjertelig Tale til den glade Ungdom, i hvis Fest flere af Byens mere formuende Personer deltog.

I forskjellige andre Skoler, f. Ex. „Willinskaskolen“ og „Gamlastadens“ Almueskole, fandt lignende Festligheder Sted.

— Paa Ansøgning fra Skolelærer F. A. Ekstrøm om Understøttelse til fortsat Udgivelse af Skolebladet „Föreningen,“ har H. M. Kongen under 18de November tilstaaet ham en Gratifikation af 150 Rdr. Rmt. Og paa Ansøgning af J. J. Holmberg m. Fl. om Bidrag til fortsat Udgivelse af det i Gøteborg udkommende Skoleblad „Skolvennen“ er ved Kgl. Resolution af 30te Decbr. tilstaaet Ansøgerne, som Opmuntring for deres udviste Nidkjærhed for Folkeundervisningen, et Beløb af 150 Rdr.

— **Trondhjems Stiftsdirektion** har i 1864 udnævnt: $^{14}/_{7}$ Seminarist A. G. Vik og Lærerskoleelev Ole A. Elshoug til Lærere i Rindalen, Lærerskoleeleverne A. O. Aandal og Erik Hansen til Lærere i Edø; $^{29}/_{7}$ Seminarist A. L. Tangvik til Lærer og Kirkesanger i Lensviken, Stadsbygdens Prgj.; $^{18}/_{8}$ Seminarist Hans Olaus Refseth til Lærer i Strinden; $^{19}/_{8}$ Lærerskoleelev Søren H. Mittet til Lærer i Veø; $^{20}/_{8}$ Lærerskoleelev Ole O. Løkke til Lærer i Røros; $^{30}/_{8}$ Seminarist Ole L. Haugseth til Lærer i Stenkjær; $^{30}/_{8}$ Seminarist Peder Pedersen til Lærer i Selbo; $^{20}/_{9}$ Seminarist Gunder A. Starseth til Lærer i Nærø, Seminarist Nias P. Glasø til Lærer i Kolvereid, Seminarist Ole T. Rønning til Lærer i Fosnæs, Seminarist Peder B. Furan til Lærer og Kirkesanger i Selbo, Seminarist Arnt A. Vormdal til Lærer i Rindalen, Seminarist Niels Chr. Rønning til Lærer i Overhalden; $^{24}/_{9}$ Seminarist Ole Olsen Røstad til Lærer i Hevne, Lærerskoleelev Johan A. Lyngen til Lærer i Stadsbygden, Lærerskoleelev Peder Th. Molland og Seminarist Peder P. Brandsæther til Lærere i Qvernæs; $^{25}/_{9}$ Seminarist Knut J. Rugjerd til Lærer i Veø, Lærerskoleelev Andreas P. Sølsnæs til Lærer i Næsset; $^{10}/_{10}$ Seminarist Fredrik Ranæs til Lærer i Surendalen; $^{13}/_{10}$ Seminarist Mathias O. Smaage til Lærer i nedre Størdalen; $^{17}/_{10}$ Seminarist Peder Musum til Lærer i Fosnæs; $^{5}/_{12}$ Lærerskoleeleverne E. Folstad og J. A. Johannesen til Lærere i Hitteren, Lærerskoleelev Lars

---

formane „Almuen i Kjøbstæderne“ til at sende deres Børn i de nys oprettede Latinskoler, medens de ringere Borgere sendte deres i „Skriveskolerne;“ og det var efter den ældre kirkelige Bibels Oversættelse „Almuen,“ der Ap. Gj. 2, 6 strømmede sammen paa hin første Pintsefest om Apostlerne, og stiftede den første kristne Menighed — „Almueskolevæsenet“ er derfor den gamle hæderlige Benævnelse for det menige Skolevæsen i Modsætning til Latinskolerne og de højere Realskoler. Hvorfor skulde vi da ombytte denne Benævnelse med det germaniserende „Folkeskole?“ Thi Tyskerne have ikke noget Ord, der svarer til vort „Almue,“ og de maa derfor bruge „Volck“ og “Volckschule“ derom.

Eggen til Lærer og Kirkesanger i Slettens Sogn, Hitteren, Seminaristerne J. Haugum og O. I. Refseth til Lærere i Hiteren; $^{16}/_{12}$ Lærerskoleelev Ole Olsen Sollied til Lærer i Vestnæs, Lærerskoleelev John Andersen Eik til Lærer i Bolsø, Lærerskoleelev Aage Nielsen Frønæsset til Lærer i Aafjorden; $^{23}/_{12}$ Lærerskoleelev Ole Johnsen Fossum til Lærer i Støren; $^{31}/_{12}$ Seminarist Thore Larsen Thorske til Lærer i Sundalen. I. H Berg.

— **Holt Seminarium** dimitterede i Juli 1864 23 Elever, hvoraf 2 med Karakt. "*Udm. Duelig*": Gabriel Fedde fra Kvinesdal og Theodor Stausland fra Søgne; 12 med "*Meget Duelig*": Andr. Berntsen fra Fjotland, Asbjørn Knudsen fra Hvidesejd, Arnt Anda fra Klep, S. O. Olsen og R. E. Fritz fra Kristiansand, Osmund Mykland fra Evje, Osmund Langtvedt fra Holt, Osmund Abusdal fra Evje, Olaus Vestby fra Findø, B. Lomeland fra Helleland, L. Godarstad fra Holt, A. T. Tjørhom fra Kvinesdal; 9 med "*Duelig*": K. Kristoffersen fra Tvedestrand, A. Bjørnstøel fra Holme, K. Mæland fra Silgjord, O. Nærbø fra Strand, M. Tvihaug fra Haa, J. Næsheim fra Nærstrand, O. Omland fra Omlid, M. Aanestad fra Haa, K. Korneliussen fra Klep. Examensopgaven i Norsk var: Hvorfor er Kristendomskundskab Almueskolens vigtigste Undervisningsfag? (Efter Folkesk.)

— **Inderøen.** I et Lærermøde paa Inderøen i August f. A. blev man i Anledning af Samtaleemnet: „Om Fremgangsmaaden ved den lovbefalede aarlige Examen" — enig om følgende Udtalelse: Forsamlingen finder, at de aarlige Examina udføres ufuldstændigt paa Grund af den knappe Tid, Sognepræsten kan afse dertil, hvorfor den anser det ønskeligt, at en Forandring af § 56 i Lov af 16de Mai 1860 om Almueskolevæsenet paa Landet og af § 20 i Lov af 12te Juli 1848 om Almueskolevæsenet i Byerne sker, saaledes at Præstens Pligt at overvære de aarlige Examina indskrænkes til følgende Fag: Religion, Læsning og Sang, og at et eller flere af Skolekommissionens øvrige Medlemmer eller andre af Præsten opnævnte Mænd er tilstede ved Examen i de øvrige Fag."

— Til den af Wetlesen paa Abildssø i **Aker** oprettede Skole for Bondepiger, hvortil Akers Landhusholdningsselskab har bevilget 150 Spd. i to Aar og Akers Sparebank et lignende Tilskud, har ogsaa en Privatmand, Hoff-Rosencrone til Rosendal, skjænket et Bidrag af 50 Spd. Denne Skole er nu traadt i Virksomhed med 7 Elever. Til Optagelse ved Skolen havde der meldt sig 56 Ansøgere.

— I **Alexandrien** i Ægypten findes, ifølge Illustrirte Zeitung, 3 offentlige Skoler, 2 for Gutter og 1 for Piger, derhos en Privatanstalt, der tilligemed en Kirke for de orthodoxe Kristne i Alexandrien er grundlagt ved Midler, som en Græker ved Navn Tositzas har skjænket. Ligeledes har en rig Ægypter af den kristne Religion, Rafael Ampet, oprettet en storartet Skoleanstalt, der ogsaa underholdes paa hans Omkostninger, som beløber sig til mere end 30,000 Drachmer aarlig, og er særlig bestemt for græske Elever. I Skolen undervise 8 Lærere dels i Sprog (Græsk, Fransk og Arabisk) dels i andre Videnskaber.

— I **Ungarn** bestaar 52 katholske, 16 reformerte, 15 lutherske, 2 blandet protestantiske, 1 græsk-uneret og 1 græsk-orientalsk, tilsammen 87 „Gymnasier" med 864 Lærere og 13,500 Elever.

— Den **bayerske** Kultusminister v. Kock har til Hensigt at foretage en gjennemgribende Reform af Almueskolevæsenet, navnlig først med Hensyn til Lærernes Uddannelse.

Ledige Bestillinger.

Kirkesanger- og Lærerposten i Thorsnæs, Borge Prg. pr Fredriksstad. 3 Tdr. Byg i Told, 25 à 30 Spd., Lærerbolig, 30 Ug. à 1¼ Spd., Renhold og Brænde 8 Spd. Kr.ania Std. 4 Ug. fra 9 Marts gj. Thorsnæs Skolekomm.

2 Lærerp. i Drammen: 1 ved Bragernæs Almusk. L. 175 Spd. og 1 Værelse og 1 Lp. ved Strømsø 190 Spd. tiltr. i Aug. Dram. Skolekom. 6 Ug fra 13 Marts.

1 Lærerp. i Eids og Volds Prgj. i Romsdalen. 34 Ug. à 1½ Spd. og Kost, Lærerjord og Bolig. Trhj. Std. 6 Ug. fra 1 Marts.

1 Lærerp. i Hitterens Prgj. 30 Ug. à 1½ Spd. og frit Ophold. Trhj. Std. fra 24 Febr.

1 Kirkesp. og Lærerp. ved Sunelvens Hovedkirke 18 Ug. for Ikkesem. à 1⅓ Spd eller 27 Ug. for Seminarist à 2 Spd. Kost in natura. Kirkes. indtil 15 Spd. Berg. Std. 6 Uger fra 4 Marts.

I Vaage Præstegjelds Hovedsogn ere 2de Skolelærerposter ledige, den ene i Sjaardalen med 36 Ugers baade lovbefalet og frivilligt Skoleholb i eet leiet Locale, og den anden paa Salum med 30 Ugers lovbefalet Skolehold i 2de leiede Rodestuer. Lønnen er 1 Spd. 48 ß pr. Skoleuge og Kostholb in natura, eller 1 Spd. ugentlig i Kostpenge. Andragender om disse Poster, der tiltrædes fra kommende October Maaned, og helst ønskes besatte med Seminarister, bedes, med de fornødne Attester, sendte i betalte Breve til Vaage Skolecommission inden Udgangen af April Maaned førstkommende.

Vaage Præstegaard i Gudbrandsdalen den 28de Februar 1865.

Selmer.

Ved Kongsbergs Almueskole

er en Lærerpost ledig med 150 Spd. aarlig Løn og enten fri Bolig eller 20 Spd. i Husleiegodtgjørelse mod at undervise 33 Timer ugentlig i almindelig Skoletid. Ansøgninger indleveres inden 6 Uger fra 1ste Marts til Kongsbergs Skolekommission.

En Underlærerpost ledig ved Mandals Almueskole; aarlig Løn 150 Spd.; Ansøgninger, stilede til Mandals Provsti, oversendes Mandals Skolekommission inden 18de April 1865.

En Lærerpost

ved Almueskolen i Moss Landsogn er ledig for en Seminarist. Skolen holdes fortiden 30 Uger i 2 Skolestuer og 10 Uger ved Omgang paa 4 Gaarde. Læreren faar en aarlig Løn af 60 Spd. samt Kosthold og Herberge i Skoletiden paa Undervisningsstederne, fri Befordring mellem disse og 10 Spd. aarligt Tillæg i Løn, om Skolekommissionen bliver tilfreds med ham. Posten kan tiltrædes strax. Imidlertid fremsendes Andragender herom med fornødne Attester inden førstkommende 6te April gjennem Sognepræsten i Moss.

I Vanse Sogn ere 3 Lærerposter ledige. I de 2 gives Underviisningen ved Omgang i Skolekredsenes Huse, og Kostholdet ydes in natura, medens Underviisningen i den 3die gives i 2de faste Localer med en Kostholdsgodtgjørelse af 1 Spd. 20 ß pr. Uge. Den aarlige Underviisningstid for hver af de 3 Lærere er 36 Uger med en Løn af 1 Spd. pr. Uge, hvorimod Lønnen for den seminaristisk dannede Ansøger er 1 Spd. 30 ß ugentlig. Ansøgninger, stilede til Christianssands Stiftsdirection, bedes indsendte til Vanse Skolecommission inden Udgangen af April Maaned dette Aar.

Vanse den 11te Marts 1865. H. H. Sartz.

Ledige Lærerposter.

I Egersunds Præstegjeld ere følgende 7 Almueskolelærerposter ledige for hosnævnte Kredse:

1. Møglebusts og Midbrøds Kredse;
2. Helvigs, Netlands og Hegrestads Kredse;
3. Sæstads og Hadlands Kredse;
4. Svanæs- og Mongs Kredse;
5. Aase- og Hægdals Kredse med særskilt Skole i 4 Uger om Aaret paa eensligt beliggende Bosteder;
6. Ege- og Tengs Kredse;
7. Ougne- og Matingsdals Kredse med særskilt Skole i 3 Uger om Aaret paa ensligt beliggende Bosteder.

Den aarlige Undervisningstid i disse Poster er fra 24 til 32 Uger, undtagen i Ougne- og Matingsdals Kredse, hvor den er 19 Uger. Lavmaalet af Løn er 1 Spd. pr. Skoleuge. Skolejord er indkjøbt i Møglebusts Kreds og Lærerbolig med Skolelokale vil sammesteds blive opført. I Møglebusts, Midbrøds, Helvigs og Sæstads Kredse holdes fast Skole i leiede Lokaler; i de øvrige Kredse holdes Omgangsskole. I Møglebusts og Midbrøds Kredse udredes i Godtgjørelse for Kostholdet 16 Skilling pr. Dag; de øvrige Kredse yde Kostholdet in natura.

Andragender om foranførte Poster, stilede til Christianssands Stiftsdirektion og ledsagede af behørige Attester, indsendes til Undertegnede inden 22de April næstkommende.

Egersunds Præstegaard den 10de Marts 1865. K. A. Bugge.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 1ste April 1865. { Nr. 10.

Den første Gang.

Af K. K.

„Den første Gang, — den første Gang — den giver mangen Smaating Rang," har vor Wergeland i et af sine vakreste Digte sagt, og saa vist dette er i saa mange Tilfælde, saa sandt og gjældende er det ogsaa med Hensyn paa Almueskolelæreren og hans Virken. Har Du en Stund været Lærer, saa vil Du visselig ogsaa hos dig selv have fundet, at din første Gang har havt betydningsfuld Rang baade for dig selv og for dit Kald; det Sind, hvormed Du indtraadte i din Skole, den Maade hvorpaa Du modtog Børnene og Kredsens Fædre, det Forhold, hvori Du vidste at stille dig til disse, — se dette og meget mere er en Sæd, som udsaaet under din første Fremtræden ufravigelig senere vil bære sin Frugt til at forbitre eller forsøde dig din senere Gjerning. Det er ogsaa saa naturligt at saa sker; thi Alles Øjne er netop da med størst Opmærksomhed henvendt paa dig, Enhver spørger, om den nye Lærer; hans Person og hans Væsen beskrives, hans Forhold drøftes og af alt dette danner Kredsen og Børnene sig en Mening, som sent og vanskeligt rokkes. Ingensinde gjælder det derfor mere for dig end under din første Gang „at give Agt paa dig selv" — paa dit Sind, din Person, din Gjerning, dit Forhold — „og paa Lærdommen" (Tim. 4, 16.), og ingensinde er Forberedelse under Bøn og Selvprøvelse mere nødvendig for dig. — Med hvilket Sind vandrede da Du og Du din første Gang til din Skole? Traadte Du derind med store Indbildninger om dig selv, med Stolthed og Hovmod? Ja, saa ønsker jeg dig tillykke; thi Du fik snart lære at give godt Kjøb og at indse, at din indbildte Skolemesterstorhed kun er en saare liden Storhed; men jeg beklager af ganske Hjerte din Skole; thi Du vil sent gjenvinde for denne, hvad Du tabte ved din første Gangs hovmodige Optræden og ligesaa sent igjen erhverve dig den Agtelse og den Fortrolighed i Kredsen, som er saa nødvendig for din heldige Virken*). Men det var maaske ikke med Stolthed, Du traadte derind, men med en velbegrundet Tillid til din

---

*) Jeg ved vel, at man har villet beskylde vore Seminarister for denne her omtalte Fejl. En stor Del af dem har visselig med Urette maattet finde sig i at underkastes denne Dom, dels fordi de paa Grund af deres Stilling, deres Gjernings Beskaffenhed og Kredsens Forholde, saa sig nødte til at udsondre sig fra Massen, dels fordi de i deres Ydre (de havde jo Frakke paa) viste sig forskjellige fra Kredsens Folk, og dels af andre intetsigende Hensyn; men Enkelte af dem have ogsaa med fuld Grund fortjent den gjorte Beskyldning. Forf.

Dygtighed; Du har jo Seminariets rosværdige Dimissionsattest i Lommen, og Du havde kanske ved Siden deraf en hel Hob Anbefalinger fra Høje og Lave! Aa, ja — den sande Dygtighed ved at vurdere sig selv, men hvor dygtig Du end er, saa vogt dig for i det Ydre, — i din Fremtræden, i dit Forhold til Børnene og Kredsens Fædre at vise, at Du føler dette. Den virkelige Dygtighed har jeg fundet forenet med Ydmyghed, Beskedenhed og Folkelighed, ja disse høre i mine Tanker nøje og naturlig sammen —, men aldrig med Stolthed og et opblæst Væsen. Og er Du saa lykkelig at have erhvervet dig Kundskaber, saa er det vel for dig, men dog et stort Fejlgreb, om Du ved din første Fremtræden vil søge at udkramme din Visdom. Den dygtige Jordbruger undersøger Jorden, førend han saar sin Sæd; gjør Du som han, ellers vil Du maaske for sent finde, at Du har saaet Hvede, hvor kun Havre havde tilstrækkelig Næring. Den bedste og naturligste Anvendelse, Du under din første Gang kan gjøre af dine Kræfter og Kundskaber, er uden Tvivl ved dem at søge saavidt muligt at lære din Skole at kjende; men Du maa herunder lægge vel Mærke til, at dette er en ligesaa vigtig som vanskelig Sag; thi for at kjende min Skole maa jeg kjende Børnene, deres Evne, deres Kundskaber og Anskuelser, deres Sind og Gemyt, deres Dyder og Lyder — og for at udfinde alt dette nødes Læreren derfor ofte at gaa tilbage til Hjemmet, til Forældrene og til Børnenes tidligere Lærer. Men vogt dig her, at du ikke bruger dit derved erhvervede Kjendskab til Forældre og tidligere Lærere til hos Børnene at nedsætte eller sværte disse for derved at hæve dig selv. Det er for det hovmodige Sind ligesaa smigrende som det er let at nedsætte en tidligere Lærers Virken; men sandelig Du sidder ikke længe som Helt paa din Formands Ruin! Det hører Ungdommen til at nære store Forhaabninger, man drømmer sig heldig i sin Virken, agtet og æret i sin Kreds. Du er at undskylde i dine ungdommelige Følelser, men og at beklage; thi den Agtelse og Ære, Du forespejlede dig, er et skuffende Fata-Morgana, hvortil Du i Skolen intet Tilsvarende vil finde, men vel i dets Sted Miskjendelse og Modstand, som fremtræder desto større og stærkere, jo mere levende din Iver er for Skolens Sag. Og hvad den heldige Virken angaar, da maa Du vel lægge Mærke til, at denne er betinget af udholdende, ufortrøden og samvittighedsfuld Flid i dit Kald, saa du aldrig maa vente under din første Gang i saa Henseende at se andet end Skuffelse. Mangen en dygtig Lærer er gaaen træt og er bleven lunken i sit Kald, fordi han betraadte Skolen med for store Forhaabninger og ikke da saa snart og let fandt, hvad han ventede. "Idelige Draaber udhuler Stenen;" — dette være dig en Erindring, naar Du under din første Gang finder dig skuffet i Haab om heldig Virken; thi kun med Maalet stadig for Øje og med fortsat ufortrøden og samvittighedsfuld Flid vil din første Gang paa Skolens Vej naa Rang. Du begyndte din Gjerning maaske med et forsagt Mod, med Ængstelse og Bekymringer. Ja, da har du netop den første Gang bragt med dig til Skolen en Nisse, som stedse vil gjøre Sit til at hemme din Undervisning, svække din Interesse og forjage fra din Skole Disciplin og Liv. Er din Forsagthed endda grundet i Mistillid til dig selv, saa kan Du vel have Haab om med Tid og Flid, samt samvittighedsfuld Forberedelse til din daglige Gjerning at frigjøre dig derfra; men den har maaske, ligesom hos saa mange af vort Lands Lærere sin Grund i Fattigdom og Næringssorg, og i saa Fald giver desværre din Skolevirk-

somhed dig neppe noget Middel, hvorved Du kan overvinde din Engstelse og Bekymring. Fattigdom og Næringssorg ere alvorlige Fiender for Enhver, som de møde paa Veien gjennem Livet, men de ere vel neppe mere frygtelige og ødelæggende, end naar de møde Læreren i hans Gjerning; thi det er da ikke alene Manden og Familjen, som lider derunder, men hans hele Skole og hele Kredsen, hvori han virker, ja dens uheldige Indflydelse naar endog lettelig op til Skolens Bestyrelse, idet den hos denne paakalder Medlidenhedsfølelsen ligeoverfor Skolens billige og paatrængende Fordringer. Prøv dig derfor nøje, Du som agter at gjøre din første Gang til Skolen! Vil Du med din Gjerning naa Rang, maa din Iver og Interesse for Skolen være saa stor, at Du ganske tør ofre dig derfor; — da husk paa, at det er meget Du maa være forberedt paa at give Afkald paa, navnlig i de fleste Tilfælde Familjelivets Glæder (1 Kor. 7, 26—27). — Af vort Lands 2000 Lærere er der vist en stor Del, som betræde Skolens Dørtærskel, fordi Skolelærerdannelsen er den eneste Frugt, Omstændighederne tillade dem at naa i deres Stræben efter Oplysning og Dannelse. Den fremadstræbende videlystne Yngling er ikke herfor at laste, — uden Formue og ordentlig Skoledannelse er han i en pinlig Forfatning, som kun den har Begreb om, der har prøvet den; — men har han søgt Skolen under sin første Gang, og fordi han ikke kunde naa et højere og kjærere Maal, saa erindre han Luthers Ord: „Var jeg ikke Præst, saa vilde jeg være Lærer," og agte sin Skolegjerning i Overensstemmelse dermed, arbejdende i sit Kald med de Evner og Kræfter, Gud har givet ham, og Herren vil velsigne hans Arbejde og give hans Gjerning Rang — som den fortjener. — Vandrede Du derimod derhen i Haab om, at der skulde gives dig Lejlighed og levnes dig Tid til Uddannelse for et andet og højere Gjøremaal, saa var det sandelig for Skolen at ønske, at Du aldrig var traadt derind; thi du vil snart erfare, at den trænger sin Mand, og er Du endda døv for dens Fordringer og vil fremdeles være din Plan tro, kan Du bevirke stor Skade og maaske være Aarsag i, at mange bedre Evner end dine for din Skyld kommer til at ligge ubrugte eller endog at gaa til Spilde. — Kanske Du blev Lærer blot og bare for at faa Livsophold! Er det saa, da er din første Gang til Skolen af en meget underordnet Art; thi tænker Du tilbage paa dig selv og paa den Løn, som Skolen tilbyder dig, maa Du visselig komme til at erkjende, at Du er en ren Usling. At en Mand, idet han søger sin Livsstilling, ogsaa tager noget Hensyn til Lønnen, derom kan Intet siges; (4de Bøn) men at vælge Skolefaget for Lønnens Skyld, der som bekjendt er saa tarvelig, det vidner enten om almindelig Uduelighed eller om en Dovenskab, der tragter efter at gjøre Skolebænken til et Magelighedsliv*). Jeg er fast forvisset om, at en større Del af vort Lands Skolelærere ere traadte i Skolens Tjeneste af ædel Lyst og Kjærlighed til sit Kald og med et varmt Ønske om at virke til Velsignelse for den opvoxende

---

*) Her skal jeg kun nævne Hensynet til Fritagelse for Militærtjeneste, der desværre ogsaa mangen Gang hos den indtrædende Lærer har gjort sig gjældende. Det er beklageligt, at der gives Exempel paa Stiftsdirektioner, som ikke nøjere varetage sin Ret til Ansættelse af Lærere, end at de overdrage til Præster og Skolekommissioner Konstitutionen af Lærere, hvorved ogsaa Fritagelse for Militærtjeneste opnaaes. Forf.

Slægt, til Forherligelse af hans, vor himmelske Faders Navn og til hans Riges Fremme. Besøge vi vore Skoler og se der den seminaristisk dannede Yngling opofre sin Kraft og sin Tid for Skolen, uagtet den ikke giver ham en Løn, der svarer til den simple Dagarbejders, og uagtet hans Evner og Kundskaber kunde aabne ham fordelagtigere Vej, da maa vi tro, at her er mer end Beregning; — og naar vi endnu se den graahaarede Olding sidde paa det samme Sæde, som han valgte i 18 Aars Alderen, undervisende hver eneste Dag, ja hver eneste Time i den bestemte Skoletid, medens vi i hans Blik kun finder Glæde og Tilfredshed under det trættende, ofte utaknemmelige og miskjendte Arbejde, da maa vi visselig erkjende, at Offeret er frivilligt bragt, og at ikke Døgnets Ros eller Skolebestyrelsens Bevilgning er den søgte Løn! Lad os endvidere føre en Samtale med disse Mænd, og vi skulle finde i den Iver og Interesse, med hvilke de omtale Skole, Undervisning, Methode med andet dertil hørende, at de kun leve i og for sit Kald. Og hvo af os kan vel saa negte, at denne Kjærlighed til deres Virksomhed, denne Iver og Udholdenhed, denne Opofrelse og Samvittighedsfuldhed har givet deres første Gang til Skolen høj Rang! Ved at betræde deres Skole ville vi desuden føle deres Gjernings Værd i den Kjærlighedens Aand, som der hersker, i den Orden og Disciplin, i den Opmærksomhed og Punktlighed, i den Glæde og Frygtløshed, som her aabenbarer sig. Der er saa godt at være derinde! Deres Gjernings Værd vil desuden aabenbare sig i den Kreds, hvori de virke; — vi ville se det paa Kredsens Ynglinge og Piger, paa den Læselyst, Driftighed og Vindskibelighed, som der iblandt dem hersker. Og engang, — om ikke før, saa naar Grønsværet dækker den trofaste trætte Vandrers Støv, og han selv er gangen derhen, hvor Naadelønnen rig og stor skjænkes den trofaste Arbejder, — skulle vi finde Miskjendelsen forandret til Erkjendtlighed og Tak!

Et Ord til Forsvar for de Lærere, som fremdeles ty til Bibelen som Dommer over Tro og Lære.

Af G.

Frelseren har sagt, at Hver, som gjør Ondt, hader Lyset og kommer ikke til Lyset, at hans Gjerninger ikke skulle overbevises ham. Joh. 3, 20. Dette er et sandt Ord. Historien stadfæster det. Den fortæller, at Bibelen, der er Sandhedens og Lysets Kilde, har stedse havt en Mængde Fiender. Mange af dem, som have forsvaret Bibelen, ere blevne hadede og forfulgte, ja nogle af dem ere endog blevne dræbte. Bibelfiendernes Bestræbelser have dog ikke formaaet at faa denne Bog bort. Man kunde derfor tro, at Bibelen i vore Dage fik være uantastet; men det er ikke saa. Endnu er der dem, som arbejde paa at faa svækket Bibelens Anseelse som Guds Ord til Regel og Rettesnor for Lære og Liv. Dels gaar man frem paa den Maade, at hele Bibelen erklæres for at være et Fabelværk, dels udtaler man sin Agtelse for den, men erklærer den uskikket til Vejleder paa Salighedsvejen. Det sidste Tilfælde har mødt vort Lands Kirke og Skole. Der siges, at Kirkens Grundvold og den egentlige Kilde for alt aandeligt Lys og Liv er Daabsbekjendelsen, Nadverordene med Fadervor. I Forhold hertil kaldes Bibelen et dødt Ord. Der er fra den Kant sagt, at „Daabspagten er den Enkeltes og

hele Kirkens urokkelige Grundlov, at man alene med den som Regel og Rettesnor kan bedømme, hvad der er kristeligt og kirkeligt, saavel i Liv som i Lære, og at man efter denne Regel skulde bedømme baade Kirkefædrene og deres Skrifter, samt Kirkelærerne nutildags." „Bibelen henter sin Gyldighed fra den 3dje Artikel og fra den troende og bekjendende Menighed." „Dersom Bibelen bruges til en Bevisbog i Kristendommen, er den den største Kjætterbog, som nogensinde er prentet!" „Troesbekjendelsen autoriseres ikke af Bibelen." „Bibelen er en Bog, der kun kan vise os, at vi savne en frelsende Daab, og at der etsteds er en saadan, men den kan ikke selv i nogen Maade gjenføde og kristne os. Og selv senere er den ubrugelig som Bevis for Rigtigheden af vor Tro." Saadanne Paastande bør prøves. Og efterdi Kristus har lidt for os og efterladt os et Exempel, at vi skulle efterfølge hans Fodspor, saa bliver her Spørgsmaal om, hvorledes Frelseren selv stillede sig til Skriften. Da han blev fristet af Djævelen, slog han denne af Marken med det skrevne Guds Ord. Der har vi et Fodspor. I Lignelsen om den rige og fattige Mand lærer Frelseren, at det var det skrevne Guds Ord, man har at rette sig efter for at undgaa den rige Mands Skjebne efter Døden. I Lukas 4 se vi, at Jesus oplæste i Synagogen i Nasaret noget af det skrevne Guds Ord i Bibelen og forklarede dette for Tilhørerne. I Johannes 5, 39 siger Frelseren, at det er Skrifterne, som vidne om ham, og til Sadducæerne sagde han, at de fore vild, fordi de ikke kjendte Skrifterne, Math. 22, 29. Dette ere utvetydige Fodspor. Der er anført, at naar Jesus sagde: Jeg haver endnu Meget at sige Eder, men I kunne ikke bære det nu, Joh. 16, 12, da skulde dette Meget være Troesartiklerne. Men ved en nærmere Betragtning viser det sig, at det Meget, som de ikke kunde bære, var dette, at Jesus gjennem sin Lidelse og Død skulde stifte sit Rige og derved gjenoprette det tabte Samfund med Gud. Dette sees i Math. 16, 21 fg., og i Beretningen om de to Disciple, som gik til Emmaus. Der staar ikke, at han lærte disse To noget Nyt eller Forskjelligt fra, hvad han før havde lært dem; men at han udlagde Skrifterne for dem og bebrejdede dem, fordi de ikke troede de profetiske Skrifter. I de andre Samtaler, som han havde med sine Disciple efter sin Opstandelse, er der heller ikke noget Spor af, at han lærte dem Troesartiklerne og overantvordede dem disse til Grundvold i sit Kirkerige. Heller ikke ved Daabens Indstiftelse findes der nogen Hentydning til den. Han befalede blot, at der skulde døbes i den treenige Guds Navn, og da han heller ikke ved denne Anledning meddelte eller gav nogen Formular for, hvorledes de, der bleve døbte, skulde udtale sin Tro, synes det soleklart, at han ikke har lært Apostlerne vore Troesartikler til Bekjendelsesvilkaar for dem, som døbtes; men han overlod Apostlerne og sine andre Tjenere at forlange de Døbendes Tro paa den treenige Gud udtalt i saadan Form, som de fandt passende. 1 Kor. 15. viser, at Paulus just med Skrifterne bekjæmpede dem, der nægtede Opstandelsen. I Ef. 6, 17 kalder Paulus Guds Ord Saliggjørelsens Hjelm og Aandens Sværd, og i Apost. Gj. 17, 11 roses Beroenserne, fordi de prøvede den dem forkyndte Lære efter Skrifterne. Til Timotheus siger Paulus, at den hellige Skrift kan gjøre vis til Salighed. Apostelen Peter siger, at vi gjøre vel, naar vi give Agt paa Guds Ord, som paa et Lys, der skinner paa et mørkt Sted, 2 Pet. 1, 19. Flere Aar efter at disse Apostlernes Udsagn vare skrevne, skrev Apostelen Johannes sit Evange-

lium og siger der i Slutningen, „at Jesus ogsaa havde gjort mange andre Ting, som ikke vare skrevne i denne Bog; men dette er skrevet paa det, I skulle tro, at Jesus er Kristus den Guds Søn, og at I, som tro, skulle have Livet i hans Navn." Her siges det jo udtrykkeligen, at det er det skrevne Guds Ord, som skal bringe os til at tro paa Jesus, og at de, som tro dette, skal faa Livet. Naar det alligevel læres, at Troesbekjendelsen skal være det vigtigste Troesord og Kilden til alt aandeligt Lys og Liv, saa er denne Paastand stik imod, hvad Jesus og Apostlerne har lært. Havde Apostlerne faaet sig meddelt vor Troesbekjendelse, som det vigtigste Troesord, da havde de begaaet en stor Uretfærdighed deri, at de nedskrev for de kommende Slægter et dødt Ord, men fortiede det, som var Lysets og Livets Kilde. De havde da bidraget til at styrte Kirken i aandeligt Mørke. For at faa svækket Bibelens Autoritet i Troessager, siges der, at den ikke kan være Kirkens Grundvold; thi det nye Testamente blev ikke skrevet, førend flere Aar efter Kirkens Stiftelse. Men man lægge Mærke til, at Apostlerne, som vare de første Arbejdere i den kristne Kirke og havde været Frelserens Øjen- og Ørenvidner, behøvede for sin Del ikke det skrevne Ord i det nye Testamente at paaberaabe sig; thi de kunde vidne om, hvad de havde seet og hørt og, hvad der var dem befalet. Men allerede i Apostlernes Dage opstod Forførere, som vilde vise Folk andre Veje til Salighed, end den, som Apostlerne forkyndte. Derfor drev den Hellig-Aand Apostlerne til at skrive det nye Testamente, hvori alle senere Slægter kan se, hvorledes Jesus og Apostlerne have lært. At vi fik dette til Regel og Rettesnor var da en stor Naade; thi foruden dette kunde snart En fremstaaet og foregivet, at Jesu Lære var saadan, og snart en Anden foregivet, at den var anderledes. Apostlerne skrev intet Nyt; men de stadfæstede et forhen givet mundtligt Testamente. Det nye Testamente ligger, som Augustin siger, indesluttet i det gamle Testamente. Og det gamle var for Pagtens Folk en Rettesnor. Gud oprettede mundtlig Pagten med Abraham. Alligevel siger Moses, at Folket skulle rette sig efter denne Lov og, hvad han ellers i Guds Navn lærte dem. Han siger i 5 Mosb. 32, 46—47: Lægger alle de Ord paa Eders Hjerte, som jeg vidner for Eder idag, hvilke I skulle byde Eders Børn, for at tage Vare paa alle denne Lovs Ord. Thi det er ikke et forgjæves Ord for Eder; „thi det er Eders Liv;" og ved dette Ord skulle I forlænge Eders Dage i det Land, osv. Josva fik af Herren selv Befaling til at rette sig efter det af Moses skrevne Ord. Thi saa siger Herren til ham: "Alene vær saare frimodig og stærk, at du tager Vare paa at gjøre efter al den Lov, som Moses, min Tjener, bød dig; vig ikke fra den til Høire eller Venstre, at du kan faa Forstand paa al den Vej, som du skal vandre paa. Denne Lovs Bog skal ikke vige fra din Mund, men du skal grunde derpaa Dag og Nat, paa det du kan tage Vare paa at gjøre efter alt det, som skrevet er i den; thi da skal det gaa dig vel i dine Veje, og da skal du faa Forstand. Josvab. 1, 7. 8. Naar det er paastaaet, at Bibelen som Dommer i Troessager, aabner Døren for Sværmeri og Vildfarelse, saa maa dertil svares, at saa have Paverne handlet klogt i at fortrænge Bibelen. Naar det desuden paastaaes, at Troesbekjendelsen skal være Kilden til alt aandeligt Lys og Liv, saa maa Middelalderen have været en lys, levende Periode i Kirkens Historie; thi Troesbekjendelsen havdes; men Bibelen var lagt tilside. Imidlertid er denne Tid brændemærket som en rigtig Mørkhedens Tid, og jo mere Bibelen blev fremmed og

fortrængt, destomere blev det Paven og hans Tjenere muligt at faa indbildt Folk vrange og fordærvelige Lærdomme. Men hvorved kom man nu ud af dette Mørke? Var det Troesbekjendelsen, hvormed de Troende kjæmpede mod Løgnen? Nej, Kirkehistorien fortæller, at de hertil brugte Bibelen, og for at den kunde blive brugbar for Mængden, sørgede de for, at den blev oversat paa Landets Sprog. Englænderen Wiklef oversatte Bibelen paa Engelsk, for at Enhver kunde se, hvad der stod; derved paadrog han sig stort Had af de Geistlige; men han blev fast derved, at alle Kristne uden Forskjel havde Ret til at granske i Bibelen, og at Enhver, som øvede Retfærdighed kunde finde Skriftens sande Mening. Han siger: "Om der gaves hundrede Paver, og alle Munke forvandledes til Kardinaler, saa maatte man ej tillægge deres Mening i Troessager noget Værd, uden forsaavidt de havde sin Grund i Skriften. (Fortsættes).

Til Redaktionen for Almueskole-Tidenden.

I Almueskole-Tidenden No. 6 d. A. findes et Stykke, undertegnet en Lærer. Dette Stykke er af den Beskaffenhed, at undertegnede Lærere finde sig beføiede til at fralægge sig Forfatterskabet til samme. Redaktionen opfordres derfor til at bevidne, at Undertegnede hverken ere Forfattere, Indsendere, eller have Noget, der er Redaktionen bekjendt, med Stykkets Forfatterskab eller Indsendelse at bestille.

Throndhjem, 11te Marts 1865.

B. A. Krog. G. Larsen. J. S. Løhre. P. Dybdahl. O. Restan.
A. Qvaale. N. Skarphoel. J. W. Moxness. J. Wærnes. H. Stav.
H. Qvenild. Thonstad. G. Qvam. O. Fossum. P. Vangen. O. Hanger.
J. E. Tiller. J. Vig. O. Langloe. M. Lie. G. B. Dahl.
J. Andr. Hveding. H. Moxnes. P. Qvam. Ivar Høyem.
J. Nossum. Edv. Stinessen.

Forsaavidt de i ovennævnte Stykke fremsatte Beskyldninger særlig skulde være rettede mod os, der i den senere Tid har havt enkelte private Sammenkomster, tilbageviser vi den herved for vort Vedkommende som vitterlig Usandhed.

Throndhjem, i Marts 1865.

H. Qvenild. O. Langloe. H. Stav. N. Skarphoel. J. E. Tiller.
O. Hanger. Qvam. O. Fossum. O. Restan. B. A. Krog. Ivar Høyem.

* * *

Der er naturligvis Ingen, som har beskyldt de ovennævnte Herrer for at have Del i Forfatterskabet til hin Korrespondent-Artikel, og det følger saa ganske af sig selv uden Erklæring, at just de maa være fremmede for dens Tilblivelse. Aligevel kan Udg., da han godt ved, hvorhenne han har sin Mand, tjene DHrr. med den Bevidnelse, at han har Meddelelsen fra en ganske anden Haand end fra nogen af dem. Udg. maa tilstaa, at det er ham ikke rigtig klart, hvad der tænkes opnaaet ved denne Erklæring. Naar det ganske Lands Lærerstand havde underskrevet den, vilde han kunne have fattet Hensigten ved den; men nu, da Meddelelsen ligesaagodt kan være skreven udenfor som i Trondhjem, (dog herom ej mere; thi først i Tilfælde af en falden Højesteretsdom kunde der muligens blive Spørgsmaal om Indf.s Navn), beviser Erklæringen ikke stort. Desuden sidder Hovedet paa Sømmet ikke der, hvor man har smeldet til, men paa et andet Sted. Her gjælder Spørgsmaalet ikke egentlig og nærmest h v e m, der har skrevet, men h v a d, som er skrevet. Det sidste sees at være klogelig forbigaaet.

Ledige Bestillinger.

4 Lærerp. i Eivindvik, hver 36—40 Uger à 4 Ort, Kost og Løn og 6 Ort for Ikkesem. 7 Ort for Sem. For 2 Lærere Bolig og 1 Maal Jord. Berg. Stiftsd. 15 April.

7 Lærerp. i Gloppen à 24 Uger à 6 Ort og Kost in nat. 3 Lærere faa Fastskole og 3 faa Halvfastskoler og 1 Omgangsskole. Med den ene Post forenet Kirkesangeriet i Gummestad. 10 Spd. Berg. Stiftsd. 6 Uger fra 24 Febr.

1 Lærerp. i Skovfjerdingen, Drøbaks Pr.gj. 3 faste Skolelokaler med 12 Ug. Skole i hvert à 54 Spd. aarlig og Kost paa Stedet ell. 1 Spd. ugentl. Kr. Stiftsd. 6 Ug. fra 22 Marts.

Kirkes.- og Fastskoleposten ved Vangs Hovedkirke i Valders fra 1 Juni. 24 Uger à 2 Spd. uden Kost. Tiende i Korn = 28 Spd., ministerielle Forretn. 15 Spd., hvoraf fragaar 13 Spd. til den 74 Aar gl. Kirkes. Bøe. Bolig, Brænde og Jord til en Ko. Hamars Biskop og Stiftd. gj. Sognep. Hansen (Tiden ej angivet.)

Bekjendtgjørelser.

En Underlærerpost ledig ved Mandals Almueskole; aarlig Løn 150 Spd.; Ansøgninger, stilede til Mandals Provsti, oversendes Mandals Skolekommission inden 18de April 1865.

I Brunkeberg Sogn, **Hvideseids** Præstegjeld, er Kirkesangerposten, af aarlig Indtægt 40—50 Spd., ledig, ligesaa Lærerposten i Groven og Aasgrænds Skolekredse med Løn 30 Spd. og Kosthold in natura for 24 Ugers Skolehold. I den ene Kreds er opført Skolestue. Ansøgninger om disse Poster hver for sig stiles til Kristianssands Stiftsdirektion og indsendes i betalte Breve til Sognepræsten i Hvideseid inden Midten af Maimaaned førstkommende.

Den ved Skolelærerseminariet i Holt overensstemmende med Lov af 16de Mai 1860 § 63 anordnede Prøve for vordende Almueskolelærere, der ikke have gjennemgaaet Seminariet, afholdes i Forbindelse med den sædvanlige Dimissionsexamen fra 22de Juni til 11te Juli d. A., hvilket herved bekjendtgjøres med Tilføiende, at de, som ønske at underkaste sig denne Prøve, have at indsende Anmeldelse derom inden Mai Maaneds Udgang.

Holt Præstegaard den 24de Marts 1865. H. Thrane.

Hos **Beyer** i Bergen sælges:

Prahls Godtkjøbsatlas,

til Subskriptionspris, 36 ß.

Hos **Beyer** i Bergen sælges:

Feragens Skriftlæsningsbog,

30 ß. Rabat som paa eget Forlag.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 10de April 1865. { Nr. 11.

Et Ord til Forsvar for de Lærere, som fremdeles ty til Bibelen som Dommer over Tro og Lære.

Af H.

(Slutning.)

Johan Huss erklærede, at den hellige Skrift er den eneste Dommer i alle Troessager. Ligesaa Wessel fra Groningen, som Luther saa højt berømmer. Han siger: „For Guds Skyld tro vi paa Evangeliet, og for Evangeliets Skyld paa Kirken og Paven, men ikke paa Evangeliet for Kirkens Skyld." Da Wessel engang i Rom gjorde Opvartning for Pave Sixtus den Fjerde, blev han af denne opfordret til at udbede sig en pavelig Naade. Wessel henvendte sig da til Paven og bad ham at føre et saadant Liv, at hans Rygte maatte svare til hans Navn. Dertil bemærkede Paven, at han selv havde at sørge derfor; men Wessel skulde nu udbede sig en Gave for sig. Da han hørte denne Indvending, bad han, at der fra det vatikanske Bibliothek maatte blive givet ham en græsk og en hebraisk Bibel. Paven svarede, at dette skulde ske, men han kaldte Wessel en Daare, fordi han ikke udbad sig et Bispedømme eller noget deslige. Bibelen var kjærere for Wessel end al jordisk Herlighed. Hvordan bar nu Luther sig ad, da han fremstod og begyndte at arbejde paa Kirkens Forbedring? Han glædede sig over, at Kirken havde Troesbekjendelsen i Behold; men var det da den, hvormed han begyndte at bekjæmpe Falskheden? Dertil brugte han Skriften. Den beraabte han sig paa baade i sine første Teser paa Kirkedøren i Wittenberg, i sine Skrifter og paa Rigsforsamlingen i Worms, og af den forlangte han sig igjendreven. Da han bestred Zwickauprofeterne, sagde han blandt Andet: „Da vi ved Evangeliet begyndte at lære, at udvortes Ting ikke kunne gjøre salige, saa gik disse Folk, endogsaa store og lærde Folk, saavidt, at Daaben, som udvortes Vand, Ordet, som en udvortes menneskelig Tale, Skriften, som et udvortes Bogstav, gjort af Blæk, samt Vin og Brød, som bagt af Bageren, skulde være aldeles Intet; thi de vare udvortes, forgjængelige Ting. Saaledes faldt de paa Skriget: Aand! Aand! Aanden maa gjøre det, Bogstaven ihjelslaar. Men ros dig ikke meget af Aanden, naar du ikke har det udvortes, aabenbarede Ord; thi det kan visselig ikke være nogen god Aand, men den lede Djævel fra Helvede. Thi den Hellig-Aand har jo indesluttet sin Visdom og Raad og alle Hemmeligheder i Ordet og aabenbaret dem i Skriften, saa at Ingen har Grund til at undskylde sig eller behøver at søge og forske efter noget Andet." Den augsburgske Troesbekjendelse er heller ikke grundet paa Troesartiklerne, men paa Bibelen. Vi se saaledes tydeligt, at de Lutherske ikke sætte Troesar-

tiklerne over Bibelen; men at Bibelen var for dem det højeste Troesord.[1]) Man vil indbilde Folk, at ved at antage Bibelen til Dommer i Troessager, aabnes Døren for Sværmeri og Vildfarelse; men — maa jeg spørge — undlod Frelseren at møde og gjendrive Djævelen med Bibelens Ord, saasnart denne brugte Skriftsteder? De værste Vranglærere og Forførere have ofte tilsidesat Bibelen for sine egne Meninger. Og naar saa ikke Bibelen skal gjælde som øverste Dommer over Tro og Lære, hvormed skal man da møde og gjendrive Vranglærerne? Snart

---

[1]) Herom siger Dr. Rudelbach bl. A. Følgende: „Skriftprincipet, i den Ordets Betydning, som den evangelisk-lutherske Kirke bekjender det (ikke det abstrakte, men det konkrete Begreb, udsprunget af Guds Aabenbaring gjennem Ordet og denne Aabenbarings ubedragelige Spejl), det er, ligesom den gamle Kirkes Smykke og Herlighed, saaledes det væsentlige Udbytte af den kristelige Middelalders Kampe for Evangeliet. Hvor det staar, der staar Kirkens Kamp, der staar Vidnernes Martyrium, der staar Ordets Magt og Kraft. Det var tildannet længe førend Reformationen, hvad der blev stridt og vundet mod den frafaldne Romerske Kirke, blev væsentlig stridt og vundet med det. Og at det ogsaa skulde blive Reformationens mægtige Sværd, naar den engang traadte fuldtrustet frem, blev ej mindre erkjendt af hine Sandhedsvidner i Middelalderen. Da nu Reformationen traadte op og lagde — ganske vist — Øxen ved Træets Rod, da maatte ej blot fra Begyndelsen Luthers levende Aand røre sig i Skriften, ej blot hans mægtige Vidnesbyrd fra 1517 af drage dette Sværd frem; men ogsaa i den politisk-kirkelige Protestation og Appellation paa Rigsdagen i Speyer 1529 maatte det frem; det maatte blinke og straale til Fjendernes Skræk i den Augsburgske Konfession. Vistnok behøvede den Augsburgske Konfession ikke at fremsætte dette som Kirkens højeste Princip; thi derom var i og for sig endnu ikke Strid med Modstanderne; men vel maatte Skriften stilles saaledes, at Med- og Efterverdenen ikke kunde tage Fejl af, paa hvad Trin de stillede Skriften. Dette kunde kun ske ved Skriftens lovmæssige, rette Brug. Men at de i Konfessionen have brugt den hellige Skrift baade som organisk og kritisk Princip, det skulde selv den Svagtsynede vanskelig kunne miskjende. De have — med fuldstændig Anerkjendelse af den kirkelige Bekjendelses Røst og Betydning ligefra det apostoliske Symbol af — overalt fremstillet Ordene saaledes: „Scriptura, ecclesia Catholica, vel Romana"; de have udtrykkeligt anerkjendt den formalkatholske Grundsætning: at det er ej nogen ny Troesbekjendelse, her opstilles, men Udviklingen af den i Kirken forhaandenværende; de have med al Flid søgt at forebygge, at de skulde blive konfunderede med hvilkesomhelst af ældre og nyere Partier i Kirken; overalt have de anvendt den hellige Skrift som den sidste og tilstrækkelige Afgjørelsesgrund (Art. 4. 6. 7. 8. 16. 20.) Alle Steder, hvor de udvikle eller idetmindste antyde Udviklingen af nogen Lærdom, der beraabe de sig kun paa den hellige Skrift, skjøndt de ikke foragte hverken Fædrenes dogmatiske eller de kanoniske Bestemmelser, eller de gamle Hymner, eller noget andet ægte Kirkens Vidnesbyrd. Men ved Siden af den organiske Brug have de tillige anvendt Skriften som kritisk Princip, som afgjørende i sidste Instants. De stride mod Kalk-Rovet og for utraque species; Beviset ligger for dem i Instiftelsesordene og i 1 Kor. 11, 26 ff. (Art. 22.) De stride mod det tvungne Coelibat: Apostelen Pau-

kunne En og snart en Anden fremstaa og foregive, at Jesus havde lært baade dette og hint, og alligevel søge at skjule sig under Troesartiklerne. Ja, kom det saavidt, at Troen paa Bibelen blev rokket, saa blev der vist ikke Mange, som bekymrede sig stort om at lære overensstemmende med Troesartiklerne heller. Og Luthers Katekismus eller Børnelærdommen i det Hele, som ofte paaberaabes i Modsætning til Bibelen, vilde maatte døje sin Dadel og Forandring.[2]) Skulde desuden vor Troesbekjendelse blive almindelig antagen for at være Bibelen overordnet, burde

lus og Herren selv maa række dem Vaabnene (Art. 23.). De stride mod Privatmesserne, mod den romerske Opfattelse af Messeofferet, mod mange andre Misbrug ved Messen: Beviserne hentes af bekjendte paulinske og Herrens Udsagn (Art. 24.). De stride mod confessio auricularis, medens de bibeholde det private Skriftemaal: det ægte Begreb af potestas clavium springer for dem frem af Skriften (Art. 25. 28.) Hele det gejle romerske Traditionsprincip bliver dødeligt rammet i Afsnittene de discrimine ciborum og om Klosterløfter (Art. 26. 27): det er Skriften, de føre i Strid derimod. Den store Lære om den dobbelte Magt, nemlig Kirkens og den borgerlige Magt, samt Nødvendigheden af at fastholde begges Grændseskjel finder ej blot sin Fremstilling, men sin tilstrækkelige Begrundelse i Skriften (Art. 28): her træde det organiske og det kritiske Princip sammen."

[2]) Grundtvig har ogsaa for længe siden dadlet Katekismen, og bl. A. forlangt de 10 Bud slettet ud af den. Navnlig Birkedal har betegnet den som et „utaaleligt Snørliv." Det var en saadan Betragtningsmaade Dr. Rudelbach bekjæmpede, da han skrev Følgende: „Det Grundtvigske Angreb paa Luthers Katekismus's Integritet er ligesaa vist en Hjertesag for den evangeliske Kirke, som dens Skriftprincip. Idet nemlig Grundtvig nedlægger den Paastand, at „det lader sig paa ingen mulig Maade forsvare i Kristenheden, at regne de ti Bud til den kristelige Børnelærdom," at de følgelig maa udkastes af Katekismen — kunne vi i det mindste ikke skjønne, hvorledes man paa en for Kirken mere nærgaaende Maade kunde udtrykke den antinomistiske Retning. Det er bekjendt, hvorfor vor evangeliske Kirke har troet, med Nødvendighed at maatte optage de ti Guds Bud i Katekismen og saaledes konformere sig efter gammel kirkelig Praxis, — det var jo intet Andet, end Apostelen Pauli vitterlige Lære, at Loven er vorden vor Tugtemester til Kristum (Gal. 3, 24); den dannede heraf, sammenholdt med de øvrige apostoliske Steder om Lovens Væsen, Betydning og rette Brug, den kirkelig og theologisk lige forsvarlige Lære, om Lovens tredobbelte Brug (Konkordie-Formlens Lære om "Lovens tredobbelte Brug" er hverken Mere eller Mindre end Luthers Lære selv). Det er ligesaa bekjendt (eller burde idetmindste være det), at netop i dette Punkt har den lutherske Kirke gjennemgaaet en meget alvorlig Udvikling for at fastholde sit Lærebegreb, hvorfor den netop lægger saa stor Vægt paa den rette Erkjendelse af og Indsigt i Lovens og Evangeliets Forhold. Ikke det er Spørgsmaalet, om den evangeliske Kirke ikke ligefuldt tilbageviser „Lovens Trældom", Alt, hvorved et blot udvortes tvingende Forhold til Budene tilvejebringes (i denne Mening er jo vistnok „Loven ikke sat for den Retfærdige," 1 Tim. 1, 9, og „Kristus er Lovens Ende til Retfærdighed for hver den, som tror," Rom. 10, 4); ikke er det Spørgsmaalet, om det, hvad Skriften kalder „Kristi Lov," „Aandens Lov, der levendegjør i Kristo," „Frihedens fuldkomne Lov"

maaske ogsaa En og Anden finde paa at omforme Bibelen efter sit Hoved og Tro, ligesom enkelte Rationalister har forsøgt. For en Tid siden blev en af vore lærdeste Theologer (Caspari), som hævder Bibelens Autoritet, tillagt pavelige Egenskaber. Til Grund for saadan en Paastand ligger sandelig et underligt Begreb om, hvad Pave er. Kirkehistorien

---

(Gal. 6, 2. Rom. 8, 2. Jak. 2, 12), om ikke det er netop Udtrykket for Lovens ideale Forhold til det gjenfødte Menneske — Noget, som den lutherske Kirke jo netop paa det stærkeste har affirmeret ved sin Lære om „Lovens tredie Brug" — men det er Spørgsmaalet, dels om ikke Lovens foregaaende Brug, dens Brug til Syndens Erkjendelse og under det kristelige Livs Kamp til Fuldendelsen, er evangelisk berettiget ifølge vor Herres og Mesters samt hans Apostles egen Anvisning, dels om Lovens Abrogation ogsaa udstrækker sig til Lovens ethiske Grundbegreb, til det, som Moses sammenfattede efter Guds Anvisning og Indgivelse i de ti Guds Bud. Den evangelisk-lutherske Kirke bekræfter det Første, benægter det Sidste; Grundtvig og hans Discipel Birkedal maa benægte det Første, bekræfte det Sidste. Vistnok er det en utaalelig rationalistisk Glosse, at „Loven" hos Apostelen Paulus paa de Steder, hvor han taler om dens betingelsesvise Abrogation, dens kristelige Forklarelse, skulde betyde „den mosaiske Ceremoniallov;" men ligesaa utaaleligt er det, naar Nogen i Kristi Kirke lærer, at Lovens ethiske Substants og derpaa grundede Brug er ophævet, har ingen Betydning mere for sande Kristne. Birkedal har delt saaledes, at Loven hjemfalder til det Gamle, Evangeliet til det Nye Testamente, saa her, under Evangeliet, kan slet ikke Talen være om „Loven" uden i uegentlig Betydning. Den evangelisk-lutherske Kirke derimod lærer, at hele Skriften dirimerer sig i „Lov" og „Evangelium," og at der følgelig ligesaavel er et Evangelium i det Gamle Testamentes Forjættelser, som at Loven virkelig, som Apostelen Paulus siger, ikke ophæves, men oprettes ved Troen (Rom 3, 31). Overhovedet kan der hos dem slet ikke være Tale om nogen Lære om Lovens og Evangeliets Forhold, der enten overse eller dog ej lægge tilbørlig Vægt paa, at Herren selv, efter sit højtidelige Udsagn, ikke er kommen at opløse Loven og Profeterne, men at fuldkomme (Matth. 5, 17); at han, hvor han vil lære den rige Yngling Saligheds-Vejen og fremstille sig som Salighedens Klippe, henviser ham til Budenes Holdelse (Matth. 19, 17), som det, der upaatvivlelig, under Aandens Vejledning, vilde have ført ham til Syndens levende Erkjendelse; at han selv sammenfatter Lovens Summa: Kjærligheden til Gud og Næsten, netop i mosaiske Ord (Matth. 22, 37. 5 Mos. 11, 13) — der kan, sige vi, hos dem ej være Tale om den rette Opfattelse af dette Forhold, der ej bringe disse Herrens Ord i Samklang med Apostlenes Vidnesbyrd, hvilket netop er den kirkelige Læres Arbejde og Værk. — Naar nu Pastor Birkedal, idet han vil retfærdiggjøre hin Grundtvigske Praxis, klager over Forestillingen om Symbolerne, som om de vare „himmelfaldne," og over lutherske Kristnes Fastholden ved Katekismus-Stykkerne som „et utaaleligt Snørliv," da er det Noget, vi kunne skjænke ham, da det kun tydeligere aabenbarer hans Misforhold til den lutherske Kirkes Lære om dette Punkt og dens Praxis i Katekismen. Det bliver dog derved, at det er den lutherske Kirkes Lære, som Luther lærer blandt Andet i disse Ord: „Derfor maa Loven (ligesom ogsaa Evangeliet) uden Forskjel prædikes baade de Retfærdige eller Troende og de Ugudelige. De Ugu-

vidner, at det ikke var Bibelens, men sin egen Autoritet, de fleste Paver hævdede. Just derfor arbejdede de for at faa Bibelen fortrængt. I Sandhed, det er ikke den, som hævder Bibelens Autoritet og Dommeret, der er paveligsindet, men de, som ville, at man skal forkaste Bibelens og Kirkefædrenes Vidnesbyrd og følge deres „Opdagelse." Naar der er sagt, at mange forstandige Mænd ere enige i Anskuelsen om Troesbekjendelsens Overhøjhed over Skriften, og man deraf slutter, at den Anskuelse maa være rigtig, saa kan dertil svares, at mange, ja langt, langt flere forstandige og dygtige Mænd ere enige i den modsatte Betragtningsmaade. Desuden: skulde alt det, som enkelte eller nogle Begavede kan have antaget, være rigtigt, saa var tillige det engelske og franske Fritænkeri rigtigt, og da var ogsaa Rationalisterne paa ret Vej; thi begge disse Retninger vandt mange begavede Tilhængere og ivrige Arbejdere for sin Tro og Læres Udbredelse. Alligevel erkjendes det nu, at disse Retninger tumlede sig i et stort, aandeligt Mørke og veg af fra Sandhedens Vej, hvormeget de end udgave sig for at stride for Sandheden. Os maa det altid ligge paa Hjerte at synge med Luther: „Og Ordet skal de lade staa, Og Utak dertil have;" og vi sige med Apostelen: „Ordet er en Guds Kraft til Salighed for hver den, som tror."

Skole-Efterretninger.

Trondhjem. I Almueskole-Tidendens No. 6 for d. A. er der optaget en Beretning om Skolelærerforeningen i Trondhjem og noget om Forhandlingerne i dens Møder. Af denne Beretning ser det ud, som om det var „de saakaldte Kirkeliges" Færd i og for sig, der bragte den ældre Lærerforening til at gaa overstyr. Da dette er aldeles vildledende, nødes jeg til at fremkomme med nogle Oplysninger. Efter Indbydelse af Undertegnede blev Trondhjems Skolelærerforening fornyet 28de Mai 1862. Lørdagen den 31te Oktober 1863 holdt den sit 24de ordentlige Diskussionsmøde, hvilket er bleven det sidste. Den omtalte Beretning giver nu det Indtryk, at Hygge og

---

delige, for at de derved maa opskrækkes, erkjende deres Synd, Døden og den Guds uundgaalige Vrede, paa det de saaledes maa ydmyges. De Gudfrygtige, paa det de derved maa erindres om, at de korsfæste deres Kjød samt Lysterne og Begjærlighederne (Gal. 5. 24), og ikke hengive sig til en falsk Sikkerhed. Thi Sikkerheden tager baade Tro og Gudsfrygt bort, og gjør, at det Sidste med saadanne Mennesker bliver værre end det Første. Heller ikke vilde det kunne hjælpe Grundtvig og hans Venner, om de (hvis de ellers her lagde nogen Vægt paa Enighed med den lutherske Kirke, og ikke meget mere talte om hin deres Læresætning som en „Opdagelse, der var vor Tid forbeholdt" vilde beraabe sig paa enkelte Steder i Luthers tidligere Skrifter og maaske paa et Sted i den første Udgave af Melanchtons Loci; thi dels kompenseres disse Steder ved andre, og kunne overalt ikke bedømmes uden i Sammenhæng med Reformatorernes hele Vidnesbyrd og deres Lærebegrebs Udvikling; og dels er det jo slet ikke enkelte Steder af Reformatorerne, det her gjælder, men den lutherske Kirkes Lære om dette Punkt, der aabenbart var symbolisk fixeret allerede ved Optagelsen af de ti Guds Bud i Luthers lille og store Katekismus (1529), saavelsom ved Katekismens Antagelse som symbolsk Bog.

Broderaand forsvandt fra disse Møder, og at det sidste var en rigtig polsk Rigsdag, hvor Medlemmerne paa et hængende Haar vare komne i Haarene paa hverandre. Men dette Indtryk er falskt. Skjønt „de Kirkelige“ selv erkjendte, at de oftere end ønskeligt kunde være, kom ind paa sin Anskuelse, fandt dog jeg Møderne i det Heletaget baade hyggelige og belærende. Kun i Mødet den 14de Marts 1863 faldt der temmelig heftige Ytringer, og en Lærer gik endog til Haandgribeligheder — mod et Bord. Men deri havde „Hadet mod Papirsoplysninger“ ingen Skyld, og saavel den nævnte Lærer som en anden bade siden om Undskyldning for at have gaaet udenfor, hvad de skyldte Ordføreren i en diskutterende Forsamling. Efter disse „haandgribelige Angreb“ holdtes endnu 6 andre Møder, hvori Alt gik ligesaa fredeligt til som før, og hint mindre harmoniske Mellemspil vilde være glemt, hvis det ikke ulykkeligvis var kommet ud blandt Lærerne, at den omtalte Lærers Opførsel ved hin Anledning paa højere Steder skulde være bleven anført til hans Forklejnelse og som en Hindring for hans Forfremmelse. Dette var Grunden til, at Mødet den 31te Oktober blev Skolelærerforeningens sidste. Senere mødte nemlig, uagtet Opfordring, saagodtsom ingen Lærere, og de fleste udmeldte sig af Foreningen. Dette, at næsten samtlige udmeldte sig eller udebleve, indgav mig Mistanke om, at der af Enkelte var bleven anvendt Overtalelser for at formaa de øvrige til at gjøre fælles Sag med dem. Paa Grund heraf sammenkaldte jeg den 27de Januar 1864 samtlige Lærere, foreholdt dem en Forenings Gavnlighed, hvorfor man hverken selv burde forlade en saadan Forening, endnu mindre formaa Andre dertil, samt foreslog endelig nogle Forandringer i Statuterne, hvoriblandt den vigtigste var den, at de ordnede Diskussionsmøder for Fremtiden ikke skulde holdes regelmæssigt, men kun naar Noget af tilstrækkelig Vigtighed forelaa. Kun 5 af de udgangne Lærere tegnede sig igjen, hvorved Foreningen kom til at tælle 11 Medlemmer. Med dette Antal bestaar den i Navnet. Men siden den Tid har intet Diskussionsemne været foreslaaet og derfor intet Møde holdt. Om der nu ved Siden af denne, vistnok i Gavnet døde, Forening bestaar en anden, med eller uden Punsch, hvor saadanne religiøse Spørgsmaale, som de i Beretningen omtalte, har kunnet fremsættes og paa den angivne Maade besvares, er Noget, hvorom jeg Intet ved med Vished, og hvorom jeg derfor ikke agter at udtale mig. Chr. Larsen,
Skoleinspektør.

— **Tyskland.** En udenl. Skoletidende, som paaviser, at der i Tyskland er stor Mangel paa Skolelærere, søger Grunden hertil i den Omstændighed, at man stiller store Fordringer til Læreren uden at forunde ham tilsvarende Rettigheder. Naar man vil fremholde Tysklands Lærere som Mønstre for Forsagelse og Nøjsomhed, da maa det fremholdes, at Grunden til, at de ej klage over utilstrækkelig Indtægt, er den, at de i den Grad trælle under et slavisk Tryk, at de ikke vove at klage sin Mangel. I de senere Aar har kun ganske Faa anmeldt sig til Optagelse i Oldenburgs Seminarium, og om Høsten 1863 ankom flere med saa ringe Kundskaber, at de bleve optagne kun „indtil videre,“ hvilket man dog allerede ved Jul maatte forandre. Nu i flere Aar har det været almindeligt, at mange af de Lærere, man har regnet blandt de mest duelige, have taget Afsked,

dels for at vælge sig en anden Levevej, som lønner sig bedre, dels for at søge Ansættelse i Bremen, hvor man drager bedre Omsorg for Lærerne end i Oldenburg. Seminariet i Bremen besøges ogsaa af Oldenburgere. Disse Elever maa for sin Borgerret i Bremen betale 100 Thaler, men efterdi Eleverne i de 3 Aar, de uafbrudt maa tilbringe i Seminariet, erholde et Stipendium af 150 Thl., kunne de klare den Borgerret-Skat. I Oldenburg har i flere Aar endel Skoler staaet tomme af Mangel paa Lærere. I den Hensigt at søge rettet paa dette Misforhold har Lærerne mere end en Gang og det indtrængende, baade enkeltvis og i Fællesskab, indgivet til Overskolekollegiet og Regjeringen Forslag om Forbedring i Skolevæsenet, og navnlig de lave Lønninger; men Overskolekollegiet har kun svaret, at Forestilling derom er indgivet til Regjeringen. Men desuagtet er der blandt de indgivne 71 Forslag, som blev forelagt Landdagen, ikke et eneste, der angaar Skolevæsenet. Tvertimod har Skolekollegiet averteret i udenlandske Blade efter Lærere for at udfylde Mangelen.

— **Sverige.** Under 22de April f. A. har Hs. Maj. Kongen i en Rundskrivelse til samtlige Domkapitler forordnet, i Overensstemmelse med de senest forsamlede Stænders Henstillen, at Skoleraadet i de Egne, hvori der er Smaaskoler, som understøttes ved offentlige Midler, skal paase, at der i den almindelige Almueskole optages alene saadanne Børn, som hjælpeligt kunne læse indenad. Det paalægges derfor Domkapitlerne at træffe lempelige og hensigtsmæssige Foranstaltninger til Ordningen af Forholdet mellem Smaaskolen og den egentlige Almueskole, og vaage over, at der til Lærere eller Lærerinder i Smaaskolerne ikke antages Andre end saadanne, som for Skoleraadet have godtgjort, at de eje den Indsigt, som Skolelovens § 6 Post 2 efter dens Lydelse i Kgl Kundgjør. af 29de Sept. 1853 foreskriver, samt har Evne til at undervise i de deri nævnte Fag. I Henseende til den almindelige Almueskole befales det Skoleraadet bl. A. at tilse, at der over de Børn, som ere indtraadte i Skolealderen, bliver ført en af Skoleraadet indrettet fuldstændig Skoleprotokol, at alle skolepligtige Børn ved hver Læsetermins Begyndelse fremmøde i Skolen, hvor de Børn, som nyde Undervisning i Hjemmet, skulle i Skoleraadets Nærværelse examineres, og hvor da de, som attraa og egne sig dertil, faa Fritagelse fra at søge Skolen. Skoleraadet tilholdes, ved hyppige Besög i Skolen, at gjøre sig bekjendt med, at de Børn, som ikke har faaet denne Fritagelse fra Skolen, søge den flittigt. Børnene deles i Klasser og Afdelinger, hvilke saavidt muligt skulle umiddelbart undervises af Læreren. Optagelse i Skolen sker ved Læseterminens Begyndelse. Alene særegne Omstændigheder kan, efter Tilladelse fra Skoleraadets Ordfører, foranledige, at Nogen optages inde i Læseterminen. Børnene skulle tidlig øves i Skrivning og Regning, afvexlende med at de øves i Læsning. Undervisning i Bibelhistorie skal ikke indtræde efter men før Katekismus-Undervisningen. Undervisningen i de øvrige Lærefag maa ej udsættes over den Tid, da den med Fordel for Disciplenes Uddannelse kan begynde. Intet Lærestykke foresættes Børnene til Arbejde paa Egenhaand, uden at det forud er gjennemgaaet med dem og er forklaret af Læreren. Den daglige Undervisningstid i Skolen maa ikke udstrækkes over 6 Timer. De

Disciple, som ville gaa ud af Skolen, underkastes Examen, og om dennes Udfald meddeler Læreren Barnet Vidnesbyrd, og de, som da findes modne til at forlade Skolen, faa i Vidnesbyrdet Erklæring om deres Flid og Opførsel i Skolen. For de Børn, som har forladt Skolen, aabnes Adgang til paa bestemte Tider under Lærerens Ledelse ej alene at vedligeholde de allerede mindre Kundskaber, men og til at udvide dem.

Bekjendtgjørelser.

Den ved Skolelærerseminariet i Holt overensstemmende med Lov af 16de Mai 1860 § 63 anordnede Prøve for vordende Almueskolelærere, der ikke have gjennemgaaet Seminariet, afholdes i Forbindelse med den sædvanlige Dimissionsexamen fra 22de Juni til 11te Juli d. A., hvilket herved bekjendtgjøres med Tilføiende, at de, som ønske at underkaste sig denne Prøve, have at indsende Anmeldelse derom inden Mai Maaneds Udgang.

Holt Præstegaard den 24de Marts 1865. H. Thrane.

De, som iaar ønske at optages som Lærlinger paa Skolelærerseminariet i **Holt**, ville behage skriftlig eller mundtlig at melde sig hos Undertegnede inden Udgangen af førstkommende Juni Maaned. Deres Indmeldelse maa ledsages af Attester fra vedkommende Sognepræster, Skolelærere eller Andre, som kunne give Vidnesbyrd om de Ansøgendes Evner, Forhold og Kundskaber, desuden af Døbe- og Konfirmationsattest samt Vidnesbyrd om, at de ikke ere befængte med nogen smitsom Sygdom. Efter Reglementet skulle de, der melde sig til Optagelse, være i en Alder af 17 til 22 Aar og idetmindste kunne med Færdighed læse i Bog, læse Skrift, skrive en læselig Haand samt have saa megen Kristendomskundskab, som en vel forberedt Konfirmant pleier at besidde. De indmeldte Lærlinger have at møde paa Holt Præstegaard ved Tvedestrand Mandagen den 14de August d. A. for at underkaste sig Optagelsesprøve. Ophold paa Seminariets Nabogaarde faaes i Almindelighed for 24 ß Døgnet.

Holt pr. Tvedestrand 24de Marts 1865. H. Thrane.

Ledig Lærerpost og Organistbestilling.

En Underlærerpost ved Egersunds Ladesteds Almueskole og den med samme forenede Organistbestilling ved Egersunds Kirke. Den aarlige Løn for Lærerposten er 120 Spd. og for Organistbestillingen 30 Spd. med nogle mindre Sportler ved enkelte Anledninger paa Søgnedage. Undervisningstiden er i Vinterhalvaaret 28, i Sommerhalvaaret 33 Timer ugentlig. 3 Maaneders Opsigelse forbeholdes. Andragender, ledsagede af de fornødne Attester og stilede til Dalernes Provsti, indsendes i portofri Breve til Egersunds Ladesteds Skolekommission inden 6 Uger fra denne Bekjendtgjørelses Datum. Saafremt Andrageren derom maatte ytre Ønske, kan han erholde en Tidsfrist før Tiltrædelsen af Organistbestillingen for dertil videre at dueliggjøre sig.

Egersunds Præstegaard den 4de April 1865. K. A. Bugge.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

5. Aarg. } 20de April 1865. { Nr. 12.

Almueskolens indre Forfatning.

VI.

Kjære Lærere, I, hvis Kald det er at være Redskaber i Guds Haand til at bringe de Unge Ordet fra ham og om ham, som kom til Verden for at søge og saliggjøre det, der var fortabt, gjører Eder Flid for at lægge dette Ord paa de Unges Hjerter, fører dem saa dybt ind i det, som I ved den Hellig-Aands Bistand formaa! Og da vi have Guds Ord i den hellige Skrift, Bibelen, saa beder jeg inderlig: Lader dem flittig og ofte læse Bibelen! Lader den ikke være dem en ukjendt Bog! Det er meget ret og smukt, at I flittig fortælle Børn om Begivenhederne i Guds Rige, men lader det ikke blive blot derved. Efter at have bragt dem til en forstandig Læsning, lader dem selv faa læse i Bibelen! Dette sker vel endnu ikke altid i vore Almueskoler, endskjønt Lærerne iøvrigt kunne være dygtige Mænd. Et Exempel herpaa vil jeg fortælle. I Sommeren 1861 havde en ung Pige paa omtrent 14 Aar faaet Arbejde paa en af Nabogaardene til min Sæter. Hun var for kort Tid før kommen med sin Fader fra L . . . . Medens Pigen arbejdede paa den nævnte Gaard, stiftede hun Bekjendtskab med min Datter, der var i sit 13de Aar, og Børn behøve ikke lang Tid til at blive fortrolige med hinanden. Min Datter havde i Sæteren en Bibel, og da den fremmede Pige første Gang fik se den, udbrød hun ligesom overrasket: Nej, er det Bibelen! Hun havde aldrig før seet en Bibel og formodentlig ikke troet, at den var saa stor. Og nu fik hun med Glæde læse i den. Og siden om Dagene, naar de Andre, med hvilke hun paa Nabogaardene arbejdede i Slaataannen, ved Middagstider lagde sig til Hvile, gik hun til min Datter for at faa læse i Bibelen og anvendte saaledes Hviletimerne til Læsning af det dyrebare Guds Ord. Til Ære for Vedkommende, der have havt med hendes Opdragelse eller Undervisning at gjøre, være det ogsaa sagt, at hun kunde læse godt, og at Skolelæreren havde fortalt hende Bibelhistorie, saa hun vidste Besked om Fædrene i det gamle Testamente. Den her meddelte Fortælling kunde nok give Anledning til flere Betragtninger, men disse overlades det til Læserne at anstille. Hvad jeg i Særdeleshed ønsker vel bemærket, er, at ligesom det for enhver Kristen og navnlig for den, der skal undervise Andre om Vejen til Guds Rige, maa være overmaade dyrebart at høre eller læse, hvad Herren selv har talt, hvad han har sagt os baade om det, han har gjort til vor Frelse og om hvad vi skulle tro og gjøre, saaledes maa det da være os lige dyrebart at kunne meddele vore Børn eller vore Disciple det samme Ord fra Herren selv. Andre Mennesker kunne fejle, han fejler ikke; vi skulle paa hin Dag ikke dømmes efter Menneskers Meninger og Omdømme, men efter hans Ord. Erkjender

man, at Kristendommen ikke er Noget, der er optænkt eller udfundet af Mennesker, men noget Givet, en positiv Aabenbarelse fra Herren selv, at til denne Aabenbarelse hverken bør lægges noget til eller tages noget fra, erkjender man videre, at samme Aabenbarelse indeholdes i Guds Ord, og „at vi have Guds Ord i Bibelen" saa maa det vel ogsaa erkjendes, at ingen Læsning kan være vigtigere end Læsning i den, og at det er uforsvarligt at holde Børnene derfra eller lade dem forsømme den, naar de ere komne saavidt til Alder, at de kunne læse med Forstand. Den Indvending, at Bibelen er for høj og vanskelig at forstaa for Lægfolk og for Børn (jeg mener ældre Børn), er tilstrækkelig gjendrevet af Kirkens Fædre og navnlig af Luther samt ved saa mange tusinde Kristnes Erfaring. Jeg mener, at gamle Pontoppidans Ord endnu opfyldes: „Udi alle de Ting, som udkræves at vide til Salighed er den klar nok for den, som ret omgaaes med den, hvad enten han er læg eller lærd." Hvad nu selve Bibellæsningen angaar, da følger det af dennes Vigtighed i og for sig og af det Ords Beskaffenhed, dets Højhed og Hellighed, at den maa foretages i dyb Ydmyghed og Ærefrygt og med et troende og lydigt Sind. Vi tænke os, at Herren synlig kom ind i Skolen og talte til Læreren og Børnene, hvilken Ærefrygt vilde da ikke fylde Hjerterne! Men han siger jo selv: „Hvor To eller Tre ere forsamlede i mit Navn, der er jeg midt iblandt." At Bibellæsningen bør begynde med Bøn, behøver man vel neppe at erindre om, og den Skolelærer, som ikke finder sig skikket til at paakalde Gud om Lys, Naade og Velsignelse til denne vigtige Gjerning, han er heller ikke skikket til at foretage en saadan. Jeg for min Del vilde ikke være tilstede ved en Bibellæsning, der begyndtes uden Bøn. Bønnen maa stemme baade Børn og Lærer til Andagt og drage deres Sind fra Adspredelse. Vel maa Læreren forestille dem Guds hellige Nærværelse og at han (Gud) grant kjender alle deres Tanker, dog ikke skrække dem, men søge at faa dem til med Glæde at høre og betragte deres Frelsers Ord, saa de kunne "faa Lyst til Herrens Lov" (Ps. 1, 1). Iforveien sørge han for at bortfjerne Alt, som i den Time eller halve Time, der anvendes til Bibellæsning, kan bevirke nogen Adspredelse hos Børnene eller Støj i Skolestuen. Ere der mindre Børn tilstede, som ikke skulle deltage i Bibellæsningen, er det formentlig bedst, at de faa Tilladelse til at forlade Skoleværelset, da man som oftest har ondt for at faa dem til at sidde stille. Det er udentvivl det retteste, at Læreren selv forelæser Texten, og ikke — som jeg ogsaa har seet være i Brug — lader Børnene læse den, thi ikke alle Børn kunne læse let eller flydende og med den rette Betoning, og naar disse skulle læse Texten, kan Bibellæsningen let udarte til et Slags Læseøvelser. Hvilken Del af Bibelen, enten det gamle eller nye Testamente, der mest egner sig til at læses og forklares i Almueskolen, er man vel enig om, at det nemlig paa Grund af den knappe Tid, Læreren har at raade over, er det nye Testamente. Imidlertid kan man gjerne sige: Begge Dele egne sig dertil. Lærerigt og opbyggeligt maa det jo være baade for Børn og Lærere at betragte, hvor inderlig den fromme David har paakaldet sin Gud, sin Hjælper i Nøden, hvorledes han har takket og priset ham, synget om hans hellige Gjerninger og om den Frelser, der skulde komme; ligeledes at betragte de herlige Spaadomme og Forjættelser, Esaias's Profetes Bog indeholder, f. Ex. Kap. 53 og 55 og ellers andre af Profeternes Skrifter. De mere vanskelige Steder i disse, f. Ex. Beskrivelsen af Profeten Ezechiels og Da-

niels m. Fl. Syner, egne sig naturligvis ikke til Læsning i Almueskolen; det samme gjælder ogsaa om den største Del af Johannes Aabenbaring i det nye Testamente. Hvad de historiske Skrifter eller Beretninger i det gamle Testamente angaar, da kan jeg ikke noksom, synes mig, tilraade Læreren, at han anfører Børnene til at læse samme udenfor de Timer, der anvendes til den egentlige Bibellæsning, hvorom der i denne Artikel er handlet, enten i Skolen eller især i Hjemmet, hvorfor han faar undersøge, om der i hvert Barns Hjem er en Bibel, og skulde ikke det være Tilfældet, maatte han underrette Præsten derom, der formentlig vilde sørge for, at hvert noget ældre Skolebarn naarsomhelst kunde have Adgang til at læse i Bibelen. Naar jeg indstændig beder om, at Læreren vil tilholde Børn — naturligvis dem, som nogenlunde godt kunne læse og forstaa, hvad de læse — at læse de historiske Skrifter i Bibelen, da er det fordi jeg har erfaret, at de derved erhverve sig en udbredt historisk Kundskab, som man ikke ad Fortællingens Vej kan bibringe dem uden at maatte opofre megen Tid dertil, en Tid, man under vore Forholde sjelden har, naar ikke andre Fag skal forsømmes. Man misforstaa mig ikke som om jeg ej vilde have bibelhistoriske Fortællinger i Skolen. For smaa Børn og i Begyndelsen er den Undervisningsmaade den ene anvendelige; men Talen er her om større Børn, skjønt jeg ogsaa har havt Exempel paa, at et Barn paa omtrent 8 Aar, der med megen Lyst ofte læste i Bibelen, derved erhvervede sig i den Alder en saa god bibelhistorisk Kundskab som faa Børn. At de læse Bibelhistorier, har jeg Intet imod, anbefaler det meget mere, kun at de ikke bebyrdes med at lære dem udenad, det maatte da ialfald blot være enkelte Stykker af det nye Testamente f. Ex., Jesu Lignelser, — men i Sprog og Fremstilling naa Bibelhistorierne dog ikke selve Bibelen, og deres Læsning kan ikke erstatte Undladelsen af at læse den. At Børnene ogsaa i Hjemmet maa anføres til at læse det nye Testamentes Historie, følger af sig selv. Som et vigtigt Hjælpemiddel til at forstaa eller sætte sig ind i de Begivenheder, Bibelen beretter os om, er Bekjendtskab med den bibelske Geografi. En samvittighedsfuld Lærer vil ikke forsømme at undervise Børnene deri, ligesom han vil anføre dem til at finde paa Jødelands-Kartet, som enhver Skole bør være forsynet med, de vigtigste Steder og Landskaber. Mange ældre Folk ere ganske uvidende om paa hvilken Side af Jorden der menes ved „hin Side Jordan" osv., hvilket kommer af, at de aldrig have nydt nogen Undervisning i den bibelske Geografi. Ligesaa vil han gjøre dem bekjendt med adskillige Skikke blandt det jødiske Folk, f. Ex. Bryllupsskikke, forsaavidt der haves Efterretning om dem; derved ville Børnene have lettere ved at forstaa nogle af Jesu Lignelser, f. Ex. „om de fem kloge og de fem daarlige Jomfruer." Iøvrigt tjener det efter min Mening ikke til Opbyggelse under Bibellæsningen, at Læreren indlader sig i vidtløftige Forklaringer eller Fortolkninger, som, hvis de ikke fremsættes i et klart og for Børnene fatteligt Sprog, formørker istedetfor at oplyse, ja om der end paa Sproget og Forklaringen i sig selv Intet er at udsætte, trættes dog ofte Børnene naar de blive lange og vidtløftige. Mange Afsnit af den hellige Skrift tiltrænger ingen egentlig Forklaring, Børnene fatte deres Indhold alligevel. En anden Sag er det med de Stykker, som ikke kunne forstaaes bogstavelig f. Ex. Matth. 18, 8 og 9. Her maa naturligvis en kort Forklaring gives. En Almueskolelærer, der anstiller Bibellæsning med Børnene, gjør vel i at raadføre sig med gode, i ægte

luthersk Aand affattede Bibelforklaringer, og blandt disse maa Luthers fortrinligen anbefales. Hans Postil er jo i Grunden en Bibelforklaring. Denne Raadførsel maa Læreren naturligvis i forveien ikke undlade; thi uforberedt maa han ikke gaa til en saa vigtig Gjerning som Bibellæsning er. Og naar han skrider til denne, maa han ikke famle efter Ordenes sande Mening eller tale i det Uvisse. Jeg kan ikke afholde mig fra om denne Sag at anføre nogle Ord af Dr. E. Pontoppidan i hans Pastorale, Kap. 25, hvilke vel egentlig angaar Præsternes Prædikener, men som ogsaa maa gjælde her: „Vilde Nogen foretage sig i Ugeprædiken at forklare en eller anden Bog af Bibelen, da maatte det dog være saadan en, som han var istand til at forklare, og anvende til vissesté Opbyggelse, følgelig udvalgte jeg for min Del hverken Højsangen eller Aabenbaringen, men heller et af Apostlernes Sendebreve, eller maaske Apostlernes Gjerninger, af hvilken Bog vi have saare faa aarlige Texter, skjønt deri findes mangfoldige meget bekvemme til Opbyggelse baade i Tro og i Levnet. Nu, Texten maa være af hvilket Slags den vil, enten foreskreven eller selvvalgt, da maa den, som paatager sig at udlægge den for Andre, allerførst forvisse sig selv om dens sande Mening og Ojemærke." . . . . . "Har man allerede sin Hovedmaterie i Sigte, men er ej forvisset om, enten Texten autoriserer den eller ikke, da vover man maaske at digte de hellige Skribenter, ja Guds egen Aand en Mening paa, som han ikke har havt i de Ord, og det er jo ikke at være Ordets Fortolker, men snarere en Anledning til deres Mistydning. Visselig, at paabyrde Guds Ord en fremmed Mening, lad være, at den ikke var ond, nok, naar den er fremmed, fra den Hellig-Aands rette Mening, det er en Sag af større Betydenhed, end mangen En i Letsindighed forestiller sig". I samme Kapitel anfører han ogsaa de „bekjendte hermeneutiske (Fortolknings-) Regler", som, for at finde Ordenes sande Mening, maa befølges. Blandt disse nævner han at efterse Parallelstederne og at læse Versene i deres Sammenhæng med de næst foregaaende og efterfølgende i samme Kapitel, ligesaa at det eftertænkes, under hvilken Omstændighed „den Profet, den Evangelist eller Apostel, som har skrevet Texten, befandt sig den Gang, hvem han egentlig havde at gjøre med, og hvad Anledning han havde dertil. Omsider maa ogsaa ransages, om i Ordene er Noget, som har Hensigt til en vis særdeles Skik eller Levemaade eller Mening, som den Gang var sædvanlig blandt Folk paa de Steder." Denne Fremgangsmaade vil ogsaa være at anbefale for Skolelæreren, der gjør vel i at anføre Børnene til at læse Parallelstederne og sammenholde de flere Evangelisters Beretning om samme Begivenhed, f. Ex. om Kristi Opstandelse. Fremdeles maa han anføre Børnene til paa en rigtig Maade at læse Bibelen hjemme. Om denne Maade vil jeg her ikke opholde mig, men henviser til en liden Traktat med Titel „Hvorledes skal Bibelen læses?" udgivet af Foreningen for den indre Mission i Kristiania. Efter Bibellæsningen maa følge Taksigelse. Man anser med Rette den Gjæst at være uværdig, som ikke efter Maaltidet takker sin Vært; meget mere bærer den sig uværdigt ad, som ikke takker sin Gud og Frelser, naar han af denne er bleven velsignet „med det gode Guds Ord", er bleven undervist i dette Ord, som kan gjøre hans Sjel vis til Saliggjørelse. Er der i Lærerens eget Hjerte vakt en Trang til at høre eller læse Guds Ord, da vil han ikke forsømme at bede om Velsignelse til Ordets Betragtning eller at takke Gud, efter at denne er endt, og Børnene ville ogsaa ledes til paa selvsamme Maade at omgaaes med Guds Ord.

Literære Efterretninger.

Om **Læsebogen** skriver —n sluttelig: I tredie Skoletrin S. 25 og følgende er optagen en Afhandling om det Skjønne, i hvilken ogsaa forekommer en Del tvetydige Sætninger. Der staar saaledes S. 259: „Ved Følelsen af det Skjønne erfarer Mennesket først, at det har en Aand, at det er mere end et Dyr etc." Men den Blindfødte da, kan han ikke erfare, at Mennesket har en Aand. Der staar i en Sang: „Et Suk igjennem Verden gaar." Mon ikke Mennesket ogsaa heraf kan erfare, at det har en Aand, ligesom ogsaa deraf, at det frygter, naar det gjør Ondt, men føler Glæde, naar det gjør Godt. Naar det videre S. 260 heder: „Denne Følelse" (for det Skjønne) „er ligesaa behagelig, som den er velgjørende; thi netop saaledes at glemme sig selv, for blot at være og føle sig som Menneske, det hører til Menneskets sande Natur; derhen gaar dets dybe Trang og Tragten, som altsaa ved de Følelser, som det Skjønne vækker, idetmindste for et Øieblik bliver tilfredsstillet" — da maa herimod anføres, hvad Luther i sin Prædiken paa 24de Søndag efter Trin. siger: „Derfor kan ej heller noget Menneske komme saavidt, at han kan blive frelst fra den elendige Tvivl og bange Samvittighed for Gud, samt paakalde Gud af Hjertet, og vist slutte, at Gud vil bønhøre ham uden ved denne Kristi Erkjendelse, hvilken Gud selv har sat til en Midler etc." Menneskets „dybe Trang" gaar nok videre end til at beskue og erholde det Synlige, og den, som ret kjender sin Synd og føler Guds Vrede over Synden, bliver ikke et eneste Øjeblik tilfredsstillet ved Synet af noget jordisk Skjønt. Derved vil man dog ingenlunde negte, at Sandsen for det Skjønne er en ædel Gave, at den har sit Værd, om man end ikke kan hæve den saa højt, at den frembringer Virkninger, som alene Evangeliet, troet og annammet, kan frembringe. Videre heder det S. 260: „Vi føle nok, at der er noget Godt i os, noget der hører til vort sande Væsen" osv. og i Slutningen af Stykket siges der, at Følelsen af det Skjønne er en „Mindelse om det G u d s b i l l e d e, hvori Mennesket er skabt, og hvoraf en Rest, skjønt ved Synden forstyrret og fordunklet, endnu lever i vort Indre." Her maa vel Forf. have taget „noget Godt" og „Gudsbillede" i en anden Betydning end disse Ord have i vor Bibel og i vor Kirkes Bekjendelsesskrifter. Men det er altid en mislig Sag, i en Bog for Børn saaledes at bruge Ord, som i Børnelærdommen maa forstaaes anderledes. Thi i samtlige „Forklaringer" over Katekismen, som ere autoriserede, ogsaa „den o m a r b e j d e d e," staar i Anhanget: „8. Derved tabte de Guds Billede" — — — og: „11. Derfor fattes alle Mennesker af Naturen Guds Billede" osv. Luther siger i sin Forklaring over 1ste Mosebog, 1 Kap. 26 V.: „Men jeg er bange for, at efterdi vi a l d e l e s h a v e t a b t d e t t e B i l l e d e v e d S y n d e n o g F a l d e t, ville vi ikke ret kunne forstaa det" — — — „Derfor er Guds Billede noget ganske Andet" (end de naturlige Kræfter: Hukommelse, Vilje og Forstand) „nemlig en s y n d e r l i g G u d s G j e r n i n g." (Bugges Udgave, Kristiania 1863, S. 48). Sammenlign hermed Begyndelsen af hans Forklaring over 1ste Moseb. 3 Kap. og Speners „Forklaring over Katekismen Sp. 525 samt Joh. Arndts sande Kristendom, 1ste Bog, 1ste og 2det Kapitel, især dette sidste § 5. Og hvad lærer

Bibelen om Menneskets Fald eller Tabet af Guds Billede? Ps. 14, 3. „De ere alle afvegne, alle tilsammen fordærvede; der er Ingen, som gjør Godt, end ikke En“ (Rom. 3, 11. 12). Paulus siger ikke, at „vi føle nok, der er noget Godt i os“ — men: „thi jeg ved, at i mig, det er i mit Kjød, bor ikke (noget) Godt“ se og 2 Kor. 3, 5. Han beskriver Menneskene som „døde i Overtrædelser,“ fremmedgjorte fra Guds Liv“ og hvilken „Rest“ af Guds Billede er da igjen? Hvilken Rest af Liv har den Døde? Siger man, der er dog tilbage hos Mennesket en Modtagelighed for Frelse, „et Suk“, en Længsel efter Redning, da kan dog Samme ikke kaldes Guds Billede, thi hos Gud er „intet Suk“, ingen Længsel. Naar en Mand bliver berøvet alle sine Penge, saa er der vel en Længsel, et Begjær hos ham efter at bekomme Penge igjen, men dette Begjær er dog ikke Penge og kan han da siges at have en Rest tilbage? Jeg frygter for, at man ved Læren om, at der i det naturlige Menneske er noget tilbage af Guds Billede, dette taget i bibelsk Betydning, (og i en anden burde det ikke tages i en Lærebog for Børn, om end de Lærde ville disputere derom), enten ubevidst eller bevidst er bleven smittet af en pelagiansk Betragtning af Menneskets Fald. Saameget er vist, at i Luthers Skrifter og i andre fromme Mænds Vidnesbyrd baade i hans Tid og efter ham gaar en ganske anden Betragtningsmaade om Guds Billede og dets Tab, saaledes ogsaa i den augsburgske Konfession 2 Artik. — „alle fra Modersliv af ere fulde af ond Lyst og Tilbøjelighed og af Naturen ingen sand Gudsfrygt, ingen sand Tro paa Gud kunne have.“ Naar her staar „i n g e n“ Gudsfrygt, „ingen“ Tro paa Gud findes, hvad Rest af Gudsbilledet er da igjen? Det samme forklares nøjere i Konfessionens Apologi. 1 Kapit., hvor i Stykket 7 ogsaa ældre Kirkelæreres, saasom Irinæus's og Ambrosius's Mening om samme Sag anføres. Det Samme læres udtrykkelig i Konkordieformlen „I. om Arvesynden“ (S. 366 i den ny Udgave af Konkordiebogen). Jeg skulde ikke have opholdt mig saa længe herved, hvis denne Sag ikke var af saa stor Vigtighed; thi Læren om Retfærdiggjørelsen i Kristo og den dermed forbundne Gjenfødelse og daglige Fornyelse staar i nær Forbindelse med Læren om Arvesynden, hvilket de vide, der have følt baade hvad Synd er, og hvad Naade betyder. Der findes ellers i Læsebogen Sætninger, der strejfe ind paa det religiøse Felt, som jeg ikke rigtig forstaar, medmindre man vil forklare dem som rationalistiske. Saaledes 3 Skoletrin S. 88 Stykke 84. — — „dersom vi ønske at opnaa den legemlige og aandelige Udvikling, som kun den kan naa, der søger at fatte og følge Guds Vink gjennem Naturen.“ Her maa vel ved „aandelig“ Udvikling menes Udvikling af Forstanden (en intellektuel altsaa), Sands for det Skjønne osv.; thi menes der aandelig Udvikling i bibelsk Betydning, d. e. Helliggjørelse eller aandelig Udvikling i Retning til Lighed med Gud i „Sandheds Retfærdighed og Hellighed“ (Eph. 4, 23. 24.), da er det ikke Efterlevelse af Naturens Love, men den Hellig-Aand, som ved Ordet og Sakramenterne virker Samme. Side 119 (andet Skoletrin): „Linné var en meget gudfrygtig Mand, og det bliver vel enhver, som ret gransker Guds Gjerninger.“ I vor Børnelærdom staar (Forkl. over det første Bud) at „den sande Gudsfrygt har sin Oprindelse af Tro og Kjærlighed.“ Meningen af hin Sætning maa vel være den, at Granskning af Guds

Gjerninger i Naturen bestyrker Mennesket i Gudsfrygt, naar den allerede er virket i hans Hjerte; thi om man end nok saa meget betragter Naturen, kommer man aldrig til nogen sønlig Frygt for Gud uden den Hellig-Aands Naadevirkning. Men Side 49 (3dje Skoletrin) hæver dog Naturens Betragtning over Ordet og Sakramenternes Virkning, naar det heder: "Jeg har aldrig følt mig gudfrygtigere og gladere, aldrig elsket min Skaber, mine Medmennesker og mit Fædreland saa høit, som da jeg sad deroppe," (paa Fjeldtopperne). Hvorledes kan saadan Tale forenes med Joh. 3. 16.: „Saa har Gud elsket Verden, at han gav sin Søn den Enbaarne." og 1 Joh. 4, 10: Derudi bestaar Kjærligheden, ikke at vi have elsket Gud, men at han haver elsket os og hver udsendt sin Søn til Forsoning for vore Synder. 11 V I Elskelige! haver Gud saaledes elsket os, da ere vi og skyldige at elske hverandre!" Saavel her som ellers overalt i Bibelen, ja i hele Martyrhistorien, sættes Kjærlighedens største Motiv deri, at Gud sendte sin Søn til en Frelser, og man kan spørge: hvad Værd har Sakramenterne for den, der saaledes kan pege paa Fjeldtopperne?

— Sognepræst Belsheim har paa Beyers Forlag (Bergen) udg. "Mag. **Christian Scrivers Guldprædikener**, hvori den saliggjørende Katekismus-Lære i Korthed er forklaret og betragtet i Sammenligning med Guldet." 212 S. 8vo. 36 ß, godt indb. Man faar her fuld Valuta for sine Penge. Katekismusparterne ere, til Nytte baade for Skolen og Hjemmet, behandlet paa en kort, og en saa bibelsk og opbyggelig Maade, at derpaa maa anvendes den bibelske Lignelse om gyldne Æbler i Sølvskaaler.

— **Fysiognomiske Studier** af **Sophus Schack**. (Wøldike). Dette interessante om end ofte skuffende Studium bereder et Totalindtryk, som har en ikke ringe Betydning for Lærerne. Galls Hjerneskalslære er nu væsentlig bragt i Forglemmelse og tildels i betydelig Miskredit; men der er nogle Almensætninger i den, som ikke ganske lader sig afvise. Endel af deres Hovedtræk findes i Schacks Bog

Ledige Bestillinger.

En Lærerpost i Aasen, Frostens Præstegj. 30 Uger à 2 Spd. i Løn. (Om Kost nævner Avertissem. Intet). 6 Uger fra 27de Marts. — En Kirkesanger- og Lærerpost i Jostedal. 28 Spd. som Kirkes. og som Lærer 28 Spd. 4 Ort. foruden Kost in natura Berg Std. 6 Uger fra 11te April — En Lærerpost i Hammer ved Bergen 24 Uger For Seminarist 6 Ort, Ikkesem. 4*) Ort Ug.

*) Gives der Adgang til at ansætte Lærere paa Løn under Lavmaalet? Formentlig maa det staa i Stiftsdirektionens Magt at lægge Hindring iveien derfor

Trykfeil: I No. 11 S. 81 nederste Linje staar "sætte" l. satte. S. 83 L. 8 f. o. "burde" l. turde. S. 88 L. 6 f. o. "mindre" l. vundne. — I No. 3 S. 22 L. 17 f. o. "1863" l. 1864.

Bekjendtgjørelser.

I Ous Annex til Rakkestad er en Kirkesanger- og Lærerpost ledig. Skoleløn 1½ Spd. ugentlig for 36 Uger i 2 Rodestuer samt Kost og Herberge i Skoletiden. Kirkesangerens Indtægter kan anslaaes til 30 a 40 Spd. iberegnet Tolden. Skolens Rengjørelse paahviler ham. Ansøgningstiden er 6 Uger fra 14de April.

En Kirkesanger- og Skolelærerpost

i Oppegaard Annex til **Næsodden** bliver ledig fra 1ste Juli d. A. Indtægterne som Kirkesanger ere 3 Td. Havre i Told og omtr. 12 Spd. aarlig. Skolen holdes i 3 Kredse, 12 Uger i hver. I den ene Kreds har Læreren fri Bolig, bestaaende af 2 Værelser og Kjøkken samt en Jordvei, der, naar den bliver tilstrækkelig opdyrket, antagelig vil kunne føde 2 Kjøer; fortiden er af Skolekassen tilstaaet en passende Godtgjørelse for, hvad der mangler i 2 Kjøers Fødsel. Lærerlønnen er 1½ Spd. for Skoleugen og 1 Spd. i Kostpenge for Ugen i den Tid Skole holdes der, hvor Læreren bor; i de andre Kredse, hvor Skolen holdes i leiede Skolestuer, har han Kost i Huset. Andragende herom, ledsagede af behørige Vidnesbyrd og stilede til Kristiania Stiftsdirektion, indsendes inden Midten af Mai i betalte Breve til undertegnede Sognepræst.

Næsoddens Præstegaard d. 10de April 1865. J. M. Jarmann.

Den ved Skolelærerseminariet i Holt overensstemmende med Lov af 16de Mai 1860 § 63 anordnede Prøve for vordende Almueskolelærere, der ikke have gjennemgaaet Seminariet, afholdes i Forbindelse med den sædvanlige Dimissionsexamen fra 22de Juni til 11te Juli d. A., hvilket herved bekjendtgjøres med Tilføiende, at de, som ønske at underkaste sig denne Prøve, have at indsende Anmeldelse derom inden Mai Maaneds Udgang.

Holt Præstegaard den 24de Marts 1865. H. Thrane.

De, som iaar ønske at optages som Lærlinger paa Skolelærerseminariet i **Holt**, ville behage skriftlig eller mundtlig at melde sig hos Undertegnede inden Udgangen af førstkommende Juni Maaned. Deres Indmeldelse maa ledsages af Attester fra vedkommende Sognepræster, Skolelærere eller Andre, som kunne give Vidnesbyrd om de Ansøgendes Evner, Forhold og Kundskaber, desuden af Døbe- og Konfirmationsattest samt Vidnesbyrd om, at de ikke ere befængte med nogen smitsom Sygdom. Efter Reglementet skulle de, der melde sig til Optagelse, være i en Alder af 17 til 22 Aar og idetmindste kunne med Færdighed læse i Bog, læse Skrift, skrive en læselig Haand samt have saa megen Kristendomskundskab, som en vel forberedt Konfirmant pleier at besidde. De indmeldte Lærlinger have at møde paa Holt Præstegaard ved Tvedestrand Mandagen den 14de August d. A. for at underkaste sig Optagelsesprøve. Ophold paa Seminariets Nabogaarde faaes i Almindelighed for 24 ß Døgnet.

Holt pr. Tvedestrand 24de Marts 1865. H. Thrane.

Ledig Lærerpost og Organistbestilling.

En Underlærerpost ved Egersunds Ladesteds Almueskole og den med samme forenede Organistbestilling ved Egersunds Kirke. Den aarlige Løn for Lærerposten er 120 Spd. og for Organistbestillingen 30 Spd. med nogle mindre Sportler ved enkelte Anledninger paa Søgnedage. Undervisningstiden er i Vinterhalvaaret 28, i Sommerhalvaaret 33 Timer ugentlig. 3 Maaneders Opsigelse forbeholdes. Andragender, ledsagede af de fornødne Attester og stilede til Dalernes Provsti, indsendes i portofri Breve til Egersunds Ladesteds Skolekommission inden 6 Uger fra denne Bekjendtgjørelses Datum. Saafremt Andrageren derom maatte ytre Ønske, kan han erholde en Tidsfrist for Tiltrædelsen af Organistbestillingen for dertil videre at dueliggjøre sig.

Egersunds Præstegaard den 4de April 1865. K. A. Bugge.

Kristiania. Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt hos Chr. Schibsted.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. — John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. — S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 1ste Mai 1865. | Nr. 13.

Almueskole-Tidenden fremtræder fra idag af under en ny Redaktion. Og vil det være denne Redaktions Bestræbelser ved dens forenede Kræfter og forenede Arbeide at skaffe den Norske Skolelærerstand et Organ, hvor de kunne udtale sig om Skolens Anliggender, og tillige finde nogen Veiledning i enkelte Ting, som kunde staa mere eller mindre dunkelt for dem. Til dette Øiemed vil Bladet gjerne beskjæftige sig med alt, som vedrører Almueskolen, baade de enkelte Fags methodiske Behandling i samme, som Skolens Ordning i det Hele. Gjerne vil ogsaa Bladet meddele Stykker af mere belærende Indhold om Gjenstande, som nærmere eller fjernere maatte vedrøre Læreren. Det siger sig selv, at de forskjellige Anskuelser ville faa Adgang til at udtale sig. Dog er det Redaktionens Ønske at føre Bladet i en saa fredelig Aand som muligt, — og kan det end ikke undgaa Strid, saa vil det dog undgaa enhver Stridssyge, og fremfor alt se til, at Striden føres paa en passende Maade med Ihukommelse af Apostelens Formaning: „Forekommer hverandre med Ærbødighed."

Redaktionen ser gjerne, at Skolens Venner udtale sig i Bladet om Skolens Anliggender, og saadanne Bidrag modtages med Taknemmelighed, og bedes indsendte under Addresse: „Redaktionen af Almueskole-Tidenden, Kristiania." Kun maa vi bede dem, som ville yde os Bidrag, at fatte sig saa kort som muligt, da Bladet har saa liden Plads at raade over.

Saa være da Gjerningen begyndt, og det skal være vor Bestræbelse som vor Bøn, at den kan blive til Gavn og Velsignelse for vor Almueskole og dens Lærere.

Redaktionen.

Noget om Katechismens Følgeorden.

Af E. F. B. Horn.

Der har været ytret Mening om, hvorvidt ikke den af Luther valgte Følgeorden i hans Katechismus er uanvendelig paa døbte Børn, som man maa tro endnu ere staaende i sin Daabs Pagt. Man har sagt: „I første Part afhandles de 10 Bud, altsaa Loven. I de fire følgende Parter afhandles hvad der hører Evangeliet til. Saadant kan passe for Hedninger, hvis Hjerter først ved Lovens Hammer maa sønderknuses, for at de kunne komme til Syndserkjendelse og Omvendelse og saa til Tro paa Evangeliet. Derimod passer denne Følgeorden ikke paa døbte Børn, som jo ere optagne i Naadesamfundet, altsaa staa under Naaden, ikke under Loven, som følgelig strax kunne lære Jesum og hans Evangelium at kjende uden forudgaaende Syndserkjendelse og Omvendelse. Man maa da med dem ikke begynde paa første Part, men snarere paa anden eller fjerde Part og gjemme første Part til senere."

Herpaa vil jeg nu svare: Det skulde være underligt, om Luther, som jo netop skrev sin Katechismus for døbte Smaabørn, skulde have havt saa liden Greie paa Sagen, at han alligevel tog Budene først; eller skulle vi tænke os, at han slet ikke har taget det nøie med den Orden, hvori han stillede de fem Parter til hverandre? Dette er heller ikke tænkeligt. Thi betragte vi de fire sidste Parter indbyrdes, saa se vi snart, at han der ikke har kastet Stoffet om hinanden, ligesom det jo vilde være paafaldende, om han havde overladt et saa vigtigt Punkt til Lærerens Forgodtbefindende. Vi skulle imidlertid se lidt nøiere paa Sagen.

Vistnok er det saa, at det spæde Barn uden forudgaaende Syndserkjendelse kan henføres til Jesum i Daaben. Men deraf følger ingenlunde, at det samme Barn uden forudgaaende Syndserkjendelse kan lære Jesum at kjende som sin Frelsermand. Dette er et Punkt, som kræver Opmærksomhed og ofte bliver overseet. Det er uimodsigeligt, at et Barn uden videre kan optages af Frelseren i hans Rige. Dertil er Barnet skikket, fordi det nu ikke har udviklet Syndighed nok til at staa hans Aand imod. Men en anden Sag er det med at optage Frelseren i det troende Hjerte. Et er det at optages af Jesus, et Andet at optage ham, tilegne sig ham og hans Frelsergjerning. Denne sidste Tilegnelse er kun forsaavidt mulig, som Hjertet er forud beredt dertil. Skal Barnet tilegne sig Jesus som en Frelser, og netop som Frelser er han jo kommen til Verden, Andet havde han ikke at gjøre her paa Jorden, end det at frelse fra Synden, Døden og Satans Rige, — saa maa Barnet nødvendigvis først og fremst have en Erkjendelse af, en Forstand paa, hvad denne Synd og Død, dette Satans Rige er for Noget. En, som ikke har forstaaet og erfaret, at der er nogen Nød paa Færde, vil naturligvis ikke heller indse Betydningen af denne Tale om en Frelse og en Frelser. I sin Forklaring til anden Artikel siger jo ogsaa Luther: „Jeg tror . . ., at han er min Herre, som haver igjenløst mig, der var fortabt og fordømt til den evige Død; som haver friet mig fra Synd, fra Død og fra Satans Rige" o. s. v. — Hvorledes vil noget Barn forstaa saadan Tale, som ikke i Forveien har lært Synden og Nøden at kjende? Det Samme gjælder om fjerde Part. Hvorledes vil noget Barn forstaa de Ord: „Daaben virker og udretter i os Syndernes Forladelse, frir os fra Døden og Djævelen", som ikke tidligere har erfaret, hvad Synd er,

og saaledes faaet en Trang til en Forladelse for saadan Synd? Altsaa først et Kjendskab til de 10 Bud, forinden der tales om Frelserens Person og Gjerning.

Men hvorledes skal da første Part gjennemgaaes? Skal man betragte Børnene som staaende under Loven og ikke under Naaden? Ingenlunde. Dertil have vi ingen Ret, saalænge vi have med døbte Børn at gjøre. Det viser sig ogsaa, at Luther selv idelig forudsætter døbte Børn, som staa i Naadessamfundet. Ellers kunde han jo ikke begynde hver Forklaring med de Ord: Vi skulle frygte og elske Gud. Det udøbte hedenske Barn har vistnok af Naturen et Slags Frygt for Gud, men kun til det døbte Barn, hvis Sjæl paa en hemmelighedsfuld Maade er befrugtet af Guds Aand, kan der stilles den Opfordring, at det skal elske Gud.

At første Part bør gaa foran de øvrige, Loven foran Evangelium, gjælder ikke blot Undervisningen paa Skolen, men ogsaa Opdragelsen hjemme, medens Barnet endnu er saa lidet, at det ikke kan blive Tale om nogen Katechismuslæsning. Det første Indtryk af noget Helligt, Guddommeligt faar Barnet gjennem Forældrenes Befalinger eller Forbud. „Gjør det.“ „Gjør ikke det.“ Dette er Loven. Havde Barnet nu ikke ved Daaben Guds villige Aand, maatte vistnok disse Bud eller Forbud kun vække dets syndige Trods. Men hos det døbte Barn, hvor en god Aand bor i begyndende Kamp med den syndige Adamsvillie, vil en indre Strid opstaa. Ærefrygt og Kjærlighed vil kjæmpe med Trods og Ulyst. Det vil, hvor Opdragelsen er god, i Regelen vise Lydighed, idet Ærefrygten og Kjærligheden seirer. Stundom vil det dog synde, idet Naturen gaar over Optugtelsen. I begge Tilfælde ville Forældrenes Bud eller Forbud udvikle hos Barnet et indre Kjendskab til dets egen onde Natur. Det vil selv erfare Tilstedeværelsen af onde Magter. Har det syndet, vil det saameget mere føle Trykket af det Onde. Forældrene ville da efterhaanden lære Barnet, at det ikke blot har syndet mod dem, men mod en usynlig, almægtig Gud, hvis Tilværelse det nok tidligere har anet. Det gjælder nu at faa denne vrede Gud blid igjen. Forældrene kunne ikke gaa i Forbøn; thi de ere kun svage, syndige Mennesker. Der maa en himmelsk uskyldig Midler og Forbeder til. Saaledes ledes da Samtalen hen paa Jesusbarnet, som med sin Barnenatur deler ethvert Barns Sorg og Glæde og tillige er et saa uskyldigt og deiligt Barn, at den himmelske Fader ikke kan nægte det nogen Forbøn. Saaledes er ogsaa for Barnet Loven en Tugtemester til Christum.

Det maa jo være indlysende, at man ikke maa indprente de smaa Børn de 10 Bud paa en lignende skrækindgydende Maade, som den, hvorpaa disse samme Bud første Gang bleve indprentede Jøderne ved Sinai Bjerg. Forskjellen er jo den, at Talen fra Sinai udgik til voxne Folk og det ovenikjøbet saadanne, som efter Aarhundreders aandelige Trældom og Søvnagtighed trængte til en ret alvorlig og skarp Vækkelse. Trusler og Skrækkebilleder passe jo ikke paa Saadanne, som ikke have gjort Tegn til at ville være gjenstridige, passe altsaa ikke paa smaa Børn. Anderledes er det, eftersom Gjenstridigheden vaagner. Da maa naturligvis Lovens „Hammer“ til, om man end ikke tør anvende den paa en for Barnenaturen upassende Maade. I alle Tilfælde maa dog Loven forkyndes med hele det ubøielige Alvor, som tilhører den hellige, almægtige, uforanderlige Guds Væsen. Under Alvoret maa atter Kjærligheden fremlyse; thi vi vide Alle, at Kjærligheden er Lovens Fylde,

og dersom vi forkynde Budene i den Hensigt, at Barnet skal efterleve dem, maa vi gjøre det med Kjærlighed, for at den i det døbte Barn slumrende Kjærlighedsild derved kan vækkes og næres.

Men, hører jeg En indvende, hvorledes gaar det an at faa et Barn til at holde Budene, naar det endnu ikke har lært Jesum at kjende? Maa det ikke først tro og ere ikke Gjerningerne en Frugt af Troen?

Denne Indvending beror atter paa hin tidligere nævnte Forvexling af det, at tilhøre Jesum, og det, at have et bevidst Kjendskab til ham. Det er ganske sandt, at uden Tro ingen gode Gjerninger. Men det spæde Barn har jo allerede Tro. „Vil du paa denne Tro blive døbt?“ hedder det jo. Kun er dets Tro ikke nogen bevidst Tro, som det selv kan gjøre Rede for. „Guds Kjærlighed er udgydt i dets Hjerte ved den Hellig-Aand, som er det givet“ (Rom. 5, 5), men denne Kjærlighed er endnu en dunkel Dragelse og Længsel. Uden selv at vide det har Barnet sluttet sig til sin Frelser og i Kraft af dette hemmelighedsfulde Samfund kan det ogsaa holde de Bud, som besindige Forældre ved forskjellige Leiligheder lære det. Ogsaa Katechismens første Part vil af den Grund kunne slaa an i Barnehjertet. Dets Sjæl vil tiltrækkes af noget Beslægtet; en ubevidst om end sikker Ærefrygt og Kjærlighed til Budet vil være Barnets skjulte indre Drivfjeder. Lader os betragte Patriarkerne og især Abraham. De havde vistnok en høist ubestemt Forestilling om Jesus Christus. End mindre kjendte de til hans Lidelse, Død og Opstandelse. Den, de kjendte, var Gud den Almægtige, Abrahams Skjold og Isaks Rædsel. Dog kunde det hedde om Abraham (1 Moseb. 18, 19): „Jeg kjender ham, at han vil byde sine Børn og sit Hus efter sig, at de skulle bevare Herrens Vei, til at gjøre Retfærdighed og Ret, paa det at Herren skal lade det komme over Abraham, som han haver lovet ham.“

Enkelte have villet gaa en Middelvei og først gjennemgaa anden Parts første Artikel, om Skabelsen, derpaa Budene og saa anden Artikel, om Igjenløselsen. Om denne Forrykkelse af Ordningen kan siges, at den er mindre stridende mod Saliggjørelsens Orden, end den tidligere, thi Loven kommer jo paa den Maade alligevel foran Evangeliet, hvilket jo er den rette Gang. Imidlertid indser jeg just ikke, hvorfor Forrykkelsen skulde være nødvendig eller ønskelig. Sagen er den, at den første Artikel slet ikke staar der, for at Barnet nu først skal lære, at der er en Gud til, men for at det skal kjende Guds særegne Forhold til Menneskene som Skaber, Opholder og Forsvarer eller Bestyrer.

Man maa naturligvis ikke forstaa mig saaledes, som om jeg vilde, at Barnet slet ikke skulde høre et Ord om Jesus, før det havde lært alle Budene og Luthers Forklaring dertil. Saadant vilde være ren Methodisme. Før det læser sin Katechismus, ville naturligvis christelige Forældre have givet det Bud og Befalinger, fortalt det om Jesusbarnet, lært det at folde sine Hænder til Fadervor o. s. v. Sagen er nemlig den, at Mennesket paa hvilketsomhelst Livstrin kun lærer sin Frelser at kjende i samme Grad som det har lært sin Synd at kjende, og Synden kjendes kun ved Loven. Det ganske lille Barn kan allerede fornemme Forskjellen mellem Ret og Uret i Forældrenes bifaldende eller dadlende Miner. Det vil da ikke vare saameget længe, før det hører Fortællinger om Jesusbarnet, som beder den himmelske Fader om Naade for alle dets begangne Synder. Endnu har Barnet ikke lært det Mindste af Katechismen, kjender ikke Budene efter

deres Form i den første Part. Heller ikke ved det Besked om Betydningen af Jesu Lidelse, Død og Opstandelse. En nøiere Indtrængen i dette Sidste kan kun ske efter en nøiere Indtrængen i de enkelte Bud. Saa kan der da begyndes paa Katechismen, men Følgeordenen bliver igjen den samme som i Hjemmet. Først Lov, saa Evangelium, først de 10 Bud, saa de andre Parter, kun at Barnet da mere fordyber sig saavel i Budene som i Trosartiklernes Indhold, men hver Ting i sin Orden. Gjentager sig ikke det Samme i den Christnes senere Liv? Vi mindes dagligt ved Loven om vor Synd; erkjende vi ret denne og at der i os selv ikke er Frelse at finde, maa vi ogsaa dagligt ty til Jesum for at finde Forladelse, og Betragtningen af hans Lidelse, Død og Opstandelse skjænker os da den behørige Trøst. Altsaa ogsaa her først Loven, saa Evangeliet.

Jeg tror derfor, at Fader Luther vel vidste, hvad han gjorde, da han satte Budene først. Han gjorde det ikke, fordi han maaske troede, at de fleste Smaabørn vare faldne udaf sin Daabspagt og derfor maatte behandles som Hedninger. Men Grunden var simpelthen den, at Loven er Alles Tugtemester til Christum, at Ingen kan troende tilegne sig og forstaa Jesu store Værk, som ikke har lært sin Synd at kjende og derved faaet en indre Trang til ogsaa at kjende sin Frelser, det gjælder saavel den Døbte som Hedningen.

Jeg kommer maaske senere tilbage til denne Sag.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Efter hvad der i dette Blad tidligere er meddelt (3 Aarg. S. 91), er det Kgl. Kirkedepartement af den Formening, at der ikke er Anledning til uden Dom at afskedige de Kirkesangere og Fastskolelærere, som ere ansatte førend Almueskoleloven af 16 Mai 1860 traadte i Kraft. Dette er paany udtalt i Skrivelse af 20 Febr. sidstl. til Bergens Stiftsd. og deri er tilføjet, at det Samme gjælder med Hensyn til de Kirkesangere, der ere ansatte efter dette Tidsrum, naar de ikke tillige ere Skolelærere. Derimod antager Dept., at en efter den nye Lov ansat Kirkesanger, der som saadan tillige er Skolelærer, maa i Medhold af nævnte Lovs § 65 2det Led kunne for saadanne Forgaaelser, som omhandles i Skolelovens § 67 2det Passus, afskediges uden Dom fra begge Bestillinger.

— Samme Departement har i Skrivelse af 24 Januar til Kristiania Stiftsdirektion erklæret, at Sognepræsten i Egenskab af Skolekommissionens Ordfører er pligtig til at sammenkalde og bestyre de Møder, hvori Skolekredsens skattepligtige Husfædre overensstemmende med Skolelovens § 29 har at afgive de i Lovens § 20 2det Punktum omhandlede Erklæringer.

— Af Stiftsdirektionens Indberetning om Almueskolevæsenets Tilstand i **Kristiania Stifts** østre Distrikt (Hedemarkens, Akershus's og Smaalenenes Amter) i **1862** hidsættes Følgende: Kommunebestyrelserne saavelsom Skolekommissionerne have stadigen og paa adskillige Steder med megen Iver arbejdet paa Forbedringer i forskjellige Retninger, saa at de ydre Betingelser for Skolens heldige Virken undergik en ganske betydelig Forandring til det Bedre i Aarets Løb. Navnlig ere flere

faste Skolelokaler blevne anskaffede, mere Lærerjord indkjøbt og Undervisningstiden forøget, ligesom en særdeles Opmærksomhed har været henvendt paa Skolekredsenes Omregulering. Skolekredsenes Antal udgjorde 811, 56 Kredse mere end i det foregaaende Aar. I 208 Kredse meddeltes Undervisningen i faste, Skolevæsenet tilhørende Lokaler, og i 364 Kredse meddeltes den i faste lejede Lokaler. I de øvrige 239 Kredse havdes Omgangsskole. Antallet af de Børn, der havde en længere Vej end $1/4$ Mil, udgjorde tilsammen i de faste Skolers Kredse 1912 og i Omgangsskolekredsene 1237, medens Antallet i det foregaaende Aar udgjorde i hine 1364 og i disse 2582 ialt.

Skolekassernes Indtægter i 1862 har udgjort: i Østerdalens Provsti 11,784 Spd. 110 ß, Solør og Odalens do. 15,370 Spd. 86 ß, Hedemarkens do. 17,967 Spd. 68 ß, Øvre Romerikes do. 13,468 Spd. 45 ß, Nedre do. do. 16,419 Spd. 72 ß, Øvre Borgesyssels do. 7813 Spd. 53 ß, Kristiania Stiftsprovstis Landdistrikt 6648 Spd. 35 ß, Drammens Provstis Distrikt 2907 Spd. 33 ß, Vestre Borgesyssels Provsti 7650 Spd. 59 ß, Mellem do. do. 10,696 Spd. 25 ß, Nedre do. do. 5988 Spd. 104 ß, ialt samlet Indtægt 116,715 Spd. 90 ß, deraf Beholdning 40,544 Spd. 98 ß, den øvrige Del af Indtægten udgjorde 76,170 Spd. 112 ß. I Aaret 1861 udgjorde de samlede Indtægter ialt 92,358 Spd., 44,345 Spd. 93 ß, 48,012 Spd. 27 ß. Indtægterne for 1862 oversteg Indtægterne for 1861 med 24,357 Spd. 90 ß, ... 28,158 Spd. 85 ß, hvortil kom, at Beholdningen fra 1860 oversteg Beholdningen fra 1861 med 3800 Spd. 115 ß.

Af Indtægterne indkom ved Beskatning: a) paa Matrikulen 33,036 Spd. 15 ß, b) paa Person 15,358 Spd. 3 ß, c) paa andre Fundamenter 3284 Spd. 55 ß, tilsammen 51,678 Spd. 73 ß. I 1861 indkom ved Beskatning resp. 24,329 Spd. 39 ß, 11,841 Spd. 78 ß, 2751 Spd. 20 ß = 38,922 Spd. 17 ß.

Udgifterne have i 1862 udgjort i Østerdalens Provsti 5556 Spd. 16 ß, deraf Lærerløn 2904 Spd. 56 ß til 67 Lærere, Solør og Odalens Provsti 14,508 Spd. 70 ß, deraf 5320 Spd. 53 ß til 73 Lærere, Hedemarkens do. 11,438 Spd. 70 ß, deraf 3728 Spd. 5 ß til 62 Lærere, Øvre Romerikes do. 6696 Spd. 111 ß, deraf 4414 Spd. til 56 Lærere, Nedre Romerikes do. 8852 Spd. 103 ß, 3326 Spd. 75 ß til 48 Lærere, Øvre Borgesyssels do. 4566 Spd. 6 ß, 1971 Spd. 12 ß til 36 Lærere, Kristiania Stiftsprovsti 3949 Spd. 118 ß, 1363 Spd. 20 ß til 16 Lærere, Drammens Provsti 1177 Spd. 41 ß, 958 Spd. til 11 Lærere, Vestre Borgesyssels do. 6160 Spd. 4 ß, 3107 Spd. til 37 Lærere, Mellem do. do. 7098 Spd. 53 ß, 2182 Spd. 40 ß til 41 Lærere, Nedre do. do. 3523 Spd. 64 ß, deraf 1798 Spd. 33 ß til 35 Lærere. Tilsammen 73,528 Spd. 56 ß, deraf Lærerløn 32,650 Spd. 58 ß til 482 Lærere. I 1861 udgjorde de tilsvarende Tal 47,605 Spd. 44 ß og 27,266 Spd. 91 ß. Forskjellen 25,923 Spd. 12 ß og 5383 Spd. 87 ß viser altsaa, hvormeget større de samlede Udgifter og Udgifterne til Lærerlønninger have været i 1862 end i 1861.

I de ovenanførte Lærerlønninger er kun indbefattet, hvad der udredes af Skolekasserne, altsaa heller ikke Kirkesangerindtægterne. Disse have udgjort henved 5800 Spd. Antallet af de Lærere, der tillige vare Kirkesangere, udgjorde 104, saa at der altsaa paa hver af disse i Gjennemsnit falder omtrent 56 Spd. foruden de Emolumenter in natura, som tilkommer dem i Egenskab af Kirkesangere. Lavmaalet af Lærernes

ugentlige Løn faldt i dette Aar kun paa ganske faa Steder under 1 Spd. (i 7 Kommuner). I de fleste Kommuner udgjorde Lavmaalet 1 Spd. 60 ß. I følgende Kommuner udgjorde det 2 Spd. eller derover, nemlig: i Storelvedalens 2 Spd. 60 ß, ved Odals Værk 2 Spd., ved Fjeld og Tannæs Distrikt 2 Spd. 24 ß, ved Nydalens Brug 3 Spd. 72 ß og ved Bærums Værk 2 Spd. 96 ß. Af de Lærere, der erholdt Alderstillæg, var der følgende Uexaminerede, og som altsaa erholdt den i Lov af 16de Mai 1860 § 44 Litr. a sidste Punktum omhandlede Dispensation: i Hedemarkens Amt 13, hvoraf 12 erholdt Tillæg af 2den og 1 af 1ste Grad, i Akershus Amt 15, hvoraf 12 erholdt 2den og 3 1ste Grads Tillæg, i Smaalenenes Amt 13, hvoraf 12 erholdt 2den og 1 1ste Grads Tillæg. Divideres den samlede Udgift i 1862 med Antallet af de skolepligtige Børn, vil man finde, at hvert skolepligtigt Barn i Aarets Løb i Gjennemsnit har kostet 1 Spd. 71 ß. Antallet af de skolepligtige Børn udgjorde ved Aarets Slutning 39,932, hvoraf 985 ikke modtog nogen Undervisning. Af de øvrige 38,947 undervistes 30,572 i faste Skoler og af Resten 7780 i Omgangsskoler. Udenfor Kredsskolen undervistes 595. Da Antallet af de Kredse, hvori Undervisningen meddeltes i fast Lokale, udgjorde 572, falder der følgelig i Gjennemsnit paa hver Fastskolekreds omtrent 53 Børn. Omgangsskolekredsenes Antal udgjorde 239. Paa hver af disse falder der altsaa i Gjennemsnit 33 Børn. I dette Aar var der 1012 flere skolepligtige Børn end i 1861, og et Antal af 8554 Børn mere end i 1861 modtog Undervisning i faste Skoler. Antallet af de Børn, som ikke modtog nogen Undervisning, var derimod formindsket med 428. Den Del af Distriktet, hvor der i dette Aar var gjort mest for at faa faste Skolelokaler, var den Del af Øvre Borgesyssels Provsti, som falder under Smaalenenes Amt, hvor der nemlig kun fandtes faste Skoler, dernæst kommer Kristiania Stiftsprovsti, hvor af 1797 Børn kun 37 undervistes i Omgangsskoler. Slettest stod det i denne Henseende i Drammens Provstis Distrikt, hvor af 1225 Børn de 457 undervistes i Omgangsskoler. I Gymnastik bleve 471 Børn, 309 flere end i 1861, underviste. Et Antal af 5557 af de skolebesøgende Børn, 3210 færre end i 1861, modtog ikke Undervisning i hvert af de lovbefalede Fag. 161 Børn, 77 færre end i 1861, udskreves før Konfirmationsforberedelsen. 1943 Børn under den skolepligtige Alder, 544 færre end i 1861, deltog i Kredsskolens Undervisning. 7957 Børn, 2513 flere end i 1861, deltog i Kredsskolens frivillige Undervisning. Det forholdsvis største Antal falder paa Drammens Provsti (1091). Dernæst kommer Østerdalens Provsti (1013). Det absolut største Antal (1561) falder paa Nedre Romerikes. Kun i Næsodden blev der betalt for den frivillige Undervisning, nemlig 4 ß daglig. Af det samlede Antal 482 Lærere vare 231 examinerede og 251 uexaminerede, — 26 flere examinerede Lærere i dette Aar end i 1861. Lærernes samlede Antal Skoleuger udgjorde 14,676, ikke fuldt 100 flere end i 1861. Der falder altsaa omtrent 30 Uger i Gjennemsnit paa hver Lærer. Antallet af Lærernes frivillige Skoleuger udgjorde 2331, der er 1271 flere end i 1861. Højere Almueskoler gaves der kun i 4 Præstegjeld, nemlig i Enebak, Næs, Ringsaker og Rendalen, af hvilke Skolen i Næs blev nedlagt ved Aarets Udgang, efterat det samme tilstaaede Bidrag af Oplysningsvæsenets Fond ved Kgl. Resol. af 8de Oktbr. 1862 var bestemt da at skulle inddrages.

Bekjendtgjørelser.

Bergens Skolelærerforening har besluttet at foranstalte et **Lærermøde** afholdt hersteds den 7de, 8de og 9de August d. A. Ved Bestemmelsen af nævnte Tidspunkt har man væsentlig haft for Øie, at navnlig Lærerne i Landdistrikterne formentlig ville interessere sig for paa samme Tid at have Adgang til den fra Begyndelsen af August Maaned d. A. samtidig med en Maleriudstilling i Bergen stedfindende Fiskeriudstilling. Som Forhandlingsemner har Foreningen opstillet følgende:

1. Hvorledes kan Læreren gjøre Bibelen kjendt og kjær for Børnene?
2. Naar kan en Lærer siges at være rettelig kaldet til sin Gjerning?
3. Om Undervisningen i Modersmaalet i Almueskolen og særligt om Behandlingen af den nye Læsebog.
4. Hvad tilsigter Almueskolen med den historiske og geografiske Undervisning, og hvorledes bør Undervisningen derefter indrettes?
5. Om de ydre Betingelser for en Almueskoles heldige Virken.
6. Om Legemsøvelser i Almueskolen.
7. Om Oprettelse af „Arbeidsskoler."
8. Om Anvendelse af Lærerinder i Almueskolen.

Det bemærkes, at der forøvrigt vil være Anledning til at indsende til den herværende Skolelærerforening andre Forslag til Diskussionsemner, ligesom saadanne selvfølgelig ogsaa vil kunne fremsættes ved Mødets Begyndelse. Til Mødet indbydes foruden Stiftets Skolelærere enhver Anden, som maatte have Lyst til at overvære samme.

Bergen den 15de April 1865.

Paa Skolelærerforeningens Vegne:
O. Bjordal.

De, som iaar ønske at optages som Lærlinger paa Skolelærerseminariet i **Holt**, ville behage skriftlig eller mundtlig at melde sig hos Undertegnede inden Udgangen af førstkommende Juni Maaned. Deres Indmeldelse maa ledsages af Attester fra vedkommende Sognepræster, Skolelærere eller Andre, som kunne give Vidnesbyrd om de Ansøgendes Evner, Forhold og Kundskaber, desuden af Døbe- og Konfirmationsattest samt Vidnesbyrd om, at de ikke ere befængte med nogen smitsom Sygdom. Efter Reglementet skulle de, der melde sig til Optagelse, være i en Alder af 17 til 22 Aar og idetmindste kunne med Færdighed læse i Bog, læse Skrift, skrive en læselig Haand samt have saa megen Kristendomskundskab, som en vel forberedt Konfirmant pleier at besidde. De indmeldte Lærlinger have at møde paa Holt Præstegaard ved Tvedestrand Mandagen den 14de August d. A. for at underkaste sig Optagelsesprøve. Ophold paa Seminariets Nabogaarde faaes i Almindelighed for 24 ß Døgnet.

Holt pr. Tvedestrand 24de Marts 1865. **H. Thrane.**

Efternævnte Omgangsskolelærerposter i Søndeled Landsogn, **Riisørs** Præstegjeld, kundgjøres herved ledige fra førstkommende 20de Oktober af, nemlig: 1) Sævig- og Sjaavaag Skolekredse samt 2) Moens- og Bosvigs Skolekredse. I enhver af disse Kredse holdes 12 Ugers Skole, saa at altsaa enhver Lærer har at forrette 24 Ugers Skole aarlig. Lønnen er 1 Spd. 36 ß pr. Uge og i Skoletiden frit Ophold og Logis hos Beboerne. — Ansøgninger desangaaende, stilede til Christianssands Stiftsdirektion, bedes i betalte Breve indsendte til Undertegnede, Sognepræst til Riisørs Præstegjeld, inden 31te Mai d. A.

Riisør den 20de April 1865.

P. B. Wettergreen.

„Almueskole-Tidende" udkommer fra 1ste Mai paa Undertegnedes Forlag med et 8-sidigt Ark i stort Oktav 3 Gange om Maaneden til en Pris af 84 ß for Aaret med Tillæg af Postporto 7 ß. Bladet kan rekvireres paa nærmeste Postkontor eller Postaabneri samt i Bogladerne. Subskribentsamlere, der have indbetalt fuld Kontingent for 6 Exemplarer, erholde det 7de frit.

Carl Wang.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. — John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. — S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 10de Mai 1865. | Nr. 14.

Katechisation*).

„Men om Christus er i Eder, da er vel Legemet dødt formedelst Synden, men Aanden er Liv formedelst Retfærdighed."
Rom. 8, 10.

Hvad kalder vi den Tilstand, hvori Mennesket var, før Synden kom ind i Verden? Uskyldighedsstanden, hvori Mennesket havde Guds Billede. — Af hvilke Hoveddele bestaar Mennesket? Af Sjæl (Aand) og Legeme. — Hvori bestod dette Guds Billede i Sjælen? „I sand Visdom, Retfærdighed og Hellighed, Fred og Glæde." — Hvorledes stod det til med Menneskets Legeme i Uskyldighedsstanden? „Legemet havde en fuldkommen Sundhed, Udødelighed og et sorgfrit Ophold i Paradisets frugtbare og yndige Have." — Forblev Mennesket i Uskyldighedsstanden? Nei, det faldt og kom derved i Syndestanden. — Hvad var Frugten af Syndefaldet? „Mennesket mistede Guds Billede og blev skyldig til Døden, baade timelig, aandelig og evig." — Hvad Virkning havde da Synden paa Menneskets Sjæl? „1) Forstanden blev formørket, 2) Villien uduelig til det Gode og tilbøielig til alt Ondt, 3) Synden har forstyrret Samvittighedens Fred." — Hvad Virkning havde Synden paa Legemet? „Synden gjorde det til et Redskab for allehaande onde Begjærligheder, paaførte det Sygdom og Nød, utallige Smerter og omsider Døden." — Hvorledes betegner Apostelen denne Legemets Tilstand, i det Skriftsted, vi har nævnt? Han siger: Legemet er dødt formedelst Synden. — Hvad mener Apostelen, naar han kalder Legemet dødt? Han mener, at det er dødsens, at Døden er vis for det. — Kan vi sige, at Døden allerede er tilstede i Legemet? Ja, i sin Begyndelse og Spire. — Har alle Mennesker denne Dødens Spire i sig? Ja, alle Mennesker. — Hvorfor maa alle Mennesker engang dø? Fordi de alle har syndet. — Hvorledes viser denne Dødens Spire sig hos Mennesket? „I alleslags Sygdom, Nød og utallige Smerter." — Har da alle Mennesker Sygdom, Nød eller Smerter? Ganske fri er vist intet Menneske. — Men om der nu er et Menneske, der kunde synes at være kjernesund, er da ogsaa en Saadan hjemfalden til Døden? Ja, han maa ganske vist engang dø. — Hvilke Tegn paa Døden viser der sig midt i hans Sundhed og Styrke? Han forandres og bliver efterhaanden gammel og affældig. — Og hvad er det Forbud paa? Paa Døden. — Hvad siger Apostelen er Aarsag til, at Legemet er dødt? Synden. — Gjentag Apostelens Ord derom? Legemet er dødt formedelst Synden. — Hvil-

*) Besvarelse af Opgave i Katechese til praktisk-theologisk Examen. (Se Anm. S. 33).

ken Død maa vi da først og fremst tænke paa ved disse Apostelens Ord? Den timelige Død. — Var den timelige Død Syndens eneste Frugt? Nei, ogsaa den aandelige og den evige Død. — Hvilken Del af Mennesket rammede da den aandelige Død? Sjælen. — Hvorledes blev Sjælen fordærvet af Synden? 1) Synden har formørket Forstanden. 2) Den har gjort Villien uduelig til det Gode og tilbøielig til alt Ondt. 3) Den har forstyrret Samvittighedens Fred. — Hvorledes er altsaa Menneskets Villie af Naturen? Den er tilbøielig til alt Ondt. — Aabenbarer denne Tilbøielighed til det Onde sig ogsaa i Legemet? Ja, den benytter Legemet som et Redskab. — Nævn mig nogle Exempler paa, at Legemet bliver et Redskab for den onde Tilbøielighed? Fraadseri og Drukkenskab, Utugt, Tyveri og Mord, Banden og Sværgen. — Hvad Virkning har saadanne Laster som Fraadseri og Drukkenskab paa Legemet? De svækker og ødelægger Helbreden og nedbryder Legemets Kraft. — Og naar Mennesket fremturer i dem, hvad maa saa Enden blive? En tidlig Død. — Hvad kalder da Apostelen Legemet, som er en Bolig for saadanne Laster? Dødt formedelst Synden. — End f. Ex. Tyveri, Banden og Sværgen o. s. v., skader det ogsaa Legemet? Ja, det gjør Legemet urent, gjør Legemets Lemmer til Urenheds og Uretfærdigheds Tjenere. — Nævn et Skriftsted, der omtaler dette! Rom. 6, 19: „I have fremstillet Eders Lemmer som Urenheds og Uretfærdigheds Tjenere til Uretfærdighed.“ Jak. 3, 5. 6: „Ogsaa Tungen er en Ild, en Verden af Uretfærdighed.“ — Hvad er det, som gjør Legemet urent? Synden. — Hvorledes betegner Apostelen denne Legemets Urenhed i vort Skriftsted? Han siger: Legemet er dødt. — Hvad mener han, naar han ogsaa i denne Henseende kalder Legemet dødt? Han mener: urent, besmittet af Synden, forkasteligt. — Vi har før sagt, at ogsaa den evige Død var Syndens Straf. Hvori bestaar den evige Død? I en evig Udelukkelse fra Guds Samfund. — Dersom der nu ingen Redning var, maatte da denne Straf ogsaa ramme Legemet? Ja. — Naar maatte det ske? I Opstandelsen, naar Sjæl og Legeme igjen forenes. — Hvad kalder Skriften denne Opstandelse til Usalighed? „Dommens Opstandelse.“ — Hvem skal da frelse os fra dette Dødens Herredømme? Vor Herre og Frelser Jesus Christus. — Taler da Apostelen om denne vor Herre og Frelser paa vort Sted? Ja, han siger; Dersom Christus er i Eder o. s. v. — Hvad er det altsaa, Apostelen sætter som Betingelse? Christus maa være i os. — Hvorledes kan da det gaa til, at Christus er i os? Naar han formedelst Troen bor i vore Hjerter. (Eph. 3, 17: — — „saaat Christus maa bo formedelst Troen i Eders Hjerter“). — Hvorledes maa den Tro være beskaffen, som saaledes forener og griber Christum? Den maa være en sand og levende Tro. — Hvori bestaar den sande og levende Tro? Den bestaar deri, at en bodfærdig Sjæl erkjender Jesus Christus som sin eneste Frelser fra Synd, Død og Satans Rige, tager al sin Tilflugt til ham og hans Fortjeneste, antager og tilegner sig denne med Begjærlighed og bygger derpaa med fortrolig Tillid. — Hvad Gavn og Virkning har Mennesket af den sande og levende Tro paa Christum? „Han bliver ved den retfærdiggjort, gjenfødt, helliggjort og omsider evig salig.“ — Hvad er Retfærdiggjørelsen? „At Gud af Naade tilregner en bodfærdig og troende Synder Christi Retfærdighed, frikjender ham fra Synden og dens Straf og anser ham i Christo, som om han aldrig havde syndet.“ — Hvilken Retfærdighed er det da, som bliver Synderen tilregnet? Christi Retfærdig-

hed. — Hvad er Gjenfødelsen? „Den Naadevirkning af Guds Aand, at han fornyer Guds Billede i vor Sjæl og saaledes skaber et nyt Guds Menneske." — Hvad skaber altsaa Guds Aand i Gjenfødelsen? Et nyt Guds Menneske. — Hvad er Helliggjørelsen? „Den Naadevirkning af Guds Aand, at den Troende daglig fornyes mere og mere efter Guds Billede." — Dersom nu Christus formedelst en saadan sand og levende Tro bor i os, hvorledes bliver det saa, siger Apostelen? Da er vel o. s. v., men Aanden er Liv formedelst Retfærdighed. — Hvad er det, Apostelen sætter i Modsætning til Legemet? Aanden. — Og — i Modsætning til dødt? Liv. — Og — i Modsætning til Synden? Retfærdighed. — Hvad er det for en Aand, Apostelen mener? Menneskets gjenfødte, nye Aand. — Hvad siger han om denne gjenfødte Aand? Den er Liv. — Hvorfor kan han ikke mene Menneskets naturlige Aand? Fordi denne er aandelig død formedelst Synden. — Naar faa vi da denne nye Aand? I Gjenfødelsen, hvori Guds Aand skaber det nye Guds Menneske. (Ezech. 36, 26: — — „Jeg vil give en ny Aand indeni Eder" o. s. v.) — Hvad siger Apostelen er Aarsag til, at Aanden er Liv? Retfærdighed. — Hvilken Retfærdighed? Christi Retfærdighed. — Hvorledes faar den Troende denne Christi Retfærdighed? Den bliver den Troende tilregnet i Retfærdiggjørelsen. — Naar nu Christi Retfærdighed bliver den Troende tilregnet, hvorledes gaar det da med Synden? Synden forlades. — Og naar Synden forlades, hvorledes gaar det da med Straffen? Den ophæves. — Hvad var Syndens Straf? Syndens Sold er Døden. — Naar nu Synden forlades, hvorledes gaar det med Døden? Den hersker ikke mere. — Hvad er det Modsatte af Døden? Liv. — Hvor altsaa Døden ikke hersker mere, hvad maa der komme istedet? Liv. — Hvoraf kom da Døden? Af Synden. — Og hvoraf kommer nu Livet? Af Retfærdighed. — Saalænge Synden hersker i et Menneske, hvem har da Magten, Døden eller Livet? Døden. — Men naar nu Mennesket bliver retfærdiggjort, hvem faar da Magten, Døden eller Livet? Livet. — Naar nu Livet har Magten over Døden, hvorledes gaar det da med Døden? Døden bliver overvunden. — Hvilken Død var det, som var Syndens Straf? Den timelige, aandelige og evige. — Naar da „Aanden er Liv formedelst Retfærdighed", hvorledes gaar det da med den timelige Død? Den er overvunden. — Kan da den Troendes Legeme undgaa Døden? Nei, „Legemet er endda dødt formedelst Synden." — Naar da den timelige Død ikke er ophævet, hvorledes kan vi da endda sige, at den er overvunden? Den har tabt sin Rædsel. — Hvorledes har den tabt sin Rædsel? Derved, at den for den Troende ikke længer er en Indgang til den evige Død, men en Indgang til det evige Liv. — Vi har ovenfor talt om, at ogsaa Legemet i den Forstand var dødt formedelst Synden, at det var et Redskab for allehaande onde Begjærligheder. Bliver nu Legemet hos den Troende fremdeles et saadant Redskab for onde Begjærligheder? Nei. — Hvad var det hos Mennesket, som gjorde Legemet til et saadant Redskab? Synden. — Naar nu altsaa Retfærdigheden ophæver Syndens Herredømme, vil da Legemet fremdeles tjene Synden? Nei, det vil tjene Retfærdigheden. Rom. 7, 24: „Ligesom I have fremstillet Eders Lemmer som Urenheds og Uretfærdigheds Tjenere til Uretfærdighed, saa fremstiller nu Eders Lemmer som Retfærdigheds Tjenere til Helliggjørelse." — Men bliver da Legemet med en Gang befriet fra Synden? Nei, „Legemet er fremdeles dødt formedelst Synden." — Hvad maa derfor den Troende

gjøre? Han maa bestandig stride imod Synden og undertvinge de onde Begjærligheder. — Besværes den Troende af Synden i Legemet? Ja, den er ham en Byrde. Rom. 7, 24: „Jeg elendige Menneske, hvo skal fri mig fra dette Dødens Legeme." — Naar bliver da den Troende befriet fra denne Byrde? Ved den timelige Død, naar Sjæl og Legeme skilles. — Vi har sagt, at ogsaa den evige Død var en Frugt af Synden. Hvori bestod den evige Død? I en evig Udelukkelse fra Guds Samfund. — Behøver da den Troende at frygte den evige Død? Nei. — Hvilken Tilstand venter da den Troende efter Døden? Et evigt Liv, en evig Salighed. — Kommer da ogsaa Legemet til at dele denne evige Salighed? Ja. — Naar sker det? I Opstandelsen, naar det forklarede Legeme igjen forenes med den saliggjorte Sjæl. — Hvad kalder Skriften denne salige Opstandelse? „Livets Opstandelse." — Hvorledes er det da med Døden? Den er ganske opslugt indtil Seier.

Om Almueskolen.

Af Olaus Fjeld.

Der er oftere i de sidste Aar udtalt den Mening, at Kristendomsundervisningen er tildelt for snevert Rum inden Almueskolen efter den nye Ordning. Denne Paastand har jeg desaarsag gjort til Gjenstand for Undersøgelse, og da jeg er kommen til et Resultat, skal jeg tillade mig at fremstille dette for den ærede Læser.

Almueskolen, siger man, har et dobbelt Maal: at danne Barnet for Kirken og Staten. Man tror imidlertid, at denne fordrer formeget, hvorfor hin maa nøie sig med saa lidet, at deraf bliver en Dvergeskikkelse, som vil komme til at huse enten — Vantro eller aandeligt Hovmod. Skulde den nye Skolelov eller den nye Skolestyrelse frembringe et saadant Uhyre, maatte vi bede den kjære Herre Gud fri os fra begge; men da jeg nu tror, at der ikke er saa galt paafærde, kunne vi vente med en saadan Bøn. Naar det hedder: Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, saa skulle det Øvrige tillægges Eder, saa ligger i disse Herrens Ord først, at Kristendommen skal gjennemsyre vort hele Gjøremaal, vor Digten og Tragten, og dernæst, at vi maa benytte vel de Midler, som lede til dens rette Opfattelse, dens Indflydelse paa Livet, dens Frugter for Evigheden. At Gud som tiest har brugt den menneskelige Oplysning til at fremme sine vise og gode Hensigter, siger Historien os paa det klareste.

Men skulde blot saakaldt kristelig Opdragelse, uden at menneskelig Oplysning gaar forud, være saa anbefalelsesværdig, da maatte Generationerne fra Gregor den Store og til Luther, maatte Spaniolerne og de af disse kristnede Amerikanere have været de mest troende Folk under Solen, thi i hine Tider og hos disse nød Folkene saagodtsom ingen anden Opdragelse end den, Munke og senere Jesuiter meddelte dem, ligesom Ruslands Livegne og Bønder maatte staa uendelig høit paa Gudsrigets Stige, efterdi disse heller intet andet har lært, end at opramse nogle Bønner.

Og hvorfor gaar det saa smaat med vor Hedningemission? Ere vore Missionærer mindre dygtige end, for at holde os herhjemme, Haakon den Godes, Olaf Tryggvesøns og Olaf Haraldsons Præster og Bi-

sper? Saa er det ikke; men Sagen er den, at Nordmændene allerede vare saa nogenlunde dannede Folk, medens Zuluerne ere rene Barbarer, der først maa lære menneskelige Begreber, førend de kunne fatte de aandelige. Man vil maaske her indvende, at Kineser og Japaneser skulle være kunstrige og dannede Mennesker, og desuagtet vil Missionen ikke lykkes der. Efter min ringe Forstand hidrører dette dels fra, at Herrens Time endnu ikke er kommen, dels i klimatiske Forhold og dels i den Despotisme, hvorunder disse Folk leve.

Herhjemme har vi, om ikke et Folk, saa dog et Følge, der lever udenfor Folkeskikken. Det er ikke lært hverken til „Vantro eller aandeligt Hovmod", og dog findes deri neppe en Kristensjel. Træet kjendes paa Frugterne. Jeg har havt Skolebørn af dette Følge, men de ere gaaede Fortabelsens Vei efter deres Liv og Gjerning at dømme. Ligger deres Uimodtagelighed for Guds Ord i deres Slægt og Natur, eller har den en anden Grund? Den Mand, der kjender disse Folk bedst af alle i vort Land, denne utrættelige Gransker af Folkets Kaar og Levesæt i vort Land, kjender bedre end jeg Aarsagen til deres Gudsforagt, men hvortil efter min Mening Grunden er den, at de foragte al borgerlig Oplysning, der dog er Betingelsen for at kunne leve et sædeligt om ikke kristeligt Liv, og det gjælder vel ogsaa her, at den, som ikke elsker sin Broder, som han har seet, han elsker heller ikke Gud, som han ikke har seet, han foragter det Aandelige, netop fordi han ikke sætter nogen Pris paa det Menneskelige. Jeg vil dog her udtrykkelig bemærke, at jeg ikke vil sætte dette over det første, men vil kun, at baade dette og hint kommer til sin fulde Ret.

(Sluttes i næste Nr.)

Skole-Efterretninger.

Tromsø Stiftsdirektion har under 20de Oktober 1864 beskikket: Ole Johan Andersen, Sem. fra Tromsø, til Skolelærer i Ankenes. 7de Novbr.: Kristoffer Pedersen Birre, Sem. fra Klæbo, til Skolelærer i Alstahaug. 2den Decbr.: Peder Eilert Nilsen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Ledingen. 5te Januar 1865: Kristen P. A. Kristensen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Borge; Anders D. Olsen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Hassel. 23de: Andreas Paulsen, Sem. fra Tr., Kirkesanger i Dønnes, til Kirkesanger og Skolelærer i Bø. 28de: Ole Olsen Næsset, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Tromsøsundet; Joh. P. Frederiksen, fra Altens Lærerskole, til Skolelærer i Tromsøsundet. 31te: Ole Hoff, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Melø; Andreas Aas, fra Vessens Lærerskole, til Skolelærer i Stamnes; Paul M. Andersen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Gildeskaal. 13de Febr.: P. M. Johnsen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Vessen; Lars M. A. Kjærstad, Sem. fra Klæbo, til Skolelærer i Vessen; Lars Lund, fra Vessens Lærerskole, til Skolelærer i Vessen, og Andreas Rask Andreassen, Sem. fra Tr., til Skolelærer i Vaagen.

Coucheron.

— Fra **Klæbo Seminarium** dimitteredes Sommeren 1864 37 Elever.

Dimittendernes Navne.		Hovedkarakter.
1. S. J. Aa . . .	for 11 Fag	($25\frac{1}{2}$ Points) Duelig.
2. E. H. Andersen . .	do.	($27\frac{1}{2}$ —) Meget duelig.

Dimittendernes Navne.			Hovedkarakter.
3. J. J. Auseth . .	for 11 Fag	(31 Points)	Duelig.
4. J. Baardsen . . .	do.	(23 —)	Meget duelig.
5. C. P. Berre . . .	do.	(27 —)	Meget duelig.
6. P. P. Brandsæter .	do.	(29½ —)	Duelig.
7. C. Bugge	do.	(20 —)	Meget duelig.
8. Z. S. By . . .	do.	(22½ —)	Meget duelig.
9. M. A. Dørum . .	do.	(26 —)	Meget duelig.
10. S. R. Fiskvig . .	do.	(22 —)	Meget duelig.
11. A. N. Frønesset .	do.	(31½ —)	Duelig.
12. N. P. Glasø . .	do.	(23½ —)	Meget duelig.
13. H. P. Grøseth . .	do.	(29 —)	Duelig.
14. O. K. Haugan . .	do.	(23 —)	Meget duelig.
15. J. P. Haugum . .	do.	(30 —)	Duelig.
16. O. L. Husaasen . .	do.	(22 —)	Meget duelig.
17. L. Hødahl . . .	do.	(26½ —)	Meget duelig.
18. L. A. Kjærstad . .	do.	(23½ —)	Meget duelig.
19. J. R. Lund . . .	do.	(24½ —)	Meget duelig.
20. P. A. Musum . .	do.	(21½ —)	Meget duelig.
21. O. Olafsen . . .	do.	(17½ —)	Meget duelig.
22. P. Pettersen . . .	do.	(27½ —)	Duelig.
23. F. Ranes	do.	(28½ —)	Duelig.
24. O. O. Reffseth . .	do.	(32 —)	Duelig.
25. N. C. Rønning . .	do.	(25 —)	Meget duelig.
26. O. T. Rønning . .	do.	(24½ —)	Meget duelig.
27. O. O. Røstad . .	do.	(19 —)	Meget duelig.
28. M. J. Slapgaard .	do.	(21½ —)	Meget duelig.
29. G. A. Stavseth . .	do.	(23½ —)	Meget duelig.
30. R. E. Sæther . .	do.	(27 —)	Meget duelig.
31. A. L. Tangvik . .	do.	(25½ —)	Duelig.
32. E. C. Torjul . . .	do.	(34½ —)	Duelig.
33. O. E. Varmbo . .	do.	(20 —)	Meget duelig.
34. J. J. Vig . . .	do.	(20½ —)	Meget duelig.
35. E. Voldseth . . .	do.	(27½ —)	Duelig.
36. A. A. Vormdahl .	do.	(22 —)	Meget duelig.
37. O. A. Vorseth . .	do.	(21½ —)	Meget duelig.

De skriftlige Opgaver ved Dimissionsexaminen vare:

1. Norsk Udarbeidelse: Hvad foranledigede Munkevæsenets Opkomst, og hvorvidt er det moralsk berettiget?
2. Katechetisk Udarbeidelse: „Som bedrøvede, dog altid glade."

R. Ulstad.

— Dimissionsexamen i Juni og Juli 1864 ved **Stordøens Seminarium:**

Navn.	Fag-Antal.	Hovedkarakter.	Grad.	Kvotient.
1. J. J. Hjelmesæt . .	17	Meget duelig . . .	2den	—
2. J. J. L. J. Alnæs .	17	do. . . .	2den	2,07.
3. O. N. Kyvik . . .	17	do. . . .	2den	1,665.
4. E. O. Tefre . . .	17	Duelig	1ste	2,676.
5. A. J. Tvedt . . .	17	Meget duelig . . .	2den	2,153.
6. A. A. Eie	17	Duelig	1ste	2,441.
7. H. M. Hansen . . .	18	do.	2den	2,65.
8. T. T. Hovland . . .	17	Meget duelig . . .	2den	2,153.

	Navn.	Fag-Antal.	Hovedkarakter.	Grad.	Kvotient.
9.	E. J. Bathen . . .	17	Duelig	1ste	2,435.
10.	C. Enoksen	17	Meget duelig . . .	1ste	1,941.
11.	E. H. Snibsøer . .	18	do. . . .	2den	2,18.
12.	H. J. Takle . . .	17	do. . . .	1ste	1,723.
13.	J. O. Helleland . .	18	Udmærket duelig . .	—	1,45.
14.	T. J. Langesæter . .	17	Meget duelig . . .	2den	2,011.
15.	T. Trøiel	17	do. . . .	2den	2,006.
16.	G. d. Lange . . .	17	Duelig	1ste	2,6.
17.	S. L. Espeland . .	17	do.	1ste	—
18.	O. A. Munthe . . .	17	do.	2den	2,582.
19.	P. J. T. Tviberg . .	17	Meget duelig . . .	1ste	1,682.
20.	J. C. A. Vilnæs . .	17	do. . . .	2den	2,4.
21.	C. O. Lahn	18	Meget duelig . . .	2den	2,283.
22.	A. J. Isaksen . . .	17	do. . . .	2den	2,382.
23.	P. P. Otteren . . .	17	do. . . .	1ste	1,93.

Opgaven til skriftlig Udarbeidelse var: „Den bedste Kristen er den bedste Borger.“ Hver af Dimittenderne fik som sædvanlig sin særskilte Opgave til skriftlig Katekisation.

Seminariets Bestyrer holdt som sædvanligt efter endt Examen Slutningstalen, en Tale, der udmærkede sig lige meget ved Kraft som ved Varme, en Tale, ved hvilken han ligesaa skjønt som indtrængende viste Dimittenderne, med hvilket et Hjerte de værdigen skulde betræde og vandre frem paa Lærerbanen. Slutteligen takkede Bestyreren den nylig til Præstekald befordrede Kaurin i nogle hjertelige Ord for det Brodersind og den Velvillie, han som Seminarielærer havde vist mod sine Medlærere, og for den Nidkjærhed, hvormed han havde virket. Efter denne Tale overrakte Bestyreren fra samtlige Seminariets Lærere Pastor Kaurin en smukt udstyret Bibel, udenpaa hvis ene Side Modtagerens Navn var anbragt, og paa den anden de Ord: „Med Høiagtelse og Kjærlighed fra Medlærere.“ Nu optraadte Kaurin og med en ikke meget lang, men inderlig Tale tog han Afsked med Seminariets Lærere og dets Elever. Dimittenderne afsang derpaa firstemmigt de 4 første af en af nederste Klasses Elever forfattet Sang. En Dimittend traadte nu frem og takkede Kaurin for, hvad han havde været og virket for dem, og overrakte ham fra begge Klasser en Sølvkalk, forsynet med Disk, Vinbeholder og Brødæske. Paa Kalkens ene Side var anbragt Modtagerens Navn, paa den modsatte Side: Gud er Kjærlighed. Det Hele endte med Afsyngelsen af 5te Vers af nævnte Sang og nogle hjertelige Ord fra Kaurin til Eleverne.

A. W. Gjøsteen.

Bekjendtgjørelser.

Lærerposten ved **Jevnakers** Præstegjelds høiere Almueskole er ledig fra 1ste August dette Aar. Skolen holdes i førstkommende Skoleaar i Hovedsognet, de følgende 2 Aar i Lunner Annex, og siden afvexlende 2 Aar i Hovedsognet og 2 Aar i Annexet. Undervisningstiden er 44 Uger og Lønnen 170 Spd. aarlig. Læreren sørger selv for sit Logis m. m. Opsigelsestiden er fra begge Sider 3 Maaneder. Ansøgninger, stilede til Hamars Stiftsdirektion, indsendes til Jevnakers Skolekommission inden 6te Juni førstkommende.

Jevnakers Præstegaard 28de April 1865.

L. Holmboe.

Skolelærerseminariet i Asker.

De, der ønske at optages som Elever ved Seminariet fra næste Skoleaars Begyndelse, og som i Almindelighed skulle være i en Alder fra 17 til 22 Aar, maa inden Udgangen af Juni Maaned skriftligt eller mundtligt gjøre Anmeldelse derom til undertegnede Bestyrer. Anmeldelserne skulle være ledsagede af „Attester fra vedkommende Sognepræster, Skolelærere eller Andre, som maatte kunne give Vidnesbyrd om de Ansøgendes Evner, Forhold og Kundskaber, og endelig af Døbe- og Konfirmationsattest." Da der ogsaa dette Aar rimeligvis vil melde sig Flere til Optagelse, end der er Plads til, vil der ved Optagelsesprøven, foruden at der kræves grundige og vel tilegnede Kundskaber i Religion og Bibelhistorie, Færdighed i Skrivning, Læsning, i at skrive efter Diktat og skriftligt at gjengive en oplæst let Fortælling eller Skildring, ogsaa tages Hensyn til, om Vedkommende har noget Kjendskab til Grammatik, Historie og Geografi.

Optagelsesprøven afholdes i Midten af August Maaned efter nærmere Bekjendtgjørelse. De, som have bestaaet Prøven, ville blive paalagte at skaffe Attest fra Seminariets Læge for, at de ikke ere befængte med nogen smitsom Sygdom.

Ved Værnepligtsloven er der givet de Elever Haab om Udsættelse med at deltage i Lodtrækningen, som derom indgive Andragende inden 1ste Mai i det Aar, hvori de fylde det 22de Aar.

Eleverne have at betale indtil 1½ Spd. aarlig til Seminariets Sygekasse. Kun et Antal af indtil 50 af Eleverne kunne erholde fri Bolig i Seminariets Bygninger. Som Bidrag til Lys og Ved betale disse 2 Spd. aarlig; af Seminariets Økonom erholde de Kost, Vadsk, Sengklæder og Pleie, „hvilket Alt skal være tarveligt og overensstemmende med Landalmuens Levemaade", og betales herfor 5 Spd. maanedlig. For Jule- og Sommerferierne betale **kun** de, som i den Tid blive tilbage ved Seminariet. For de Elever, som ikke kunne erholde Plads paa selve Seminariet, men som have aldeles samme Rettigheder og Forpligtelser for Øvrigt, som de paa Stedet boende, er godt Logis at faa paa Nabogaarden til 6½ a 7 Spd. om Maaneden. Mere end 1 Aar behøver ingen Elev at bo udenfor Seminariet. For ordentlig Betaling, „der skal erlægges forskudsvis kvartaliter", er enhver Elev forpligtet til at stille Sikkerhed.

De nærmere Oplysninger, som maatte ønskes, meddeles efter Henvendelse til Bestyreren.

Bjerke, den 22de April 1865.

J. Aars.

I **Spinds** Sogn er en Skolelærerpost ledig fra Juni Maaneds Begyndelse. Omgangsskole holdes i 3 Kredse 32—36 Uger om Aaret. Lønnen er foruden Kost og Herberge 1 — een — Spd. for Skoleugen. Ansøgninger, stilede til Christianssands Stiftsdirektion, indsendes inden 4 Uger i betalte Breve til Spinds Skolekommission pr. Farsund.

Herreds Præstegaard den 25de April 1865.

O. M. Salvesen.

Efternævnte Omgangsskolelærerposter i Søndeled Landsogn, **Riisørs** Præstegjeld, kundgjøres herved ledige fra førstkommende 20de Oktober af, nemlig: 1) Sævig- og Sjaavaag Skolekredse samt 2) Moens- og Bosvigs Skolekredse. I enhver af disse Kredse holdes 12 Ugers Skole, saa at altsaa enhver Lærer har at forrette 24 Ugers Skole aarlig. Lønnen er 1 Spd. 36 ß pr. Uge og i Skoletiden frit Ophold og Logis hos Beboerne. — Ansøgninger desangaaende, stilede til Christianssands Stiftsdirektion, bedes i betalte Breve indsendte til Undertegnede, Sognepræst til Riisørs Præstegjeld, inden 31te Mai d. A.

Riisør den 20de April 1865.

P. B. Wettergreen.

Trykfeil.

I Nr. 12, S. 95 under Bekjendtgjørelser staar L. 2 f. n.: „Skolens Rengjørelse, læs: **Kirkens** Rengjørelse.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 20de Mai 1865. | Nr. 15.

Om Religionsundervisningen i nogle fremmede Lande*).

(Meddelt af John Stenersen).

I. England.

I det rige og mægtige England, som har saa mange Lande at raade over, saa mange Mennesker at sørge for, stod der i lang Tid meget daarlig til med Almueskolen. Og trods de mange og store Forbedringer, som den i de senere Aar har undergaaet, saa savner dog endnu i denne Dag af Englands 2 Millioner Børn mere end de 110,000 enhver Undervisning. Og en stor Masse af den fuldvoxne Befolkning har aldeles ingen Undervisning nydt. Den Engelske Styrelse og det Engelske Hyrdeembede har derfor en Hær af aandelig Elendighed og Armod at beseire. Opgaven er stor. Men det er en Lykke for England, at man med et udholdende Alvor lader Folkets Oplysning nu ret blive sig en Hjertesag. Man maa glæde sig over den almene Bestræbelse imod det bedre, som alle Samfundets Klasser nu saa redelig deltager i: Bestræbelser hos Styrelsen, hos Præsterne, hos Folket og hos den Enkelte.

Forberedelsen til Skolelærernes vigtige Embede var for tyve Aar siden meget ubetydelig. Den, som hengav sig dertil, var gjerne En, som i hvad han tidligere havde foretaget sig i Livet, havde været uheldig, og som nu trængte til Udkomme. Han gik da til en Mand af Faget og lærte i største Hast de tarvelige Kundskaber, som var nødvendige til den lidet paaagtede Gjerning. Om nogen grundigere Forberedelse var der ikke Tale. Først i 1841 indrettedes et fuldstændigere Seminarium. Indtil 1850 er 12 Seminarier indrettede, og efter den Tid igjen 16, og man er fremdeles ivrigt beskjæftiget med at oprette flere. For tyve Aar siden havde af 14,000 Menigheder kun 5000 nogenlunde ordnede Skoler; nu har 12,000 Menigheder vel ordnede Skoler. Om Regjeringen end ikke har i sin Magt at tvinge Forældrene til at sende sine Børn i Skole, saa søger den dog ved mange Opmuntringer at fremme Folkeundervisningen. Enhver Skole, som vil underkaste sig Opsigt af Styrelsens Inspektører, faar i Forhold til dens Trang en Understøttelse, og den nidkjære Lærer faar ogsaa Opmuntring gjennem Forbedring af hans ydre Kaar. Da Styrelsen i 1848 begyndte at tage en ledende Del i Undervisningen, var det et stort Spørgsmaal, om Inspektørerne skulde

---

*) Nærværende Afhandling er meddelt efter Professor Toréns Indberetning til Chefen for det kongelige Ecklesiastik-Departement i Sverige, efterat han i Aarene 1861 og 1862 paa offentlig Bekostning havde foretaget en Reise i Skolevæsenets Anliggender.

have noget at gjøre med Religionsundervisningen. Resultatet af denne ivrige Strid blev, at Kirkens Styrelse bestemte, at Inspektørerne altid skulde være Præster og have med Religionsundervisningen at gjøre. Og Inspektørernes Virksomhed har i denne Henseende været til største Gavn. Regjeringens Blik er stadig rettet paa Folkeoplysningens vigtige Sag; stadig forsker den efter, hvor Understøttelse gjøres behov, og hvorledes Hensigten bedst kan naaes; og det har lykkedes den ogsaa at bringe Forældrene til at sætte Pris paa en bedre Undervisning. Men grundede Klager høres over, at Barnet saa ofte ved 11 Aars Alderen allerede udtages af Skolen og bruges til Arbeide og til at bidrage til Familiens Underholdning. Naar de derfor komme til Konfirmationsalderen er hvad de har lært allerede glemt. Der arbeides derfor nu meget paa at oprette Aftenskoler, hvor Barnet ogsaa efter Udtagelsen af Skolen kunde nyde en passende Undervisning, idetmindste en Opfriskelse af de gamle Kundskaber, og en Oplivelse efter sluttet Dagarbeide. Denne Barnets for tidlige Flugt fra Skolen til Arbeide er imidlertid den Engelske Folkeundervisnings svage og syge Punkt. De oven omtalte Seminarier bestaa dels ved Tilskud fra Staten, dels ved den private Subskription, som i England spiller en saa stor Rolle. Saaledes har et Seminarium som Tilskud af Staten 3000 Pund Sterling aarlig (= 13,500 Spd.), medens den private Subskription andrager den Sum 5000 Pund (= 22,500 Spd.). Ved Seminarierne bestrides Undervisningen af akademisk dannede Mænd, mest Theologer, som da søger at bibringe de unge Elever ikke blot grundige Kundskaber, men ogsaa et høiere Begreb om Folkeundervisningens store Betydning. De Lærerinder, som udgaar fra særegne kvindelige Seminarier, lægger ikke sjelden en udmærket Dygtighed i at undervise for Dagen, og en Evne til at holde Disciplin, som er mærkværdig. Det er en Fornøielse at se den Lethed og Sikkerhed, hvormed de forstaa at holde Orden endog i en stor Skole.

Præsternes Forhold til Skolen og særlig til Religionsundervisningen var forhen meget løst og slapt, medens de nu derimod med Alvor og Interesse tager sig af denne Sag. Mange Præster deltager selv i Undervisningen, mange besøger flittig Skolen og overtager særlig Tilsynet med Religionsundervisningen. Og en Sjælesørger kan neppe bevise Skolen en større Tjeneste i dens vigtige Gjerning, end naar han med Hjertets Kjærlighed beder for den og giver Raad og Opmuntring. Meget bidrager ogsaa en Virksomhed af Præsterne til at sprede en levende Kundskab blandt Menighederne. Præsterne holder nemlig saakaldte „Bibelsammenkomster." Mødet holdes en Gang om Ugen hjemme i Præstens Hus, og de Yngre i Menigheden deltager i dem. Man har da altid et bibelsk Emne fore. En af de Tilstedeværende, som dertil har forberedt sig, spørger de Øvrige, og disse svarer da, og Præsten berigtiger og fuldstændiggjør Svarene. I disse Møder hersker der saa megen Ligefremhed, saa megen Hjertelighed og saa megen Livlighed, og mange af de Unge lægge ofte en stor Bibelkundskab for Dagen. Ofte har Præsterne flere saadanne Bibelsammenkomster med forskjellige Slags Deltagere. Hovedøiemedet med disse Sammenkomster er naturligvis den Enkeltes Opbyggelse og Stadfæstelse i Sandheden; men desuden opdrages Deltagerne herigjennem til at kunne virke som Lærere i Søndagsskolerne. Og Præsten er da der tilstede for at forvisse sig om deres Dygtighed og deres Læres Renhed.

Som bekjendt har den Engelske Kirke blandt sine Bekjendelsesskrif-

ter den saakaldte Engelske Katechismus, som indeholder Kristendommens Hovedsandheder. Den er mindre end Luthers lille Katechismus og kan i Fortrinlighed ikke maale sig med denne. I de Skoler, som udelukkende har Elever, som hører den Engelske Statskirke til, læses den og læres den ogsaa med den største Omhu. Men de fleste Skoler har Elever af forskjellig Bekjendelse. Og Regjeringen har derfor ikke forlangt det som en Betingelse for at den skulde yde sin Understøttelse, at Eleverne skulle lære den Engelske Katechismus, men den fordrer kun, at de skulle kunne en hel Del af de vigtigste Skriftsteder. Men i mangt et Hjem og i mangen Skole af de forskjellige Retninger antræffer man dette kirkelige Skrift, for ved dets Hjælp at meddele de kjære Børn Kundskaben om det evige Liv. Den danner den Vei, ad hvilken Moderen saa ofte indfører sine Smaa i Gudfrygtighedens saliggjørende Kundskab. Ved Konfirmationen, som i den Engelske Kirke altid forrettes af Biskoppen, forlanges af enkelte Biskopper, men ikke af alle, at Katechismusen skal kunnes fuldkommen udenad. Nogen almindelig anerkjendt og autoriseret Forklaring af denne Katechismus, som vor Pontoppidans Forklaring f. Ex. findes der nu ikke mere. Før var derimod saadanne Forklaringer temmelig almindelige. Men Erfaring viste, at Børnene lærte disse Forklaringers Ord udenad uden at forstaa og tilegne sig Meningen. De Forklaringer, som derfor nu findes i England, er til for Lærernes Skyld og ikke for Børnenes. De er ikke bestemte til at læres udenad, men alene at være en Veiledning for Læreren under hans Undervisning. Saa længe Lærerne var omtrent lige saa uvidende som de Børn, som skulde undervises, var saadanne Forklaringer, affattede i Spørgsmaal og Svar, nødvendige. Men eftersom Lærerne er blevne dygtigere, saa har disse Forklaringer veget Pladsen for Lærerens egen, selvstændige mundtlige Behandling af Katechismen. Alle Engelske Skolemænd er enige deri, at ikke et Ord i Religionsundervisningen bør læres af Børnene uden at det har et virkeligt Værd. Paa samme Tid som man erkjender Barnets Lethed til at huske og lære udenad, saa anser man det som en hellig Pligt ret at husholde med denne Evne, og ikke blot ikke misbruge eller overanstrænge den, men meget mere spare den til saadanne Ord, saadanne Meninger og Sprog, som virkelig har et Værd i sig selv. Træder nu saaledes i England den egentlige Katechismusundervisning ofte meget i Baggrunden, saa træder Veiledning i den hellige Skrift selv saa meget stærkere frem. Overalt i England, hvor Undervisningen har faaet noget Liv, og det i hvilketsomhelst Religionssamfund er Bibelen i langt høiere Grad end i noget andet Land i Verden den Bog, hvormed man i Religionsundervisningen beskjæftiger sig. Skolens Religionstimer kaldes derfor saa godt som aldrig andet end „Bibellæsning.“ I disse Timer gjøres gjerne et Stykke af Skriften til Gjenstand for katechetisk Behandling og opbyggelig Betragtning. Børnene lærer da de vigtigste Bibelsteder udenad, ja endog hele Stykker af Bibelen, særlig saadanne naturligvis, som fortrinsvis er fulde af Lys og herligt Indhold. Denne afgjorte Tillid, som man i England viser Bøgernes Bog med Udelukkelse af saagodtsom enhver anden Lærebog staar vistnok i den nærmeste Sammenhæng med de senere Aars aandelige Vækkelser. Det er umiddelbart fra den aabnede Bibel, at Velsignelserne strømmer ud over England, over dets Hjem, dets Skoler og dets Gudstjeneste. Om man end ved Seminarierne efter gammel Skik endnu lærer Katechismusen, saa ofrer man dog den allermeste

Tid til Skriftens Læsning og Udlæggelse. Læreren fortolker Skriften paa en simpel, praktisk Maade, og derefter katechiseres der og samtales over det foreliggende Stykke. Ofte behandles det af Eleverne ogsaa skriftlig. I Bibelen ser de Guds Bog, i Katechismen en Bog af Mennesker. (Fortsættes).

Om Almueskolen.

Af Olaus Fjeld.

(Slutning).

Skulde jeg dernæst tale om min simple og ringe Erfaring, vil heller ikke denne tale til Uvidenhedens Fordel. Af min 25aarige Skolevirksomhed har jeg tilbragt min meste Tid blandt den simpleste Almue. Og hvad fandt jeg der? Jeg fandt Uvidenhed, Urenslighed, Drukkenskab og Gudsforagt formælede med hverandre, medens jeg saa, at almindelig Skoledannelse ialmindelighed havde indgaaet Samfund med Renlighed, Orden og idetmindste tilsyneladende Agtelse for Guds Ord og Sakramenter. Vel saa jeg ogsaa, at Mænd og Kvinder paa Samfundets høiere Tinder, hvor jeg — Gud ske Tak — tæller mine kjæreste Venner, negtede den Herre, som dem kjøbte, men dette Syn var dog sjeldnere og havde iallefald et i statsborgerlig Henseende anstændigere Ydre.

Af Historiens Vidnesbyrd og af egen Erfaring slutter jeg, at det er overmaade farligt, ja i høieste Grad skadeligt baade for Stat og Kirke endog blot at ymte om, at Almueskolen meddeler formegen borgerlig og menneskelig Oplysning, og at Kristendommen derved kues. Sæt en Præst i en menneskelig oplyst Menighed og en ligesaa dygtig Mand i en uvidende og ukultiveret, og man vil efter en Tids Forløb se en mærkelig Forskjel. Thi medens den første ser sin Kirke fyldt med andægtige Tilhørere, ser den anden blot nogle faa gabende Ansigter, der antagelig neppe forstaar det mindste af Gudstjenesten og Prædikenen, og da kommer den Onde og borttager den gode Sæd, som faldt ved Veien.

Jeg anser — ligesaavel som Andre — Kristendomsundervisningen for Skolens vigtigste Fag, men desuagtet vil jeg ikke have denne doceret den ganske Dag. Hvor den indtager en Trediedel af Skoletiden, maa det være nok, og kan ikke en Lærer, forudsat at han baade selv forstaar og tror de hellige Sandheder, og at han har nogenlunde lærvillige Børn, i denne Tid bringe Børnene nogenlunde frem i kristelig Kundskab, gjør han det heller ikke i dobbelt saa lang Tid, naar altsaa andre Skolens Fag maa forsømmes. Jeg kjendte en Mand, som lod sin Lægdegut hver Dag læse Morgen-, Bord- og Aftenbønner udenad høit, som uafbrudt plagede ham med „Bogen," Pont. Forklaring, som gik og gnov etslags Guds Ord hele Dagen, og Gutten blev saa led og kjed det hele Læservæsen, at han blev — en Skøier og hører nu til Kristiania Gadesluske. Hvis er nu Skylden? Netop Manden, som „hørte til de Skriftkloge." Var dette Exempel enestaaende, beviste det intet, men, desværre, det er ikke saa. Overlæsses Maven med Mad, svækkes Fordøielsen, og som i den legemlige, saa og i den aandelige Verden.

Til dig, kjære Læser, som er Fader, Moder eller Lærer, har jeg det Raad, at du skal oplære den Unge om den Vei, som fører til Livet,

lære ham at kjende Veien selv, Jesus Christus, til hvis Navn vi ere døbte, og om hvem det gamle og nye Testamente vidne og vise hen til; men overmæt ham ikke! Tro ikke, at du vil fremme Barnets Vel eller Guds Rige i eller udenom det, at du forholder det nyttige Kundskaber som Færdighed i Læsning, Skrivning, Regning, Geografi, Fædrelandshistorie, Retskrivning og lignende lette Fag. Det er din Sag at plante og vande, men det er Herren, som giver Vext. Se ude i Naturens Rige: der voxer ikke alene de ædlere men og de simplere Vexter, fra Cederen til Isopen, og alle har sin Betydning i Guds Naades Husholdning. Hvorfor ikke ligne den levende Gud, om hvem du dog vil bekjende, at han gjorde det vel altsammen.

Endnu et Par Bemærkninger. Først: Hvor fik Mormoner, Methodister og Frimenigheder sine Lemmer? Netop blandt den uvidende Masse, blandt Skrabet i og omkring Byerne, blandt dovne og forsømmelige Personer, som i de enkelte Angerens Timer søgte at tilfredsstille sin Samvittighed ved at skyde en Vensti til Himmelen. Enkelte ærlige og agtværdige Mænd er en Undtagelse fra Regelen og beviser intet.

Dernæst: Hvad gavner det Almueskolen, at man offentlig søger at forkleine næsten alt det, som foretages til dens Bedste? Jeg nævner denne Gang som Ex. Læsebogen. Her nedriver man løst og fast, ligt og uligt, men sætter intet istedet. Er dette at opbygge Skolen? Havde jeg siddet i Bogkommissionen, og min svage Stemme kunde naaet igjennem, vilde jeg vistnok have ombyttet mangt et Stykke med et andet; men da nu Stykkerne engang staa der, burde ingen Lærer i „Almuevennen" eller lignende læste Blade yppe Kiv og sætte Splid mellem Bog og Folk. Hvad man kunde ville sige, bør da ene staa i dette Blad, det være forøvrigt godt eller slet, der skrives for og af Lærere; her alene bør Kampen udstrides, den være enten for eller imod. Uden Kamp, ingen Seier, men enhver til sin Tid og sit Sted. Særlig gjælder dette nu for Almueskolens Vedkommende, der har saa mange Fiender at bekjæmpe blandt Almuen og blandt Lærerne, hvorfor jeg ogsaa her har tilladt mig at tale et Alvorsord. Jeg har iøvrigt det visse Haab, at Almueskolen med Guds Naades Styrelse — uagtet al Modstand — efterhvert vil høine sig og blive det Lys, der skal skinne om i Dal og paa Strand, til Held og Velsignelse for Kirke og Fædreneland *).

Fra Kristiania Skolelærerforening.

I Henhold til den ifjor Høst tagne Bestemmelse holdt Kristiania Lærerforening Møde i Anledning af Pensionssagen. Den nedsatte Kommittee gav Beretning om Resultatet af Opfordringen til at tegne Bidrag til et Grundfond for en Enkepensionsindretning. Ifølge denne havde tegnet Bidrag **):

I Kristiania og Hamars Stift . . .	353 Lærere	898 Spd.	= ß.
Lateris	353 Lærere	898 Spd.	= ß.

*) Fra Tromsø Stift er ingen Meddelelse indløben, formentlig fordi man der tænker paa en særskilt Pensionsindretning for dette Stift. (Indf.)

**) Nærværende Opsats maatte paa Grund af den indskrænkede Plads optages i en meget forkortet Form. Redaktionen.

	Transport	353 Lærere	898 Spd.	= ß.
I Bergens Stift*)	....	150 —	285 —	= =
= Kristianssands Stift	......	64 —	147 —	60 =
Throndhjems Stift	......	137 —	213 —	24 =
	i Alt . .	704 Lærere	1543 Spd.	84 ß.

Skjønt man saavel for Lærerstandens som for Sagens Skyld kunde ønsket et heldigere Udfald, troede man dog med stadigt Hensyn til Sagens Nyhed og Forholdene forøvrigt at maatte anse det fremkomne Resultat som for godt til derpaa at kunne begrunde en Beslutning om at henlægge Sagen.

Enstemmig besluttedes derfor:

1. Lærerforeningen vil fremdeles arbeide for Enkepensionssagens Fremme, idet den dels søger med sagkyndig Bistand at faa udarbeidet Love og Statuter for en Enkepensionsindretning og dels gjentagende opfordrer til at tegne Bidrag til Dannelse af et Grundfond. Med Hensyn til Bidragenes Størrelse frafaldes for Fremtiden den tidligere opstillede Skala, hvorimod det overlades Enhver at yde frivilligt Bidrag, kun at Bidragets Størrelse opgives for hver enkelt Yder. De i de øvrige Stiftsstæder nedsatte Kommitteer anmodes om fremdeles velvillig at tage sig af Sagen; dog kunne Meddelelse om tegnede Bidrag indsendes direkte til Kristiania Skolelærerforening.
2. Den i Anledning af Pensionssagen nedsatte Kommittee anmodes om snarest mulig at tage under Overveielse og indkomme med Forslag om, hvorledes Spørgsmaalet om Pension for Lærere paa bedste Maade kan fremmes og bringes til et heldigt Resultat.

Kristiania den 5te Mai 1865.

Skole-Efterretninger.

Bergen. Af Skoleinspektør Irgens's „Beretning" fremgaar endvidere (se Almueskole-Tid. 4de Aarg. No. 10, S. 159), at Bergens By havde ved Udgangen af 1863 følgende Almueskoler: 1) Smaabørnskolerne, 5 i Tallet (Nykirkens, Nøstets, Domkirkens, Dræggens og Sandvikens), hver med 1 Lærerinde. Disse Skolers Hensigt er at forberede for den almindelige Almueskole. Børnene optages her uden Forkundskaber, og lære her i 1 Aar, som er det bestemte Kursus, at læse nogenlunde rent og sikkert; de undervises i Bibelhistorie, skrive Tal og Bogstaver og lære Begyndelsesgrundene i Regning. Saa flyttes de til Underlæreren i Almueskolen. Hver af disse Smaabørnskoler har en Formiddags- og en Eftermiddagsafdeling. I Oktober 1863 undervistes 268 Børn i disse Smaaskolers 10 Afdelinger. 2) Nykirkens Skole har 4 Gutteklasser og 4 Pigeklasser. Lærerne ere Faglærere. Undervisningen i Pigeklassens Underafdeling besørges af en Lærerinde. I Oktober 1863 var Børnenes Antal 464. 3) Fortunens Skole har 2 opadstigende Rækker af Gutteklasser samt 2 opadstigende Rækker af Pigeklas-

*) En for Bergens Byes Lærere og Lærerinder paatænkt Pensionsindretning vil sandsynligvis have tilfølge, at denne Byes Lærere træde tilbage. (Inds.)

ser eller 8 Gutteklasser og 8 Pigeklasser. Istedetfor 2 Underlærere er ansat 2 Lærerinder. Fagfordeling blev indført i Mai 1863. I Oktober 1863 var Elevernes Antal 598. 4) Kristi Krybbes Skole har 4 Gutteklasser og 4 Pigeklasser. Børnenes Antal i Oktober 1863 var 182. 5) Stølens Skole havde i Oktober 1863 299 Børn, fordelte i 4 opadstigende Gutte- og 4 opadstigende Pigeklasser. 6) Sandvikens Skoles 157 Elever ere fordelte paa 3 opadstigende Klasser for hvert Kjøn. 7) Asylets Pigeskoles 70 Elever er delt i 2 Klasser, 1 om Formiddagen og 1 om Eftermiddagen. 8) Hjælpeskolens Hensigt er at befri de overfyldte Klasser fra de mest tilbagesatte, forsømte og forsømmelige Elever samt at lette og ordne Skolekommissionens Forhold til de mange Ansøgninger, som indsendes fra fattige Forældre om deres Børns Fritagelse for Skolen. Den havde i Oktober 1863 202 Elever, der vare fordelte paa 1 Smaabørnskole med 1 Afdeling, 1 Underklasse med 2 Afdelinger, 1 Førsteklasse med 2 Afdelinger og 2 Klasser for Læredrenge. 9) I Betalingsskolen virke 1 Lærer, 2 Lærerinder og 2 Hjælpelærere. Elementærklassen har 24 Børn af begge Kjøn under 1 Lærerinde. Desforuden er der 2 Klasser, hver paa 40 Elever, (1 Gutte- og 1 Pigeklasse). Disse Klasser deles i 2 Afdelinger. Fag: Kristendomskundskab, Modersmaal, Historie, Geografi, Regning, Skrivning, Tegning, Sang, Gymnastik, Haandarbeide. 26 Timer ugentlig i hver Afdeling. Betaling: 40 ß maanedlig. 10) Haandgjerningsskolens Elevantal ved Udgangen af 1863 var 400, der undervistes af 2 Lærerinder, 3 Bihjælpersker og 1 Spindekone i almindelig Søm, Strikning og Binding. 11) Fundatsskolerne havde i Oktober 1863 289 Elever, der ere flyttede over fra Almueskolernes øverste Klasser.

— Ved **Skiens** Almuepigeskole er ansat en lønnet Lærerinde for at give Pigebørnene Undervisning i kvindeligt Haandgjerningsarbeide, men da dette ikke er Tilfældet ved Almueskolen paa Bratsbergkleven, have fem af Byens Damer forenet sig om vexelvis at give Pigebørnene i denne Skole 3 Dage ugentligen Undervisning i Syning og Strikning.

— **Lillehammers** Haandgjerningsskole for Pigebørn, der er oprettet og bestaar ved en i Lillehammer By dannet Kvindeforening, hvis Medlemmers Antal for Tiden udgjør 53, ledes ved 4 Bestyrerinder og 15 tilsynsførende Damer, valgte af Foreningens Medlemmer, med Bistand af en fast lønnet Lærerinde, Frøken Anna Pettersen. Skolen har i f. A. været besøgt af 46 Børn til forskjellige Tider, og Undervisning været givet i tilsammen 246 Dage for gjennemsnitlig 16 Elever hver Dag, hvilket giver ialt 3809 Elevdage. I 1863 opgik disse til 2909.

Af de for Skolens Regning oparbeidede Gjenstande blev til Jul uddelt blandt de flittigste Elever 8 Linneder, 5 Par Strømper, 3 Overtræk, 6 Lommetørklæder og 2 Halsetørklæder. Resten, nemlig 8 store Skjorter, 5 Par Sokker og 3 Par Børnestrømper, er underhaanden solgt.

Aarets Udgifter til Løn for Lærerinden, Renholding af Lokalet og Indkjøb af Arbeidsmaterialier, ere dækkede ved det af Lillehammer Sparebank ydede aarlige Bidrag af 30 Spd. og ved indkommen Betaling for de udførte Arbeider.

— Det 5te **svenske** almindelige Skolelærermøde skal afholdes i Gefle den 25de, 26de og 27de Juli d. A.

Bekjendtgjørelser.

En Almueskolelærerpost i Aas Sogn, Beitstadens Præstegjeld, er ledig. Skoletiden bliver 32 Uger aarlig, og Undervisningen fremmes i faste leiede Lokaler. Lønnen er 2 Spd. for hver Skoleuge, Godtgjørelse for Kost og Herberge i Skoletiden ydes med 1 Spd. ugentlig, og Posten tiltrædes i Oktober d. A. Andragender, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion og bilagte med behørige Attester, sendes i betalte Breve til Aas Sogns Skolekommission pr. Beitstadens Postaabneri inden 24de Juni d. A.

---

3 Lærerposter ere ledige i Gjesdals Sogn, Ly Præstegjeld i Jæderens Provsti, Christiansands Stift. Skolen holdes som Omgangsskole i samtlige Poster, i den ene i de 3 Kredse, Lime, Bjelland og Oftedal, med en Undervisningstid af tilsammen 30 Uger, i de 2de andre, enhver i 2 Kredse, Ravnedal og Madland, med en Skoletid af 21 Uger, og i Gjesdal og Skurve Kredse med nogle ensligt beliggende Bosteder, med en Skoletid af tilsammen 27 Uger. Lærerlønnen er 1 Spd. pr. Uge samt Kostholds in natura. Andragender herom, ledsagede af behørige Vidnesbyrd og stilede til Christiansands Stiftsdirektion, indsendes inden førstkommende Juli Maaneds Udgang i betalte Breve til Sognepræsten til Ly.

Ly Præstegaard den 8de Mai 1865.

Gunnerus.

Lærerposter ved Kongsvingers Borgerskole.

Ved denne nyoprettede Borgerskole, der vil begynde sin Virksomhed i August Maaned d. A., er ledig Andenlærerposten, med Løn 250 Spd., hvilken ønskes besat med en akademisk dannet Mand, og Tredielærerposten, med Løn 180 Spd. aarlig, hvortil ønskes en dygtig Seminarist. Ved Antagelse af Tredielærer vil blive taget Hensyn til Vedkommendes Dygtighed i at undervise i Sang.

Ansøgninger om disse Poster, stilede til Hamars Stiftsdirektion, bedes inden Midten af Juni Maaned førstkommende i portofrie Breve indsendte til Kongsvingers Skolekommission.

Kongsvinger den 11te Mai 1865.

Lærerposten ved Jevnakers Præstegjelds høiere Almueskole er ledig fra 1ste August dette Aar. Skolen holdes i førstkommende Skoleaar i Hovedsognet, de følgende 2 Aar i Lunner Annex, og siden afvexlende 2 Aar i Hovedsognet og 2 Aar i Annexet. Undervisningstiden er 44 Uger og Lønnen 170 Spd. aarlig. Læreren sørger selv for sit Logis m. m. Opsigelsestiden er fra begge Sider 3 Maaneder. Ansøgninger, stilede til Hamars Stiftsdirektion, indsendes til Jevnakers Skolekommission inden 6te Juni førstkommende.

Jevnakers Præstegaard 28de April 1865.

L. Holmboe.

„Almueskole-Tidende“ udkommer paa Undertegnedes Forlag med et 8-sidigt Ark i stort Oktav 3 Gange om Maaneden til en Pris af 84 ß for Aaret med Tillæg af Postporto 7 ß. Bladet kan rekvireres paa nærmeste Postkontor eller Postaabneri samt i Bogladerne. Subskribentsamlere, der have indbetalt fuld Kontingent for 6 Exemplarer, erholde det 7de frit. Breve, Bladets Expedition vedkommende, bedes adresserede til Kristiania Postkontor paategnede „Avissag.“

Carl Wang.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 1ste Juni 1865. | Nr. 16.

Om Religionsundervisningen i nogle fremmede Lande.

(Meddelt af John Stenersen).

(Forts. fra Nr. 15).

Det vilde være umuligt med Sandhed at fremstille det Engelske Arbeide for de Unges aandelige Oplysning uden at kaste et Blik paa Søndagsskolernes Virksomhed. De danne en altfor stor og betydningsfuld Bestanddel af dette Arbeide til at kunne forbigaaes. I Begyndelsen dannede Søndagsskolerne en Nødhjælp imod Folkets aandelige Vankundighed, som særlig under Kirkens daarlige Tilstand i det forrige Aarhundrede var bleven herskende i England. Søndagsskolerne maa menneskelig talt takke en Mand ved Navn Robert Raikes for sin Oprindelse. Han var født i Gloucester 1735. Han saa Masser af Børn hver Søndag under Gudstjenesten at lege paa Gaderne i sin Fødeby. Hans Sjæl blev greben af Ønsket om at give disse mange Børn, som syntes at gaa deres Undergang imøde, Anledning til at deltage i Sabbathens hellige Glæde istedenfor den Verdens syndige Glæde, som de nu nød paa den hellige Dag. Han satte sig til denne Ende i Forbindelse med Andre, som kunde og vilde bistaa ham i hans Foretagende. Og ikke længe maatte han vente, inden han fik se velsignelsesrige Frugter af sit Arbeide. Men Rygtet herom udbredte sig rundtomkring. Snart omfattedes Tanken i London med den største Iver, hvor det var nødvendigt at sætte en snar Dæmning mod den forfærdeligt tiltagende Hedendom. Og Interesse for denne Sag spredte sig snart over det hele Land. Der stiftedes Selskaber for at fremme dette vigtige Endemaal, f. Ex. Søndagsskoleforeningen, som stiftedes 1803, og hvis Virksomhed i saa høi Grad var frugtbringende. Saa fordringsfri som Søndagsskolen af flere Grunde bør være, saa tilkommer dog den Æren for at have givet Stødet til det større Alvor og den Interesse, som nu rører sig for det Engelske Folks sande Oplysning og Dannelse. Den er et af de mange Exempler paa, hvorledes Gud gjerne bruger smaa Midler for at udføre sine store Naades- og Fredstanker blandt Menneskene. Længe havde Søndagsskolen den Opgave at være en Erstatning for den manglende aandelige Pleie og Omsorg, og den satte den christne Lægmand istand til, paa den rette Maade og indenfor de rette Grændser at forkynde hans Dyder, som førte os over fra Mørket til sit underfulde Lys. Meget har Søndagsskolen udrettet, men endnu har den ikke mistet sin store Betydning. Mange tusinde Børn vilde, dersom Søndagsskolen ikke fandtes, opvoxe uden nogensomhelst Undervisning. Og betænker man det ovenfor omtalte Forhold, at Barnet saa ofte ved Forældrenes Trang eller Vin-

desyge i en tidlig Alder rykkes bort fra Skolen, betænker man de mange og vide Marker, som endnu ligger øde paa Grund af Fortidens Forsømmelser, saa træder Søndagsskolens store religiøse Betydning frem i sit sande Lys. Og skulde det end komme dertil, — hvorpaa man stadig arbeider — at alle Børn besøgte Ugeskolerne, saa vilde dog Søndagsskolerne endnu altid som udelukkende religiøse Indretninger indtage en høist vigtig Stilling ved Siden af den egentlige Folkeskole; de skulde da blot endnu mere end nu svare til sin Hensigt: at være et Baand mellem Kirken og Skolen. Den Tid vil komme, da Søndagsskolen ikke mere vil blive en Nødhjælp imod en stor aandelig Brøst, men den vil mere og mere fuldføre den skjønne Tanke, at være Bæreren af de aandelige Velsignelser til Barndom og Ungdom, og netop til dem iblandt dem, som nu ikke mere kan regnes som de forsømte. Søndagsskolen er Barnets Kirke. Og ofte ser man, at selv i de Familier, som regner Herren til sin Hyrde, der skynder dog Barnet sig til Søndagsskolen paa samme Maade som de voxne Mennesker, om de end hjemme har lært at tilbede Herren, dog ønsker til visse Tider at besøge det Sted, hvor hans Ære bedst forkyndes. Det er i ethvert Fald Søndagsskolelærernes store Maal at være et Redskab til at fremkalde og bevare et aandeligt Liv i de kjære Spædes Hjerte. At lede Barnet til Gud og hans Søn, at føre dem fremad i den christne Gudfrygtigheds glade Væsen og saliggjørende Liv paa en Maade, som stemmer overens med Barnets hjertelige Enfoldighed, opstilles som det bestemte Maal for alle dem, der som christelige Lærere ønske at tjene i denne Barnets Helligdom. Og det er saa langt fra at Søndagsskolens Virksomhed i de sidste Aar, da der er gjort saa meget for Almueskolevæsenets Opkomst, er aftaget, at den meget mere netop i denne Tid er tiltaget i Kraft og i Udbredelse. Børnene samles i sin Søndagsskole om Morgenen Kl. 9 og om Eftermiddagen Kl. 2. Der begyndes med Sang, Skriftlæsning og Bøn. Derpaa katekiseres over et Bibelsprog, som tidligere er givet til at lære udenad; derpaa udlægges et Bibelsprog, og naar Læreren har udlagt det, samtaler han med Børnene derom. Bøn og Sang danner igjen Undervisningens Slutning. Da en saadan Skole, særlig paa Landet, staar under Opsigt af Menighedens Præst, saa holder han gjerne før de skilles ad en liden Tale til de Tilstedeværende. Det er smukt at se disse unge Mænd og unge Kvinder, som drives alene af fri Villie og af Christi Kjærlighed, at hellige sin Hviledag til de fattige Børns Undervisning; disse unge Mænd og Kvinder, som alle har fornummet Herrens Røst: Elsker du mig, saa røgt mine Lam! — Men hvor alvorlig og redelig nu end Villien kan være, saa kræver dog den, som skal være Lærer, en særegen Øvelse og Dannelse. Ogsaa dette har man været opmærksom paa, og i den senere Tid existerer der i England 8 Maanedsskrifter for Lærere ved Søndagsskolerne, som udbredes i et Antal af 110,000 Exemplarer, og desuden en Mængde andre Anvisninger for Lærere.

Søndagsskolerne har stiftet særdeles meget Godt, og den vældige Opløftelse, den Fortrolighed med Bibelen, den Agtelse for Loven, som nu mere og mere begynder at udmærke Englands lavere Befolkning, maa for en væsentlig Del tilskrives Søndagsskolernes Virksomhed, som for utallige Børn har været det Sted, hvor de alene fik Livets Ord at høre. Og Erfaringen har mangen Gang godkjendt, at disse Skoler blev Veien for Sandheden ogsaa for de vildfarende og ligegyldige Forældre. Hver Lærer har som oftest faa Børn paa sin Del; desto inderligere

pleier derfor Forholdet at blive, og de Børn, som om Søndagen ved Sygdomsforfald er hindrede fra at komme i Skolen, modtage oftere i sit Hjem Besøg af Læreren. Særlig har Søndagsskolen udøvet en stor Indflydelse paa det livlige, let antændelige Folk i Wales. Der besøges den ligesaameget af Voxne som af Børn. Præsterne er hyppig der de ledende, og Undervisningen faar derfor ofte mere Karakteren af et Bibelmøde end af egentlig Undervisning. Søndagsskolerne er overalt i England, uanseet de forskjellige religiøse Retninger og Partier, omfattet med den største Kjærlighed, og alle Ordets Tjenere arbeide paa at give dem Fremgang og Styrke. I de høiere Skoler stod det for nogle Aar tilbage ikke meget bedre til med Religionsundervisningen end blandt den lavere Befolkning. Men ogsaa her er der i de senere Aar skeet et stort Omslag, og Undervisningen i Religion hævder mere og mere sin Plads som Skolens Hovedfag, og som et Fag, der skal gjennemtrænge alle de andre og beaande dem. Med et aabent Øie skuer saaledes England den store aandelige Nød, som har hersket og delvis endnu hersker. De store Bestræbelser for at afhjælpe den har særlig vendt sig til Samfundets laveste og høieste Klasser, medens Middelstanden endnu venter paa, at den samme Aand ogsaa skal gjennemtrænge deres Skoler. Men naar Tanken paa den aandelige og evige Glæde er saa fremtrædende, naar Ønsket om at vinde Sjælene for det evige Liv er saa levende, som nu i England, da er der ingen Tvivl om, at den samme Naadens Aand ogsaa vil blæse hen over de Samfundsklasser, som man hidindtil ikke tilstrækkelig har paaagtet. Nu vil deres Tid være kommet; nu skal der føres Kampen med Mørket, og den Seir, som allerede er vundet paa andre Steder, vil med Hans Hjælp, som er mægtig i de Svage, ogsaa vindes hos Middelstanden, — saa den Engelske Kirke mere og mere kan aabenbare sig som een Hjord under een Hyrde.

Et Stykke om den nye Læsebog.

Af I. D.

Siden første Oplag af den nye Læsebog blev udbredt over Landet, har især mange af mine Standsbrødre offentlig udtalt sit Mishag over den, dog i mere og mindre Grad, og i et Præstegjeld paa Helgeland har man udstedt et med mange Underskrifter forsynet Andragende om at faa den afskaffet i Skolerne. Læsebogen kan vel, som ethvert Menneskeværk, have sine Mangler. Dette vil nok de ærede Forfattere ikke nægte; men saa er det da ligesaa vist, at Andre kan feile i sine Domme om hines Arbeider. Jeg kan ikke dele mine Medbrødres Meninger angaaende Bogens Indhold, og det være mig derfor tilladt her at imødegaa enkelte Klagepunkter. Den værste Klage over Bogen er, at den indeholder Stykker, der nære Letsindighed hos Børnene. Især er Stykket: „Den glade Gut“ ligefrem stemplet som „letsindigt.“ Desuden vil Nogle have væk Fabler, Eventyr og „de blodige Heltesagn.“ For hvem er denne Bog bestemt? Svaret bliver: Ikke alene for Skolebørn, men ogsaa for de Yngre, som hjemme allerede før den skolepligtige Alder begynde at „renlæse.“ Da nu Bogen er bestemt baade for yngre og ældre Børn, saa ønske vi rimeligvis, at den ogsaa skal passe for Børn i de nævnte Alderstrin, og hvis nu Indholdet er valgt med tilbørligt

Hensyn til dette sidste, saa er den ogsaa hensigtsmæssig. Skal vi ikke fælde en overilet Dom desangaaende, saa maa vi først nøie tage i Betragtning Bogens Indhold og Barnesjælen. Denne sidste Gjenstand synes dog Klagerne at have sat altfor meget ud af Betragtning, medens dog Læsebogen har været underkastet en streng Kritik. Spædbarnet giver man blød Mad, men de Ældre rækker man haardere Føde. Mon det ikke er ret, at vi omtrent paa lignende Maade vælge det Stof, hvormed vi vil øve, nære og udvikle Barnets Sjæleevner? Naar vi tale med Børn, saa maa vort Sprog og dets Indhold lempes efter Barnets Alder, Tænkekraft og Erfaringskreds, og dette har Læsebogens Forfatter aabenbart havt for Øie.

I Adressebladet Nr. 4 d. A. fortæller en Lærer B. at en oplyst og agtet Familiefader beklagede det som „sørgeligt", at hans Børn fortalte hverandre Eventyr af Læsebogen. En saadan Yttring af en Almuesmand maa vi med Hensyn til hans Standpunkt holde ham noget tilgode; men naar Læreren B. siger: „han kunde ikke andet end give ham ret", saa røber han derved Mangel paa Indsigt i sit Fag som Opdrager. Læreren maa ikke blot studere sine Bøger; Barnenaturen maa ogsaa være Gjenstand for hans Granskning. Indbefatter han ikke dette sidste som en saare vigtig Del af sin theoretiske Dannelse, saa vil han i sin Praxis med en oprigtig Iver og Nidkjærhed for sit Kald dog staa i Fare for at anvende Midler, hvorved han ledes bort fra det Maal, hvortil han stræber. Hin Familiefader ønsker, at hans Børn strax skal udfolde det samme kristelige Alvor, som han selv, og dette er vistnok en from Tanke; men det er dog ligesaa umuligt som det er stridende mod Fornuften og Naturens Orden, at Nogen kan bringe et Barn til strax at tænke, tale og handle som en gammel alvorlig Kristen. Vi bør tidligen udrydde Ulydighed, Løgn, Vrede og mere syndigt, som desværre tidlig hos Børn yttrer sig; men vi maa dog ikke nedtrykke Barneglæden og den naturlige Livlighed for at fremtvinge kristeligt Alvor, hvilket da kun bliver Forstillelse og Hykleri.

Jeg ser intet Ondt i, at Barnet leger med „Katungen" og „Hundehvalpen", og jeg skjønner heller ikke, hvorfor det ikke maa læse om disse sine kjære Dyr i Læsebogen. Fabler og Eventyr tiltale Børn paa en særegen Maade og vækker Læselyst. Hvorfor? Barnets Tænkning er eventyrlig og fabelagtig. Dets spillende Indbildningskraft danner Mand, Hest og Vogn af en flyvende Sky paa Himmelen, og den danner Dyr- og Menneskefigur af en tagget Fjeldtinde. Den Lærer, som har kort Skoletid, eller har saa uanstændige Børn i sin Skole, at de ved Læsning af en Fabel udbryde i vild Latter, har jo Lov til at forbigaa disse Stykker. Noget „letsindigt" finder jeg ikke i Bjørnsons „Den glade Gut", just fordi Stykket indeholder et Barns Tale- og Handlemaade, ikke en Mands. Om en 4 Aars gammel Gut eller Pige i sin barnlige Enfold spørger mig, om Gud har Haar og Skjæg som gamle Bedstefar, saa kan jeg ikke kalde et saadant (Barns) Spørgsmaal letsindigt. Med sit dybe Indblik i Barnesjælen giver Digteren i hin Fortælling en tro, naturlig Skildring af, hvorledes Barnet tænker, taler, handler og drømmer.

Jeg finder det ikke nyttigt og end mindre nødvendigt at udelade noget Stykke af Læsebogen, ikke heller at forandre den. De ærede Brødre, som ønske dels Udeladelser, dels Forandring, har maaske ikke vel overveiet, hvilken baade offentlig og privat Pengespilde dette Skridt

vilde paaføre. Nu har Staten ofret Tusinder paa dette Arbeide, og Kommunerne forsynet Skolerne med et passende Antal Exemplarer. Det Øvrige af første Oplag er vel opkjøbt af Familiefædre, hvoraf mange hertil vanskeligt har kunnet udtælle saa mange Skillinger. Hvis Bogen skal forandres, saa anser jeg første Oplag som næsten ubrugbart ved Siden af et nyere; thi at bruge en ældre og en nyere omarbeidet Udgave paa engang, gaar nok ikke synderlig godt an. Er det da nødvendigt at nedrive denne Bygning, og derved spilde saa meget Arbeide og saa mange Penge?

Literære Efterretninger.

ABC, med Stave- og Læseøvelser. Bergen. P. Rolland. 64 Sider. I stivt Bind 8 ß. Det forekommer os, at denne Bog lider af den samme Feil som næsten alle ABCer: for faa Staveøvelser. Læsestykkerne, der for en Del ere tagne af Hallagers Læsebog, tiltale os. Efter Omfang og Udstyr er Bogen ualmindelig billig. Ved i et nyt Oplag at raade Bod paa den nævnte Mangel og lade Stykkerne faa en endnu strengere systematisk Orden, vilde Bogen være meget at anbefale ved den første Undervisning i Norsk. Fremdeles tro vi, at i Læsestykkerne burde Prosa og Poesi mere afvexle, og Bogen faa flere Læsestykker med latinsk Tryk. Tillægget bag bør stryges. Det var ønskeligt, om de Ord, vi efter den vedtagne Orthografi skrive med stort Begyndelsesforbogstav, fik beholde samme Dragt i Staveøvelserne, og de andre Ord med lidet Forbogstav. A.

— En kortfattet Udvikling af **Statsøkonomiens vigtigste Læresætninger** ved **Joh. Castberg,** Kand. jur. — J. W. Cappelens Forlag. Kristiania 1863. Pris 30 ß. Der er i denne Bog en grei og overbevisende Fremstilling af den Nødvendighed, at i en Stat som i en Familie lever hvert enkelt Medlem ikke blot for at fremme sit eget Vel, men ogsaa de andre Medlemmers, at den enkelte Person udgjør et Led af det Hele og maa som saadan bidrage Sit til dets Bestaaen, da dette netop er en af de Grundpiller, hvorpaa et Samfunds Velvære hviler. Kunde denne Sandhed i Tale og Skrift ret klart og tydeligt drives ind i Folks Erkjendelse, saa vilde man ikke høre saa megen Misnøie og Klynken over for liden Arbeidsløn hos Arbeideren og ei se saa mange Exempler paa utidigt Kniberi mod sine Folk af Driftsherrerne; ja, da vilde Statsøkonomien finde sin rette praktiske Anvendelse i Livet og ikke blive staaende kun som abstrakte Theorier paa Papiret. Skulde Bogen opleve et nyt Oplag, saa tror jeg Forfatteren burde i en indledende Afhandling fremstille det her Paapegede. M. Trøan.

— **Udvalgte norske Oldkvad,** som Bidrag til Kundskab om vore Forfædres Religion og Liv i Hedenold, oversatte og forklarede af **J. Aars.** Kristiania 1864. J. W. Cappelens Forlag. Pris 40 ß. Ifølge Oversætterens Udsagn er Oldkvadene i Fremstilling, Verseform og Udtrykkets Korthed gjengivne saa tro som muligt. Derved faar den i Oldnorsken Ukyndige lidt Begreb om vore Forfædres Digtekunst. Hvad som i selve Oversættelsen har været aldeles umuligt klart og tydeligt at gjengive, har han forklaret i vedføiede Noter. Men mest værdifulde er Oversætterens oplysende Bemærkninger angaaende de i Kvadene meddelte My-

thers Indhold og deres sindbilledlige Betydning. Naar jeg undtager vor uforglemmelige Ole Vig i sin Bog „Liv i Norge", saa kjender jeg Ingen, som paa Prent har fremstillet de oldnordiske Mythers ethiske Betydning saa klart og overbevisende som Forfatteren af disse Bemærkninger. Dette forhøier Bogens Værd og gjør Læsningen af de deri meddelte Kvad saameget mere interessant og belærende. Jeg kan derfor ikke andet end paa det varmeste anbefale Bogen til enhver Lærer, der interesserer sig for vort Hedenold, dets Sagn og Bedrifter. Til Besked for dem, som ønske at anskaffe sig Bogen, maa jeg gjøre opmærksom paa, at den ikke omhandler hele den nordiske Gudelære, men kun de mest betydningsfulde Myther af samme. **M. Trøan.**

— **Regnebog** for Almueskoler og Begyndere af **J. J. Åstrand.** Andet Oplag. Bergen 1865. Denne Regnebog fortjener forsaavidt Anbefaling, som den indeholder ganske gode Exempler til Brug ved Indøvelsen af Regningsarterne. Derimod er Regnemaadernes Begrundelse Bogens svage Side. Man finder ofte istedetfor Grunde kun visse mekaniske Opskrifter paa, hvad der skal gjøres. I saa Henseende staar Bogen meget tilbage for Gløersens methodiske Undervisning.

L. H.

— **Regnebog** for Skoleungdommen af **J. J. Åstrand.** Anden forøgede Udgave. Bergen 1861. Denne Bog gaar adskilligt videre frem. Jeg maa rose Valget af Exempler og Stoffets Righoldighed. Forresten finder den samme Svaghed i den logiske Begrundelse Sted her som i den førstnævnte Bog. L. H.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Der er indløbet Forespørgsel om, hvorledes Lærerne i Aker ere komne i Besiddelse af sin Stemmeret. Hermed er Sammenhængen denne. Før den Valgforsamling, der gik foran Storthingsvalget i 1862, blev holdt, fremstillede Vest-Akers Lærere sig ved Thinget og for Sorenskriveren aflagde Forfatningseden som Brugere af matrikuleret Skolejord (i Regelen kun 10 Maal). Efter derpaa at have ladet sig opføre paa de Stemmeberettigedes Mandtalsliste, blev deres Stemmesedler ved Valgmandsvalget uden Indsigelse godkjendte, hvilket ogsaa i Aar gjentog sig. Øst-Akers Lærere fulgte nu Exemplet. Paa Valgforsamlingen blev der imidlertid gjort Indsigelse mod deres Stemmeret, men Valgstyrelsen godkjendte den. Spørgsmaalet er imidlertid kanske tvivlsomt; men Sagen var værd et Forsøg, og den oprindelige Hensigt dermed var, at søge vundet Stemmeret for Lærerne. Forrige Storthing udtalte sig, efter hvad man havde ventet, ikke derom, da der ej forelaa nogen Protest; men i Aar maa denne Fremgangsmaade ved Akers Valgforsamlinger blive enten anerkjendt eller underkjendt. Giver Storthinget den Medhold, er Spørgsmaalet afgjort for det hele Lands Lærere under lignende Forholde, nemlig som Brugere af Skolejord, der er skyldsat; modsiges den, er dog Forsøget ikke betydningsløst; thi Spørgsmaalet er bragt paa Bane, og der foreligger da Opfordring til at fremsætte Forslag til en Grundlovsforandring i den Retning, at baade Skolelærere og Kirkesangere, Underofficierer og Lensmænd kunne i Kraft af deres Bestillinger udøve almindelig borgerlig Stemmeret.

— Klokker ved Vor Frelsers Kirke, Bastian Svendsen, afgik ved Døden den 4de Marts. Han blev født i Aker den 6te Juni 1795, var 1818—1820 Omgangsskolelærer sammesteds, blev 1820 Lærer ved Kristiania Almueskole og 1828 Klokker for Vor Frelsers Menighed. Han havde i længere Tid samlet Efterretninger om Geistligheden og Kirkerne i Kristiania Stift, hvilket Arbejde i Manuskript hans Arvinger har skjænket til Universitetsbibliotheket.

— **Soggendals** Skoler vare indtil i 1849 kun Omgangsskoler. Da fik man i Ladestedet opført et Skolehus, og ansatte der en seminaristisk dannet Lærer. Denne maatte gaa omkring i Husene og erholde Kost og Logis. Hans Løn var 50 Spd. aarlig. Senerehen forhøiedes den til 150 Spd., deri Kostgodtgjørelse. I 1858 androg man hos Kirkedpt. om et Bidrag af 150 Spd. for at Ladestedet med Rægefjord kunde faa 2 Lærere; men Andragendet blev ikke indvilget. Ladestedet bestaar nemlig af 2 Dele: Soggendalsstrand og Rægefjord, beliggende 1/4 Mil fra hinanden, adskilte ved Aaser og steile Bakker. I Soggendal holdes Skole 3 og i Rægefjord 2 Dage. I hele Præstegjeldet gives 2 faste og 7 omgaaende Skoler.

Bekjendtgjørelser.

Kirkesanger- og Lærerposten ved **Sunelvens** Hovedkirke er ledig. Dersom en Stiftsseminarist vil overtage Posten, er Skoletiden 27 Uger, Lønnen 2 Spd. Ugen. Kirkesangerindtægterne ere af den Afgangne opgivne til 15 Spd.; for Nærværende ingen Udsigt til Jordvei. Kosthold in natura. Skolehus opføres i Nærheden af Præsteboligen, hvor en enslig Person for det Første vil faa Hus, om det ønskes. Her vil maaske være Anledning til nogen Bifortjeneste. Ansøgninger, stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes til Undertegnede inden 31te Juli.

Birkeland den 9de Mai 1865.

Barman.

Lærerposter ved Kongsvingers Borgerskole.

Ved denne nyoprettede Borgerskole, der vil begynde sin Virksomhed i August Maaned d. A., er ledig Andenlærerposten, med Løn 250 Spd., hvilken ønskes besat med en akademisk dannet Mand, og Tredielærerposten, med Løn 180 Spd. aarlig, hvortil ønskes en dygtig Seminarist. Ved Antagelse af Tredielærer vil blive taget Hensyn til Vedkommendes Dygtighed i at undervise i Sang.

Ansøgninger om disse Poster, stilede til Hamars Stiftsdirektion, bedes inden Midten af Juni Maaned førstkommende i portofrie Breve indsendte til Kongsvingers Skolekommission.

Kongsvinger den 11te Mai 1865.

---

3 Lærerposter ere ledige i **Gjesdals** Sogn, Ly Præstegjeld i Jæderens Provsti, Christiansands Stift. Skolen holdes som Omgangsskole i samtlige Poster, i den ene i de 3 Kredse, Lime, Bjelland og Oftedal, med en Undervisningstid af tilsammen 30 Uger, i de 2de andre, enhver i 2 Kredse, Ravnedal og Madland, med en Skoletid af 21 Uger, og i Gjesdal og Skurve Kredse med nogle ensligt beliggende Bosteder, med en Skoletid af tilsammen 27 Uger. Lærerlønnen er 1 Spd. pr. Uge samt Kosthold in natura. Andragender herom, ledsagede af behørige Vidnesbyrd og stilede til Christiansands Stiftsdirektion, indsendes inden førstkommende Juli Maaneds Udgang i betalte Breve til Sognepræsten til Ly.

Ly Præstegaard den 8de Mai 1865.

Gunnerus.

Skolelærerseminariet i Asker.

De, der ønske at optages som Elever ved Seminariet fra næste Skoleaars Begyndelse, og som i Almindelighed skulle være i en Alder fra 17 til 22 Aar, maa inden Udgangen af Juni Maaned skriftligt eller mundtligt gjøre Anmeldelse derom til undertegnede Bestyrer. Anmeldelserne skulle være ledsagede af „Attester fra vedkommende Sognepræster, Skolelærere eller Andre, som maatte kunne give Vidnesbyrd om de Ansøgendes Evner, Forhold og Kundskaber, og endelig af Døbe- og Konfirmationsattest." Da der ogsaa dette Aar rimeligvis vil melde sig Flere til Optagelse, end der er Plads til, vil der ved Optagelsesprøven, foruden at der kræves grundige og vel tilegnede Kundskaber i Religion og Bibelhistorie, Færdighed i Skrivning, Læsning, i at skrive efter Diktat og skriftligt at gjengive en oplæst let Fortælling eller Skildring, ogsaa tages Hensyn til, om Vedkommende har noget Kjendskab til Grammatik, Historie og Geografi.

Optagelsesprøven afholdes i Midten af August Maaned efter nærmere Bekjendtgjørelse. De, som have bestaaet Prøven, ville blive paalagte at skaffe Attest fra Seminariets Læge for, at de ikke ere befængte med nogen smitsom Sygdom.

Ved Værnepligtsloven er der givet de Elever Haab om Udsættelse med at deltage i Lodtrækningen, som derom indgive Andragende inden 1ste Mai i det Aar, hvori de fylde det 22de Aar.

Eleverne have at betale indtil 1½ Spd. aarlig til Seminariets Sygekasse. Kun et Antal af indtil 50 af Eleverne kunne erholde fri Bolig i Seminariets Bygninger. Som Bidrag til Lys og Ved betale disse 2 Spd. aarlig; af Seminariets Økonom erholde de Kost, Vadsk, Sengklæder og Pleie, „hvilket Alt skal være tarveligt og overensstemmende med Landalmuens Levemaade", og betales herfor 5 Spd. maanedlig. For Jule- og Sommerferierne betale kun de, som i den Tid blive tilbage ved Seminariet. For de Elever, som ikke kunne erholde Plads paa selve Seminariet, men som have aldeles samme Rettigheder og Forpligtelser for Øvrigt, som de paa Stedet boende, er godt Logis at faa paa Nabogaarden til 6½ a 7 Spd. om Maaneden. Mere end 1 Aar behøver ingen Elev at bo udenfor Seminariet. For ordentlig Betaling, „der skal erlægges forskudsvis kvartaliter", er enhver Elev forpligtet til at stille Sikkerhed.

De nærmere Oplysninger, som maatte ønskes, meddeles efter Henvendelse til Bestyreren.

Bjerke, den 22de April 1865.

J. Aars.

Trykfeil.

I forrige Nr. S. 117 har Anmærkningerne faaet indbyrdes feilagtig Plads. Anm. **) skulde være Anm. *) og omvendt, hvilket bedes anmærket. Det er nemlig ikke Lærerforeningens Meddelelse men Olaus Fjelds Opsats, som er bleven forkortet af Redaktionen.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 10de Juni 1865. | Nr. 17.

Om Gymnastik og Militærøvelser med Skolegutterne.

Af Lærer J. A. Thorsen.*)

I den nye Lov for Almueskolerne paa Landet hedder det: „Naar Omstændighederne tillade det, gives Drengene Veiledning i Gymnastik og militære Øvelser." En B. har i Nr. 1 af dette Blads nærværende Aargang blandt Andet ogsaa ytret sig lidt om denne Bestemmelse, hvoraf det fremgaar, at han finder den utidsmæssig og grundet paa „en ikke ganske rigtig Opfatning af Sagen." Som det synes, frygter han for, at man i det Hele taget skal „trække formeget eller formange Fag ind i Almueskolen — navnlig paa Landet" — og saaledes „gjøre den til et Pulterkammer, hvor Alt muligt skal finde Plads." Det har just ikke forekommet mig, at der er nogen virkelig Grund til en saadan Frygt som den, B. lader til at nære. Imidlertid kunne Erfaringerne ogsaa i denne Henseende være forskjellige, og jeg skal derfor ikke indlade mig paa nærmere at imødegaa ham, naar han taler om Sagen saaledes i sin Almindelighed. Men naar nu B. specielt nævner Gymnastik og Militærøvelser som Noget, der paa Skolens nærværende Standpunkt bør lades ude af Betragtning, da maa jeg erklære mig ligefrem uenig med ham. Saavidt jeg kan skjønne, er det især den knappe Skoletid paa Landet som gjør, at han er saa bange for at faa formange Fag ind i Almueskolen. Jeg er naturligvis enig med ham i, at man ikke bør bebyrde Skolen med flere Fag, end hvad der idetmindste nogenlunde svarer til den Tid, den har at raade over. Men dette maa da kun angaa slige Fag, som gjøre Fordring paa noget af den egentlige Skoletid, nemlig Læsetimerne. Hvad nu de nævnte Øvelser angaar, saa kunne disse meget godt foretages udenfor den egentlige Læsetid, f. Ex. Løverdags Eftermiddag, eller, hvor Forholdene maatte tillade det, i Skolens Frikvarterer. De Lærere, jeg har talt med om denne Sag, have alle været enige i, at den helst bør ordnes paa en saadan Maade. Jeg synes derfor, det neppe kan være en ganske rigtig Opfatning af Sagen, saaledes at ville udsætte med „den legemlige Uddannelse, indtil man faar Tid tilovers til den", da det ingenlunde kan siges, at det er Tid, man for Nærværende mangler. Derimod kan det ikke negtes, at der i andre Henseender er flere større eller mindre Vanskeligheder, der maa overvindes, førend Sagen kan faa ret Fremgang. Det er især, tror jeg, to

*) Af Mangel paa Plads kan dette Stykke kun meddeles i en temmelig forkortet Form. Redaktionen.

Hindringer, som her maa komme i Betragtning. For det Første er Sagen endnu ny, hvorfor dens Betydning ikke overalt kan være trængt ind i Folkets Bevidsthed, og for det Andet mangle endnu de fleste Lærere det Kjendskab til og den Færdighed i Øvelserne, som udfordres for at de kunne være Børnenes Ledere. Imidlertid er dog ingen af disse Hindringer tilstede i den Grad, at man for Tiden Intet kan eller bør gjøre. Det er saa ganske naturligt og i sin Orden, at Sagen fra først af maa gaa smaat, hvorfor vi ingenlunde af den Grund bør lade Modet falde. Vi kunne ogsaa her mindes, at „ikke Rom blev bygget paa een Dag."

Jeg kan ikke være enig med B. i, at man bør udsætte med Barnets legemlige Udvikling, indtil man først til en vis Grad har sørget for dets aandelige. Der er jo, som bekjendt, en inderlig Forbindelse mellem Menneskets Legeme og Sjæl, hvorfor disse nødvendigvis maa udøve en vigtig Vexelvirkning paa hinanden, hvilket ogsaa Erfaringen tilstrækkeligt bekræfter. Det synes derfor kun at være en ligefrem og simpel Slutning, at, hvis der ikke skal ogstaa et Misforhold mellem disse Menneskets væsentlige Dele ved, at den ene udvikles paa den andens Bekostning, da maa begges Øvelse foregaa samtidigt, altsaa gaa Haand i Haand; og dette er saameget mere nødvendigt, som et forstyrret Forhold i denne Henseende kan efter Erfaringen og Sagkyndiges Paastand have meget betænkelige Følger for Barnets hele fremtidige Liv. Jeg kan saaledes ikke skjønne andet, end at det maa være en Sag af megen Vigtighed for Forældre og Lærere at paase, at Opdragelsen og Udviklingen ikke bliver ensidig, idet vi ogsaa her bør mindes de Ord: „Det ene bør gjøres, men det andet heller ikke forsømmes."

En sund Aand i et sundt Legeme er det bedste timelige Gode, og paa dettes Besiddelse beror det, om det lille Barn skal kunne blive et i Sandhed lykkeligt og nyttigt Menneske. Det er derfor saa ganske naturligt, at de omhyggelige Forældre inderlig ønske, at deres Smaa maa fremdeles beholde de friske Kinder og det trivelige Legeme, og at de til den Ende søge at fjerne Alt, som kan have skadelig Indflydelse paa Legemets Sundhed. Hvad er det, som undergraver saa mangt et voxent Menneskes Sundhed og Kraft? Ofte ikke Andet end formegen Stillesidden i Forbindelse med Aandens Overanstrængelse. Men kan dette have en saa skadelig Indflydelse paa Voxne, hvormeget mere da paa Børn, hvis unge, lidet udviklede Legeme i endnu langt høiere Grad mangler den fornødne Fasthed og Styrke til at kunne trodse Følgerne af en slig Tilsidesættelse. Nu kan det ikke negtes, at medens man endog har overlæsset Barnet med aandeligt Arbeide, har man ofte glemt at give det lille Legeme en tilsvarende Beskjæftigelse; med andre Ord: Aanden er bleven udviklet paa Legemets Bekostning. Jeg finder saaledes den stærkeste Opfordring for Opdrageren til ikke at glemme Barnets legemlige Udvikling paa samme Tid som han arbeider for at bibringe det den aandelige. Ethvert sundt Barn har, som vi vide, en naturlig Trang til altid at være i Bevægelse, og en naturlig legemlig Opdragelse kan kun den være, der indretter sig herefter. Ophører nu denne Trang, uden at dette foraarsages af Sygdom eller andre legemlige Onder, da er Barnets Udvikling begyndt at gaa i en unaturlig Retning, som er det samme som en skadelig. Det er en meget glædelig Erfaring, at den flittige og opmærksomme Skolegut gjør raske Fremskridt i de forskjellige Skolekundskaber; men skal disse Kundskaber koste ham hans glade, fyrige

Blik og hans frodige Kinder, da ere de for dyrt kjøbte, og Forældres og Læreres Glæde vil snart forvandles til bitter Fortrydelse.

Det er saaledes nødvendigt for Sundhedens Bevarelse, at Barnets Legeme faar tilstrækkelig Bevægelse og Beskjæftigelse, og allerhelst bør naturligvis dette ske i fri Luft; thi i modsat Fald kan det Hele have høist lidet at betyde. Hvis ethvert Menneske fra Barns Ben af paa en rigtigere Maade benyttede de naturlige Lægemidler, vilde det visselig blive langt sjeldnere nødvendigt at ty hen til de kunstige.

Mange Steder paa Landet stiller der sig vistnok adskillige slemme Hindringer iveien for, at Børnene kunne faa godt af de mere kunstmæssige Legemsøvelser. Hertil behøves nemlig oplærte Ledere, Lokaler og Apparater. Men saa bør Læreren ved Ord og Exempel opmuntre sine Elever til ret flittigt at benytte de Anledninger til sunde og styrkende Lege og Legemsbevægelser, som Naturen selv giver. Om Sommeren bør han saaledes ikke glemme, naar Omstændighederne tillade det, ret ofte at tage Skolegutterne med sig til et forfriskende Bad. At disse tilgavns lære den Idræt at svømme, kan — foruden at være en nyttig Legemsøvelse for dem — tillige blive dem til stort Gavn under paakommende Tilfælde i Livet. Naar saa den barske Vinter kommer, bør slet ikke den blanke Is, de bratte Ski- og Kjælkebakker ligge ubenyttede. Disse ere prægtige Tumlepladse, og det ligesaavel for Voxne som for Børn. Det maa ansees for lidet glædelige Kjendsgjerninger, naar i vore Dage saa mange voxne og halvvoxne Gutter heller ofre sine Fristunder til det smudsige Kortspil end til de ædle og styrkende Fornøielser paa Skiene eller Skøiterne, der før vare saa yndede af Smaa og Store paa Landet.

Men paa samme Tid som Legemsøvelser — i den frie Natur — ere særdeles gavnlige for Sundheden, tjene de ogsaa til at uddanne, styrke, hærde og smidiggjøre Legemet. Til et veludviklet, velskikket Legeme hører, at det ene Lem maa være øvet i Forhold til det andet og saaledes ikke paa dettes Bekostning, hvorved der opstaar en Slags Skjævhed i Legemet, der stundom skal kunne have ret slemme Følger. Her maa særligt de kunstmæssige Øvelser — Turning, Gymnastik — komme i Betragtning. Disse ere, som bekjendt, beregnede paa at styrke og uddanne hvert Lem og Led paa det hele Legeme fra Top til Taa. Af den Grund kan ingen Bevægelse, der forekommer i det daglige Liv, gjøre disse Øvelser overflødige, ligesom de heller ikke kunne erstattes ved andre af Børnene selv opfundne Lege. Især paa Landet maa jo den allerstørste Del af Befolkningen ernære sig ved legemligt Arbeide. At saadant Arbeide udføres langt lettere af den, der har et ved Øvelse styrket og smidiggjort Legeme, er noget, Erfaringen tilstrækkeligt lærer. Her maa jeg da atter berøre et Ord af B. Efterat have blandt Andet ytret, at „Turnøvelser (Gymnastik) er for det Legemlige, hvad den formelle Del af Undervisningen er for det Aandelige", vedbliver han: „Det kunde derfor synes, som om disse Øvelser snarest maatte høre hjemme blandt Haandværkslærlinge; thi der skal det Legemlige udvikles, o. s. v." Mon det virkelig kan være B.s Mening, at den norske Bonde, Arbeidsmand og Sømand mindre behøve styrkede Lemmer og et hærdet Legeme end den norske Haandværker? Snarere maatte man vel sige det modsatte; thi, medens disse fordetmeste kunne fortjene sit Brød inde paa et lunt Værksted, maa hine ikke sjelden trodse Storme og Vinterkulde enten ude paa det aabne Hav eller hjemme i Mark og Skov og dertilmed ofte ud-

føre baade tungere og farligere Arbeider end nogen Haandværker. Altsaa: kan man ikke negte, at Legemsøvelser styrke og hærde Legemet, saa kan man heller ikke negte, at de have omtrent samme Betydning for den ene arbeidende Klasse i Samfundet som for den anden.

Særdeles ønskeligt skulde det være, om dygtige og erfarne Mænd offentligt vilde udtale sig om Spørgsmaalet. Hvad der har bevæget mig til at nedskrive disse Linjer, er ene og alene Interesse for Sagen. Kunde de bidrage noget til at vække Opmærksomheden for den legemlige Opdragelses store Betydning, da var Hensigten dermed opnaaet.

Mere om Sangundervisning.

Saavidt jeg kan se af Seminarielærer, Kand. Horns Fremstilling i Almueskole-Tid. Nr. 9 f. A. er det hans Mening, at Børnene ved Tonetegnene (Noder og Zifre) ikke saa meget skal vænnes til at tage den rigtige Tone, som de ved disse skulle danne sig Forestilling om Tonens Høide eller Dybde, for at de, efter at Melodien er bleven dem indprentet ved Lærerens Foresyngen, bedre skal kunne huske, naar Tonen — i Forhold til den foregaaende — skal stige eller falde — rimeligvis forudsat, at de da veed at tage netop den rette Tone. Tegnene skal altsaa angive: nu skal Tonen stige, nu falde. Ved at gaa ud fra den Forudsætning er ovennævnte Methode nok saa bra; men vil man gaa ud derfra, at Børnene selv i den sidste Skoletid skal kunne synge et Musikstykke rigtigt ved blot at se Tonetegnene, vil den efter min Mening blive, om ikke aldeles, saa dog i Almueskolen — især paa Landet, som jeg bestandig har for Øie gjennem nærværende Opsats — næsten ubrugbar. Og at Børn med musikalsk Begavelse kan dette, derpaa kunde jeg anføre flere Exempler. Jeg har hørt Børn synge Koralen „Kristus kom selv til Jordans Flod" aldeles rigtigt efter Zifrene, uden videre Træffeøvelse i Forveien; men at finde Børn, som ved nogenlunde Øvelse i at træffe Toner kan synge en lettere Koral ved at se Zifrene første Gang, er ingenlunde sjelden. Tager man endvidere Hensyn til, at Sangundervisningen i Skolen ikke blot skal være for Skolen, men praktisk for Livet, det vil sige: De flinkere Elever i Sang bør ogsaa efter sin Udskrivning af Skolen selv kunne lære sig Melodier ved Hjælp af Tonetegn, og for de mindre flinke bør det ogsaa være muligt, naar de foruden Melodiens Tonetegn har Salmodikon — hvilket Instrument den flinkere ogsaa tildels har eller vil kunne faa fat paa, — er det ikke nok at vide om næste Tone (naar man synger en), at den er høiere eller dybere; men man maa vide hvormeget: (1, $^1/_2$ eller 1$^1/_2$), og i alle tre Tilfælde kan Noden staa paa samme Sted i Systemet. For at kunne klare sig herfra er det ikke nok at kjende Noder og kromatiske Tegn, men Nøgler, System med Bilinjer og — Tonearterne; thi uden at kunne disse vil de kromatiske Tegn paa Systemet blive et Virvar for Børnene; dog ikke nok hermed: De maa have Skalaerne og Tonearterne saaledes paa Fingre, at de i en Hast kunne tænke sig Tonen og tage den; men at vor nuværende Almueskole (med 12 og 9 Ugers aarlig Undervisning) skal kunne lære Børnene alt dette, er umuligt, og det saameget mere, som mange flinke Sangere har meget ondt for at tænke. Naar Hr. Horn saaledes skriver, at „hans Tanke ikke er den, at de (Børnene) skulde lære

at synge fra Bladet uden al Undervisning fra Lærerens Side", kan jeg ikke være enig med ham, eftersom det lader sig gjøre i Zifre. Naar det erklæres, „at den Lov, som gaar igjennem al Slags Undervisning, hvorefter den umiddelbare mundtlige Meddelelse bør gaa forud for al Brug af skriftlige Tegn, ogsaa i Sangundervisningen har sin Gyldighed", saa er dette ret fra en Side betragtet, nemlig med de første Begyndere; men ligesaa urigtigt, som det forekommer mig at være, om man i intetsomhelst Lærefag vilde sætte Eleverne en Lektie uden først at have gjennemgaaet den i den Grad for dem, at de næsten kan den — Tiden paa Skolerne tillader desuden heller ikke dette — lige urigtigt vilde det efter min Mening være, at man ikke lod Børnene faa prøve Melodien blot efter Tonetegnene (Zifrene) især med „lette Sange." Imidlertid holder jeg ikke for, at man skal saa at sige tvinge Børnene med Træffeøvelse, indtil de tage ethvert forestaaende Toneskridt som af sig selv; thi dette vil blive Sangens Død. Middelveien bliver vist den bedste her.

Naar den ærede Forf. anfører, at Nodesystemet er mere anskueligt for Børn, saa maa dertil siges, at et lidet Barn, den første Gang det ser et Nodesystem, tænker — om det forresten veed, at de slette og krusede smaa Figurer betegne Toner — om Noden paa 5te Linje: Denne betegner vel en høiere (grannere) Tone end denne (om Noden paa 4de Linje f. Ex.). Jeg vil ikke benægte dette, det kunde jo være muligt, at et Barn ved Zifret 2 vilde forstaa en høiere Tone end ved 1 — vel muligens ogsaa en længere Tone, mindre rimeligt en kortere, om det unge Almuesbarn forresten kom til at dømme derom, hvilket er mere tvivlsomt — især hvis det havde seet Salmodikon. Naar jeg f. Ex. har fortalt Børnene, at en Durskala gaar op i 2 hele Toner og 1 halv Tone, 3 hele Toner og 1 halv, begynder jeg strax at spille den for dem — muligens ogsaa før — og paa ganske kort Tid kunne de synge Durskala, kjende altsaa de forskjellige Zifres Værd; naar jeg tillige har sagt dem, at * betegner 1 halv Tone høiere, + 1 halv Tone dybere end Zifret i sig selv betegner, og at et ⊿ ophæver foregaaende * eller +, se da er jeg omtrentlig færdig med den theoretiske Musik, hvad Tonebetegningen angaar, og nu staar da Takten tilbage at omtale.

Det eneste, der efter min Mening med nogen Vægt kan anføres til Fordel for Nodesystemets Brug i Almueskolen (paa Landet) er, at Takten maaske i dette er noget mere iøinefaldende, og altsaa ikke saa vanskelig. Hvad Koraler angaar, bliver der liden eller ingen videre Forskjel; men det skulde da være i rythmiske Sange. Her har man i Ziffersystemet to Maader at klare sig paa, enten ved Parantheser, hvilken, saavidt jeg veed, er den mest almindelige, eller ogsaa ved at skrive de mindre Taktdele med mindre Zifre. Dette sidste har jeg gjort, og den Maade er ogsaa „anskuelig"; thi Børnene vil let kunne begribe, at paa de store Zifre skal man holde længere end paa de smaa; medens det ikke saa godt lader sig anskue, at man skal synge længere paa $^1/_4$ end paa $^1/_8$ eller $^1/_{16}$. Iøvrigt er ogsaa dette en Fordel ved Ziffersystemet, at Læreren i et Øieblikś Pusterum kan skrive op et Musikstykke med Zifre, medens det tager længere Tid at opskrive det med Noder.

L.

Skole-Efterretninger.

Bergen. Under 14de Oktober 1863 har Bergens Stiftsdirektion i sin angaaende Stiftets Kredsskolers Virksomhed i 1862 til Kirkedepartementet afgivne Beretning udtalt bl. A. Følgende: Medens Antallet af Skolekredse i 1862 er forøget med 129, er de Skolevæsenet selv tilhørende Skolelokalers Tal forøget med 22, de leiede Lokalers med 137, medens Omgangsskolekredsenes Tal viser en Formindskelse af 33. Vistnok holdes Skolen i 716 Kredse endnu som Omgangsskole, og det vil vel til enhver Tid blive Tilfældet, at Omgangsskole i temmelig Udstrækning maa bibeholdes her i Stiftet paa Grund af Bostedernes spredte Beliggenhed saavel langs Søkysten som i Fjelddalene; imidlertid er det kun i ganske enkelte af disse at Omgangsskolen drives paa samme Maade som tidligere ved Flytning til hver Opsidder i Kredsen, idet paa de fleste Steder Skolen kun bytter Lokale hver Gang den kommer til Kredsen, og holdes da i samme Lokale saalænge den for den Gang er i Kredsen; paa enkelte Steder holdes den 1 Uge af Gangen paa hver af de Gaarde, som dertil er anseet skikkede, saaledes at den selv i Omgangsskolekredsene nærmer sig mere til Skole i eget Lokale. Lærernes Antal er forøget med 56, hvoraf 45 examinerede. Af det samlede Antal Lærere, 572, er kun 134 examinerede, 438 uexaminerede og af disse igjen 210 kun midlertidig konstituerede, fordi der ikke til disse Poster har været Lærersubjekter at faa, som kvalificerede sig til fast Ansættelse. Det samlede Beløb af Lærerlønningerne viser en Forøgelse af 5522 Spd. 10 ß. Antallet af Lærere, som have fri Bolig, er kun 46, hvoraf 31 tillige have Jord, eller en Forøgelse af 8 Lærere, hvoraf 1 tillige har Jord. Antallet af Lærere, som nyde Kostholdsgodtgjørelse i Penge, er 139, eller en Tilvæxt af 55. De skolepligtige Børns Antal er forøget med 433; Antallet af dem, som undervises i faste Skoler, er forøget med 6013, og af dem, som undervises i Omgangsskoler, formindsket med 5703. Den frivillige Undervisning er forøget med 158 og den lovbefalede med 1584 Uger — for hver Lærer altsaa omtrent 29 Uger. Det samlede Beløb, der som Skoleskat er udlignet paa Matrikulen, beløber sig til 33,261 Spd. 23 ß, eller $55^1/_2$ ß pr. Skylddaler, hvilket viser en Forøgelse mod foregaaende Aar af 19,730 Spd. 68 ß; udenfor Matrikulen er udlignet 6,944 Spd. eller 3,595 Spd. mere end foreg. Aar. Til Leie af Skolelokaler og Opførelse af nye er anvendt 7,674 Spd., eller 6,936 Spd. 56 ß mere end i 1861. Til Skolelæreres Uddannelse havdes i Stiftet foruden Stiftsseminariet paa Stordøen 1 høiere Almueskole paa Vossevangen, fra hvilken i Aarets Løb dimitteredes 15 Lærersubjekter, og 1 høiere Almueskole i Volden i Søndre Søndmøre, der dimitterede 24 saadanne. Desuden havde i Henhold til Skolelovens § 63 3 Lærere, nemlig 1 i Fjelberg i Søndhordland, 1 i Lyster i indre Sogn og 1 i Askevold i Søndfjord, faaet Bemyndigelse af Stiftsdirektionen til at modtage tilsammen 20 Lærerlærlinge til Uddannelse, uden at dog nogen af disse i Aarets Løb bleve dimitterede. Stiftsdirektionen mener, at ved Udgangen af 1862 var det lavere Almueskolevæsen i det hele Stift ordnet med specielt Hensyn til Bestemmelserne i den nye Skolelov. „Vistnok", tilføier den, „stod endnu særdeles meget tilbage at ønske, og flere Aar vil rimeligvis hengaa inden den tilsigtede Ordning vil kunne blive gjennemført i sin Helhed, men

Forholdene her i Stiftet ere meget indskrænkede, den økonomiske Stilling paa de fleste Steder mindre god og Lokalforholdene lægge mange Vanskeligheder iveien, saa at Stiftsdirektionen har troet at burde gaa frem med den størst mulige Varsomhed og ikke forcere Sagen; men naar man først havde faaet Skoleordningen ledet ind i de af den nye Skolelov opstillede Principer, da Aar efter Aar at avancere fremad forholdsvis efter de forskjellige Kommuners pekuniære Evne, for ikke ved strax at gjøre Trykket større end absolut nødvendigt at vende Folkets Hjerte bort fra Skolen og dens Gjerning. Vistnok er ikke den Mistillid og Uvilje, som strax i Begyndelsen viste sig imod den nye Skolelov, endnu forsvunden; men den giver sig kun undtagelsesvis tilkjende paa en saa høirøstet og voldsom Maade som tidligere, og efterat Folket selv paa flere Steder er kommen til Erkjendelse af, at den nye Skoleordning er hensigtsmæssigere og mere frugtbringende end den ældre, viser Modstanden sig paa de fleste Steder mere som et rent Principspørgsmaal, hvor det gjælder saameget som muligt at unddrage sig Forøgelsen af Udgifterne. En af de største Vanskeligheder for Skolens Fremgang er den store Mangel paa duelige Lærere."

Bekjendtgjørelser.

En Almueskolelærerpost er ledig i Bjugn Præstegjeld, der ønskes besat snarest muligt. Lønnen er 1½ Speciedaler for hver Skoleuge og Kost i Skoletiden. Der undervises i 36 Uger i tre Kredse, i de to i faste leiede Lokaler, i den tredie dels i fast Lokale, dels i Omgangsskole. Læreren maa finde sig i Forandringer i Kredsdelingen og i Skoleugernes Antal, der maaske bliver noget formindsket. Andragender herom med fornødne Bilage, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, indsendes i frigjorte Breve til Bjugn Skolekommission inden 6 Uger.

Bjugn den 24de Mai 1865.

R. Gaarder,
Sognepræst til Bjugn.

Ledig Førstelærerpost ved Malmø Skole i **Mandal**. Aarlig Løn 150 Spd. samt Bolig. Ansøgninger, stilede til Christianssands Biskop, oversendes Mandals Skolekommission inden 15de Juli 1865.

En Lærerpost er ledig ved den faste Skole i Dahls Skolekreds i Hovind Annex, Ullensakers Præstegjeld. Undervisningstiden er 36 Uger aarlig, Lønnen, Kostholdt iberegnet, 90 Spd., fri Bolig og Jord til en Have, samt 16 Spd. som Godtgjørelse for Brænde og Skolestuens Renholdelse. Ansøgninger om denne Post, ledsagede med behørige Vidnesbyrd, stiles til Kristiania Stiftsdirektion og tilsendes Ullensakers Skolekommission i betalte Breve inden 15de Juli d. A.

J. Müller.

Kirkesanger- og Lærerposten ved **Sunnelvens** Hovedkirke er ledig. Dersom en Stiftsseminarist vil overtage Posten, er Skoletiden 27 Uger, Lønnen 2 Spd. Ugen. Kirkesangerindtægterne ere af den Afgangne opgivne til 15 Spd.; for Nærværende ingen Udsigt til Jordvei. Kostholdt in natura. Skolehus opføres i Nærheden af Præsteboligen, hvor en enslig Person for det Første vil faa Hus, om det ønskes. Her vil maaske være Anledning til nogen Bifortjeneste. Ansøgninger, stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes til Undertegnede inden 31te Juli.

Birkeland den 9de Mai 1865.

Barman.

Indbydelse til Skolelærermøde for Kristianssands Stift.

Efter i Overensstemmelse med Beslutningen paa Mødet i 1863 at have underhandlet med de i Byerne vestenfor ansatte Lærere, skal man herved tillade sig foreløbig at bekjendtgjøre, at det til 1865 bestemte Stiftsmøde vil blive afholdt i Flekkefjord — i sidste Halvdel af Juli Maaned førstkommende. Paa Grund af Dampskibsruterne vil Tiden først senere kunne blive bestemt.

Forslagsvis opstilles følgende Opgaver til Behandling:

1. Er Læsebogens Indhold og Fremstilling saaledes, at den bør ønskes indført i vore Almueskoler?
2. „Den aarlige Skoleexamen"; dens Værd for Skolen og Betydning for Læreren.
3. Tidens Løsen: „Lys og Liv!" i sin rette Betydning for Almueskolen.
4. Hvad forlanger Lov og Foresatte af Almueskolelæreren? — hvad bør han fordre af sig selv? — og i hvilket Forhold staa disse Fordringer til hans pekuniære Stilling?
5. Med hvilket Maal af Kundskaber og Færdigheder bør et Almueskolebarn i vore Dage træde ud i Livet, og hvorledes forholder Resultaterne af Almueskolens Gjerning sig til dette Maal?
6. Hvor vidt kan der med Billighed fordres, at de forskjellige Slags Almueskoler skal drive det i Modersmaalet?
7. Hvilket er efter Almueskolens Omstændigheder at foretrække som Grundlag for Sangundervisningen, enten Nodesystemet, Talsystemet, eller ingen af Delene?
8. Hvad forstaaes ved god Skoledisciplin, og hvorledes bør denne fremmes i en kristelig Skole?
9. Om Lærerskoler.

Rimeligvis vil der ikke blive Tid til at behandle flere end 4 Spørgsmaal; men man har tilladt sig at opstille saa mange, dels lettere, dels sværere, for at have noget at vælge imellem, ligesom der da ogsaa vil blive Anledning til at sætte andre Emner istedetfor de foreslaaede, om saadant maatte ønskes.

Idet man saaledes tillader sig foreløbig at bekjendtgjøre dette Møde, kan man ikke tilbageholde Ønsket om at enhver Lærer, som føler for sin vigtige Livsgjerning, vil om muligt indrette sig saa, at han kan deltage i samme.

Kristianssand, i Lærerforeningens Bestyrelse den 30te Mai 1865.

Aasen. Nilssen. Aa. Pedersen. Aug. Abrahamsen.

---

3 Lærerposter ere ledige i Gjesdals Sogn, Ly Præstegjeld i Jæderens Provsti, Christiansands Stift. Skolen holdes som Omgangsskole i samtlige Poster, i den ene i de 3 Kredse, Lime, Bjelland og Ostedal, med en Undervisningstid af tilsammen 30 Uger, i de 2de andre, enhver i 2 Kredse, Ravnedal og Madland, med en Skoletid af 21 Uger, og i Gjesdal og Skurve Kredse med nogle ensligt beliggende Bosteder, med en Skoletid af tilsammen 27 Uger. Lærerlønnen er 1 Spd. pr. Uge samt Kosthold in natura. Andragender herom, ledsagede af behørige Vidnesbyrd og stilede til Christiansands Stiftsdirektion, indsendes inden førstkommende Juli Maaneds Udgang i betalte Breve til Sognepræsten til Ly.

Ly Præstegaard den 8de Mai 1865.

Gunnerus.

Rettelse.

Med den i forrige Nr. af Red. foretagne Forkortelse i Trøans Anmeldelse af Skriftet: „Statsøkonomiens vigtigste Læresætninger" finder han sig ej tilfreds, og ønsker derfor Anmeldelsens første Sætninger rettede saaledes: „I denne Bog er, saavidt jeg kan skjønne, en grei og letfattelig Fremstilling af Statsøkonomiens Hovedlærdomme, men et føler jeg Savnet af saavel i dette som i andre Skrifter vedkommende dette Emne, og det er en klar og overbevisende Fremstilling af o. s. v."

Kristiania. Carl Wangs Forlag.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 20de Juni 1865. | Nr. 18.

Om Religionsundervisningen i nogle fremmede Lande.

(Meddelt af John Stenersen).

II. Skotland.

Hvad der blev betegnet som eiendommeligt for England, at det mere end noget andet Land i Verden fører en stor og lykkelig Kamp for Christendommens Seir i Kirke og Skole, gjælder ogsaa til en vis Grad om Skotland. Ogsaa her findes en stor Masse, som lider Mangel paa Sjælens nødvendigste Føde. Her har ogsaa — særlig som en Følge af Indvandringerne fra England og Irland — kunnet opvoxe en Slægt, som raaber om Hjælp. Kun lidet er der i Byerne, og allermest i de større, i fordums Dage gjort for Folkets Behov. Men ser man dybere ind i Landets Indre, vender man sig til Landsbygderne, saa møder man et noget bedre Forhold. I Skotland hersker der ligefra dets Reformation en Folkedannelse af saavel national som kirkelig Beskaffenhed. Paa samme Tid som Kirken blev fornyet begyndte man at grunde Familieskoler; men disse Skoler var aldeles frie og uden Tvang. Disse Skoler stod under Præstens og de Ældstes Opsigt; og de fornemme som de simple Folks Børn fik der sin Undervisning. Skotlands Reformator lagde en stor Vægt paa disse Skoler og saa i dem Grundlaget for Folkets aandelige Fremvæxt, og han skjænkede dem derfor den største Opmærksomhed. Men disse Skoler blev aabenbart meget svækkede i deres Virksomhed derved, at de paa engang skulde virke paa de mest ulige Samfundsklasser. Og dette uheldige Forhold synes længe at have bestaaet i Skotland. Og den Religionskundskab, som erhvervedes i disse Skoler, skulde ikke have været saa stor, hvis den ikke var bleven baaret og støttet af det kraftige religiøse Liv, som rørte sig i den skotske Kirke, og det alvorlige christelige Liv, som udmærkede det skotske Hjem, hvor Hengivenhed til Frelseren, Kjærlighed til Gudstjenesten, Længselen efter det Evige og Lyst til at være med i Arbeidet for at udvide den himmelske Herres Rige paa Jorden har fundet sin Plads. At indføre Børnene i de evige Sandheder er Forældrenes Glæde, og Hjemmets Indflydelse paa den opvoxende Slægts Hjerter er noget, som den skotske Kirke har havt et aabent Øie for. Faderen er Præst for Sine, og hans alvorlige Gjerning er det at antænde og vedligeholde Ilden paa Hjemmets hellige Alter. Dette Kjærlighedsbaand mellem Kirken og Hjemmet er et af de skjønneste Syn, man kan have, naar man besøger Skotland. Neppe har noget Land i den Grad tilegnet sig den ypperste Betingelse for Lykke, Kraft og Dygtighed hos sine Sønner og Døtre som Skotland. — Hvad nu Skolen i Almindelighed angaar, da synes den at ar-

beide under flere mislige Forhold. I de rigere Egne, i Landets sydlige og nordøstlige Dele eier Skolen Bygninger, som kunde kaldes Paladser i Sammenligning med de elendige Straahytter i Høilandene og paa Hebriderne. De fattige Børns Skolegang er saa kort og saa uregelmæssig, at Skolen neppe er istand til at meddele det allernødvendigste og tarveligste Kundskabsstof. Man maa være meget glad, om de besøger Skolen i de sex af Aarets tolv Maaneder. Den gamle Skik, at alle de forskjellige Samfundsklassers Børn skal nyde Undervisning i en fælleds Folkeskole, har naturligvis ikke kunnet virke gavnlig, og været til Hinder for Skolens jævne og raske Fremgang. En stor Hindring for Skolens gode Trivsel er ogsaa de meget forskjellige Vilkaar, hvorunder Læreren arbeider. Medens paa enkelte Steder hans Løn stiger op til en 1650 Spd., synker den paa andre Steder ned under Dagarbeiderens. Man synes dog mere og mere at faa et opladt Øie for alle disse Mangler og at se sig om efter en grundig Hjælp derimod. Ogsaa i Skotland er man begyndt at anse det som magtpaaliggende at oprette Seminarier baade for Lærere og Lærerinder. Man har hidindtil i Skotland gjort langt mindre Brug af Kvinden som Lærer end i England, men mere og mere erkjender man dog hendes Dygtighed i denne Henseende. Ved Seminarierne er Afgangsprøven bleven strengere, medens man dog bestandig afpasser sine Fordringer efter Folkets sande Behov. Pensioner indrettes for de ældre Lærere, der grundlægges Fond for Lærernes Efterladte. Ligesom i England saa drager man ogsaa i Skotland gjennem Aftenskoler Omsorg for de Børn, som for tidlig har maattet forlade Skolen. Særlig gjælder da dette om Fabrikstæderne.

I de sidste 10 Aar har man paa forskjellige Maader søgt at fremme Folkets Dannelse, og Frugterne af disse Anstrængelser skal ikke udeblive, hvis Familien som Kirken med uformindsket Iver vedbliver sit Arbeide. Dersom Guds Folk i Skotland forstaar at bevare sin aandelige Selvstændighed midt under de vanskelige Forhold og Kampen med de mange fremmede Elementer, da skal dette Land, saa rigt paa Vidnesbyrd om den guddommelige Naades Rigdom og Salighed, endnu have en Fremtid for sig af stor Betydning for den christne Kirke i dens Helhed.

Den væsentlige Forskjel mellem Religionsundervisningen i Skotland og England er den, at Katechismusundervisningen i Skotland indtager en langt større Plads end i England. Den skotske Kirke har siden 1648 havt tvende Katechismer, en større og en mindre. Begge disse er forfattede af de Theologer, som i 1648 var forsamlede i Westminster for at raadslaa om de kirkelige Anliggender. Den større Katechismus bruges i Almindelighed ikke ved den tidligere Undervisning, men den skal efter sin Bestemmelse egentlig være til Veiledning for Præsterne i deres Fremstilling af Christendommens Sandheder samt for Husfaderen, naar han i Hjemmet skal undervise Sine om de Ting, som hører til Salighed. Den mindre er den Grundvold, hvorpaa Christendomsundervisningen i Skotland nu i to Aarhundreder har været bygget. Denne lille Katechismus er i sit Slags et Mesterværk. Dette lille Skrift har derfor ogsaa under alle Kirkens Omvexlinger og Omskiftelser bevaret sig i sin store Betydning, og været det Middelpunkt, hvorom de Troende har samlet sig, og den har veiledet mange Sjæle til Salighed. I 107 letfattelige Spørgsmaal og Svar fremsætter den paa en beaandet Maade den hele Saliggjørelses Orden, — til Vækkelse og Belærelse, til Opbyggelse som til Glæde. Den læres udenad. Fordum skede dette meget

tidlig; den var da den første Bog, som gaves i Barnets Haand. Men denne Katechisme kunde trods dens herlige Indhold ikke mere end alle andre Katechismer undgaa ofte at blive til et udenadlært Mundsveir uden sand Kraft. Og særlig var det for en Menneskealder siden Katechismens stadige Skjæbne. Men i den senere Tid er de, som har tænkt over Sagen og som har gjort denne Gjenstand til Formaal for sine Jagttagelser, kommet til den Erkjendelse, at Undervisningen i Katechismen rettest henlægges til en noget senere Tid i Barndommen. Og i den tidligste Barndom vil de da i den hellige Skrift selv finde den levende og friske Kilde, hvoraf man bør øse. Og denne Erkjendelse er i Skotland bleven større og større, og i denne Henseende trængtes der ogsaa til en Paamindelse, om Katechismusundervisningen skulde kunne hæves op fra den Tørhed og den Udvorteshed, som havde lagt sig over den. Barnets første Undervisning gaar nu ud fra Bibelsteder og først ved 9 Aars Alderen begynder Undervisningen i Katechismus. Og Bestræbelsen gaar ud paa at gjøre den hele Religionsundervisning saa levende og saa hjertelig som muligt. Den gode Maade, hvorpaa Katechismen behandles i Skotland, giver Undervisningen i Religion en større Fasthed end i England, hvor Katechismen saa ganske er trængt i Baggrunden. Det er herligt at overvære en Religionsundervisning i de skotske Skoler og høre baade den Nøiagtighed, hvormed Katechismen læres udenad, og den Varme og Inderlighed, hvormed det sker. Og endog de mindre Børn er opmærksomme og ivrige Tilhørere.

Hvad selve Bibelens Behandling i Skolen angaar, da sætter man i Skotland mindre Pris paa, at hele Dele af den læres udenad, saaledes som Tilfældet er i England. Hovedopgaven er her at lære at kjende Guds Ords Indhold. Til dette Øiemed søger man at lokke frem Barnets Tanker om Skriftens-Sandheder, at lede deres Blik i det rette Spor, at lære dem efterhaanden selv at gjøre Optegnelser om den bibelske Gjenstand, at vænne dem til ved dette Arbeide at udfinde Skriftens Mening og sammenligne Skrift med Skrift. — Før var Barnet mere passivt end aktivt; men nu er man bleven overbevist om, at jo mere Barnets egen Virksomhed kan paakaldes, desto sikrere bliver Indsigten, desto paalideligere bliver Kundskaben. Forældrene hjælper selv trolig Skolen i dens Arbeide, og ønsker intet mere, end at Kundskaben skal øses af den hellige Skrift selv. Barnet lærer i Almindelighed en stor Del af det gamle Testamentes Psalmer. Og disse ligger ogsaa til Grund for den største Del af de Psalmer, som bruges ved Gudstjenesten i den skotske Kirke. Og det at lære Psalmer udenad indtager i de skotske Skoler en langt mere fremragende Plads i Religionsundervisningen end hos os. — Hvad der udmærker Religionsundervisningen i Skotland er Foreningen af den nøiagtige og strenge Katechismusundervisning og den store Fortrolighed med Bibelen. Denne Fortrolighed med Bibelen kommer dog som sagt mere tilsyne deri, at Barnet veed, hvor et Skriftsted er at finde, end deri, at det kan Stedet udenad. Man forlanger mere Fortrolighed med Skriftindholdet, end med Skriftordet, og man behandler overhovedet i Skotland den hellige Skrift med større Frihed end i England.

Skole-Efterretninger.

Kristiania Stiftsdirektion har fra 16de November 1863 til og med 30te April 1865 ansat følgende Lærere:

Hedemarkens Amt. 2 Decbr. 1863: Elling Ellingsen Sko, udexamineret fra Solum Lærerskole, til Lærer i Trysil. 21 Dec. 63: Nils Thoresen Røe, fra Klæbo Sem., i Tolgen. 23 Dec. 63: Johannes Müller Eggen, fra do., i Rendalen. 28 Dec. 63: Lars Monsen, i Hof. 12 Jan. 64: Anders Olsen Langaard, fra Asker Sem., ved Odals Værks Skole. 19 Feb. 64: Anders Gundersen Forseth, fra Klæbo Sem., og Johannes Halvorsen, fra Rakkestad Lærerskole, i Vang. 8 Marts 64: Nils Trondsen, fra Asker Sem., til Lærer og Kirkesanger i do. 15 Marts 64: Morten Olsen Sandvold, fra do., i Tønset, og Jonas Mathiesen Bjaaland, fra do., i Nordre Odalen. 4 Mai 64: Johan Pedersen Haave, fra Klæbo Sem., i Rendalen. 30 Mai 64: Gunder Pedersen Hofstad, fra do., i Vang, og Andreas Arnesen, i Søndre Odalen. 18 Juni 64: Ulrik Carl Severin Hjermstad, fra Asker Sem., i Stange og tillige Kirkesanger i Otterstad Annex. 5 Juli 64: Torsten Brynjelsen Østensjø og Kolben Samsonsen Skjærvheim, fra Stordøens Sem., i Aasnæs. 30 Aug. 64: Otto Karelius Olsen Nerby, fra Asker Sem., i Aasnæs; Anders Frydenberg, fra do., i Vang, og Ole Halvorsen Hoel, fra do., i Tønset. 24 Sept. 64: Jens Hansen, fra Rakkestad Lærerskole, i Løiten; Ingebret Mortensen Østby, fra Tønset do., i Rendalen; Anders Olsen Spilhoug, fra Asker Sem., i Eidskogen; Lars Hansen, fra Rakkestad Lærerskole, i do., og Ole Johnsen Haugen, fra Klæbo Sem., i Storelvedalen.

Jarlsberg og Laurvigs Amt. 18 Oktbr. 1864: Paul Hansen Gurand til Lærer i Botne. 26 Nov. 64: Anders Hvidsteen, fra Asker Sem., Knud Torbjørnsen Kyvig, fra Stordøens do., og Martin Olsen Linnestad, fra Jarlsberg og Laurvigs Amts do., i Sem. 23 Jan. 65: Johannes Pedersen Teye, fra Asker do., i Botne og tillige Kirkesanger i Hellestads Annex. 6 Feb. 65: Gunder Jakobsen Vestrum, Elev ved Asker do., i Brunlanæs og tillige Kirkesanger i Kjose; Edvard Haldorsen Sundby, fra Jarlberg og Laurvigs Amts do., i Hof; Hans Christian Hansen Elgesem og Anders Mathisen Klavenæs, fra do. do., i Sandherred.

Akershus Amt. 21 Dec. 1863: Olaus Tollefsen Bondi, fra Asker Sem., til Lærer i Aas. 23 Dec. 63: Christian Olsen Harerud, fra do., i Enebak. 28 Dec. 63: Andreas Carlsen, Andreas Larsen Hovind og Andreas Mørck, fra do., i Aker. 26 Jan. 64: Johan Bryhn, fra do., i Bærum ved Seminariets Øvelsesskole. 15 Feb. 64: Jens Olsen, i Nannestad. 4 April 64: Ole Andersen Bjørnstad, fra Asker Sem., i Feiringen. 18 April 64: Niels Bergersen Moe, fra do., i Enebak og tillige til Kirkesanger i Vestby Annex. 4 Mai 64: Anders Iversen Storstad, fra do., i Enebak. 14 Mai 64: Haldor Eriksen Norby, fra do., i Fet og tillige til Kirkesanger i Nelingen, samt Lars August Houge, fra Stordøens Sem., i Oppegaards Annex til Næsodden og tillige til Kirkesanger sammesteds. 18 Juni 64: Johan Sigvart Pedersen, fra Asker Sem., i Enebak. 5 Juli 64: Elling Ellingsen Sko, fra Solum Lærerskole, i Feiringen. 18 Juli 64: Julius Larsen, fra Rakkestads do., i Skedsmo. 10 Aug. 64: Anton Olsen Nyberg, Hans Jakob Larsen Bor-

gen og Knud Gundersen Kjos, fra Asker Sem., i Ullensaker. 30 Aug. 64: Gabriel Larsen Mork, fra do., i Kraakstad. 17 Sept. 64: Sven Olai Kristensen, fra Rakkestad Lærerskole, i Høland. 3 Oktb. 64: Christian Haldorsen Hoel, fra Asker Sem., i Næs. 16 Nov. 64: Andreas Nikolai Hansen, fra Rakkestad Lærerskole, i Urskoug. 19 Nov. 64: Anton Haakensen Hellerud, fra Asker Sem., i Eidsvold. 6 Dec. 64: Jørgen Næss, fra do., i Asker. 23 Dec. 64: Gulbrand Christiansen, fra do., i Sørum. 27 Dec. 64: Torbjørn Johannesen Røen, fra Stordøens do., i Eidsvold. 30 Jan. 65: Ole Olsen Askheim, fra Asker do., i Aker. 6 Feb. 65: Niels Olsen Holm, fra do., i Vestby. 13 Feb. 65: Torkel Isaksen Langesæter, fra Stordøens do., i Hurdalen; Jens Larsen, fra Rakkestad Lærerskole, i Aker, og John Næsheim, fra Holt do., i Aas. 3 April 65: Ole Christian Andersen Haugetuft, fra Jarlsberg og Laurvigs Amts Sem., i Eidsvold; Hans Larsen Piro, fra Asker do., og Robert Iversen, fra Klæbo do., i Enebak, samt Nikolai Poulsen, fra Asker do., i Sørum.

Smaalenenes Amt. 4 Jan. 1864: Even Larsen, fra Asker Sem., til Lærer i Aremark og tillige til Kirkesanger sammesteds. 12 Feb. 64: Hans Tøger Olsen, fra Rakkestad Lærerskole, i Rakkestad. 25 April 64: Johannes Thoresen, fra do., i Raade. 13 Mai 64: Nils Edvard Jensen, fra do., i Id. 10 Aug. 64: Magne Magnesen Tyssan, fra Stordøens Sem., og Laurits Ingebretsen, fra Asker do., i Eidsberg; Hans Laurits Jensen Stang, fra do., i Tune (Greaker Brugsskole), samt Johan Peter Martinsen, fra Rakkestad Lærerskole, i Tune (ved Borregaards Brugsskole). 17 Sept. 64: Niels Larsen Rognaas, fra do., i Gleminge (ved en Brugsskole). 16 Nov. 64: Edvard Johannesen, fra Asker Sem., i Moss Landsogn (ved Moss Jernværks Skole). 12 Dec. 64: Lars Hansen Skattebøe, fra Rakkestad Lærerskole, i Rygge. 9 Jan. 65: Johannes Jørgen Laurits Iversen, fra Stordøens Sem., i Gleminge (ved en Brugsskole. 16 Jan. 65: Knud Corneliusen, fra Holt do., i Borge. 6 Marts 65: Andreas Nilsen, fra Rakkestad Lærerskole, i Rødenæs. 3 April 65: Hans Andersen, fra do., i Rakkestad og tillige Kirkesanger i Degernæs. 29 April 65: Johan Christian Christoffersen Skaane, fra Jarlsberg og Laurvigs Amts Sem., i Moss Landsogn.

Bratsbergs Amt. 25 Oktb. 1864: Peder Martin Pedersen Røra, fra Solums Lærerskole, til Lærer i Eidanger. 31 Oktb. 64: Antoni Hansen Hvalen, fra do., i Holden. 31 Oktb. 64: Aasolf Thorsen Aakre, fra do., i Drangedal. 19 Nov. 64: Knud Larsen Lien, fra Stordøens Sem., i Kragerø Præstegjeld (ved Langø Værks Skole). 6 Dec. 64: Gudmund Isaksen, fra Solums Lærerskole, i Gjerpen. 17 Dec. 64: Gunder Christensen, i Bamble. 19 Dec. 64: Bertel Christensen Steensmyr, fra Solums Lærerskole, samt Aslak Olsen Glittum og Anders Berntsen Vaag, i Bamble. 23 Dec. 64: Halvor Johan Jakobsen, fra Solums Lærerskole, i Solum.

Budskeruds Amt. 28 Oktb. 1865; Jakob Ullensaker, fra Lands Lærerskole, til Lærer i Aadalen. 22 Nov. 64: Thor Nilsen Tvete, i Aal. 26 Nov. 64: Christian Pedersen, fra Solums Lærerskole, i Eger. 27 Dec. 64: Nils Torgersen Baardseth, fra Asker Sem., i Norderhov. 30 Jan. 65: Nils Hansen Hontvedt, fra Jarlsberg og Laurvigs Amts Sem., i Modum. 13 Marts 65: Martin Helgesen Aanestad, fra Holt do., og Mathias Christofersen, fra Jarlsberg og Laurvigs Amts Sem., i Sandsver. 3 April 65: Torsten Eriksen Bergan, fra Solums Lærer-

skole, og Hans Olaus Andersen, fra Rakkestads do., i Flesberg; Anders Gundersen fra Solums do., i Eger, samt Nikolai Sølver Henriksen Ruud, fra Asker Sem., i Flesberg. 18 April 65: Torbjørn Arnesen Trageton, fra do., i Gol. F. A. Haslund.

— **Tromsø** Stiftsdirektion har i sin under 21de November 1863 til det Kgl. Kirkedepartement afgivne Indberetning om Skolevæsenets Tilstand i Tromsø Stift i Aaret 1862, udtalt sig bl. A. saaledes: „Den Modvilje, som i den første Tid i nogle Kommuner ytrede sig mod den nye Skolelov, synes at tabe sig; Klager høres nu sjeldnere, hvad enten det er fordi det erkjendes, at den nye Ordning har sine Fortrin fremfor den gamle, eller fordi Almuen til en vis Grad har vænnet sig til den. Man tør dog paa den anden Side ikke paastaa, at der endnu i det Hele taget blandt Almuen skulde være vakt nogen særdeles Interesse for Skolen; man har vistnok enkelte Exempler paa, hvad en kraftig og virksom Skolekommission, understøttet af dygtige og nidkjære Lærere, kan udrette i denne Henseende endog i kort Tid; men disse Tilfælde ere endnu faa og enkeltstaaende, saa at det turde være altfor dristigt heraf at ville uddrage nogen Spaadom for Fremtiden; de vække dog altid et Haab om gunstigere Tider for Skolen. Saadanne Distrikter, hvor Sandsen for Skolen er vakt, findes spredte over det hele Stift, og ingen enkelt større Del af det kan særlig fremhæves. Man skal dog bemærke, at i mange Kommuner i Senjen og Tromsø Amtsdistrikt ere Bevilgningerne til Skolen ikke blot beregnede paa den daglige Drift, men der spores en Bestræbelse for at sikre Skolens Fremtid ved Forbedring af Lærernes Kaar, idet flere Skolejorder og Lærerboliger udenfor det Lovbefalede ere anskaffede, ligesom flere Skolehuse dels ere under Arbeide dels fuldendte. I Regelen gaa dog Kommunernes Udredsler til Skolen ikke udover de lovbefalede Fordringer, og selv til at tilfredsstille disse naa med faa Undtagelser ikke deres Kræfter, hvorfor Stiftsdirektionen fremdeles har maattet tilstaa betydelige Indskrænkninger i den lovbestemte Skoletid. Man anser det heller ikke af saa stor Betydning at drive paa Skoletidens Forlængelse, som at virke til, at den bliver godt benyttet. Men Bestræbelserne i denne Retning vanskeliggjøres ved den endnu stedse herskende Mangel paa duelige Lærere, der nu ligesom før er den væsentligste Hindring for Skolens Udvikling. Mangelen paa Læremidler og paa passende Lokaler for Skolen er ikke i nogen væsentlig Grad afhjulpen i Aarets Løb. Hvad de første angaar, ere dog forskjellige Foranstaltninger trufne, der give Udsigt til, at nogen Bedring snart vil indtræde. Man har nemlig til alle Stiftets Skolekommissioner sendt en Fortegnelse over de Læremidler, som enhver Skole bør være forsynet med, og man har Grund til at antage, at disse nu efterhaanden ville blive anskaffede. Vanskeligere derimod falder det at faa gjennemdrevet, at Børnene af sine Foresatte blive forsynede med de fornødne Skrive- og Regnematerialier. Udgiften hertil er ny, idet saadanne Sager, der før ikke benyttedes i større Mængde, anskaffedes for Skolekassens Regning; dog ogsaa hermed gaar det fremad. Den i Lovens § 5 c. anordnede Undervisning har vistnok hist og her været dreven mundtlig af Læreren, forsaavidt han dertil havde de fornødne Kundskaber; men i sin Almindelighed taget er dette Fag ikke bleven foredraget. — Til Byggeforetagender er i Finmarken, hvor der er udlignet $2^1/_4$ ß pr. Individ, for 1861 og 1862 bevilget 1154 Spd. 90 ß, hvoraf ved Udgangen af 1862 benyttet kun 375 Spd. 102 ß. I Senjen og Tromsø bevilgedes i 1861

768 Spd. og i 1862 693 Spd. I Nordlands Amt bevilgedes i 1861 972 Spd., hvoraf ved Udgangen af 1862 benyttet 192 Spd. og i 1862 bevilget 743 Spd. *). Det udisponerede Beløb blev stillet til Stiftsdirektionens Raadighed og er for største Delen fordelt som Bidrag til Anskaffelse af Inventarium og Læremidler. I det Hele anvendtes dertil i 1862 697 Spd. Af alle 3 Amtsskolekasser er i Aarene 1861 og 1862 bevilget Understøttelse til uformuende Præstegjelde (til Leie af Skolelokaler og til Lærerløn) 138 Spd., til Lærerlærlingers Uddannelse 65 Spd. (som dog ikke ere blevne benyttede) samt til Alderstillæg i 1861 1075 Spd. og i 1862 1295 Spd. — Stiftets Skoledirektør, der har at befare en Kyststrækning, der i lige Linie udgjør 170 a 180 geogr. Mile med talrige dybe indtil 18 geogr. Mile indskjærende Fjorde, hvor Bopælene ligge saa spredte, at der kan være flere Mile mellem hver Skole — i Porsangerfjorden f. Ex. 10 norske Mile, medens der „i Fjeldet" er 16 a 18 norske Mile mellem de beboede Steder —, kan, efter den Erfaring, som hidtil er vunden, vanskelig komme til at besøge hver Lærers Skole hyppigere end hvert 5te eller 6te Aar, og neppe det. Den eneste Leilighed, hvorved Lærerens Virksomhed nogenlunde jævnt undersøges, er ved de aarlige Overhøringer og ved Visitatserne, men i sin daglige Gjerning er han uden Kontrol. Sammenlignes nu Resultaterne for det hele Stift for Aaret 1862 med Aaret 1861, finder man, at Skolevæsenets Indtægter ere stegne fra 28,827 Spd. 102 ß til 35,147 Spd. 1 ß, altsaa omtrent 22 pCt., medens Udgifterne fra 21,652 Spd. 69 ß ere forøgede til 29,027 Spd. $28^1/_2$ ß eller over 25 pCt. Børnetallet er steget fra 23,977 til 24,400. Skolekredsenes Antal er derimod aftaget fra 1104 til 1085. En Kreds (i Loppen) er sløifet af den Grund, at alle Beboerne flyttede væk. Det er en for de finmarkske Provstier eiendommelig Vanskelighed, hvorover der ikke sjelden føres Klage, at naar Skolekommissionen efter bedste Skjøn har ordnet Kredsinddelingen, saa flytte Folk væk og bringe Alt i Uorden. Det synes, som om noget af den nomadiske Natur endnu hænger ved Søfinnen; naar han har ødelagt Skoven rundt sin Gamme, river han denne ned, kaster Træværket i Baaden og ror afsted for at finde sig en anden Plads, som han maaske igjen om et Par Aar forlader. Antallet af Kredse, hvor Børnene undervises i faste Lokaler, der i 1861 var 496, er i 1862 607, medens Antallet af Omgangsskoler er formindsket fra 608 til 478; i Forhold dertil staar ogsaa de faste Skolers Børnetal, der er steget fra 11,530 til 13,811, medens Omgangsskolernes er gaaet ned fra 10,764 til 9,147. Antallet af Børn, der deltog i den frivillige Undervisning, er steget fra 159 til 463, ligesom Ugetallet er steget fra 80 til 131. Det samlede Antal Lærere, der i Aaret 1861 var 272, er i 1862 306. I Nordlands Amt, hvor Lavmaalet af Løn er 1 Spd. 90 ß, er de examinerede Læreres Antal forøget kun med 2, medens det i Finmarkens Amt, hvor Lavmaalet er 2 Spd., er forøget med 12, saaledes at der i Nordland er 75 examinerede mod 95 uexaminerede, hvoraf 75 konstituerede, det vil i Regelen sige Folk uden nogen Fordannelse, medens der i Finmarkens Amt er 73 examinerede Lærere mod 60 uexaminerede. At det er den høiere Lønning i Finmarkens Amt, der har trukket de examinerede

*) Især i Hejmnæs, Trondenæs, Ibestad, Maalselven og Skjærvø skal der efter Beretningen være en livlig Virksomhed for at faa Skole-Byggeforetagender ordnede.

Lærere derhen, maa vel ansees afgjort; var Lønnen i Nordlands Amt ligesaa stor, er der al Grund til at antage, at de hellere vilde tage did. Af dette Forhold mellem de examinerede og uexaminerede Læreres Antal i de sydlige Provstier, navnlig de 3 Helgelands og Søndre Saltens Provstier (Nordre Saltens, Lofotens og Vesteraalens Provstier byde omtrent samme Lærerløn som i Finmarkens Amt og have derfor ogsaa flere examinerede Lærere), turde man maaske med større Sikkerhed end af de andre statistiske Data uddrage en Slutning om Skolevæsenets Tilstand. Naar der saaledes skal udtales en almindelig Dom om Skolevæsenet i Stiftets forskjellige Dele, turde man maaske komme Sandheden nærmest ved at sige, at Fremgangen har været bedst i Senjen og Tromsø Amtsdistrikt, og i de nordligste Provstier af Nordland — undtagen Lofoten —, medens den derimod for en Del hæmmes i de 2 Finmarkens Provstier ved Steds- og Sprogforholdene og i de 4 sydligere Provstier af Nordland hovedsagelig ved Mangel paa duelige Lærere."

Bekjendtgjørelser.

En Almueskolelærerpost er ledig i Bjugn Præstegjeld, der ønskes besat snarest muligt. Lønnen er $1\frac{1}{2}$ Speciedaler for hver Skoleuge og Kost i Skoletiden. Der undervises i 36 Uger i tre Kredse, i de to i faste leiede Lokaler, i den tredie dels i fast Lokale, dels i Omgangsskole. Læreren maa finde sig i Forandringer i Kredsdelingen og i Skoleugernes Antal, der maaske bliver noget formindsket. Andragender herom med fornødne Bilage, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, indsendes i frigjorte Breve til Bjugn Skolekommission inden 6 Uger.

Bjugn den 24de Mai 1865.

R. Gaarder,
Sognepræst til Bjugn.

Ledig Førstelærerpost ved Malmø Skole i Mandal. Aarlig Løn 150 Spd. samt Bolig. Ansøgninger, stilede til Christianssands Biskop, oversendes Mandals Skolekommission inden 15de Juli 1865.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 1ste Juli 1865. | Nr. 19.

Herren, den store Opdrager.

Af E. F. B. Horn.

For os Lærere og Opdragere kan Intet, synes mig, være mere styrkende og opløftende end den Erkjendelse, at Gud selv er en saadan Opdrager, der har grundet sin tugtende Virksomhed paa sit altskuende Indblik i den menneskelige Natur, og gjennem den hellige Historie, ja gjennem den hele Verdenshistorie, Skridt for Skridt ledet Menneskene fra Erkjendelse til Erkjendelse, fra Øvelse og Kamp til nye Øvelser og Kampe, eftersom de paa de forskjellige Trin af Modenhed og Bærekraft have kunnet og villet tilegne sig, hvad der beskikkedes dem. Hvor tydeligt er ikke denne Guds opdragende Gjerning udtalt i saadanne Ord som disse: Loven er vor Tugtemester til Christum (Gal. 3, 24); Jeg gav Eder Melk at drikke og ikke haard Mad; thi I kunde ikke fordøie denne (1 Cor. 3, 2); Lader os forbigaa Begyndelseslæren om Christo og skride frem til det Fuldkomnere (Hebr. 6, 1); Disse Ting haver jeg talet til Eder ved Lignelser, men den Time kommer, da jeg frit ud skal forkynde Eder om min Fader (Joh. 16, 25) o. l.? Den hellige Skrift fra først til sidst er et blivende Mindesmærke om denne Guds Opdragelsesgjerning. Mange Enkeltheder kunne i saa Henseende være os dunkle, men i det Hele og Store kunne vi dog nogenlunde opfatte den.

Betragte vi først det gamle Testamente, saa henvises vi ved et Sted som Luk. 24, 44 til en Tredeling af samme i Loven, Psalmerne og Propheterne. Disse ere ikke blot tre Dele af det gamle Testamente, men tillige tre Led i Folkets Opdragelse og i Aabenbaringens Fremadskriden.

Vi betragte først Loven d. e. de 5 Mosebøger. Denne indeholder som en frugtbar Spire alt det Følgende, men for største Delen i en stærkt sandselig Iklædning. Patriarchernes Historie, Jødefolkets Førelser ud af Ægypten og gjennem Ørkenen, Lovgivningen, Skikkene og Ofringerne, Forjættelserne ere alle en Aabenbarelse af den evige Guds Villie og Raadslutning til Menneskets Frelse, at han vil skabe sig en frelst og hellig Menighed midt i en vantro og afgudisk Verden. Men — som Paulus siger (1 Cor. 15, 46): Først det Sandselige, derefter det Aandelige, — denne Guds Aabenbaring og Førelse har endnu en meget sandselig Iklædning. Den Menighed, som skal frelses, er endnu kun et Folk, hvis Fortrin bestod i deres sandselige, kjødelige Nedstamming fra Abraham. Deres hellige Vandel for Gud er knyttet til sandselige Handlinger, ydre Skikke, Renselser, Ofringer. Forjættelserne om en kommende

Frelser ere ligeledes indhyllede i Spaadommene om Kvindens Sæd, som skal knuse Slangens Hoved, om den Sæd, i hvem Jordens Slægter skulle velsignes, i Paaskelammets Blod, som skulde stænkes paa Dørstolperne, o. l. Af denne sandselige Iklædning maa vi tro, at Tiden endnu ikke var kommen til en utilhyllet Aabenbaring af Frelsen. Gud, som kjender Menneskets Hjerte, har afpasset sin Sandhedsmeddelelse efter dettes Natur. Dog glimter den aandelige Kjærne saa herligt og livsaligt frem gjennem det tilhyllende Dække, og Enhver, som med Lydighed og ydmyg Tro begiver sig til Læsningen af den gamle Lov, maa kunne gjennemskue Dækket, saavist som allerede de gamle troende Jøder kunde det. Da Loven er det første Led i den hellige Skrift og som saadan det første Led i en Aabenbaringsrække, indrettet paa at udfrie syndige Mennesker af deres Syndenød og skabe en hellig Menighed i en vanhellig Verden, saa indse vi let, hvorfor Lovens egentlige og nærmeste Opgave var at vække Syndens Erkjendelse (Rom. 3, 20). Dette er mønstergivende for os Alle. Ogsaa vor Opdragelse maa begynde med, at der vækkes en sand og dyb Syndserkjendelse. Men i Forbindelse med denne Erkjendelse kommer da som det andet Led for alle dem, der have faaet Erkjendelsen, en levende Fornemmelse af Naade, af Glæde ved at være optagen i den frelste Menighed og være et Lem af det udfriede Folk, som har faaet Lov til at bo i det hellige Land og tilbede i Guds Tempel og beskue alle hans Gjerninger. Allerede en Sammenligning mellem Lovgivningen paa Sinai efter 2 Moseb. 20—24 og dens Gjentagelse i 5te Mosebog viser en saadan Fremgang. Hist er Guds Vrede og hellige Nidkjærhed mod Synden overveiende. Her raader en, jeg tør sige, mere evangelisk Aand; Naaden og Frelsen kommer tydeligere frem.

Loven var given, men Landet var endnu ikke erobret. Herrens Tabernakel havde endnu intet fast Sted faaet, thi Jerusalem var i Hedningernes Hænder. Endnu kunde derfor ikke Loven i dens hele Dybde og Udstrækning blive efterlevet. Josva og de senere Dommere fik nu den Skjæbne at maatte kjæmpe med Kanaaniter, Philistere o. s. v. Først under David blev Landet erobret og Pagtens Ark fik fra nu af et fast blivende Sted paa Zions hellige Bjerg. Josva og Dommernes Bøger giver os en Beskrivelse af denne Mellemtid. Med David begynder først et nyt Afsnit og vi staa nu ved Psalmerne.

Psalmerne ere i Grunden intet Andet end Lovens, de 5 Mosebøgers Gjenklang i hellige, inspirerede Menneskers Hjerter. Loven var nu stillet op paa et høit Sted, ligesom et skjønt, prangende Juletræ med himmelstræbende Top, glimtende Lys i alle Grene og med en Fylde af herlige Gaver. Først paa Davids Tid, da dette skjønne Træ havde faaet et fast Stade og var opstillet til almindelig Beskuelse, kunde de fromme Gudsbørns Glæde og Betragtninger af dette Træ ret begynde. Børnene tage nu hverandre i Hænderne, synge og dandse om det skjønne Træ, prise den himmelske Fader for hans Gave, nævne alle Træets Herligheder op, den ene efter den anden, og meddele hverandre sine Tanker derover. Derfor indrettede David en herlig Tempeltjeneste med Sang, Spil og Dands; og derfor begyndte allerede den første Psalme, der er som en Indledning til alle de andre, med en Lovprisning af Loven. „Salig er den Mand, hvis Lyst er til Herrens Lov og som grunder paa hans Lov Dag og Nat“ (Ps. 1, 1. 2). Gjennem alle de 150 Psalmer gjenklinger Loven, de 5 Mosebøger. Loven skulde vække Syndens Er-

kjendelse. Hvor dyb Syndserkjendelse udtaler sig ikke i Davids Poenitentsepsalmer! I 1ste Mosebog Kap. 1 og 2 skildres os Verdens og Menneskenes Skabelse. Hvor dyb og inspireret Betragtning af Skabelsens Herlighed og Menneskets høie Værdighed udtaler sig ikke i Ps. 8; 19; 104 o. a.? Mosebøgerne fremstille for os Guds vidunderlige Førelser med sit Folk i Ægypten, gjennem Ørkenen o. s. v. Hvor herligt gjenklinger ikke dette i Ps. 78; 89; 105 o. a.? Gud havde i Loven meddelt Folket sine Love, Skikke og Rette. I mange, ja i de fleste Psalmer udtales dels Glæde, dels Betragtning over disse Love, Ofringer og frem for alt over Templet med Guds Herlighed i Folkets Midte. Ps. 24; 26; 42; 43; 84; 137 o. a.

Dog ere ikke Psalmerne at betragte som en blot og bar Gjenklang af Loven. Netop fordi de ere en saadan inderlig Gjenklang, kunne de føre Aabenbaringen et Skridt videre frem, nemlig mod Aandelighed og Frihed, saa at dét tidligere Dække over Loven delvis kunde bortfalde. Gjennem Psalmerne træder det tydeligere frem, at Lovens sande Opfyldelse er en aandelig, at de sande Offere ikke ere de ydre Brænd- og Madoffere, men bestaa i Hjertets Sønderknuselse, i en villig Aand, i Lydighed, Barmhjertighed og Tro. Smlgn. Ps. 51, 18 ff. o. m. a. St. Det bliver da efterhaanden klart, at den sande Menighed ikke netop ere de, som kjødeligt nedstamme fra Israel, men de, som bringe Gud disse aandelige Offere, altsaa alle Fromme, de være Hedninger eller Jøder, hvorfor der gjennem mange Psalmer ytrer sig en Forvisning om, at ogsaa Hedninger skulle komme og tilbede Gud paa Zion. (Ps. 22, 28; 72, 11; 86, 9 o. fl.). I Forbindelse hermed bliver ogsaa Forjættelsen om en Messias mere tydelig og utilhyllet. Da det var kommen saa vidt med Jøderne, at de havde faaet sig en synlig, jordisk Konge til Hersker, kunde de ogsaa naa til Erkjendelsen af, hvilken uhyre Afstand der maatte være mellem en saadan synlig, jordisk Konge og den evige, himmelske. Og den fromme David selv maatte i Erkjendelsen af sine mange og grove Synder allermest føle dette svælgende Dyb. Naar han derfor betragtede sig selv og sit Regimente, maatte denne Betragtning under den Hellig Aands Belysning opklare for ham, hvorledes den kommende Messias, den evige Konge vilde være beskaffen.

I nær Sammenhæng med Psalmerne staa Ordsprogene, Prædikernes Bog, Hjobs Bog. De indeholde alle inspirerede Betragtninger af Guds Aabenbarelser og Førelser. De ere en dyb Gjenklang af Guds Lov i Skabningen eller i Historien eller i Tempeltjenesten.

Saa komme vi til Propheterne og de historiske Bøger, som staa i Forbindelse med dem. Vi have seet, hvorledes Psalmerne, Ordsprogene o. s. v. ere at betragte som Lovens Afspeiling, Gjenklang i inspirerede Troendes Hjerter. Istedetfor det synlige, ydre Israel med paatagelige Offere og Skikke, med et synligt Tempel og et udvortes begrændset Fædreland, kunde der ved Lovens Inderliggjørelse efterhaanden opstaa et aandeligt Israel, for hvem dette Udvortes var mindre væsentligt. Dette hørte ogsaa med til Opdragelsen. Tillige skulde de mange Gjenstridige, Afgudsdyrkerne, engang fornemme, at de ikke ustraffet i Længden kunde modsætte sig Guds Lov. Propheterne optraadte paa den Tid som de store Verdensriger dannede sig. Disse Verdensriger, Assyrien, Babylonien, vare det, som Gud havde bestemt til sine Redskaber, hvorved han vilde udrette begge hine Dele, nemlig hjemsøge det forhær-

dede Israel og omstyrte dets Byer og Templet samt føre Folket i Fangenskab, og for det Andet opdrage de Fromme til en end dybere og inderligere Erkjendelse af, at Gud er en Aand, som skal tilbedes i Aand og Sandhed, at Hovedsagen ikke er de ydre Offere, Feste og hellige Handlinger, men Lydigheden. — Det hører ikke hid at udvikle Betydningen af hine Guds Straffedomme, men vi skulle se, hvorledes Gud handlede som sine Frommes Opdrager.

Allerede tidligere have vi hørt, hvorledes Psalmerne udtale den Sandhed, at den sande Gudsfrygt bestaar i Hjertets Lydighed, ikke i Mundens eller Haandens Efterabelse. Dette fremtræder endnu stærkere hos Propheterne. Man læse f. Ex. Esaias 1, 10 ff.; Ezech. 18, 6 ff.; Amos 5, 21 ff.; Micha 6, 6 ff. o. m. a. St. Jo mere Folkets ydre Herlighed forfaldt, eller truede med at forfalde, udgik der ligesom en Opfordring til at opbygge en indre, aandelig Herlighed. Den Tid skulde komme og Tegnene nærmede sig, at Gud ikke længere skulde bo i Templet paa Zion, men overalt, at Ordet skulde være dem nær i deres Hjerte og Mund. Nu kom Straffedommene. Templet og Staden opbrændtes, Folket bragtes i Fangenskab. Vistnok førtes de atter tilbage, Templet og Staden opbyggedes igjen, men hvor ringe og fattigt var ikke det Nye mod det Gamle. (Haggai 2, 3): „Hvo er overbleven iblandt Eder, som saa dette Hus i sin første Herlighed? og hvorledes se I det nu? er det ikke imod det som Intet for eders Øine?" Pagtens Ark med Naadestolen, Lovens Tavler, var jo borte, det Allerhelligste var tomt; og hvor svag var ikke den hele nye Statsbygning? Kongedømmet var omstyrtet og i dets Sted indtraadte en uklar Blanding af Ypperstepræstedømme og verdslig Magt, som aabenbarede Folkets Vanmagt. Alligevel var dette i visse Maader et Fremskridt, og Propheterne havde forberedet dette Fremskridt. De skulde lære, at Gud kunde tilbedes alligevel, om end den ydre Gudstjeneste var nok saa tarvelig og fattig.

Paa samme Tid, som Propheterne forberedte en saadan Modenhed, kunde de ogsaa bringe Forjættelserne om en F r e l s e et mægtigt Skridt fremad. Det gamle, synlige Israel skulde gaa tilgrunde, den gamle Verdensorden skulde rokkes i sine inderste Sammenføininger. Derfor skulde den ydre Forskjel mellem Jøder og Hedninger ophøre efter den almindelige Folkeforvirring. En ny, aandelig Guds Menighed skulde opstaa, omfattende Troende af alle Tungemaal og Slægter. Den hele Verden skulde ligesom kastes i Smeltedigelen og omstøbes. Disse store Syner udmales hos Propheterne og Verdensrigernes Opstaaen gav Stødet til denne Aabenbarelse. Spaadommen om Messias erholdt samtidigt hermed en ny Udvidelse, saavel i det Dybe i Erkjendelsen af hans Fornedrelse og Straflidelse (Esaias Kap 53) som i det Høie i Erkjendelsen af hans Ophøielse og Magt (Daniel Kap. 7) og tillige i det Enkelte hvad Forjættelserne om hans Undfangelse (Esaias 7, 14 ff.), hans Fødested (Micha 5, 1), hans Indtog i Jerusalem (Sach. 9, 9) o. s. v. angaar, — Altsammen vistnok i nær Sammenhæng med det dybere Indblik i Gudsrigets Fremtid.

Med den sidste Prophet afslutter det gamle Testamente. Hvorvidt er nu Folkets Opdragelse fremskreden? Det gik jo saaledes for sig, at de Troendes Opmærksomhed mere og mere henledes fra det Ydre til det Indre, og eftersom tilsidst Gudstjenestens ydre Pragt ophørte, maatte de nødes til at opsøge noget Nyt. Dette Nye var endnu ikke kommet, men der var spaaet derom af Propheterne. Fra den ydre Verdens Tom-

hed og Fattigdom opøvedes de saaledes i at søge den tilkommende Verdens Herlighed, der endnu var skjult for deres Øine, men havde sin Sikkerhed i Guds aabenbarede Ord. De kunde saaledes opøves i den Tro, som er en fast Forvisning om det, der ikke sees, og en Bestandighed i det, som haabes, (Hebr. 11, 1). Istedetfor at bygge paa det synlige Væsen, nødtes de til at fæste al sin Lid til Ordet alene. Saaledes opstod en ny Tid. Med Esras begyndte Skriftgranskningens, om man vil, den jødiske Theologies Tid. Nu var Skriften færdig. Det gjaldt fra da af at tilegne sig den for Tanke og Erkjendelse og udmynte den til almindelig Brug. I Forbindelse hermed opstod Synagogerne, hvor Folkets Lærere optraadte.

Der hengik nu en lang Tid mellem den sidste Prophet og Christus. Omsider kom Herren selv i Tidens Fylde og vi staa nu paa det nye Testamentes Grund.

Hans Samliv med Disciplene var en Opdragelsesskole. Hvor meget af det Tidligere gjentog sig ikke? Hvor kjødelige vare ikke Apostlenes Forventninger en Tidlang? Det mindede ganske om Fødernes paa Mose Tid. Menneskenaturen er altid den samme. Herren maatte berøves dem, hans Legems Tempel maatte nedbrydes som Fødernes, for at de ved Adskillelsens Smerte og Skuffelse skulde lære at faa et aandeligere Sind.

Medens det gamle Testamentes Skrifter ere affattede under et Forløb af mindst et Aartusinde, ere det nye Testamentes mere at betragte som skrevne samtidigt. Ialfald ligger der ikke saameget som en Menneskealder mellem de tidligste og de seneste af dets Dele. Vi kunne derfor ikke vente at finde en saadan Opdragergjerning fra Guds Side aabenbaret under disse nytestamentlige Skrifter. Og dog træder det ogsaa her frem, at der er valgt en vis Plan i Anordningen af disse Skrifter, saa at f. Ex. Læsningen af Evangelierne bør gaa forud for Læsningen af Apostlenes Gjerninger, Brevene og Aabenbaringen. Svare Evangelierne i en vis Henseende til Loven, saa svare Brevene nogenlunde til Psalmerne, idet nemlig Beretningen om den Frelse, som er aabenbaret i Christo og fremstillet i Evangelierne, jo i Brevene gjenklinge i troende Apostles Hjerter. Apostlenes Breve ere egentlig intet Andet end Udtalelser af den Erkjendelse, Glæde, Trøst, Forhaabning, Beslutning, som en af Guds Aand dreven Mand maa lægge for Dagen, som har optaget Evangeliet om Christo i sit Hjerte og ladet det blive en Del af hans Væsen. I Johannes' Aabenbaring have vi endelig et prophetisk Skrift, der i Lighed med de gamle Propheters afslutter den hele Række. Det maa ogsaa være en almindelig Erfaring, at Evangelierne indeholde et mere barnligt og tilgjængeligt Stof end Brevene, hvilke mere ere beregnede paa Læsere, der ere øvede i at sysle med Begreber og Almenbestemmelser.

Forøvrigt maa det dog indrømmes, at den skridtvise Opdragelsesgjerning ikke viser sig saameget i det nye, som i det gamle Testamente. Fødernes Historie var nemlig Forberedelsens, den trinvise Optugtelses Tid. Da Christus kom, skulde Børnene ikke længere være „under Opdragere og Formyndere" (Gal. 4, 2). Christi Komme i Tidens Fylde i Forbindelse med Kirkens Stiftelse er at betragte som den store Indvielsesdag efter en lang Tids Øvelse og Forberedelse, som Konfirmationsdagen efter den lange Skole- og Undervisningstid.

Ogsaa i den Tid, som er forløben og daglig forløber fra den sidste

Apostel til Herrens Gjenkomst, fortsættes vistnok Guds Opdragelsesvirksomhed, men den er en for os endnu saare skjult og hemmelighedsfuld. Dagenes Ende vil opklare den. Kun Saameget synes klart, at denne Tid maa sammenlignes med Tiden fra den sidste Prophet, Malachias, indtil Herrens Fødsel. Ligesom hist det gamle Testamente var afsluttet og ingen Prophet optraadte ydermere, saaledes er nu den hele Skrift færdig og vi kunne ikke vente nye Inspirationer. Fremdeles ligesom hist Skriftudlægningen, Theologien havde sin Tid, saaledes har nu i lige Maade en Skriftudlægning sin Tid. Det gjælder for den kristne Kirke at fordybe sig mere og mere i det skrevne og færdige Guds Ord, uddrage stedse flere, dybere og fuldstændigere Sandheder deraf, indtil vi Alle kunne under aandelig Vært naa til Christi Fyldes modne Alder (Eph. 4, 13).

De inspirerede Skrifters Række er afsluttet, men nu og indtil Christi Dag vil der opstaa mange Skrifter af menneskeligt, blandet Indhold, Skrifter, der ligesom den gamle Pagts Apokrypher „ikke ere at holde lige med Guds Ord, men alligevel ere gode og nyttige at læse." Herhen høre alle fromme Kirkelæreres, Prædikanteres, Videnskabsmænds, selv Reformatorernes Skrifter. Skjønt staaende tilbage for den hellige Skrift, ere dog disse senere Bøger ikke at foragte. Selv Apostlene have anført Steder af gamle apokryphiske Bøger. Saaledes indeholder Rom. 1, 21—23 en Mindelse om Visdommens Bog Kap. 13—15. I Juda Brev v. 14 anføres ligeledes et Sted af et apokryphisk Skrift. Endog hedenske Forfattere anføres Ap. Gjern. 17, 28; Tit. 1, 12. Det paaligger os derfor til vor aandelige Vært i Erkjendelse ogsaa at tilegne os, hvad Godt der kan findes hos senere efterapostoliske Forfattere; kun saaledes, at vi altid stille Skriftordet øverst og lade det være den øverste Dommer og Rettesnor for al vor Kundskab.

Hvilken Anvendelse skulle vi, Lærere og Opdragere, gjøre af denne Lærdom? Megen. Jeg vil her udhæve en, som ligger nær.

Vi have med smaa Børn at gjøre. De skulle optugtes til at blive Mænd i Christo. Hvad der finder Sted med Menneskeheden i det Store, gjentager sig med hvert Barn.

Gjenfinde vi ikke her Tredelingen: Loven, Psalmerne og Propheterne?

Først og fremst maa Barnet vænnes til Lydighed mod Forældres og Læreres Befalinger. Dette er Loven. Men denne Lydighed er kun det ydre Bolværk om en indre Herlighed og Lykke. Det lydige Barn, som har den rette sønlige Ærefrygt, vil snart indvies i Hjemmets og det hele Barneforholds Lykke. Her maa imidlertid samtidigt gives Agt paa Barnets sandselige Natur. Barnet kan ligesom Jøderne paa Mose Tid endnu ikke ret fatte det rent Aandelige. Vent ikke af den barnlige Natur, hvad du fordrer af Manden. Et aandelig modent Barn er gjerne et sygeligt Barn, som dør ungt. Ligesom Jøderne maatte have et synligt Rige, et synligt Tempel, saaledes fæster Barnet sit Sind til noget Synligt, Nærværende. Det har sit synlige Hjem med et synligt Herskab, nemlig Fader og Moder, det har den hele Guds Skabning, Husdyrene, Træerne, Blomsterne paa Marken, Arbeidet paa Gaarden at glæde sig over, ligesom Jøderne skulde glæde sig over et Land, „der flød med Melk og Honning." — Efter Loven kom Psalmerne med

de dertil hørende Ordsprog, Betragtninger. Saa lad det da ikke blive med den blotte Lærdom, Tugt, Formaning, men opøv Barnet i selv at synge Guds Pris; øv det tillige efterhaanden i Selvtænkning, i med egne, frie Ord at udtrykke sit Hjertes Følelser, sine Betragtninger over hvad det i Sandhedens Lys har erfaret og oplevet. Derved grundlægges en Selvstændigheds Spire. Splittelsens Tid skal engang komme. Livets Omskiftelser medføre en Opløsning af de tidligere, hjemlige Forholde; Fader og Moder dø; Barnet maa sent eller tidligt ud paa egen Haand i den vide Verden. Dette kræver, at Barnet itide lærer at fæste Blikket paa det Tilkommende, det Usynlige. Hvad der er sagt om Propheterne, gjentager sig her. Jødernes inspirerede Mænd vidste, at den gamle hjemlige Samfundsorden skulde omstyrtes, Staden og Templet ødelægges og Folket føres ud i den vide Verden. Saa skulde da dette samme Folk itide opøves i at hige fra det Synlige, Nærværende, henimod det Usynlige, Tilkommende. Naar Barnet nogenlunde er tilvoxet, naar det nærmer sig Konfirmationsalderen, da maa du gjøre det stedse mere fortroligt med, at det har et andet Hjem, end det snevre Faderhus, at det skal ud i en vid Verden, fuld af Forvirring og uden Fodfæste for den, som ikke har sit Borgerskab i et Rige heroventil.. — Det sees under alt dette let, hvorledes Christi Person mere og mere vil forklares for Barnet, ligesom hist for Jøderne Spaadommene om Messias efterhaanden bleve klarere, dybere, bestemtere og aandeligere. Barnet har da gjennemgaaet en lignende Forskole, som engang Jøderne, rigtignok med den store Forandring i det Enkelte, som er en Selvfølge. Optugtet gjennem Lov, Psalmer, Prophetier er dets Sjæl bleven saavidt modnet, selvstændig og aandelig, at det kan indtræde som et eget Lem i Christi Menighed, og Skoletiden bør da være forbi. Vistnok føres det atter ind i en ny Skole, Livets Skole; men denne vedkommer ikke os. Det kommer nu under den usynlige, himmelske Læremesters Pleie.

Bekjendtgjørelser.

To Almueskolelærerposter ere ledige i Akerø Præstegjeld, den ene paa Gossen med 36 Ugers Skolehold og Kosthold in natura, den anden paa Otterøen med 32 Ugers Skolehold og Kostehold in natura. I alle Kredse, paa 1 nær paa Gossen, holdes Omgangsskole. Lavmaal af Løn er 1 Spd. 48 ß pr. Uge. Lærerne maa finde sig i de Forandringer, som muligens blive at foretage med Hensyn til Kredsreguleringen eller den aarlige Undervisningstid. Ansøgninger, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, indsendes inden Midten af August Maaned til Akerø Skolekommission pr. Molde i betalte Breve.

Akerø Præstegaard den 15de Juni 1865.

For Skolekommissionen:
Chr. Dick.

I Surendals Præstegjeld er 2 Skolelærerposter ledige. Lærerne undervise begge i 24 Uger aarligt. Lønnen er 1 Spd. 48 ß ugentlig og Kost in natura. Skolen holdes i leiede Lokaler. Begge Lærere have at finde sig i de Forandringer, som muligens maatte blive at foretage med Hensyn til Kredsinddelingen eller den aarlige Undervisningstid. Ansøgninger om disse Poster, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, bedes indsendte til Undertegnede inden 2 Maaneder fra Dato. Stiftsseminarister ønskes helst.

Surendals Præstegaard den 14de Juni 1865.

C. N. Bugge.

I Aafjords Præstegjeld er en Skolelærerpost ledig. Undervisningstiden er 32 Uger aarlig. Skolen holdes i 2 Kredse i leiet Lokale og i den 3die som Omgangsskole. Læreren nyder Kost og Herberge in natura der, hvor Skolen holdes. Lønnen er $1^1/_2$ Spdlr. pr. Uge, som betales med 20 Voger Havre = 10 Spdlr. og Resten i Penge.

Den ansættende Lærer maa finde sig i de Forandringer, der muligen kan blive foretaget med Kredsinddelingen og Undervisningstiden. Andragender om denne Post, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, kan inden 6 Uger fra Dato indsendes til Aafjords Skolekommission.

Aafjords Præstegaard den 19de Juni 1865.

T. Hemsen.

Bekjendtgjørelse.

I Stadsbygds Hovedsogn er fra 1ste Oktober d. A. en Lærerpost ledig ved en Kredsskole, bestaaende af en Dobbelt- og en Enkeltkreds, hver paa sin Side af den her $^1/_2$ Mil brede Throndhjems-Fjord, med 30 Ugers aarlig Undervisning og 45 Spdlr.s Løn. Indtil 12 Vog Byg hæves af Læreren som en Del af denne Løn beregnet til 60 ß pr. Vog. I begge Kredse er der faste leiede Kredsstuer, hvor Læreren nyder Forpleining in natura. Ansøgninger om Posten, bilagt med anbefalende Attester, tilstilles Undertegnede inden 1ste August førstkommende.

Stadsbygds Præstegaard den 15de Juni 1865.

N. Steen.

Ledig Førstelærerpost ved Malmø Skole i **Mandal**. Aarlig Løn 150 Spd. samt Bolig. Ansøgninger, stilede til Christianssands Biskop, oversendes Mandals Skolekommission inden 15de Juli 1865.

Ledig Lærerpost.

1 Kredsskolelærerpost er ledig i **Kleps** Præstegjeld under Jæderens Provsti fra 1ste August 1865, hvorom Andragender, stilede til Christianssands Stiftsdirektion og forsynede med Attester, kunne indsendes til Præstegjeldets Skolekommission i Løbet af 6 Uger. Til Posten er henlagt 2de Skolekredse med faste Skolelokaler og tilsammen 30 Ugers Skoletid; men hvis det skulde blive fornødent, maa Læreren være villig til at holde nogle Ugers Omgangsskole paa en i den ene Skolekreds beliggende Gaard. Lønnen er 1 Spd. pr. Skoleuge, og Kostholdsgodtgjørelsen erlægges ugentlig med respektive 112 ß og 98 ß.

Kleps Præstegaard den 10de Juni 1865.

John Moses.

Stifts-Lærermødet i Flekkefjord

vil blive afholdt Tirsdag og Onsdag den 25de og 26de Juli førstkommende. Lærerne paa Mødestedet ville velvilligt sørge for at tinge billigt og hyggeligt Herberge for Deltagerne.

Christianssand, i Lærerforeningen den 23de Juni 1865.

Aasm. Nilssen. A. Pedersen. Aug. Abrahamson *).

---

*) Underskrifterne til Indbydelsen i Nr. 17, Side 136 skulde været trykte saaledes som her; men den Form, de havde i Manuskriptet, nødte baade Sætter og Korrektør at give dem hin Skikkelse. Feilen bedes nu rettet. Sammen hermed rettes ogsaa i Nr. 18 Følgende: Side 140 skal Linie 30 f. n. tilføies: 24 Sept.: Ant. Joh. Fall, fra Asker Sem., til Lærer i Romedal. S. 140 L. 8 f. n. staar Storstad, læs Stadstad. S. 143 L. 1 f. o.: 693, læs 623. L. 6 f. o.: 697, læs 692. L. 10: 1295, læs 1245.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 10de Juli 1865. | Nr. 20.

Enkelte Træk af Skrivekunstens Historie *).

Meddelt af S. M. Krognæss.

„Uden nøjagtigt Kjendskab til den historiske Udvikling kan man ikke grundigen lære hverken en Kunst eller en Videnskab."

Dr. Jakobi.

Skrivekunsten, den vigtigste og nyttigste af alle Kunster, tæller sine Aner fra Menneskeslægtens første Tider. Oprindelig er den ikke fremtraadt som Bogstavskrift men i Tegn og Billeder. Allerede hos de efter Babels Forstyrring nydannede Folkeslag finder man Tegn og Billedskrift. Herom bære de Indskrifter, der forefindes saavel i Ægypten som i andre Lande, Vidnesbyrd. Saaledes gives der paa Esmaralderklippen ved Orinoko en Indskrift i Tegn, som ligne de gamle kinesiske Figurer. Disse Tegn, der ere udhugne i Klippen 80 Fod højt over Nutidens Vandflade, forestille Orme, Fugle og desl. Paa Spørgsmaal om, hvorledes denne Skrift kunde blive anbragt paa en saadan Højde, svare Indbyggerne: „Det har vore Fædre skrevet i de store Vandes Tid, da Floden naaede didop." Og dette sige de med en Vished som om de selv havde været Vidner dertil. Sagnet er dog ikke ganske uden Interesse. Disse Folk opbevare og levere i Almindelighed sine Fædres Traditioner med mere Troskab end andre af Jordens Folkeslag. En anden — endnu tydelig — Indskrift findes paa Hongbjerget i den kinesiske Provinds Setschuen. Den er 6 Tommer lang og skal være indhugget Aar 2189 før Kristus eller 600 Aar før Abraham. Man har i Konfuci Værk en nøjagtig Afskrift af disse Tegn, saa der kan anstilles en Sammenligning mellem baade de Skrifttegn, som benyttedes før Abrahams Tid, og dem, som brugtes 550 Aar før Kristus, saavelsom med dem, der nu anvendes. Kinesernes ældste Skrifttegn var Billeder. Ihvorvel disse for en hurtigere Skrivnings Skyld have i Tidens Løb faaet en noget bekvemmere Form, ere de dog saa ubehjælpelige, at der behøves flere Aar for at lære læse dem. Der gives flere Hundrede saadanne Billeder. Hertil kommer en hel Mængde større og mindre Streger, som betegne Tingens særskilte Egenskaber, Forholde og Vilkaar. Dette medfører, at et og samme Tegn ofte har en forskjellig Betydning og maa studeres særskilt. Aldeles forskjellig fra denne Slags Skrift ere de ægyptiske Skrifttegn, Hieroglyferne, som bestaar af Billeder, der danne symbolske Tegn for de tilsvarende Begreber. Af disse Tegn dan-

*) Efter Skolvännen.

nedes der allerede tidlig Lydtegn, hvoraf man, saaledes som Tilfældet er med Bogstaverne, kunde danne Ord. Yngre end begge disse Skriftarter er den babyloniske og endnu yngre er den persiske Kileskrift, der senere er bleven til Bogstavskrift. Over den første kan, uagtet engelske, franske og tydske Lærde sysselsætte sig med at studere den, endnu ingen bestemt Forklaring gives. Derimod har man fundet Rede i de gammelkinesiske Ordtegn og i de ægyptiske Hieroglyfer. I en af Ægyptens Klippegrave ser man paa en Afbildning 10 fremmede Mænd af hvid Ansigtsfarve med Skjæg og iført Hyrdedragt. De staa ved Siden af sine Asener. Andre sees forsynede med Klubber og Slynger, og atter andre med Piber og Harper. En Sekretær tæller dem og antegner deres Navne. Dette Billede fremstiller Josefs Brødres Indvandring i Ægypten. Blandt Relieferne (ophøiet Billedhuggerarbejde) paa det Palads, som Kong Sisak byggede i Thebe, ser man Kongen afbildet staaende i sin Krigsvogn og slæbende efter sig 30 af ham besejrede Nationers Konger, for at lægge dem under hans Afguders Fødder. Hver af disse Konger bærer ved en hieroglyfisk Indskrift i sit Skjold Navnet paa sin Nation, og iblandt disse findes: „Juda Malak“ d. e. Kongen af Juda.

Den ægyptiske Billedskrift er tre Slags: hieroglyfisk, hikratisk og demotisk, hvoraf de to førstnævnte benyttes til Indskrifter paa Obelisker Monumenter, Templers Vægge og Gravsteder; den sidstnævnte fandt derimod sin Anvendelse i det borgerlige Liv — især paa de af Papyrusværten forfærdigede Skriftruller. Ogsaa hos Ebræerne fandtes dette Skriftmateriale; men det blev formedelst sin Kostbarhed senere tilbagetrængt af det af Skind dannede Pergament. Et endnu billigere Skrivemateriale fik man af Daddelpalmens og nogle andre Palmetræarters Blade, hvorpaa man skrev med en Jerngriffel. Dette er endnu brugeligt i Asiens og Afrikas Skoler. Utvivlsomt var dette Materiale brugt ogsaa af Israeliterne; thi det ægyptiske Papir faldt dem sandsynligvis altfor dyrt. Apostlerne skrev imidlertid mest paa ægyptisk Papir og Pergament. Med det sidstnævnte var Paulus stedse forsynet (2 Tim. 4, 13). Skrivepennene bleve skaarne af Rør. Disse forekomme endnu i Orienten, og den ægyptiske Papyrusplante fandt Dr. Schubert voxende vildt ved Jordan.

Bogstavernes (Lydtegnenes) Opfindelse samt utvivlsomt ogsaa deres Inddeling i Vokaler og Konsonanter tilskrives Fønicieren Taut. Dette Navn er til Halvten fabelagtigt, men det maa alligevel ikke forvexles med Ægypternes Gud Thot. Man ved intet Andet om Betegnelsesmaaden førend Skrivekunsten blev opfunden end at den bestod i Tegn og Billeder, og at en vis Taut fra Sidon, hvem Grækerne kaldte Kadmus (Østerlænding), først skal have ført Bogstaverne fra Kanaan til Grækenland. Det er da højst sandsynligt, at denne Kadmus var en af de Flygtninge, som undveg de i Kanaan indrykkende Israeliter, og som havde lært denne Kunst af Nogen i Israel. Thi hos Israeliterne var der ikke med Hensyn til Kunst og Videnskab den Hemmelighedsfuldhed som hos Ægyptens Præstekaste, saa nok en Gibeonit let kunde af en Præst have faaet lære læse og skrive førend han tog Flugten til Tyrus eller Sidon. „Saaledes maatte Lovens Tavler, som Moses modtog af Guds Haand, ogsaa være den første Læsetabel, hvorved Menneskeheden annammede Bogstavernes guddommelige Kunst.“

Hos alle de her nævnte Folk, undtagen hos Israeliterne, tilhørte

Skrivekunsten udelukkende Præster og Magier, som ogsaa forstod at beholde den i lange Aarrækker for sig alene. Hos Grækerne var det noget friere; alligevel var det blot Lærde og mere dannede Folk, som kunde faa lære at skrive. Romerne brugte Metalplader, der vare overstrøgne med Vox og glattedes. Paa disse blev der skrevet med en Jernstift (stilus), hvis ene Ende var spids og den anden forsynet med en flad Knap. Naar den med den spidse Ende af Griffelen fuldskrevne Tavle skulde benyttes igjen, glattede man Voxet med Griffelens anden Ende eller Knappen. Fra dette latinske Ord „stilus“ (ↄ: Griffel, Skriftstift) nedstammer vort Udtryk „Stil“, der dels bruges om Skrifter („religiøs Stil“) dels om en Forfatters ejendommelige Skrivemaade.

For at Kristendommen kunde vinde Udbredelse var Skrivekunsten aldeles nødvendig. De fleste af Apostlene vare ikke blot fortrolige med denne Kunst, men endog flittige til at bruge den. Ikke nok med, at Evangeliet gjorde den, der annammede det, til en ny Skabning, men det øvede ogsaa en mægtig Indflydelse paa sine Bekjenderes hele Dannelse. Evangelierne og Brevene vare ikke skrevne for Enkelte; de skulde læses af Mange; derfor maatte de forfleres i Afskrifter. Kristendommen selv blev saaledes en mægtig Løftestang for Skrivekunsten og bidrog meget til dens almindelige Udbredelse.

Efter Klostrenes Opkomst vandrede dog Skrivekunsten ind i den tillukkede Selle. Her dreves den haandværksmæssigt af Munkene. Udenfor øvedes den ikke af Andre end Bisper og Præster. Munkene skreve for Penge og lode sig godt betale for sit Arbejde. Bøger — ja hele Bibliotheker fordobledes paa den Maade. Mangen Videnskabens Skat blev imidlertid derved gjemt og overleveret til Efterverdenen.

Vendes saa Blikket paa Norden, sees det, at vore Fædre meget tidlig kjendte Skrivekunsten og brugte den, uagtet den bestod af ufuldstændige Tegn. Sigge Fridulfsson (Odin) førte den hid fra Sydeuropa. De Skrivetegn kaldes Runer og brugtes i Tydskland af Præster og Munke lige til Karl den Stores Tid. Denne Monark, der lærte at skrive først da han var bleven voxen, ansaa det ikke under sin Værdighed at skaffe Kunsten en videre Udbredelse. I de af ham grundlagde Skoler maatte ialfald de Riges og Fornemmes Sønner lære at skrive. Derved vandt denne Kunst Indgang i Fyrsters, Hertugers, Grevers og Andres Huse, og derfra forplantede den sig videre, og den blev nu til ganske anden Nytte, end da den laa indmuret i Klostrene. Nu ilede den raskt fremad paa sin Vej til Folket. Karl den Store samlede om sig saadanne Lærde, som vare Mestere i denne Kunst. Historieskrivere og Sekretærer, Ministre og Raad hos andre Fyrster, saavelsom Embeds- og Bestillingsmænd maatte være hjemme i Skrivekunsten, dersom de ikke vilde miste sine Embeder.

Ikke længe efter vandt Skrivekunsten en endnu mægtigere Løftestang i Middelalderens dannede Kjøbmandsstand. Og den Omstændighed, at man fremfor alt maatte kunne skrive, virkede til, at de i Klostrene i det 13de og 14de Aarhundrede oprettede Skoler øvede en ikke ringe Indflydelse i formuende Borgeres, Haandværkeres og Kunstneres Huse. Derimod maa man sige, at i de mange efter Reformationen grundlagde Almueskoler blev der ikke drevet saaledes paa denne Kunst, som man skulde have ventet. Den blev brugt kun til Enkeltes Fornøjelse. Lige ind i Begyndelsen af vort Aarhundrede betragtedes den som en ligegyldig Sag. Og endnu mindes vist mange Lærere, hvorledes Flere

har betragtet Skriveøvelsen som mindre ønskelig eller fornøden, ja at den endog har — især for Kvinder — været aldeles forbudt. Nu er dog imidlertid Ingen udelukket fra at kunne faa lære at skrive. Øvelsen i den Kunst er ved Lov endog paalagt Folk som en Pligt.

Literære Efterretninger.

Udtog af Dr. **Erich Pontoppidans Forklaring** (Udgaven af 1843 med en Del Forandringer) ved **H. U. Sverdrup**, Sognepræst til Balestrand. Kristiania 1864. (Slutning fra Nr. 2). — Som rimeligt er, vil Læreforskjellen mellem de forskjellige Udtog især komme tilsyne i den vigtige 3die Artikel. Her viser det sig da allerklarest, hvorledes Sverdrups Udgave, som før bemærket, slutter sig i Formen til den omarbeidede, i Læren til den ældre. — Den omarb.s Svar paa Sp. om, hvorledes den hellige Skrift vidner, at den Hellig-Aand er sand Gud, er beholdt. Svarets Udvidelse og de flere Bibelsteder vil strax erkjendes som Forbedring. Overgangen til Aandens Naadevirkning ved at omtale hans Virksomhed før Christus kom til Verden, hans Sendelse paa Pintsefesten og Forudsigelsen herom, hvilken Overgang S. har beholdt efter den omarbeidede, er ligeledes paa rette Sted. Definitionen paa Kaldelsen i den omarb. og i S.s maa foretrækkes for den ældre. Den ældre siger: „At han ved sit Ord rører Menneskenes Hjerter og især ved Evangelium aabenbarer dem sin Naade." De andre: „Han vækker vore Hjerter til Syndens Erkjendelse og indbyder os til at antage Guds Naade i Christo." „Røre" er ikke saa betegnende som „vække." „Aabenbare sin Naade" hører mere til Oplysningen. Rigtigere: indbyde. „Røre" er for lidet, „aabenbare" er for meget. Større Klarhed bliver det ogsaa ved som den omarbeidede og S. udtrykkelig at henføre Vækkelsen til Loven, Indbydelsen til Evangeliet. Modstanden mod Kaldet er klarest greiet i S.s ved de 2 saakaldte Spørgsmaal om hvem og om Aarsagen. Omvendelsen bliver i den ældre ikke her videre omspurgt, hvilket først gjøres under 4de Part. Rigtigere dog allerede her at omhandle det blandt Aandens Naadevirkninger. Den fuldstændigere Besked om Forskjellen mellem menneskelig Lærdom og guddommelig Oplysning, som gives i den ældre, synes mig derimod at burde foretrækkes for den kortere i den omarb., som S. har beholdt. Oplysningen er ellers i den omarbeidede og i S.s indskrænket til Evangeliets Sandheder, hvilket vistnok her efter Sammenhængen maa ske. Men forresten maa dog Oplysningen gjælde de guddommelige Sandheder i det Hele. — Her omhandles nu hos S. ligesom i den omarb. Troen, saa Retfærdiggjørelsen, saa Gjenfødelsen, saa Helliggjørelsen. Denne Orden er den bibelsk rigtige og den klareste. Den ældre derimod spørger nu først om Helliggjørelsen, om Gjenfødelsen, saa om Troen, Retfærdiggjørelsen og saa om den daglige Fornyelse. — At den nu efter Oplysningen uden Overgang spørger om Helliggjørelsen kommer vel deraf, at den nøie slutter sig til Ordene og Ordenen i Luthers Forklaring til 3die Artikel: kalde, oplyse, helliggjøre og opholde. Naar man mærker sig, hvad Svaret i den ældre, Sp. 370, ogsaa siger, at Ordet „Helliggjørelse" bruges i en videre og i en indskrænket Betydning, ligger ikke her nogen Strid mellem de forskjellige Udgaver, men vist er det, at „Helliggjørelse" allerofteſt bru-

ges i den indskrænkede Betydning af den daglige Fornyelse og altsaa først maa omspørges efter Gjenfødelsen. — Vanskeligere kunde det synes med Ordenen mellem Gjenfødelse og Tro. Den ældre fremstiller Troen som Frugt af Gjenfødelsen, den omarb. og S.s fremstiller Gjenfødelsen som Frugt af Troen (S. Sp. 371 og 368: Hvad Gavn o. s. v. Han bliver ved den retfærdiggjort, gjenfødt o. s. v.). Hvoraf denne Forskjel og hvad er ret? Overalt i Skriften saavelsom i vore Bekjendelsesskrifter læres, at i og med Troen skabes det nye Liv, Troen gjenføder. Men er der da nogen virkelig Læreforskjel? Forskjellen i Fremstillingen kommer vistnok væsentlig kun deraf, at Ordet „Gjenfødelse" i den ældre er brugt i videre Betydning, ogsaa om Opvækkelsen og Omvendelsen (se Sp. 371), hvormed ogsaa Gjenfødelsen maa siges begyndt. Den omarbeidede derimod tænker ved Gjenfødelse paa Hjertets videregaaende Forandring ved og efter den besiddende Tro, Gjenfødelsen saa at sige i en mere fremadskreden Form. Retfærdiggjørelsen maa ogsaa nødvendig gaa foran Gjenfødelsen, naar man for Tanken skal sætte det ud fra hinanden, skjønt de i Virkeligheden ei kunne skilles ad men falde sammen. Rigtigst er det, efter min Mening, at sætte og omhandle Troen foran baade Retfærdiggjørelsen og Gjenfødelsen. Sp. 370—376 i den ældre Forklaring bør altsaa tages efter Talen om Retfærdiggjørelsen, det er, efter Sp. 387 og saa derefter fortsætte med Sp. 388 om Fornyelsen. Selve Definitionen paa Troen og Retfærdiggjørelsen er forresten lige i alle Forklaringer, den første lidt fyldigere i den omarb. og S.s. I Forbindelse med Retfærdiggjørelsen bør, som i den omarbeidede og S.s, strax omhandles Syndsforladelsen, (der jo kun er det negative Udtryk for det, som ved „Retfærdiggjørelsen" er udtrykt positivt), men vistnok maa da (som i den omarbeidede og S.s) Syndsforladelsen ogsaa behandles siden i Betydning af den daglige Syndsforladelse. Ved Definitionen paa „Gjenfødelsen" har S. beholdt Svaret i den omarbeidede, dog med Tillægget: „at han tager Bolig i vort Hjerte", et Tillæg, som maa bifaldes. Gjenfødelsen betegnes derved tydeligere som hørende til den „iboende Naade", til Forskjel fra den forudgaaende „forekommende Naade." Ved Angivelsen af den Forandring, som sker ved Gjenfødelsen, svarer alle 3 Udgaver omtrent ens, et Bevis paa, at der i Realiteten ikke er Strid mellem dem angaaende Gjenfødelsens Væsen. Det fyldigere Svar og de flere Bibelsteder er ogsaa her en Vinding fremfor den gamle. Paa det saameget omstridte Spørgsmaal om Gjenfødelsens Midler svares i S.s: „Hos smaa Børn virkes den af Vand og Aand i Daabens Sakramente, men hos dem, der ere faldne fra sin Daabs Naade og Gjenfødelses Stand, tillige ved Guds Ord." Svaret maa siges at være meget heldigt, som ægte luthersk og bibelsk. Svaret giver Daaben Sit og Ordet Sit, antyder ved Ordet „tillige" at Daaben heller ikke for den Frafaldne har tabt sin Kraft, paa samme Tid som Tillægget „og Gjenfødelses Stand" antyder, at Daaben for den Frafaldne har tabt sin saliggjørende Virkning, at altsaa den Frafaldne har ophørt at være gjenfødt og maa atter fødes igjen for at blive salig. Alle Lutheranere maa forenes om Svaret; de, som endnu ville foretrække Svaret i den omarbeidede, kan kun være de udprægede Grundtvigianere, og de, som vilde foretrække Svaret i den ældre, gjøre sig ialfald mistænkte for at ville benægte Daabens blivende Kraft. Nærmere at indlade sig paa Bevis for Svarets Rigtighed og Fortrinlighed vilde naturligvis føre os for vidt. Sagen har været saa

grundig behandlet, at Enhver, som vil, maa kunne opgjøre sin Mening. Jeg for min Del maa sige, at S.s Svar paa dette Spørgsmaal er Noget af det Heldigste og Ønskeligste ved Bogen og en væsentlig Grund til ivrig at ønske Bogens Autorisation samt at den i Skolerne maatte komme til at fortrænge begge de andre Udgaver. At have ren og tydelig Lære i dette saa vigtige Punkt er af overmaade stor Betydning. — I Forbindelse med Helliggjørelsen omhandles hos S. efter den omarbeidede den Christnes daglige Omgjængelse, de sande gode Gjerninger, deres Fornødenhed o. s. v., hvilket naturligvis her er paa rette Sted og er et Fortrin fremfor den ældre. I Definitionen paa Opholdelsen slutter S. sig til den ældre, hvorved det uheldige og for Mistydninger og Misbrug ialfald let udsatte Svar i den omarbeidede er forkastet. — Paa Spørgsmaalet om Kirken svares i S.s ordlydende efter den augsburgske Konfession: Kirken er de Helliges eller sande Troendes Forsamling, i hvilken Guds Ord forkyndes rent og Sakramenterne forvaltes rettelig. At Definitionen er luthersk, kan altsaa ikke være Strid underkastet. Denne Definition fastholdes ogsaa siden, medens Svaret paa Spørgsmaal 409 „Bruges Ordet „Kirke" altid kun om Samfundet af de Troende?" gjør opmærksom paa, at „Kirke" ogsaa bruges i en videre Forstand, om Samlingen af alle dem, som ere døbte med den christelige Daab o. s. v. Herved er alle Sider kommen til sin Ret, og det paa en saa klar og grei Maade, at det synes mig ikke at burde være Spørgsmaal om S.s Udgaves Fortrinlighed fremfor de 2 andre ogsaa i dette Stykke. Den ældre Forklaring definerer ogsaa Kirken først som den egentlige Kirke og skilner derpaa i Spørgsmaal 402 uden videre mellem den synlige og den usynlige Kirke. Tydeligere og mere udviklet er den hele Fremstilling hos S. Den omarbeidede kjender derimod kun til Kirken i een Betydning, Kirken som det udvortes synlige Samfund, vistnok med 2 Slags Lemmer. Nærmere at paavise det Skrift- og Konfessionsstridige (saavelsom det Skadelige) i saaledes ensidigt at definere og betragte Kirken fra den ene, udvortes, synlige Side, vilde her føre os for vidt. Sp. 413 om at udstøde de aabenbar Ugudelige og Vantroe af Kirken, og Sp. 417 er ogsaa en Vinding ved S.s. — Overgangen til Kjødets Opstandelse gjøres i den omarbeidede saaledes: Naar fuldkommes Menneskets Helliggjørelse? Ved Kjødets Opstandelse. Hos S. saaledes Sp. 426: Hvor kommer den Troende hen efter Døden? Hans Sjæl gaar hjem til Herren og hviler i saligt Samfund med ham fra al sin Strid og Møie. Sp. 427: Er da de Troendes Forløsning fuldkommen ved Døden? Nei, dette sker først ved Kjødets Opstandelse. Skjønt ingen forstandig Læser, ved at se, at her er Tale om de Troende, og hvad der i Sp. 426 er sagt om disses Tilstand efter Døden før Opstandelsen, vil kunne udlægge dette sem vildfarende Lære om Tilstanden efter Døden, saa er dog dette gjort ved Formen af Sp. 427. Jeg hørte nemlig, strax efter at Bogen var udkommen, følgende Samtale berettet af den ene Vedkommende: A.: Nu, hvorledes liker du den nye Forklaring? B.: Jo, meget godt. A.: Ja, hvis du liker Læren om Omvendelse efter Døden. B.: Hvor er da det lært? A.: Jo, det staar, at Forløsningen ikke er fuldkommen før ved Opstandelsen. B. søgte at gjøre ham tydelig, at her kun var Tale om de Troende, og at der, da vi bestaa af Legeme og Sjæl, maa siges, at den Troendes Forløsning ikke er fuldkommen før ogsaa Legemet er forherliget ved Opstandelsen. A. vedblev Sit og dette Spørgsmaal var ham nok til at

forkaste hele Bogen, skjønt han forresten syntes godt om den. A. hørte nu vistnok til en mod alle „nye Bøger" ualmindelig mistænkelig Retning (den omarbeidede Forklaring har opskræmt Mange og i visse Henseender med Rette vist dem Nødvendigheden og Forpligtelsen til at have et vaagent Øie ligeoverfor det Nye), men — bedst er det ganske at afskjære al Anledning ogsaa for ond og ugrundet Mistanke. Jeg skulde derfor ønske og foreslaa dette Spørgsmaal omformet noget, maaske saaledes: Er da de Troendes fuldkomne Herliggjørelse indtraadt allerede ved Døden? Det kunde kanske interessere at høre, hvorledes den hannoveranske Katechismus (der foranledigede „Katechismusstriden") har Overgangen: Naar blive vi endelig forløste fra al Kjødets Svaghed? Paa den yderste Dag, da den Hellig-Aand fuldender sit Værk paa os og optager os fra Guds Kirkes Naadesstand paa Jorden til den himmelske Menigheds Æresstand. Hvorledes lyder Bekjendelsen derom? Jeg tror Kjødets Opstandelse og et evigt Liv. Efter Talen om den yderste Dag og den legemlige Død spørges videre: Hvor ere de Dødes Sjæle indtil den yderste Dag? De Retfærdiges Sjæle ere hos Christo i Guds Haand og ingen Plage rører dem; men de Ugudeliges Sjæle gaa til sit Sted og blive bevarede til den store Dags Dom. — Om de øvrige Parter er ikke Meget at sige. Overensstemmelsen er større. S. slutter sig til den omarbeidede Forklarings fuldstændigere Udvikling i de enkelte Bønner, hvilket er at foretrække for den gamles undertiden altfor korte. Se f. Ex. 4de Bøn. Ogsaa i 4de Part slutter S. sig væsentlig til den omarbeidede. Spørgsmaalet om det gamle Testamentes Sakramenter er i begge udeladt. Sp. 568 i den omarbeidede er udeladt. Ved Svaret om Konfirmationen er tilføiet en kort og god Forklaring. Den ældre Forklarings Udvikling om Omvendelsen har i de 2 andre rigtigere sin Plads under 3die Artikel; her henvises kun dertil. Spørgsmaalet: „Hvad betegner Daaben med Vand?" er bedre end den gamles: „Hvad betyder Daaben?" Ved Behandlingen af 5te Part er ingen egentlig Forskjel. Den gamle Forklarings Spørgsmaal om den reformerte Opfattelse er i de 2 andre udeladt som ubetimelig. Ordenen: 1) hvad Sakramentet er, 2) hvem der bør bruge det, 3) hvad det gavner, 4) den værdige Beredelse samt Forholdet under og efter Nydelsen, er beholdt af S. efter den omarbeidede. Sp. 581—583 i den gamle har en uheldig Plads. Talen om hvad vi skulle gjøre, naar vi æde Christi Legeme og drikke hans Blod bør, som vedkommende Forholdet *under* Nydelsen, have sin Plads imod Slutningen, *efter*, ikke *før* Talen om den værdige Beredelse og Selvprøvelsen. — Efter alt dette kan jeg for min Del ikke Andet end afgjort og ubetinget foretrække Sverdrups Udgave for de 2 andre, og maa — helst da med nogen Forandring i de enkelte faa paapegede Punkter — inderlig ønske, at Bogen maatte faa kirkelig Autorisation og almindelig Indførelse paa Skolerne. Jeg tror, *Meget* vilde være vundet derved. Bogen har ren Lærdom, bibelsk og luthersk, Udviklingen er fuldstændig og klar, Formen ret. Alle dogmatiske Mangler ere afhjulpne, ligesom ogsaa det Savn af en fuldstændigere, og tildels klarere og med flere Bibelsteder ledsagede Udvikling, som man maa føle ved Brugen af den ældre Forklaring. Bogen være hjertelig anbefalet til alle Læreres nærmere Betragtning, men fremfor Alt til Herren vor Guds naadige Velbehag og til Optagelse i Hans Riges Tjeneste iblandt os.

Ant. Høyer.

Bekjendtgjørelser.

I Tranø Præstegjeld i Senjen ere 2 Lærerposter ledige, som ønskes besatte inden 1ste Oktober d. A. Den ene Post er tillagt 32—40 Skoleuger, den anden 24—32. Lønnen er 2 Spd. for Skoleugen samt Kost og Herberge i Skoletiden. Skolen holdes i leiede Stuer. Ansøgninger, stilede til Tromsø Stiftsdirektion, indsendes til Tranø Sognepræst pr. Kløvens Postaabneri inden Midten af August Maaned.

Tranø Præstegaard den 9de Juni 1865.

B. Kokk.

Ledig Lærerpost.

1 Kredsskolelærerpost er ledig i Kleps Præstegjeld under Jæderens Provsti fra 1ste August 1865, hvorom Andragender, stilede til Christianssands Stiftsdirektion og forsynede med Attester, kunne indsendes til Præstegjeldets Skolekommission i Løbet af 6 Uger. Til Posten er henlagt 2de Skolekredse med faste Skolelokaler og tilsammen 30 Ugers Skoletid; men hvis det skulde blive fornødent, maa Læreren være villig til at holde nogle Ugers Omgangsskole paa en i den ene Skolekreds beliggende Gaard. Lønnen er 1 Spd. pr. Skoleuge, og Kostholdsgodtgjørelsen erlægges ugentlig med respektive 112 ß og 98 ß.

Kleps Præstegaard den 16de Juni 1865.

John Moses.

---

4 a 5 Lærerposter ere ledige ved Almueskolen i Sirdals Præstegjeld. Undervisningstiden er omtrent 24 Uger. Løn 100 Skilling ugentlig og Kostholdi natura. Man henvende sig til Sirdals Skolekommission ved Flekkefjord.

I Aafjords Præstegjeld er en Skolelærerpost ledig. Undervisningstiden er 32 Uger aarlig. Skolen holdes i 2 Kredse i leiet Lokale og i den 3die som Omgangsskole. Læreren nyder Kost og Herberge in natura der, hvor Skolen holdes. Lønnen er $1\frac{1}{2}$ Spdlr. pr. Uge, som betales med 20 Voger Havre = 10 Spdlr. og Resten i Penge.

Den ansættende Lærer maa finde sig i de Forandringer, der muligen kan blive foretaget med Kredsinddelingen og Undervisningstiden. Andragender om denne Post, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, kan inden 6 Uger fra Dato indsendes til Aafjords Skolekommission.

Aafjords Præstegaard den 19de Juni 1865.

T. Hemsen.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 20de Juli 1865. | Nr. 21.

Et Indtryk af den nye Læsebog.

Af E. F. B. Horn.

En udførligere Anmeldelse af den nye Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet vil vistnok endnu have sine store Vanskeligheder. Dertil er Bogen for vidtløftig og Indførelsen af samme en saa ny Sag, at man neppe paa Forhaand uden tilstrækkelige Erfaringer kan opgjøre sig nogen Mening om dens Tjenlighed i alle Dele. Da jeg imidlertid nu netop har gjennemgaaet den med Seminariets Elever, kan jeg altid meddele det Indtryk jeg tilslut har faaet af den som Helt betragtet.

Jeg maa da sige, at den i det Hele paa mig har gjort Indtrykket af noget Stort og Rigt. Det kan ikke slaa feil, at den, hvor den annammes uden Fordom, i mange Maader maa kunne udvide og frigjøre Sind og Hjerte. Jeg mindedes, hvad der staar skrevet om Salomo (1 Kong. 4, 29. 33. 34): „Og Gud gav Salomo Visdom og saare megen Forstand og et udbredt Hjerte, som Sand ved Havets Bred . . . og han talede om Træerne fra Cederen paa Libanon indtil Isoppen, som udvoxer af Væggen, og han talede om Dyrene og om Fuglene og om de krybende Dyr og om Fiskene." Ikke et trangt, snevert Hjerte, der kun rummede, hvad der angik eget timelige eller evige Vel, men ret et „udbredt" Hjerte, et omfattende Sind, et Øie, der aabner sig for Alt, hvad der rører sig i Livet, for Guds hele store Skabergjerning, og føler for, lever med denne Skabning, havde Gud altsaa givet Salomo. Hvor gavnligt er det ikke, at der ogsaa skjænkes os en saadan Visdom, et saadant udbredt Hjerte! Skal det Liv, som ved Guds Ord er os indplantet, ikke forkrøbles i Væxten ved at indelukkes i et trangt Rum, saa maa det ogsaa faa Leilighed til at udfolde sig. Se til Træet paa Marken, hvorledes det udskyder sine Grene til alle Kanter, hvorledes dets mange tusinde Blade folde sig saa bredt og vidt ud som muligt for at ikke et eneste af dem skal gaa Glip af Solens Skin og Luftens Aande. Saaledes ere ogsaa vi, der tilhøre Aandens usynlige Rige, saavidt der gives os Adgang dertil, henviste til at bruge baade Øine og Øren, ikke sidde dorske og sløve, grublende kun over vort Eget, men skue opmærksomt om os paa alle Kanter, fornemme hvert Solstreif, hvert Vindpust, kjende de evige Love, hvorefter Gud styrer Alt, betragte Alt, hvad der omgiver os fra Cederen til Isoppen og fornemme dets Liv, kjende Menneskets Historie gjennem alle Tider, Menneskehjertets mangehaande Udfoldelser og vexlende Tilstande, vi, „som alle ere af eet Blod." Alt dette maatte jeg mindes under Bogens Læsning. Og paa denne Maade forklarer jeg ogsaa den rige Afvexling af Stof i Bogen. Det

er godt til sin Tid, at man øver sig i Stadighed og Opmærksomhed paa et Enkelt. Men det hører ogsaa til, at man til andre Tider tænker paa Livets og Naturens store Mangfoldighed og Forskjellighed. Gud har ikke gjort to Græsstraa aldeles ens; tusinde forskjellige Former og Farver møde os. I Aandens Verden kommer det Samme fore. Menneskehjerterne ere jo saa forskjellige i de forskjellige Tidsaldere, Levealdere, Nationer. Man maa ikke tænke sig, at det var rigtigst, om Alle bleve akkurat lige, om Smaabørn f. Ex. tænkte og ræsonnerede ganske som Voxne, Kvinder ganske som Mænd. Jeg maa tænke paa, hvad Propheten saa smukt siger om det gjenoprettede Jerusalem, hvilket han skuede i Aanden (Sach. 8, 4 ff.): „Saa sagde den Herre Zebaoth: Der skal endnu sidde gamle Mænd og gamle Kvinder paa Jerusalems Gader, og den Mand, som haver sin Stav i sin Haand for sine Dages Mangfoldigheds Skyld. Og Stadens Gader skal fyldes med unge Drenge og unge Piger, som lege paa dens Gader.“ Hvilket rigt, mangefarvet, yndigt Billede er ikke dette! Hver Livsalder — fra den tørre, erfarne Olding til det legende Barn — har sin Plads i Guds hellige Stad. Nu, da jeg havde gjennemgaaet Læsebogen, følte jeg mig omtrent tilmode, som om jeg havde gjennemvandret hine Jerusalems Gader. Her findes Sysselsætttlse for alle Aldere, Læsestof saa forstandsmæssig tørt, at kun „Oldingen med Stav i Haand“ med ret Frugt kan læse det, f. Ex. Velstandslæren i 3die Del; fremdeles Stof af saa barnligt Indhold, at det kunde ret vel glæde „de unge Drenge og Piger, som lege paa Gaderne“, saasom Smaafortællinger, Eventyr, Skildringer af Husdyrenes Liv og Skik, smaa Digte.

Efter dette Indtryk kan jeg ikke i Læsebogen se en blot Skolebog. Den er en Bog for hele Livet. Man vil umuligt paa Skolen kunne gjennemlæse mere end en liden Del af den, heller ikke vil man kunne forstaa mere. Men det er ikke saa ilde. Begynd med Bogen paa Skolen og fortsæt med Læsningen gjennem dit hele Liv. Hvorfor skulle vi lukke vor Læsebog igjen paa samme Dag som vi lukke Skoledøren i efter os? Meget mere skal Bogen være et Bindeled mellem Livet og Skolen, mellem „Folkehjemmet og Folkeskolen.“ Fortsæt kun med den, saalænge du lever. Du vil altid finde noget Nyt at tænke over, selv om du maatte læse det Gamle op igjen og atter op igjen.

Det er især to Læregjenstande, hvormed Læsebogen beskjæftiger sig, nemlig Naturlære og Historie i Forbindelse med Jordbeskrivelse. Begge disse, især Naturlæren, sees at være behandlet med megen Omhu og Dygtighed. Imidlertid er det ogsaa paa dette Felt, at Anker have reist sig mod Bogen. Forskjellige have fundet, at disse Fags Forhold til det Christelige ikke er kommen klart tilsyne, at snarere Børnenes christelige Begreber ville forvirres under Læsningen. Man har saaledes ment, at den bibelske Lære om Skabningens Forbandelse ikke kommer til sin Ret. I dets Sted er den hele Natur fremstillet som noget Lyst og Herligt. Jeg vil søge at opklare denne Sag.

Efter Syndefaldet, ved hvilket Guds Tjener, Mennesket, oprørte sig mod sin Herre og Skaber, blev Mennesket ogsaa straffet paa den Maade, at Jorden, Menneskets Tjener og Underordnede, paa en lignende Maade skulde vise sig gjenstridig og oprørsk mod sin Herre, Mennesket. Mennesket havde været gjenstridigt mod Gud. Nu skulde Naturen være gjenstridig mod Mennesket. „Den skulde bære Torne og Tidsler“, saa at Mennesket ikke letvindt, men „med Kummer“ skulde æde af Jordens

Grøde og „i sit Ansigts Sved.“ Et lignende uvilligt Forhold skulde ogsaa opstaa mellem Dyrene og Mennesket. Ingen fri Lydighed, men „Frygt og Rædsel“ skulde besjæle dem (1 Moseb. 9, 2). Med List eller Magt skulde de betvinges, tæmmes, fanges. Mennesket blev vistnok straffet paa en endnu langt dybere og haardere Maade end denne; men her tale vi kun om Naturens Forbandelse og den bestod da efter Skriftens Vidnesbyrd i Ovenanførte. Vi kunne vistnok tilføie, at ligesom den hele Natur oprørte sig mod sin Herre, Mennesket, saaledes skede der ogsaa et Oprør inden Naturen selv, saa at det ene Dyr begyndte grusomt at forfølge det andet; alskens Uorden og Forstyrrelse indtraadte. Man kan slutte saaledes ved at betragte Esaias 65, 25. Paa den anden Side maa man vide, at det er ikke denne villieløse og ansvarsløse Natur selv, som er bleven ond eller syndig. Den er bleven forbandet ikke for sin egen Skyld, men „for Menneskets Skyld“ (1 Moseb. 3, 17). Den har ikke selv syndet, kan derfor ikke selv kaldes fordærvet eller ond i sit indre Væsen, som Tilfældet er med Mennesket. Meget mere er Forbandelsen et ydre Tryk, som er den paalagt. I sig selv er den ikke ond; tvertimod „sukker“ den, som Paulus siger i Rom. 8, 22, under et Onde, som ikke er dens eget, og som den derfor gjerne vil blive befriet fra. Det syndige Menneske sukker slet ikke under Syndebyrden. Tvertimod elsker det Synden, finder sig endog vel under Synden; thi det har gjort Synden til egen, fri Eiendom. Anderledes den villieløse Skabning, Naturen, Dyrene, Planterne. Forbandelsen, Ondet er dem paatrykt og de ville derfor gjerne være befriede. Nu vide vi Alle, at Christus har løskjøbt os og dermed den hele Natur fra Forbandelsen. Eftersom hans Aand gjenføder Mennesket og hans Rige udbredes, vil efterhaanden det gamle skjønne Forhold vende tilbage. Naturen, som under Hedenskabet forekom Mennesket som en mørk, fiendsk Magt, hvem det endog i sin Skræk tilbad, saa at det gjorde sig Billeder af Fugle, Firføddede, Orme (Rom. 1, 23), vil i Christendommens Lys afsløre sit indre Væsen. Mennesket vil faa opladte Øine til at se, hvorledes Skabningen i sit Inderste ikke er en ond, frygtelig Magt, men i sit Væsen „god“ (1 Tim. 4, 4). Det vil faa opladte Øren til at fornemme det Smertenssuk, som den hele Natur opløfter til Skaberen, for at blive befriet fra en Forbandelse, som den ikke ved egen Skyld har paadraget sig. Saaledes vil det fiendtlige, mørke, hedenske Forhold mellem Mennesket og Naturen allerede hernede efterhaanden ophøre, eftersom Christendommen løser Forbandelsen. Den Fromme ser derfor i Skabningen Guds herlige Værk. (Ps. 8; 19; 104; 147; Hjob 37; 38; 39; 40)! En Del af Forbandelsen maa allerede være borttaget derved, at Mennesket i Troens Lys ser, hvad Skabningen i sig selv er. Derved vil jo en inderligere Tilnærmelse og Forstaaelse kunne mere og mere opstaa. Endnu er vistnok ikke den hele Forbandelse løst; det vil først ske ved Dagenes Ende. Men hvormeget er ikke vundet og vindes ikke dagligt derved, at vi komme ud af Hedendommens mørke og fortvivlede Opfatelse af Skabningen som en Mennesket fiendsk, ond Magt, hvem det frygtede og i sin Rædsel tilbad og vilde forsone ved Offere!

Jeg tror derfor, at det netop er en christelig Sag at gjøre Folket vel bekjendt med Naturen. Det er ganske rigtigt, naar det i Læsebogen hedder om den stakkels Padde, „at den ikke er styg.“ Det er vel ganske vist, at ogsaa Padden lider under den fælles Forbandelse, men det er ikke dens Skyld; ogsaa den sukker under Forkrænkelighedens Tryk.

Saalænge jeg hovedsageligt dvæler ved Forestillingen om, at Padden er styg, da tænker jeg som en Hedning. Men er jeg en Christen, da tilkommer det mig at se dybere i Tingen, erkjende, at det kun er Mennesket som i sig selv er ondt og stygt paa Grund af Synden, men at den øvrige Natur og Skabning i sig selv er god, men kun „styg" og forkrænkelig for Menneskets Skyld. Istedetfor at forøge vor Skyld ved at fjerne Skabningen end mere fra os, skulle vi meget mere gjøre Ondt godt igjen ved at bringe den nærmere til os, overse dens „Stygheb" og glæde os i dens inderste, endnu dog ufordærvede Godhed og Herlighed.

At Læsebogen indeholder en Mængde verdenshistorisk Stof, finder jeg ligeledes ganske i sin Orden. Verdenshistorien er jo den store, brede Dal, hvorigjennem den hellige Historie som en Elv slynger sig i mangfoldige Svingninger. Ingen vil ret kunne forstaa det Historiske i Christendommen, som ikke kjender Verdenshistorien. Der gives vistnok mange fromme Christne, som maa undvære et Kjendskab til Verdenshistorien. Nu, de kunne alligevel være godt hjulpne. Men den, hvem Gud skjænker Adgang til et nøiere Bekjendtskab med den hele store Verdenskrønike, han vil kunne gjøre et dybere Indblik i Guds Styrelse og Veie med Menneskene. Hvormegen Historie indeholder ikke den hellige Skrift! Lader os for en Gangs Skyld tænke os, at al Kundskab i Verdenshistorie ophørte i Christendommen. Følgen vilde da være den, at man heller ikke forstod den hellige Historie; og hvad man ikke har nogensomhelst Greie paa, det kaster man bort. Christendommen bliver da tilsidst, istedetfor en levende historisk Strøm, til en tør, stillestaaende Moral, en mat Lov uden Evangelium. Der omtales i Verdenshistorien mangen Daad, som just ikke tiltaler os eller skal opfordre til Efterligning; andre Bedrifter betragte vi med blandede Følelser. Men alle bør de kjendes. Vi bør jo i det Hele taget kjende Menneskelivet og Menneskehjertet i alle dets Skikkelser og Omvexlinger; thi dette Liv, dette Hjerte er jo den Jordbund, hvori den himmelske Sæd, Guds Ord, skal saaes og bære Frugt.

Skole-Efterretninger.

Tromsø. (Korresp.) Den 15de Januar var for Tromsø Seminariums Lærere og Elever en saare kjærkommen Dag. Den nye Seminariebygning var saavidt færdig, at den for en Del kunde tages i Brug. Lærere som Elever imødesaa med Længsel Stunden, da man kunde forlade det gamle Rede. Da den 15de var bleven bestemt til Flyttedag, og man i Anledning heraf samme Dag fik „Maanedslov", saa tog Eleverne strax om Morgenen fat paa Flytningen. Den 17de blev første Undervisningsdag i den nye Bygning. Lærere og Elever havde vistnok ønsket sig Dagen i det Ydre fremhævet som en særegen Festdag, og Indtrædelsen i den nye Anstalt ledsaget med en høitidelig Indvielse; men dette kunde paa Grund af Omstændighederne ikke lade sig gjøre (alle Værelser ere endda ikke fuldt færdige). Man glemte dog alligevel ikke at takke ham, som er alle gode Gavers Giver, og som ogsaa i denne Gjerning havde havt Haanden med og ladet Enkeltmands og Statsstyrelses Tanke og Beslutning komme til Udførelse, saa at Lærere og Ele-

ver nu kunde begynde at aande og arbeide inden den nye Bygnings hyggelige Vægge.

Den nye Seminariebygning er opført i Nærheden af den gamle i den nordre Ende af Byen; men ligger ganske affondret fra denne paa et indkjøbt flere Maal stort Jordstykke. Façaden vender mod Syd med Økonombygningen paa høire og Bestyrerboligen, naar denne bliver opført, paa venstre Fløi. Hovedbygningen er 39 Alen lang, 22 Alen bred og 13 Alen høi. Den indeholder 16 Beboelsesværelser for Eleverne, 1 Bibliothek- og 1 Sygeværelse, 2de Klasseværelser samt 1 Festivitetslokale. Kubikindholdet af hvert Beboelsesværelse er 1800 Kubikfod og hvert Læseværelse 3600 Kubikfod. 3 Elever bo sammen paa hvert Værelse, hvor de have hver sin Seng, Stol og et Bord, og lade til at have det ret koseligt. For Tiden har man ogsaa en særdeles dygtig Økonom, der skaffer Eleverne sund og nærende Kost, saa de, i Sammenligning med hvorledes man havde det for en 5 a 6 Aar tilbage, maa siges at leve som Herremænd. Tilstrækkelig Anledning til Bevægelse har man nu ogsaa. Hver Klasse har 2de Timers ugentlig Gymnastik i 9 Maaneder, samt i foregaaende Aar tvende Maaneders Exercitie, nemlig i Juni og September. I Svømmeøvelse og særlig Rifleskydning gaves ogsaa Undervisning i Sommerens Løb *). I det Ydre kan der saaledes, tykkes mig, ikke være synderligt mere at ønske. Bestyrelsens Opfatning af, hvorledes Eleverne ved en offentlig Anstalt bør have det, er ogsaa ganske anderledes nu end forhen; thi med al Agtelse for Seminariets første Bestyrelse hersteds kan man ikke holde den tilgode dens Opfatning af, hvorledes Elevernes økonomiske Kaar burde være. Man maa virkelig forundre sig over, at ikke Flere ere blevne helseløse, end skeet er, under den forrige Ordning. Tænker man sig 4—5 Elever boende sammen i et Værelse med et Kubikindhold af 1000—1050 Kubikfod, belyst ved et Fag Vinduer bestaaende af 4 ikke synderlig store Ruder, maa man nok indrømme, at Opholdet i disse knappe Rum i Forbindelse med yderst daarlig Kost maatte virke nedbrydende paa Sjæl og Legeme. At mange af Eleverne ofte hindredes i længere Tid fra at deltage i Undervisningen, var naturlig. Saa maa da enhver Skolens Ven glæde sig nu, da det har vundet frem til en Ordning for Eleverne, der kan være for disse tjenlig, samt det Offentlige værdig.

Da det maaske kunde interessere En og Anden at høre lidt om Forholdene før Seminariets Flytning fra Trondenæs i Aaret 1842, skal jeg hidsætte noget af, hvad forhenværende Seminariebestyrer Darre — senere Biskop — skriver derom i en Indberetning til Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet:

„Den egentlige Seminariebygning, der efter Sigende skal være henved 200 Aar gammel, og som ved oftere Flytning desuden maa antages at være bleven end mere brøstfældig, er omtrent 18 Alen lang, $7^5/_8$ Alen bred og $5^1/_4$ Alen høi. Heri findes a) 1 Undervisningsværelse, $7^5/_8$ Alen i Firkant og $3^1/_4$ Alen høit med 4 Fag Vinduer, hvis Gulv

---

*) Da Vaabenøvelserne foretoges paa Byens Grund og man saaledes ikke havde faaet løsne Skud, og Eleverne lod til at have Lyst at „lugte Krudt", foretog man ved Øvelsernes Slutning en liden Feltmanøvre, hvorunder begge Klasser forsøgte „Ild i Kjæde og Bajonetanfald" imod hinanden. Under Affyngelse af nogle Nationalsange vendte man atter tilbage til Øvelsespladsen og udraabte der et „Leve" for Seminariets Lærere og Elever.

Inds.

og Loft er i den sletteste Tilstand, og i hvilket Bjelkerne desuden ere saa svage, at man kan befrygte, at Loftet maa engang falde ned; b) en liden Stue med 2 Fag Vinduer, $7^1/_4$ Alen bred, $5^3/_8$ Alen lang, som er Opholdssted for den ved Seminariet ansatte Opsynskone; c) en Forgang, $5^1/_4$ Alen lang og 3 Alen bred, hvorfra en Trappestige fører op til et Tagkammer; d) 1 Kjøkken, 5 Alen langt og $4^5/_8$ Alen bredt med 1 Fag Vinduer. Her skal Seminaristernes og Tilsynskonens Fødemidler kunne tilberedes. Paa Tagkammeret, der paa den ene Side er 2 Alen fra Gulvet til Taget og paa den anden Side $1^3/_4$ Alen, findes, foruden en Afdeling i Midten, hvor en Del Kister med Seminaristernes Madvarer o. s. v. ere opstablede, 2de Afdelinger, i hvilke Seminaristerne sove i Sengesteder, og Sengeklæderne ere af den Beskaffenhed, at mangen Betler maaske vilde tage i Betænkning at sove i samme. Naturligvis er Stanken, foraarsaget ved Uddunstninger og opbevarede Fødemidler, høist modbydelig. Det er sagt og uimodsagt, at Eleverne her maa føre Kamp med Rotter, og at Sneen om Vinteren oftere maa skuffes ud af Lofterne." — — „Da Seminaristerne langtfra kunne finde Plads i den egentlige Seminariebygning, har man til Ophold for enkelte Elever samt til Sygeværelse seet sig nødsaget til at leie en Kirkestue, Almuen tilhørende, for 4 Spd. aarlig. Her maa Eleverne om Søndagene og ved flere andre Leiligheder dele Plads med den kirkesøgende Almue."

Med Undervisningen var det ogsaa vistnok mangen Gang misligt for Eleverne, da der under en Vakance ikke saa let kunde erholdes nogen midlertidig Lærer. Dette fremgaar ogsaa af en Skrivelse til førnævnte Departement om Seminariets Tilstand og Virksomhed i Aaret 1837. Provst og Sognepræst Kildal var Seminariets første Bestyrer dersteds; men da Provst Kildal afgik ved Døden d. 11te August 1837, blev Trondenæs Præsteembedes Bestyrelse og tillige Sognepræstens Funktion som Bestyrer og Førstelærer ved Seminariet overdraget til Sognepræst Kvale i Kvæfjord. Undervisningen blev saaledes besørget af ham i Forening med Andenlæreren Nils Gundersen*); men som boende $1^1/_2$ Mil fra Trondenæs Seminarium kunde Sognepræst Kvale kun en og anden Gang besørge Undervisningen, saameget mere som der, foruden hans eget Embedes Bestyrelse, tillige paahvilede ham Bestyrelsen af Trondenæs vidtløftige Præsteembede. Fra Begyndelsen af 1838 blev Undervisningen besørget paa samme Maade og ved samme Lærere som i den sidste Halvdel af foregaaende Aar, indtil Tredielærer Alsings Ankomst i Marts Maaned, da denne foruden sine egne Fag tillige overtog Førstelærerens og besørgede da i Forening med Andenlærer Gundersen Undervisningen indtil den nye Bestyrer ankom.

— **Tønsberg** havde, siger „Tønsbergeren", i første Halvdel af for. Aarh. 1 Skole, en Latinskole, som engang bestod af 3 Klasser. Den nedlagdes

---

*) Gundersen var født 8de November 1771 i Thanens Præstegjeld. Som født af finske Forældre var han ved sit Modersmaal fra først af hindret fra at kunne forhverve sig nogen videre Dannelse. Imidlertid tildrog han sig i sine yngre Aar den i Aaret 1824 som Sognepræst til Trondenæs afdøde Provst Kildals Opmærksomhed under sammes Ansættelse som Missionær i Finmarken, og ved Provstens Veiledning lykkedes det Gundersen at erhverve sig Indsigt i de første Grunde for Undervisningen i Almueskolen. Efterat han i 35 Aar havde virket som Lærer blandt Finnerne i Maasø Præstegjeld, blev han i Aaret 1824 ansat som Andenlærer ved Seminariet, i hvilken Stilling han arbeidede i 15 Aar. I Aaret 1839 (?) erholdt han paa Andragende naadigst Afsked i en Alder af $67^1/_4$ Aar. Indf.

1740 eller rettere overgik til en „offentlig dansk Regne- og Skriveskole." Men allerede længe før den Tid havde nævnte Latinskole kun været en dansk Skole; først i Aaret 1740 blev dens Overgang kundgjort ved et kongl. Reskript, hvori Rektoren, som da var Enelærer, blev udnævnt til Kordegn og Skolelærer. Elevantallet paa den Tid kan maaske kunne anslaaes til 20 a 30. Nu derimod har Byen 1) 1 Borgerskole med 7 Lærere, af hvilke Førstelæreren og Bestyreren tillige er Kateket, 4 Kandidater og 2 Seminarister. Elevantallet varierer i Aarets Løb mellem 140 og 150, ved forrige Aars Udgang 144. Lønningerne ved Skolen er for Kandidaternes Vedkommende, Bestyreren indbefattet, 300 Spd., og for Seminaristerne 216 Spd. aarlig. 2) 1 Almueskole med 4 Lærere og 1 Lærerinde, af hvilke Bestyreren tillige er Klokker og Andenlærer Kantor. En Andenlærerpost blev oprettet mellem Aarene 1830—1840, en Tredielærerpost 1852, en Fjerdelærerpost 1860, en Lærerindepost 1863. I 1864 besøgtes Almueskolen af 450 Børn.

Almueskolen er inddelt i 8 etaarige opadstigende Klasser eller egentlig kun 7, da den ene som Sinkeklasse gaar ud af den opadstigende Rækkefølge. Disse Klasser, der søge Skolen hveranden Dag, ere fælles for Gutter og Piger, og der kommer altsaa 3 Skoledage paa hvert Barn om Ugen.

Indtil Aaret 1856, da en ny Almueskolebygning toges i Brug, havde saavel Almue- som Borgerskolen Lokale i den nævnte Borgerskolebygning. I den nye Almueskolebygning er der indrettet 5 Læseværelser, af hvilke de 3 da toges i Brug for Almueskolen. Efter Lærerindepostens Oprettelse ere nu alle Læseværelser tagne i Brug, saa at der ved en ny Lærers Ansættelse ikke er andet at vælge imellem, end enten at bygge eller leie Lokale eller indføre Eftermiddagsundervisning.

Af offentlige Pigeskoler, tilsvarende Borgerskolen, findes ingen; derimod er der 4 private Skoler, af hvilke 2 udelukkende for Piger, med et samlet Elevantal af omtrent 134. 3 af disse bestyres af Damer, den 4de — en Eftermiddagsskole — af 2de af Byens Lærere, assisteret af en Lærerinde i Haandgjerning. Tilsammen sysselsætte de 6 Lærerinder og 3 Lærere.

Ved for. Aars Udgang vare de skolesøgende Børns Antal i Borgerskolen 144, i Almueskolen 377 og i Privatskolerne 134, tilsammen 655 Børn. Endnu kan hertil føies tvende Skoler, nemlig Haandgjerningsskolen og Søndagsskolen, begge oprettede og bekostede af „Selskabet for Byens Vel" og under Ledelse af sammes Direktion. I den første arbeider en fast ansat Lærerinde, velvillig assisteret af flere af Byens Damer, i den anden 2de af Almueskolens Lærere, om Vinteren fra Kl. 1—4 Eftermiddag og om Sommeren fra Kl. 6—9 Formiddag. Haandgjerningsskolen besøges især og næsten udelukkende af Pigebørn fra Almueskolen, medens Søndagsskolen søger sine Elever fornemmelig blandt Haandværkslærlingerne.

— I **Kristiania** Stifts vestre Distrikt var i **1861** Skolekassens Indtægt (Skillinger ikke medtagne i dette Uddrag): I Gudbrandsdalens Provsti 2,875 Spd., hvoraf blev udbetalt til Lærerløn 1,869 Spd.; i Valders do. 3,012 Spd. — 1,274 Spd.; i Thotens do. 5,914 Spd. — 2,316 Spd.; i Hadelands do. 6,202 Spd. — 2,861 Spd.; i Kongsbergs do. 8,945 Spd. — 5,070 Spd.; i Drammens do. (Asker undtagen) 3,349 Spd. — 1,739 Spd.; i Nordre Jarlsbergs do. 3,449 Spd. — 2,098 Spd.; i Søndre Jarlsbergs do. 4,794 Spd. — 1,997 Spd.; i Laurviks do. 4,473 Spd. — 2,470 Spd.; i Bamble do. 3,163 Spd.

— 2,386 Spd., og i Nedre Thelemarkens do. 2,351 Spd. — 1,571 Spd. I disse Provstier vare 21,165 Børn underviste i Fastskole; 124 veiledede i Gymnastik. Af Lærerne vare 258 ansatte ved Fastskoler.

Bekjendtgjørelser.

En Skolelærerpost

er ledig i Øiers Hovedsogn. Undervisningstiden er 30 Uger i 2 faste Kredsskoler fra Oktober til Mai. Lønnen er 60 Spd. med frit Logis og Kost paa Skolestedet. Andragender tilstilles Øiers Skolekommission inden 24de August, og Posten tiltrædes ved Begyndelsen af Oktober.

I Aafjords Præstegjeld er en Skolelærerpost ledig. Undervisningstiden er 32 Uger aarlig. Skolen holdes i 2 Kredse i leiet Lokale og i den 3die som Omgangsskole. Læreren nyder Kost og Herberge in natura der, hvor Skolen holdes. Lønnen er $1^1/_2$ Spdlr. pr. Uge, som betales med 20 Voger Havre = 10 Spdlr. og Resten i Penge.

Den ansættende Lærer maa finde sig i de Forandringer, der muligen kan blive foretaget med Kredsinddelingen og Undervisningstiden. Andragender om denne Post, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, kan inden 6 Uger fra Dato indsendes til Aafjords Skolekommission.

Aafjords Præstegaard den 19de Juni 1865.

T. Hemsen.

Ledig Lærerpost.

1 Kredsskolelærerpost er ledig i Kleps Præstegjeld under Jæderens Provsti fra 1ste August 1865, hvorom Andragender, stilede til Christianssands Stiftsdirektion og forsynede med Attester, kunne indsendes til Præstegjeldets Skolekommission i Løbet af 6 Uger. Til Posten er henlagt 2de Skolekredse med faste Skolelokaler og tilsammen 30 Ugers Skoletid; men hvis det skulde blive fornødent, maa Læreren være villig til at holde nogle Ugers Omgangsskole paa en i den ene Skolekreds beliggende Gaard. Lønnen er 1 Spd. pr. Skoleuge, og Kostholdsgodtgjørelsen erlægges ugentlig med respektive 112 ß og 98 ß.

Kleps Præstegaard den 16de Juni 1865.

John Moses.

En Skolelærerpost er ledig i Kors Sogn, Grytens Præstegjeld i Romsdalen. Undervisningstiden er 28 Uger, Lønnen $1^1/_2$ Spd. pr. Uge foruden Kosthold in natura. Skolen holdes i 3 Kredse med leiede Lokaler. Kredsinddelingen vil muligens blive forandret og Skoletiden forlænget. Der er Udsigt til at Lærerposten med Tiden vil blive forenet med Kirkesangertjenesten ved Kors Kirke. Andragender, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger til Grytens Skolekommission.

Grytens Præstegaard den 10de Juli 1865.

Ant. Høyer.

Fra 18de Oktober d. A. er der ledig:

a) i Bjellands Sogn 1 Omgangsskolelærerpost.
b) i Grinnems do. 2de do.
c) i Finslands do. 2de do.

Undervisningstid 24 Uger. Løn 100 Skilling Ugen med Tillæg: i Bjellands Sogn af 5 Spd. og i Finslands rimeligvis af 10 Spd. for Aaret for hver Lærer. Ansøgningstid 4 Uger fra 20de Juli.

Andvord.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 1ste August 1865. | Nr. 22.

Lovforslag til en Pensionsindretning for Almueskolelærere og deres Enker.

(Indsendt).

Romsdals Skolelærerforening fattede paa et i forrige Aar afholdt Møde Beslutning om, at en Kommittee skulde nedsættes for at udarbeide Lovforslag til en Pensionsindretning for Almueskolelærere og deres Enker i den Hensigt, at samme skulde forelægges første Storthing. Denne Kommittees Forslag vedtoges paa Møde, afholdt af ovennævnte Forening den 6te og 7de Juni sidstleden, og lyder som følger:

§ 1. Til Oprettelse af en Pensionskasse for samtlige ved Almueskolen fast ansatte Lærere og deres Enker, overensstemmende med Lov af 20de August 1821 § 5 Litr. c, har enhver fast ansat Lærer og Kirkesanger fra 1866 Aars Begyndelse en Gang for alle i 3 Aar at erlægge (høist) 3 Procent af sine faste Indtægter, hvortil Kostholdsgodtgjørelse, Lærerjord, Godtgjørelse for Lys og Brænde eller Skolernes Renholdelse ei bliver at regne.

§ 2. For de i Byer eller Ladesteder ansatte Lærere bliver $^1/_4$ af Lønnen at fratrække førend Beregningen sker. Kirkesangerindtægter blive at tage med. Som Regel for Størrelsen af de enkelte Læreres Løn blive de i det sidste Aar gjennem Skolekommissionerne til Stiftsdirektionerne afgivne Opgaver at lægge til Grund.

§ 3. Pengene erlægges i 6 halvaarlige Terminer gjennem vedkommende Skolekommission, der baade er ansvarlig for Bidragenes rigtige Erlæggelse og pligtig at gjøre det fornødne Forskud for samtlige fast ansatte Lærere i Skolekommunen. Det staar denne frit for enten at erlægge Beløbet paa en Gang eller efter den i § 1 givne Regel.

§ 4. Pengene sendes til Stiftsdirektionen, der har at modtage for det hele Stift og oversende samme til Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, som efter endt fuld Udbetaling har at meddele hver enkelt Skolekommune Kvittering.

§ 5. Ved første Termins Erlæggelse har Skolekommissionen at ledsage Bidragene med en Fortegnelse over samtlige fast ansatte Lærere i Skolekommunen med Angivelse af hver Lærers fulde Navn, Alder og Tjenestetid, hvilken Fortegnelse senere gjennemgaaes af Skoledirektøren og endelig indføres paa sit Sted i Indretningens Hovedbog, hvor hver Lærer har sit eget Folium.

§ 6. Af de saaledes indkomne Penge dannes et Pensionsfond under Navn: „Pensionskasse for Almueskolelærere og deres Enker", og hvoraf enhver Lærer og hans Enke er berettiget at nyde Pension til sin

Død. Dennes Størrelse bliver at bestemme af den bevilgende Statsmagt i Lighed med gjældende Regler for andre Statens Tjenere.

§ 7. Efter samme Regel som i § 1 anført har enhver ny ansat Lærer ved Almueskolen fra 1866 Aars Begyndelse ved Modtagelsen af sin Bestalling at erlægge (høist) 3 Procent i 3 Aar af sin faste Løn, der af Skolekommissionen indsendes til Stiftsdirektionen. Ligeledes har enhver Lærer, der befordres til en ny bedre Post, at erlægge (høist) 3 Procent af det Beløb, hvormed Indtægterne ved denne ere større end ved den Bestilling, han før indehavde. I begge Tilfælde gjælde Bestemmelserne i §§ 1, 2 og 3.

§ 8. Af denne Pensionskasse bliver fra 1869 Aars Begyndelse alle nye Pensioner til afgaaende Lærere ved Almueskolen og deres Enker at udrede, hvormed der fortsættes, indtil samtlige af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond pensionerede Lærere og Lærerenker ved Døden ere afgaaede, og samtlige Pensioner til aftraadte Lærere og deres Enker ere overtagne af Pensionskassen. For at sætte denne istand dertil, har Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond en Gang for alle at afgive det dertil udfordrende Beløb af sine Midler. I Mangel deraf har den bevilgende Myndighed for hver Budgettermin at bevilge det dertil Fornødne.

§ 9. Ethvert Indskud til Indretningen bliver at lægge til Kapitalen i saa lang Tid, som udkræves for at Indretningen kan blive istand til at udrede alle Pensioner, vedkommende Almueskolen. Indretningens rentebærende Midler gjøres frugtbringende og sikkres paa samme Maade, som for Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond er bestemt, til hvilken Indretning Pensionskassen udgjør en Underafdeling i Lighed med det nordlandske Kirke- og Skolefond samt Enkesædefondet.

§ 10. Vil en Lærer erlægge det dobbelte Beløb enten paa en Gang eller overensstemmende med Bestemmelserne i § 3, bliver han berettiget til $\frac{1}{3}$ større Pension end den efter § 6 bestemte, om han erlægger samme i en Alder under 40 Aar og $\frac{1}{4}$ om han erlægger samme i en Alder under 50 Aar. For de Lærere, der ved denne Lovs Emaneren ere saa gamle, at de ikke kunde nyde godt af denne Bestemmelse, rykkes Aldersgrændsen op til 45 og 55 Aar. Efter den Alder har ingen Lærer Ret til at erlægge frivillige Indskud til Pensionskassen. Af den ved et saadant Indskud erhvervede Ret til forhøiet Pension nyder Enken samme Ret som Manden. For de frivillige Indskud har Skolekommunen ingen Forpligtelser; dog bliver enhver saadan Indskyder at meddele Kvittering.

§ 11. Skulde Pensionskassen blive Eier af skjænkede Midler, blive Renterne af disse fortrinsvis at anvende enten til forøget Pension for Lærere, der i sær Grad have gjort sig fortjente af Almueskolen eller Folkedannelsen, eller som ved Overanstrængelse have faaet en saa svækket Helbred, at de i en yngre Alder have maattet forlade Skolens Tjeneste, eller endelig til Enker med mange uforsørgede Børn.

§ 12. Afgaar en Lærer inden de i § 1 bestemte 3 Aar ere omme, nyder dog han eller hans Enke den samme Ret som de, der have erlagt det fulde Indskud.

§ 13. Forsaavidt værende eller vordende fast ansatte Lærerinder i Almueskolen ønske at indtræde i Indretningen, saa skal Adgang dertil staa dem aaben paa de i denne Lov givne Betingelser og med de i samme bestemte Rettigheder.

§ 14. Ved denne Lov bortfalde ikke de Forpligtelser, Kommunerne have til at pensionere aftraadte Lærere.

§ 15. Viser Erfaring, at et Regulativ til Sagens videre Ordning er nødvendig, bliver et saadant at udfærdige af Kongen.

Skole-Efterretninger.

Ved **Hvideseids Seminarium** blev fra 24de April til 1ste Mai 1865 afholdt Dimissionsexamen med Seminariets 26 Elever, der samtlige bestode Prøven og bleve dimitterede. Examen holdtes i Overvær af Provsten i øvre Thelemarkens vestfjeldske Provsti, Teisner, og Seminariets Forstander, Sognepræst Knutzen, der begge deltoge i Censuren. Den havde følgende Udfald. Meget duelig fik: Aslak Olsen Smedal (Silgjord), Olaf Knutsen Kramvigen (Rouland), Tarje Tollefsen Bjørge (Silgjord), Gunnar Mikkelsen Opsund (Hvideseid) og Gisle Olsen Torvekjøn (Rouland). Duelig fik: Harald Olsen Lia (Gransherred), Olaf Bjørgulfsen Vaaksli (Vinje), Anund Anundsen Mostøl, Tarje Olsen Aaseland og Olaf Olsen Brattestaa (Mo), John Gundersen Midgarden (Moland), Anund Bjørnsen Langeli (Vinje), Olaf Thorgrimsen Hærstad (Moland), Knut Knutsen Svanejord (Hvideseid), Olaf Taraldsen Ramsvand og Gjermund Gundersen Veum (Moland), Tollef Olsen Bækhus (Vinje), Saamund Saamundsen Sandland (Hvideseid), Olaf Halvorsen Berdal (Vinje), Søren Olsen Bratsberg (Hjertdal), Eivind Bjørnsen Ometvedt (Vinje), Eivind Osmundsen Groven (Laurdal), Guttorm Torjussen Omli (Hvideseid), Olaf Aslaksen Lien (Vinje), Stener Svenungsen Kollebu (Hvideseid) samt Peder Vraalsen Hæknene (Moland).

Undervisningsgjenstandene ere: Troeslære, Bibellæsning, Bibelhistorie, Kirkehistorie, Methodik og Kateketik (theoretisk og praktisk), Sjælelære, Modersmaalet (mundtlig og skriftlig), Historie, Geografi, Naturkundskab, Regning, Skrivning, Tegning, Sang og Gymnastik. Undervisningskurset er 62 Uger, fordelte paa 2 Aar, men der andrages for Tiden om 1 Maaneds Forøgelse af den aarlige Undervisningstid, ligesaavel som om Ansættelse af en ny Lærer, for at kunne faa aarlig Optagelse og Dimission. Anstalten, der er oprettet i 1819 og saaledes er det ældste af Landets Seminarier, er siden 1859 forenet med en Realklasse, der har omtrent 20 Elever. Seminariets Lærerpersonale er for Tiden, foruden Bestyreren, Realklassens og Øvelsesskolens Lærere, hvilke 2 sidste fungere som Faglærere. **W. Hesselberg.**

— Til Opførelsen af det i for. Nr. omtalte **Tromsø** nye Seminarium blev allerførst bevilget 16,000 Spd. (Bygningerne 14,500 Spd., Tomt 1000 Spd., Inventarium 500 Spd.). Denne Sum har ikke vist sig tilstrækkelig, hvorfor ved Kirkedepartementets Forestilling endvidere 3000 Spd. er forskudsvis udredet til Bygningsarbejdets Fortsættelse. Til dets Fuldendelse vil rimeligvis Storthinget bevilge det Fornødne. Seminariets Bestyrer og dets Andenlærer skulle have fri Familjebekvemmelighed i Seminariebygningen.

— **Kristiania.** Til Afslutning af den i dette Blads 3die Aarg. Side 59 og 60 givne tabellariske Udsigt over Landets Skolevæsen hidsættes Følgende:

Provstier.	De skolepligtige Børns Antal. 1828	1836	Fastskolelærernes Antal. 1826	1836	Fastskolelærernes Løn. 1826		1836		Omgangsskolelærernes Antal 1826	1836	Omgangsskolelærernes Løn. 1826		1836	
Kristiania Stift.					Spd.	ß	Spd.	ß			Spd.	ß	Spd.	ß
Nedre Borgesyssel	2051	2170	3	4	—	—	—	—	21	24	414.	48	517.	—
Øvre do. . .	1927	2494	—	1	—	—	6.	—	31	30	680.	—	681.	—
Mellem do. . .	2361	3028	—	1	—	—	20.	—	32	32	513.	—	596.	—
Vestre do. . .	2251	2676	3	3	—	—	—	—	19	21	426.	—	511.	—
Nedre Romerike .	2717	3899	1	2	—	—	—	—	29	33	626.	48	730.	48
Øvre do., Solør	6740	8964	7	6	256.	—	253.	80	69	78	1731.	—	1950.	48
Østerdalen	2624	3187	6	7	145.	—	171.	—	35	37	713.	—	687.	60
Hedemarken . . .	4307	4847	—	2	—	—	20.	—	35	38	802.	96	894.	—
Hadeland	5043	5695	4	7	145.	—	305.	—	47	46	760.	31	940.	39
Thoten-Valders .	5423	6297	4	5	—	—	—	—	60	56	733.	35	845.	—
Gudbrandsdalen	5701	6626	1	3	—	—	—	—	51	55	857.	66	1005.	68
Kongsberg	3658	5100	12	16	481.	—	509.	40	46	53	980.	—	1143.	—
Nedre Thelemarken	—	6207	11	12	—	—	28.	—	64	73	710.	—	1023.	—
											126 T. Havre		33 Td. Havre.	
Jarlsberg	—	4359	4	6	43.	8	75.	—	37	38	1043.	—	1092.	—
Drammen	—	2498	6	8	410.	—	548.	14	18	20	614.	—	689.	—
Laurvik	—	2399	3	4	118.	—	203.	31	31	28	579.	96	591.	103
Kr.nia Stiftsprsti	1200	1413	2	2	240.	—	334.	—	6	6	300.	—	300.	—
Kristiania Stift	46003	71859	67	89	1838.	—	2473.	45	631	668	12484.	60	14197.	6
											126 T. Havre		33 Td. Havre.	

Hermed kan sammenlignes Tilstanden i 1861 i samme Stift:

Provstier.	Skolekredse.	Fastskoler.	Omgangsskoler.	Skolekassens samtlige Udgifter.		Skolepligtige Børns Antal.	Antal Lærere: Examiner.	Uexaminer.	Lavmaal af Løn for Skoleugen.		Kostholdsgodtgjørelse i Penge for Skoleugen.		Antal Lærere med Tjenestetid 7—15 Aar.	Do. over 15 Aar.	Antal Lærere, som tillige ere Kirkesangere.
				Spd.	ß				Spd.	ß	Spd.	ß			
Østerdalen	120	98	22	3913.	104	3475	25	43	1.	102	1.	60	12	23	14
Solør og Odalen	149	71	78	4875.	108	6530	15	56	1.	80	1.	48	28	27	12
Hedemarken . . .	73	33	40	4078.	115	5315	14	46	1.	60	1.	48	17	18	9
Øvre Romerike .	64	36	28	6290.	45	5073	22	36	1.	60	1.	48	14	18	12
Nedre do. . .	80	42	38	5776.	5	4025	23	25	1.	60	1.	—	14	11	12
Kr.nia Stiftsprsti	15	15	—	3204.	38	1519	10	5	1.	102	1.	48	4	2	—
Drammen	21	9	12	1458.	103	1445	10	1	2.	96	1.	60	5	5	3
Øvre Borgesyssel	61	52	9	3652.	113	2648	20	18	1. 1.	96 22	1. 1.	48 —	9	14	13
Vestre do. . .	68	49	19	4828.	94	3218	23	12	2.	38	1.	60	13	12	6
Mellem do. . .	46	34	12	6886.	92	3221	29	14	1.	80	1.	24	7	12	13
Nedre do. . .	58	35	23	3127.	4	2451	14	23	1.	60	1.	48	5	16	10
Gudbrandsdalen	123	54	69	2577.	97	5494	17	40	—	—	—	—	10	21	20
Valders	115	88	27	2588.	67	4266	31	27	—	—	—	—	15	12	12
Thoten	98	58	40	3763.	40	8848	18	35	—	—	—	—	9	19	12
Hadeland	156	52	104	5051.	73	6094	16	66	—	—	—	—	15	25	15
Kongsberg	149	57	92	7031.	71	6419	28	48	—	—	—	—	22	28	18
Drammen (Asker undtagen) . .	33	20	13	4194.	98	1797	17	4	—	—	—	—	6	6	2
Nordre Jarlsberg	66	30	36	3103.	108	2594	19	14	—	—	—	—	6	14	12
Søndre do. . .	76	23	53	4603.	104	2943	28	7	—	—	—	—	10	8	9
Laurvik	79	16	63	3222.	84	2626	20	19	—	—	—	—	7	13	11
Bamble	105	29	76	3003.	110	3042	25	24	—	—	—	—	9	17	5
Nedre Thelemarken	79	24	55	2192.	36	2740	35	13	—	—	—	—	14	13	10
Tilsammen	1834	925	909			85783	459	576					240	334	230

Af denne Udsigt fremgaar det, at i 1828 havde Almueskolen paa Landet 130,405 skolepligtige Børn, et Antal, der i 1836 var steget til 169,362, og i 1861 til 204,465. I 1826 var Lærernes Antal 1660. 1836 var dette Tal steget til 1983 og i 1861 til 2804, hvoraf 717 vare Kirkesangere. Heri er, som man ved, ikke indbefattet Byernes og de højere Almueskolers Børn og Lærere. I 1826 var Fastskolernes Antal 120, i 1836 189, men i 1861 2444. Herved er dog at mærke, at Begrebet Fastskole har i 1861 en anden Udstrækning end i de foreg. Aar. Omgangsskolernes Antal var i 1826 1640, i 1836 1794, men i 1861 3620. Før regnedes til en Omgangsskole 3 eller 4 Roder (Kredse), nu regnes hver Kreds for en Skole. Deri stikker det, at Skolernes Antal nu er større end Lærernes.

— **Kristiania** Stiftsdirektion (Skoledirektør Hansen) har under 19de Sept. f. A. afgivet for Aaret **1863 Beretning** om Almueskolevæsenet paa Landet i Stiftets vestre Distrikt (Kristians, Buskeruds, Jarlsberg og Laurviks Amter samt en Del af Bratsberg Amt). Deraf fremgaar, at medens der i 1861 blev udlignet 40,788 Spd., er i 1863 Udligningssummen stegen til 59,715 Spd. I det førstnævnte Aar kostede hvert Barns Undervisning 108 Skill., i det sidstnævnte 1 Spd. 45 ß. Gjennemsnitslønnen er i Treaaret steget fra 1 Spd. 33 ß pr. Skoleuge til 1 Spd. 63 ß. I 1861 havde 119 Lærere fri Bolig, deraf 58 tillige Jordvej; i 1863 havde 152 Lærere fri Bolig og 85 af dem tillige Jordvej. I sidste Aar oppebare 217 Lærere (deriblandt 102 uexaminerede) Alderstillæg, 82 første, 135 anden Grads eller omtrent $^2/_5$ af det hele Antal. Af Lærere med en Tjenestetid af mellem 7 og 15 Aar og over 15 Aar var 99 uden Alderstillæg, alle, paa faa Undtagelser nær, uexaminerede. Af det hele Antal Lærere (551 i 1861 og 582 i 1863) var i 1861 46,1, i 1863 58,4 pCt. examinerede. Til de mindst aflønnede ledige Lærerposter har Konkurrencen været liden, men i de allerfleste Tilfælde har de dog kunnet besættes med Mænd med lovbefalet Examen. Om de bedre lønnede Poster har været stærk Søgning. De ældre Lærere, som ikke havde fast Ansættelse, og ere forblevne staaende i Skolens Tjeneste, ere meddelte Beskikkelse overensstemmende med den nye Lov. For Omgangsskolers Omdannelse til Fastskoler er gjort meget, undtagen i Ramnæs og Andebo, hvor ingen Fastskole er oprettet, fordi den almindelige Stemning der er imod fast Skole, og Kommunebestyrelsen ikke har villet bevilge Noget til Fastskolers Oprettelse. Forøvrigt er der ikke udelukkende Omgangsskole i noget Præstegjeld med Undtagelse af Slemdal, men vel i enkelte Omgangsskole i en og anden Kreds, hvor Skolen efter Loven burde holdes som fast. Omtrent $^2/_3$ af Skolerne vare faste. 194 af Fastskolerne (60 flere end i 1861) holdtes i Lokaler, Skolevæsenet tilhørende. Til Fastskolen havde ikke fuldt 4 — til Omgangsskolen til visse Tider — 19 af hvert Hundrede Børn længere Vej end en $^1/_4$ Mil. Undervisning i alle lovbefalede Fag (§ 5) var endnu ikke indført i enhver Skole. Hensigtsmæssig Læsebog, hvorefter den i sidstnævnte § Litr. c befalede Undervisning kunde meddeles, manglede mangesteds; i flere Skoler brugtes alene de religiøse Lærebøger som Læsebog. I afvigte Aar havde man dog almindelig begyndt med Anskaffelse af den paa offentlig Foranstaltning udgivne Læsebog, og hvor denne ikke maatte være indført (det høres nemlig ikke saa ganske sjelden, at der tages Anstød af enkelte Stykker i den), tør det antages, at den værste Mangel er afhjulpen ved en af de andre brugbareste Læsebøger, som ha-

ves. I 1861 modtog gjennemsnitlig 8, i 1863 26 af hvert Hundrede Børn frivillig Undervisning. Skjønt Anordning af saadan Undervisning ikke kunde medføre forøgede Udgifter, naar der allerede før havdes længere Skoletid end den lovbefalede (og det var Tilfældet med fast alle Skoler, hvor frivillig Undervisning senere er bleven indført) gik det dog dermed tildels noget langsomt. Loven er i denne Henseende af Flere bleven misforstaaet; Bestemmelsen i § 6 1ste Punktum er opfattet som en Minimumsbestemmelse, idet man har ment, at den lovbefalede Skole kan gaa længere om Aaret end her bestemt, naar det ikke gjøres Børnene til Pligt at søge den i mere end 12 eller 9 Uger. Derhos er det ikke usædvanligt, at man har troet det mindre hensigtsmæssigt at bestemme særskilt Tid til frivillig Undervisning, og at skjelne anderledes mellem denne og den lovbefalede, end at Skolesøgningen skulde være en frivillig Sag, efterhvert som Børnene har søgt Skole i saa lang Tid om Aaret, som Loven har bestemt for den lovbefalede Skole; man har frygtet, at en Undervisning, som det ikke ansaaes for Pligt at søge, vilde blive mindre benyttet. Lovens Mening er dog ikke tvivlsom. Ifølge den skal den lovbefalede Undervisning gives i 12 eller 9 Uger om Aaret (§ 6 første Punktum); den længere Skoletid, som er bestemt, skal anvendes til at meddele de Børn, hvis Foresatte ønske det, en fortsat videregaaende Undervisning (§ 7), og dens Bestemmelse er ikke at give Børnene mere Anledning til at opfylde Skolepligten, der desuden ikke gjælder udenfor den ifølge § 6 fastsatte Skoletid, om end Skolen er bleven forsømt i denne Tid (§ 49 andet Passus). I Overensstemmelse med denne sin Opfattelse af Loven har Stiftsdirektionen søgt at faa Skolen ordnet. Hvor den aarlige Skoletid er længere end lovbefalet, anvendes, saavidt man ved, ogsaa nu den overskydende Tid til frivillig Undervisning i en særskilt Tid, skjønt denne ikke i alle Skoler har synderlig videre Omfang end den, som gives i den lovbefalede Undervisningstid. I mange Kommuner ere Tilsynsmænd valgte (Skolelovens § 73). Disses Virksomhed for at modarbejde Skoleforsømmelse har ikke været uden Nytte; men fornemlig tror man at have gjort den Erfaring, at Forsømmelserne i Almindelighed ere aftagne, hvor Skolen er bleven fast og bedre udstyret. Det tør ogsaa antages utvivlsomt, at det virksomste Middel mod Forsømmelse er, at Skolen er god.

— Endel Lærere paa Stavangerkanten havde fremsat nogle Ankeposter ved det nye Læseværk for Almueskolen. Disse Ankepunkter bleve nærmere fremholdte i et større Lærermøde, som nylig blev holdt i Stavanger By. Flertallet bifaldt dog ikke den givne Fremstilling. Enkelte forsvarende Bogen endog til Punkt og Prikke; navnlig Provst Sinding mente, at der hverken i kristelig eller pædagogisk og følgelig heller ikke i skolemæssig Henseende var nogetsomhelst at udsætte paa Bogen. Han fandt, at Regjeringen, dengang den udsendte denne Læsebog, gav det Bedste, den havde, men at den til Tak herfor havde faaet Spyt i Ansigtet. Ogsaa i et Lægmandsmøde, som den 21de og 22de Juni blev holdt paa Hamar, fremstillede sig endel Theologer til Bogens ubetingede Forsvar. Anledningen til og Udfaldet af dette Lægmandsmøde omtaler Stedets Avis saaledes:

„Jensens Læsebog, der nu er indført i Skolerne, har vakt megen Bekymring hos en stor Del af Lægfolket. Møder have i den Anledning været afholdte paa forskjellige Steder, navnlig i Trondhjems og Smaalenenes Amter for at raadslaa om, hvad de bør gjøre, der ikke finde sig

tilfredse med Bogen. Resultaterne af disse Møder have været, at der er blevet udtalt som Forsamlingernes Mening, at der er Noget i Bogen, som maa ansees for at virke skadeligt paa Børnene, og at de, som Følge deraf, have anseet Bogen forkastelig, saadan som den nu er*). Det er ogsaa oplyst, at der i Trondhjems og Kristiania Stifter er ansøgt til Stiftsdirektionen om at undgaa at benytte bemeldte Bog i Skolerne, hvilket er indvilget paa den Betingelse, at Vedkommende maa paapege eller forskaffe sig en passende Læsebog med det i Loven befalede Indhold samt forøvrigt passende Læsestykker for Børn. Denne Bog maatte forelægges Stiftsdirektionen med Andragende om Autorisation. Efterat nu ved Mødet Flere havde udtalt sig om, paa hvad Maade man kunde bidrage til at faa Læsebogen omarbejdet, blev Forsamlingen enig om at vælge en Komite, bestaaende af 5 Mænd, der skulde paapege de Stykker i Bogen, som dels burde omarbejdes og dels borttages, og søge at begrunde sin Paastand samt udarbejde et Ønskrift til Kirkedepartementet om at faa Omarbejdelsen udført. Sluttelig blev udtalt Forsamlingens Ønske, at Komiteens Arbejde skulde forelægges et større Lægmandsmøde til Drøftelse, hvilket Møde bliver offentligt at bekjendtgjøre."

— **Bergens** Stiftsdirektion har under 9de Mai d. A. afgivet sin Beretning om Almueskolevæsenets Tilstand i sit Stift i 1863. Efter denne er Antallet af de Skolevæsenet tilhørende Lokaler forøget med 34, og Omgangsskole benyttet i 693 Skolekredse. I Sællø og Daviken er al Omgangsskole hævet, hvorimod kun Omgangsskole haves i Hjørendfjord, hvor Kommunen har vist mindst Interesse og Medgjørlighed i Skolesagen. Af det samlede Antal Lærere, 597, ere 196 examinerede, 186 konstituerede. „Det viser sig", siger Stiftsdir., „at Mangelen paa duelige og tilbørlig uddannede Lærere fremdeles er tilstede i saagodtsom uformindsket Grad, og Stiftsdirektionen frygter for, at denne Mangel fremdeles i følelig Grad vil komme til at vedblive, da de forhaandenværende Uddannelsesanstalter for Lærere ikke i tilstrækkelig Grad formaar at tilfredsstille Behovet. Erfaring lærer nemlig, at lignende Trang ogsaa maa være tilstede i andre Stifter, i hvilke Aar om andet et ikke ringe Antal af de her i Stiftet uddannede Lærersubjekter faa Ansættelse, medens Tilgangen af saadanne derfra er saagodtsom ingen." De skolepligtige Børns Antal opgives til 33,265, hvoraf 18,681 siges underviste i Fastskole. Skolekassernes samlede Indtægt opføres med 33,198 Spd. og Udligningen pr. Skylddaler i Gjennemsnit 67 ß. Til Skolelæreres Uddannelse havdes foruden Stiftsseminariet paa Stordøen og de 2 kombinerede højere Almueskoler samt Lærerskolen paa Voss og i Volden, endvidere Lærerskolen i Balestrand, der traadte i Virksomhed i Februar 1863. Skolen paa Voss blev i Aarets Løb med Kirkedepartementets Approbation omorganiseret, for at den bedre kunde svare til Hensigten, at uddanne Lærere. Fra disse Læreanstalter meddeltes 91 Elever Dimissionsattest, nemlig fra Stiftsseminariet 40, fra Voldens Skole 30 og fra Skolen paa Voss 21. 2 Lærere dimitterede (kfr. Skolel. § 63) 12 Elever.

---

*) Beklageligen gaar man fremdeles forbi Bogens Plan og dens Hensigtsmæssighed som Skolebog, navnlig da ogsaa som Lærebog.

Bekjendtgjørelser.

En Lærerpost for **Fane** Almueskoles 1ste og 2den Kreds er ledig. Undervisningen, der for begge Kredse meddeles i fast Lokale, gaar i 36 Uger aarlig med Aflønning af 6 Ort ugentlig og 4 Ort i Kostholdsgodtgjørelse. Ansøgninger til Bergens Stiftsdirektion kunne indtil 20de August førstkommende tilstilles Sognepræsten.

Fane Præstegaard den 10de Juli 1865.

H. J. Krog.

---

2 Lærerposter ere ledige i **Tromsøsundets** Skolekommune. Undervisningstid 31 til 37 Uger; Løn 2 Spd. for Ugen; Kosthold in natura. Ansøgninger, stilede til Tromsø Stiftsdirektion, kunne inden Udgangen af August Maaned tilstilles Undertegnede.

Tromsøsundets Præstegaard pr. Tromsø den 8de Juli 1865.

Jensen.

En Skolelærerpost er ledig i Kors Sogn, **Grytens** Præstegjeld i Romsdalen. Undervisningstiden er 28 Uger, Lønnen 1½ Spd. pr. Uge foruden Kosthold in natura. Skolen holdes i 3 Kredse med leiede Lokaler. Kredsinddelingen vil muligens blive forandret og Skoletiden forlænget. Der er Udsigt til at Lærerposten med Tiden vil blive forenet med Kirkesangertjenesten ved Kors Kirke. Andragender, stilede til Trondhjems Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger til Grytens Skolekommission.

Grytens Præstegaard den 10de Juli 1865.

Ant. Høyer.

Fra 18de Oktober d. A. er der ledig:

a) i Bjellands Sogn 1 Omgangsskolelærerpost.
b) i Grinnems do. 2de do.
c) i Finslands do. 2de do.

Undervisningstid 24 Uger. Løn 100 Skilling Ugen med Tillæg i Bjellands Sogn af 5 Spd. og i Finslands rimeligvis af 10 Spd. for Aaret for hver Lærer. Ansøgningstid 4 Uger fra 20de Juli.

Andvord.

En Omgangsskolelærerpost i Horve og Fløisvig Kreds, Høie Sogn, **Høgsfjords** Præstegjeld, er ledig. Lønnen er 1 Spd. ugentlig og Kosthold in natura. Skoletiden er 24 Uger om Aaret. Ansøgninger om denne Post stiles til Christianssands Stiftsdirektion og indsendes til Undertegnede inden 6 Uger fra idag.

Høgsfjord den 22de Juli 1865.

L. Fabritius,
Præst i Høgsfjord.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæß, Skolelærer.

5 Aarg. | 10de August 1865. | Nr. 23.

Om Skole og Examen i Amerika *).

Den amerikanske Almueskole er en ganske ejendommelig Indretning. I sit Væsen er den inderlig sammenknyttet til Folket og fremvoxet af den mest uindskrænkede Frihedsfølelse og Frihedsbevidsthed. Skolen er som Folket og Folket er som dets Skole. Skolen er simpelthen et Resultat af det angloamerikanske Folks i de seneste 90 Aar fortsatte Udviklingsproces til Frihed, eller med faa Ord: Folkefrihedens Blomst. Hvor Skolen er Folkelivets Krone og hviler i Folkets Skjød, der findes ogsaa en levende Deltagelse for Alt, som angaar Skolen.

Til den Examen, som Pastor Schäfer overvar den 30te Juni og 1ste Juli 1864, var der indbudet mange Forældre og Skolevenner. Det var ved Almueskolen i Byen Eries i Pensylvanien at der skulde holdes Examen. Da Præsten viser Lærerne saa megen Opmærksomhed, at han overværer deres Examen, gik og jeg med, siger han. I Skolesalen havde saa mange Forældre indfundet sig, at neppe 2 Mennesker til kunde faa Plads. Ved Skolen var der 2 Lærere og 3 Lærerinder. Lærerne holdt Examen i den Orden, de selv bestemte. Lærerindernes Klasser examineredes først, derefter Lærernes. Hver Klasses Examen medtog en halv Dags Tid.

Naar, saaledes som her, Menneskets selvstændige Individualitet uddannes fra Barndom af til Bevidsthed om sin personlige Frihed, da er ogsaa Barnet opfyldt af en levende Frihedsfølelse. Denne kan ikke opvises hos Tysklands Børn. I Tyskland ere Børnene meget rædde, ængstelige, bløde, forlegne og kunstlede; her derimod dristige, ugenerede, glade og ukunstlede. Spørgsmaal og Svar følge her kjækt paa hverandre. Jeg vover paastaa, at mangen tysk Skolelærer ikke skulde kunne rose sig af en saa fri Optræden i sin Skole under sin Præsts eller nogen af sine øvrige Foresattes Nærværelse som den amerikanske Lærer. Der viser Læreren sig stedse ængstelig for, hvorledes han skal kunne gjøre sine Foresatte tillags. I sin Angst baade rødmer og sveder han. Som et Kjæmpearbejde stiller det sig ogsaa for Mange, at skulle i Dannedes og Udannedes Nærværelse tale ordentligt og ugeneret. Saadan er det med

*) En amerikansk Præst, Fr. Schäfer, har i et Brev, som nylig er i Oversættelse gjengivet i „Skolvännen", anstillet en Sammenligning mellem Amerikas og Tysklands Skolevæsen. Af dette Brev hidsættes nærværende Uddrag ved S. M. Krognæs, der nu som før meddeler baade Efterretninger og Andet, der ikke bærer Forfatter- eller Indsendermærke, hvilket bemærkes paa Grund af den Unøjagtighed, at hans Navn blev i Nr. 20 føjet til en enkelt Meddelelse.

Lærere og saaledes ogsaa med Børnene i Tyskland. Her derimod har Lærerens frie Væsen under Examina øvet paa mig et velgjørende Indtryk. Skolerne ere her rigelig forsynede med Læremidler. Karter, Globus, Læsebøger, ja endog et Fysharmonikon fandtes i Skolesalen. Naar Examen var sluttet i en Klasse, henstillede Læreren eller Lærerinden det til nogen af Tilhørerne at sige et Ord til Børnene. Efterat Pastor Semler havde talt, talte ogsaa jeg til Forældre, Børn og Læreren. At der nu ikke blev Spørgsmaal om Dadel eller om at fremholde for Forældrene Fejltrin, som Læreren muligens kunde have begaaet, behøver jeg ikke at sige. Vore Taler havde derimod til Hensigt, i Folkets Øjne at forøge Lærerens Anseelse, hvilken derimod i Tyskland Mange saameget som muligt søge at undergrave.

Men hvor var da Præst, Skoleinspektør eller Superintendent, der havde at nedskrive sine Notitser, som skulde sendes til Regjeringen, og hvorigjennem de kunde faa Luft for sine egne Følelser? En saadan Mand gaves ikke her. Vi vare nok tilstede, men, som sagt, ikke for at have noget at sige. Desuden holdes her Examen blot for Forældrenes Skyld. Disse er det, som skal lære at kjende sine Børns Fremskridt, og disse have ogsaa mest Interesse af Skolen.

Det har ofte forekommet mig underligt, at naar i Tyskland en Præst, uden at Forældrene ere nærværende, holder Examen, tager han sin Notitsbog frem og indfører deri om hvert Læreemne en Dom, som han sender til højere Vedkommende uden Hensyn til, enten Forældrene ere tilfredse med Skolen eller ej. Den saakaldte tyske Enhed i Skolesystemet er alt andet end folkelig og virker til, at Folket mere og mere blive forbitrede og ligegyldige for det, som burde være noget af det for dem mest Dyrebare. Skatter maa de betale, men de nægtes den Ret, at kunne selv deltage i Skolens Ordning. Her i Amerika derimod vælger Folket selv sin Skolestyrelse. Til Bistand for denne Styrelse vælges ogsaa af Folket en Superintendent over hele Provinsen, og han er som oftest en praktisk Skolemand, undertiden en Jurist. Denne Superintendent fører Tilsyn med Skolevæsenets indre Anliggender. Efterdi han er Provinsens eneste Tilsynsmand, maa han sætte sig i Forbindelse med alle dens Skolestyrelser, afgive Forslag og Beretninger, paapege enkelte Læreres særegne Duelighed, Disiples Fremskridt, anbefale Lærere til videre Befordring, examinere Lærerlærlinge og udfærdige Duelighedsattest for de modne. Men alt saadant fremlægges alene for vedkommende Skolestyrelse. Denne alene er i Besiddelse af den udøvende Myndighed i Skolen.

„Men", turde Nogen indvende, „der har vi jo en Skolemonark." Nej, det er just det, som ikke er Tilfælde. For det Første er Superintendenten ikke Lærerens Herre, men hans Medborger og Ven. Og noget andet skulde ej finde Sted i et Land, hvor Selvstændighedsfølelsen hos hver enkelt Lærer er bleven tilstrækkelig uddannet. Om en Præst i Tyskland vilde for højere Foresatte sværte Læreren, ja endog paastaa hvilkesomhelst Urimeligheder, saa vilde dette der blive troet. Her derimod vilde Saadant være umuligt. Skulde en Superintendent tale ilde om en Lærer hos Skolestyrelsen, saa vilde Sagen strax blive undersøgt, og det kunde nok hænde, at Superintendenten fik det Svar: „Det er ikke sandt."

Superintendenten afgiver en aarlig Beretning til Guvernøren om Provinsens Skolevæsen, dog ikke i Specialiteter, men i sin Almindelig-

hed. Læreren har ikke at gjøre med en Mængde Foresatte fra Fyrsten ned til Skolestyrelsen, men alene med denne, som ingenlunde optræder ligeoverfor ham som hans Overordnede med en fornem Herskermine, men derimod som hans og hans Rettigheders Beskytter. Læreren staar her hel og holden selvstændig; han vogtes ikke Dag ud og Dag ind som et Barn, der ikke kan gaa; men han betragtes af Enhver som et Menneske, en Medborger, der ejer en amerikansk Borgers Rettigheder. Det tyske Formynderi over Lærerne er os ligesaa fremmed som en böhmisk By.

Det kan nok være, at vort Skolevæsen ogsaa har sine Fejl, og at det i Tidens Løb maa blive mange Forandringer underkastet, men nu er det i Hovedsagen det eneste rettelig ordnede Skolevæsen, jeg kjender; thi det er naturligt og sandt. Her vederfares Folket, Børn og Lærere Ret, og det passer for den menneskelige Naturs Stræben efter Frihed og Selvstændighed. Herskesyge paa den ene Side og Slaveri paa den anden, samt et unaturligt Formynderskab kan ikke trives i en Jordbund, som ikke kjender nogen Grændse for Lærernes aandelige og jordiske Velbefindende.

Bolig for Lærere, Klokkere og Organister gives ikke i Amerika. Læreren oppebærer maanedlig sin Løn i Kontanter og maa selv sørge for Bekvemmelighed. De fleste Lærere have dog Huse, som de eje, efterdi deres Løn, som udbetales af Staten, er saa tilstrækkelig, at de efter nogle Aars Forløb kunne enten kjøbe eller bygge sig Hus.

Ved hvert Skoleaars Begyndelse ansættes Læreren paany, d. v. s.: saasnart et Skoleaar slutter og et nyt begynder, oprettes der mellem Skolestyrelsen og Læreren en Kontrakt, hvorved han forpligter sig til i det løbende Skoleaar at undervise Kommunens Børn. Lærerne faa følgelig ikke Pension. Men naar de have tjent i 10—15 Aar have de i Regelen opsparet saapas Penge, at de kunne slaa ind paa en anden Forretning, de bedre kunne drive i sine gamle Dage.

Lærerne ere alene Lærere. Man ved altsaa ikke af Bisysler, som til Skolens Skade vilde tage Lærerens Tid og Kræfter i Beslag. I Tyskland derimod forstaar man at lægge paa Læreren alle mulige Byrder, og fordrer han Godtgjørelse, har han rørt ved et Hvepsebol.

Hver Stat i Unionen har sine paa Beliggenhed og ejendommelige Forholde grundede Skolelove. Men de forenede Stater selv bestemme, hvor stort Antal Skolehuse der skal bygges, og hvormange Lærere der skulle ansættes iblandt saa og saa stor Befolkning. Paa to Sektioner Land skal bygges Skolehus. Republikkens Fædre og Grundlæggere indsaa godt, at ingen Republik kan blive bestaaende uden Skoler, og derfor gjøres der ved Lovgivningen saa meget for Undervisningsvæsenet. Gaar man ud paa Landet, ser man overalt Skolehuse, hvilke ere let kjendelige, efterdi de staa særskilte og ere malede med hvid Oljefarve.

Men hvorfra faar man Pengene til Skolehuse og Lærerlønninger? De skydes sammen af Folket uden Knur. I hver By vælges aarligaars en Mand, som gjør et Overslag over Kommunens Udgifter; han regner Husene og bestemmer, hvad hvert Hus bør erlægge som Skoleskat. Derpaa vælger Folket en Oppebørselsmand, ogsaa for et Aar, en for hvert Distrikt. Han gaar fra Hus til Hus og indkræver Skoleskatten, som derefter leveres Kommunens Fuldmægtig. I Amerika gives forholdsvis flere Skoler end i Tyskland, og for Skoler og Lærere gjøres her mere end i noget andet Land. Jeg kan forsikre dig om, at Størstedelen af Amerikanerne ere hjertelig glade i sin Skole. For Skolen staar Haan-

den let aaben. Det amerikanske Folk er et virksomt Folk. Det ved altfor vel, at uden Skoledannelse kan ingen Forretninger drives, samt at Frihed uden Oplysning ikke kan blive bestandig. Den Vankundige bliver let bedraget, men det sker ikke saa let med den, som i Skolen har faaet en god Opdragelse. I Kirke som i Skole ser man den yngre Slægt siddende for at modtage Undervisning. Vor Skole er en Statsindretning. Jeg maa dog gjøre opmærksom paa, at der er Forskjel paa Stat og Stat. I Tyskland er Staten en monarkisk Regjering. Der sker Indflydelsen paa Skolen ovenfra. Her derimod er Staten Folket og Skolen følgelig en Institution, som bæres og styres af Folket. Folket udøver en velgjørende Indflydelse paa Skolen. Hos Eder kunne enkelte Personer tilføje Lærerne endog Lidelser; her derimod er Læreren hele Folkets Yndling.

Skolelærer Isak Olsen *).

Paa dette Sted ville vi indflette nogle Ord om denne ringe Mand, som indtager en høi Plads i det for Verden skjulte Guds Rige. Isak Olsen havde siden 1703 været Skolelærer blandt Lapperne i Varanger uden Løn, under idelige Forfølgelser og Livsfare. „Sandeligen", skriver von Westen om ham, „han har i 14 Aar gjort mere til Lappernes Oplysning, end man kan tro og lønne ham for; han har lidt meget Ondt for Christi Navns Skyld; siden hans Arbeide har dog Djævelen faaet et temmeligt Saar; men han fik ingen Assistance; de fleste Finner vilde vel høre Guds Ord af ham, men han maatte ikke tale imod Noidegodser eller Saivo. Derfor satte mange Finner ham efter Livet i Begyndelsen, da han basunede mod Jeriko." Den geistlige og verdslige Øvrighed lod Olsen istikken; han maatte opholde sig i Finnernes Hytter, der vare fulde af Røg og Stank; endda vilde de der ikke unde ham Hvile eller Ro, men traadte ham forsætligen med Fødderne, nægtede ham rent Vand og gave ham raadden Mad at spise; han kunde for deres Larm hverken læse eller skrive; skulde han reise tilfjelds eller mellem Finnebyerne, saa gave de ham de mest utæmmede og de uregjerligste Rensdyr at reise med i den bælmørke Nat, i den Hensigt at han skulde omkomme. Saaledes tjente denne Mand i 14 Aar; hans Sjæls- og Legemskræfter vare nærved at nedbrydes, da von Westen mødte ham og overtalte ham til at følge med til Throndhjem. Han blev ansat som Tolk i det laplandske Sprog, hvilket han kjendte tilgavns, og oversatte flere gudelige Skrifter paa Lappisk. Endelig fik den forladte og opslidte Mand roligere Dage, idet der forundtes ham et Klokkerembede i Trondhjem. Det var ikke blot i Christendommens Forkyndelse at Isak Olsen havde tilsat sine Kræfter; han havde ogsaa erhvervet sig store Fortjenester af Fædrelandet ved Affattelsen af 8 Landkart over Finmarken og nøiagtig Forklaring over de norske, svenske og russiske Grændser. Da han var nøie kjendt med alle lappiske Dialekter, og i Sprog, Dragt og Levemaade teede sig som en Indfødt, brugtes han (1713) som Tolk ved Grændsebestemmelsen, hvorom der førtes langvarige Stridigheder mellem

---

*) Indsendt Meddelelse efter Kalkars „Livsbilleder."

de tre Riger, og maatte udfinde de gamle Skjelnemærker. „Gud veed, hvad jeg leed og udstod“, skriver han, „paa disse lange og farlige Reiser af Frost, Hunger, Bræk, Stød og Fald.“ Hans Beskrivelse af Grændselandet og de derværende Forhold er meget interessant, men ogsaa et sørgeligt Vidnesbyrd om, at Synden trænger ind i de ødeste Steder. Omsider døde denne af Verden saa haardt plagede Mand (1730), kun 50 Aar gammel, en af dem, om hvilke man kan sige: „Verden var dem ikke værd.“

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Lærer Løhre i Trondhjem har med Bestemthed forlangt det offentliggjort her i Bladet, at „hvad Redaktøren ikke har villet antage (se Dennes Erklæring i Almueskoletid. Nr. 10 nederst paa næstsidste Side), var dog virkeligt“, at nemlig Løhre m. Fl. „vare nævnte som Forfattere til“ det i hans Øjne „saa usandfærdige og ondskabsfulde Stykke“ — Korrespondentmeddelelsen fra det Trondhjemske i dette Blads Nr. 6. Han fortæller ogsaa, at han „ved det med Vished, at der i de „Kirkeliges“ Møder ikke har været nydt Punsch*). Lærerne have ikke havt noget bestemt Sted for sine Sammenkomster; men snart har den ene og snart den anden indbudt de Øvrige til sig. Vel have de talt om forskjellige Ting; men de have ingen Ordfører havt, og ingen Beslutninger ere tagne. De ser altsaa, Redaktør, at Sagen er af ganske privat Beskaffenhed, og at den saaledes ikke egner sig for Behandling i Deres Blad. Det er klart, at de Kirkeliges givne Erklæring indtil videre har tilintetgjort Indsenderens lumske Angreb. Har denne ogsaa Lyst til at tage fat paa Erklæringen, er jeg sikker paa, at de Kirkelige ikke ville blive ham Svar skyldig.“ Saavidt Løhre. Af den sidste Ytring lader det til, at han eller dem, han forsvarer, ønske Anledning til at faa give „Svar.“ Da Svar forudsætter Spørgsmaal, kan gjerne nogle saadanne her blive fremsatte. Var det Faktum, som fortaltes i Nr. 6, en Hemmelighed for Trondhjemmerne indtil det stod at læse her? Dersom det er „vitterlig Usandhed“, hvad her stod at læse, hvorfor har man da ikke i selve Trondhjem, hvor omhandlede Lærermøder var et staaende Dagens Samtaleemne paa Gader og i Husene, modbevist med klare, overbevisende Grunde det udspredte Rygte? Skulde ikke, naar Byens Præster maa tage sig af en Skolesag, denne da ej være saapas offentlig, at den skulde egne sig til at omtales i et Blad som dette? Har Vedkommende, ligeoverfor Domkirkens og Fruekirkens Præster, ligefrem kunnet nægte, at saadanne Møder ere holdte og saadan Diskussion ført, som den, der

---

*) Imod Løhres Vished i dette Stykke sættes her den paa tilstrækkelige Data byggede Meddelelse, som foreligger fra aldeles sikker Kilde; endog Tiden skulde her kunne angives, men den Omstændighed har i Redaktørens Øjne saa ringe en Betydning imod selve Diskussionen, at han siger: Lad nu den Punsch være baade drukken og glemt. Her maa den ej mere bringes paa Bane. Det bemærkes desuden, at der ej her vilde blevet rørt videre ved den hele Sag, dersom dette Forsvar ej var indløbet fra Løhre, ligesom det ogsaa maa tilføjes, at den senere tiltraadte Del af Redaktionen ikke deltager i denne Sags Behandling.

er omtalt i dette Blads Nr. 6? Hvori stikker, i det Enkelte gaaet, den „vitterlige Usandhed“, det „Lumske“ og „Ondskabsfulde“ i Korrespondentens Meddelelse? Disse Spørgsmaal kunde jo kort og uden Omsvøb besvares, forinden en videre Diskussion udfoldede sig.

— **Asker** Skolelærerseminarium begyndte sin Virksomhed i dette Skoleaar med et Antal af 91 Elever. Deraf dimitteredes 8 i December 1864 foruden 4 Andre, der ogsaa havde meldt sig til Dimissionsexamen uden forhen at have været Elever. For de tilbageværende Elever, 41 i øverste Klasse og 42 i nederste, afholdtes den sædvanlige Sommerexamen i Juni og Juli d. A.; 6 vare ved forskjellige Omstændigheder hindrede fra at fremstille sig til denne Prøve. Af øverste Klasses Elever ønskede 12 at blive tilbage ved Seminariet endnu et halvt Aar for sin videre Uddannelses Skyld. Tallet paa de Elever, som Seminariet altsaa ved denne Examen kunde dimittere, var 29; hertil kommer da ogsaa 5 Andre, der vel ikke have været Elever, men dog i kortere eller længere Tid have været Tilhørere ved Undervisningen, og som havde forlangt at underkaste sig Afgangsprøven; samtlige bestod den.

De Opgaver, som meddeltes til skriftlig Behandling, vare: Udarbeidelse i Modersmaalet: Hvorledes kan Vedhængen ved det Gamle blive saavel gavnlig, som skadelig? Katekisation: Kan man ikke være løst fra Syndens Straf og dog forblive bunden under Syndens Herredømme? Regning: 1) A. maatte sælge sin Hest med 18 pCt. Tab. Naar han derved tabte 27 Spd., til hvad Pris havde han da kjøbt den? og hvad solgte han den for? 2) Hvor stor er Rabatten for 40 Spd. 2 ℳ 12 ß, som ere forfaldne til Udbetaling om 1 Aar og 5 Maaneder, naar Skyldneren betaler strax med $^2/_5$ pCt. maanedlig Rabat? 3) 3 Sorter Bær skal sammenblandes saaledes, at 1 ℔ af Blandingen kommer paa 11 ß pr. ℔. Hvormange ℔ a 10 ß pr. ℔ sættes da til 70 ℔ a 13 ß pr. ℔ og 40 ℔ a $9^1/_2$ ß pr. ℔? 4) Et Værelse er 12,5′ langt, 8,25′ bredt og 6,125′ høit. Hvor langt og bredt maa saa et andet firkantet Værelse være, naar det skal have samme Høide, som det første, men være 2,5 Gange større af Kubikindhold?

Ved den afholdte Dimissionsexamen erholdt Edvard Eriksen Meget duelig +. Markus Thorsen, Knud Thorstensen Jahr, Anfin Syvertsen Gaarand, Gunder Jakobsen Vestrum, Hans Kristian Olai Kolstad, Hans Olsen Aasum, Hans Kristian Arnesen Thue, Knud Olsen Eidal, Nils Pedersen Krogsbøl, Kristian Arnesen Mo, Martin Laurits Larsen, Ole Nilsen Gudmundrud, Kristian Thorsen Ringsby, Martin Andersen, Erik Thorsen, Hans Andreas Thorstensen Sørhoel, Ole Nilsen Fossebraaten og Hans Nikolai Olsen Rød Meget duelig. Anders Gulbrandsen, Martin Pedersen, Arne Mathiasen Lunde, Hakon Luther Hasberg Kjølstad, Ole Andersen Volde, Hans Jakobsen Kogstad, Ole Jakob Hansen Sørum, Thomas Osmundsen, Andreas Olsen Sveen, Simen Jørgensen Tvedt og Anton Olsen Kirkevold Meget duelig —. Nikolai Bernhard Nilsen Duelig +. Amund Amundsen Magnæs, Nils Iversen og Peder Ottersen Duelig. J. Aars.

— **Kristiansand.** Under 8de Juni 1864 har Kristiansands Stiftsdirektion indgivet sin Beretning til det Kongl. Kirkedepartement angaaende Stiftets Almueskolevæsen paa Landet i Aaret 1863. Deraf hidsættes følgende Uddrag. Fra Sognepræsterne i Hægebostad under Listers Provsti og Bjelland under Mandals Provsti var Beretning ikke indløben, hvorfor Opgaver fra de Præstegjelde ikke ere medtagne i Beretningen.

Skolekassernes samlede Indtægt i 1863 var 39,855 Spd. 26 ß. Udgiften beløb sig til 38,894 Spd. 106½ ß, hvoraf til Lærerlønninger 20,890 Spd. 30 ß, Lærerjord 905 Spd. 53 ß, Opførelse, Istandsættelse eller Leje af Skolehuse 7532 Spd. 79 ß, Inventarium 1501 Spd. 79 ß, Kostholdsgodtgjørelse 2449 Spd. 53 ß, andre Øjemed 4809 Spd. 43½ ß. Ved Udligning paa Matrikulskylden er af ovenstaaende Indtægt indkommet pr. Skylddaler: i øvre Thelemarkens østfjeldske Provsti 38 ß, do. vestfjeldske 48 ß, østre Nedenæs 72½ ß, vestre Nedenæs 42½ ß, Robygdelagets 48 ß, Torrisdals 69 ß, Mandals 96½ ß, Listers 30 ß, Flekkefjords 20 ß, Dalernes 40 ß, Jæderens 18 ß, Stavangers 63 ß, Ryfylke 60 ß og Karmsunds 11 ß. Udlignet efter andre Hensyn end Matrikulen er: i øvre Thelemarkens østfjeldske Provsti 568 Spd. 21 ß, do. vestfjeldske 586 Spd. 67½ ß, østre Nedenæs 1501 Spd. 57 ß, vestre Nedenæs 6967 Spd. 37 ß, Robygdelagets 236 Spd. 48 ß, Torrisdals 1497 Spd. 63 ß, Mandals 945 Spd. 113 ß, Listers 532 Spd. 6 ß, Flekkefjords 892 Spd. 96 ß, Dalernes 139 Spd. 4 ß, Jæderens 1151 Spd. 69 ß, Stavangers 205 Spd. 110 ß, Ryfylke 706 Spd. 71 ß og Karmsunds 2007 Spd. 69 ß. I øvre Thelemarkens østfjeldske Provsti var der 60 Skolekredse. Af disse havde 7 Skoler i Skolevæsenet tilhørende Lokaler, 20 i lejede og 33 paa Omgang. I Provstiet var der 1755 skolepligtige Børn, hvoraf 120 ikke modtog nogen Undervisning, 974 underviste i Fastskole, 628 i Omgangsskole og 33 udenfor Kredsskolen. 67 Børn deltog i den frivillige Undervisning. Af Lærerne vare 22 examinerede og 11 uexaminerede, 14 ved faste og 19 ved omgaaende Skoler. 10 af disse vare Kirkesangere og 10 konstituerede. Af disse 24 fast ansatte Lærere havde 3 første og 3 anden Grads Alderstillæg. Øvre Thelemarkens vestfjeldske Provsti havde 88 Skolekredse. Skolen holdtes i 24 af Skolevæsenet ejede, i 9 lejede faste Lokaler og i 55 Kredse paa Omgang. Til disse Skoler hørte 2208 Børn, men hvoraf 180 udebleve, 961 gik i fast og 1040 i omgaaende Skole, 27 i andre Skoler og 151 deltog i den frivillige Undervisning. Af Lærerne vare 42 examinerede og 6 uexaminerede, 11 ansatte ved faste og 37 ved omgaaende Skoler; 16 vare Kirkesangere og 8 konstituerede. Blandt Resten fik 9 første og 5 anden Grads Alderstillæg. I østre Nedenæs Provsti var Skolekredsenes Antal 83, hvoraf 19 havde Skole i Skolevæsenet tilhørende og 13 i lejet Lokale, 51 paa Omgang. Af Provstiets 2596 skolepligtige Børn gik 122 ikke i Skole, 1385 gik i fast og 1024 i omgaaende Skole, 65 i anden Skole. I den frivillige Skole gik 1034 Børn. Af Lærerne vare 25 examinerede og 35 uexaminerede, 17 ansatte ved fast og 32 ved omgaaende Skole, 6 havde første og 6 anden Grads Alderstillæg, 19 konstituerede og 9 Kirkesangere. Vestre Nedenæs Provsti havde 101 Skolekredse, der havde Skole i 24 af Skolevæsenet ejede, i 40 lejede faste Lokaler og 38 paa Omgang. Af 3430 skolepligtige Børn holdt 41 sig borte, 2424 gik i fast Skole, 849 paa Omgangsskole, 55 udenfor Kredsskolen og 2570 i frivillig Skole. 40 af Lærerne vare examinerede og 22 uexaminerede, hvoraf 38 havde fast og 24 omgaaende Skole, 13 havde første og 6 anden Grads Alderstillæg. Alle Lærerne ere fast ansatte, 10 ere Kirkesangere. (Forts.)

Bekjendtgjørelser.

Ved en velindrettet Skole med to Lærere, beliggende ved Dampskibs Stoppested ikke langt fra Kristiania, er der god Anledning til i kort Tid at faa fuldstændig Undervisning i de Fag, som udkræves til Optagelsen ved et Skolelærerseminarium. Skolepenge 5 Spd. aarlig, og Kost og Logis kan erholdes for 4 a 5 Spd. maanedlig. Expeditionen anviser.

En Skolelærerpost, som ønskes besat i Begyndelsen af Oktober d. A., er ledig i Grongs Hovedsogn. Skoletiden er for Nærværende 28 Uger aarlig, fordelt paa 2 Kredse, begge med leiet fast Lokale, men Læreren maa finde sig i Forandringer saavel i Skoletiden som i Kredsinddelingen. Lønnen er 2 Spd. pr. Skoleuge samt frit Ophold m. v. paa Skolestedet i Skoletiden. Andragender om denne Post, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion og bilagte med behørige Attester, maa i betalte Breve være indkomne til Grongs Skolekommission inden Midten af September.

Grongs Præstegaard den 24de Juli 1865.

O. Rambech.

Bekjendtgjørelse.

I Vinje Præstegjeld ere 2 Lærerposter ledige: a) Vomertvedt Vehus Kreds med 12 Ugers Omgangsskole og b) Haukelid og Voxlid Kredse med 24 Ugers aarlig Undervisning, hvoraf 12 Ugers Omgangsskole og 12 Uger i fast Lokale. Lønnen er 1 Spd. 30 ß pr. Skoleuge og Kostholb in natura. Ansøgninger til Kristianssands Stiftsdirektion tilstilles Vinje Skolekommission inden 6 Uger fra Dato i betalte Breve.

Vinje Præstegaard den 28de Juli 1865.

D. P. Smith.

Sevig- og Sjaavaags Skolelærerpost i Søndeled Annex, Riisøers Præstegjeld, kundgjøres herved ledig. I enhver af disse Skolekredse er 12 Ugers Skolehold aarlig. Lønnen er 1 Spd. 36 ß pr. Uge og i Skoletiden frit Ophold hos Beboerne. Posten bliver at tiltræde den 20de Oktober førstkommende. Ansøgninger desangaaende, stilede til Kristianssands Stiftsdirektion, bedes indsendte i betalte Breve inden 6 Uger fra Dato til Undertegnede.

Riisøer den 1ste August 1865.

P. V. Wettergreen,
Sognepræst til Riisøers Præstegjeld.

Fra 18de Oktober d. A. er der ledig:

a) i Bjellands Sogn 1 Omgangsskolelærerpost.
b) i Grinnems do. 2de do.
c) i Finslands do. 2de do.

Undervisningstid 24 Uger. Løn 100 Skilling Ugen med Tillæg i Bjellands Sogn af 5 Spd. og i Finslands rimeligvis af 10 Spd. for Aaret for hver Lærer. Ansøgningstid 4 Uger fra 20de Juli.

Andvord.

En Omgangsskolelærerpost i Horve og Fløisvig Kreds, Høie Sogn, Høgsfjords Præstegjeld, er ledig. Lønnen er 1 Spd. ugentlig og Kostholb in natura. Skoletiden er 24 Uger om Aaret. Ansøgninger om denne Post stiles til Christianssands Stiftsdirektion og indsendes til Undertegnede inden 6 Uger fra idag.

Høgsfjord den 22de Juli 1865.

L. Fabritius,
Præst i Høgsfjord.

2 Lærerposter ere ledige i Tromsøsundets Skolekommune. Undervisningstid 31 til 37 Uger; Løn 2 Spd. for Ugen; Kostholb in natura. Ansøgninger, stilede til Tromsø Stiftsdirektion, kunne inden Udgangen af August Maaned tilstilles Undertegnede.

Tromsøsundets Præstegaard pr. Tromsø den 8de Juli 1865.

Jensen.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer.
John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer.
S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 20de August 1865. | Nr. 24.

Om Religionsundervisningen i nogle fremmede Lande.

(Meddelt af John Stenersen).

III. Preussen.

Allerede i lange Tider har Preussen havt en godt uddannet Almueskole. Den grundlagdes i Begyndelsen af det forrige Aarhundrede, og gjennem Frederik den Andens store Omsorg for den fik den et kraftigt Stød fremad. Men siden den Tid har mange forskjellige Vinde blæst over den Preussiske Almueskole. Den ædle Henrik Pestalotzi *), til hvem man i det nyfødte Preussen i Begyndelsen af dette Aarhundrede saa hen, naar det var Spørgsmaal om at hæve Undervisningsforholdene, har gjennem sine Tilhængere i Preussen stiftet meget Gavn. Var end denne Mands Bestræbelser ikke tilstrækkelig baarne af og beaandede af Christendommen, saa maa man dog ikke underkjende den Varme og den enthusiastiske Begeistring, som drev ham selv og som han forstod at vække hos Andre for Folkets, for Menneskets Udvikling og Dannelse. Endnu sporer man i den Preussiske Skoleverden noget af den pædagogiske Kjærlighed og Livlighed, som var Sjælen i Pestalotzis Arbeide i Undervisningens Tjeneste. Men det sande, christelige Troesliv manglede i dette Arbeide!

I samme Aand som Pestalotzi arbeidede en af hans Lærlinge, den bekjendte Diesterweg, i en Række af Aar som Seminariebestyrer i Berlin. Hans ufortrødne Iver og hans varme Interesse for Folkets Sag var stor, og den maa man se paa med den største Agtelse, kun maatte man ønske, at hans Retning havde været bedre, — men for Christendommen havde han ingen Tanke, og hans Virksomhed bar derfor heller ikke saa gode Frugter som ønskeligt. Diesterwegs nærmeste Efterfølgere gik i hans Fodspor. Men saa begyndte en bedre Aand at blæse over Preussen, og et nyt Liv blev vakt gjennem troende Præster og troende Seminariebestyrere, og gjennem de Elever, som var dannede ved saadanne Seminarier kunde da et nyt Liv og et nyt Lys spredes trindtomkring blandt selve Folket. Vel blev en saadan Virksomhed mødt af stor Modstand i den dybt rodfæstede Vantro og Overtro, men meget blev dog udrettet, — og i Religionsundervisningen mærkede man fra den Tid i en Række af Aar en Beaandelse fra det Høie.

Hvad der særlig udmærker Religionsundervisningen i Preussen er, at der lægges en saa stor Vægt paa det guddommelige Ords Anven-

*) Se nærmere om ham Almueskoletidende for 1862.

delse. Til dette Øiemed er det Bestræbelsen at gjøre den hellige Skrifts Indhold ret anskueligt for Barnet — de bibelske Fortællinger og de bibelske Personer skal træde ret levende frem for Barnet, saa de i Sandhed kan staa for dem som et Exempel til Efterlevelse eller til Advarsel. Bibelens Indhold skal ikke alene være et Undervisningsemne, men først og fremst et virksomt Middel til de Unges Opdragelse for det evige Liv og deres Indførelse paa Salighedsveien. Man har i Preussen endog brugt saadanne Udtryk, som at Barnet skulde „opleve" den hellige Historie, et Udtryk, som man vel maaske kunde ønske ubrugt, men som dog meget godt betegner, hvad man vil. Det er gjennem Fortællinger af den hellige Skrift, at Læreren paa Religionsundervisningens første Trin søger at tilveiebringe et saadant Herredømme for det guddommelige Ord i Barnets Sjæl. Der lægges en stor Vægt paa Foredraget og den rette Betoning af Fortællingen, som bestandig fremføres med Bibelens egne Ord i Overbevisningen om, at den har fortalt paa den bedste Maade. Man anser den størst mulige Troskab mod Skriftens Form for at være noget, som har sine særegne Velsignelser. Ofte gaar man maaske vel vidt med denne Fordring og særlig, naar der handles om de rent bibelhistoriske Emner, men der ligger dog en dyb Sandhed til Grund for denne Fordring. Jo nærmere, mener man, at Læreren holder sig til de bibelske Udtryk, desto mindre skal han staa i Fare for at trætte sine Tilhørere, thi de Ord, han bruger, er i deres sidste Oprindelse guddommelige, og beholder derfor bestandig et Præg af Nyhed og Friskhed. Hvad Barnet i Skolen har hørt fortælle, læser det senere over hjemme, saa det atter mundtligen kan gjengive det. Et eller andet Hovedsprog i Fortællingen bliver da gjerne lagt paa Barnets Sind og lært ordret udenad. Overalt i Preussen gjør man Brug af Bibelhistorier, og særlig paa Religionsundervisningens lavere Trin. Paa Skolens høiere Trin vil man derimod gjerne vænne Barnet til selv at omgaaes med Bibelen og til ud af den at læse hvad det i Skolen skal gjøre rede for. Bibelhistorie forbliver gjennem den hele Læretid det Middel, hvorved Undervisningen drives. Med denne Læsning af Bibelhistorie forener man nu det at lære Bibelsprog udenad, saaledes at man søger at sammenfatte enhver bibelsk Fortælling eller dens væsentlige Indhold i et enkelt Sprog, som Barnet lærer udenad. Desuden har hver Uge sit Bibelsprog, som kaldes „Ugesprog", og som af ethvert Barn under Morgenandagten skal kunne fremsiges. Dette Sprog er da forud forklaret. Ved Siden af denne Undervisningens Hovedbestanddel findes der ogsaa andre. Barnet skal ikke blot næres med Evangeliets Spise til et evigt Liv, men det skal ogsaa opdrages til en virksom Deltagelse i Menighedens Bekjendelse. De Preussiske Menigheders Bekjendelse har sit Udtryk i den Lutherske Katechismus og i Heidelbergerkatechismen. Ligemeget hvilken af disse to Katechismer man gjør Brug af, saa er det bestandig Øiemedet, at Indholdet skal tilegnes af Hjertet, og man vaager meget over, at ikke nogen død Mekanisme skal indsnige sig i Undervisningen. Nogen autorisoret Forklaring af Luthers Katechisme til Brug for Lærere eller Lærlinge findes der ikke. Aarsagen dertil er dels de store Vanskeligheder, som de særegne Preussiske kirkelige Forhold vilde lægge iveien for en saadan Forklaring dels ogsaa en stor Frygt for at gjøre Religionsundervisningen for vidtløftig, en Frygt, som søger sin Grund i den Række af Definitioner og Sønderlemmelser af Stoffet, som man tidligere var forfalden til, og som da bar Navn af katechetisk Undervisning.

Man var dengang ei opmærksom paa, at Christendomsundervisning ei blot var til for Tanken, men for det indre Liv, at den ei blot skulde være en Øvelse for Forstanden, men et Lys for Sjælen, en Styrkelse for Hjertet. Det større katechetiske Apparat, som ofte mere trængte det evangeliske Ord tilbage, end det gav det Liv, er ryddet ganske af Veien. Men med desto større Omhu gjør man nu Brug af Luthers lille Katechismus. Luthers Forklaring af Ordene læres ikke af Barnet paa det tidligste Trin, og dermed opsættes, indtil Barnet idetmindste har opnaaet ti Aars Alderen. I den første Barndom læres Textordene i Luthers Katechismus dels gjennem Læsning i Religionstimerne, dels derigjennem, at man lader Textordene danne et Moment i Morgenandagten. I de laveste Klasser ser man derfor paa Timetabellen heller ingen hele Timer anviste til Katechismusundervisning; det sidste Kvarter af den bibelhistoriske Time er dertil tilstrækkeligt. Senere bliver Antallet af de historiske Timer mindre, og der anvendes da to hele ugentlige Timer til Behandlingen af Katechismen. Som en almindelig anerkjendt Hovedregel for Behandlingen af det katechetiske Stof gjælder det at gaa langsomt tilværks; man har faaet et klart Syn for, at man her har at gjøre med Livskorn, som behøver Tid, Taalmodighed og Bøn for at skyde op til Glæde og derpaa bære mangfoldig Frugt. Hvad der foresættes til at lære hjemme, gjennemlæses og gjennemgaaes den foregaaende Time, dels under Forklaring fra Lærerens Side, dels under Samtale; men altid søger man at undgaa Vidtløftighed og at indlade sig paa Spørgsmaal, som ikke hører Sagen til. Man lader den katechetiske Undervisning i Bibelhistorien finde en væsentlig Støtte, og altid fremdrages fra Bibelhistorien de Fortællinger, som kan tjene til nærmere at belyse og mere anskueliggjøre Katechismens Indhold, og mangt et herligt Bibelsprog bliver ogsaa ved denne Anledning lagt Barnet paa Hjertet. Netop fordi man i Bibelhistorien ser en saa nødvendig Støtte for Katechismusundervisningen er det ogsaa, at man opsætter den videregaaende Undervisning deri til Skolens høiere Trin, da man kan gjøre Regning paa, at Barnet har et vist Forraad af bibelhistorisk Kundskab og bibelsk Stof, som kunde belyse Katechismens Indhold.

I Preussen som over hele Tydskland indtager Psalmesangen en meget fremragende Plads som en Bestanddel af Religionsundervisningen. Og de mange herlige Psalmer, som den germanniske Aand har skabt, afgiver her et rigt Stof og et herligt Middel til at løfte og beaande Undervisningen. Disse Psalmer betragtes som en hellig Arv, modtaget fra fromme Fædre, som det tilkommer Barnet at eie, at elske og at nyde; og det er herligt ofte at være Vidne til den Andagt, som gjennemstrømmer Skolen, naar Børnene med Hjerte og med Tunge udsynge de fromme og store Tanker, som har gjennemtrængt hedenfarne Slægter; om det end paa mange Steder ikke kunde negtes, at ogsaa Psalmesangen var bleven til en udvortes Gjerning, en Fare, som dog enhver samvittighedsfuld Lærer var paa Vagt imod. Psalmerne bliver i Skolen ikke alene sungne, men ogsaa læste og lærte udenad, og der vælges da gjerne saadanne, som bedst skildre Menighedens Bekjendelse og den Christnes indre Troesliv; og den første Slags Psalmer vælger man da igjen efter den Tid af Kirkeaaret, hvori man lever, saaledes at Barnet gjennem Psalmerne følger med i Kirkeaarets Gang og Skolen lever da Livet med Kirken. Adventspsalmer, Julepsalmer og Paaskepsalmer læser og lærer Barnet i Skolen, alteftersom disse Høitider paany kommer frem i Kirke-

aaret. Flere Psalmer gjøres til Gjenstand for nærmere Forklaring, og man dvæler ved Psalmens Indhold og Tankegang, ja endog ved Forfatterens Personlighed og Karakter. Psalmelæsningen søger man at sætte i den nøieste Forbindelse med de andre Dele af Religionsundervisningen, saa at hvis et eller andet Skriftsted ligger til Grund for Psalmen, saa gjennemgaaes dette, og man ser da til at vise, hvorledes Bibelsprogets Tanker er udfoldede i Psalmen. — Man lægger i Religionsundervisningen i Preussen vel megen Vægt paa Udenadslæren. Men flere Røster hæver sig nu imod at bebyrde Barnets Sind med at lære saa mange Ord og Sætninger udenad, som det endnu aldeles ikke kan fatte; og de bedre Lærere er derfor samvittighedsfulde med ikke at opgive noget til Udenadslæsning, som ikke tidligere er gjennemgaaet, saa at Udenadslæsningen mere kan blive en Repetition af allerede bekjendte Ting.

Den Fordring, som Preussiske Theologer gjør til en god Almueskole, kræver ogsaa en god Uddannelse af Almueskolens Lærere. Til dette Øiemed eier ogsaa Preussen ikke mindre end 40 Skolelærerseminarier, som er vel indrettede. Og store er de Fordringer, som man har til Seminariebestyrernes baade Kundskaber og hele aandelige Dannelse, og man udvælger dertil alene Mænd, som kan fyldestgjøre de Fordringer til den menneskelige Anseelse, som disse Stillinger i Preussen er Gjenstand for. De Preussiske Seminarier har aldeles intet mørkt eller klosterligt ved sig, ligesaalidt som de er Steder, hvor alle Livets Bekvemmeligheder findes. De Vilkaar, hvorunder Eleverne lever, stemmer ganske med dem, som de i Fremtiden som Almuens Lærere vil komme til at leve under. Livet ved Seminarierne er strengt, ordentligt og tarveligt, men ikkedestomindre fuldt af Glæde og Munterhed. Seminarierne i Preussen har ligesom hos os ved Siden af Bestyreren flere Lærere. Religionsundervisningen falder næsten bestandig i Bestyrerens Haand. Den Methode, som anvendes, er som oftest mere den foredragende end den examinerende, dog afbrydes oftere Foredraget af Spørgsmaal, for at der skal blive et større Liv og Vexelvirksomhed mellem Læreren og Tilhørerne. Man søger nu at undgaa den store Urigtighed, som i den Dinterske Periode gjorde sig gjældende ved de Preussiske Seminarier, at man søgte at efterligne den akademiske Læreform ved Universitetet, hvorved Seminarierne gjordes til smaa Universiteter. Men mere og mere faar man Øinene op for, at Folkets Lærere, som paa en folkelig og letfattelig Maade skal meddele sit Stof, ogsaa paa en saadan Maade selv maa blive det meddelt. Og Seminariernes Elever viste sig ogsaa at være i Besiddelse af vel tilegnede Kundskaber. I Katechismus faar Eleverne Opgaver til at behandle i sammenhængende Foredrag, som de derpaa katechetisk behandle med Øvelsesskolens Børn. Til disse praktiske Øvelser har ogsaa de Adgang, der opholder sig som Tilhørere ved Seminariet. Den Retning, som for Øieblikket er den raadende i Preussen, har sin Grund i tre i 1854 udgivne Preussiske Regulativer. De indeholder de Forskrifter, som skal iagttages i Henseende til Religionsundervisningen baade i Seminarierne og i de Anstalter, som forbereder for dem, som i den egentlige Almueskole. Disse Regulativer har været meget forskjellig bedømte. Det var en Ulykke, at de blev udfærdigede paa en Tid, som var politisk oprørt, saa de paadrog sig det ufordelagtige Skin af at ville tjene politiske Hensigter. Ser man bort fra denne Omstændighed og hen til Sagen selv, saa maa man erkjende, at der lig-

ger en god Mening til Grund for dem, og at de virkelig har et ikke lidet Værd. Deres Fortjeneste er, at de kraftig har bidraget til at bringe den forhen usikre og vaklende Stilling til Bestemthed og Fasthed, fremdeles, at de arbeider imod alt udvortes mekanisk Væsen, samt at de ikke vil lade det bero alene med en forstandsmæssig Opfatning eller med Menneskekundskab, men at Religionsundervisningen skal svare til sin Bestemmelse at vende sig til Menneskets inderste Liv og fylde Hjertet. De nævnte Regulativer udmærke sig ved en sand Opfatning af den religiøse Undervisnings Øiemed og dens Stilling i den folkelige Dannelse. Den Bemærkning, som Diesterweg og andre Preussiske Pædagoger har gjort ved disse Regulativer, at de har gjort Grændserne for den folkelige Undervisning for snevre, maa for en meget væsentlig Del bortfalde, naar man betænker, at de helt igjennem alene har Hensyn til det almindelige Folks Dannelse og intet Hensyn tage til den udviklede Borgerskole eller den lærde Skole. Det var meget at ønske, om Almueskolen i alle de protestantiske Lande kunde hæves op til det Standpunkt, som er Maalet for de Preussiske Regulativer. De vil gjerne, at Undervisningen skal omfatte saa meget som muligt, men fremfor alt vil de, at Undervisningen skal være frugtbringende, saa den kan blive til en virkelig Kraft for Folket. Forhen fandtes der Skoler, hvor Katechismus og Bibelhistorie var tilkjendt et Par ugentlige Timer, og Lærerens Arbeide bestod da i at gaa fra Bænk til Bænk og overhøre den Ene efter den Anden og lade dem tankeløst fremsige hvad der var lært udenad, uden nogensomhelst Udvikling og nærmere Forklaring. Denne Fremgangsmaade søger Regulativerne ganske at afskaffe, og den Aand, som gaar igjennem dem, er saa god, at en Sachsisk Forfatter endog har sagt om dem, at de er den største Troesgjerning, som i de sidste Aartier er kommet tilsyne. Maa man nu end med Glæde erkjende det meget i Sandhed gode, som findes ved Religionsundervisningen i Preussen, saa kan man dog ikke lukke Øinene for dens Mangler. Som den væsentligste Mangel maa man nævne den lidet fremragende Plads, som den christelige Lære indtager. Kirkens Lære og Bekjendelse fremtræder ikke i den ønskelige Skarphed og Klarhed, ligesaalidt i Undervisningen som i den religiøse pædagogiske Literatur. Dette har sin naturlige Grund i den skadelige Forening mellem den lutherske og reformerte Kirke, som finder Sted i Preussen. Under et saadant Forhold er det vanskeligt at komme overens om et bestemt og udpræget Udtryk for Troesindholdet, — og derved maa Religionsundervisningen for en Del miste den klare Overbevisnings Kraft, og i denne Henseende klæber der en stor Mangel ved den. Imidlertid sker der dog Fremgang i Preussen forsaavidt som den christelige Kundskab trænger ind og gjennemsyrer Skolen, og mere og mere overvinder den Vantroens og Ligegyldighedens Aand, som endnu lever som en Arv fra tidligere Dage. Og desværre har denne Aand endnu fundet et Hjem i mange af de Skoler, som forbereder Elever til Optagelse i Seminarierne. Mange Skolelærere staar derfor saa fjernt fra Kirken, at der nylig i Preussen er udgaaet en almindelig Befaling til dem, at de skulde overvære Gudstjenesten, og de Skolelærere, som har Bestillinger i Kirken som Organister og Kirkesangere, er udtrykkelig paalagt ikke at gaa bort, naar Prædikenen begynder, og naar saadanne Befalinger gjøres nødvendige, saa kan man deraf se, at Forholdene i Preussen endnu lader meget tilbage at ønske.

Skole-Efterretninger.

Kristiansand. (Slutn. fra Nr. 23 af Stiftsdir. Beretning til Kirkedept. af 8de Juni 1864 ang. Stiftets Almueskolevæsen paa Landet i Aaret **1863.** — I Nobygdelagets Provsties 66 Skolekredse vare 24 af Skolevæsenet ejede, 4 lejede Fastskolelokaler og 55 paa Omgang. Af 1521 skolepligtige Børn havde 34 ikke søgt Skole, 353 gik i fast Skole, 1129 paa Omgangsskole og 8 udenfor Kredsskolen. I frivillig Skole gik 50. 6 Lærere er examinerede og 27 uexaminerede, hvoraf 6 ved faste og 27 ved Omgangsskoler, 2 havde første og 5 anden Grads Alderstillæg, 11 konstituerede og 12 Kirkesangere. Torrisdals Provsti: 63 Skolekredse, 10 af Skolevæsenet ejede og 14 lejede Fastskolelokaler, 39 paa Omgang. 1764 skolepligtige Børn, hvoraf 32 ikke gik i Skole, 935 gik i fast og 786 i Omgangsskole, 729 gik i frivillig Skole og 12 udenfor Kredsskolen. 16 examinerede og 18 uexaminerede Lærere, hvoraf 14 ansatte ved fast og 20 ved omgaaende Skole. 4 fik første og 4 anden Grads Alderstillæg, 10 vare konstituerede og 8 Kirkesangere. Mandals Provsti havde 78 Skolekredse, hvoraf 6 havde Skole i Skolevæsenet tilhørende Lokaler, 22 i lejede og 50 paa Omgang. 1868 Børn vare skolepligtige, men 29 gik ikke i Skole, 950 søgte Fastskole og 888 Omgangsskole, 1 udenfor Kredsskolen og 555 frivillig Skole. Af Lærerne vare 8 examinerede og 31 uexaminerede, deraf 12 ansatte ved Fastskoler og 27 ved Omgangsskoler. 6 fik første og 2 anden Grads Alderstillæg. 13 vare konstituerede og 8 Kirkesangere. Listers Provsti: 79 Skolekredse, 7 Fastskoler i Skolevæsenet tilhørende Lokaler og 4 do. i lejede Lokaler, 68 Omgangsskoler. 1765 skolepligtige Børn, deraf 14 ikke søgt Skole, 603 gik i Fastskole og 1148 i Omgangsskole, ingen udenfor Kredsskolen og 39 frivillig Skole. 4 examinerede og 28 uexaminerede Lærere, hvoraf 7 ved Fastskolen og 25 ved Omgangsskolen. 4 fik første og 4 anden Grads Alderstillæg. 12 ere konstituerede og 5 Kirkesangere. I Flekkefjords Provsti vare 89 Skolekredse med 2 Fastskoler i Skolevæsenet tilhørende Lokaler, 12 i lejede og paa Omgang 75. De skolepligtige Børn vare 1988, hvoraf 44 ikke modtog Undervisning, 603 undervistes i Fastskole og 1336 i Omgangsskole, 5 udenfor Kredsskolen og 171 i frivillig Skole. Examinerede ere 3 og uexaminerede 41 Lærere. 4 af disse ere ansatte ved Fastskoler og 40 ved Omgangsskoler. Ingen har første Grads Alderstillæg, men 3 har anden Grads. 27 ere konstituerede og 7 Kirkesangere. Dalernes Provsti havde 80 Skolekredse, hvor Skole holdtes i 4 Skolevæsenet tilhørende og i 13 lejede Fastskolelokaler; 63 Omgangsskoler. Af 1609 skolepligtige Børn modtog 32 ikke Undervisning, 517 søgte Fastskole og 1060 Omgangsskole. Ingen udenfor Kredsskolen. Examinerede ere 4 Lærere og uexaminerede 32, deraf 5 ved Fastskoler og 31 ved Omgangsskoler. 2 har første og 4 anden Grads Alderstillæg. 21 ere konstituerede og 5 Kirkesangere. Jæderens Provsti havde 87 Skolekredse. Fastskole holdtes i 8 Skolevæsenet tilhørende Lokaler, i 13 lejede og i 66 paa Omgang. De skolepligtige Børn vare 2266, hvoraf 40 ikke søgte Skole, 1037 gik i Fastskole og 1186 i Omgangsskole. 3 udenfor Kredsskolen. I frivillig Skole 179. Af Lærerne vare 19 examinerede og 18 uexaminerede, hvoraf 8 ved Fastskoler og 29 ved Omgangsskoler. 2 fik første og 2 anden Grads Alderstillæg. 20 konstituerede og 10 Kirkesangere. Stavangers Prov-

sti havde 75 Skolekredse. Fastskole holdtes i 7 Skolevæsenet tilhørende Lokaler, i 14 lejede og 45 paa Omgang. De skolepligtige Børn vare 2079, hvoraf 55 ikke underviistes, 1019 gik i Fastskole og 995 i Omgangsskole. Ingen udenfor Kredsskolen. 131 Børn søgte Friskolen. Af Lærerne vare 14 examinerede og 19 uexaminerede. Ved Fastskoler vare 10 og ved Omgangsskoler *23. 4 fik Alderstillæg af første Grad. 7 vare konstituerede og 9 Kirkesangere. I Ryfylke Provsties 125 Skolekredse holdtes Skole i 11 af Skolevæsenet ejede og i 7 lejede Skolelokaler, og for 107 paa Omgang. Af de skolepligtige 2688 Børn søgte 43 ikke Skolen, 1000 søgte Fastskolen og 1735 Omgangsskolen. 2 udenfor Kredsskolen. I frivillig Skole 191. Examinerede vare 4 Lærere og uexaminerede 54, deraf ved Fastskoler 12 og ved Omgangsskoler 46. Alderstillæg af første Grad fik 6 og af anden Grad 3. Konstituerede vare 39 Lærere og Kirkesangere vare 11. Karmsunds Provsties 93 Skolekredse holdt Skole i 13 af Skolevæsenet ejede og 34 lejede Fastskolelokaler, og paa Omgang 46. Af de skolepligtige 3418 Børn søgte 73 ikke Skolen. I Fastskoler underviistes 2461, i Omgangsskoler 822, udenfor Kredsskolen 2. I frivillig Skole 185. Examinerede vare 29 Lærere og uexaminerede 15. Af disse vare ved Fastskoler 24 og ved Omgangsskoler 20. 5 Lærere havde første og 7 anden Grads Alderstillæg. Konstituerede vare 16 og Kirkesangere 10. — Paa 93 enslígt beliggende Bosteder er indrettet særskilt Skolehold. Af Stiftets Skolelærere havde 135 tjent mellem 7 og 15 Aar, og 109 over 15 Aar. Bolig tilligemed Jord havde 57 Lærere, og Bolig uden Jord havde 43. De højere Almueskoler: 1) Hvideseids havde i hele Aaret 16 og ved dets Udgang 7 Elever, hvoraf ingen i skolepligtig Alder. 2) Borøens i Dybvaag havde i Aarets Løb 22 og 31te Decbr. 13 Elever, alle skolepligtige. 3) Lister og Mandals Amts havde i Aarets Løb 21 og ved dets Udgang 19 Elever, hvoraf ingen skolepligtig. 4) Kobberviks havde paa samme Maade 12 og 10 Elever, alle skolepligtige. — Før Konfirmationsforberedelsen ere udskrevne af Skolen: i Silgjords Præstegjeld 10 Børn, i Roulands 3, i Høilands 36, i Hetlands 112, i Rennesø 17 og i Jelse 2. Af Lærerlærlinge er i Aarets Løb examinerede: i Ryfylke Provsti 10, i Stavangers 12, i Jæderens 10, i Mandals 10, i Robygdelagets 7 og i Begyndelsen af 1864 i Listers 3. Forøvrigt vil denne Uddannelsesmaade herefter indstilles, hvilket allerede er skeet i Stavanger Amt, hvor forøvrigt de ikke-examinerede og konstituerede Læreres Antal er meget stort, og i Lister og Mandals Amt vil Uddannelsen af Lærerlærlinge, indtil Lærerskolen træder i Virksomhed, komme til at foregaa ved Amtets højere Almueskole.

Bekjendtgjørelser.

2de Kredsskolelærerposter i Eids Præstegjeld — Nordfjords Provsti — ere ledige fra 9de Oktober d. A. Undervisningen for hver er omtrent 24 Uger i Tidsrummet fra Oktober til Mai. Skolen er dels Fastskole, dels Omgangsskole; Lønnen er 1 Spd. 24 Skill. pr. Uge foruden Kost og Herberge in natura. Andragender, forsynede med fornødne Attester og stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes i betalte Breve inden 15de September førstkommende til Eids Skolekommission.

En Skolelærerpost

er ledig i Aardals Præstegjeld, Bergens Stift. Undervisningstiden er 30 Uger, Lønnen 6 Ort pr. Uge samt Kost og Logis in natura i den Tid, Skolen holdes. Skolen er Omgangsskole. Naar Læreren vil fratræde, forbeholdes Opsigelse 3 Maaneder forud. Ansøgninger om denne Post, stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes inden 4 Uger fra Dato til Sognepræst Schydtz pr. Lærdals Postaabneri.

Aardal den 29de Juli 1865.

Sevig- og Sjaavaags Skolelærerpost i Søndeled Annex, **Riisøers** Præstegjeld, kundgjøres herved ledig. I enhver af disse Skolekredse er 12 Ugers Skolehold aarlig. Lønnen er 1 Spd. 36 ß pr. Uge og i Skoletiden frit Ophold hos Beboerne. Posten bliver at tiltræde den 20de Oktober førstkommende. Ansøgninger desangaaende, stilede til Kristianssands Stiftsdirektion, bedes indsendte i betalte Breve inden 6 Uger fra Dato til Undertegnede.

Riisøer den 1ste August 1865.

P. B. Wettergreen,
Sognepræst til Riisøers Præstegjeld.

En Omgangsskolelærerpost i Horve og Fløisvig Kreds, Høie Sogn, **Høgsfjords** Præstegjeld, er ledig. Lønnen er 1 Spd. ugentlig og Kostholb in natura. Skoletiden er 24 Uger om Aaret. Ansøgninger om denne Post stiles til Christianssands Stiftsdirektion og indsendes til Undertegnede inden 6 Uger fra idag.

Høgsfjord den 22de Juli 1865.

L. Fabritius,
Præst i Høgsfjord.

I Vegarsheiens Annex til **Gjerestad** ere 2de Omgangsskoleposter ledige, den ene bestaaende af Leiutstads og Uxvatns, den anden af Mo og Næs Skolekredse. Skolen fremholdes i Vinterhalvaaret, Undervisningstiden er 24 Uger, nemlig 12 Uger i hver Skolekreds, og Læreren erholder Kost og Herberge hos Opsidderne, hvor Skolen holdes. Skolelønnen er 1 Spd. 36 ß pr. Skoleuge. Andragender, stilede til Christiansands Stiftsdirektion, indsendes til Sognepræsten i Gjerestad inden Michaeli førstkommende, og Posterne tiltrædes den 23de Oktober næstefter.

Gjerestad Præstegaard den 8de August 1865.

En midlertidig Timelærerpost ved **Mandals** Borgerskole er ledig med aarlig Løn af 150 a 170 Spd. for 26 a 30 Timers ugentlig Undervisningstid. Andragender herom til Mandals Borgerskolekommission maa være denne tilstillede inden 8de September 1865. Posten tiltrædes strax.

Mandal den 10de August 1865.

Koren,
Sognepræst.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. | John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. | S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 1ste September 1865. | Nr. 25.

Et Blik paa den tyske Almueskole *).

I.

Paa Forhaand vil jeg sige, at naar man i Udlandet er kommet foran os med en hensigtsmæssig Ordning af sit Skolevæsen, da maa Grunden dertil ikke saameget søges i en større Interesse for Skolen som i andre Omstændigheder. For det Første ere de lokale Forholde der gunstige for en god Skoleorganisation, idet Gaardene (Landsbyerne) ligge næsten overalt samlede og ikke som hos os adspredte hist og her. Hvor vi for Vejlængdens Skyld maa have 2—3—4 særskilte Skoler, kan man der være tjent med en eneste Skole med flere Lærere, hvorved følgelig en hensigtsmæssig Klasseinddeling kan gjennemføres. Desuden er Almueskolen der meget ældre end hos os, saa man har havt Tid og Anledning til at ordne sig, navnlig hvad Seminarvæsenet angaar. Med Hensyn til Lærerdannelsen er man kommet betydeligt foran os. Der maa Lærerne gjennemgaa et 4—6aarigt Kursus ved Seminariet. De har altsaa god Anledning til at erhverve sig mange og grundige Kundskaber saavelsom stor Færdighed i at undervise, hvilket er saa meget nødvendigere, som det mundtlige Foredrag overalt er forherskende, og der saaledes lægges mindre Vægt paa Lærebogen. I Historie, Geografi og Naturkundskab bruges sjelden Lærebøger, men naar Læreren behøver nogen Støtte for den mundtlige Undervisning, hentes den af Læsebogen. Lærerens Færdighed i at meddele sig til Børnene tages i Beslag ikke blot til at bibringe dem visse Kundskaber, men især til at udvikle deres Forstand, deres Tænke- og Taleevne, og derpaa lægger man betydelig Vægt allerede ved den første Undervisning, som gives Nybegyndere. Læsebøgerne ere ogsaa saaledes beskafne, at de give en god Vejledning heri, saa man kan skride systematisk fremad. Og denne Stræben efter System i Undervisningen lettes betydeligt derved, at Skolens

*) Under Nedskrivningen af sit Uddrag af Pastor Schäfers Sammenligning mellem det amerikanske og tyske Skolevæsen, paatrængte der sig Meddeleren en Følelse af, at vedkommende Forfatter havde noget ensidigt affærdiget sit „store Fædreneland." Det tør derfor have sin baade Ret og Interesse, naar den samme Meddeler lader Bladets Læsere faa Anledning til at stifte et nærmere Bekjendtskab med de tyske Skoleforholde. Hvad han i saa Henseende har at frembyde, skriver sig fra hans personlige Ven og Medarbejder J. Ljungh, Førstelærer ved Almueskolen i Helsingborg, der paa offentlig Bekostning foretog ifjor en Reise gjennem de tyske Stater, for at gjøre sig bekjendt med Almueskolevæsenet derstedes. Om man end faar se, hvorledes Videnskabsmænd skildre et Lands Skoleforholde, turde det tillige have sin Interesse at erfare, hvorledes en Almueskolelærer anskuer dem.

Klasser staa i organisk Forbindelse med hverandre, saa at man i de nedre Klasser forbereder for Undervisningen i de øvre, og tager Hensyn til hvad der skal læres. Have Børnene derfor, naar de forlade Skolen, end ikke nogen særdeles betydelig Grad af Kundskaber, saa have de dog lært baade at reflektere over de Ting og Forholde, hvormed de blive bekjendte, og at saavel mundtlig som skriftlig udtrykke sine Tanker. De har altsaa lært ikke blot at læse, men ogsaa at lære. Denne rosværdige Omstændighed maa tilskrives den Udstrækning, der gives Seminardannelsen. En tredje gunstig Omstændighed er tillige den, at Børnene, saalænge de ere i Skolealderen, ikke kunne, uden gyldige Forfald, forsømme Skolen. Dersom nogen Forsømmelse indtræder, erholde Forældrene strax Advarsel fra Skoleraadet, og hvis denne viser sig frugtesløs, ilægges de Forsømmelige Bøder. Naar nu Barnet Dag ud og Dag ind i 7—8 Aar, over 40 Uger aarlig, søger Skolen, maa det dog kunne lære noget ganske Klækkeligt.

Grundretningen i det tyske Undervisningssystem ligger i, at man overalt søger at gjøre Undervisningen anskuelig. Dette lader sig dog vanskelig gjøre uden en hensigtsmæssig Klasseinddeling, saa at hvert Barn kan blive undervist umiddelbart af Læreren selv. Vihjælpere saa jeg ikke nogensteds blive anvendte ligesaalidt som den hos os brugelige Stavemethode. Istedetfor denne bruges Lydmethoden, hvilken, naar den anvendes rettelig, har den Fordel med sig, at Børnene kunne læse indenad, saasnart de have lært at kjende Bogstaverne. Man viser Barnet en kjendt Gjenstand eller et Billede deraf, og lader Barnet selv sige Navnet. Dette Navn opløses i sine Bogstavlyd, hvilke Barnet enkeltvis udsiger. Derpaa gjøres det ved Hjælp af Læsebogen bekjendt med de Bogstaver, som svare til hver enkelt Lyd. Og disse Bogstaver lærer Barnet med det samme at skrive. Derefter anvender man disse Bogstaver i de forskjellige Sammensætninger indtil Barnet har lært at kjende dem. Siden tager man et andet Ord, som behandles paa samme Maade, og saaledes gaar man videre frem indtil at alle Bogstaver i Alfabetet ere lærte. Derpaa spørger Læreren om Tingens Udseende og Anvendelse m. v., hvorom Barnet maa give bestemte og tydelige Svar. Derved bliver det tidlig øvet i at tænke og tale, og derved udvikles slumrende Evner indtil senerehen egentlige Kundskaber skulle blive det meddelte. Med disse Tænke- og Taleøvelser fortsættes der siden stadigt, og naar da Barnet har vundet nogen Færdighed i Læsning, maa det øve sig i at gjengive det Læste med egne Ord. Nu først faar Barnet lære at dele Ordene efter Stavereglerne, og da maa det udsige Bogstavernes Navne. Den grammatikalske Undervisning begynder her temmelig tidligt. Den forbindes altid med Oplæsningen af Stykket. Barnet faar Indsigt i Sætningsbygningen førend det har lært en eneste Regel derom. Undervisningen er saaledes praktisk ogsaa heri som i de øvrige Fag. Øvelsen i at skrive sit Modersmaal begynder ogsaa snart. I Sveits behandledes et Stykke i Læsebogen saaledes: A. mundtligt: 1. Læsning af Stykket og Spørgsmaal om Indholdet (almindeligvis læser hvert Barn det samme Stykke efterat Læreren først har læst det, og siden hele Klassen læst det i Kor), 2. Gjennemgaaelse af Indhold og Grundtanke, 3. Gjengivelse af Indholdet, a) i Almuedialekt, b) i Skriftsprog; B. skriftligt: 1. med forandrede Udtryk, 2. med Verbet i Konjunktiv, 3. i Brevform, 4. i berettende — dramatisk — Form, 5. de poetiske Stykkers Gjengivelse i Prosa. Ikke i alle Klasser men i de øverste be-

handles Stykkerne saaledes, og jeg saa Gjengivelser efter Post 5 af 13—14aars Gutter, som, uagtet Udarbejdelsen havde tabt den poetiske Form, alligevel beholdt den poetiske Aand. Men det maa da ogsaa tilføjes, at man her ikke drev paa stort Andet end paa Modersmaalet.

Skole-Efterretninger.

Ved Dimissionsexamen i Juni og Juli 1865 ved **Stordøens** Seminarium bleve følgende Opgaver givne:

1. Udarbeidelse: „Hvorledes skal en Lærer paa bedste Maade rydde tilside de Hindringer, som stille sig i Veien for hans Virksomhed som saadan?"

2. Til skriftlig Katechisation fik Dimittenderne: „Hvorved sker det, at Mennesket falder ud af sin Daabspagt?" hvilken Opgave besvaredes paa Seminariet under stadig Inspektion af 3 af dets Lærere.

3. Ved den praktiske Prøve fik Dimittenderne uden Forberedelse til Behandling a. i Religion: Ap. Gjern. 5, 29. Joh. 10, 16. Er det Synd at tage Livet af sig selv? Herrens Velsignelse gjør rig. 2 Thim. 2, 12. Hvorledes kan man stjæle fra sig selv? Joh. 3, 6. Hvad er Guds Visdom? 1 Kor. 4, 13. Matth. 26, 41. 1 Pet. 3, 21. Hvad er det at forlade sig paa Gud? Luk. 8, 48. Ydmyghed. Rom. 8, 28. 2 Kor. 6, 10. Matth. 16, 26. 2 Kor. 5, 21. Ordspr. 6, 6. 1 Joh. 2, 1. Gal. 3, 27. Jakob 5, 16. Hvad er et Sakramente? Matth. 6, 34. Jakob 1, 2. 1 Thim. 1, 9. Kristi guddommelige Natur. Den Hellig-Aands Trøsteembede. Troens Egenskaber. Luk. 9, 23. Mark. 10, 14. Betydningen af Jesu Navn med specielt Hensyn til Kol. 3, 17. Rom. 13, 1. Jakob 1, 22. Mark. 16, 16. Matth. 5, 2. Luk. 16, 21. Hvorledes helliges Guds Navn? b. i Bibelhistorie: Den Blindfødte. De hellige tre Konger. De 10 Jomfruer. Bespisningen af de 5000 Mand. Jesus i Gethsemane. Den forlorne Søn (første Del). Den rige Yngling. Den utro Husfoged. Simeon. Jakobs Drøm. Kristi Daab. Den kananæiske Kvinde. Den blodsottige Kvinde. Jesus salves af den bodfærdige Kvinde. Farisæeren og Tolderen. Fodvaskningen. Peders Gjenoptagelse i Apostelsamfundet. Martha og Maria. Jesus afviser Zebedæi Sønners Bøn. De betroede Pengesummer. Kvinden, som var greben i Hor. Jesu Samtale med Nikodemus. Jakobs Kamp med Herren. Paaskens Indstiftelse. Den rige Bonde. Johannes's Spørgsmaal til Jesus. Zakkæus. Mariæ Bebudelse. Nathan og David. Jesus helbreder den, som var besat. Simon af Cyrene. Disciplenes Rangstrid. Jesus i Synagogen i Nazareth. Akab og Naboth. Johannes den Døbers Prædiken og Daab. Kornelius. Matthæi Kaldelse. Livsens Brød. Den uretfærdige Dommer.

Følgende Personer underkastede sig Dimissionsexamen med saadant Udfald: L. J. J. Langvand, S. H. Bjørnø, A. O. Næsheim, S. E. Følsvig, M. B. Solheim, O. T. Kværk, E. A. Skaaden, A. O. Vindaas, L. T. Mydland, O. J. Flo, T. H. Evje og H. M. Kvalem erholdt Meget duelig 1ste Grad. — J. D. Baltzo, H. S. Haugsnæs, J. J. Mørvold, O. A. Skaaden, J. D. Johnsen, J. O. Horneland, J. O. Bjørøen, P. M. Christensen, P. S. O. Øgland, J. P. Tennefos, T. A.

Legreide, N. M. Blikfeldt, A. O. A. Rangsæter, C. L. P. Eriksen, A. A. Eie, C. T. Corneliussen og A. O. Engen: Meget duelig 2den Grad. — A. C. O. Hemnæs, O. M. H. Gaugstad, L. Larsen, H. H. Vergeland, A. J. M. Vilhelmsen og C. L. Jaastad: Duelig 1ste Grad samt V. J. M. Lyslo og F. Faye: Duelig 2den Grad.

A. W. Gjøsteen.

— **Trondhjems** Stiftsdirektion har under 27de April f. A. indsendt til det Kgl. Kirkedepartement følgende Indberetning om Almueskolevæsenets Tilstand og Gang inden Stiftet i Aaret 1863:

„Ved at have den Ære hoslagt at oversende tabellarisk Oversigt over Skolevæsenets Tilstand inden Stiftet for 1863, skulde Stiftsdirektionen tillade sig at ledsage samme med nogle sammenlignende Bemærkninger, hvorved man desto lettere kan sættes istand til at se Skolevæsenets Fremskridt i de sidst forløbne 3 Aar.

Skolekassens samlede Udgift for Stiftet udgjorde

i 1861 27,182 Spd., i 1862 43,779 Spd., i 1863 50,316 Spd.

Heraf til Lærerlønninger

i 1861 14,261 Spd., = — 20,036 — = — 20,238 —

Og til Opførelse eller Leje af Skolelokaler

i 1861 4,119 Spd., i 1862 10,199 — = — 15,535 —

Disse Udgifter sees saaledes at være i stadig Stigende. Til Udredelse af sine Udgifter har imidlertid vedkommende Kommuner havt en ikke ringe Lettelse i de af Amtsskolekasserne bevilgede Bidrag. Saaledes kan oplyses, at der i 1863 bevilgedes i nordre Trondhjems Amtsdistrikt til Opførelse af Skolehuse og Anskaffelse af Lærerjord 1250 Spd., til Alderstillæg 760 Spd. og til uformuende Skolekommuner i Namdals Provsti 100 Spd.; i søndre Trondhjems Amtsdistrikt til Skolehuse og Lærerjord 1465 Spd. 24 ß og til Alderstillæg 970 Spd.; i Romsdals Amtsdistrikt til Nordmøres og Romsdals Provstier til Skolehuse og Lærerjord 1089 Spd. 44 ß og til Alderstillæg 626 Spd. Disse Bevilgninger have med faa Modifikationer været i Overensstemmelse med Stiftsdirektionens Budgetforslag, og skjønt der fra forskjellige Skolekommuner have været indkomne Andragender om Bidrag snart til Læreres Uddannelse ved Seminariet, snart til Leje af Skolelokaler, snart til Anskaffelse af Inventariesager, har dog Stiftsdirektionen og Amtsformandskaberne været enige deri, at Amtsskolekassens Midler først og fremst bør anvendes til de i Skolelovens § 41 a, b og c opstillede Øjemed og ikke gaa udenfor disse, uden forsaavidt som vedkommende Skolekommune kom ind under Paragrafens Litr. d. Spørges der nu, hvad der med Hensyn til Anskaffelse af Skolehuse og Lærerjord er udrettet, vil sees (Rubr. 4), at de Skolevæsenet tilhørende faste Lokaler udgjorde i 1861 38, i 1862 47, i 1863 70, og Lærerboliger med Lærerjord (Rubr. 33) i 1861 37, i 1862 46, i 1863 58. I de 2 sidste Aar ere altsaa tilkomne: af opførte Skolehuse 32 og af Lærerboliger med Lærerjord 21. Heraf falde de fleste paa søndre og nordre Dalernes Provsti. I Indberetningen for 1861 meddeltes, at 36 Skolekommuner endnu stode tilbage med Opfyldelsen af den i Skolelovens § 24 indeholdte Forpligtelse, at skaffe idetmindste til en af Lærerne Familiebolig med hosliggende Fordvej. Disse Skolekommuner ere nu formindskede til 25, og skjønt Stiftsdirektionen i Sirkulærskrivelse har gjort disse Kommuner opmærksomme paa, at der med Gjennemførelsen af ovennævnte Paabud ikke kan gives længere end højst fornøden Henstand, vil man dog, dels af Hensyn til de dermed for-

bundne, paa mange Steder betydelige Udgifter, dels paa Grund af Vanskeligheden i at erholde Lærerjord just paa et for vedkommende Kredse bekvemt Sted, blive nødt til at fare frem med Lempe. — De af Amtsskolekassen bevilgede Alderstillæg ere tilstaaede i nordre Trondhjems Amt til 50 Lærere, hvoraf 17 uexaminerede; i søndre Trondhjems Amt til 57 Lærere, hvoraf 20 uexaminerede, og i Nordmøres og Romsdals Provstier til 35 Lærere, hvoraf 24 uexaminerede, men af hvilke sidste en stor Del have faaet deres Uddannelse ved den i sin Tid bestaaende Lærerskole paa Molde. — Skolekredsenes Antal (Rubr. 3) udgjorde

i 1861 846, i 1862 858 og i 1863 878.

Af disse meddeltes Undervisning i faste Lokaler

i 1861 422, i 1862 517 = = — 563,
og paa Omgang i Gaardene = — 424, = — 341 = = — 315.

De færreste Omgangsskolekredse falde paa nordre Dalernes og søndre Indherreds Provstier, de fleste paa søndre Dalernes og ytre Romsdals Provstier. — Det skolepligtige Antal Børn (Rubr. 14) var

i 1861 29,913, i 1862 30,272 og i 1863 31,002,

hvoraf underviistes i faste Lokaler

i 1861 16,304, = — 20,407 = = — 22,113

og i Omgangsskolerne

i — 12,902, = — 9,056 = = — 8,105.

Sammenlignes nu det skolesøgende Børneantal med Skolekredsenes Antal, vil Gjennemsnitsantallet af Børn i hver Kreds for 1863 blive 34. Sees derimod hen mere til de enkelte Præstegjeld, vil dette Forhold stille sig ganske anderledes og naturligvis yderst forskjelligt efter de forskjellige lokale Forholde; saaledes falder der t. Ex. i Skogns Præstegjeld i Gjennemsnit 98 Børn paa hver Kreds, medens i Bjørnøers Præstegjeld neppe 20. Antallet af de Børn, som hver for sig modtog Undervisning mindst i henholdsvis 12 og 9 Uger af Aaret og altsaa søgte Skolen afdelingsvis, ser Stiftsdirektionen sig endnu ikke istand til at opgive, da en saadan Adskillelse af Børneantallet ikke for flere Skolekommuners Vedkommende er iagttaget i Specialberetningerne, skjønt Stiftsdirektionen derom har gjort Anmodning; man maa derfor indskrænke sig til at oplyse, at hvor Børnetallet i en Kreds er naaet op til 35, har det hidtil været en almindelig Regel at dele disse i 2 Afdelinger, der søge Skolen til forskjellig Tid, og at der saaledes inden Stiftet er mangfoldige Skoler, der ere delte efter Børnenes Standpunkt i 2 eller 3 Afdelinger (Skolelovens § 6). Børneantallet, som modtog Undervisning i en kortere Tid end henholdsvis 12 og 9 Uger af Aaret (Rubr. 17) var

i 1861 11,472, i 1862 2,580 og i 1863 2,688.

Dette Antal vil forhaabentlig endnu mere aftage, efterhaanden som man bliver forsynet med tilstrækkeligt Lærerpersonale. Skjønt nemlig Stiftsdirektionen oftere har maattet benytte den i Skolelovens § 6 givne Ret til at tilstede Indskrænkning i den lovbefalede Undervisningstid, er dog altid dette skeet med stor Varsomhed og kun for de Kredses Vedkommende, hvor Børneantallet er meget ringe. At Tallet er større for 1863 end for 1862 skriver sig derfra, at enkelte Skolekommuners Indberetninger for 1862 med Hensyn til dette Punkt ikke vare ganske paalidelige, eftersom Tallet da nemlig skulde have været større. — Børneantallet, som ikke modtog Undervisning i hvert af de lovbefalede Fag (Rubr. 19), udgjorde i 1861 4,232, i 1862 2,958 og i 1863 2,534. Dette Tal falder hovedsagelig paa Skolens nederste Afdeling, hvor Børn for-

medelst liden eller ingen Forberedelse fra Hjemmet eller formedelst hyppige Skoleforsømmelser ikke kunne naa frem til at følge den vedtagne Timetabel. Man har imidlertid Grund til at antage, at man gaar frem efter yderst forskjellige Regler i Angivelsen af disse Opgaver, og at flere Skolekommissioner her tage med, hvad ikke bør tages med. Dette skal derfor søges rettet i Beretningen for næste Aar. Sammenlignes Forsømmelserne af lovlig Grund og uden lovlig Grund, udkommer for 1863 368,059, og sammenlignes dette Tal med Tallet i Rubr. 14 med Fradrag af Tallene i Rubr. 15 og 16, 3die Række, falder paa hvert af de 30,218 skolesøgende Børn 12,18 Dages Forsømmelse. I 1862 havde hvert Barn 12,54 forsømte Dage. Bedst stiller Forholdet sig i søndre Dalernes Provsti med 5,90 Dag paa hvert Barn, dernæst i nordre Dalernes Provsti med 8,86; værst i ytre Nordmøre med 23,40 og i nordre Indherred med 15,12 Dag paa Barnet. For en enkelt Skolekommune stige Forsømmelserne endog til 33,10 Dage. For disse Forsømmelser anføres i Specialberetningerne forskjellige Aarsager. Disse skulde man dog være mest tilbøjelig til at søge dels i en i flere Præstegjelde mindre hensigtsmæssig Kredsregulering, dels i Skolens Holdelse paa en for Skolesøgningen ubekvem Tid af Aaret, dels, og det maaske væsentligst, i den i enkelte Skolekommuner endnu stedfindende Mangel paa duelige og nidkjære Lærere, der forstaa at trække Børnene til Skole, og paa tilstrækkelig virksom Kontrol fra Skolekommissionernes Side. Der bør dog ogsaa gjøres opmærksom paa, at der i Lærernes Dagbøger er fundet i flere Skolekommuner opført som Forsømmelse, hvad der ikke burde komme ind under denne Benævnelse. Stiftsdirektionen skal imidlertid have stadig sin Opmærksomhed henvendt paa dette Spørgsmaal og søge rettet, hvad der kan rettes. — Det samlede Antal Lærere (Rubr. 26) vare

	i 1861 402,	i 1862 426	og i 1863 440,
af hvilke examin.	= — 201,	= — 232	= = — 266.
Lærernes lovbefalede Skoleuger vare			
	i 1861 10,940,	= — 11,749	= = — 12,107,
og de frivillige	= — 512,	= — 675	= = — 728.

For 1863 falder der saaledes 27,52 lovbefalede Uger aarlig paa hver Lærer og med Tillæg af de frivillige Uger 29,17 Uger paa Læreren. Og ser man nærmest hen til Skolesøgningen, skulde man anse dette Ugetal paa Læreren temmelig nær det passende. Stiftsdirektionen skulde nemlig formene, at det under Stiftets almindelige Forholde neppe vilde være tilraadeligt, at sætte Maximum af den lovbefalede Undervisningstid for hver Lærer i al Fald højere end til 30 Uger aarlig; ved at gaa højere, vilde man nemlig idetmindste i de fleste Præstegjelde inden Stiftet komme til at støde an mod Skolelovens § 7 sidste Passus.

Lærernes aarlige Gjennemsnitsløn (Rubr. 36) iberegnet Naturalydelser udgjør 40,801 Spd. og med Fradrag af Kirkesangerindtægterne 37,616 Spd. Medtages Kostholdsgodtgjørelsen, Kirkesangerindtægterne, Alderstillæg og Naturalpræstationer, bliver Lønningen gjennemsnitlig 3,18 Spd. pr. Skoleuge, medens hver Lærers Indtægt for ovenanførte 29,17 Skoleuge i Gjennemsnit bliver 92,75 Spd. aarlig. For nordre Trondhjems Amts Provstier falder der paa hver Skoleuge 3,18 Spd., søndre do. 3,04 Spd., Romsdals Amts do. 2,89 Spd. Fradrages Kirkesangeres Pengeindtægt, bliver Lønningen gjennemsnitlig for Stiftet 2,93 Spd. for Skoleugen. Da man imidlertid endnu har en stor Del Lærere, som blot er midlertidig ansatte og ikke lønnes med den stipulerede Lavmaals-

løn, vil naturligvis ovenanførte Forhold stille sig gunstigere, efterhaanden som Lærerposterne blive fast besatte.

Det maa desværre bemærkes, at i Aarets Løb ere 2 Skolelærere, i Overensstemmelse med Skolelovens § 67, 2det Passus, blevne afskedigede, den ene for forargelig og ukjærlig Opførsel mod Børnene, den anden for usædeligt Levnet.

Af Stiftets Kredsskolelærerposter er der 65, som betjenes med konstituerede eller midlertidig ansatte Lærere, hvoraf de fleste falde paa Namdals, ytre Nordmøres og ytre Romsdals Provstier. Af højere Almueskoler gives en paa Røraas og en i Stangvik, om hvilke Indberetninger særskilt medfølge, og af Haandgjerningsskoler en paa Røraas og en paa Størdalshalsen. Af Hjælpelærere er der 4 i Overhaldens Præstegjeld. For forsømte Børn er der givet særskilt Undervisning i 3 og for afsidesliggende Bosteder i 6 Skolekommuner.

Af ovenfor anstillede Jevnførelse vil det forhaabentlig fremgaa, at Skolevæsenet i det Hele taget har gjort adskillige Fremskridt til Nærmelsen af det Maal, som Skoleloven stiller for Øje. Til Undervisningens Fremme blev allerede i 1862, som i Indberetningen for dette Aar oplyst, Skoleinstrux og Schema for Skoleprotokol indført i Skolerne, ligesom ogsaa Forslag gjort til Timetabeller og Schema for Lærernes Dagbøger. Disse sidste Punkter ere i 1863 bragte til Ordning, ligesom Stiftsdirektionen har havt sin Opmærksomhed henvendt paa Nødvendigheden af en snarest mulig Anskaffelse af fuldstændigere Læremidler og Inventariesager til Skolerne. Nu, da den forventede nye Læsebog er udkommen, agter Stiftsdirektionen at drive alvorligere paa denne Sag. Særskilt maa derhos bemærkes, at Stiftsdirektionen i det forløbne Aar har søgt at bringe til Ordning det i Skolelovens § 24, 5te Passus omhandlede Spørgsmaal, navnlig hvad angaar Vedligeholdelsespligten med Hensyn til Udhusene paa de Klokkergaarde, som efter Kommunebestyrelsens Beslutning skulle træde istedetfor den lovbefalede Skolejord."

Bekjendtgjørelser.

En Skolelærerpost er ledig i Hasvig Sogn i Loppens Præstegjeld. Den aarlige Undervisningstid er 32 Uger, fordelt paa 3 Kredse, hvor Skolen holdes i fast Lokale. Lønnen er, Kost iberegnet, 3 Spd. 1 ℳ 16 ß pr. Skoleuge. Kundskab i det finste Sprog er fornøden. Med Lærerposten er forenet Kirkesangerbestillingen, hvis Indtægter udgjør cirka 16 Spd. Andragender, stilede til Tromsø Stiftsdirektion, bedes indsendte til Hasvig Skolekommission gjennem Sognepræsten i Loppen.

I Bods Præstegjeld, yttre Romsdals Provsti, ere tvende Skolelærerposter ledige:

1 med 36 Ugers aarlig Undervisning, hvoraf 24 i faste Lokaler og 12 i Omgangskreds. Lønnen er 7 — syv — Ort for hver Skoleuge, hvortil kommer 4 — fire — Ort ugentlig i Kostthold for den Tid, Skolen holdes i faste Lokaler. I de 12 Uger, der holdes Skole i Omgangskredsen, nyder Læreren Kost hos den Opsidder, hos hvem Skolen holdes, og

1 med 24 Ugers Undervisning i tvende Omgangskredse. Lønnen 7 — syv — Ort pr. Uge med Kost hos Opsidderne.

Andragender om disse Poster bedes, i betalte Breve, sendte Bods Præstegjelds Skolekommission senest inden Udgangen af Oktober d. A.

Bod den 23de August 1865.

M. C. Rode,
Sognepræst.

Fra anstundende Oktober Maaned er en Skolelærerpost ledig i **Halmø** Sogn, Fosnæs Præstegjeld, med 28 Ugers Skole i 2 Skolekredse, hvoraf Klasseinddeling i den ene. Kosthold in natura. Skoletiden er Vinteren og mellem Skolekredsene er en stormfuld og søhaard Fjord omtrent 1½ Mil. Andragender med Attester, stilede til Trondhjems Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger til Undertegnede.

Vik den 16de August 1865.

Meyer,
Sognepræst til Fosnæs.

I Langfjorden i **Talviks** Sogn er ledig en Lærerpost med 43 Ugers Skoletid. I den ene af Kredsene foregaar Undervisningen paa Lappisk. Skolen holdes overalt i faste Lokaler. Lønnen er 2 Spd. pr. Uge og Kostholdsgodtgjørelsen 1 Spd. pr. Uge. Den aftraadte Lærer havde desuden 30 Spd. aarligt Lønstillæg af Finnefondet. Ansøgninger, stilede til Tromsø Stiftsdirektion, indsendes i betalte Breve inden 8 Uger fra Dato til Undertegnede.

Talviks Præstegaard den 16de August 1865.

F. Brunn.

I **Selbo** Hovedsogn er Ansættelse for 3 Skolelærere, der samtlige ville have at undervise i 30 Uger aarlig, nemlig:

een i een Kreds med 3 Afdelinger i 10 Uger og fast Lokale;
een i tvende omtrent 1 Mil fra hinanden fjernede Kredse, begge med fast Lokale og respektive 18 og 12 Ugers Undervisning, og
een i tvende Kredse, hvoraf den ene har 18 Ugers Undervisning i fast Lokale, den anden 12 Ugers Omgangsskole.

Lønnen er 1 Spd. 60 ß og Kostholdsgodtgjørelsen 1 Spd. pr. Skoleuge. I Omgangsskolen ydes Kostholdin natura. Lærerne ville iøvrigt ved Ansættelsen forpligtes til at finde sig i de Forandringer med Hensyn til Distrikt, Undervisningstid og Kostholdsom paa lovlig Maade maatte bestemmes. Ansøgninger om bemeldte Poster, der blive at tiltræde medio Oktober førstkommende, stiles til Stiftsdirektionen og indsendes til Selbo Skolekommission inden 5 Uger fra Dato.

Selbo den 15de August 1865.

Hansteen.

En midlertidig Timelærerpost ved **Mandals** Borgerskole er ledig med aarlig Løn af 150 a 170 Spd. for 26 a 30 Timers ugentlig Undervisningstid. Andragender herom til Mandals Borgerskolekommission maa være denne tilstillede inden 8de September 1865. Posten tiltrædes strax.

Mandal den 10de August 1865.

Koren,
Sognepræst.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 10de September 1865. | Nr. 26.

Om Lærerindeseminarier.

Der er til Kirkedepartementet indløbet tvende Andragender om Oprettelse af Lærerindeseminarier her i Landet. Det ene Andragende er indsendt fra Kristiania, det andet fra Bergen. Ved her at meddele et Uddrag af førstnævnte Andragende indfries et i Almueskoletid. nærv. Aarg. S. 16 givet Løfte. Det maa da angives, at Anledningen til at et saadant Andragende blev indleveret herifra var den, at „Foreningen til Fremme af kvindelig Haandværksdrift", som søger at aabne nye og udvidede Erhvervskilder for Kvinden, og til den Ende udvidede Undervisningsmidlerne saa, at Enkelte af Eleverne opnaaede Ansættelse som Lærerinder ved Almueskoler, uagtet Friskolen kun i enkelte Fag har kunnet forberede til en saadan Virksomhed. Foreningens Bestyrelse, som indsaa baade Ønskeligheden af at en saadan Vej aabnedes for Kvinden, og tillige Fornødenheden af en paa dette ene Maal og Kvindens Dygtiggjørelse for Skolen beregnet Skole blev oprettet, bar nu Ideen frem i en bestemt Form. Den anfører da bl. A., at Flere af Eleverne have ytret Lyst til Lærerindevirksomhed. Men den bemærker derhos, at de have manglet saavel de fornødne Kundskaber som det tilbørlige Kjendskab til de praktiske Undervisningsmethoder ved Almue- og Borgerskolerne, hvilke Mangler Friskolen naturligvis ikke i dens nuværende Tilstand og med dens hidtil havte Formaal har kunnet bøde paa, medens den derimod med nogen Modifikation i sin Plan maaske kunde virke forberedende for et Lærerindeseminarium, og derhos tillige paa en gavnlig Maade beskjæftige Aspirantinder til et saadant i den ellers ofte ubenyttede og dog saa betydningsfulde Tid mellem Konfirmationen og 11aars Alderen, der formentlig maatte blive Lavalderen for Indtrædelse i et Seminarium. Derfor fremsættes, efterat der er henvist til Sverige, hvor for 3 a 4 Aar siden tvende Lærerindeseminarier bleve forsøgsvis oprettede, men siden planmæssigt endeligt ordnede, bestemt Forslag om, at i Kristiania maa blive oprettet et Seminarium for Almueskolelærerinder — formentlig især som Hjælpelærerinder — saavelsom for Lærerinder i de lavere Klasser af Borgerskoler eller lignende Skoler. Der foreslaaes et saadant Seminarium forsøgsvis optaget blandt Landets offentlige Skoler paa førstkommende Budgetforslag og opført blandt de øvrige Lærerseminarier, hvortil bevilges Midler af Oplysningsvæsenets Fond.

Som Grundtræk for Seminariets Plan angiver Bestyrelsen bl. A. Følgende: Til Elever i Seminariet foreslaaes optaget hvert Aars August Piger fra det hele Land, saavel fra By- som fra Landdistriktet, i en Alder i Regelen fra det 17de til det 25de Aar.

De Ansøgende melde sig skriftligt eller mundtligt til Seminariets Bestyrelse inden Midten af Juni Maaned, og ledsage deres Anmeldelser med Attester fra vedkommende Sognepræster, Skolelærere eller Andre, som maatte kunne give Vidnesbyrd om de Ansøgendes Evner, Forholde og Kundskaber, og endelig med Døbeattest, Konfirmationsattest og Attest for, at de ikke lide af nogen Svagelighed, som kunde hindre dem fra at benytte Undervisningen eller gjøre dem uskikkede for deres Kald.

Ved Prøver, der anstilles af Seminariets Lærere i Bestyrelsens Overværelse, skal for Optagelse fordres, at Aspiranterne kunne læse med Færdighed og Forstand i Bog, læse Skrift og skrive en tydelig og nogenlunde færdig Haandskrift, og have saa megen Kundskab i Bibelhistorie og Religion, som en vel forberedt Konfirmand pleier at besidde, samt desuden saa mange Forkundskaber i de øvrige for Almueskolerne bestemte Læregjenstande, som Lovgivningen for samme fordrer.

I Tilfælde af Konkurrance optages de Elever, som give det bedste Haab om sig. Et Kursus paa Seminariet udgjør i Regelen 2 Aar, hvorfor Undervisningen foregaar i 2 Klasser med indtil 25 Elever i hver, altsaa tilsammen højst 50 Elever. De Fag, hvori der skal undervises, og de Kundskaber, som en Elev skal gjøre Rede for ved Afgangsexamen, ere:

Religion: En større Bibelhistorie samt en kortfattet Udsigt over Kirkens Historie, f. Ex. Nissens, Katekismus og Forklaring samt udvalgte Afsnit af Bibelen med særligt Hensyn til Lærdommen. Udsigt over Kirkeaaret og Søndagsevangelierne. Modersmaalet: Færdighed i ren og korrekt Læsning — Prosa og Poesi — et Omrids af Grammatik — Kjendskab til de mere fremragende Forfattere i Skjønliteratur — Færdighed i Modersmaalets skriftlige Brug i orthografisk og stilistisk Henseende indenfor Omraadet af deres Kundskabs- og Dannelsestrin. Geografi: Et Omrids f. Ex. Platous eller Daa's Udtog af Geografien. Historie: Verdenshistorie f. Ex. Nissens; Norges Historie fuldstændigere. Naturhistorie, navnlig Planterigets og, om muligt, nogen Vejledning i Havedyrkning. Regning: God Indsigt i Talsystemet, Regning i hele Tal og Brøk, derunder Decimalbrøk i de 4 Regningsarter, geometriske Forhold og Proportioner, samt enkelt og sammensat Reguladetri. Skrivning: Færdighed i den latinske Haandskrift og i at skrive tydeligt efter hurtig Diktat, samt Øvelse i at læse Norsk Haandskrift. Tegning: Frihaandstegning og geometrisk Tegning, forklaret ved Foredrag og indøvet ved Konstruktioner. Sang: Kjendskab til og Færdighed i Koralsang og anden Sang samt i at ledsage Sangen paa Pianoforte eller paa Fysharmonika. Et Omrids af Læren om Børns Opdragelse. Praktisk (Vejledning til og) Øvelse i at undervise. Færdighed i Haandarbejder og Dygtighed til at undervise deri, navnlig i Linsøm, Strikning, Lapning, Stopning og Navning samt, om muligt, Øvelse i simpel Tilklipning og simplere Hæklearbejde.

Formentlig bliver denne Sag forelagt kommende Storthing til Behandling.

Skole-Efterretninger.

Hamars Stiftsdirektion har i d. A. udnævnt følgende Lærere: Den 13de Jan.: Anders Pedersen Ramsmoen og Iver Nilsen, begge med Examen fra Tønset Lærerskole, til Lærere i Tønsæt Præstegjeld; Johannes Børresen Thorud, fra samme Lærerskole, til Lærer i Næs paa Hedemarken; Erik Haftorsen Folstad, fra Størens Lærerskole, til Lærer i Løitens Præstegjeld; John Halvorsen og Dortenus Nilsen, begge fra Tønsæt Lærerskole, til Lærere i Trysil; Seminarist fra Asker, Torstein Svensgaard, til Lærer i Aasnæs; Ole Johnsen fra Tønsæt Lærerskole, til Lærer i Lille-Elvedalen; Peder Nilsen Østgaard, fra Tønsæt Lærerskole, til Lærer i Tolgen; Seminarist fra Solum, Kittel Johannesen, Lærer Ole Bonnerud og Elev ved Sem. i Asker, Hans Aasumb, til Lærere i Vinger; Seminarist fra Asker, Lars Johannesen, til Lærer ved en midlertidig oprettet højere Almueskole i Løiten. 8de Feb.: Seminarist fra Klæbo, Iver Thoresen Ranum, til Lærer i Birid (af Biskopen tillige antagen til Kirkesanger i Snertingsdalens Annex). 1ste Marts: Johan Svendsen Øxne, fra Lands Lærerskole, til Lærer i Land. 8de Marts: Seminaristerne Nils Larsen og Augustinus J. Busæt til Lærere i Vaaler i Soløer. 25de Marts: Lars Olsen Madshus, fra Lands Lærerskole, til Lærer i Østre Toten. 3die Mai: Hans Larsen Piro, Sem. fra Asker, til Lærer i Grue. 24de Juni: Sem. fra Asker, Engebret T. Bakke, og udexam. Elev fra Lands Lærerskole, Anders G. Kvisgaard, til Lærere i Vaage; Ole O. Skrutvold, Sem. fra Asker, til Lærer i Nordre Aurdal. 25de Juli: Johannes Kristoffersen, fra Tønsæt Lærerskole, til Lærer i Ringsaker; Andreas A. Hjerpeland, fra Sems Sem., til Lærer i Vaage. 10de August: Sem. fra Asker, Peder Ottersen, til Lærer i Søndre Odalen. H. Hansen.

— **Trondhjems** Stiftsdirektion har under 20de Jan. d. A. udnævnt: Lærerskoleeleverne Sivert Olsen Bakken, Arnt Anfinsen Solem og Knut Johnsen Børseth til Lærere i Størens Præstegjeld. 6te Feb.: Lærerskoleelev Johan E. Fladseth til Lærer i Kvernæs. 7de Feb.: Seminarist Einer Kristensen Torjul til Lærer i Stangvik. 21de Feb.: Lærerskoleeleverne Jakob Olsen Mo og Ole Olsen Røe samt Seminarist Svend J. Aae til Lærere i Aafjorden; Seminarist Ole K. Haugan til Lærer i Bynæsset. 25de Feb.: Lærerskoleelev Johan E. Haugan til Lærer i Klæbo. 8de Marts: Seminarist Rasmus Sæther til Lærer i Bynæsset. 27de April: Seminarist John Sivertsen til Kirkesanger og Lærer i Strinden. 3die Mai: Lærerskoleelev Gjermund Thoresen Øvrevik til Lærer i Edø. 14de Juni: Seminarist Søren Fiskvik til Lærer i Frosten og Sem. J. Auseth til Lærer i Øvre Størdalen. J. H. Berg.

— Fra **Tromsø** Seminarium bleve ved Dimissionsexamen i Juli Maaned d. A. følgende Elever dimitterede med hosføiede Karakterer: Jakob Bernhoft Gregussen, Johan Andreas Christensen, Anders Arne Hansen, Mikael Olsen, Johan Hansen, Cornelius Andreas Rasmussen, Carsten Andreas Nilsen, Cornelius Nikolai Sjursen, Mikkel Berteussen, Jørgen Larsen, Johan Flokman Greger Hendriksen, Ole Jentoft Isachsen og Aron Mathias Olsen erholdt Meget duelig; Søren Sakarias Hansen, Frederik Magnus Frederiksen, Jens Jørgen Eilertsen, Peter Laurentius Wulff, Jens Ludvig Abelsen, Hartvig Jørginius Kildal, Hans Fredrik Johannesen og Thomas Andreas Albertsen Duelig.

Kaurin.

Bekjendtgjørelser.

En Skolelærerpost er ledig i **Hasvig** Sogn i Loppens Præstegjeld. Den aarlige Undervisningstid er 32 Uger, fordelt paa 3 Kredse, hvor Skolen holdes i fast Lokale. Lønnen er, Kost iberegnet, 3 Spd. 1 ℔ 16 ß pr. Skoleuge. Kundskab i det finske Sprog er fornøden. Med Lærerposten er forenet Kirkesangerbestillingen, hvis Indtægter udgjør cirka 16 Spd. Andragender, stilede til Tromsø Stiftsdirektion, bedes indsendte til Hasvig Skolekommission gjennem Sognepræsten i Loppen.

Kirkesangerposter.

I **Mangers** Præstegjeld ere Kirkesangerposterne ved Manger, Herlø og Bø Kirker ledige. Indtægterne kan ansættes til respektive 80, 66 og 60 Spd. Disse Poster ville blive forenede med Lærerposter for Kredse, der saavidt muligt ligge i Nærheden af Kirkerne, og ere Omgangskredse. Kredsenes Antal bliver 3 eller 2 for hver Lærer, Undervisningstiden 12 Uger for hver Kreds og Lønnen 6 Ort pr. Uge. Ansøgninger om disse Poster, stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes til Undertegnede inden Udgangen af September Maaned.

Mangers Præstegaard pr. Bergen den 22de August 1865.

J. Kobro.

I Langfjorden i **Talviks** Sogn er ledig en Lærerpost med 43 Ugers Skoletid. I den ene af Kredsene foregaar Undervisningen paa Lappisk. Skolen holdes overalt i faste Lokaler. Lønnen er 2 Spd. pr. Uge og Kostholdsgodtgjørelsen 1 Spd. pr. Uge. Den aftraadte Lærer havde desuden 30 Spd. aarligt Lønstillæg af Finnefondet. Ansøgninger, stilede til Tromsø Stiftsdirektion, indsendes i betalte Breve inden 8 Uger fra Dato til Undertegnede.

Talviks Præstegaard den 16de August 1865.

F. Brunn.

En midlertidig Timelærerpost ved **Mandals** Borgerskole er ledig med aarlig Løn af 150 a 170 Spd. for 26 a 30 Timers ugentlig Undervisningstid. Andragender herom til Mandals Borgerskolekommission maa være denne tilstillede inden 8de September 1865. Posten tiltrædes strax.

Mandal den 10de August 1865.

Koren,
Sognepræst.

Lærerposten ved Fastskolen paa **Sparbu** Præstegaard skal besættes fra Midten af førstkommende Oktober. Læreren, der faar Familiebekvemmelighed og Brugen af den til Fastskolen udlagte Jord, har at undervise 18 Uger aarlig a 2 Spd. Saasnart Kirkesangeren ved Mæhre Kirke aftræder, skal Lærerposten atter forenes med Kirkesangerposten. Kirkesangerens Indtægter er opgivet til omtrent 35 Spd. Aaret. Da den ansættendes Lærer i sin Tid bliver Kirkesanger, vil der kræves Dygtighed til at kunne indøve og lede flerstemmig Choralsang. Andragender om denne Post maa indsendes til Undertegnede inden 24de September og stiles til Throndhjems Stiftsdirektion.

Sparbu Præstegaard den 3die August 1865.

H. Nilssen,
Sognepræst til Sparbu.

Volds Skolekreds i **Romedals** Hovedsogn er ledig. Indtægten er for 32 Ugers aarlige Skolehold 48 Spd. foruden 1 Spd. 20 Skill. som Godtgjørelse for Kostholdpr. Uge. Alle Skatter og Byrder paa Skolejorden Bryhnihougen bæres af den ansættendes Lærer, der tillige har at holde Husene paa Jordveien, med Undtagelse af Skolebygningen, i aabodsfri Stand. Den ansættendes Lærer har at finde sig i mulig Omregulering af Skoledistriktet og det aarlige Skolehold. Ansøgninger om Posten, der ønskes tiltraadt snarest muligt, stiles til Hamars Stiftsdirektion og sendes i betalte Breve til Undertegnede inden 4 Uger fra Dato.

Romedals Præstegaard den 2den September 1865.

C. B. Heltberg.

I **Kvernæs** Præstegjeld ere 3 Lærerposter ledige, nemlig 1) i Kvernæs Sogn: 1ste, 2den og 9de Kreds med 36 Ugers aarlig Undervisning og hvoraf 12 Ugers Fastskole; 2) i Kornstad Sogn: 3die, 4de og 29de Kreds med 34 Ugers Omgangsskole, og 3) i Bremsnæs Sogn: 22de, 23de og 24de Kreds med 32 Ugers Skole. Skolen holdes i leiede Lokaler. Lønnen er 7 Ort pr. Skoleuge med Kostholdin natura paa Skolestedet. Læreren maa finde sig i de Forandringer, der saavel i Skoletiden som i Kredsinddelingen senere maatte fornødiges. Andragender om disse Poster, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion og bilagte med behørige Attester maa i betalte Breve være indkomne til Kvernæs Skolekommission inden medio Oktober d. A.

Kvernæs den 26de August 1865.

Daae,
Sognepræst.

I **Bods** Præstegjeld, yttre Romsdals Provsti, ere tvende Skolelærerposter ledige:

1 med 36 Ugers aarlig Undervisning, hvoraf 24 i faste Lokaler og 12 i Omgangskreds. Lønnen er 7 — syv — Ort for hver Skoleuge, hvortil kommer 4 — fire — Ort ugentlig i Kostholdfor den Tid, Skolen holdes i faste Lokaler. I de 12 Uger, der holdes Skole i Omgangskredsen, nyder Læreren Kost hos den Opsidder, hos hvem Skolen holdes, og

1 med 24 Ugers Undervisning i tvende Omgangskredse. Lønnen 7 — syv — Ort pr. Uge med Kost hos Opsidderne.

Andragender om disse Poster bedes, i betalte Breve, sendte Bods Præstegjelds Skolekommission senest inden Udgangen af Oktober d. A.

Bod den 23de August 1865.

M. C. Rode,
Sognepræst.

Midlertidig Pris-Nedsættelse.

Fortegnelse

over Skrifter, der i Tidsrummet fra 24de August til 31te December 1865 sælges til vedføiede betydeligt nedsatte Priser.

Den 1ste Januar 1866 indtræder den tidligere Bogladepriis.

De i denne Fortegnelse anførte Skrifter ere at faa i enhver Boghandel i Danmark, Norge og Sverige samt i Fr. Wöldikes Bog- og Papirhandel, Amagertorv Nr. 18, Hjørnet af Helliggeiststræde. 1 Rdlr. (96 ß) dansk = 66 ß norsk

---

Babiér, Jules, Cora eller Slavinden, Folkekomedie. 72 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Barth, Reiser og Opdagelser i Nord- og Mellem-Afrika. Pragtudgave i to store Bind. Med Portræt, Kart og Billeder. 7 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 3 Rdlr.
Bentzien, Anvisning til at indrette og passe Fersk- og Saltvandsaqvarier. Med 17 Afbildninger 60 ß. Nedsat Pris 24 ß.
— Vinterflora eller udførlig paa praktisk Erfaring grundet Anvisning for Blomsterynder og Gartnere til at bringe en stor Del af vore skjønneste træ- og urteagtige Zirplanter til at blomstre om Vinteren i Værelser og Væxthuse. 1 Rdlr. Nedsat Pris 36 ß.
Bèrard, N., Om Gigt. Denne Sygdoms Behandling, Lindring og Helbredelse. Oversat efter 5te Oplag. 24 ß. Nedsat Pris 12 ß.
Bergmann, Gustav den Tredie og hans Tid. 3 Rdlr. 60 ß. Nedsat Pris 1 Rdlr. 48 ß.
Bibelsk Geographi, for Skolen og Hjemmet, udgivet af Calwerforlagsforeningen. Med et Kort af C. V. Rimestad. 80 ß. Nedsat Pris 40 ß.
Bjørnstjerne Bjørnsons „Arne." En Undersøgelse, af Winsløw. 48 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Blerzy, H., Telegrapherne i Verdenshavet. 28 ß. Nedsat Pris 12 ß.
Bærentzen, Dansk-fransk Parleur, indeholdende en Samling af de i det daglige Liv hyppigst forekommende Ord, Talemaader og Ordsprog til Skolebrug og Selvstudium. 76 ß. Nedsat Pris 40 ß.

Caird, J., Paa Stepperne. Reiseskildringer fra Canada og de forenede Stater. Med Kort, især af Interesse for Landmænd og Udvandrere. 72 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Chandless, Ved Saltsøen. Et Besøg hos Mormonerne i Utah. Oversat fra Engelsk. 1 Rdlr. 48 ß. Nedsat Pris 60 ß.
Chesterton, Fængselslivets Hemmeligheder. 2 Rdlr. Nedsat Pris 1 Rdlr. 24 ß.
Coquerel, A., Fadervor betragtet som et kort Indbegreb af den christelige Lære. Otte Taler. 60 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Dahlerup, Fundatsmæssige Bestemmelser for Legater, under Kjøbenhavns Magistrats Bestyrelse for at anvendes til Understøttelse for Trængende. 80 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Dalton, William, Den kinesiske Ulvedreng eller Lyu Payos mærkelige Hændelser. Med Illustrationer. 1 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 72 ß.
Dehli, Haandbog for Bødkere. Med Afbildninger. 48 ß. Nedsat Pris 16 ß.
Devay, Om det Farlige ved Ægteskaber mellem Slægtninge. 72 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Dialektisk Spøg af Harmonikos. 24 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Feuchtersleben, Bidrag til Sjælens Diætetik. 56 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Fischer, Bibelsprog til Luthers Katechismus, ordnede efter Nissens Samtaler over Luthers Katechismus. 84 ß. Nedsat Pris 40 ß.
Fornuftige, De, En dansk Roman af Pauline Worm. 2 Rdlr. 48 ß. Nedsat Pris 1 Rdlr. 24 ß.
Frederik II., den Store, Morgenstudier angaaende Regjeringskunsten. 24 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Friis, Erindringer fra et Togt med Fregatten Sjælland til Brasilien og Vestindien i Aarene 1860 og 61. 48 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Gloger, De nyttige Dyr og deres Virksomhed til Utøiets Udryddelse. 20 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Graul, De forskjellige christelige Troesbekjendelser i deres indbyrdes Afvigelser i Læren, samt Eftervisning af den rene Læres høie Betydning for det christelige Liv og et Afrids af de vigtigste falske religiøse Retninger. 72 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Groth, Klaus, Fortællinger. Oversat af Dr. C. Rosenberg. 1 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Guizot, Ægteskabelig Kjærlighed. En historisk Studie. 36 ß. Nedsat Pris 20 ß.
Handelskrisernes Historie. (Handelskrisen i Kjøbenhavn, ved W. Rasmussen). 1 Rdlr. 56 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Hansen, Den norske Literatur fra 1814 indtil vore Dage. 1 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Harries, Om den naturlige Formering og fremadskridende Forædling i Planteriget. Med smukke kollor. Billeder. 60 ß. Nedsat Pris 28 ß.
Heiberg, Pharmaceutisk Chemi med særligt Hensyn til den danske Pharmakopoe. Gjennemseet af C. Barfoed. Med mange Afbildninger. 2 Rdlr. 48 ß. Nedsat Pris 1 Rdlr.
Heichelmann, Kort Udtog af Sønderjyllands Historie indtil Oprøret. 16 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Hillerup, F. C., To Noveller. 1 Rdlr. Nedsat Pris 40 ß.
Hippel, Om Ægteskabet. Oversat af Christian Winther. 1 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 48 ß.
— Præstefamilien i Kurland. Et Livsbillede fra forrige Aarhundrede, ved F. L. Mynster. To Bind i stort Format. 3 Rdlr. 72 ß. Nedsat Pris 2 Rdlr. 24 ß.
Hoffmann, Fire Fortællinger, oversat af F. L. Mynster. 1 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Holm, Korvetten Heimdals Togt til de vestindiske Farvande, med smukke Illustrationer. 1 Rdlr. Nedsat Pris 48 ß.
Holst, L., Skildringer af Kjøbenhavn og Kongerigets Kjøbstæder for omtrent 100 Aar siden. 1 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Huber, F., Nye Jagttagelser over Bierne med Anmærkninger af Kleine. Oversat under Medvirkning af Th. Thorson. Med cirka 120 Afbildninger. 4 Rdlr. Nedsat Pris 1 Rdlr.
Hufeland, Om smaa Børns Pleie, en Raadgiver for Nygifte og unge Mødre, samt Leveregler for unge Ægtefolk. Oversat efter 3die Oplag. 56 ß. Nedsat Pris 24 ß.

Huhn, A. F., Beredelse til Herrens Bord. Skriftetaler og Skjærtorsdagsprædikener. En Kommunionbog. 68 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Japans Hovedstad og Japaneserne, en russisk Reiseskitse ved W. Carstensen. Med et smukt Lithographi. 60 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Jens Lesberg. Original Fortælling fra Griffenfeldts Tid. 1 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 40 ß.
Jung's, Johann Heinrich (kaldet Stilling), Levnetsbeskrivelse. Oversat af Christian Winther. 1 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Kapff, Dr., Anvisning til at bede. Oversat af J. L. Jensen. 36 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Kardec, Allen. Hvad er Spiritismen eller Aandelæren? Bidrag til Kundskab om den usynlige Verden og Aandelæren. 44 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Kempis, Thomas a, En Sjæls Samtale med sig selv. 48 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Kingston, G. H. Frederik Markham i Rusland eller de unge Reisende i Czarens Land. Med Illustrationer. 1 Rdlr. 20 ß. Nedsat Pris 72 ß.
Kjærligheds-Historie, En, Fortælling af G. h. 2 Rdlr. Nedsat Pris 72 ß.
Knutzen, H. D., Anvisning til Rodfrugters og Kaalarters Dyrkning. 16 ß.
— Om Kartoffelsygdommen og Midler til dens Forebyggelse. 12 ß.
— Om Plantning af Træer og Buske. 8 ß.
(Alle tre nedsat Pris 16 ß.)
Lampepudsernes Historie og andre Fortællinger af Charles Dickens o. Fl., ved Wm. Mariboe. 72 ß. Nedsat Pris 28 ß.
Ledetraad i Handelsregning, til Brug ved Selvundervisning, af T. U. 24 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Lisco, Jesu Christi Undere, exegetisk-homiletisk bearbeidede. Oversat af Pastor C. L. Jensen. 2 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 1 Rdlr.
Luthers Psalmer, ved F. L. Mynster. 48 ß. Nedsat Pris 20 ß.
Lægen uden Medicin, eller den Schrothske Maade at helbrede enhver Sygdom ved Diæt. 48 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Manicus, C., Den dansk-tydske Strid. 230 Sider. 1 Rdlr. Nedsat Pris 24 ß.
Mikkel Ræv. En Fortælling af Reinike Voss. 4de Udgave med Billeder efter Kaulbach. 1 Rdlr. 40 ß. Nedsat Pris 72 ß.
Min Ven og hans Kone, original Fortælling. 72 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Mormonerne, Vogt dig for. 12 ß.
Kirkevei, Den lange. 12 ß.
(Begge nedsat Pris 12 ß.)
Munshi Lutfullah eller hvad en muhamedansk Gentleman oplevede med sine Medmennesker og sig selv. 1 Rdlr. 72 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Museum, Nordisk. Et Maanedskrift for almennyttig Underholdning, redigeret af L. S. Borring. Nedsat Pris 48 ß.
Münchhausens vidunderlige Reiser og Eventyr tillands og tilvands. Med Illustrationer. 84 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Orsini's Memoirer, skrevne af ham selv. Med Portrait. 1 Rdlr. Nedsat Pris 24 ß.
Pontoppidan, Erik, Menoza. En asiatisk Prinds, som drog Verden omkring og søgte Christne, udgivet paany af Vilhelm Birkedal. 3 Rdlr. Nedsat Pris 1 Rdlr. 48 ß.
Napoleon, Præsident for den franske Republik, af Wolff. 1 Rdlr. Nedsat Pris 48 ß.
Plenge, Udvikling af de christelige Hovedlærdomme. 80 ß. Nedsat Pris 40 ß.
Poznanski, Choleraens Væsen og Behandling. 20 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Pressencé, E. de, Den christelige Familie. 72 ß. Nedsat Pris 40 ß.
— Det hvide Huus. En Fortælling for Ungdommen. 1 Rdlr. Nedsat Pris 48 ß.
Rasmussen, W., Historiske Meddelelser om Hamborgs Handel. 60 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Raspail, F. V., Huuslægen. Anvisning til selv at tilberede og anvende de vigtigste Lægemidler, der tjene til at helbrede og beskytte mod de hyppigst forekommende Sygdomme. 4de Udgave. 1 Rdlr. 48 ß. Nedsat Pris 72 ß.
Recke, Adolph, Nytaarsaften paa Hveen. 36 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Rénan, Ernest, Jesu Liv, oversat af J. H. 1 Rdlr. 56 ß. Nedsat Pris 72 ß.
Reiser med en dansk Orlogsmand i Aarene 1860 og 61. 36 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Rimestad, Pekings Erobring og den nordamerikanske Unions Ophævelse. 84 ß. Nedsat Pris 36 ß.
— Grækenland og det græske Folk. En populær Fremstilling. 36 ß. Nedsat Pris 16 ß.

Rosenberg, C., Dr. phil., Andvares Ring, tragisk Sangspil i tre Handlinger med Forspil. 1 Rdlr. Nedsat Pris 48 ß.
Rugaard, Nordisk personal-historisk Folke-Kalender. 1 Rdlr. 48 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Samuelsen, W. C., En Fodvandring i fire Verdensdele. Med Portrait. 1 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Sanson, H., Pariserskafottets Historie eller Familien Sansons Memoirer. Oversat af Dr. H. Schou. I—V. 5 Rdlr. 80 ß. Nedsat Pris 2 Rdlr.
Schmidt, Beskrivelse over Slesvigs Land og Folk. 1 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Schmidt, Reise i Grækenland, Ægypten og det hellige Land, stort Format, elegant udstyret. 2 Rdlr. 48 ß. Nedsat Pris 1 Rdlr. 24 ß.
Serno, Om Paaskemaaltidet i Lidelsesugen. 48 ß. Nedsat Pris 12 ß.
Sibbern, Gabriel, Om Humanitet og Alsind. 84 ß. Nedsat Pris 36 ß. } Begge 48 ß.
— Om Humanisme. 72 ß. Nedsat Pris 36 ß. }
Skitser af Livet i et dansk Fængsel, ved A. W. 80 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Slavindes, En, Liv og Kamp, fortalt af hende selv. 1 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Soldaterliv, Dansk. Fortælling af G. h. 1 Rdlr. 72 ß. Nedsat Pris 72 ß.
Spurgeon, Tolv Prædikener, oversatte af Pastor Feilberg. 1 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Suhr, Bloch, Prædikener og Taler. 1 Rdlr. 56 ß. Nedsat Pris 1 Rdlr.
Sygdom, betragtet som Prøvelse og Velsignelse. 1 Rdlr. Nedsat Pris 36 ß.
Syntax's, Dr., mærkværdige Reise-Eventyr. Oversat af Dr. H. Schou. Pragtudgave med 30 Lithographier. 2 Rdlr. 48 ß. Nedsat Pris 1 Rdlr. 48 ß.
Sømandsbog, En lille gudelig. 40 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Søvn, Den magnetiske, forklaret af Somnambulen Alexis i clairvoyant Tilstand. Med Portrait. 56 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Tayler, Daabens Kraft og Betydning. Erindringer af en god Mands Liv. Efter 10de engelske Oplag. 1 Rdlr. 72 ß. Nedsat Pris 72 ß.
Testamentjægeren. Af F. C. Hillerup. Et Livsbillede. 1 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 40 ß.
Tetens, Prædikener for dem, som ei kunne komme i Guds Huus. 1 Rdlr. 48 ß. Nedsat Pris 40 ß.
Theremins „Evige Jøde" samt et lidet Udvalg af hans andre Skrifter, og nogle Oversættelsesarbeider af religiøst Indhold. Ved F. L. Mynster. 72 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Thiers, Napoleons Ophold paa St. Helena, ved H. Schou. 80 ß. Nedsat Pris 36 ß.
Thorson, Den italienske Virace. Oplysning om Racens Egenskaber, o. s. v. 24 ß. Nedsat Pris 8 ß.
Timm, H. A., Joseph og hans Fædre. 1 Rdlr. Nedsat Pris 36 ß.
Tæring efter Næring, en Fortælling. 72 ß. Nedsat Pris 24 ß.
Vahl, Er det Guds Villie, at Christendommen i vore Dage skal udbredes blandt Hedningerne. 1 Rdlr. 36 ß. Nedsat Pris 48 ß.
Varulven, Fortælling af G. h. 48 ß. Nedsat Pris 16 ß.
Wildenhahn, Dr., Martin Luther. Kirkehistorisk Livsbillede fra Reformationens første Aarti. 2det Oplag. 2 Rdlr. Nedsat Pris 1 Rdlr.
— Philip Jakob Spener. Et historisk Livsbillede fra Begyndelsen af den spenerske Skoles Opkomst. 2 Rdlr. Nedsat Pris 1 Rdlr.
— Paul Gerhardt, Kirkehistorisk Livsbillede. 2 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 1 Rdlr. 24 ß.
Wilson, Om de fem Sandser. 24 ß. Nedsat Pris 12 ß.
Wolseley, Krigen i China i 1860, med Beskrivelse af Landet og Indbyggerne. 1 Rdlr. 24 ß. Nedsat Pris 40 ß.
Zeilau, Th., Fox-Expeditionen i Aaret 1860 over Færøerne, Island og Grønland. Pragtudgave. Med smukke Lithographier og Kort. 2 Rdlr. Nedsat Pris 1 Rdlr.
Ørsted, Af mit Livs og min Tids Historie. I—IV. Nedsat Pris 2 Rdlr. 48 ß.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 20de September 1865. | Nr. 27.

Notitser til Pontoppidans Forklaring *).

Af E. F. B. Horn.

I.

Om Gudsbilledet.

I 1 Moseb. 1, 26 ff. er det sagt, at Mennesket er skabt i Guds Billede, men vi faa af dette Sted endnu ingen klar Indsigt i dette Gudsbilledes egentlige Indhold; derimod vel af Eph. 4, 24 og Col. 3, 10. Heraf har Pontoppidan sluttet, at Gudsbilledet maa have bestaaet „i sand Visdom, Retfærdighed og Hellighed, Fred og Glæde." Denne Slutning er vistnok rigtig. Alle den lutherske Kirkes Fædre ere enige heri. Saaledes Luther selv, i sine Prædikener over 1ste Moseb.: „Saa er nu her saameget sagt, at Mennesket i Begyndelsen er skabt et Billede, der var Gud ligt, fuldt af Visdom, Dyd, Kjærlighed, saa at det var fuldt af Gud." Joh. Arndt, Sand Christendom I. Kap. 1: „Af dette Billede skulde Mennesket kjende Gud og sig selv; Gud saaledes, at han væsentligt var netop det, hvis Billede Mennesket bar i sig: væsentligt det høieste Gode, væsentligt Kjærligheden, væsentligt hellig . . ." Scriver, Sjæleskat I. 1: „Sjælen var et klart Speil, hvori det evige Lys spillede med sin Glands — en yndig Kilde, som modtog sit Vand fra Guddommens Dyb, som havde sine Tanker af Guds Indgivelse og rettede dem paa Guds Ære; kort den var en hellig Bolig for den Høieste paa Jorden, hvori han vilde hvile og herligt bevidne sig; derfor har han skabt den sidst af alle Kreaturer og derpaa hvilet." Kvenstedt: „Guds Billede er en naturlig Fuldkommenhed, bestaaende i en udmærket Overensstemmelse med Guds Visdom, Retfærdighed, Udødelighed og Majestæt, hvilken var indskabt i det første Menneske, for at det kunde fuldkommen kjende, elske og herliggjøre Gud sin Skaber", o. m. A. Herredømmet over Naturen 1 Moseb. 1, 26 ff. var nu det Virkefelt, hvor Menneskets Visdom, Hellighed o. s. v. kunde anvendes**).

---

*) Jeg har tænkt i det Følgende til en Prøve at meddele en nærmere Udvikling af endel Lærepunkter, der have voldt nogen Vanskelighed og heller ikke i den katechetiske Form, hvorunder de i Forklaringen ere behandlede, lettelig kunde tilfulde opklares.

**) Herredømmet over Naturen kan ikke have været selve Gudsbilledet. Det er klart af Bibelstedet. Derimod skulde Mennesket have et Gudsbillede for at det kunde herske. Altsaa for at dette Regimente over Alt paa Jorden og under Himmelen skulde gaa for sig paa den rette Maade, saa maatte Mennesket have et Gudsbillede d. v. s. hin Visdom, Retfærdighed, Fred o. s. v.

Naar det hedder, at Mennesket er **skabt** i Guds Billede, saa maa vi nøiere overveie dette. Meningen er den, at dette Gudsbillede, denne „Sandheds Retfærdighed og Hellighed", hører paa det Nøieste med til Menneskets Natur. Det er altsaa ikke saa, at Gudsbilledet er en særegen, overflødig Fuldkommenhed, som Mennesket nok kunde undvære, om det gjaldt. Saa omtrent lære Katholikerne. Men saa er det ikke. Gudsbilledet er indskabt i Mennesket i Forbindelse med dets Tilblivelse. Menneskets hele inderste Natur vilde blive i Bund og Grund fordærvet, dersom det tabte dette Billede. Dette er klart nok bl. A. deraf, at jo Guds Søn er kommen til Verden og har lidt den forfærdeligste Død for at gjenoprette det tabte Gudsbillede; et saadant Offer behøvedes vistnok ikke, dersom Tabet af Gudsbilledet ikke havde været en uhyre Skade for Mennesket, en fuldstændig Fordærvelse af dets sande og ægte Væsen.

Men er da Gudsbilledet ganske tabt ved Synden?

Dette Spørgsmaal er det, hvorom man har tvistet. Vi maa nu her ikke tabe Hovedpunktet af Sigte. Bestod Gudsbilledet af visse enkelte Gaver eller Fuldkommenheder, som vare **tillagte** Menneskets Natur, da kunde man nok tænke sig, at **nogle** af dem bleve borte eller fordunklede, uden at alle forsvandt eller ødelagdes; men saa er det nu ikke. Gudsbilledet er noget Væsentligt i Menneskets Natur; det er et Liv i Mennesket. Det er Menneskets Liv i Gud, d. v. s. et inderligt aandeligt Samfund med Gud, hvorved Straalerne fra Guds Kjærlighed og Hellighed sænke sig ned i Menneskets rene Sjæl og afspeiler sig deri. Gudsbilledet er et Liv med Aandedræt og Pulsslag, et Liv i Bøn og Tak, i Bevidstheden om god Forstaaelse med Gud. Saalænge et Menneske kan bede til sin Gud som til en himmelsk Fader med Forvisning om Bønhørelse, saalænge har det Gudsbilledet, saalænge **lever** det, saaledes som det er skabt til at leve. Kan det ikke bede, da er dets Livs inderste Aare og Nerve afskaaret, dets Aandedræt er ophørt. Det er dødt, og forsaavidt det kan siges at leve, saa er det kun et udvortes Liv, et Liv uden Gud. Fastholde vi kun det, at Gudsbilledet er et Liv og det Menneskets inderste, sande Liv, saa bliver der kun Tale om Et af To. Enten er Livet der og Mennesket kan da vedligeholde Baandet mellem sig og Skaberen, eller Livet er borte og da er Baandet borte. Der gives i Grunden ingen Mellemting mellem Liv og Død. Den saakaldte „Halvdød" existerer kun for en overfladisk Betragtning. Den Halvdøde er slet ikke mere død end den Friske. Forskjellen er kun den, at Livet hos ham træder mindre frem. Naar Livet udslukkes ved Døden, da sker dette kun ved en **pludselig** Overgang i et Øieblik.

Denne pludselige Overgang fra Livet til Døden (i aandelig Forstand) skeede ogsaa med Mennesket ved Syndefaldet. Det blev da ikke blot halvdødt, men virkelig dødt. Det mistede ikke blot Noget af Gudsbilledet f. Ex. de to Trediedele eller de tre Fjerdedele — saadanne Regnestykker gjælde ikke her. Mistede det Noget, saa maatte det miste Alt. Vi skulle se, hvordan dette nærmere har sig. Livsbaandet mellem Gud og Menneske vedligeholdes, saalænge som Gud kan være Mennesket en **naadig og miskundelig Herre**. Men nu indser jo Enhver, at Naaden aldrig kan halveres eller formindskes. Enten er den der hel eller den er der slet ikke. Enten tilgiver Gud os **alle** vore Synder, eller han tilgiver os **ingen** af dem. I menneskelige, jordiske Forholde kan der vel være Tale om en saadan halv Naade, endskjønt ogsaa der en saadan vilde falde noget gaadefuld. Men hos Gud er det efter Skrif-

tens hele Aand og utallige Vidnesbyrd klart, at Retfærdiggjørelse, Syndstilgivelse, Naadestand enten ere der helt og uforbeholdent eller de ere der slet ikke. Gud sagde ikke til Mennesket i 1 Moseb. 2, 17: „Af Kundskabens Træ vil jeg just ikke anbefale dig at æde. Du gjør bedre i at lade det være; thi om du just ikke dør af det, saa vil du dog lide nogen Skade deraf, befinde dig ilde derved." Men han sagde: „Du skal ikke æde; thi paa hvilken Dag du æder deraf, skal du dø." Her var der altsaa ikke Tale om nogen Mellemting, om nogen Halvdød. Skriften fremstiller ogsaa Menneskets aandelige Tilstand efter Syndefaldet som en Død (Eph. 2, 5; Rom. 5, 12 ff. o. s. v.). Syndefaldet var ikke Tilsidesættelse af en Vens Raad, men en Overtrædelse af en Herres bestemte Befaling, en Overtrædelse, som maatte fremkalde samme Herres bestemte Vrede og Straf. Denne Straf bestod deri, at han afbrød det indre Livets Baand, som rigtignok Mennesket selv allerede fra sin Side havde afbrudt ved sin frivillige Ulydighed; og hvor Livets Baand er afbrudt, der indtræder ikke Halvdød, Svaghed, Afmagt, Søvn, — men Død. Altsaa er Gudsbilledet ganske tabt, ikke blot svækket eller forstyrret.

Det tydeligste Mærke paa, at det levende Baand mellem Gud og Mennesket er afbrudt ved Syndefaldet, er den onde Samvittighed. Hvergang Adam og Eva tænkte paa Gud eller hørte Guds Røst, da flygtede de og skjulte sig. Istedetfor det gamle Fredens og Livets Baand satte Gud dette bestemte Mærke, som tydede hen paa, at nu var dette Baand virkelig forbi, ligesom han i den synlige Verden ved Cheruber og luende Sværd skrækkede Mennesket bort fra det tabte Paradis.

At denne aandelige Død med Tab af Gudsbilledet og med ond Samvittighed forplantedes paa alle Efterkommere, stadfæster Skriften (Ps. 14; 51; Rom. 5, 12 ff.; Eph. 2, 3; Joh. 3, 6; 1 Moseb. 6, 5). I den augsburgske Konf. Art. 2 hedder det derfor, at Menneskene „fødes uden Gudsfrygt, uden Tillid til Gud og med Begjærlighed." Uden Gudsfrygt vil ikke sige uden Trældomsfrygt for Gud; thi det har Hedningerne ogsaa paa Grund af den onde Samvittighed, men det vil, som Sammenhængen viser, sige, uden barnlig Ærefrygt og Tillid til Gud. Den onde Samvittighed tilsiger nemlig ethvert Menneske, at Gudsbilledet er tabt og saaledes den gamle tillidsfulde Adgang til Gud Mennesket forment.

Naar Livets inderste Rod og Nerve er afskaaret, da maa Dødens fordærvende Gift ogsaa gjennemtrænge alle Evner, Anlæg og Egenskaber i Menneskets hele sjæleligt-legemlige Natur. Dets klare Forstand maa formørkes, saa at de Lærdeste og Klogeste blandt Menneskene mange Gange ere ganske blinde i det Væsentlige, nemlig i de evige Sandheder. Dets Villie er oplagt til alt Ondt; Urenhedens Gift besmitter alle dets Tanker og Følelser. Fædrelandskjærligheden er fuld af Forfængelighed og Indbildskhed, Moderkjærligheden fuld af Svaghed og Daarskab, Kjønskjærligheden fuld af Urenhed, Æresandsen fuld af Selvgodhed. Ogsaa Evnen og Villien til at fastholde Sandheden er borte. Hvor liden Gave have ikke vi Alle til at fastholde og gjengive et Indtryk rent og uforvansket! *) Selv vore Legemsgaver — hvor fordærvede ved Sygdom,

*) Naar saaledes Katholiker og Grundtvigianere tro paa et uforvansket mundtligt Ord, som har forplantet sig gjennem Tiderne fra Herrens Dage, da er dette at tiltro syndige Mennesker en Evne, som de efter Syndefaldet ikke have.

Hæslighed! Ogsaa Herredømmet over Naturen — hvor mangelfuldt! Maatte ikke Skaberen siden ved „Frygt og Rædsel“ gjenoprette det Herredømme, som Mennesket egentlig skulde udøve ved Godhed og Kjærlighed (1 Moseb. 9, 1 ff.)?

For at Gudsbilledet skal gjenvindes, maa der efter det Nysudviklede ske to Ting. Først maa Guds Vrede mod Menneskeslægten i det Hele afvendes. Dette har han gjort selv ved Christi Forsoningsdød. For det Andet maa Ulydigheden i det enkelte Menneskes Hjerte ophøre. Dette sker ved den Helligaands Kald, som virker Omvendelse og Tro hos dem, der ikke gjøre Modstand. Da Christi Forsoningsdød er besluttet fra Evighed, saa har Gudsbilledets Gjenvindelse kunnet ske allerede strax efter Syndefaldet. Den retfærdige Abel har gjenvundet det tabte Gudsbillede. I enhver retfærdiggjort og gjenfødt Sjæl har til alle Tider Gudsbilledet været gjenoprettet. Gud har fra samme Stund af, som Sjælen har vendt sig bort fra Synden, sluttet sin Pagt med denne Sjæl og ladet sit Liv gjennemstrømme den.

Men skulle vi da tænke os, at ethvert Menneske, som ikke netop er retfærdiggjort og gjenfødt, tillige er ganske uden Gudsbillede? Gives der ikke Mennesker, som ere henfaldne til en vitterlig Synd f. Ex. Drukkenskab, altsaa ikke ere gjenfødte, ikke ere i Naadestanden, men hos hvem der findes „meget Godt“? Kan ikke mange Dyder, Moderkjærlighed, Tapperhed o. l. findes hos Mennesker, om hvem vi ellers kunne og maa sige, at de ikke ere gjenfødte?

At f. Ex. Moderkjærlighed ikke hører med til Gudsbilledet, kan man allerede skjønne deraf, at jo Dyrene besidde samme Følelse, men om dem staar der jo ikke, at de vare skabte i Guds Billede. Heller ikke Tapperhed kan høre med; thi ogsaa et Dyr kan vise denne Egenskab. Paa den anden Side er det vistnok noget „Godt“ i Moderkjærlighed, Tapperhed og lignende Dyder, som ogsaa Hedninger kunne have; men disse ligge mere i vor sandselige Natur. De nævnte Dyder kunne nemlig hos Mange være blot dyriske Instinkter. Sande Dyder blive de kun hos dem, som ere gjennemtrængte af Guds Aand.

Imidlertid er der dog her en Ting; som maa mærkes, nemlig Aandens forberedende Gjerning hos de endnu Uomvendte gjennem Samvittigheden. Mange gode Følelser, mange klare Tanker, gode og rigtige Domme, skjønne Syner og Phantasibilleder kunne opstige hos Mennesker, der forresten ved sin Vandel noksom vise, at de ikke ere at henføre blandt Guds Børn. Sagen er den, at den Hellig Aand har sin forberedende Gjerning i deres Indre. Aanden er det, som vækker disse Følelser hos dem, indgiver dem disse skjønne Tanker og Syner, men deres Hjerte, deres eget Jeg er derfor ikke grebet af Sandheden. Ved saadanne Følelser og Tanker vil Aanden drage dem til Sandheden. Han staar ligesom udenfor Hjertedøren og banker, men Døren er endnu ikke oplukket. Hvorofte sees ikke Mennesker rørte til Taarer ved en Præsts Prædiken, medens deres Liv viser, at det bare har været Følelsen, som har været i Bevægelse. Deres Villie er bleven lige haard og urørt. Flere Forfattere, f. Ex. den bekjendte Rousseau, have til enkelte Tider skrevet de allerskjønneste Vidnesbyrd til Ære for Christendommen, medens deres hele Virksomhed forresten var aldeles fiendsk mod den christne Tro. Af Hedninger, f. Ex. de gamle Grækere, have vi endnu de allerherligste Digter- og Kunstværker, Mønstre for alle senere Kunstnere og Digtere. Saaledes kan det ogsaa gaa til, at mange vantro Præster kunne prædike

Guds Ord til Opbyggelse (Augsb. Konf. Art. 8). Sandheden kan meget godt føles og erkjendes, uden at derfor Hjertets Inderste, Villien er bevæget og gjennemtrængt af samme. Af samme Grund kan ogsaa mangen ædel Daad være udøvet af Uomvendte, men de maa ikke betragtes anderledes end som virkede ved de nævnte gode Følelsers Opblussing, uden at de kunne ansees som Beviser paa Hjertets Omvendelse. Det er jo netop af samme Grund, at Synder begaaede „i Overilelse“ uden Overlæg, af Gjenfødte paa Grund af de onde Følelsers Opblussing ikke regnes som Bevis paa Frafald fra Naaden. I begge de nævnte modsatte Tilfælde er nemlig Villien, det inderste Selv, ikke med.

Naar vi saaledes i Verdenshistorien læse om ædle Bedrifter, udførte af Personer, hvem vi af flere Træk maa tro endnu at være ugjenfødte, da skulle vi ikke afholdes fra at beundre saadanne Bedrifter, da de kunne opfattes som Aandens Virkning i dem. Ligesaameget maa vi glæde os over de Mindesmærker om Hedningers høie Dannelse, som vi endnu besidde i Levninger af Digtekunst, Lærdom, Veltalenhed, uden at gjøre os Skrupler fordi disse kunne tænkes at have været uomvendte Mennesker. Vi spørge jo heller ikke ængsteligt, hvorvidt denne eller hin Præst, som skal prædike, er en troende, gjenfødt Mand. Prædiker han blot Sandheden, saa er det allerede Opfordring nok til at høre ham. Med et Ord: Guds Aand kan have sin Virkning ogsaa hos dem, som ere uomvendte og mangle Gudsbilledet, men da er det en forberedende Naade. Den Hellig Aand bor endnu ikke i disses Hjerter. Gudsbilledet er altsaa endnu ikke gjenopbygget i deres Indre. Det sikreste Mærke derpaa er det, at der hos saadanne Personer ved Siden af meget Skjønt og Herligt findes meget Afskyeligt og Ondt. Thi foruden det, som Guds Aand virker paa deres Følelse og Erkjendelse, kommer der Meget frem af deres eget Hjertedyb, som er fuldt af Løgn og Ondskab. Ved Siden af de skjønneste Sagn findes der saaledes i Hedningernes Gudelære Sagn af det afskyeligste og mest gudsbespottelige Indhold. Ved Siden af mange Sandhedsglimt findes megen Løgnagtighed og Forblindelse. Stygge Laster parre sig med de mest ophøiede Dyder.

Hvad der her viser sig, er nemlig ikke Andet end Samvittighedens Kamp med Menneskets fordærvede Natur. Om end Gudsbilledet er tabt af Hjertet og Villien, saa er der i Samvittigheden en Mindelse om det Tabte. „Lovens Gjerning er skreven i deres Hjerter“ (Rom. 2, 15). Ja de kunne endog, som vi nys saa, „gjøre Lovens Gjerning.“ Denne Samvittighed, Mindelse om det Høiere, disse gode Følelser, herlige Syner, sande og dybe Tanker, ere imidlertid saa langt fra at retfærdiggjøre Mennesket, at de netop reise sig som indre Anklagere. De ere netop Vidnesbyrd om, hvad der er tabt af Menneskets Hjerte, men nu staar udenfor Hjertedøren for atter at komme ind, hvad dog ikke kan ske paa Grund af Hjertets Ondskab. Samvittigheden er det ogsaa, som hos Mange vedligeholder en vis udvortes Overensstemmelse med Guds Lov, idet den forespeiler Mennesket Straffe, der ville følge af Foragt for Loven. Men i ingen af Tilfældene er Gudsbilledet gjenvundet. Dette sker først da, naar selve Hjertet, Villien bliver gjennemtrængt af Guds Aand, naar Modstanden er overvunden, Døren aabnet og Guds Aand har taget sin Bolig derinde.

Fordi imidlertid Menneskets Natur endnu efter Faldet er saadan, at hine gode Tanker og høiere Følelser kunne bevæge sig derinde udenfor Hjertedøren, kan det vistnok i en vis Forstand siges, at Mindelser

om, Rester af Gudsbilledet endnu findes i Mennesket. Mennesket har ikke ophørt at være Menneske. Den Hellig Aand reiser derfor i dets Indre et Suk, et Raab til Menneskets Hjerte, at det maa omvende sig og gjenvinde det Tabte, og den forespeiler Mennesket gjennem Loven og Samvittigheden, hvor skjønt og herligt dette Tabte er, saa at Mennesket kan drives til Skam, Anger og Længsel. Den forlorne Søn erindrede endnu i sin Udlændighed, hvorledes hans tabte Hjem saa ud. Skriften omtaler jo ogsaa Gudsbilledet som Noget, der endnu i en vis Forstand forefindes i Mennesket (1 Moseb. 9, 6; Jak. 3, 9). Men det maa vi altid erindre, at en saadan Forekomst af „noget Godt" af et Gudsbillede i Mennesket er saa langt fra at retfærdiggjøre Mennesket for Gud, at det tvertimod er Mennesket til en Dom og en Anklage, saalænge det er ligegyldigt ved denne Anklage og ikke omvender sig.

Det kan ikke noksom indskjærpes Læreren, at han i sin Undervisning taler om, at Gudsbilledet, forsaavidt det skulde retfærdiggjøre Mennesket, er ganske tabt ved Syndefaldet. Siger han, at en Gnist, en Spire af noget Godt er tilbage i Menneskehjertet, da har han dermed gjort Christi Forsoningsdød og Gjenfødelsen overflødig. Er der en nok saa liden god og sund Spire tilbage, da behøves ingen Gjenfødelse, kun en Forbedring, en Udvikling. Af et lidet Frø kan jo fremvoxe et stort Træ. Den samme lille Spire i Hjertet vil da kunne blive til en lignende stor Vært, og en ny Skabelse, en Gjenfødelse behøvedes ikke. Gjenfødelsen bestaar derimod netop i Nedlæggelsen af en ny Sæd, ny Spire i Hjertet, og kun hos den Gjenfødte er en saadan Spire, kun hos ham er Gudsbilledet gjenoprettet.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Til Klokker ved Vor Frelsers Kirke, der søgtes af 3 Præster, 14 theologiske Kandidater, 3 Studenter, 11 Seminarister og 2 uden seminaristisk Dannelse, har Kristiania Biskop udnævnt Klokker og Lærer ved Middelstandsskolen i Skien, Kand. theol. William Fredrik Stockfleth. Lærer ved Kristiania Waisenhus, Seminarist Laurantzon, har efter Klokker Svendsens Død været konstitueret i Posten.

Bekjendtgjørelser.

I Langfjorden i Talviks Sogn er ledig en Lærerpost med 43 Ugers Skoletid. I den ene af Kredsene foregaar Undervisningen paa Lappisk. Skolen holdes overalt i faste Lokaler. Lønnen er 2 Spd. pr. Uge og Kostholdsgodtgjørelsen 1 Spd. pr. Uge. Den aftraadte Lærer havde desuden 30 Spd. aarligt Lønstillæg af Finnefondet. Ansøgninger, stilede til Tromsø Stiftsdirektion, indsendes i betalte Breve inden 8 Uger fra Dato til Undertegnede.

Talviks Præstegaard den 16de August 1865.

F. Brunn.

I Sogndals Præstegjeld i Dalernes Provsti skulle 5 Lærerposter med det fastsatte Lavmaal af Løn, 1 Spd. for hver Skoleuge, besættes fra Begyndelsen af 1866. Den aarlige Undervisningstid, med Hensyn til hvilken vedkommende Lærer maa finde sig i, at Forandring foretages, er henholdsvis i 32, 33, 29, 24 og 26 Uger. Naar undtages 1 Kreds, i hvilken fast Skolelokale leies, holdes Skolen som Omgangsskole og Læreren nyder i Skoletiden Kost og Herberge in natura.

Ansøgninger om disse Poster, stilede til Christianssands Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger til Sogndals Skolekommission.

Sogndals Præstegaard i Dalerne den 6te September 1865.

P. Lund.

Bekjendtgjørelse.

En ny Lærerpost ved Riisøers Borgerskole kundgjøres herved ledig med Tilføiende, at samme ønskes besat med en Real- eller theologisk Kandidat, hvorhos fortrinligt Hensyn vil blive taget til de Ansøgere, som kunne undervise i det Engelske Sprog. Den aarlige Løn er 300 Spd. Posten bliver at tiltræde 1ste Januar 1866. Der forbeholdes 3 Maaneders Opsigelse fra begge Sider. Ansøgninger, stilede til Christianssands Stiftsdirektion, bedes i betalte Breve indsendte til Undertegnede, Stedets Sognepræst, inden 6 Uger fra Dato af.

Riisøer den 8de September 1865.

P. B. Wettergreen.

Lærerposten ved Fastskolen paa Sparbu Præstegaard skal besættes fra Midten af førstkommende Oktober. Læreren, der faar Familiebekvemmelighed og Brugen af den til Fastskolen udlagte Jord, har at undervise 18 Uger aarlig a 2 Spd. Saasnart Kirkesangeren ved Mæhre Kirke aftræder, skal Lærerposten atter forenes med Kirkesangerposten. Kirkesangerens Indtægter er opgivet til omtrent 35 Spd. Aaret. Da den ansættendes Lærer i sin Tid bliver Kirkesanger, vil der kræves Dygtighed til at kunne indøve og lede flerstemmig Choralsang. Andragender om denne Post maa indsendes til Undertegnede inden 24de September og stiles til Throndhjems Stiftsdirektion.

Sparbu Præstegaard den 3die August 1865.

H. Nilssen,
Sognepræst til Sparbu.

Volds Skolekreds i Romedals Hovedsogn er ledig. Indtægten er for 32 Ugers aarlige Skolehold 48 Spd. foruden 1 Spd. 20 Skill. som Godtgjørelse for Kostthold pr. Uge. Alle Skatter og Byrder paa Skolejorden Bryhnihougen bæres af den ansættendes Lærer, der tillige har at holde Husene paa Jordveien, med Undtagelse af Skolebygningen, i aabodsfri Stand. Den ansættendes Lærer har at finde sig i mulig Omregulering af Skoledistriktet og det aarlige Skolehold. Ansøgninger om Posten, der ønskes tiltraadt snarest muligt, stiles til Hamars Stiftsdirektion og sendes i betalte Breve til Undertegnede inden 4 Uger fra Dato.

Romedals Præstegaard den 2den September 1865.

C. B. Heltberg.

Bekjendtgjørelse.

En Lærerpost ved Almueskolen i Laurvig er ledig; den aarlige Løn er 180 Spd., hvortil kommer 40 Spd. i Husleiegodtgjørelse. Ansøgninger om denne Post, stilede til Christiania Stifts Biskop og ledsagede af Vidnesbyrd for Duelighed og moralsk Forhold, kunne i betalte Breve indsendes til Laurvigs Skolekommission inden 6 Uger fra Dato.

Laurvig den 5te September 1865.

I Bods Præstegjeld, yttre Romsdals Provsti, ere tvende Skolelærerposter ledige:

1 med 36 Ugers aarlig Undervisning, hvoraf 24 i faste Lokaler og 12 i Omgangskreds. Lønnen er 7 — syv — Ort for hver Skoleuge, hvortil kommer 4 — fire — Ort ugentlig i Kostthold for den Tid, Skolen holdes i faste Lokaler. I de 12 Uger, der holdes Skole i Omgangskredsen, nyder Læreren Kost hos den Opsidder, hos hvem Skolen holdes, og

1 med 24 Ugers Undervisning i tvende Omgangskredse. Lønnen 7 — syv — Ort pr. Uge med Kost hos Opsidderne.

Andragender om disse Poster bedes, i betalte Breve, sendte Bods Præstegjelds Skolekommission senest inden Udgangen af Oktober d. A.

Bod den 23de August 1865.

M. C. Rode,
Sognepræst.

Udkommet er:

Hals, Chr. Aug. Praktisk Regnebog for Almueskolen. 2det uforandrede Oplag. Indb. 12 Skilling.

— Praktisk Regnebog, især til Brug ved Hovedregning. 3die forøgede Udgave. Indb. 48 Skilling.

Kristiania, i September 1865.

P. T. Mallings Forlagsboghandel.

De i denne Fortegnelse anførte Skrifter ere at faa i enhver Boghandel i Danmark, Norge og Sverige samt i Fr. Wöldikes Bog- og Papirhandel, Amagertorv Nr. 18, Hjørnet af Helliggeiststræde. 1 Rdlr. (96 ß) dansk = 66 ß norsk.

Populaire Bøger, udgivne af „Selskabet for Udgivelsen af danske Folkeskrifter":

Hvorledes England blev erobret og bebygget af de Danske og siden har bevaret Mærker deraf, af J. N. Marckmann. 24 ß.
Lyset og dets Egenskaber, fremstillet af Dr. C. Fibiger, med en Mængde Afbildninger. 36 ß.
Grønland, skildret af V. Balløe. 20 ß.
Blodvidnerne i den christelige Kirkes første Aarhundreder, af H. W. Rasmussen. 20 ß.
Kongespeilet i Uddrag, oversat af Adjunkt Chr. Dorph. 16 ß.
Vandringer i Syrien og det hellige Land, af L. N. Boisen. 16 ß.
Den sidste europæiske Krig, af H. Lassen. 16 ß.
Hans Nansen den Ældres Levnet, af Fr. Hammerich. 16 ß.
Stedmoderen, En Fortælling af Auerbach. 16 ß.
Gamle og nye Minder fra Sundeved, af Adjunkt C. Lorentzen. 16 ß.
Harald Haarderaades Saga, paany fortalt af S. B. Thrige. 24 ß.
Krigen i Syd-Italien i 1860, ved Lieutenant C. Sørensen, med Kort. 20 ß.
Australiens Opdyrkning, af Castella, ved J. Magnussen. 24 ß.
Forverdenens Planter og Dyr, ved Grønlund, med 50 Afbildninger. 36 ß.
Fortsatte Vandringer i Syrien og det hellige Land, ved L. N. Boisen. 16 ß.
Blandinger Nr. 3, Indhold: Nis Lorentsen fra Lilholt. — Erindringer fra Krigsaarene 1849 og 50. — Burkers Besøg i Mekka. 12 ß.
Krigen i Nord-Italien 1859, ved Lieutenant Carl Sørensen, med Kort. 20 ß.
Blandinger Nr. 4: Hrevnkel Freysgodes Saga. — Lidt om Dyrkning af Potteplanter, af Adjunkt Grønlund. — En Udflugt til Sicilien (Palermo og Messina). 12 ß.
Sammenlignende Skildringer af Lande og Folk for Menigmand, af Adjunkt F. Selmer. Indhold: Danmark og andre ligesaa nordlige Lande. — De tre nordiske Riger. — Den skandinaviske og italienske Halvø. — Frankrig og Østerrig. 28 ß.
Fra Heden, Skildringer af Folkelivet i Slesvig, af Pastor H. F. Feilberg. 36 ß.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæss, Skolelærer.

5 Aarg. | 1ste Oktober 1865. | Nr. 28.

Endnu Lidt om Legemsøvelser med Skolegutterne.

Af B.

I et Stykke, optaget i dette Blads Nr. 1 d. A., kom jeg til at berøre denne Sag, hvilket har givet Anledning til, at Lærer Thorsen i Nr. 17 af samme Blad har udtalt sig misbilligende om mine Ytringer. Jeg finder mig derfor beføiet til at gjøre nogle Bemærkninger i Anledning heraf. Men jeg maa paa Forhaand erklære, at jeg ligesaavel som Th. erkjender, at Legemsøvelser ofte ere af stor Betydning for Barnets legemlige Velvære, og at det saaledes ikke er min Hensigt at modarbeide Sagen i Almindelighed, men kun bringe Th. og maaske Andre til at se mine Ytringer i det rette Lys. Først maa jeg da rette en Trykfeil i mit forrige Stykke. Der staar nemlig, „at det ikke er en ganske rigtig Opfattelse af Sagen, naar der i Skoleloven staar, at Drengene, naar Omstændighederne tillade det, skulle gives Veiledning i Gymnastik“ o. s. v. Dette "ikke" skulde have været borte; det er en Trykfeil.

Jeg kan ikke skjønne, hvorledes Th. har kunnet falde paa at sige, at jeg har fundet denne Sag utidsmæssig. Jeg ved ikke af, at der skal staa et Ord herom i Opsatsen. Man maa derhos lægge Mærke til, at Overskriften til Stykket var „Tidsaanden og Skolen“ ɔ: Tidsaanden saaledes som den med dens forskjellige Foreteelser viser sig i vore Dage. Jeg søgte derfor at fremhæve, hvad der er særeget for vor Tid (paa Skolens Omraade), altsaa netop det, som er tidsmæssigt.

Th. siger, at „det ikke er Tid man mangler“ for at faa Gymnastik indført ved Almueskolerne paa Landet, og vil derved lade mig vide, at min Opfatning af Forholdene er feilagtig. Men naar han nu selv siger, at man ikke bør tage saadanne Øvelser i selve Undervisningstiden, men i Frikvarterer, Lørdags Eftermiddag o. s. v., da indrømmer han jo, at han netop mangler Tid. Thi hvorfor skulde han ellers benytte sine Fristunder dertil? Desuden bliver dette et Slags privat Overenskomst mellem Læreren og Forældrene eller mellem Læreren og Skolekommissionen. Thi jeg tror ikke, at Nogen kan tvinge Læreren til uden særskilt Godtgjørelse at undervise i Gymnastik i sine Fristunder, naar han forresten læser det lovbestemte Antal Timer om Dagen. Og det er et Spørgsmaal, hvorvidt Læreren har Ret til at paalægge Børnene at møde paa Skolen f. Ex. en Lørdags Eftermiddag til Gymnastik. Da dette, som sagt, maa blive en „privat Overenskomst“, kan det her ikke komme i Betragtning. Thi hvormeget man end virker udenfor Skoletiden (Undervisningstiden), saa kan ikke det tilintetgjøre, men snarere støtte min Paastand om, at Skoletiden er for kort.

Naar Th. siger, at jeg vilde, „at man skulde udsætte med den legemlige Udvikling, indtil man til en vis Grad har sørget for den aandelige“, saa maa jeg spørge: Tror da Th., at det kun er ved Legemsøvelser (Gymnastik) at Legemet udvikles? Hvis han det tror, tager han feil. Man maa nemlig lægge Mærke til, at det daglige Liv fører det med sig som en Nødvendighed, at Legemet udvikles. Børnene gjør jo ikke Andet fra sin Fødsel saa at sige, end at udvikle sit Legeme (og sin Sjæl). Naar Børn hoppe, springe, klattre, hugge, trække Kjælker, rende paa Ski og Skøiter, ja selv naar de — især smaa Børn — skrige, udvikle de sit Legeme. Men bliver da Sjælen udviklet i Forhold hertil? Undertiden; men ikke ofte. Derfor vedbliver jeg min Paastand, „at man i Skolen først og fremst maa sørge for Børnenes aandelige Udvikling“, — ikke fordi jeg tror, det er unødvendigt at udvikle Legemet, men fordi jeg finder det mere fornødent at bearbeide Sjælen, da der i Hjemmet i Almindelighed bliver altfor lidet virket paa denne.

Vistnok kan det, som Th. siger, af og til hænde i Byerne, at „Aanden udvikles paa Legemets Bekostning“ (skjøndt sjelden i Almueskolerne), men saa maa det bestemt nægtes, at det sker paa Landet, hvor man kun har en 12 Ugers Skole om Aaret — som oftest kun en 3—4 Uger ad Gangen med ligesaa lange om ikke længere Mellemrum. Naar man da tillige lægger Mærke til, at Børnene der mangen Gang have lang Vei til Skolen, at de daglig baade før og efter Skoletiden i Almindelighed sysle ude i fri Luft, og at de den øvrige Del af Aaret næsten hver Dag ere beskjæftigede ude, saa kan jeg ikke skjønne, hvorledes det skal gaa til at de skulle blive saa aldeles ødelagte paa Legemet ved for megen Stillesidden og for liden legemlig Bevægelse. Jeg er bange for at Faren her er størst i Th.s Hjerne.

Th. tror ikke, at det kan være min Mening, at Legemsøvelser skulle være mere nødvendige for en Haandværker end for en Bonde, Arbeidsmand eller Sømand. Jovist er det min Mening, og jeg tror ogsaa, at naar Th. tænker sig lidt om, gaar han over til min Anskuelse, Thi det er jo klart, at det maa være mere nødvendigt for en Skrædder, Skomager o. s. v. „at røre lidt paa sig“ end for en Bonde, der snart pløier, snart kjører, snart vælter paa en Tømmerstok o. s. v. Th. siger jo ogsaa selv, at formegen Stillesidden ødelægger Helbreden og anbefaler jo af den Grund Gymnastik. Men hvem sidder da mest stille, enten en Skomager, Skrædder, Blikkenslager o. s. v. eller en Bonde, Arbeidsmand, Sømand o. s. v.? Og for hvem er det da mest fornødent at have Legemsøvelser? Svaret herpaa forekommer mig at være saa iøinefaldende, at jeg ikke paa anden Maade kan forklare mig, hvorledes Th. kunde skrive som han gjorde, end at han altfor meget paa den sunde Tænknings Bekostning har ladet sig henrive af sin Iver for Legemsøvelsers Udbredelse.

Om Læreres Forflyttelse *).

Skolevæsenet paa Landet er nu i en Overgangstilstand og Lærerlønningerne ere i Almindelighed smaa. Paa flere Steder rundtomkring

*) I en Artikel, overskreven „Yngre Læreres Hang til Forflyttelse“, havde en Indsender i et af Dagbladene i Begyndelsen af indeværende Aar opfordret

er man dog begyndt at forbedre dem noget, og til de Grunde, hvorfor dette er skeet, hører vistnok den Omstændighed, at man gjentagende har været Vidne til at duelige Lærere, man en Tidlang har havt, ere forflyttede til andre Kommuner, hvor man har vidst bedre at afpasse Lønnen efter Arbejdets Vigtighed og Maaden, hvorpaa det bliver udført. Dette har efterhaanden vakt Flere til Eftertanke, og man begynder flerested lidt efter lidt at blive fortrolig med den Tanke, at man maa følge med og forhøje Lønnen, skal man vente at faa Lærere, som due noget. Naar dette bliver noget mere almindeligt, vil man snart erfare, at den Flyttelyst, hvorover der klages, bortfalder af sig selv. Skolelærerstanden besidder neppe mere deraf, end de andre Stænder. Saa er idetmindste min Erfaring, og den er ikke saa ganske liden, eftersom jeg er i en Embedsstilling, der jevnligen bringer mig i Berørelse med og skaffe mig et nærmere Bekjendtskab til en større Del ældre og yngre Lærere og Aspiranter til Lærerposter. Af de mange blandt disse, som have søgt Forflyttelse, er det forholdsvis ganske Faa, som efter mit Skjøn have gjort det uden rimelig Grund. Jeg har tidligere hørt netop den samme Bemærkniug, og man har paastaaet, at før var det ikke saa. Dette er ganske sandt. Men Grunden hertil var neppe den, at Skolelærerne da besad større Ulyst til Flytning eller mindre Lyst til at forbedre sine Kaar, men snarere den Omstændighed, at de fleste af disse Lærere havde lært saa lidet og kunde saa lidet, at man andetsteds ikke vilde paaagte deres Ansøgninger. Naar det var lykkets dem at faa en Ansættelse som Skolelærer i deres Hjembygd, havde de naaet sit Højeste, og de maatte se til at forbedre deres Indtægter ved forskjellige Binæringer. Om Ansættelse i bedre lønnede Lærerposter kunde der sjelden eller aldrig blive Tale. Derfor var det ganske naturligt, at man ikke hos dem blev var nogen „Flyttelyst."

At opstille som Regel, at ingen Skolelærer kan befordres paany førend efter et bestemt Antal Aars Tjenestetid, vilde ganske vist blive til Skade baade for Skolelærerstanden og for de Distrikter, hvor Formuesforfatningen ikke tillader eller Lysten ikke er til at yde større Lærerlønninger, idet Enhver, som havde erhvervet fornøden Dygtighed og Ret til Ansættelse, vilde vogte sig for at søge de mindre godt aflagte Lærerposter, naar han ved denne sin Ansættelse derved blev bunden, saa han ikke kunde benytte Anledningen til at melde sig, naar en mere indbringende eller for ham mere bekvem Post maatte blive ledig. Følgen vilde blive, at saadanne mindre Poster maatte, ligesom endnu paa flere Steder brugeligt, besættes midlertidigen med en „flink Konfirmant" og med denne Midlertidighed vilde det aldrig faa Ende. Den stakkels Ungdom, som ikke fik andre Lærere end Saadanne, som selv ikke havde drevet det videre end til at blive flinke Konfirmander, vilde neppe engang drive det saavidt. Saadanne kunne vel ved enkelt Lejlighed bruges som Nødhjælp for en ganske kort Tid, men længere maa det ikke vare. Erfaring har

---

Stiftsdirektionerne til at bestemme et vist Antal Aar, hvori enhver Skolelærer bør forblive i sin Stilling, inden han kan vente at komme i Betragtning ved Besættelse af ledige Skoleposter. Denne Opfordring blev imødegaaet af flere Indsendere; men bedst blev den tilbagevist af en af de Mænd, hvem Opfordringen særskilt var stilet til. Da det Forsøg strandede, som af dette Blads daværende Udgiver blev gjort, for at faa Spørgsmaalet besvaret ogsaa her, tillader han sig at gjøre Brug af hint tilsigtede Svar, og her meddele deraf det Væsentligste.

overbevist mig om, at de ordentlig uddannede Lærere udrette det Mangedobbelte, selv om de hyppig omskifte. Og baade Børn og Forældre komme til Erkjendelse af, at der baade kan og bør læres noget mere, end hine kunne præstere. Det savner ikke Erfaring, at hele Skolekredse, som i længere Tid ikke have havt andre Lærere end saadanne Stakler, begynde at tro, at Alt er godt og i god Orden, som de have det, og slaa sig til Ro i den Tanke, at det ikke er bedre andetsteds. De yngre Skolelærere, som ikke turde søge saadanne Poster, for ikke at være bunden, naar Anledning til bedre Ansættelse tilbød sig, gik glip af den Øvelse, de kunde erhvervet sig i samme, og Følgen vilde blive, at endogsaa de bedre lønnede Poster blive besatte med mindre øvede og erfarne Lærere.

Det er saaledes neppe tvivlsomt, at en Bestemmelse om et vist Antal Aar, hvori enhver Lærer skal have tjent, førend han paany kan befordres, vilde blive til Skade for alle Parter, og er den derfor ganske at fraraade, selv om den undertiden kunde være til Lettelse for Skolekommissionen. Ved Tvangsforholdsregler vil man ligesaalidt udrette noget i dette, som ethvert andet Fag. Embedsmanden, Handelsmanden, Gaardbrugeren, Haandværkeren flytter ikke derfra, hvor han har rimelige Vilkaar, og ligesaa vil det ganske sikkert blive med Skolelæreren, efterhaanden som hans Vilkaar forbedres. Til dette Maal bør man arbejde, og man skal ikke behøve hverken at ty til den nu foreslaaede Forholdsregel eller til en lignende, som ønskedes bragt i Anvendelse for nogle Aar siden, da en Skolekommission opfordrede sin Provst til blandt Ansøgerne om en Lærerpost at vælge den, som ikke havde besøgt Lærerskolen, da man helst kunde vente at beholde ham en længere Tid.

Literære Efterretninger.

Den driftige Forlægger, Bogh. Wöldike i Kjøbenhavn har, som det sees af Bekjendtgjørelsen i forrige Nr., foretaget en Nedsættelse i Prisen paa en stor Del af sine Forlagssager. Da der, naturligvis bortseet fra slig Antikristendom, som Renans Bog, er flere endog meget værdifulde Skrifter, som nu indtil Nytaar kunne faaes for en billig Pris ved Bestilling hos nærmeste Boghandler, henledes Læsernes Opmærksomhed herpaa med Gjentagelse af hvad der staar i en Bekjendtgjørelse, at Restoplagene tildels ere meget smaa, og at Forlæggeren ønsker Bestillinger indsendte saa betimelig, at Forsendelsen kan ske før Dampskibsfartens Ophør.

— Redaktøren for det danske Skoleblad Samleren, Lærer C. C. Carlsen i Slagelse afgik ved Døden den 13de Januar d. A., 52 Aar gammel. Bladet, som havde efterhaanden antaget en antigrundtvigsk Retning, bebudedes fortsat af Lærer Fix; men deraf blev der nok Intet.

— Danmarks andet Skoleblad „Nordisk Skoletidende, Tidsskrift for folkelig Oplysning“, har byttet til sig som Redaktør Folkehøjskolebestyrer P. Bojesen i Gedved istedetfor Lærer Lauritsen i Odense, hvorimod Lærer Klausen fortsætter. Bladet er nu Organ for den i Danmark rejste Uvilje mod Statsseminarierne til Fordel for Folkehøjskoler og det grundtvigske saakaldte Friseminarium paa Blaagaard.

— I Sverige er det rationalistiske Skoleblad „Föreningen“, som i

dette Blads første Aargang blev omtalt, gaaet ind, og saavidt Meddeleren bekjendt existerer der nu intet andet Skoleblad end den baade fra et borgerligt og kristeligt Standpunkt anbefalelsesværdige „Skolwännen", udgivet i Gøteborg af Medlemmer af Byens Lærerforening.

— Hos os sluttede ved Udgangen af f. A. „Den norske Folkeskole", 2den Række, udgiven i Arendal af Kirkesanger A. Feragen. Bladet udkommer dog nu her i Kristiania i en ny (3dje) Række, redigeret af Realkand. Haugland, Lærerne S. Knutsen og A. Johnson, samt Stud. theol. O. Hansen. Foruden at gaa i den ældre Folkeskoles Spor vil Bladet optage Avisopsatser om Skolen og derhos behandle Spørgsmaale, der vedkomme det lærde Skolevæsen.

— Under 17de Juni sidstleden er det ved Kgl. Resol. bestemt, „at Stiftsprovst i Kristiania P. A. Jensen som Honorar for hans havte Arbejde ved Istandbringelsen af den efter offentlig Foranstaltning udgivne „Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet" naadigst tilstaaes et Beløb af 800 Spd., der bliver, saavidt tilstrække kan, at udrede af den til bemeldte Bogs Udgivelse bevilgede Sum og iøvrigt at forskyde af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfonds til tilfældige og uforudseede Udgifter anslaaede Midler, hvilket Forskud derefter bliver at opføre til endelig Bevilgelse paa det førstkommende Storthing forelæggendes Overslag over nævnte Fonds Indtægter og Udgifter i næste Budgettermin."

I det til Grund for denne Resolution liggende underdanigste Foredrag af Kirkedepartementet, dengang bestyret af Statsraad Stang, oplyses det bl. A. at der til Forfatterhonorarer efter 20 Spd. pr. Ark er medgaaet 727 Spd., Udgifter for Udgiveren 269 Spd. 80 ß, til den Kgl. Kommission — undtagen Skoledirektør Haslund, der intet Honorar ønskede — 1008 Spd. 88 ß, for Korrektur paa 1ste Oplag 100 Spd., Forskud til Boghandler Cappelen 1278 Spd. og for Korrektur paa 2det Oplag 60 Spd.

Departementet finder „at burde bemærke, at medens Bogens over Forventning hurtige Udbredelse formentlig afgiver et tilstrækkeligt Bevis for, at den i det Hele er modtaget med Tillid og Paaskjønnelse, har dog ogsaa paa enkelte Steder Fordomme og uklare religiøse Begreber stillet sig ivejen for dens Indførelse, Noget, der dog efter Forholdenes Beskaffenhed vanskelig kunde ventes undgaaet. Skjønt det er en Selvfølge, at Skolens Foresatte i disse Tilfælde ville søge paa Overbevisningens Vej at fjerne denne Modstand, tør man dog maaske ikke paaregne, at dette overalt vil lykkes, og da man heller ikke vil kunne tilraade, om dertil iøvrigt var Adgang, at Bogen paatvinges nogen Skole, hvor en stærk og almindelig om end, som sagt, formentlig aldeles ubeføjet Opinion er derimod, forbeholder Departementet sig at tage under nærmere Overvejelse, hvorvidt og i hvad Retning nogen Foranstaltning i Anledning heraf maatte blive at træffe."

Skole-Efterretninger.

Asker Seminarium. Til Dimissionsexamen i December 1864 meldte sig 14. En af disse maatte paa Grund af Sygdom træde tilbage. En Anden, der ikke havde været Elev, bestod ikke Prøven. De øvrige 12 erholdt følgende Charakterer: 1) Niels Torgersen Baardset, 2) Erik

Olsen Nyeggen, 3) Torsten Paulsen Svendsgaard: Meget duelig. 4) David Rudolph Herman Davidsen, 5) Nils Olsen Holm, 6) Johan Christophersen Smedsrød, 7) Peder Olsen Bakke: Meget duelig —. 8) Ole Olsen Strømsøien, 9) Niels Jamessen Holhjem: Duelig +. 10) Jens Frederiksen Skugstad, 11) Nikolai Kristiansen, 12) Peder Karlsen Skalmerud: Duelig. E. F. B. Horn.

— **Kristiania** Stiftsdirektion (Skoledir. Haslund) har i sin Beretning for 1863 angivet bl. A., at Amternes (Hedemarkens, Akershus og Smaalenenes) Skolekredse vare 813, hvoraf i 294 Kredse Skolen blev holdt i faste, Skolevæsenet tilhørende Lokaler, i 354 i faste lejede Lokaler og i de øvrige 165 Kredse i Omgangsskoler. De tilsvarende Tal udgjorde i det foregaaende Aar 208, 364 og 239. Antallet af Børn, som havde en længere Skolevej end 1/4 Mil, var i Fastskolerne 2,024, i Omgangsskolerne 1,250. Skolekassernes samlede Udgift udgjorde 103,255 Spd., hvoraf til Opførelse og Istandsættelse af Skolehuse medgik 34,626 Spd. og til Anskaffelse af Lærerjord 12,944 Spd. Til Lærerlønninger brugtes 27,901 Spd. Til Anskaffelse og Vedligeholdelse af Inventarium, hvori dog Læremidler antages indbefattede, har været anvendt 2,668 Spd. og til andre Øjemed end de ovenfor omhandlede 11,912 Spd. Den i Skolelovens § 24 befalede Jordvej er ikke anskaffet i følgende Kommuner — for enkelte af dem heller ikke Lærerboliger: a) Hedemarken: Tolgen, Storelvedalen, Trysil, Øvre Foldalen, Vaaler, Ejdskogen og Ringsaker; b) i Akershus: Hurdalen, Fejringen, Lørenskoven, Ski, Fron, Oppegaard og Bærum; c) i Smaalenene: Skibtvet, Spydeberg, Rygge, Vartejg, Torsnæs, Berg, Glemminge og Moss Landsogn. Der var saaledes 22 Kommuner, som endnu ikke havde efterkommet deres Forpligtelse efter nysmeldte §; i det foregaaende Aar var dette Tilfælde med 31 Kommuner. Antallet af skolepligtige Børn udgjorde 41,060 (i Hedemarkens Amt 16,364, Akershus 14,081, Smaalenenes 10,615), hvoraf 1050 modtog ingen Undervisning, 34,051 undervistes i Fastskoler, 5,237 i Omgangsskoler og 722 udenfor Kredsskolen. I Gjennemsnit falder omtrent 52 Børn paa hver Fastskolekreds og 31 a 32 Børn paa Kredse med Omgangsskole. De Kommuner, som havde de fleste Omgangsskoler vare Trysil (22), Ullensaker (13), Sørum (12) og Bærum (12). Haandgjerningsskoler have været i Virksomhed i Aasnæs 1, Vaaler 1, Romedal 1, Stange 2, Aker 4, og ved Hafslund Brug 1. Det samlede Antal Lærere udgjorde 491, hvoraf 281 vare examinerede og 210 uexaminerede. Deraf var 106 Kirkesangere. 60 Lærere havde første og 91 anden Grads Alderstillæg; 142 havde fri Bolig med Jord og 89 fri Bolig uden Jord (i Hedemarken henholdsvis 48 og 25, i Akershus 63 og 44, i Smaalenene 31 og 20). Det samlede Antal Skoleuger udgjorde 14,453 og frivillige 2783 = 17,236; i Gjennemsnit paa hver Lærer 35—36 Uger aarlig. Højere Almueskoler gaves i Enebak, Ringsaker og Rendalen.

Bekjendtgjørelser.

I **Sogndals** Præstegjeld i Dalernes Provsti skulle 5 Lærerposter med det fastsatte Lavmaal af Løn, 1 Spd. for hver Skoleuge, besættes fra Begyndelsen af 1866. Den aarlige Undervisningstid, med Hensyn til hvilken vedkommende Lærer maa finde sig i, at Forandring foretages, er henholdsvis: 32, 33, 29, 24 og 26

Uger. Naar undtages 1 Kreds, i hvilken fast Skolelokale leies, holdes Skolen som Omgangsskole og Læreren nyder i Skoletiden Kost og Herberge in natura.

Ansøgninger om disse Poster, stilede til Christianssands Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger til Sogndals Skolekommission.

Sogndals Præstegaard i Dalerne den 6te September 1865.

P. Lund.

Bekjendtgjørelse.

En ny Lærerpost ved Riisøers Borgerskole kundgjøres herved ledig med Tilføiende, at samme ønskes besat med en Real- eller theologisk Kandidat, hvorhos fortrinligt Hensyn vil blive taget til de Ansøgere, som kunne undervise i det Engelske Sprog. Den aarlige Løn er 300 Spd. Posten bliver at tiltræde 1ste Januar 1866. Der forbeholdes 3 Maaneders Opsigelse fra begge Sider. Ansøgninger, stilede til Christianssands Stiftsdirektion, bedes i betalte Breve indsendte til Undertegnede, Stedets Sognepræst, inden 6 Uger fra Dato af.

Riisøer den 8de September 1865.

P. B. Wettergreen.

Volds Skolekreds i **Romedals** Hovedsogn er ledig. Indtægten er for 32 Ugers aarlige Skolehold 48 Spd. foruden 1 Spd. 20 Skill. som Godtgjørelse for Kostholdpr. Uge. Alle Skatter og Byrder paa Skolejorden Bryhnihougen bæres af den ansættendes Lærer, der tillige har at holde Husene paa Jordveien, med Undtagelse af Skolebygningen, i aabodsfri Stand. Den ansættendes Lærer har at finde sig i mulig Omregulering af Skoledistriktet og det aarlige Skolehold. Ansøgninger om Posten, der ønskes tiltraadt snarest muligt, stiles til Hamars Stiftsdirektion og sendes i betalte Breve til Undertegnede inden 4 Uger fra Dato.

Romedals Præstegaard den 2den September 1865.

C. B. Heltberg.

I Mandalens Skoledistrikt, Eids og **Volds** Præstegjeld, er Lærerposten paanyt ledig. Undervisningstiden er 34 Uger, og Lønnen 1½ Spd. pr. Uge foruden Kostholdd. Lærerjord er indkjøbt og Skolehus med Lærerbolig besluttet opført. Om Posten, som kan tiltrædes strax, bedes Andragender, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, indsendte til Eids og Volds Skolekommission, Lereims Postaabneri, inden 6 Uger.

Frisvold den 16de September 1865.

D. Chr. Frich.

Opmærksomheden henledes paa efternævnte nye Skrifter:

Kortfattet dansk Sproglære med Retskrivnings- og Skilletegnsregler, af Adjunkt Chr. Dorph. Indb. 28 ß. — 1 Rdlr. (96 ß) dansk = 66 ß norsk.

Forskrifter til Brug i Skolen og ved Selvundervisning, udgivne af Cand. theol. Joh. Petersen. 1ste Hefte, engelsk Skrift. 36 ß. (Komplet i 4 Hefter a 36 ß).

Havebog for Landbostanden, af J. A. Bentzien, med mange Billeder. 40 ß.

Udtog af den bibelske Historie og en kort Udsigt over Kirkens Historie til vore Dage, ved E. J. Anger, ny revideret Udgave med Kort af Rimestad. Indbunden 30 ß.

Christelig Katechismus, til Brug i Skolen og ved Forberedelse til Konfirmationen, af Anger og Rindom, Præster. Indb. 16 ß.

Meyers Fremmedordbog. 2det Oplag. 48 ß. (Udkommer i 4 Hefter a 12 ß).

Denne særdeles fordelagtig omtalte Fremmedordbog indeholder cirka 7000 af de i Bøger, Blade, det daglige Omgangssprog og Forretningslivet almindeligst forekommende fremmede Ord og Udtryk med sammes Oversættelse og Forklaring, samt en nøiagtig Angivelse af den rigtige Udtale og Betoning.

Kogebog saavel for smaa, som store Husholdninger, udgivet af Nikoline Schmidt, efter 40 Aars egen Erfaring. (Udkommer i 4 Hefter a 24 ß).
162 Anvisninger til Likører og andre Drikkevarers Tilberedelse, ved F. Gram. 36 ß.
Syltebog for større og mindre Husholdninger, af N. Halvorsen. 36 ß.
650 Anvisninger til Kage- og Sukkerbagning, af F. Gram. 60 ß.
Fjerkræets Opdrætning, af Madame Millet-Robinet, udgivet paa Foranstaltning af den franske Minister for Agerdyrkning, af F. Gram. 60 ß.
Juridisk Formularbog, Praktisk Raadgiver for Enhver, udarbeidet med stadigt Hensyn til de nyeste Love. 88 ß. (Er den nyeste Formularbog).
Holbergs Komedier, ny illustreret Godtkjøbsudgave, Texten af J. Levin, Billederne af W. Rosenstand. (Udkommer i 40 ugentlige Hefter a 12 ß).
Ludvig Holbergs Komedier er i Ordets fuldeste Betydning en Folkebog, der i over et Aarhundrede har havt en stor Indflydelse paa at danne Folkekarakteren, og været udbredt og læst, som intet andet Skrift, i Norden. Den fremtræder her i en ny Udgave, der forener Korrekthed, Nøiagtighed og Prisbillighed.
Om Sindets Kraft, til ved Forsættet alene at blive Herre over sine sygelige Følelser, af Kant. 6te danske Oplag. 20 ß. (5te Oplag udsolgtes i 3 Maaneder).
Historier og Sagn, fortalte af C. A. Thyregod. Elegant udstyret. 72 ß.
Om Menneskets Pligter, af Selvio Pillico. 48 ß.
Tre nye Fortællinger (Malene — Dannelse — Et Giftermaal i Armeen), af Anton Nielsen. 1 Rdlr. 24 ß.
Underlig og sælsom Historie om Til Ugelspil, ny Pragtudgave med Billeder. 48 ß.
Physiognomiske Studier, et Forsøg til Menneskekundskab af Sophus Schack, med et Forord af Konfer. Sibbern. 2det Oplag med en Mængde Illustrationer. 60 ß.
Holbergs Peder Paars, illustreret Godtkjøbsudgave, paany udgivet af F. L. Liebenberg. Billederne af W. Marstrand. Pragtudgave. (Udkommer i 6 Hefter a 12 ß).
Denne Udgave anbefaler sig baade fra Udgivelsens og Udstyrets Side som den bedste eller rettere sagt som den eneste tilfredsstillende Udgave vi endnu eie af dette komiske Mesterværk. Nærværende Udgave af Peder Paars vil vistnok fortrænge de andre Udgaver, der ere i Handelen o. s. v. (af illustreret Nyhedsblad).
Menneskelivet, en christelig Haandbog for Unge og Gamle, af Ahlfeld. Ny Godtkjøbsudgave. 2det forøgede Oplag. Komplet heftet 1 Rdlr.
Tolv Prædikener, af Pastor Anger i Gyrstinge. 72 ß.
„Fra alle Lande", udgivet af F. Bluhme og W. Mariboe. Aarlig 12 Hefter a 36 ß.
Haandbog for Christne, af Pastor Christiani. Indb. 64 ß.
Evangelisk Pædagogik, af Dr. Palmer, oversat af Pastor Stochholm, udkommer i cirka 8 Hefter a 24 ß. (En fortrinlig Haandbog for Lærere).
Skildringer af Reformationens Historie, af ter Haar, udkommer i cirka 10 Hefter a 24 ß.
Laursen, dansk Læsebog for Elementarklasser. 4de Oplag. Indb. 36 ß.
Mortensen, Naturlære for Borger- og Almueskoler. 2det Oplag med 56 Afbildninger. Indb. 48 ß.
Fransk Elementarbog, efter Dr. Ahn ved Aug. Arland. Indb. 36 ß.
Mortensen, Naturhistorie for Borger- og Almneskoler. 2det Oplag. Indb. 48 ß.
Danske Uniformer. 15 Blade i pragtfuldt Farvetryk. Indb. 1 Rdlr. 12 ß.
Skildringer fra den slesvigske Krig 1864, ved Th. Thorson, med mange Lithographier. (Udkommer i 7 Hefter a 16 ß. 7de Hefte vil indeholde Skildringer fra Skandsen Nr. 2, af Premierlieutenant Ancker).
Musikens Katechismus, tildels bearbeidet efter Lobe ved Organist Joh. Chr. Gebauer. Heftet 48 ß.
Pianoforteskole, udgiven af Joh. Chr. Gebauer. 2 Rdlr.

Fr. Wöldikes Forlagsboghandel.

Ved Udgangen af Oktober Maaned fratræder Cand. Stenersen Redaktionen af denne Tidende.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæs, Skolelærer.

5 Aarg. | 10de Oktober 1865. | Nr. 29.

En liden Aftensang for Børn*).

1

Nu endt er Dagens Møie
Og Hvilens Stund er nær.
O Fader i det Høie,
Du naadig til mig ser.
Din Haand er aldrig træt og mat.
Dit Øie aldrig lukkes.
Du vaager Dag og Nat.

2.

Hav Tak for alle Goder,
For Dagen, som oprandt,
For Fader og for Moder,
For hver en Ven, jeg fandt,
For Livsophold, for Sjælefred,
For Lys paa alle Veie,
For al din Kjærlighed.

3.

Saa rinde alle Dage
Af Livets Prøveaar.
Naar ingen er tilbage,
Naar sidste Time slaar,
Da bær mig over Dødens Vand
Paa dine stærke Arme
Til Himlens Frydeland.

Et Blik paa den tyske Almueskole.

II.

Med Kristendomsundervisningen kunde jeg ikke blive ret tilfreds. I Sveits havde man fleresteds taget den ganske fra Skolen og overladt den til Præsterne. Forsaavidt som at Staten, der tolererer de forskjelligste Religionspartier, har ordnet Skolevæsenet efter sit Tykke uden Hensyn til Bekjendelserne, er dette naturligt. Naar derimod, som hos os, Staten er forenet med Kirken, kan der ikke blive Spørgsmaal om en saadan Skolens Adskillelse fra Kirken. Skulde det nogensinde hænde, at Stat og Kirke bleve adskilte, vil strax det Spørgsmaal rejse sig: Skal Skolen være Statens eller Kirkens (ɔ: Menighedens) Sag? Desaarsag skulde jeg ønske, at der aldrig maatte indtræde Skilsmisse mellem vor Kirke og Stat, hvormeget jeg end af andre Grunde kunde ønske det. Blev Skolen sat alene under Staten, frygter jeg for, at man her — som andetsteds — vilde jo før jo heller tage Kristendomsundervisningen fra den. Dette er skeet fleresteds i Sveits, og i Baden holder man nu

*) Da vi savne passende Aftensange for Børn, hidsættes denne, som maaske vil vinde Bifald. Den er digtet til den deilige Melodi: Hjælp Gud, at jeg nu kunde. F. H.

paa at ordne sig i samme Retning, noget jeg hørte dybt beklaget af flere alvorlige Lærere, der forresten hyldede frie Anskuelser i Forfatningsspørgsmaalene. Ved den Foranstaltning vilde det stærkeste Baand, som knytter den nidkjære Lærers Hjerte til Børnenes, blive sønderslidt, og han vilde faa en Stilling, som ikke ret længe kunde kaldes en Børnelærers, men kun en Statstjeners. Jeg kjender intet Læreemne uden Guds Ord, hvorved jeg kan tale til Barnets Hjerte og indvirke dannende og foredlende paa det, og jeg tror, at dette dog maa være Hovedsagen ved Opdragelsen. Hvorledes Kristendomsundervisningen gik for sig i Sveits havde jeg ikke Anledning til at erfare uden i Basel, hvor jeg kom ind i en større Almueskole, hvis Lærere vare Faglærere. En Præst, som var Lærer ved Skolen, havde faaet at undervise i Kristendom. Den første Del af Timen gik hen med at læse et udenadlært Salmevers. Dette skede i en saadan Fart, at det var næsten umuligt for mig at skille Ordene, som læstes. Derefter katekiseredes paa en Almuedialekt, som jeg ikke forstod. Saameget kunde jeg mærke, at Børnene ikke viste nogen Interesse for hvad der blev sagt. Dette gjorde et saameget sørgeligere Indtryk, som at Manden, efter den Samtale, jeg havde med ham, syntes at være en from og retsindig Mand. Efter hvad jeg i Tyskland forøvrigt kunde erfare om Kristendomsundervisningsmaaden, er det nok der almindeligt, at man i de første Skoleaar fortæller kun Bibelhistorie, og derefter undersøger ved Spørgsmaal om Barnet har opfattet Meddelelsen. Det hænder ogsaa, som i Leipsig, at i de første Skoleaar faa Børnene slet ikke høre noget om Faderen i Himmelen. Man anser dem for smaa til at høre noget om Barnets Ven. Mangesteds fandt jeg den første Undervisning i Bibelhistorie at være blot en tør Beretning om Tildragelser uden den ringeste Tillempning eller Anvendelse deraf, hvilket dog ellers burde være knyttet til den bibelhistoriske Undervisning, eftersom det i sig selv er og for den nidkjære Lærer ogsaa vil være Endemaalet med det Berettede, at give de Smaa en efter deres Opfatningsevne lempet Kundskab om sin Gud. Man begynder der temmelig tidligt med Læsning af Bibelsprog, til hvilket Øjemed særskilte Udvalg af Skriftsteder ere udgivne. Disse Sprog blive først gjennemgaaede af Læreren, som angiver Indholdet, og, om han vil, drager frem Lærdommen deraf, som kan finde Vej til det unge Hjerte. Derefter fremsiges Skriftstedet saalænge, indtil Barnet kan det udenad. Den samme Fremgangsmaade anvendes med Salmevers. Først i den senere Tid, henved 10aars Alderen, begynder den egentlige katekestiske Undervisning, som i Würtemberg ligger i Præsteskabets Hænder. Menighedens Præst giver altid 1 a 2 Timer i Ugen Kristendomsundervisning i Skolen, hvilken følgelig da ogsaa paa det lavere Stadium er at betragte som Forberedelse til Konfirmationsundervisningen, der varer et Par Aars Tid og almindeligvis foregaar i selve Skolen. Læreren gaar her frit tilværks og vælger selv den Orden, han finder bedst. Undervisningen kaldes da somoftest ikke katekestisk men dogmatisk. Hovedvægten lægges paa den mundtlige Undervisning, men man har derfor ikke tilsidesat Udenadslæsningen. I 13—14 Aars Alderen har Barnet lært „Konfirmationsbogen", en Udvikling af Luthers lille Katekismus i faa men indholdsrige og kjærnefriske Spørgsmaal og Svar.

I de øvrige tyske Stater kom jeg ikke til at opholde mig synderligt. Kun lidt standsede jeg i Saksen samt i Baden etsteds under Gjennemrejsen, og i Frankfurt. Just som jeg havde opholdt mig i Prøjsen

et Par Dage, indtraadte Høstferierne. I Frankfurt gaar den væsentligste Stræben ud paa at tjene Penge, og da man ikke har lært at tage sig til Hjerte den Sandhed, at „Gudfrygtighed er nyttig til alle Ting", har man heller ikke indseet Nødvendigheden af at opdrage de Unge i Herrens Frygt. At begynde og slutte Undervisningen med Bøn og Sang, er der her ikke Tale om. Men hvad de øvrige Undervisningsgjenstande angaar, har man her meget at lære af Frankfurterne. Tyskerne forstaa det, at der ved gode Kundskaber i hvad som hører til det daglige Liv, er „noget at fortjene." Tillige yndede Lærerne i Almueskolen meget at kalde sin Undervisning videnskabelig. Man har dog der ikke gaaet saa vidt, at Kristendomsundervisningen er taget fra Skolen og Lærerne. Men blandt Lærerne er der jævnligst en Præst, og han har Kristendomsundervisningen. Jeg var Tilhører hos en saadan. Den første Del af Timen skulde egnes til „Exegese", den anden til „Dogmatik." Han begyndte med at lade Gutterne læse den Lektie, de havde i Davids Salmer, men da det ikke vilde gaa ret godt, fik de læse indenad flere Salmer, hvis Indhold blev affærdiget med et eller to Spørgsmaal for hver Salme, t. Ex.: „Hvad menes ved Sion?" Svar: „Med Sion menes Sions Bjerg med Templet." Jeg for min Del havde vanskeligt for at fatte det Gediegne i denne Forklaring af det Læste, men jeg tænkte: „Det maa vist komme deraf, at den er saa videnskabelig." Noget bedre fandt jeg den anden Del af Undervisningen, hvorunder der blev talt noget om Arvesynden. I Saksen var Forholdet nogenlunde ligt det i Würtemberg, med Undtagelse af at Præsteskabet tager mindre Del i Skoleundervisningen. Barnet faar heller ikke her lære Luthers lille Katekismus førend efter at det har fyldt sit 10de Aar. Nogen bestemt authoriseret Forklaring over Katekismen har man ikke, men Læreren kan, blandt den Masse Katekismusforklaringer, som der haves, vælge den, der synes ham bedst. De alvorligere blandt Lærerne syntes bedst om en „Dresdener Kreuz-Katechismus", der blev udgiven ved Slutningen af 1600 Aarstallet, men i 1854 paany udgiven af Dr. Langbein. Denne Frihed i Valget af Lærebøger er vistnok god for de kristelige og for Barnets aandelige Vel nidkjære Lærere, men den giver paa den anden Side altfor stort Spillerum for Rationalisterne. Den samme Frihed fandt Sted med Hensyn til Valg af „Skriftsprogbøger" og Salmevers, hvoraf der gives mangfoldig Slags. Naar man nu ved, at der gives ikke saa faa Lærere, som tilhøre den Retning, som engang blev anført af Diesterwegs Aandsfrænde Dinter, kan man ikke vente sig noget godt af denne Frihed.

Om de øvrige Undervisningsfag vil jeg fatte mig kort, da jeg ellers frygter for at trætte dig. Ved den geografiske Undervisning gaar man altid ud fra Hjembygden. Man faar i hver Skole se et stort Vægkart over Fædrelandet. Paa dette sees almindeligvis en Flæk, som viser, hvorhen Hovedopmærksomheden har været rettet; og man vil ikke tage fejl i den Slutning, at den angiver det Sted, hvorpaa man der befinder sig. Naar man omtaler de Stæder, Bjerge og Floder, som Børnene allerede kjende, vises det dem, hvorledes dette er mærket paa Kartet, og saa skulle Børnene deraf lære, hvad Tegnene andetsteds paa Kartet betyde. Undervisningen i Fædrelandets Historie sker for det meste ved livlige Fortællinger om de mest fremragende Personligheder eller om de vigtigste Tildragelser. Paa sine Steder kan man ogsaa faa se en Samling af Tegninger, som forestille Personer eller Tildragelser. I Frankfurt hørte jeg Dr. Appel, som paa en meget underholdende Maade for-

enede Undervisningen i Historie med Undervisning i Modersmaalet. Han meddelte interessante Beretninger af Historien og lod flere af Børnene gjengive dem. Siden fik de det samme til skriftlig Opgave, hvilken skulde udarbejdes hjemme og siden blive gjennemgaaet paa Skolen. Om de vigtigste Epoker forstod han at gruppere de øvrige Begivenheder, som stod i nær Forbindelse med dem. Til Brug ved denne Undervisning havde han udarbejdet en stor Del Tegninger af ældgamle Rustninger, Husgeraad, Dragter, og over de forskjellige Tiders Levemaade m. M. Da jeg den første Gang hørte ham, behandlede han Historien om Kartagos Grundlæggelse. Fortællingen var ganske lempet efter Børnenes Fatteevne. Navnene skrev han paa Tavlen, og Børnene maatte efterskrive dem. En anden Gang underviste han i Geometri. Da fik Børnene Opgaver, hvorefter de hver i sine Tegnebøger skulde gjengive geometriske Figurer. Siden maatte de forklare, hvorfor de havde gjort saa og saa. Uagtet den Ene havde tegnet paa en, den Anden paa en anden Maade, lod Læreren sig nøje dermed, naar blot Resultatet var det samme. Den Opgave, Børnene nu fik, bestod i at drage en ret Linje vinkelret mod en anden given ret Linje. De Fleste delte den givne Linje midt i to, hvorefter de toge dens Endepunkter til Midtpunkter og tegnede to Sidebuer med samme Radius, som skare hverandre, hvorpaa de droge den forlangte Linje fra dette Skjæringspunkt til den givne Linjes Middelpunkt. Men jeg saa en Gut fundamentere paa en anden Maade. Han tog et Punkt paa den givne Linje og drog en Halvsirkel, som havde den givne Linje til Korde. Nu vidste han, at Radius i en Sirkel er jævnstor med en Korde, som svarer til Sjettedelen af Sirkelen. Med en saa stor Aabning i Passeren, som Radien, delte han Halvsirkelen i 3 Dele, Mellemdelen igjen i 2, og saa drog han fra det sidste Delingspunkt til Sirkelens Middelpunkt den begjærede Linje. Gutten var 11 Aar gammel.

Undervisningen i Naturkundskab dvælede i Sommertiden nærmest ved Botaniken. Børnene plukkede Blomster, som de bar med sig til Skolen. Her beskrev Læreren Blomsterne og betonede især deres Nytte eller Skade.

Skole-Efterretninger.

Trondhjem. Under 5te Mai d. A. har Trondhjems Stiftsdirektion indsendt til det Kgl. Kirkedepartement følgende Beretning om Stiftets Almueskolevæsen i Aaret 1864 *). — Ved at have den Ære vedlagt at oversende schematisk Oversigt over Skolevæsenets Tilstand inden Stiftet for Aaret 1864, skulde Stiftsdirektionen tillade sig at ledsage samme med følgende Bemærkninger:

*) Beretningen fra Tromsø Stift for 1863 vil i Uddrag blive meddelt i et følgende Nr. Da der hengik en god Tid, førend der aabnedes dette Blad Adgang til at meddele Uddrag af Stiftsdirektionernes Beretninger, som er den udførligste og paalideligste Skolehistorie, nu aarligaars kan opdrives, har man, for at kunne naa frem dertil, at disse Meddelelser kan faa Nyhedens ligesaavelsom Indholdets Interesse, iaar maattet komme med Beretninger for flere Aar. Dette vil naturligvis senere undgaaes.

Sammenlignes de schematiske Indberetninger for 1863 og 1864 vil sees, at Skolevæsenets Udgifter fremdeles er i Stigende, idet Skolekassens samlede Udgift udgjorde for 1863 50,316 Spd., hvorimod for 1864 50,854 Spd. Heraf udrededes til Lærerlønninger i 1863 20,238 Spd. og i 1864 21,125 Spd. Samtlige Udgiftsrubrikker udvise forøvrigt et høiere Beløb i 1864, naar undtages Rubrikken for Opførelse af Skolehuse og Leie af Skolelokaler, der i 1863 udviste et Udgiftsbeløb af 15,535 Spd., hvorimod for 1864 et Beløb af 11,783 Spd. Naar Lærerlønningerne i det sidste Aar ere forøgede med nær 1000 Spd. uagtet Lærerpersonalet, som vil sees af Rubrik 26, kun er forøget med 6, har dette hovedsagelig sin Grund deri, at mange Lærere, som man af Mangel paa tilstrækkelige Lærerkræfter i de nærmest foregaaende Aar saa sig nødt til blot midlertidig at ansætte, og som Kommunerne derfor ikke lønnede med fuld Lavmaalsløn, har maattet vige Plads for fast ansatte examinerede Lærere, for hvilke altsaa Lavmaalslønnen har maattet indtræde.

Skolekredsenes Antal er i det sidste Aar forøget fra 878 til 894, idet de Kredse, hvori Undervisningen meddeltes i Skolevæsenet tilhørende Lokaler, leiede Lokaler og paa Omgang, udgjorde i 1863 respektive 70, 493 og 315, og i 1864 respektive 95, 506 og 293. Medens Omgangsskolekredsene, uagtet Forøgelsen i Skolekredsenes samlede Antal, ere formindskede med 22, er der til de Skolevæsenet tilhørende og altsaa ny opførte Skolehuse tilkommen 25. Et lignende stigende Forhold maa selvfølgelig vise sig med Hensyn til Børneantallet, som undervises i faste Skoler. Medens der nemlig af samtlige 31,002 skolepligtige Børn i 1863 underviste i faste Skoler 22,113 og i Omgangsskoler 8,105, underviste af 31,188 Børn i 1864 23,044 i faste Skoler og 7,216 i Omgangsskoler. Divideres nu dette Børneantal med Kredsenes Antal, faar man ud, at der paa hver Fastskolekreds falder 38,34 Børn og paa hver Omgangsskolekreds 24,63, men hvorved er at bemærke, at de fleste faste Skoler ere delte i 2 eller 3 Afdelinger, der søge Skole til forskjellig Tid.

Naar Rubrik 17 udviser et Antal af 4806 Børn, som modtog Undervisning i en kortere Tid end henholdsvis 12 og 9 Uger, medens samme Rubrik i 1863 kun udviste et Antal af 2688, skriver dette sig ingenlunde i nogen Rundhaandethed fra Stiftsdirektionens Side i at tilstede Indskrænkning i den lovmæssige Undervisningstid, men, hvad man i forrige Aars Indberetning ogsaa gjorde opmærksom paa, i et i Misforstaaelse af Opgavens Betydning begrundet feilagtigt Opgivende fra Skolekommissionernes Side for de foregaaende Aar. Da imidlertid flere Skolekommuner først i dette Aar have faaet tilstrækkeligt Lærerpersonale til at kunne gjennemføre den Omorganisation af deres Skolevæsen, som Loven paakræver, vil nævnte Antal allerede til næste Aar ikke ubetydeligt formindskes.

Med Hensyn til Skoleforsømmelserne er ingen Forbedring indtraadt, og er Forholdet mellem Provstierne i denne Henseende omtrent det samme som i 1863. Af de skolesøgende Børn, 30,260, falder der nemlig omtrent 12,27 Dages Forsømmelse paa hvert Barn. Bedst stiller Forholdet sig i Søndre og Nordre Dalernes Provstier med respektive 5,21 og 8,56 Dage, dernæst Indre Nordmøres og Indre Romsdals Provstier med respektive 10,50 og 10,76 Dage, værst i Fosens og Yttre Nordmøres Provstier med respektive 15,67 og 22,98 Dage paa hvert Barn.

Antallet af Lærere er 446, hvoraf 297 examinerede og 149 uexaminerede. I det forløbne Aar er altsaa kun tilkommen 6 Lærere, men er det examinerede Lærerpersonale forøget med 31 og det uexaminerede formindsket med 25.

Lærernes samlede Antal Skoleuger — de frivillige medregnede — udgjør 12,956 og er der heri fra 1863 skeet en Tilvæxt af 121 Skoleuger. Fordeler man disse Skoleuger paa Lærerantallet, falder der 29,05 Skoleuger paa hver Lærer, og, fraregnes de 621 frivillige Uger, 27,66 Uger paa hver. Sammenligner man fremdeles Ugeantallet med Antallet af Skolekredsene, vil man faa ud gjennemsnitlig 13,80 lovbefalede Uger paa hver Kreds eller paa hvert Barn, og medregnes de frivillige Uger, 14,50 Uger paa hver Kreds.

Af Lærerboliger med Jord (Rubrik 33) er der nu 61 — i sidste Aar altsaa tilkommen 3 — og af Lærerboliger uden Jord 17 — i sidste Aar altsaa tilkommen 9. Af Stiftets 76 Skolekommuner staa endnu tilbage 23, som ikke have opfyldt den i Skolelovens § 24 indeholdte Forpligtelse.

Lærernes samlede Indtægt for Aaret, iberegnet Kirkesangerindtægterne, Naturalydelse o. s. v., udgjorde i 1863 37,617 Spd., i 1864 derimod 38,856 Spd. Hver Lærers Indtægt for ovenanførte 29,05 Skoleuge vil altsaa i Gjennemsnit blive 87,12 Spd. aarlig og 2,92 Spd. pr. Skoleuge. Forøvrigt stiller Forholdet sig naturligvis forskjelligt i de forskjellige Amter efter Lavmaalets Størrelse.

Af Stiftets Kredsskoleposter blev i 1864 41 betjente af konstituerede eller midlertidig ansatte Lærere, hvoraf de fleste falde paa Fosens, Yttre Nordmøres og Yttre Romsdals Provstier. I 1863 var Antallet af disse Lærere 65. Af høiere Almueskoler gives for Tiden kun 1, nemlig paa Røraas, om hvis Virksomhed særskilt Indberetning medfølger. Den i Stangvik i flere Aar bestaaende høiere Almueskole er af Mangel paa Søgning nedlagt. Af Haandgjerningsskoler gives en paa Røraas og en paa Størdalshalsen, hvilken sidste har 20 Spd. som aarligt Bidrag af Amtsskolekassen. For forsømte Børn er der givet særskilt Undervisning i 3 Kommuner og for affidesliggende Bosteder ligeledes i 3 Kommuner.

I Aarets Løb ere flere Rundskrivelser, sigtende til Skolevæsenets Tarv, af Stiftsdirektionen blevne udstedte til Skolekommissionerne. Saaledes er 1) under 10de April udtalt det Ønskelige i at kunne enes om Valget af idetmindste et Blad, hvori Bekjendtgjørelse af ledige Lærerposter kunne foregaa, med Forslag til at benytte „Almuevennen" til dette Øiemed. Da imidlertid „Almueskoletidenden" i dette Aar er bestemt at skulle udkomme 3 Gange maanedlig, har Stiftsdirektionen ved nyt Circulære fortrinsvis anbefalet denne Tidende, 2) under s. D. skeet Opfordring til at gjøre Skolelærerne opmærksomme paa, at de i Regelen ikke ville komme i Betragtning til Forflyttelse, dersom de ikke have tjent i mindst 3 Aar i den Lærerbestilling, hvori de sidst ansattes, 3) under 25de Juni givet en Fortegnelse over det Inventarium og de Læremidler, som formenes at burde anskaffes for hver Skole med Tilføielse af Bogladepriserne for de forskjellige Læremidler, 4) under 25de Oktober henstillet som Regel at iagttage, at et større Antal Børn end 30 ikke bør undervises paa engang, og at derfor, naar en Skole eller Afdeling tæller flere Børn, bør Deling foregaa, 5) under s. D. opgivet, efter Opfordring fra enkelte Skolekommissioner, det Kundskabsmaal, der i Re-

gelen bør fordres af Børn ved Udskrivning af Skolen (kfr. Skolelovens § 49).

Forøvrigt maa Stiftsdirektionen udtale det som sin Erfaring, at Sandsen og Interessen for Skolevæsenets Udvikling mere og mere vækkes, og at Skolens Sag derfor paa tilfredsstillende Maade gaar fremad. Selv i flere Skolekommuner, hvori der i de foregaaende Aar har vist sig aabenbar Trods eller Modvillie til at gjennemføre Lovens udtrykkelige Paabud, er der i det sidste Aar skeet pludseligt Omslag, saa der endog er truffet Forføininger, der gaa videre end til det egentlig Lovbefalede. Som Tegn paa denne Interesse kan formentlig ogsaa tjene, at Romsdals og Nordre Trondhjems Amtsformandskaber i forrige Aar gik videre i deres Bevilgning til Amtsskolekassen end til det i Skolelovens § 40 nævnte første Bevilgnings Trin, idet Romsdals Amtsformandskab besluttede udlignet paa Matrikulskylden et Beløb, der svarer til 2 Skilling pr. Individ, og Nordre Trondhjems Amtsformandskab et Beløb, der svarer til 1½ Skilling. For Søndre Trondhjems Amts Vedkommende var der ikke tilstrækkelig Grund til at fremkomme med Forslag til en høiere Bevilgning.

Forøvrigt kan Stiftsdirektionen oplyse, at der i flere Præstegjelde har begyndt at reise sig Modstand mod Indførelsen i Skolerne af den paa offentlig Foranstaltning udgivne „Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet", og er det vel at befrygte, at denne Modstand mere og mere vil udbrede sig. Hidtil har dog Sagen ikke stillet sig saaledes, at Stiftsdirektionen finder det fornødent herom videre at udtale sig.

— Optagelsesprøven ved **Asker Seminarium** afholdtes i Aar fra 15de til 17de August. Uagtet Nedre-Thelemarkens og Bamble Fogderier fra Januar 1865 gik over til Kristiansands Stift, havde der dog meldt sig til Optagelse et Antal af 86; 81 mødte frem. Seminariet har efter Udvidelsen i 1858 kunnet optage 42 Elever aarlig, samtlige i nederste Klasse; iaar var der kun 41 ledige Pladse, da en af de ældre Elever paa Grund af Omstændighederne blev tilbage i Klassen. I de senere Aar, navnlig efterat man havde optaget Naturhistorie og Naturlære blandt Undervisningsfagene, har man maattet stille stedse strengere Fordringer til Elevernes Fordannelse, for at de ikke under sit Ophold ved Seminariet skulde blive altfor overlæssede med Arbeide. Det er ogsaa glædeligt at se, hvorledes dette i Forbindelse med den store Konkurrence har fremkaldt en Aar for Aar stedse mere udstrakt og omhyggelig Forberedelse. Foruden at saagodtsom Alle i længere Tid har nydt privat Undervisning, havde 24 af de Anmeldte gjennemgaaet Borgerskoler og høiere Almueskoler og 12 et mindre Seminarium. Af disse sidste blev alle paa En nær optagne. Forøvrigt har 18 af de 41 Nyoptagne allerede forhen været Skolelærere, de Fleste i længere Tid. Af de 86 Anmeldte var 22 fra Hamar Stift og 64 fra Kristiania Stift. Middeltallet i det foregaaende Femaar 1860—64 har udgjort 90, nemlig fra Kristiania Stift 55, Hamar Stift 27 a 28, Nedre-Thelemarkens og Bamble Fogderier 7 a 8.

J. Aars.

Bekjendtgjørelser.

I Sogndals Præstegjeld i Dalernes Provsti skulle 5 Lærerposter med det fastsatte Lavmaal af Løn, 1 Spd. for hver Skoleuge, besættes fra Begyndelsen af 1866. Den aarlige Undervisningstid, med Hensyn til hvilken vedkommende Lærer maa finde sig i, at Forandring foretages, er henholdsvis: 32, 33, 29, 24 og 26 Uger. Naar undtages 1 Kreds, i hvilken fast Skolelokale leies, holdes Skolen som Omgangsskole og Læreren nyder i Skoletiden Kost og Herberge in natura.

Ansøgninger om disse Poster, stilede til Christianssands Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger til Sogndals Skolekommission.

Sogndals Præstegaard i Dalerne den 6te September 1865.

P. Lund.

I Gjerestad Hovedsogn er en Skolepost ledig, bestaaende af 2de Skolekredse. Undervisningstiden er 24 Uger, nemlig 12 Uger for hver Kreds, og finder Sted i Vinterhalvaaret. Skolen holdes i fast leiet Lokale, og Skolelønnen er 1 Spd. 36 ß pr. Skoleuge, foruden Tillæg af Kostholdsgodtgjørelse. Andragender, stilede til Christiansands Stiftsdirektion, indsendes til Sognepræsten i Gjerestad pr. Riisøer inden 14de Oktober førstkommende, og Posten tiltrædes snarest ske kan efter den Tid.

Gjerestad Præstegaard den 1ste September 1865.

John Aas.

Kirkesangerposten ved Vinje Hovedkirke,

hvormed er forenet Lærerposten ved Sognets faste Skole, bekjendtgjøres herved ledig. De aarlige Indtægter ere: Klokkertold og Offernotting omtrent 8½ Tønde Byg; uvisse Indtægter omtrent 5 Spd.; Løn som Lærer ved Sognets faste Skole 1 Spd. 30 ß pr. Skoleuge; Godtgjørelse for Kosthold og Skoleværelsets Opvarmning og Renholdelse 18 Spd. 64 ß. Hertil kommer Brugen af en Præstegaarden underliggende Plads med en Familiebekvemmelighed paa 2 Værelser og Kjøkken, idet dog afgives 1 Værelse til Brug ved Formandskabets og Forligelseskommissionens Møder. Paa Pladsen kan fødes 2 Kjør og 12 Sauer og avles 5 a 6 Tønder Byg og omtrent 20 Tønder Poteter. Det fornødne Hus- og Brændefang tages i Præstegaardens Skov. Pladsens Huse med Undtagelse af Vaaningshuset holdes af Kirkesangeren i aabodsfri Stand. Undervisningstiden er 24 Uger aarlig, hvoraf 6 Uger frivillig Undervisning. Posten ønskes helst besat med en Seminarist fra et af de større Seminarier og om muligt tiltraadt i Begyndelsen af Januar 1866.

Ansøgninger, stilede til Kristiansands Stiftsdirektion, indsendes til Vinje Skolekommission inden 6 Uger fra Dato i betalte Breve.

Vinje Præstegaard den 22de September 1865.

J. P. Smith.

Kirkesanger- og Skolelærerposten i Fillans Sogn i Hitterens Præstegjeld, Fosens Provsti, er ledig fra 1ste Januar 1866. Kirkesangerposten indbringer aarlig 20 Vog Blandkorn og 14 a 16 Spd. Kirkesangeren har at opkræve Klokkertoldkornet i Sognet, mod at beholde det for 54 Skilling pr. Vog. Som Lærer underviser han i 2de Skolekredse om Aaret, i hver 12 Uger. Lønnen er 1 Spd. 60 ß pr. Uge med frit Ophold i Skoletiden.

Ligeledes er hersteds 2de Lærerposter ledige, nemlig Skoledistrikterne Nr. 4 med 3de Kredse og Nr. 16 med 3de do. I Nr. 4 undervises i 30 Uger og i Nr. 16 i 27 Uger aarlig. Lønnen er 1 Spd. 60 ß pr. Uge og frit Ophold i Skoletiden. Lærerne maa finde sig i Forandring i Kredsreguleringen og Skoletiden.

Andragender om disse Lærerposter, stilede til Trondhjems Stiftsdirektion og ledsagede med behørige Attester, bedes tilstillede Hitterens Skolekommission inden 6 Uger.

Dolm, den 20de September 1865.

Brodtkorb.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn, Cand. i Theol., Seminarielærer. John Stenersen, Cand. i Theol., Seminarielærer. S. M. Krognæs, Skolelærer.

5 Aarg. | 20de Oktober 1865. | Nr. 30.

Notitser til Pontoppidans Forklaring.

Af E. F. B. Horn.

II. a.

Skrift og Bekjendelse.

Forrige Gang udviklede vi, hvad Gudsbilledet var. Det blev ogsaa antydet, hvorledes Læren om Gudsbilledet var et passende Udgangspunkt for en Gjennemgaaelse af den hele Troslære. Lærer man ret om Gudsbilledet, da vil man ogsaa kunne lære ret om Syndefaldet og om Forløsningen. Sniger der sig derimod en Feil ind i Læren om Gudsbilledet, da maa man nødvendigvis lære urigtigt om mange andre Dele af den christne Tro. De fleste falske Lærere, de være sig Katholiker, Pelagianere, Rationalister o. s. v. kunne paavises at være skyldige i Urigtigheder, hvad hint Punkt angaar. Vi kunne imidlertid ogsaa vælge os et andet Udgangspunkt. Begynde vi med Gudsbilledet, da gaa vi historisk tilværks, idet vi vise, hvorledes Mennesket og dets Forhold til Gud allerførst var beskaffent, komme saa dernæst til Syndefaldet, derefter til Loven, saa til Forløsningen i Christo, dernæst til Kirken og Naademidlerne, endelig til Læren om de sidste Ting d. v. s. Dommen over Levende og Døde, hvilket Punkt danner Slutningen, medens Læren om Gudsbilledet dannede Begyndelsen.

Men vi kunne som sagt gaa anderledes frem, idet vi gaa ud fra den nærværende Tid og saaledes fra Kirken, saadan som den netop nu lever og bekjender. I mit lille Skrift om Naademidlerne*) har jeg gaaet saaledes frem, idet jeg har vist, hvorledes vi som Lemmer af den levende Guds Kirke paa Jorden bekjende os til en hellig Skrift som vor Tros Grundlag og hvorledes vi af dette Grundlag kunne udlede de øvrige kirkelige Sandheder vedkommende Naademidlerne. Idet jeg henviser til dette lille Skrift, vil jeg dog her tilføie Noget, som kan kaste et Lys over et for Mange maaske uklart Punkt, nemlig Skriftens Forhold til Bekjendelserne. Denne Sag kommer især paa Tale paa det Sted i Forklaringen, hvor Pontoppidan efter at have talt om den hellige Skrift gaar over til at tale om Katechismen. Katechismen er jo i Forbindelse med flere andre Ord eller Skrifter en Bekjendelse. Vi maa da forstaa, i hvilket Forhold deslige Bekjendelser staa til vor Tros Grundlag Bibelen eller den hellige Skrift. I „Sandhed til Gudfrygtighed" har Pont.

*) Let fattelig Fremstilling af den lutherske Lære om Naademidlerne i deres indbyrdes Forhold. Chnia. 1864.

et Spørgsmaal, som er udeladt i de senere Udtog. Dette Spørgsmaal: „Men efterdi Bibelen er en stor Bog, hvorledes kan da de Unge og Enfoldige finde denne Skriftens Kjerne?" antyder, hvorledes Sammenhængen er mellem Skrift og Bekjendelse. Vi maa imidlertid gaa nøiere ind paa Sagen.

Det 10de Spørgsmaal i den omarbeidede Forklaring lyder saaledes: „Skulle vi vente nogen anden Lærdom til Salighed end den, vi have modtaget ved de hellige Propheter, Evangelister og Apostler?" Svar: „Nei ingenlunde; dette Guds Ord giver os en fuldstændig Oplysning om, hvad vi skulle tro og gjøre, naar vi ville blive salige." Her læres da og det med Rette den hellige Skrifts Fuldstændighed. Alt, hvad vi behøve at vide til Salighed, indeholdes altsaa i denne Bog. Paa intet andet Sted have vi nemlig de af Gud inspirerede Mænds Ord opbevarede iblandt os. Gud har sørget for, at disse Mænd, Propheter, Evangelister, Apostle, optegnede, hvad de vidste, og tillige sørget for, at, hvad vi kunde behøve af deres Optegnelser, bleve opbevarede for alle Tider. Skulde ikke Bibelen indeholde dette Ord og det fuldstændigt d. v. s. Alt, hvad vi behøve at vide, saa vilde vi rigtignok være ilde farne; thi noget andet prophetisk eller apostolisk Ord besidde vi jo ikke, og vi manglede altsaa visse nødvendige Stykker i vor Salighedskundskab, hvoraf igjen Følgen vilde blive, at vi vilde mangle visse Betingelser for selve Salighedens Opnaaelse. Men Gud være lovet, at vi ikke lide nogen saadan Mangel! Den hellige Skrift indeholder visselig Alt hvad vi behøve til Salighed, og jo mere vi trænge ind i dens Dele og Sammenhæng, des mere maa vi falde i glad Forbauselse over, hvor herligt og viseligt Gud har samlet alle nødvendige Dele og forbundet dem til et saa skjønt og fuldendt Hele, der kan sammenlignes med en Bygning, hvor ikke en eneste Sten mangler, men heller ikke nogen er unyttig; eller med et Menneskes Legeme, hvis enkelte Ledemod og Lemmer paa det Nøieste passe til hverandre og bistaa hverandre. Paa Grund af denne Fuldstændighed er ogsaa Bibelen en Bog, som ikke kan fortolkes uden ved sig selv. Er en enkelt Lærdom eller Fortælling dunkel, da maa man ikke søge sammes Opklarelse i andre Skrifter eller Beretninger med Haab om sikker Oplysning, men ene og alene i andre Steder af Skriften selv. Hvad der kan være dunkelt hos den ene Prophet eller Evangelist, kan saaledes opklares ved Sammenligning med, hvad der i lignende Forbindelser anføres af andre Evangelister eller Propheter. Hvad der kan være tilhyllet og gaadefuldt i tidligere Skrifter, navnlig det Gamle Testamente, vil afsløres og forklares i det Nye Testamente. Saaledes er da med Rette Skriften et skjønt sammenhængende, levende Hele, hvoraf den ene Del hjælper og opklarer den anden. Vi fastholde altsaa, at Skriften er fuldstændig, indeholder al nødvendig Salighedskundskab, og som Følge deraf tillige er sin egen Fortolker.

Men hvad skulle vi saa med disse Konfessioner eller Bekjendelser, ligefra den apostoliske Trosbekjendelse til den augsburgske Konfession og Konkordieformelen? Enten ere jo disse nødvendige og da synes jo Bibelen ikke at være fuldstændig, eller de ere unødvendige, og hvorfor ere da Præster og Skolelærere forpligtede til at lære i Overensstemmelse med dem?

Mange overfladiske Mennesker have strandet paa denne Klippe. Saaledes have nu Katholikerne sagt, at siden vi ere forpligtede paa visse Bekjendelser, saa er Bibelen følgelig ufuldstændig. I den om-

arbeidede Forklaring faar ogsaa Sagen et noget betænkeligt Udseende, naar det i Sp. 5 hedder: „Have vi ogsaa Guds Ord skriftlig opbevaret iblandt os?" som om ikke netop Bibelen var det eneste fuldstændige og sikre Guds Vidnesbyrd iblandt os, men at vi desforuden skulde have visse senere Bekjendelser eller Udtalelser, der kunde sættes jævngode med den hellige Skrift. Andre af modsat Aand og Retning gaa ud fra Bibelens Fuldstændighed, men slutte da falskelig saaledes, at siden vi have Nok i Bibelen, saa kunne vi kaste alle Bekjendelser overbord. Dette er Tilfældet med Flere navnlig blandt den reformerte Kirkes Tilhængere, saasom de Unierte i Tydskland. De mene, at Bekjendelserne blot ere Lænker for den frie, forskende Aand, Menneskeværk, der ikke maa komme tilsyne i Forbindelse med Guds aabenbarede Ord i den hellige Skrift.

Sagen er nu slet ikke saa slem, som man i sin Iver og Stridssyge har villet gjøre den. Det kommer her som andetsteds kun an paa, at man ikke forhaster sig med Slutninger, der kun have halv Rigtighed. Lader os kun nøie betragte, hvad vi have sagt om Skriftens Fuldstændighed og Evne til at fortolke sig selv.

Vi have seet, at Skriften indeholder fuldstændig Salighedskundskab og følgelig er sin egen Tolk. Den ene Del af Skriften maa altsaa fortolke den anden. Er En uvis om, hvorledes et Sted skal forstaaes, bør han være saa godt kjendt med den hele Bibel, at han kan vide, hvilke Steder der passende kunne anføres til Opklarelse af hint dunkle Sted. For at forstaa hvert enkelt Stykke maa man følgelig have en Indsigt i den hele Skrift, ikke blot have læst den igjennem, men ogsaa have saa fortroligt Kjendskab til den, at man saaatsige er lige saa vel hjemme i den, som i sin egen Stue. Derom kan der ikke reises nogen Tvivl, forsaavidt som vi tænke os enhver Christen studere sin Bibel for sig alene. Men Bibelens rette Forstaaelse og Tilegnelse bliver da nu ligesaa vanskelig og tungvindt, som den ved første Øiekast synes simpel. Det klinger jo nok saa let og overkommeligt, naar vi saaledes høre, at vi have al vor Salighedskundskab samlet i en eneste Bog. Men paa den anden Side maa vi betænke, at denne Bog er af stort Omfang, indeholder mange Skrifter fra de mest forskjellige Tidsaldere, skrevne af forskjellige Personer og i forskjellig Stil og ofte tilsyneladende uden Forbindelse med hverandre. Hvor skulle vi begynde i denne store Bog, naar vi ville finde, hvad der egentlig er Hovedsagen? Skulle vi udsondre noget af det „Væsentlige" f. Ex. Lærdommen fra det Historiske? Skulle vi maaske blot holde os til Herrens Taler? Eller hvad skulle vi udvælge, der kunde give os et kort Indbegreb af det Hele? Derom kan atter alene den hellige Skrift, efter hvad vi jo have seet, give os Oplysning. Kort: Sagen viser sig at være vanskelig nok. Jeg vil ikke tale om, at den Mand, der saaledes af den hellige Skrift skal uddrage Lærdomme til Salighed, maa være læsekyndig; er han ikke det, da kan han jo ikke gjennemlæse den hele Bibel, med mindre han fik En til at læse op for sig. Men, skulle vi tage det nøie, maa han ogsaa forstaa Bibelen i Grundsprogene, for at være sikker paa overalt at læse og forstaa rigtigt. Endda var han ikke rigtig sikker; thi de Lærde ere ikke overalt enige om Læsemaaderne paa de forskjellige Steder. Vi se saaledes, at Sagen ved stedse nøiere Betragtning tiltager i Vanskelighed og Vidtløftighed.

Et Blik paa den tyske Almueskole.

III.

Hvis, efter det Kjendskab til den tyske Skoleundervisning jeg kunde vinde, her skulde fældes en Dom om Resultaterne deraf, maatte den blive højst forskjellig, alt efter de forskjellige Maader, hvorpaa den ydre Organisation var udført. I de Byskoler, hvor hver Klasse nød Undervisning den hele Dag, naaede Børnene i de øverste Klasser temmelig langt saavel i Kundskaber som i Forstandsudvikling. I andre Skoler, saasom Fattigskolerne, hvor nogle Klasser bleve underviste om Formiddagen, andre om Eftermiddagen, havde — med Undtagelse af Forstandsudvikling — Børnene ikke naaet længere end i vore Almueskoler, naar de forlod Skolen. Det bliver dog altid et Fortrin, at alle Børn, saavidt ikke Naturhindringer ligge ivejen, naa omtrent lige langt, ihvorvel dette kan have sin Ulempe deri, at mange Børn, som ved Flid og gode Anlæg kunde have vundet længere frem, blive hindrede deri, fordi de skulde følge Undervisningen i Klassen, som altid maa lempe sig efter Flertallets Fremskridt. Denne Ulempe har dog ikke saa meget at betyde, som Mange tro, da saadanne Subjekter altid ville med den Skoleudvikling, de faar, kunne paa Egenhaand siden erhverve sig hvad de videre behøve at lære. Saadan som Forholdet er med de nævnte Halvdagsskoler i Byerne, er det næsten overalt paa Landet i Mellem-Tyskland. I Saksen faar Lærerne ikke have alle Børn paa en Gang, om Antallet end er nok saa ringe, og det højeste Antal, han faar have i en Klasse, er 60. Er der blot 2 Klasser i en Skole, undervises almindeligvis Børn fra 10 til 14 Aars Alderen paa Formiddagen og de fra 6 til 10 Aar paa Eftermiddagen. Hvis nu de Skolepligtiges Antal gaar op til over 120, maa der ansættes en ny Lærer, og da blive de 2 Klasser delte i 4, saa at en underviser 6—8 og 8—10 Aaringer og den anden de øvrige 2 Klasser eller hver en Klasse af de mindre og en af de ældre, eller den ene alle Gutterne, den anden alle Pigerne. Især i de øverste Klasser deles da Børnene efter Kjøn. I den Skole paa Landet, jeg besøgte i Würtemberg, var dog Gutter og Piger sammen i alle Klasser, og hver af de 4 Klasser i Skolen havde sin særskilte Lærer. En By med 2000 Indbyggere havde saaledes 4 Lærere. Hver Lærer havde da Børnene i 2 Aar. I Sommertiden læste man der blot om Formiddagen; de mindre fra Kl. 7 til 10 og de større fra Kl. 7 til 11.

I Würtemberg ere Lærerne delte i Skolemestere, Underlærere og Hjælpelærere. Blot de førstnævnte ere fast ansatte. Saasnart Børneantallet er for stort for en Lærer, antages en Underlærer, og behøver man siden at dele Klasserne, eller nogen af Lærerne bliver syg eller ved andet Forfald hindres fra at holde Skole, antages en Hjælpelærer.

Lønnen er yderst knap, og Antallet af Under- og Hjælpelærere er saare stort; thi først i det 37te eller 38te Aar kan En vente at faa fast Ansættelse. Denne Omstændighed og den ringe Løn antages at være Aarsagen til, at saa faa Personer nu melde sig til Optagelse i Seminarierne. Eßlingens Seminarium havde før 70, nu kun 40 Elever. Af Frygt for at komme i Mangel paa Lærere skal man nu have tænkt paa at ville forøge Lærerlønnen og ansætte flere Underlærere til Skolemestere.

Det var noget eget at se den ulige Stilling, Lærerne i Saksen og Würtemberg indtog til Præsteskabet og dettes Overopsyn over Skolen.

I Würtemberg viste der sig en temmelig stærkt udpræget Opposition mod Præsteskabet, og de Skoletidender, som paastod Nødvendigheden af Skolens Adskillelse fra Kirken, havde den største Udbredelse blandt Lærerne, hvorimod „Süddeutscher Schulbote", der tilligemed at være redigeret i sand kristelig Aand repræsenterer den modsatte Retning, syntes at have vundet mindre Indgang. Den er mere bekjendt for de kristeligsindede Skolevenner i Almindelighed, uanseet til hvilken Stand de høre. Denne Tidendes Grundsætning er, at alle Undervisningsfag bør gruppere sig om Kristendomsundervisningen, som altsaa danner Undervisningens Grundlag og Kjerne. Dette vilde de würtembergske Lærere, hvormed jeg kom i Samtale, ikke vide noget af. I Stuttgart havde jeg en Samtale med en Lærer, der blev betegnet som en Leder blandt Lærerne. Han udbredte sig over den efter hans Mening „forvendte Methode" at lægge Hovedvægten paa et særskilt Emne, f. Ex. Kristendom, efterdi man derved ikke kan istandbringe „en Dannelse, som strækker sig til alle Sjælens Evner." Han vilde derimod, at alle Emner skulde være ligeberettigede, og at man skulde beregne hvormeget hvert Læreemne indvirkede særskilt paa Synssandsen, særskilt paa Høresandsen, paa Forstanden, paa Følelsen o. s. v. Derefter skulde man ad arithmetisk Vej udfinde, hvor megen Tid der burde egnes til hvert Læreemne for at istandbringe en harmonisk Udvikling.

Hos Saksens Skolelærere var Aanden ikke stort bedre. Men der fandt jeg dog ikke synderlige Tegn til Opposition mod Præsteskabets Opsyn over Skolen. Og uagtet de Skoletidender, som udgives i Saksen, bære mere eller mindre fordægtigt et rationalistisk Præg, har der heller ikke i dem vist sig i de senere Aar nogen betydelig Opposition. Da jeg talte herom med saksiske Skolelærere, anførte de, at Præsteskabet viste sig meget venlig sindet mod Skolelærerne, saa at disse ikke følte noget Tryk af dets Inspektion. Det er dog muligt, at der findes et større Aandsfrændskab mellem Præsteskab og Skolelærere i Saksen end i Würtemberg, og at den antydede Forskjel deri kan have sin Grund.

Paa en af mine Spadserture i Dresden kom jeg en Aften i Samtale med en ældre Herre, som viste megen Interesse for Skolesager og ytrede sig derom med udmærkede Indsigter. Da han fik vide Hensigten med min Rejse, navngav han sig som Seminardirektør Dr. Schütze fra Waldenburg, og indbød mig dertil, en Indbydelse han gjentog, da han senere om Aftenen besøgte mig. Jeg havde Vanskelighed ved at forandre min Rejseplan, men gjorde dog en Snartur did. Saavel af Direktøren som af de øvrige Seminarlærere blev jeg modtaget meget venligt. Seminariet, som har Navn efter sin Stifter, Fyrsten v. Schönburg, oprettedes i 1844, og har stadig staaet under den nærværende Direktørs Ledelse. Da denne Mand, som selv har gjennemgaaet Seminariet i Weissenfels og derefter har studeret ved Leipsigs Universitet, forener megen pædagogisk Dygtighed med et rent kristeligt Sind, og 3 af Seminarlærerne have i selve Seminariet erhvervet sig sin Uddannelse, hvorved det bliver lettere at istandbringe Enhed saavel i Seminar- som Skoleundervisningen, havde jeg her Meget at lære. Jeg har ikke hørt Nogen have saadan Dygtighed i at undervise i Kristendom som Schütze. Da jeg her saa, hvor nøjagtigt og omsorgsfuldt man gik tilværks med Lærerdannelsen, kunde jeg forstaa hvorledes Lærerne kunde lægge for Dagen saa megen Dygtighed i Skolen.

Efter at have gjort et Par Udflugter med Dr. Schütze og med ham

en Dag været til Middag hos Fyrsten, begav jeg mig fra Waldenburg til Halle, hvor jeg ønskede at se den navnkundige Franckeske Stiftelse. I Storartethed og Omfang overtraf den alle de Forestillinger, jeg havde gjort mig om den. At en eneste Mand med en Grundkapital af 3 Spd. skulde have kunnet opføre alle disse Bygninger, som indeholde Bolig for henved 700 Personer og Skolelokaler for 3,500 Børn, maatte man anse for en Umulighed, om man ikke kjendte hans rige Hjælpekilde, hvorpaa et Skilt over Udgangen fæster Opmærksomheden, naar det heder: „Fremmede! Hvad Du her ser, har Tro og Kjærlighed virket"; — Skade blot, at vor Tid synes altfor meget at glemme den Formaning, som følger: „Ær Stifterens Aand, vær troende og elskende som han!" Hvorvidt Stifterens Aand fortsat levede i Anstalten, derom kunde jeg ikke ved mit Besøg, som indskrænkede sig nærmest til Borgerskolen, saa let skaffe mig Kundskab. Da denne Skole bestaar af 20 Klasser med 40 Lærere, er det ikke at vente, at alle disse er af en Aand. Rigtignok hørte jeg Inspektøren undervise med Alvor og Dygtighed i Kristendom; men kort efter fik jeg i en anden Klasse høre Forskjelligt, som vidnede om vor Tids Visdom, saasom t. Ex. naar det i Bibelen heder, at Samson sønderfled en Løve, vidste Læreren her, at det langtfra var et saa stort Dyr, men at det kun var — en Ræv. Stiftelsen har ikke fortsat beholdt sin Karakter som et Værk af den frie kristelige Kjærlighed. I Tidens Løb bleve de indkomne Gaver utilstrækkelige, hvorfor Staten Gang efter Gang har maattet tilskyde større Summer, saa det nu er blevet nærmest en Statsindretning. Dog, hvordan det end er, saa drives dog Anstalten med samme ydre Liv som i sin Stifters Dage, og dette er meget i Sammenligning med en anden Stiftelse fra det forrige Aarhundrede, og som havde samme Hensigt — at være Opdragelsesanstalt — hvilken grundlagdes af en Mand, der for saa Mange endnu gjælder som et Mønster for Opdragere, jeg mener den af Basedow grundlagde Filantropin i Dessau, der knap overlevede sin Stifter. Der var dog en himmelvid Forskjel imellem de Udgangspunkter, hvorfra Francke og Basedow gik ud. Basedow ledede af den Filantropi eller Menneskekjærlighed, som, efterdi den ikke har sin Grund i Kristus, aldrig formaar at hæve sig over Selviskhedens Stræben. Det var en Stræben blot og bart efter menneskelig Oplysning, „et Værk og Raad af Mennesker, derfor blev det til Intet." Francke derimod var dreven af Kristi Kjærlighed, som er istand til at fornægte sig selv, og han arbejdede for at fremme en Oplysning, som har sin inderste Rod og Kjerne i Guds Ord, og derfor blev hans Værk bestaaende. Franckes Stiftelse staar der som et talende Bevis for, at blot det Værk, som grundes paa Guds Ord, kan bestaa. Maatte vor Tid, som i Besvarelsen af Spørgsmaalet om de Unges Opdragelse stræber alt mere at frigjøre sig fra Guds Ord, dog give Agt paa dette Faktum.

Hos Tyskerne ser man mindre Brændevinsdrik og hører sjeldnere Banden end hos os. Dermed har jeg dog ikke sagt, at de i sædelig Henseende forøvrigt har store Fortrin. Handelsbutikker vare aabne om Søndagene og Søndagsarbejde saaes hist og her. Bedragerier skede ofte, Noget man en og anden Gang selv havde kunnet faa erfare, hvis man ikke havde været agtsom. Imidlertid erfarede jeg, at hvorsomhelst en bibeltroende Prædikant optraadte, der vare Kirkerne fulde, medens Rationalisterne prædikede for tomme Vægge. Dette gav mig den Forhaabning, at der endnu ligger en Naadens Kjerne hos det tyske Folk, som

ikke Strauß eller Feuerbach eller Schenkel, eller hvad de Alle hede, formaa at tilintetgjøre, men som skal opleve den Dag, at Sandheden sejrer og slige Heroers Værker høre til de Relikvier, som skulle blot bære Vidnesbyrd om, hvor langt den menneskelige Forvildelse kan gaa.

Skole-Efterretninger.

Ekersunds højere Almueskole er efter en ved forrige Skoleaars Slutning afgiven Beretning af Skolens Bestyrer, Pastor Bernhoft, oprettet i 1855 med det Maal for Øje at give den tilvoxende Ungdom Anledning til at vinde en i Forhold til den sædvanlige Almueskoleundervisning udvidet Almendannelse. Skolen har en Direktion, bestaaende af Sognepræsten, Magistraten, et Medlem af Skolekommissionen og 2 af Magistrat og Formandskab valgte Mænd, og Skolens Bestyrer. Den har 1 Pigeklasse, 2 Gutteklasser og en Forberedelsesklasse. Undervisningen besørges af 3 Lærere. I Forberedelsesklassen kunne optages 6aars gamle Børn, og der undervises i Læsning, Anskuelsesøvelse, Skrivning, Regning samt Begyndelsesgrundene i Kristendomskundskab og Geografi. I 1ste Gutteklasse gives Undervisning i Religion, Historie (Nissens), Geografi (Geelmuydens mindre), Norsk (Læseøvelser, Grammatik, Analyse, Diktat og Udarbejdelser), Tysk, Regning, Skrivning, Naturhistorie og Engelsk. 2den Gutteklasse: Religion, Historie, Geografi, Norsk, Tysk, Engelsk, Naturhistorie, Regning, Matematik og Skrivning, og i begge Klasser Sang. Pigeklassen: Religion (derunder ogsaa Kirkehistorie), Historie, Geografi, Norsk, Regning, Skrivning, Tysk og Fransk. Skolens Bestyrer lønnes med 350 Spd., Andenlærer med 228 Spd. og personligt Tillæg 30 Spd., Tredjelærer 160 Spd. og personligt Tillæg 20 Spd.; som Femtelærer fungerer Lærerskolens nuværende Lærer, der bytter Fag med Tredjelærer og underviser i Naturhistorie. Endelig er der en Hjælpelærer i Engelsk, der lønnes med 24 Spd. aarlig, hvortil kommer en Lærerinde (90 Spd. aarlig). For Gutterne betales 1 Spd. og for Pigerne 84 ß maanedlig. Skolen faar aarlig af Staten 200 Spd. og af Ekersunds Sparebank 200 Spd. Bestyreren anser en Forandring baade med Hensyn til Lokale og til Klasseinddeling ønskelig; Skolen burde være delt i 6—7 Klasser. 56 Gutter og 10 Piger havde den ved sin Oprettelse; i 1859 57 Elever og i 1864 80. Der gives Friminutter mellem hver Undervisningstime.

Kristiania. I den Beretning for det sidste Treaar om Rigets Tilstand, som fra Hs. Majestæt Kongen blev oplæst ved Storthingets højtidelige Aabning den 5te ds. heder det bl. A.:

„Skjønt flere af Skolelærerseminarierne i de senere Aar ere blevne udvidede, ere disse Anstalter dog endnu utilstrækkelige for Behovet, hvorfor Forslag om yderligere Udvidelse saavelsom om et nyt Seminariums Oprettelse for Hamar Stift paatænkes Storthinget forelagt.

Om Udviklingen af det lavere Skolevæsen paa Landet er for Aarene 1861—63 udarbeidet en af statistiske Tabeller ledsaget Beretning, der udviser, at samtlige under Loven af 16de Mai 1860 henhørende Skolekassers Udgifter udgjorde i 1860 omtrent 136,000 Spd. og i 1863 omtrent 340,000 Spd.; af det sidstnævnte Beløb anvendtes omtrent

18,000 Spd. til Anskaffelse af Lærerjord, samt omtrent 95,000 Spd. til Opførelse og Istandbringelse af Skolehuse og til Leie af Skolelokaler, medens i 1861 respektive omtrent 5000 Spd. og 25,000 Spd. anvendtes til disse Diemed. Beretningen oplyser fremdeles, at medens i Aaret 1861 omtrent 93,000 Børn i Landdistrikterne underviſtes i faste Skoler og omtrent 99,000 i Omgangsskoler, saa blev i 1863 omtrent 138,000 underviste i faste Skoler og omtrent 59,000 i Omgangsskoler."

Bekjendtgjørelser.

Kirkesanger- og Skolelærerposten i Fillans Sogn i **Hitterens** Præstegjeld, Fosens Provsti, er ledig fra 1ste Januar 1866. Kirkesangerposten indbringer aarlig 20 Vog Blandkorn og 14 a 16 Spd. Kirkesangeren har at opkræve Klokkertoldkornet i Sognet, mod at beholde det for 54 Skilling pr. Vog. Som Lærer underviser han i 2de Skolekredse om Aaret, i hver 12 Uger. Lønnen er 1 Spd. 60 ß pr. Uge med frit Ophold i Skoletiden.

Ligeledes er hersteds 2de Lærerposter ledige, nemlig Skoledistrikterne Nr. 4 med 3de Kredse og Nr. 16 med 3de do. I Nr. 4 undervises i 30 Uger og i Nr. 16 i 27 Uger aarlig. Lønnen er 1 Spd. 60 ß pr. Uge og frit Ophold i Skoletiden. Lærerne maa finde sig i Forandring i Kredsreguleringen og Skoletiden.

Andragender om disse Lærerposter, stilede til Trondhjems Stiftsdirektion og ledsagede med behørige Attester, bedes tilstillede Hitterens Skolekommission inden 6 Uger.

Dolm, den 20de September 1865.

Brodtkorb.

Førstelærerposten

ved **Moss** Almueskole er ledig. Lønnen er 220 Spd., Benyttelse af 2 Værelser med Kjøkken og fornødne ydre Bekvemmeligheder. Læreren har at holde Skoleværelserne rene og varme med fornødent Lys mod en Godtgjørelse, som bestemmes af Kommunerepræsentationen. Denne Godtgjørelse har i de sidste Aar været 70 Spd. 3 Maaneders gjensidig Opsigelse betinges. Andragender om denne Post sendes inden 22de November gjennem Sognepræsten i Moss.

Fastskolelærerposten paa Koldset i **Sparbu** er ledig og tiltrædes, saasnart Udnævnelse er foregaaet. 24 Ugers Skole om Aaret a 2 Spd. Ugen. Læreren maa finde sig i de Forandringer, en Omregulering kan foranledige. Ansøgninger, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, sendes til Sparbu Sognepræst inden førstkommende 1ste November.

Sparbu Præstegaard den 6te Oktober 1865.

H. Nilssen.

Ledig Skolelærerpost.

I **Levanger** Landsogn er en Kredsskolelærerpost ledig. Undervisningstiden er 30 Uger aarlig i fast, leiet Lokale. Lønnen er 2 Spd. tilligemed 1 Spd. i Kostholdsgodtgjørelse ugentlig, hvorhos Læreren erholder Brugen af en liden Jordvei. Læreren vil blive tilpligtet at finde sig i en mulig Omregulering af Kredsen.

Andragender, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, bedes indsendte til Levanger Landsogns Skolekommission inden 15de November førstkommende.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn og S. M. Krognæs,
Cand. i Theol., Seminarielærer. Skolelærer.

5 Aarg. | 1ste November 1865. | Nr. 31.

Notitser til Pontoppidans Forklaring.

Af E. F. B. Horn.

II. b.

Skrift og Bekjendelse.

Men alle disse Vanskeligheder gjælde kun, forsaavidt den enkelte Christen vil være selvklog og læse sin Bibel alene uden nogensinde at søge Veiledning hos andre ældre og mere erfarne Christne, der have læst Bibelen før ham. Ligesom vi nemlig saa, at Bibelen selv bestaar af mange enkelte Dele, der indbyrdes hjælpe og oplyse hverandre, saaledes skulle Bibelens Forskere ikke læse og studere hver for sig, men den ene hjælpe og oplyse den anden, og det saaledes, at hvad den enkelte Slægt har kunnet udfinde og opklare for sin Del af den hellige Skrift, kommer den følgende Slægt tilgode. Den hele sig altid fortsættende og fornyende Guds Menighed paa Jorden, med et Ord, den christne Kirke er saaledes at betragte som et uhyre stort Samfund af Bibelfortolkere, der lidt efter lidt opdage nye og atter nye Sandheder af den hellige Skrift. Hvad den ene Slægt har fundet, er da en Arv, som den følgende Slægt kan benytte og gjøre sig til Gode med. Vil nu en enkelt Person i Slægten foragte og forskyde denne Arv, lade haant om Kirken og dens af Bibelen fremhentede Lærdomme, i dets Sted gaa paa egen Haand, da bliver Arbeidet ham visselig saa svært, at han vil bukke under for Byrden eller ogsaa vige tilside, saa at han skyder falske Gjenveie. I ethvert Tilfælde opnaar han ikke det, han tilsigter.

Denne stedse voxende Arv af sikker og uomtvistelig Bibelkundskab fra Fædrene til vore Dage indeholdes nu netop i vore kirkelige Bekjendelser. De kaldes derfor Bekjendelser, ikke Aabenbaringer. De ere nemlig ikke Sandheder, som Gud paa første Haand har aabenbaret Menneskene. Saadanne ere os kun levnede i den hellige Skrift. Men de ere Svar paa Tiltale. De ere Menneskenes Svar paa alle de Spørgsmaal og Henvendelser, som Gud i sit aabenbarede Ord har rettet til os. Naar en Fader fortæller eller befaler sit Barn Noget, saa ligger der i hans Tale et Spørgsmaal: „Har du forstaaet mig?" Barnet kan da svare: „Ja, jeg har forstaaet dig. Det og det er jo din Mening." Barnet gjentager da i Korthed Faderens Ord. Faderen er her Gud, som aabenbarer sin Sandhed. Barnet er Menigheden, som bekjender med korte og klare Ord, at det har forstaaet Gud og tillige, hvorledes det har forstaaet ham.

Det kan hænde, at Barnet ikke har forstaaet eller ikke vil forstaa

sin Fader rigtigt, da opstaar en urigtig Bekjendelse. Hvorpaa skulle vi da kjende den rigtige Bekjendelse fra den urigtige? Aabenbart maa jo nogle kirkelige Bekjendelser være urigtige, da de undertiden bestemt modsige hverandre. Hvorpaa skal jeg da kjende den rigtige, sande fra den urigtige? Det kan hænde, at en luthersk Præst foreholder mig den Augsburgske Konfession paa samme Tid, som en katholsk Præst vil overtale mig til at tro det Tridentinske Koncils Beslutninger. Umuligt kan jeg vedkjende mig begge, da de sidste paa det Skarpeste staa i Strid med den første. Hvad skal jeg da vælge og efter hvilket Kjendemærke skal jeg da gaa, saasnart jeg er en enfoldig Lægmand, der kun har et utilstrækkeligt Bibelkjendskab?

Svaret ligger i det Foregaaende. Enhver Bekjendelse er intet Andet end en Udtalelse af en Tro, er altsaa en Trosbekjendelse. Jeg kan altsaa ikke her følge min Forstand alene. Den Bekjendelse, som tilfredsstiller min søgende Tro, den Bekjendelse, som er for mig den klare Udtalelse af, hvad jeg allerede har begyndt at finde i Guds aabenbarede Ord, Bibelen, og stedse mere og mere finder i dette Ord, er min sande og rette Bekjendelse. Enhver Christen, endog den enfoldigste, har i sit Inderste den „Salvelse af den Hellige", som Apostelen omtaler (1 Joh. 2, 20), og ifølge hvilken han „ved alle Ting." Han har ikke Behov, at Nogen lærer ham; thi Gud har givet sine Love i hans Hjerte (Hebr. 8, 10 ff.). Naar man saaledes foreholder ham to Bekjendelser, saa ved han ifølge denne indre Sandhedens Lov, denne Salvelse af den Hellige, hvilken der er den eneste rette af de to. Han ved det, ikke som om han i sit eget Kjød, sin egen Forstand var bleven saa klog, men fordi han holder sig til Guds Aabenbaring i Skriften.

Nu forstaa vi da, hvorledes en Bekjendelse gavner den læge Troende. Sidder han alene med sin Bibel, da faar han af den vistnok mange stærke Sandhedsindtryk, men det Hele er ham dog endnu saa broget og vidtløftigt, at han ligesom overvældes deraf og segner under Byrden. Hans Tro er endnu famlende, han vil udtale hvad han fornemmer; han vil bekjende den Salighed, han føler, bekjende hvilket stort Lys der gjennemstrømmer ham, hvilke mægtige Evighedens Kræfter der have begyndt at røre sig i hans Hjerte. Men det er ham saa stort, saa høit, saa overvældende, at han kun kan lalle og stamme som et spædt Barn. Da kommer de ældre og erfarnere Christnes Bekjendelse ham tilhjælp. Disse fromme Fædre have netop fundet Ord, klare Udtryk for, hvad han bærer paa i sit Inderste. Naar han hører deres klare, bestemte, afgjørende Udtalelser af, hvad de tro, da finder han sig inderligt grebet deraf. „Det er Kjød af mit Kjød og Ben af mine Ben" siger han. „Netop saa var det jeg mente det. Dette og intet Andet er Sandheden. I have hjulpet mig til en bestemt Udtalelse af, hvad jeg længe har baaret paa, men ikke kunnet faa rigtig frem." Foreholder man ham derimod en falsk Bekjendelse, da fornemmer han en indre Modvillie derimod, fordi han klart ser, at hans Bekjendelse ikke er i Overensstemmelse med, hvad han allerede har erkjendt at være Skriftens Lære.

Hvad vi her have udviklet gjælder nærmest den enfoldige Lægmand. Den Lærde vil ogsaa videnskabeligt kunne bevise Bekjendelsernes Overensstemmelse med Skriften.

Bekjendelserne ere altsaa ikke selvstændige Ord ved Siden af den hellige Skrift, men de ere Udtalelser af erfarne og kyndige Christne, der have opnaaet større Indsigter i den hele Bibel end andre og større Klar-

hed i at udtale, hvad de have gjemt paa i sit troende Sind. Disse erfarne og kyndige Mænd ere altsaa at ligne ved Kirkens Ordførere, der møde frem for Gud paa alle Brødres Vegne og i klart affattede Udtryk bevidne og bekjende for Gud, hvad den hele Menighed tror og bekjender. Den hele store Menighed samler sig da omkring disse Ordførere, hører hvad de bekjende, glæde sig over, at de have fundet saadanne fortræffelige Udtryk, hvorved de ganske have rammet den hele Menigheds egen Tanke, saa at Menigheden lægger sit Ja og Amen til, hvad disse Ordførere have talt. Saadanne Ordførere vare Forfatterne af de tre Trosartikler, af de nicænske og athanasianske Symboler, af den Augsburgske Konfession (Melanchthon), begge Katechismerne (Luther), Konkordieformelen o. s. v. En, som kjender den hellige Skrift og dens Vidnesbyrd om Gud og hans Frelse, vil, naar han stiller sig de tre Trosartikler for Øie, ufeilbarligt i disse erkjende et kort Indbegreb af den hele Skrift, saa at han med Luther glæder sig over, hvor heldige disse Artiklers Forfattere have været i, paa en kort og skjøn Maade at samle og udtale, hvad enhver troende Bibellæser maa fornemme i sit Hjerte. En, der mindes Luthers Forklaringer til Budene o. s. v., maa glad indrømme, at Ingen kunde have været heldigere end Luther selv i at finde træffende, sande og klare Udtryk for, hvad Enhver maa føle i sit Hjerte at være Budenes Mening. De, som saaledes have været Kirkens Ordførere og have affattet dens Bekjendelser, maa altsaa have besiddet saavel dyb og omfattende Kjendskab i den hellige Skrift som tillige Evnen til at udtrykke sig i et klart, bestemt og almenfatteligt Sprog, saa at enhver enfoldig Christen kunde samtykke og bekjende: „Ja, saa er det." Undertiden har en enkelt Mand været saa dygtig, at han har kunnet dette. Luther var en saadan. Undertiden har netop af den nævnte Grund og for Sagens Vigtigheds Skyld et Samraad fundet Sted af Tidens lærdeste, frommeste og skrivekyndigste Mænd. Paa denne Maade ere det nicænske Symbol, Konkordieformelen og andre Konfessioner komne istand. Disse Mænd have da vel overveiet alle Ting, drøftet endog hvert eneste Ord, og først efter den omhyggeligste Prøvelse ladet Bekjendelsen udkomme og forelagt den til Menighedernes Vedtagelse.

Et Billede vil vise, i hvilket Forhold paa denne Maade Skriften staar til Bekjendelserne.

Det er vel bekjendt, at Tiden for Jordens Omdreining om sin Axe er Grundlaget for vor hele Tidsberegning. Denne Tid er inddelt i 24 Dele, som kaldes Timer. Det er altsaa Solens Stilling til Jorden paa de forskjellige Tider af Døgnet, som afgjør den forskjellige Tid. Intet Andet end netop dette. Imidlertid vil det i de fleste Tilfælde være meget vanskeligt ved blot at se paa Solen at afgjøre, hvormange Klokken er. Det kan blive vanskeligt at sige det med nogen Nøiagtighed. Man maa have megen Øvelse og ofte kan jo ikke Solen sees. Nu have vi imidlertid en meget hensigtsmæssig Opfindelse i vore Uhre. Et Uhr anviser Tiden paa en meget bekvem og almenfattelig Maade. Vore Bekjendelser staa nu netop i det samme Forhold til den hellige Skrift, som Uhrene staa til Tidsangivelsen i Naturen selv, til Jordens Omdreining. Ikke er det saa, at Jordens Omdreining retter sig efter Uhrene. End ikke saa er det, at Jorden og Uhrene indbyrdes søge at bestemme sig efter hverandre. Nei, Jorden gaar sin Gang uafhængigt af al Verdens Uhre. Saaledes udtaler Gud sin Sandhed i sin Bibel uafhængigt af al Verdens Bekjendelser. Men Uhrene rette sig efter Jordens Om-

dreining. Gaar et Uhr galt, saa maa det stilles efter Solen for at gaa rigtigt. Men skjønt Uhrene have denne underordnede og afhængige Stilling til Jordens Omdreining, saa ere de dog, hvad vi Alle vide, af stor Nytte. Kun den Stjernekyndige kunde maaske undvære et Uhr; thi han ved Tiden paa første Haand af Himmelen selv. Saaledes kunde blot den lærde Skriftkyndige undvære en Bekjendelse; thi han har Sandheden paa første Haand af Skriften selv. Men den mindre Kyndige trænger stadig til et Uhr, hvori han har et vel indrettet og bekvemt Middel, der paa en særdeles forstaaelig og kortfattet Maade giver ham en Indsigt i Tidsforholdene, Døgnets Inddeling m. m., hvilket han kun med stor Vanskelighed kunde udfinde af selve Naturens og Himmelens Betragtning. Saaledes er det med Bekjendelserne. Vi have i dem ligesom en kortfattet Bibel, der med klare og bestemte Ord angiver det Væsentligste af den store Bibels Lære.

Men er det saa, da kunde man maaske tro, at naar vi havde gode Bekjendelser, da kunde vi ganske undvære den hellige Skrift. Nei, Skriften kan aldrig overflødiggjøres ved nogen Bekjendelse. Bekjendelsen er nemlig vistnok klar og bestemt, men mangler Skriftens, Gudsordets saliggjørende og livmeddelende Varme. I og for sig er enhver nok saa sand og fortræffelig Bekjendelse ikkun død og tør. Vi behøve saaledes blot at mindes de tre Trosartikler. Naar vi fremsige f. Ex. den anden Artikel: „Jeg tror paa Jesum Christum, Guds enbaarne Søn, vor Herre, som er undfangen af den Hellig Aand, født af Jomfru Marie, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død o. s. v.“, da føle vi Alle, hvorledes denne Opregning af Led, det ene efter det andet, har en vis Tørhed. Hvilket ganske andet Liv strømmer der os ikke derimod imøde fra et enkelt Skriftord f. Ex. det: „Saa har Gud elsket Verden, at han har givet sin Søn, den Enbaarne, o. s. v.“ Hist taler kun et Menneske, her taler Gud selv. Vi skulle altsaa vel vogte os for at drage overilede Slutninger. Bekjendelsernes store Værd forringes ikke derved, at vi erkjende at de ikke kunne være livmeddelende. Deres Bestemmelse er ingenlunde den at varme og belive, men kun at pege paa den hellige Skrift og gjøre opmærksom paa de Skatte af uendelig Sandhed, Liv og Herlighed, som gjemmes deri.

Pont.s Spørgsmaal: „Men efterdi Bibelen er en stor Bog, hvorledes kan da de Unge og Enfoldige finde denne Skriftens Kjerne? Svar: De kan fra først behjælpe sig med sal. Dr. Luthers Katechisme“, antyder altsaa netop det, som vi her have udviklet. Han omtaler her imidlertid kun Katechismen; men hans Ord kunne tildels gjælde alle Bekjendelser. Dette foranlediger os til en nærmere Betragtning af de forskjellige Bekjendelser i deres indbyrdes Forhold.

Literære Efterretninger.

Tischendorf: Naar bleve vore Evangelier forfattede? B. M. Bentzens Forlag. 68 Sider stort 8vo.

Det er godt og styrkende, at en Tid som vor, der har kunnet frembringe en Bog som Renans om Jesu Liv, ogsaa kan frembringe en Bog som Tischendorfs: Naar bleve vore Evangelier forfattede? Den vantro

Spot, som kommer tilorde i Renans berygtede Skrift, som vil gjøre Alt tvivlsomt eller idetmindste reducere det meste til Opspind og Løgn, har i Tischendorfs udmærkede lille Skrift faaet et troende Svar. Og det et Svar, som, fordi det er af Sandheden, skal formaa at overbevise dem, som ville lade sig veilede af Sandheden. Med Vidnesbyrd, hentede fra hele det Apparat, som tilhører den hellige Texts Historie og dens Tilblivelse, godtgjør Forfatteren paa en klar, uhildet og overbevisende Maade vore fire Evangeliers høie Alder, og viser os, at de allerede i Begyndelsen af det andet Aarhundrede var kjendte og brugte som hellige Skrifter, stammende fra Apostlerne og deres Disciple, og at de som saadanne nøde Anseelse. Nærværende Skrift maa derfor anbefales først og fremst vore Theologer, der skal staa først i Rækkerne, naar det gjælder at holde Vantroen ude, men ogsaa Lægfolket og blandt dem fornemmelig Skolens Lærere, som arbeide i Kirkens Forgaard. Vel er dette Skrift egentlig ikke populært i Ordets strengeste Forstand, men den, der vil læse det med Opmærksomhed, vil dog meget godt kunne følge Forfatteren i hans Udvikling. Hermed være Bogen paa det bedste anbefalet. Den er meget smukt udstyret. John Stenersen.

— Volrath Vogt. Kirkehistorie til Skolebrug, — og Forklaring af Luthers lille Katechismus efter Pontoppidan.

Hr. Overlærer Vogt har ved sine forskjellige Bibelhistorier allerede vundet et Navn, som har en god Klang; og det Krav, som han ved disse har paa Skolens Taknemmelighed, har han forøget ved de to ovennævnte Skolebøger, som han i den seneste Tid har udgivet. Den nu særskilt udgivne Kirkehistorie er allerede kjendt fra den nye Læsebog, hvor den hævder sig en god Plads. Denne særskilte Udgave har kun faaet nogle Tillæg, som har gjort den mere skikket til sit Brug. Det har været mig en Fornøielse at gjennemlæse denne lille Bog, og jeg har væsentlig intet Andet end godt at sige om den. Fremstillingen er let og klar, og der er ingen unødvendig Ophoben af Navne og Aarstal, som kan bebyrde Hukommelsen. Paa samme Tid maa den ansees saavidt fuldstændig, som man kan forlange af en Kirkehistorie for Skolen, idetmindste for Almueskolen. Om den ogsaa er det for den lærde Skole, som Forfatteren selv mener, kan jeg ikke have nogen begrundet Mening, da jeg ikke saa nøie kjender dens Fordringer. Det forekommer mig, som om den der trængte til at suppleres nogen under Undervisningen. For Seminarierne og Almueskolen maa jeg derimod anse den som fortrinlig skikket. Paa dette Feldt vil den afgive Stof nok og netop saa meget, at det grundigen og godt kan gjennemgaaes i den Tid, som Seminariet kan levne til den kirkehistoriske Undervisning. Skulde denne Bog, som rimeligt er, komme til at opleve et nyt Oplag, vilde jeg foreslaa Forfatteren at stryge den forholdsvis lange Beretning om Katakomberne, Side 11 og 12, og isteden derfor paa sit Sted dvæle noget ved de reformatoriske Koncilier i det 15de Aarhundrede, som han saa godt som ganske forbigaar. Udrettede end disse Koncilier Intet, saa er de dog vigtige, forsaavidt som de var et Udtryk for den store Misfornøielse med Kirkens daværende Tilstand, og kunde derfor godt finde sin Plads i den Paragraph, som er overskrevet: Forbud paa bedre Tider (§ 14). Ved en gjentagende Gjennemgaaelse vilde jeg ogsaa bede Forfatteren paany at prøve Noterne under Texten, og han vilde maaske finde, at et Par af dem ikke egentlig hører hjemme i en Kirkehistorie. Særlig tænker jeg

paa Noten paa Side 13 *). — Bogen er udkommet paa Cappelens Forlag, og indeholder 84 Sider 8vo.

Vogts Forklaring er udgivet som Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i Christiania Kathedralskole i 1865, for paa denne Maade at kunne prøves, inden den overgives til Skolen. Jeg kan ikke anse det for tvivlsomt, at ogsaa denne Bog fortjener at modtages med Anerkjendelse og Paaskjønnelse. De formelle Mangler, som man har været enig i, at der klæbede ved den gamle Pontoppidans, og de reelle Mangler, som den omarbeidede lider af, har Hr. Overlærer Vogt begge raadet Bod paa. Og særlig maa jeg fremhæve, at den i formel Henseende paa faa Undtagelser nær er særdeles god; og dette er ikke et lidet Fortrin for en Bog, som skal bruges af Børn og det af de laveste Folkeklasser. Jeg kan nu aldrig tilegne mig den Anskuelse, at den katekelisiske Form er den bedste for en Lærebog i Almueskolen, men skal man endelig have den, kan den vist neppe fremkomme paa en stort bedre Maade, end Hr. Vogts. I den store Strid om, hvorvidt Igjenfødelsen virker ved Daaben alene, eller ved Daab og Ord, har Hr. Vogt sluttet sig til den første Anskuelse og i Overensstemmelse hermed besvarer han da til Spørgsmaal 329. — De faa Bemærkninger, som jeg forresten har at gjøre, vil jeg foretrække ad privat Vei at tilstille den ærede Forfatter.

John Stenersen.

Skole-Efterretninger.

Ved Kgl. Resolution af 17de f. M. er det bestemt:

1. At et Skolelærerseminarium for Hamar Stift under Forudsætning af, at Storthinget bevilger de dertil fornødne Midler, naadigst befales oprettet i eller i Omegnen af Kjøbstaden Hamar fra den Tid, som nærmere bestemmes af Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.
2. At den Kgl. Resolution af 12te August 1862 om Vilkaarene for Elevers Optagelse i Tromsø Seminarium under Forudsætning af, at Uddannelsen af Lærere for de saakaldte Overgangsdistrikter i Finmarken bliver henlagt fra Seminariet til Altens Lærerskole, forandres derhen, at 32 af det fastsatte Elevantal af 48 kunne affordres et aarligt Bidrag af indtil 26 Spd. til Bestridelse af de med deres Underholdning forbundne Udgifter, hvorimod de Øvriges Underholdning bliver Seminariet uvedkommende.

— Ved Kgl. Resolution af s. D. er det bestemt:

1. At der af de for indeværende Budgettermin til Foranstaltninger nærmest sigtende til at bibringe Lapperne Kyndighed i det norske Sprog af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond bevilgede Midler naadigst tilstaaes Læreren ved Altens Lærerskole et Stipendium, hvis Størrelse nærmere bliver at bestemme af Tromsø Stiftsdirektion

---

*) Den ærede Forf., som i denne Udgave har taget Hensyn til et Par af de Henstillinger til ham, som allerede tidligere er skeet i dette Blad, vil forhaabentlig ved given Lejlighed ogsaa give denne beføjede Udtalelse sin Ret.
Red.

eller paa en anden Maade efter Stiftsdirektionens nærmere Bestemmelse og i saa lang Tid, som Stiftsdirektionen finder passende, at uddanne sig i det lappiske Sprog.

2. At det, under Forudsætning af, at de fornødne Midler til fortsatte Foranstaltninger sigtende til at bibringe Lapperne Kyndighed i det norske Sprog blive bevilgede, naadigst bestemmes, at den Kgl. Resolution af 25de Januar 1853 om disse Midlers Anvendelse bliver, fra 1ste Juli 1866 at regne, at forandre derhen, at Uddannelsen af Lærere for de saakaldte Overgangsdistrikter foregaar ved Altens Lærerskole istedetfor som i den nævnte Resolution Post I. Bogstav a fastsat ved Tromsø Skolelærerseminarium, og at Høimaalet af de i samme Post Bogstav b omhandlede Lønstillæg nedsættes til 30 Spd. og Lavmaalet til 15 Spd.

— **Hamar** Stiftsdirektion har under 12te f. M. indberettet til det Kgl. Kirkedepartement, at i Aaret 1864 havdes i Stiftet 11 højere Almueskoler, nemlig:

1. 2 i Gran, hvor Læretiden er 2 Aar a 44 Uger og hvor Lærefagene ere Bibellæsning, Religion, Bibelhistorie med Kirkehistorie, Norsk, Naturlære, Historie, Geografi, Regning med Udmaalingslære, Skrivning, Sang, Tegning. Skolepengene er 4 Spd. aarlig for Indenbygds og 10 Spd. aarlig for Udenbygds. Indtægterne var 613 Spd. 73 ß, hvoraf 200 Spd. af Oplysningsvæsenets Fond, og Udgifterne 390 Spd.; der var 45 Børn, hvoraf 25 i den skolepligtige Alder. Begge Læreres samlede Pengeindtægt 320 Spd.
2. 1 i Jevnaker. Skoletid og Fag som i Gran. Skolepenge 4 Spd. aarlig. Indtægt og Udgift 206 Spd.; 16 Børn, hvoraf 5 i skolepligtig Alder. Lærerløn 170 Spd.
3. 1 i Vaage. Læretid 2 Aar a 40 Uger. Fag som i Gran undtagen Tegning. Skolepenge 4 Spd. aarlig; Indtægt 245 Spd., hvoraf 150 af Oplysningsvæsenets Fond. 30 Børn, hvoraf 8 i Skolealderen. 2 Lærere 230 Spd. og 8 Spd. i Husleiegodtgjørelse til Andenlærer. Skolen er knyttet til Kredsskolen, og den ene af Lærerne er Kirkesanger.
4. 1 i Stange. 2 Aar a 38 Uger, fuldstændig Undervisning i Kredsskolens almindelige Fag, desuden Modersmaal, Historie, Geografi og Udmaalingslære. Skolepenge 2 Spd., 2 Sødskende $3^1/_2$ Spd., 3 Sødskende $4^1/_2$ Spd. samt $^1/_2$ Favn Ved af hvert Barn. 22 Børn, deraf 17 skolepligtige. Lærerløn 70 Spd.
5. 3 i Ringsaker. 3 Aar a 37 Uger. Fag som i Gran og dertil ved 2 af Skolerne lidt Gymnastik. $1^1/_2$ Spd. aarlig og 1 Spd. Indskrivningspenge. Indtægt 280 Spd., hvoraf 120 Spd. af Oplysningsvæsenets Fond. 77 Børn, hvoraf 48 skolepligtige. De 3 af Lærerne ere Kirkesangere, den 4de er Organist. Løn og Emolumenter tilsammen 757 Spd.
6. 2 i Rendalen. 32 Uger aarlig. Fag som i Vaage. Indtægt 356 Spd. 45 ß, hvoraf 60 Spd. af Oplysningsvæsenets Fond og $37^1/_2$ Spd. af Mandalls Legat. 54 Børn alle skolepligtige, da disse Skoler egentlig kun ere almindelige Kredsskoler med videregaaende Undervisning i øverste Klasse, hvortil Børn fra hele Sognet har Adgang. 4 Lærere med tilsammen 481 Spd. 48 ß Løn.
7. 1 i Land, der er knyttet til Lærerskolen. Fag som i Vaage. Skolepenge 10 Spd. aarlig. Indtægt 640 Spd., hvoraf 460 Spd.

af Oplysningsvæsenets Fond. 18 Børn, hvoraf 4 skolepligtige. 2 Lærere med 550 Spd. Løn.

Holmestrand. Seminarist O. P. Olsen, der var Førstelærer ved Almueskolen i Moss, er ansat som Kirkesanger og Førstelærer ved Almueskolen hersteds.

Bekjendtgjørelser.

En Skolelærerpost er fra 1ste Januar 1866 ledig i den nys oprettede Gudim-Kreds i Askers Præstegjeld. Lønnen for 40 Ugers frivillig og lovbefalet Skole er 1 Spd. 60 ß om Ugen med samme Beløb i Kostholdgodtgjørelse, hvorimod ingen Bolig findes for Læreren, da Skolen holdes indtil Videre i leiet Lokale. Ansøgninger med de lovbefalede Attester indsendes inden 6 Uger fra Dato til Sognepræsten i Asker.

Asker Præstegaard den 17de Oktober 1865.

Kirkesanger- og Skolelærerposten i Fillans Sogn i **Hitterens** Præstegjeld, Fosens Provsti, er ledig fra 1ste Januar 1866. Kirkesangerposten indbringer aarlig 20 Vog Blandkorn og 14 a 16 Spd. Kirkesangeren har at opkræve Klokkertoldkornet i Sognet, mod at beholde det for 54 Skilling pr. Vog. Som Lærer underviser han i 2de Skolekredse om Aaret, i hver 12 Uger. Lønnen er 1 Spd. 60 ß pr. Uge med frit Ophold i Skoletiden.

Ligeledes er hersteds 2de Lærerposter ledige, nemlig Skoledistrikterne Nr. 4 med 3de Kredse og Nr. 16 med 3de do. I Nr. 4 undervises i 30 Uger og i Nr. 16 i 27 Uger aarlig. Lønnen er 1 Spd. 60 ß pr. Uge og frit Ophold i Skoletiden. Lærerne maa finde sig i Forandring i Kredsreguleringen og Skoletiden.

Andragender om disse Lærerposter, stilede til Trondhjems Stiftsdirektion og ledsagede med behørige Attester, bedes tilstillede Hitterens Skolekommission inden 6 Uger.

Dolm, den 20de September 1865.

Brodtkorb.

Lærerposten ved Lysaker Kredsens faste Skole i **Bærum** er ledig fra 1ste Januar 1866. Læreren har i Løn 1 Spd. 60 ß pr. Uge for 36 Ugers frivillig og lovbefalet Undervisning, og samme Beløb i Kostholdgodtgjørelse. Familiebolig i det nys opførte Skolehus med Brugen af nogle Maal Jord samt 10 Spd. aarlig til Hjælp til Ved og Renholdelse. Ansøgninger med de lovbefalede Attester indleveres til Sognepræsten i Asker inden 4 Uger.

Asker Præstegaard den 25de Oktober 1865.

En Skolepost i Skjævelands og Folqvard Kredse i **Hoyland** bekjendtgjøres herved ledig, og hvorom Andrageuder, stilede til Stiftsdirektionen, kunne indsendes til Hoylands Skolekommission inden 1ste December d. A. Skolen i Skjævelands Kreds holdes i fast leiet Lokale i 18 Uger og i Folqvards som omgaaende i 12 Uger aarlig. Lønnen pr. Uge 1 Spd. og Kosten, dog kan i Godtgjørelse for denne for Skjævelands Kreds erholdes 84 ß pr. Uge.

Fastskolelærerposten paa Koldset i **Sparbu** er ledig og tiltrædes, saasnart Udnævnelse er foregaaet. 24 Ugers Skole om Aaret a 2 Spd. Ugen. Læreren maa finde sig i de Forandringer, en Omregulering kan foranledige. Ansøgninger, stilede til Throndhjems Stiftsdirektion, sendes til Sparbu Sognepræst inden førstkommende 1ste November.

Sparbu Præstegaard den 6te Oktober 1865.

H. Nilssen.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn og S. M. Krognæss,

Cand. i Theol., Seminarielærer. Skolelærer.

5 Aarg. | 10de November 1865. | Nr. 32.

Fortsættelse om Læsebogen.

Af —n.

I.

Overdrivelser pleier man i Almindelighed at ville undgaa, og især burde de undgaaes i en Læsebog for Børn, der fra deres unge Dage bør ledes til at elske og sige Sandhed. Men især ere Overdrivelser paa det religiøse Gebet forkastelige. Af saadanne findes dog i Læsebogen f. Ex. 3die Skoletrin S. 347 „Vort Land." I dette Digt staar: „Og blev vort Liv en Stjernedands, der Taar ei gjøts, der Suk ei fandt's, Til dette arme Land endaa Vor Længsel skulde staa." Stilles her ikke „Fosterlandet" over den himmelske Salighed? thi i intet andet Land end i Himmelen findes noget Sted, hvor ingen Taare udgydes, intet Suk findes. Hvad finns på jorden mera värdt Att hållas dyrt och kärt? Er da ikke Guds Ord og hans Sakramenter en større Skat end det jordiske Fædreland? — Side 39: „Om Kloden rokkes end, dets Fjelde Skal Stormen dog ei kunne fælde, Som Bauta end de skulle staa Og vise, hvor vort Norge laa." Ogsaa O. Vig har i Anm. til sine „Sange og Rim" omtalt denne Overdrivelse, der er tvertimod Bibelens Lære om Verdens Ende.

Saa fattig paa passende Læsestykker er dog vel ikke den svenske Literatur, at man skulde have havt Behov at optage Stykket 289 i 3die Skoletrin: „Necken" eller Nøkken. Talen om et fabelagtigt Væsen og om Kristi Forløsning passer sig altfor lidet sammen til at man kan finde nogen Opbyggelse i en saadan Tale. Ellers er der Spørgsmaal om de Ord: „så må och hoppet blomstra i alla skapade väsendens hjerta; thi deras Förlossare lefver!" kan forsvares fra bibelsk Standpunkt. Den Ugudeliges Haab er som en Spindelvæv, siger Guds Ord. Hos ham maa ikke Haabet „blomstre", thi han bør intet Haab om Forløsning gjøre sig, saalænge han ikke omvender sig; omvender han sig, er han ikke længere en Ugudelig. Men mon alle Ugudelige, som dog ere „skabte Væsener" omvende sig?

I første Skoletrin S. 31: „Gode Raad." De Ord: „Om end intet Ord høres" i dette ellers ret vakre Stykke, skulde jeg ønske udeladt, da de let kan misforstaaes. Vi ere vist Alle enige i, at det ikke er altid fornødent i Bønnen at bruge Ord, og at der uden disse „kan bedes i Hjerterne." Men i et kristeligt Hus kan jo ikke altid Ord undværes; vi kjende Luthers Ytringer om en stum Tro, at der nemlig ikke kan gives en saadan. Der ere desværre altfor mange Huse, hvor hverken Guds Ord bruges eller Bønnen øves; saadanne Ligegyldige kunne let

trøste sig med saadanne Ord: „om end intet Ord høres", og end mere bestyrkes i den falske Tanke, at om end intet Bønnens Ord høres i deres Huse, kan dog deres Pligt i saa Henseende være efterkommet. Jeg kan ikke tænke mig, at en Husfader, der daglig øver sig i Bønnen, kan længe undlade at lade et Bønneord høres i sit Hus.

Med Bønnen er forenet Taksigelsen, der ogsaa kan betegnes som en Del af den Kristnes Bøn. Om denne (Taksigelsen) staar i 2det Skoletrin Side 15 et Digt, der for mig ikke er vakkert. Gud skal saa ofte takkes som der er Penge i Engeland, som der er Tagsten paa Kongens Slot. Hvor har de hellige Profeter, Evangelister og Apostler eller vore gamle troende Kirkefædre brugt en saadan eller lignende plat Talemaade? Digtet indeholder vel Sandhed, men er denne grove, sandselige (materielle) Form den rette? Det følgende Digt er ogsaa som saa. Der staar: „For os er ogsaa den Frelser fød." Frelseren er fød for Smaafuglene, derfor skal man ogsaa for Jesu Skyld give dem en Neg, de ere ogsaa Guds Børn! Aa ja, man kan vel ogsaa paa et Vis forsvare saadanne Talemaader, men i Bibelen eller Kirkefædrenes Skrifter læres det ikke. Det er rart, at ikke ogsaa Skjæren og Katten, som ogsaa omtales, ere blandt Hoben, for hvem Kristus er født. Jeg vil ikke videre udmale Følgesætningerne, som kunne udledes heraf.

Der er sagt, at saadanne Drømme og saadan Tale, som er omtalt i Stykket „en glad Gut" Side 181, 2det Skoletrin, gives i Virkeligheden, og at samme derfor har sin Berettigelse til at vorde optaget i Læsebogen. Uden videre at omtale dette Stykke, vil jeg dog henstille til Enhvers Overveielse, om det gaar an, paa Prent og især i en Læsebog for Børn at bringe offentlig frem Alt hvad der i det virkelige Liv tales og drømmes om. Der gives Tale, Sang, Drømme, som intet anstændigt Menneske vil berøre eller gjengive. End de mange vederstyggelige Eder og Skjældsord? Nu kunne vistnok de Ord, som findes i hint Stykke, ikke sættes i Klasse med disse; men Guds Navn bliver dog der nævnt i saadan Forbindelse med det øvrige af Stykkets Indhold, at Barnet let kan erholde et Tankebillede eller en Forestilling om ham, hvilket eller hvilken det senere kan faa Møie nok med at blive kvit. Den, som har nogen Erfaring i Bønnen, ved det bedst. Vi skulle jo under denne omgaaes med Gud i Troen, ikke i Beskuelsen. Vi kunne ikke forestille os ham som han er.

Skulde den Mening finde Indgang blandt vor Almueskolelærerstand og blive fulgt, at man i Skolen har Lov til at omtale eller berøre snart dette, snart hint, i hvor stor Latter det end kan opvække, naar det blot har fundet Sted i det virkelige Liv, da vilde det komme til at se ilde ud.

Med Hensyn til den i Læsebogen indeholdte Jordbeskrivelse og navnligen vort Lands Geografi, maa jeg bemærke, at Samme formentlig kunde modtage enkelte Forbedringer og Rettelser, naar Bogen blev paany gjennemseet, uagtet Fremstillingen i det Hele taget maa siges at være god. Hvorfor i første Skoletrin „Fædrelandet" er betegnet som en egen Afdeling (anden) og ikke er ført under den 3die Afdeling med Overskrift „Verden" er ikke let at fatte. Vort Fædreland er jo dog vel en Del af Verden. Da „Fastland" (Side 58, 1ste Trin) er Slægtsbegreb til Halvø, vilde det for Tydeligheds Skyld været bedst, at Definitionen lød omtrent saaledes: De store sammenhængende Landstrækninger paa Jorden kaldes Fastland, og af dette kaldes de mindre Landstrækninger, som paa

en Side hænge sammen med hine, men forresten ere omgivne af Vand, Halvøer. Børnene kunne let ellers misforstaa Sætningen som om en Halvø ikke var en Del af Fastlandet. Af Beskrivelsen *) over Østerdalen (Side 22 i 3die Skoletrin) skulde man ledes til at antage, at denne Dal gaar langs Rigsgrændsen, siden det heder: „Østerdalen er Landets østligste Dalstrøg langs Rigsgrændsen. Den gjennemstryger Hamar Stift i sydlig Retning fra Bergstaden Røraas" etc. Ved denne sidste Sætning menes der vel Glommendalen, d. e. Dalstrøget, hvorigjennem Glommen løber; men „Landets østligste Dalstrøg langs Rigsgrændsen" er et ganske andet Dalføre, adskilt fra hint 3 a 4 Mile, og er det, hvori Fæmundsøen ligger, samt hvorigjennem Trysfildelven løber. Vil man rigtig beskrive Østerdalens topografiske Beliggenhed, faar man sige, at den bestaar af 2 Hoveddalfører, hver med sine Sidedale: det ene langs Rigsgrændsen, og hvorigjennem Fæmundens Vasdrag gaar, etc., det andet med Glommen som Hovedelv. I Gudbrandsdalen hører man ikke Hovedelvens Navn udtale som „Laagen" men Lougen, og som Dalens Beboere selv udtale Navnet, bør det formentlig skrives. Mjøsen er nok ikke 12 norske Mile lang, (Side 23), hvorfor det for Tydeligheds Skyld burde tilføies geografiske. Side 23 fortælles der, at Valders og Hallingdal ligge „vestenfor" Gudbrandsdalen. Hallingdalen ligger dog ikke i Vest for Gudbrandsdalen, og Valders er ogsaa langt mere i Syd (eller egentlig Sydvest) end i Vest beliggende for Gudbrandsdalen. Side 24. Sætningen om Fjordene i Trondhjems Stift burde formentlig for Tydeligheds Skyld forandres til: I Trondhjems Stift ligge Trondhjemsfjord med dens Arm Bedstadfjord, samt Namsenfjord og Foldenfjord. Længere nede paa Siden heder det, at „her voxe de samme Frugter, som i det nordlige Frankrige og Tydskland." Dette „her" maa dog indskrænkes til „paa nogle Steder i Landet" og jeg ønskede endda se Bevis for, at Vegetationen i de mildere Egne i vort Land kan maale sig med Sydtydsklands. Efter Beskrivelsen i Bogen skulde man tro, at vort Land i den Henseende er ligesaa godt som Würtemberg og Bayern; men er det sandt? Side 26: „Her fiskes Aaret rundt overalt, hvor Fisk kan svømme baade i salt og ferskt Vand." Men — om Vinteren ere vore fleste Elve og andre ferske Vande belagte med Is, og da fiskes der ikke. Fisken svømmer dog i disse Vande, nemlig under Isen. Til Side 37, Linie 7 kan bemærkes, at fra Neby i Tønset er der 2 Hovedveie: en over Røraas og en over Kvikne, hvilke atter forene sig i Støren. Man har altsaa over Dovrefjeld 3 Hovedveie.

I 1ste Skoletrin, Side 46, heder det: „Desværre kan Norge ikke brødføde sig selv, men maa indføre særdeles meget Korn fra fremmede Lande; dog burde det i denne Henseende være bedre end det er; thi paa mange Steder af Landet dyrkes Jorden meget daarligt, fordi man ingen Forbedringer vil indføre, men tænker, at, som Forfædrene have gjort, saa skulle ogsaa vi gjøre. Paa den Vis kan jo ingen Fremgang blive mulig; thi hvis Alle havde tænkt saa, vilde Menneskene endnu befinde sig i den høieste Uvidenheds Tilstand. Nei — Regelen er: se og hør, læs og lær! dette bliver Kilden til baade Velstand og Lykke." Og i 3die

*) Muligens kunde ogsaa andre af de beskrivende Stykker tiltrænge en Prøvelse. En Præst i det Tromsøiske har i Brev spurgt mig i sin Tid om Stykket „Uvejret den 19de Februar 1849" staar i 2det Oplag, og tilføjede: „Det er en komplet Skrøne til Latter for Nordlændingerne og til Anstød for de Sandhedskjærlige." S. K.

Skoletrin, Side 29 staar om Fædriften: „Men det er just Ulykken, at Kvæget i Almindelighed sultefødes, eller dog fødes saa slet, at det hverken Vinter eller Sommer kan gjøre den Nytte, som det burde gjøre.“ .... „Det kan uden Overdrivelse paastaaes, at en Indskrænkning af Kreaturholdet til det Halve af hvad det nu er, vilde afgive et passende Forhold til Fodermængden.“ Er nu dette Sidste sandt, saa faa vore Kreature ikke mere Føde, end til at blive kun halvt mætte, thi Forfatteren vil formodentlig ikke, at de skulle erholde mere end de trænge til for at blive mætte; og er det, som han synes at antage, naar han taler om Tilstanden i Fjeldbygderne, paa visse Steder i Landet noget bedre, saa maa det i andre være saa meget værre, thi afgiver Fodermængden i Landet kun halv Føde til det i samme værende Kreaturantal og i en Del Bygder faa Kreaturerne nok til Mættelse, bliver der til de andre ikke mere tilbage end under det halve; de blive da f. Ex. kun $^1/_4$ mætte! følgelig maa ovenanførte Beskrivelse over Fædriftens Tilstand som saa slet (og om Agerbruget er sagt omtrent det Samme) indeholde Bevæggrund nok til at anspore enhver Fædrelandsven, ethvert følende Menneske til at virke alt hvad han formaar til at afhjælpe denne eller disse „Ulykker.“ Ifølge heraf ventede jeg, at Læsebogen havde indeholdt noget Mere om Jordbund og dens Forbedring eller de nu af Alle anerkjendte Hovedgrundsætninger for et veldrevet Jordbrug, samt om hvilke Planter der have det største Værd som Foderplanter. Det er mærkeligt, at medens der til at forestaa alle andre Bestillinger udkræves en vis Dannelse, der, idetmindste i det Væsentligste, maa erhverves forud, skal Jordbrugeren overtage sin Dont uden nogen egentlig Uddannelse, ligesom Jordens Dyrkning var det Simpleste af Alt og faldt ganske af sig selv. Embedsmanden, Handelsmanden, Soldaten, Haandværkeren, Sømanden etc. maa først gjennemgaa et Lærekursus, hvilket for nogle af de nævnte Livsstillinger varer i flere Aar, og i hvilket han erholder Veiledning om, hvorledes han skal bestyre det Embede eller den Bestilling, han agter at overtage. Jordbrugeren derimod i Regelen ikke; thi de, der ved Landbrugsskolerne erholde Veiledning i Jordbruget, ere i Forhold til det hele Antal af Jordbrugere saa faa, at de her ikke kunne komme i Betragtning, og den Veiledning, den tiltrædende Bruger faar fra sin Forgjænger, maa jo være mangelfuld, ofte værre end ingen, hvis det er saa slet med Agerbruget og saa elendigt med Kreaturstellet, som Læsebogen siger, Noget jeg ikke vil benegte, uagtet Paastanden om Kreaturholdet synes noget drøi. Og dog er den Kunst, om jeg saa maa kalde den, at afvinde Jorden det mest mulige Udbytte, en af de vanskeligste. Derfor har man i England og Skotland indført i Almueskolen Undervisning i dette Fag, hvilket man kan se af den ogsaa i vort Sprog oversatte, af Professor Johnston forfattede Katekismus i Agerdyrknings Chemi og Geologi. Og saa meget af Agronomiens Grundsætninger, som i denne lille Bog indeholdes, kunde man dog med Billighed have ventet optaget i en Læsebog, som vel ikke skal være blot en Læsebog, men ogsaa en Lærebog og det tillige for Landdistrikternes Børn, af hvis Antal vist de tre Fjerdedele engang skulle arbeide med Jordbruget *). Men i Læ-

*) At Undervisningen i dette Fag alligevel maa blive noget indskrænket, f. Ex. et Par Timer ugentlig for ældre Børn, følger af Forholdene i vort Land.

Forf.

sebogen er der ofret omtrent en halv Side til en Slags Forklaring over Jordlag eller Jordbund, og den er ogsaa uklar, ialfald for de fleste af Almueskolelærerne, som ingen selvstændig Indsigt have i den Sag, vildledende. Der staar i andet Skoletrin, Side 110: „En passende Blanding af Ler, Kalk og Sand er den, hvori Planterne trives bedst. Naar Jordsmonnet i mange Aar har været bedækket af Planter, især Træer, saa har der af de nedfaldne Blade, Grene og Stammer, ved Forraadnelse dannet sig et tykkere eller tyndere Muldlag, som vi kalde Madjord og i denne trives Planterne allerbedst." Efter denne Forklaring skulde man antage, at Planterne ogsaa trives i en passende Blanding af Ler, Kalk og Sand, enten den nævnte „Madjord" findes i den eller ikke — og, at de trives allerbedst i den Jord, der er bleven til ved Forraadnelse af Planter og som Forf. kalder Madjord. Sandheden er imidlertid den, at Planterne hverken trives i en Blanding af Ler, Kalk og Sand, hvordan denne Blanding saa er, eller i en Jord, som blot eller fordetmeste er bleven til af forraadnede Planter. Kalk, Sand og Ler høre til de anorganiske (mineralske) Dele af Jordsmonnet. Det andet Slags (forraadnede Planter) kaldes de organiske, og alle Lærebøger i Jordbruget sige, hvad Erfaring ogsaa stadfæster, at Planterne kun trives i en Blanding af begge Slags. Vistnok indeholder den Muld, der er dannet ved Forraadnelse af Planter, anorganiske Stoffe, men disse ere i en saa ringe Mængde tilstede, at de her ikke kunne komme i Betragtning. I enhver Jordbund, hvori Planter skulle trives, maa der være en tilstrækkelig Mængde baade af organiske og anorganiske Stoffe, og først da kalder man Jordbunden Madjord; thi at kalde blot den Del, der er bleven til ved Forraadnelse af Planter (Humus) Madjord, er vildledende. Den sidst udkomne Lærebog i Jordbruget, nemlig den af Landbrugslærer Norstrøm udgivne, indeholder blandt Andet herom Pag. 27 Følgende: „c. Jordsmonnets Madjord dannes derved, at Vækster fremspire, udvikles, dø og forraadne til Muld, som siden dels dækker, dels blander sig med det øverste Jordlag. Paa denne Maade kunde Muldholdigheden omsider blive meget stor og Madjorden komme til at bestaa af et mægtigt Muldlag, hvis ikke en modvirkende Omstændighed var tilstede." Dette forklares nu nærmere, og videre tilføies: „Imidlertid maa bemærkes, at Madjord ogsaa kan dannes eller forøges paa kunstmæssig Maade derved, at man ved Jordsmonnets Bearbeidning nedtrænger i Undergrunden med Agerbrugsredskaberne og derfra optager mineralske Dele, som indblandes i det øverste Jordlag." Han tilføier, at denne Madjord er i sig selv muldfattig o. s. v. Side 53 § 37 siger han: „Vi vide, at der i Madjorden findes en større eller mindre Mængde Muld" (forraadnede Dele af Planter). Han inddeler Jordsmonnet i 4 Jordarter, og § 26 (Side 40) anfører: „Sædvanlig inddeler man Grupperne paa følgende Maade: Sandjord indeholder mindst 70 Procent Sand; Lerjord indeholder mindst 30 Procent Ler; Kalkjord mindst 20 Procent Kalk; Muldjord mindst 20 Procent Muld." Om denne Sag kan henvises til Lindeqvists Haandbog i Jordbruget, og om Jordbundens Sammensætning. Om Planternes Ernæring findes i Berlins Naturlære en tydelig Forklaring (se 4de Afdel. 22de Kap. og 3die Afdel. 1ste Kap.). Det heder paa førstnævnte Sted: „Der er ingen anden Forskjel paa Madjorden og det øverste Lag af Stenjorden, end at i Madjorden foruden den hensmuldrede Sten, hvoraf hin bestaar, ogsaa findes Levninger af forraadnede Vækster og Gjødsel." Side 167 (3die Udgave):

„Begge disse Stoffe" (de anorganiske og organiske) „ere lige vigtige for Planternes Næring."

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Under 21de Juni 1858 blev Seminarist A. Gudbrandsen af Biskoppen udnævnt til Kirkesanger i Røken og Lærer ved den faste Skole sammesteds med de disse Betjeninger lovlig tilliggende Rettigheder og Indtægter. Disse Rettigheder og Indtægter ere bestemte i den for Skolens Oprettelse udfærdigede Fundats af 12te Oktober 1803, approberet af Stiftsdirektionen den 8de December s. A.

Da Skolevæsenet i Røken blev ordnet efter Bestemmelserne i Lov af 16de Mai 1860, blev Gudbrandsen Lærer ved Kirkeskolens Kreds, og der blev samtidig med de nye Skolelæreres Ansættelse af Røkens Kommunebestyrelse, efter Forslag af Skolekommissionen, bestemt, at det i nævnte Lovs § 20 omhandlede Kostholb skulde udbetales Skolelærerne med $1\frac{1}{2}$ Spd. ugentlig, beregnet for 36 Uger aarlig, dog saaledes at Gudbrandsen ikke skulde tillægges nogen saadan Kostholdsgodtgjørelse af den Grund, at man antog Loven af 1860 uanvendelig paa ham, da han var ansat før denne emanerede; og paa Vilkaar, der vare bestemte ved hans Beskikkelse, sammenholdt med Skolens Fundats. Efter forgjæves anstillet Forligsprøve desangaaende erholdt han Kgl. naadigst beneficium processus gratuiti og fri Sagfører til Sagsanlæg mod Røkens Kommunebestyrelse for Underretten, og ved de af Buskeruds Amt beskikkede Sagførere, nuværende Overretsassessor Bachke og Høiesteretsadvokat Heiberg, blev for Retten nedlagt saadan Paastand: 1) At Citanten som Lærer ved Kirkeskolens Kreds i Røken kjendes berettiget til at oppebære Kostholdsgodtgjørelse. 2) At han tilkjendes saadan Godtgjørelse fra 1ste Januar 1861 til Paaklagens Datum med $1\frac{1}{2}$ Spd. pr. Skoleuge med lovlige Renter. 3) At han tillægges Processens Omkostninger hos Indstævnte. Indstævnte have paastaaet Frifindelse og Sagsomkostninger, grundende denne Paastand paa, at Citanten ved Overtagelsen af Bestillingen som Skolelærer kontraktsmæssig har forpligtet sig til, uden særskilt Godtgjørelse at overtage Undervisningen ved Skolen og at Loven af 16de Mai 1860, ved at gjøres anvendelig paa Citanten, vilde faa tilbagevirkende Kraft. Citanten har ved sin befalede Sagfører benægtet, at Embeds-, Ombuds- og Bestillingsmænds Forhold til det Offentlige, Staten eller Kommunen er et simpelt Kontraktsforhold, idet der gives Hensyn til den offentlige Interesse, som her gjør sig gjældende ved Siden af og over Forholdets kontraktsmæssige Bestanddele. Kommunen staar desuden ikke som Kontrahent, da Citanten har sin Beskikkelse fra Biskopen. Citanten finder Talen om Lovens tilbagevirkende Kraft paa urette Sted, da Forholdet netop er stiftet under den stiltiende og udtrykkelig udtalte Forudsætning, at enhver Tids gjældende Lovgivning skulde bestemme Lærerens Stilling og Godtgjørelse.

Retten fandt, at Udtrykkene i de af Citanten paaberaabte §§ i Skoleloven af 1860 ere afgjørende for den af ham fremsatte Mening. Det er in confesso at Citanten foruden at være Kirkesanger tillige er Skolelærer, og som saadan er bleven anvist en Skolekreds. Lov af 16de Mai

1860 § 20 paabyder Udredelse af Kostthold i Penge eller in natura; § 24 omtaler det Tilfælde, som her er tilstede, at Skolelæreren tillige er Kirkesanger, og forordner angaaende Klokkergaarden; § 28 siger, at Indtægterne ved Kirkesangerbestillingen ikke maa komme i Afdrag paa den Løn, der i § 27 er bestemt for Skolelærerne, og endelig siger § 69, at de Lærere, der ere ansatte før denne Lov træder i Kraft, ikke skulle lide nogen Formindskelse i de Indtægter, som allerede ere dem tillagte, uanseet de Tillæg, de ifølge denne Lov maatte opnaa. Retten finder Ordene fuldkommen klare. Indstævnte formener, at Loven, anvendt paa denne Maade, vil faa tilbagevirkende Kraft; men dette er ikke Tilfældet. Sitanten er nemlig ikke blevet staaende paa Fundamenterne af Fundatsen af 1803 og Beskikkelsen af 1858 og i denne Stilling afventet, at Loven skulde vende tilbage i Tiden og berøre ham med dens Virkninger. Han har for Tidsrummet 1858—60 Intet forlangt, men har den 1ste Januar 1861, forsynet med Lovens § 69, fremstillet sig inden Lovens Omraade og forlangt, at han og hans Gjerning maa blive delagtiggjort i de Goder, som Loven tilsiger ham og Andre i hans Stilling. Grundlovens § 97 har kun villet hindre, at nye Love skulde gribe forstyrrende ind i allerede etablerede personlige Forhold; og Indstævntes Fortolkning, om den var rigtig, vilde have til Følge, at man kun sjelden kunde røre ved nogen Lov. Exempler paa lignende Tilfælde forekomme ofte baade i den sivile og kriminelle Lovgivning, og Retten fandt i saa Henseende kun at burde henvise til hvad man daglig ser, nemlig at Forbrydelser, begaaede under den gamle Straffelovs Omraade i Gjentagelsestilfælde bedømmes efter den nye Lovs mildere og fordelagtigere Betingelser, uden at det nogensinde har faldet Nogen ind at tale om, at Straffelovens Bestemmelser i saa Henseende ere grundlovstridige. Forholdet stiller sig ikke bedre, om man vil hente Argumenter fra Sagens Natur; thi denne tilsiger, efter alle Retfærdighedens Fordringer, at den ældre veltjente Embeds- eller Bestillingsmand bør stilles mere og ikke mindre fordelagtigt end den yngre. Den af Indstævnte paaberaabte kontraktsmæssige Forpligtelse fandt Retten heller ikke at være tilstede. Selv om man vilde antage, at Forholdet bør ansees som et Kontraktsforhold, er dette stiftet, ikke mellem Sitanten og Røkens Kommunerepræsentanter, som derpaa ingensomhelst Indflydelse har havt, men mellem Sitanten paa den ene Side, og Biskopen paa Statens Vegne paa den anden. Bestemmelser om, hvad der til Statens Tarv skal udredes, fattes af den lovgivende Myndighed, og dennes Dekreter har Enhver at holde sig efterrettelig. Det fandtes saaledes, at Sitanten er berettiget til Godtgjørelse for Kostthold, men da denne Godtgjørelses Natur og Størrelse bestemmes af Kommunebestyrelsen med Stiftsdirektionens Approbation, kunde Retten ikke tilkjende Sitanten saadan med nogen bestemt Pengesum. Processens Omkostninger maatte blive at udrede af Indstævnte, der ved den skede Mellemkomst af Stiftsdirektionen og de geistlige Autoriteter har havt god Anledning til at blive opmærksom paa Lovens Bestemmelser, der saalangtfra at være uklare, vare fuldkommen bestemte og tydelige. Efter den her benyttede, til offentlig Brug udstedte, Udskrift af Lier, Røken og Hurums Sorenskriveries Domsprotokol, konkluderede Retten, Sorenskriver Morgenstjerne, under 2den Juni d. A. paa de her gjengivne Præmisser — saaledes:

Sitanten, Kirkesanger og Skolelærer A. Gudbrandsen, kjendes berettiget til Godtgjørelse for Kostthold, i Henhold til Lov af 16de Mai 1860 § 20.

Indstævnte Røkens Kommunebestyrelse bør, naar Godtgjørelsens Natur og Størrelse ved dens Beslutning og Stiftsdirektionens Approbation i Henhold til nævnte Lovsted er bestemt, til Sitanten at udrede saadan Godtgjørelse fra 1ste Januar 1861 til 26de August 1863 med 5 pCt. aarlige Renter for 36 Undervisningsuger aarlig.

Processens Omkostninger betaler Indstævnte Røkens Kommunebestyrelse til Sitanten med 25 — fem og tyve — Spd., hvoraf de befalede Sagførere, Overretsassessor Bachke og Høiesteretsadvokat Heiberg tilkjendes respektive 5 — fem — og 15 — femten — Spd. foruden Skyds og Diæt. Af det Øvrige udredes saavidt tilstrække kan Retssportler og til stemplet Papir som om Sagen ikke havde været beneficeret.

At udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Bekjendtgjørelser.

En Skolelærerpost er fra 1ste Januar 1866 ledig i den nys oprettede Gudim-Kreds i Askers Præstegjeld. Lønnen for 40 Ugers frivillig og lovbefalet Skole er 1 Spd. 60 ß om Ugen med samme Beløb i Kostholdgodtgjørelse, hvorimod ingen Bolig findes for Læreren, da Skolen holdes indtil Videre i leiet Lokale. Ansøgninger med de lovbefalede Attester indsendes inden 6 Uger fra Dato til Sognepræsten i Asker.

Asker Præstegaard den 17de Oktober 1865.

Lærerposten i **Borge** Hovedsogns 2den Kreds er ledig fra 1ste Januar 1866. Skolehold 36 Uger, dels i opbygget Skolehus med Lærerbolig og et Jordstykke til Have, dels i et kort derfra leiet Lokale. Løn 1 Spd. 60 ß, Kostholdsgodtgjørelse 1 Spd. 24 ß ugentlig; til Brænde og for Renholdelse 8 Spd. Skoleholdstiden vil formentlig senere blive forøget. Ansøgninger, bilagte med fornødne Attester, tilstilles Borge Skolekommission inden 5 Uger.

Heid Præstegaard pr. Frederikstad den 1ste November 1865.

Strømsøe.

Lærerposten ved Lysaker Kredsens faste Skole i **Bærum** er ledig fra 1ste Januar 1866. Læreren har i Løn 1 Spd. 60 ß pr. Uge for 36 Ugers frivillig og lovbefalet Undervisning, og samme Beløb i Kostholdgodtgjørelse. Familiebolig i det nys opførte Skolehus med Brugen af nogle Maal Jord samt 10 Spd. aarlig til Hjælp til Ved og Renholdelse. Ansøgninger med de lovbefalede Attester indleveres til Sognepræsten i Asker inden 4 Uger.

Asker Præstegaard den 25de Oktober 1865.

En Skolelærerpost i **Børsens** Hovedsogn er ledig. Undervisningstiden for samme er for Tiden 36 Uger om Aaret, hvoraf 30 Uger henhøre til den lovbefalede og 6 Uger til videregaaende, frivillig Skolegang. Skolen, der er fast, holdes i 3 leiede Kredsstuer. Lønnen er 1 Spd. 60 ß for hver Skoleuge foruden Kost og Logis med Varme og Lys i Skoletiden. Ansøgere af denne Post ville indsende deres Andragender herom, stilede til Trondhjems Stiftsdirektion og ledsagede med Vidnesbyrd om deres Vandel og Duelighed, til Undertegnede inden 6 Uger fra Dato.

Børsens Præstegaard pr. Trondhjem den 28de Oktober 1865.

H. J. Kaurin,
Sognepræst til Børsen.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn og S. M. Krognæss,
Cand. i Theol., Seminarielærer. Skolelærer.

5 Aarg. | 20de November 1865. | Nr. 33.

Om Skoletilsynsmænd.

(Indsendt).

Dengang Spørgsmaalet om Skoletilsynsmænd forelaa til Behandling i Odelsthinget, havde Kirkekommiteen foreslaaet Følgende: „Hvor Skolekommissionen finder det hensigtsmæssigt, kan den blandt Skolekredsens Indvaanere opnævne en Tilsynsmand, som fornemmelig har at paase og virke til, at samtlige skolepligtige Børn inden hans Kreds ordentlig søge Skolen, og iøvrigt efter den Anvisning, Skolekommissionen meddeler, gaa denne tilhaande i Alt, hvad der kan tjene til Skolens Tarv." Rektor Holmboe foreslog, at „Paabudet skulde blive absolut, og ikke afhængigt af Skolekommissionen." Men Seminarlærer Ulstad vilde, at denne Sag, saaledes som i Kommiteens Indstilling angivet, skulde overlades til Skolekommissionen. Herimod fremhævede Holmboe, at „det er ikke blot i Skolekommissionens Interesse, man vil indføre denne Bestemmelse, men ogsaa af Hensyn til Lærerstanden, og fornemmelig af dette Hensyn." Han angav Tilsynsmandens Tjeneste som anvendelig der, hvor der nægtedes Lokale til Omgangsskolen. „Man kan og tænke sig", yttrede han videre, „saadanne Kollisioner mellem Lærere og Bygdens Indvaanere, naar det gjælder Naturalpræstationer til Lærerne, hvor det kan være godt for Læreren at have en saadan Bistand. Det Tilfælde, hvori Loven har tænkt sig gjort Anvendelse af denne Indretning, er, naar Læreren ikke faar Lokale o. s. v., idet Tilsynsmanden da skal træde til." Højesteretsadvokat Kildal bemærkede, at han ansaa Paabudet af Tilsynsmænd som absolut Pligt som endog skadeligt; „thi hvad er det bedste?" spurgte han, og svarede: „Jo, at Skolekommissionen selv er Tilsynsmænd; men naar man indfører Regelen her, at der overalt skal være Tilsynsmænd, svækker man den moralske Forpligtelse hos Skolekommissionen til at føre Tilsyn med Skolen." „Desuden", tilføjede han, „at se med Andres Øjne og høre med Andres Øren, hvad man kan se og høre med egne Øjne og Øren, tror jeg ikke ere af de gode Ting." Holmboe foreslog, at der istedetfor Indstillingens „en Tilsynsmand" skulde sættes „en eller flere Tilsynsmænd." Dette Forslag blev bifaldt, og §en kom til at lyde saaledes: „Hvor Skolekommissionen finder det hensigtsmæssigt, kan den blandt Skolekredsens Indvaanere opnævne en eller flere Tilsynsmænd, som fornemmelig har at paase og virke til, at samtlige skolepligtige Børn inden Kredsen ordentlig søge Skolen, og iøvrigt efter den Anvisning, Skolekommissionen meddeler dem, gaa denne tilhaande i Alt, hvad der kan tjene til Skolens Tarv." Man ser heraf, at det staar i enhver Skolekommissions Magt at antage eller und-

være Skoletilsynsmænd aldeles efter eget Forgodtbefindende; det sees tillige, at „Anvisningen", — som i dette Tilfælde vel maa være ensbetydende med „Instrux" — skal udfærdiges af „Skolekommissionen" og af ingen Anden. Fremdeles fremgaar det af Debatterne, ved Hjælp af hvilke Loven i tvivlsomme Tilfælde finder sin Belysning og Forklaring, at det ikke er med Hensyn til Skolens indre Ordning, Undervisning, Tugt etc., men med Hensyn til dens ydre „Tarv", Tilsynsmanden skal gaa Skolekommissionen tilhaande. Skolens indre „Tarv" skal Loven varetage, og Skolens Bestyrelse (Skolekommission, Skoledirektør og Biskop) har heri at kontrollere og inspicere. Naar der i § en heder, at „Skoletilsynsmanden efter Anvisning skal gaa Skolekommissionen tilhaande i Alt, hvad der kan tjene til Skolens Tarv", da er dette „Alt" begrændset af Storthingets Udtalelser, ligesom det er begrændset i sig selv i den nærmestfølgende bestemmende Sætning, „hvad der kan tjene til Skolens Tarv", tjener til at Læreren kan fremme Skolens Gjerning. Thi et Tilsyn fra disses Side, der skulde udstrække sig til Undervisning og Tugt i Skolen, vilde saa langt fra være til Skolens velforstaaede Tarv, at tvertimod megen Skade deraf vilde fremkaldes. Et saa udstrakt Tilsyn vilde, som Kildal bemærkede, svække den moralske Forpligtelse hos Skolens egentlige Bestyrelse til personligt Tilsyn, hvilket Tilsyn paa det Bestemteste er paabudt i Lovens §§ 72 og 80 ligesom det ifølge § 67 er aldeles nødvendigt, da Bestyrelsen efter sidstnævnte § skal paa engang være baade Vidne og Dommer. Idet Lovens Fædre lagde saa stor Myndighed i Bestyrelsens Haand, var det unægtelig det personlige Bekjendtskab, især hos Skolekommission og Skoledirektør, den satte sin Tillid til. Det faldt Ingen ind, at Bestyrelsen af Hensyn til det Magelige, det Besværlige eller det Ubehagelige etc., skulde ville overlade sine Forpligtelser til Tilsynsmændene. For Enhver, der erkjender en Smule Videnskabelighed i Lærerens Gjerning (Opdragelse og Undervisning), maa det desuden fremstille sig som en ren Urimelighed, at ville udstrække Tilsynsmandens Virksomhed til Skolens indre Forholde, og at overlade ham at bestemme en Skoles indre Ordning, Lærerens Undervisning, samt Udøvelse af Tugt. Selv i de mest civiliserede Egne af vort Land vilde det være umuligt i fortfarende Række at finde Tilsynsmænd, der vare skikkede til at varetage en Skoles indre Gjerning; hvormeget mere vanskeligt, ja umuligt vil det ikke være i vort Lands Afkroge at overlade dette saa vigtige Tilsyn til den første den bedste Bonde, man træffer paa i Skolekredsen. Man indvende ikke ved Siden heraf, at Skolekommissionens Medlemmer vælges ogsaa blandt Massen, og altsaa maa staa paa samme Trin som Tilsynsmændene, og at Tilsynsmændene, som boende inden Kredsen og interesserede i Lærernes Gjerning, ville afgive et saa meget sikrere og skarpere Tilsyn end Skolekommissionens spredte Medlemmer; thi en saadan Synsmaade vilde være falsk, og fremkommen af Ubekjendtskab til de Forholde, hvorunder Skolen virker. Der maa nemlig paa den ene Side lægges Mærke til, at, medens man under Valget af Skolekommissions Medlemmer har det hele Præstegjeld for sig, hvoraf man udsøger den bedst Skikkede, er man ved Valg af Tilsynsmænd bunden til en indskrænket Kreds, hvori kanske ikke findes en Eneste, som kan skrive sit Navn, og i hvilken hver Enkelt betragter Skolen som kun et paatvunget Onde. Ved Skolekommissionen er det desuden ikke det enkelte Medlem, som kommer i Betragtning, men alle tilhobe med Præsten i sin Midte og den valgte Lærer ved sin Side, med Loven rigtig

oplyst og forstaaet til Rettesnor og Stiftsdirektionen som Overordnet, og man har nok af Exempler paa, at selv den mod Skolereformen Gjenstridigste har som Medlem af Skolekommissionen maattet bøje sig for Overbevisningens Magt. Denne Paavirkning har ikke Tilsynsmanden, og Iveren og Interessen for Skolen samt Skjøn paa dens Gjerning kommer sandelig ikke ved den blotte Titel „Tilsynsmand.“

Sætter man derimod Tilsynsmanden paa sin rette Plads, som Støtte og Hjælper for Skolekommission og Lærer i Skolens ydre Anliggender, saasom til at varetage Skoleforsømmelser, til at foranstalte det Nødvendige med Hensyn til Skoleværelse og Inventarium, med Lærernes Befordring etc., vil hans Virksomhed for Skolen have stor Betydning, medens han som Lærerens Overordnede kun vil skade Skolens Sag ikke alene i antydet Retning, men ogsaa mangen Gang ved at fremkalde Misnøje, Uenighed, Bagvaskelser og personlige Forfølgelser. Den uskjønsomme Tilsynsmand vil ofte lægge Læreren de uskyldigste Ting tillast; Lærerens bedste og heldigste Bestræbelser vil lettelig blive klandrede, og blot det, at Tilsynsmanden ikke forstaar Lærerens velmente Hensigter, vil give den første Anledning til at slutte og dømme skjævt og ukjærligt, i samme Forhold som hans egen Tankegang er skjæv og forvendt. En Lærer — ikke i Bergens Stift — som med adskillige Opofrelser havde oprettet en Haandgjerningsskole og taget en Lærerinde i Huset, fortæller t. Ex. at han havde en Tilsynsmand, der just ikke var forlenet med den her omtalte udstrakte Myndighed, men som dog gjerne vilde gjøre sin Autoritet gjældende, sværtede Læreren, og opvakte derved en Røre i Skolekommissionen, som truede med at berøve Læreren hans Post, da Skolekommissionens Pluralitet lod sig føre bag Lyset af de af Tilsynsmanden tilvejebragte Bagvaskelser og var færdig til at indstille Læreren til Afskedigelse. Men vedkommende Skoledirektør indfandt sig og bragte ved sin Dygtighed Lys i Sagen og stillede i en Fart Tummelen. Læreren sidder endnu i sin Post, med en ny Tilsynsmand, om mulig mere agtet end før.

Det synes saaledes at være lidet stemmende med Skolelovens Aand og Tankegang ligesom med Skolens Væsen og Lærerens Stilling at stille Tilsynsmanden som Dommer over Lærerens Gjerning, saaledes som skeet er i den af Bergens Stiftsdirektion omsendte Instrux for Tilsynsmændene § 7, der i Almueskoletid.s for. Aarg. Nr. 9 er offentliggjort, og som i sin Helhed lyder saaledes: „Han (Tilsynsmanden) har ved hyppige Besøg i Skolen at forvisse sig om, at Læreren gjør sin Pligt, at han underviser i den fastsatte Skoletid, holder tilbørlig Tugt og Orden i sin Skole samt i det Hele iagttager et sømmeligt Forhold.

For Nøiagtigheden af et saadant Opsyn staar Tilsynsmanden Skolekommissionen til Regnskab og pligter efter dennes eller Sognepræstens Opfordring paa Ære og Samvittighed at afgive en sandfærdig Erklæring om vedkommende Lærers Opførsel, saavel i, som udenfor Skolen.“

Som allerede bemærket er det Skolekommissionen og ikke Stiftsdirektionen eller nogen Anden, som ifølge Loven har at give Instrux for Skolen. Om Stiftsdirektionen, som i dette Tilfælde, udarbeider en Instrux, kan den ikke være at forstaa anderledes end som et Udkast, der henstilles til Skolekommissionens Antagelse, og som denne kan benytte om den vil. Jeg kan ikke nægte, at jeg nærer det Ønske, at Vedkommende ikke ville

underskrive en § som den her citerede. Vistnok er jeg fuldkommen enig med Stiftsdirektionen i, at Skolen trænger Tilsyn og Læreren Kontrol i alle de Retninger, som § 7 antyder, men denne Kontrol, forsaavidt den angaar Tugt og Skolens indre Orden, er i Skoleloven henlagt til Skolekommission, Provst, Biskop og Skoledirektør, og kan vel neppe afstaaes til Andre, selv om nogen enkelt af disse Myndigheder ved Udøvelse eller Ikkeudøvelse af sin Pligt skulde finde det ønskeligt at inddrage en fremmed uvedkommende Personlighed i sin Tjeneste. I § 1 af bemeldte Instrux er Skoletilsynsmandens Stilling meget rigtigt og vakkert antydet; thi ifølge denne skal han være Læreren til Støtte og Medhjælp i alle hans lovmedholdige og billige Fordringer ligeoverfor Kredsens Opsiddere og Børnenes Forældre. Ifølge denne § vilde altsaa Tilsynsmanden blive Læreren en Ven og Fortrolig, som han sandelig overalt, men især i Bergens Stift, trænger saare vel til; thi hvis Læreren med Samvittighedsfuldhed og Troskab skal røgte sit Kald, vil iblandt Kredsens Folk i Almindelighed Hjælperne være faa, Vennerne færre, og hans Gjerning en uafbrudt Kamp. Og denne Kamp vil sandelig ikke, som Nogle mene, ophøre efter de første Aars Forløb, naar, som de sige, „Folket faar mere Sands for Oplysning", — nei, saafremt og saalænge Skolen fra et ophøjet Stade arbejder for Lysets og Sandhedens Sejer, vil og maa den vedvare. Sagen sees her i sin Almindelighed, og det nægtes ikke ved Siden heraf, at Kampen paa det ene Sted er alvorligere end paa et andet, og det var ogsaa med Hensyn derpaa vi sagde, at Læreren i det isolerede Bergens Stift især trængte til en Hjælper og Ven under sin Gjerning; thi forsaavidt de Skildringer, vi herfra have om Folkeoplysning og Civilisation ere sande*) — og det kan vel neppe betvivles —

*) Sundts mange Skrifter, der findes i Hvermands Haand, og som indeholde saa mangen herlig Skildring af Folkelivet Landet rundt, skulle vi her blot henvise til, medens vi ville anføre Doktor Videnkaps Udtalelser om Søndfjord i „Medicinsk Tidsskrift for 1858." „Sandsynligvis paa Grund af sin isolerede Beliggenhed og Mangel paa Kommunikationsmidler har Søndfjord mere end de fleste andre Egne i Landet været uberørt af Udenverdenen. Dets Beboere have derfor kunnet udvikle sig til en konstant Race med eiendommeligt legemlige og aandelige Særkjender. — — Ved mange tilstødende Omstændigheder er Almuen bleven forkuet og Folkets Energi svækket. Jeg har intetsteds i Landet fundet Folk med saa indskrænket Begrebskreds, saa fordomsfulde og mistænksomme mod alt Fremmed og Nyt, men tillige med en saa slavisk Underkastelse under enhver Autoritet og saa liden Aabenhed og Selvstændighedsfølelse. Men om de end tilsyneladende bøie sig for Andres Mening og villig indrømme Alt, hvad man paastaar, beholde de dog haardnakket sin egen Overbevisning for sig selv og handle derefter. Derfor er det ogsaa meget vanskeligt at virke paa Almuen, og først gjennem en bedre Oplysning og mere udvidede Begreber kan man haabe med Held at kunne lede dem fremad."

Hermed samstemme ogsaa Lægerne Høegh og Løberg, der i sine Indberetninger med stærke Farver har skildret Folkets Forkuelse, Uvidenhed og Fordomsfuldhed i Bergens Stift. Det er til saadanne Folks gode Skjøn, Bergens Stiftsdirektion vil overlade Varetagelsen af Skolens „Tarv" og Udøvelsen af Tugt.

Det er sørgeligt at se en saadan Skildring af et Folks Tilstand, som den af Videnkap fremstillede. Dobbelt sørgeligt er det, naar denne Folkets nærværende Tilstand sammenholdes med Historiens Vidnesbyrd; thi det var ifra disse Distrikter „vore herlige Fædre" af levende Frihedssind og varm Uafhængighedsfølelse „først droge op til det selsomme Eiland" — Island —; det var der Norges ædle Konger i Aarhundreder boede, og hvorfra de samlede mange af sine trofasteste Mænd om sig; — det var ogsaa Mørejarlernes

maa Modstanden mod Skolens Gjerning her være stærkest og almindeligst, Ubehagelighederne for Læreren størst, ligesom ogsaa mest Kraft og Udholdenhed af ham fordres. Og dog skal Læreren i dette Distrikt ikke undes den deltagende Hjælp, som han efter Loven tilkommer; thi i tidtmeldte § 7 søges borttaget, hvad der i § 1 saa ædelmodigen er tilstaaet. Medens der oprettes Lærerskoler til Uddannelse af Lærere, sættes der i denne § dog større Pris paa en Fiskers, Husmands, Gaardbrugers, Skomagers, Skrædders og Smeds gode Skjøn paa en Skoles Organisation, Disciplin, Tugt og Undervisning end paa de ved Lærerskolerne uddannede og af Stiftsdirektionen ansatte Lærere. Den sætter Tilsynsmandens Iver, Sandhedskjærlighed og pædagogiske Skjøn over Lærerens Æresfølelse, Pligtfølelse, Interesse, Kundskaber og Erfaring. Dette fremgaar end tydeligere, naar der sees hen til §ens anden Del, hvorefter Tilsynsmanden skal kunne indkaldes for Skolekommissionen og der afgive edelige Erklæringer om vedkommende Lærers Opførsel saavel i som uenfor Skolen. Det ser her ud som om Skolekommissionen skulde danne en Ret, men det gjør den dog ikke. Jeg behøver saaledes ikke at dvæle ved denne Side af Sagen; thi dersom en Forsken efter Læreren og en Undersøgelse af hans Forhold paa den Maade, som omhandlede § antyder, skulde komme igang, vilde man i vort frie Norden have et lidet Inkvisitionstribunal for Lærere fuldt færdigt; men derfor blive vi forhaabentlig dog skaanede.

Literære Efterretninger.

Melodier til Sangene i Læsebogen for Folkeskolen og Folkehjemmet, udsatte for Sopran, Alt og Bas tilligemed en Tenor efter Behag for Skoler og Sangforeninger af Ludv. M. Lindeman. 1ste, 2det og 3die Skoletrin. Christiania. Cappelen. — Disse Melodier, der ganske ere afpassede efter Læsebogen og kunne kjøbes saavel samlede som heftevis, et Hefte for hvert Skoletrin, tør jeg paa det Bedste anbefale Skolelærerne. Hvad der udmærker disse Melodier er den særdeles elskelige og barnlige Aand, som raader i dem. De, der ere opvante med vore mere nymodens Sange og Melodier, vilde maaske lettelig finde disse Lindemanske for en Del noget vel enfoldige. Men trænger man dybere ind i dem, da er jeg vis paa, at man vil faa dem kjærere og kjærere. Lindeman er tillige en Mester i den harmoniske Behandling, ligesom han ogsaa selv har forfattet adskillige af Melodierne og været meget heldig dermed. Hvor deilig er saaledes ikke Melodien til Salmen Nr. 179 i 2det Skoletrin! L. H.

— Sproglærens Begyndelsesgrunde især beregnet paa Almueskolen og den første Undervisning i Modersmaalet, af A. Utne. Drammen. Har. Lyche. — Af Forordene sees, at denne lille Bog „er udarbeidet saavidt muligt i Overensstemmelse med den autoriserede Læsebog

---

og Einar Tambarskjælvers Hjem, og derfor fortæller Sagaen om saa mangen vakker Daad, der staar lysende ved Siden af hvilkensomhelst af vort Folks Storbedrifter, og som vidne baade om Kraft og Mod, baade om Snille og Sjelsstorhed!

for Folkeskolen og Folkehjemmet". Forf. har „under Udarbeidelsen stadig adspurgt vore fædrelandske Sprogforskeres Arbeider, navnlig DHrr. Overlærer K. Knudsens og Stipendiat J. Aasens fortrinlige Haandbøger i norsk Sproglære." L. H.

— Udvalg af Skriftsteder ordnede til Brug ved Religionsundervisningen, af H. Grønsdal, Almueskolelærer i Bergen. Bergen. Beyer. — Vi have her for os en rig og velordnet Samling af Skriftsteder, der ialfald vil være et bekvemt Hjælpemiddel for Læreren, som ofte maa føle det Besværlige i den idelige Opslaaen i selve Bibelen.

L. H.

— Blade til Menigmand fra danske Skandinaver. I. Hvad er Skandinavismen? Og hvorfor er den nødvendig for Danmark? Andet Oplag. Kbhvn. Schønberg. — Et nærmere Kjendskab til den skandinaviske Tanke kunde vistnok være ønskelig ogsaa blandt vore Skolelærere. Man kan betragte denne fra mange Sider. Blandt Andet maa vi Alle indrømme, at en nøiere Tilslutning mellem de tre nordiske Riger kunde være ønskelig ogsaa af den Grund, at vi heroppe trænge vel til at slutte os nøiere sammen for at værne om vor gode gamle Christendom imod Rationalismen og den rene skjære Vantro, der har saa stor Magt i Tydskland. Skal Tydskheden gribe om sig i Danmark, da vil vistnok Antichristendommen gjøre det Samme. Nærværende lille Skrift er Begyndelsen til en Række lignende Skrifter, hvis Øiemed er at gjøre den skandinaviske Tanke bekjendt blandt Menigmand. L. H.

Skole-Efterretninger.

Tromsø Stiftsdirektion har under 31de November f. A. indgivet sin Beretning for Aaret 1863 om Almueskolevæsenet paa Landet inden Stiftet. Deri anføres bl. A., at Skolekassens samlede Udgifter, som i Aaret 1861 vare 21,653 Spd. og i 1862 29,027 Spd., beløbe sig i 1863 til 43,224 Spd. 105 ß. Deraf anvendtes til Lærerlønninger i de nævnte Aar 12,794 Spd., 15,973 Spd. og 17,942 Spd. 64 ß. Til Lærerjord er anvendt i 1861 150 Spd., i 1862 219 Spd. og i 1863 1624 Spd. 62 ß. Til Opførelse eller Istandsættelse af Skolehuse og til Leje af Skolelokaler er i de nævnte Aar anvendt 2,980 Spd., 4,025 Spd. og 2,032 Spd. 89½ ß. Siden den nye Skolelovs Indførelse er der i Finmarkens Amtsdistrikt i det Hele anskaffet 5 Lærerjorder, 5 Lærerboliger, hvoraf 4 med Skolelokaler, samt 5 Skolestuer; i Senjen og Tromsø Amtsdistrikt 12 Skolejorder, 7 Lærerboliger, hvoraf 5 med Skolelokaler, samt 20 Skolestuer; i Nordlands Amt 4 Skolejorder, 5 Lærerboliger med Skolelokaler. I de fleste Lærerboliger og Skolestuer er der tillige indrettet Sovelokaler for Børnene. Antallet af Skolevæsenet tilhørende faste Skolelokaler var ved Udgangen af 1863 95. Opførelsen af 16 Skolelokaler var paabegyndt. I Nordlands Amt er udrettet forholdsvis lidet, medens det, hvad Finmarkens Amt angaar, vel tør siges, at Kommunerne i det Hele have anstrængt sig, saalangt deres Evner række. Men Mangelen paa brugelige Skolelokaler er ogsaa der større end andetsteds, særlig i de to finmarkske Provstier. Her findes der i mange Kredse ikke et eneste Tømmerhus, men Befolkningen holder til i lave,

røgfulde og smudsige Gammer, hvori ofte ogsaa Kreaturerne ere indsatte. Saadanne Rum maa benyttes til Skolelokaler. Vistnok bestemme Skolekommissionerne, at den Gamme, som er udseet til Skolen, udelukkende skal overlades til denne, men det lader sig ikke altid drive igjennem. Der mangler fra det forløbne Aar ikke Exempel paa, at Skolen har maattet dele det knappe Rum baade med Husfolkene og Kreaturerne. Der staar saaledes endnu saare meget tilbage at gjøre; de finmarkske Kommuners økonomiske Forfatning tillader ikke større Opofrelser, og Distriktsskolekassens Bidrag og Tilskuddene af offentlige Midler staa heller ikke i noget Forhold til Opgavens Størrelse, saa at der, hvis ikke yderligere Bidrag kan erholdes, ingen Udsigt er til, at der i en nær Fremtid vil indtræde nogen gjennemgribende Forbedring med Hensyn til Skolelokalerne, og førend det opnaaes, kan selvfølgelig Skolevæsenets Fremskridt kun blive ringe. Skolekredsenes Antal var i 1861 1104, i 1862 1085 og i 1863 1128. I fast Lokale holdtes Skolen i de samme Aar i 496, 607 og 640 Kredse, paa Omgang i Gaardene i 608, 478 og 488 Kredse. Gunstigst stiller sig for sidste Aar Forholdet i Vestfinmarkens Provsti, hvor der var 88 faste Skoler mod 1 Omgangsskole, dernæst i Lofotens Provsti med 52 faste mod 7 Omgangsskoler og i Trondenæs med 63 mod 10; ugunstigst i søndre Saltens Provsti med 13 faste mod 139 Omgangsskoler og i søndre Helgelands Provsti med 11 mod 72. Gammel Vane og den Tro, at Omgangsskole er billigere end Skole i fast Lokale, samt i Kredse af større Udstrækning ogsaa Hensyn til Forplejningen af Børnene, der paa Grund af Skolevejens Længde maa opholde sig uafbrudt paa Skolestedet, bevirker, at Almuen overalt, hvor det lader sig gjøre, holder paa Omgangsskolen. Den Kontrol, som Skolekommissionen i den senere Tid udøver med Hensyn til de Lokaler, der bydes Skolen, gjør imidlertid, at de faste Skolesteders Antal forøges, Noget, der i høj Grad har vist sig i Vestfinmarkens Provsti, hvor Omgangsskolernes Antal er gaaet ned fra 39 og 10 i 1861 og 62 til 1 i 1863. Denne ene tilbagestaaende Omgangsskole findes i Kaafjord, hvor man har truffet den formentlig meget hensigtsmæssige Foranstaltning at lade en Lærer rejse omkring paa Fjeldet mellem de nomadiserende Finner, for at undervise de yngste Børn, medens de store møde i Skolehuset paa Kirkestedet. De skolepligtige Børns Antal var i 1861 23,977, i 1862 24,400 og i 1863 24,507, hvoraf der underviste i faste Skoler i de nævnte Aar 11,530, 13,811 og 14,401 og i Omgangsskoler 10,764, 9,147 og 8,789.

— **Hamar** Stiftsdirektion har under 12te f. M. indberettet til det Kgl. Kirkedepartement bl. A., at i Aaret 1864 var Skolekredsenes Antal i Hamar Stift 744; 126 af disse havde Omgangsskole. Skolekassens Indtægt var 61,142 Spd. 46 ß, dens Udgifter 66,116 Spd. 88 ß, hvoraf til Lærerløn 20,909 Spd. 71 ß. De Skolepligtiges Antal var 34,521, hvoraf 3,177 søgte Omgangsskole. 282 øvedes i Gymnastik, 7,571 søgte den frivillige Skole. Af Lærerne vare 213 examinerede og 205 uexaminerede. 342 Fastskolelærere og 76 Omgangsskolelærere. 116 Lærere havde tjent under og 120 over 15 Aar; 49 havde første og 76 anden Grads Alderstillæg. 91 Kirkesangere.

Bekjendtgjørelser.

Paa mit Forlag er udkommet:

Haandbog i den christelige Børnelærdom, af Skoledirekteur **Th. Lous.** I. Loven. 2den Udgave. Heftet 72 ß. II. Troen. 1 Spd. 12 ß. III. Bønnerne og Sakramenterne. 72 ß. Hele Værket heftet 2 Spd. 36 ß, indb. 2 Spd. 96 ß.

Dr. **Philippis Forklaring over Brevet til de Romer** i Oversættelse og Uddrag (for Lærere) ved Pastor **Wilh. Kaurin.** Heftet 60 ß, indb. 72 ß.

Dr. **Hengstenberg. Sabbat og Søndag.** Belysning af de herhen hørende Bibelsteder, ved Pastor Thrap. Heftet 20 ß.

Thorelius. Anvisning til Lydmethoden. Heftet 8 ß, indb. 12 ß.

Biskop Kaurins Sendebrev. 2det Oplag. 4 ß.

Biskop Pavels's Biographi og Dagbøger i Uddrag ved Cl. Pavels Riis, med Portrait. Heftet 1 Spd.

J. A. Anderson. Latinske Forskrifter efter Tetzners Methode. 2 Hefter a 18 ß.

Portrait af **Claus Daae,** Stiftsprovst (før Seminarbestyrer). 60 ß.

Paa 10 Exemplarer tilstaaes det 11te Exemplar frit.

Bergen i Oktober 1865.

C. Floor.

Pris=Nedsættelse.

Nu kan gratis afhentes i alle Boglader:

Fortegnelse over Skrifter, der i Tidsrummet fra 24de August til 30te December 1865 **sælges til betydeligt nedsatte Priser.**

Saavel Private som Læseselskaber og Sognebibliotheker ville her finde god Leilighed til at forsyne dem med værdifulde Skrifter i forskjellige Fag.

Da Restoplagene tildels ere ringe, bedes Bestillingerne indsendte hurtigst mulig til nærmeste Boghandel.

Fr. Wöldikes Forlags=Expedition.

Nedsat Pris.

Efterat have tilkjøbt mig Forlaget af nedenstaaende fortrinlige Skrifter, der anbefales enhver Lærer, sælges disse til vedføiede ualmindelig billige Priser gjennem enhver Boghandel i Landet:

J. Nissens Samtaler over den bibelske Historie. Efter Originalens 8de Oplag ved Enkebølle og Olsen. 2det Oplag. (Tidligere Bogladepris 2 Spd. 24 ß). Heftet 1 Spd. 24 ß, indb. 1 Spd. 60 ß.

Bibelordbog eller **Realconcordants** med en Tidstavle og en Fremstilling af Christendommens Hovedlærdomme i Bibelsprog, ved **Levinsen,** Præst. 30 Ark i dobb. Kvart. (Før 1 Spd. 78 ß). Heftet 72 ß, indb. 90 ß.

Prof. Webers Lærebog i Verdenshistorien med Hensyn paa Kultur, Literatur og Religion for høiere Skoler og til Selvbelærelse. Oversat af Pastor **C. Levinsen.** 47½ Ark stor Oktav. (Før 2 Spd. 8 ß). Heftet 80 ß, indb. 108 ß.

Prof. Thiersch. Om det christelige Familieliv. Anden Udgave ved Provst Hjorth. (Før 39 ß). I Papbind 24 ß.

Paa 10 Exemplarer tilstaaes det 11te Exemplar frit.

Bergen i Oktober 1865.

C. Floor.

Til DHrr. Forlæggere!

Redaktionen har hyppigt faaet sig Bøger tilsendt til Anmeldelse. Ønskeligt var det da, om den ved samme Leilighed maatte erholde et Opgivende af Bøgernes **Pris.** Naar det Spørgsmaal opstaar hos En, hvorvidt han skal kjøbe en Bog eller ikke, kommer som oftest hos ham det Moment i Betragtning: Hvad koster Bogen? — Gik det ikke simplest an, at **Prisen altid blev tilføiet i Bogen** selv?

Red.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn og S. M. Krognæs,

Cand. i Theol., Seminarielærer. Skolelærer.

5 Aarg. | 1ste December 1865. | Nr. 34.

Fortsættelse om Læsebogen.

Af —n.

II.

I Afsnittet om Planterne (Læsebogens 2det Skoletrin) er Linnès Inddeling af disse omtalt. Dette er vel nok; men for at kunne finde Rede i denne Inddeling eller forstaa den, maa vist de allerfleste Almueskolelærere have Linnès Bog ved Haanden. Der er dog vist saare faa af dem og endnu færre Skolebørn, som eje denne Bog. Naar der Side 120 (2det Trin) staar, at Thor, som efter Linnès Bog skulde finde, til hvilken Klasse „Villeroten" hørte, blev utaalmodig, saa han var paaveje til at give tabt, da kan man vist uden Overdrivelse paastaa, at saaledes vilde det gaa med de allerfleste Skolebørn. Dersom man derimod anskaffede Skolen en Plantesamling, og Læsebogen indeholdt en tydelig Beskrivelse over de vigtigste af vore Korn- og Græsplanter, gav Forklaring over deres relative Værd som Næringsmidler, samt om deres Dyrkningsmaade og den Fordart, de helst trives i, osv., kunde Undervisningen i Plantelæren vorde til større Gavn, end det man har af blot at vide deres Navne, skjønt det ikke er forgjæves at kjende disse, hvad de almindeligste Planter angaar. Det er faktisk, at endnu er der Faa af Landbefolkningen eller den jordbrugende Klasse, som kjender Navnene paa de almindeligste Græsarter; hvorledes kunne de da med nogen Nytte læse i Skrifter om Planterne. Her er det da forgjæves at sige: „Læs og lær!" Mange vide ikke engang hvad Kløver, Vikker, Svingel, Rapgræs osv. er. At de skulde kunne kjende til nogle af de latinske Navne, er formeget at forlange. Og det er heller ikke fornødent. Men hine norske Navne burde dog Landmanden kjende og vide hvilke Planter der kaldes med det og det Navn. Det er derfor min fulde Overbevisning, at man kunde udelade af Læsebogen endel Fortællinger, Digte og Sagn, samt forkorte Beskrivelsen over Dyr — thi om disse kunne Børn læse i Berlins Naturlære — og i dets Sted behandle udførligere Fordbunds- og Plantelære. Ja jeg hælder ogsaa til den Mening, at Afsnittene „Kirken" i første og andet Skoletrin kunde udelades som mindre fornødne, thi under Kristendomsundervisningen efter Bibelhistorien og Forklaringen har Skolelæreren al den Anledning, han kan ønske sig, til at forklare for Børnene, hvad disse Afsnit indeholde. De kristelige Festes Betydning ligger jo i selve Historien om Frelserens Lidelse, Død, Opstandelse og Himmelfart etc., og hvad de moralske eller æsthetiske Fortællinger angaa, saa lære jo Børnene ligesaa godt Moral af Bibel og

Katekismus som af hine. Til Velgjørenhed f. Ex. (2det Skoletrin S. 176) findes et stærkere Motiv i Christi Tale i Matth. 25: „Jeg var hungrig, og I gave mig Mad“, end i Sangen: I Dalens Skjød en Hytte laa. Jeg vil ikke, at Skolen skal faa et overveiende verdsligt Præg; men siden Læsebogen skal indeholde Stykker af verdsligt Indhold, hvilket er i sin Orden, da vi ogsaa have et jordisk Kald, og Guds Ord ikke skal være Prøveklud til Læseøvelser, saa ønskede jeg, at det Slags Indhold maatte være af den Beskaffenhed, at Børnene ved dets Tilegnelse virkelig erholdt en solid om end indskrænket Uddannelse for dette deres borgerlige eller jordiske Liv eller til at udføre dettes nødvendige Sysler. Men det ser næsten ud til, at man har været bange for at komme noget videre ind paa den Del af Naturlæren, som Landmanden mest trænger til at kjende, og hvori han (eller de fleste Landmænd) endnu er næsten ganske uvidende. Mon det skulde være Frygten for Materialisme som har forvoïdt, at man har været saa sparsom med at meddele noget af den omhandlede Del af Naturlæren? Siger man: Landmanden kan kjøbe sig agronomiske Skrifter, svare vi: ja han kan ogsaa kjøbe sig historiske, geografiske, naturhistoriske Værker, Digtsamlinger, Bøger, indeholdende Gudelære og desl. ligesaavel som hine, og det bliver da ufornødent, at Læsebogen har en Del Indhold af sidstnævnte Slags.

Af Alt, hvad jeg i det Foregaaende har anført om Læsebogens Indhold, vil man lettelig kunne skjønne, at jeg ønsker Læsebogen undergivet en Revision eller Rettelse, ligesom jeg synes, at Stoffet maatte ordnes noget anderledes end skeet er. Allerede dens Begyndelse som Læsestof, hvorved Barnet skal erhverve sig Færdighed i Læsning, er neppe paa sit rette Sted, da Ordet om Gud og hans Gjerning (at skabe) dog ikke burde være Prøveklud for Læseøvelser. Man har nu længe anket over de gamle Abcer, at de indeholdt Fadervor, Trosartiklerne og Budene, ligesom der — og det med rette — er udtalt Misbilligelse over, at det nye Testamente anvendes som blot og bar Læsebog. Men i Læsebogens „Forberedelse til Renlæsning“ første Række er Guds Navn ogsaa ofte nævnt, og Forskjellen mellem de første Stykkers Indhold og den 1ste Artikels Indhold i Katekismen er ikke synderlig stor. Barnet skal under sine første Læseøvelser fremdeles stave og tygge paa Udtrykke, der betegne den hellige Gud. — Dernæst anser jeg det rettest, at hvis man endelig vil have staaende i Bogen saadanne latterlige Eventyr, som Nr. 131 Spurningen, Nr. 132 Dukken i Græsset og Nr. 133 Tommeliden, da de føies til som et Anhang i Bogen. Med Hensyn til disse Eventyr, om hvilke der i Læsebogen siges, at det er en god Gjerning at samle dem, tillader jeg mig at bemærke, at man ikke behøver dem i Skolen for at lære Børnene hvad disse skulle „gjøre og lade“ eller Moral. Dertil har man de 10 Guds Bud og Katekismens samt „Forklaringens“ Udvikling af Budene. Det er en langt nærmere, klarere og mere styrkende Kilde at ty hen til end til Eventyr, og synes man, at Katekismen og Forklaringen ikke er tilstrækkelig nok, saa har man jo Bibelen, man fortælle bibelske Historier og man indprente Børnene Ord som disse: „Agter ved Ydmyghed Andre høiere end Eder selv!“ „Kommer hverandre tilfore med Ærbødighed!“ (Paulus). Mon ikke disse Ord vilde gjøre bedre og varigere Virkning end Verset om Bukken og Grisen? Naar ikke vor Herre har givet disse Dyr den Evne at tale til os og formane os til at vise de gamle Folk Ære, behøve vi ikke at fremstille dem som talende til vore Børn, der kun ville fristes til Latter derover. Men

denne Latter i Skolen synes man ei at tage det saa nøje med, uagtet saa mange Forældre forarges derover og finde ligesaavel Latter i Skolen uanstændig som i Kirken, om end i denne sidste i større Grad. — I „andet Skoletrin“ synes jeg Stykkerne om „Haven — et Drivhuus“ rettest føies til Afsnittet om Planterne, saa at, naar man søger efter Forklaring over Haveplanter, man da finder denne under samme Afsnit som de øvrige Planter. Den Inddeling, som andre Lærebøger have f. Ex. Berlins Naturlære, nemlig Mennesket, Dyreriget, Planteriget, Mineralriget, er den hensigtsmæssigste. Til Afsnittet om Mennesket kunde bedst henføres Læren om „Sundhed“, Velstand, Oplysning, Menneskeslægtens Historie, derhos da ogsaa Kirkehistorie. Vil man derimod have et eget Afsnit „Kirken“, saa lad det være Kirkehistorie. Og en saadan Adskillen mellem det rent Verdslige og det Kirkelige er vel det rigtigste. Men da skulde der ej paa andre Steder, nemlig midt imellem verdslige Digte og Taler, være indstukket religiøse, saasom Vor Disk og Dug er alt bered. Hav Tak, o Gud, vor Skabermand! Den Overskrift „Verden“ synes mig altfor vidtomfattende, den kunde passe som Overskrift til Bogens hele Indhold, thi ogsaa Kirken er i Verden, skjønt ikke af Verden. „Hjemmet“, „Fædrelandet“ og „Verden“ sideordnes i Læsebogen; men er ikke Fædrelandet blot en Del af Verden, og Hjemmet en Del af Fædrelandet? Geografi kunde man gjerne henføre under Afsnittet „Mennesket“ med Overskrift „Menneskenes Opholdssteder“ eller „Boliger.“ — De brogede Samlinger i Læsebogen under Overskrift: „Forskjelligartet Indhold“, hvori det rent Verdslige og det Religiøse er sat om hinanden, kunde formentlig adskilles saaledes, at hvert Stykke fik den Plads i de andre Afsnit, hvortil de hørte.

Det er vel noget nær overflødigt at tilføie til Slutning, at, naar jeg uforbeholdent har ytret mig om en Del af Læsebogens Indhold og endog tilladt mig at antyde en anden Ordning af Læsestykkerne eller Læsestoffet, jeg da ikke har tiltroet mig en saadan Indsigt i denne Sag, som om min Mening absolut skulde være den rette. Men da vi have Trykkefrihed og Opfordringen lyder til os: „Prøver Alt og beholder det Gode!“ har jeg ej villet tilbageholde foranstaaende Bemærkninger. Kunde disse bidrage Noget til, at Bogen paany blev gjennemgaaet, at Adskilligt af dens Indhold blev udeladt eller forandret og noget Nyttigere sat istedet, hvorved den formentlig vilde blive mere passende til sit Øjemed og mere velvillig modtagen af Folket — (thi en ny Læsebog trænger jo vor Almueskole til) — da var dens Hensigt opnaaet *).

Til „Almueskole-Tidendens“ Redaktion.

I Nr. 28 d. A. findes indsat et Stykke med Overskrift: „Endnu Lidt om Legemsøvelser med Skolegutterne, af B.“, der tildels er af den Beskaffenhed, at det gjør Krav paa et Par Bemærkninger fra min Side. Den ærede Redaktion anmodes derfor om at indtage følgende Linjer i Bladet.

B. siger, at „han ikke ved af, at der skal staa et Ord i hans Opsats om, at han har fundet Sagen (Spørgsmaalet om Legemsøvelser i Almueskolen) utidsmæssig“, men at han meget mere „søgte at fremhæve,

*) Red. skal senere udtale sin Mening ianledning denne Opsats.

hvad der er særeget for vor Tid (paa Skolens Omraade), altsaa netop det, som er tidsmæssigt." Hans Ord i Nr. 1 ere disse: „Man maa dog vogte sig for at gjøre Skolen (Almueskolen) til et „Pulterkammer", hvor Alt muligt skal finde Plads. Trækker man formeget eller formange Fag ind i Almueskolen — navnlig paa Landet, hvor Skoletiden er saa knap — saa faar man ikke noget Helt ud af Nogenting. Jeg nævner her t. Eks. Legemsøvelser (Turnøvelser, Gymnastik) og Militærøvelser. Disse ere vistnok gode og i sig selv nyttige, men jeg tror, at det ikke er en ganske rigtig Opfatning af Sagen, naar der i ovennævnte Skolelov staar, at ‚Drengene, naar Omstændighederne tillade det, skulle gives Vejledning i Gymnastik og militære Øvelser.' Thi Almueskolen, især paa Landet, maa, efter det Standpunkt, hvorpaa den endnu staar, først og fremst have Barnets aandelige Udvikling for Øje. Har man saa Tid tilovers for den legemlige Uddannelse, nu vel, saa benytte man den dertil." Nu formaar ikke jeg at faa nogen anden Mening ud af disse Ord, end at B. finder Almueskolen — navnlig paa Landet — staaende paa det Standpunkt, at der endnu ikke bør være Spørgsmaal om Legemsøvelsers Indførelse. Naar han nu altsaa mener, at Tiden dertil ikke endnu er kommen, saa vidste jeg ikke og ved heller ikke i dette Øjeblik noget rigtigere og kortere Udtryk for dette, end at „han finder Sagen utidsmæssig." Vistnok har han „forsøgt at fremhæve, hvad der er særeget for vor Tid", men ikke, saavidt jeg formaar at skjønne, for at tage dette i Forsvar. Tvertimod gaar hans hele Opsats væsentligt ud paa at imødegaa de „forskjellige Foreteelser", nærværende Tid fører med sig. Jeg kan saaledes ikke forstaa mig paa, hvorledes det, at B. talte om Tidsaanden og havde dette Ord til sit Stykkes Overskrift, skal føre med sig som en Selvfølge, at han fandt Legemsøvelser i Almueskolen og Bestemmelsen derom at være tidsmæssige. B.s Oplysning om, at der skal være indløben en væsentlig Trykfejl i hans Opsats, er her af ingensomhelst Betydning; thi Oplysningen kommer virkelig „en Time for sent" til at kunne have nogen bestemmende Indflydelse paa mit Stykkes Indhold. Er det nu saa, at dette „ikke" er en Trykfejl — hvilket Sammenhængen ej synes at tyde hen paa —, da forekommer det mig, at en slig Fejl er af den Betydning, at B. før burde have rettet den, hvilket godt kunde have skeet, førend mit Stykke blev indsat, da dette først skede i Juni. B. maa ikke tro, jeg er den eneste, der har forstaaet hans Ord bogstaveligt.

Hvad B.s Bemærkninger med Hensyn til Tiden angaar, saa tror jeg her at kunne fatte mig meget kort. Det har aldrig været min Mening, ligesom jeg heller ikke med et Ord har sagt, at man skal „tvinge" hverken B. eller Andre „til uden særskilt Godtgjørelse" at undervise i Gymnastik udenfor den egentlige Skoletid. Jeg har kun paavist, hvad der „meget godt lader sig gjøre", og hvad der ogsaa er gjort af Lærere, der have følt Interesse for Sagen, og jeg tror, Ingen af disse ville paastaa, at det egentlig er Tid, vi for nærværende mangle. Skulde vi Intet gjøre, førend vi i enhver Henseende kunde gaa saaatsige til redt Bord, da er jeg bange for, vi i de allerfleste Tilfælde vilde komme til at vente — ja kun at vente. Nej, ønske vi virkelig at se Sagen fremmet, saa undlade vi ikke at tage Haand i Hanke med, og dette gjøres her visselig paa ingen bedre Maade, end ved at begynde saa smaat med, hvad vi have. Og til at kunne gjøre en Begyndelse er ganske vist Tid noget af det, vi allermindst mangle.

Jeg udtalte mig i min Opsats om Nødvendigheden af, at Sjælens og Legemets Udvikling „gaar Haand i Haand", og antydede, at Forældre og Lærere burde paase, at „Opdragelsen og Udviklingen ikke bliver ensidig", idet jeg herpaa anvendte de Ord: „Det ene bør gjøres, men det andet ikke forsømmes." Jeg fandt mig saa meget mere opfordret til at fremhæve denne Side af Spørgsmaalet, som der virkelig i vore Dage gives dem, der ikke alene overse Betydningen af den legemlige Opdragelse, men betragter den endog i mange Stykker som noget Syndigt, eller idetmindste som noget, der for den Kristne kan være ligegyldigt. Hertil gjør nu B. den, som det synes, i hans Tanker særdeles slaaende Bemærkning, at „hvis jeg tror, at det kun er ved Legemsøvelser (Gymnastik), at Legemet udvikles, saa tager jeg fejl", og tilføjer — naturligvis for at overbevise mig om, hvor overflødige Legemsøvelser ere —, at „Børnene jo ikke gjøre Andet fra sin Fødsel saaatsige end at udvikle sit Legeme." Det maa vistnok være her, min og B.s forskjellige Opfattelse af Sagen har sit væsentligste Udgangspunkt. At adskillige af de af ham nævnte Legemsfærdigheder ere særdeles at anbefale Børn, har jeg i mit Stykke netop paavist; men paa den anden Side har jeg ogsaa fremhævet, at de i det daglige Liv forekommende Bevægelser ikke kunne gjøre „de kunstmæssige Øvelser — Turning, Gymnastik —" overflødige, netop fordi disse sidste „ere beregnede paa at styrke og uddanne hvert Lem og Led paa det hele Legeme fra Top til Taa." Det er, som man vil se, ikke blot Mangel paa Udvikling, der efter min Mening kan forstyrre Legemets Velvære; tvertimod tror jeg, at selve Udviklingen kan bidrage hertil, naar den er ensidig eller unaturlig. Det skulde undre mig, om ikke netop denne Omstændighed er en af de væsentligste Grunde til, at saa mange for Børneopdragelsen saare nidkjære Mænd baade hos os og i andre Lande med saa megen Varme have anbefalet Legemsøvelser; thi heller ikke disse Mænd have været blinde for, at „det daglige Liv fører det med sig som en Nødvendighed, at Legemet udvikles." B. vil da paany se, at jeg ikke tror, at Legemet ej kan udvikles paa anden Maade end ved Legemsøvelser; men det tror jeg fremdeles, at disse ere særdeles gavnlige, ja undertiden endog aldeles nødvendige til at give Legemet den rette Holdning, Lemmerne den tilbørlige Smidighed og Styrke, kort: til at danne et „velskikket og veludviklet Legeme." At man først og fremst skal have Barnets aandelige Udvikling for Øje, er Ingen villigere til at indrømme end jeg. Men paa samme Tid maa jeg fremholde som min Mening, at det særligt er Maaden og ikke Tiden, hvorpaa jeg vil have disse Udtryk anvendte, vel at mærke, naar jeg ikke tænker mig staaende ligeoverfor et eller andet enkelt Barn, men, som her er Tilfældet, for Almueskolen i Almindelighed. Som Slutningsbemærkning til dette Punkt citeres følgende Ord af Fayes „Almueskole": „Da Gymnastik styrker og uddanner Legemet, opmuntrer og forfrisker Sjælen, giver Ungdomslivet en bedre og fornuftigere Retning, forhøjer det moralske Mod, udvikler en bestemt Karakter, letter Tugt og hindrer saavel Kjelenskab som Ustyrlighed, fortjener den i langt højere Grad end hos os hidtil har været Tilfældet Opdragerens særdeles Opmærksomhed."

Dernæst gjør B. nogle Bemærkninger til mine Udtalelser om, hvorledes Aanden kan udvikles paa Legemets Bekostning. Det er vanskeligt at skjønne, hvor han egentlig vil hen med disse; thi han siger jo selv, „han ikke vil modarbejde Sagen i Almindelighed", ligesom han ogsaa

indrømmer, at det dog kan hænde, at Aanden bliver udviklet paa Legemets Bekostning. Men derfor burde han da ogsaa have medgivet, at denne Side af Sagen maatte omtales, naar Legemsøvelsernes Betydning for Almueskolen i Almindelighed skulde berøres. Forresten bringes man efter hans fleste Udtalelser om Spørgsmaalet ganske uvilkaarligt til det Resultat: B. vil ogsaa have Legemsøvelser, men han kan ikke finde, hvortil de skulle være nyttige eller nødvendige. Jeg tror derfor ikke at burde opholde mig med nærmere at imødegaa disse Bemærkninger; kun skal jeg tillade mig at henvise til „Folkeskolens" nuløbende Aargang Nr. 10, hvor mine Ord findes i sin oprindelige Sammenhæng. — At Skolelovens Minimum, 12 Uger, ogsaa skal være det største Antal Uger, noget Barn paa Landet søger Skolen, er en Paastand, jeg ingenlunde kan finde er holdbar.

B. siger fremdeles: „Th. tror ikke, at det kan være min Mening, at Legemsøvelser skulde være mere nødvendige for en Haandværker end for en Bonde, Arbejdsmand eller Sømand." De Ord af mig, han her sigter hen til, lyder saaledes: „Her" — nemlig efterat jeg havde omtalt, hvorledes den, der har et ved Øvelse styrket og smidiggjort Legeme, har langt lettere for at udføre de forskjellige legemlige Arbejder — „maa jeg da atter berøre et Ord af B. Efterat have blandt Andet ytret, at „Turnøvelser (Gymnastik) er for det Legemlige, hvad den formelle Del af Undervisningen er for det Aandelige", vedbliver han: „Det kunde derfor synes, som om disse Øvelser snarest maatte høre hjemme blandt Haandværkslærlinge; thi der skal det Legemlige udvikles" *). Mon det virkelig kan være B.s Mening, at den norske Bonde, Arbejdsmand og Sømand mindre behøver styrkede Lemmer og et hærdet Legeme end den norske Haandværker? Snarere maatte man vel sige det Modsatte o. s. v." Da jeg ikke har Lyst til at udfylde Bladet med unyttige og aldeles overflødige Skriverier, vil jeg her kun minde B. om, at han faar holde sig til Sagen og ikke fegte hen i Vejret. Det vil da maaske blive et Spørgsmaal, hvem der har gjort mest Brug af „den sunde Tænkning", jeg eller han.

Førend jeg slutter disse Bemærkninger, tror jeg at burde gjøre opmærksom paa, at jeg ikke skrev mit Stykke „Om Gymnastik og Militærøvelser med Skolegutterne" kun for at imødegaa B. Tvertimod var dette et meget underordnet Bihensyn. Det forekom mig nemlig passende at begynde Stykket med at citere Skolelovens Bestemmelser om Legemsøvelser, og, naar jeg nu vilde nedlægge et godt Ord for Barnets legemlige Opdragelse og da ogsaa for Lovbestemmelsen om samme, saa kunde jeg ikke godt forbigaa slige Udtalelser som de af B. i Nr. 1. Det er Opsatsens betydelige Forkortelse der har foraarsaget, at denne Imødegaaelse har i dette Blad faaet Udseendet af et væsentligt Hovedhensyn; thi da den „af Mangel paa Plads" ikke kunde indtages i sin Helhed, kom dens øvrige Indhold egentlig til at bestaa af Brudstykker. Et burde dog slet ikke været bortskaaret, nemlig de faa Ord, hvormed jeg berørte Militærøvelsernes Betydning, da disse ere nævnte i Stykkets Overskrift.

J. A. Thorsen.

---

*) Udhævet af mig.

Literære Efterretninger.

I Begyndelsen af indeværende Aar blev der af tvende Mænd, som interessere sig varmt for Lærerstanden, omsendt en trykt Rundskrivelse til Lærere i Landets forskjellige Egne, i hvilken bebudedes Udgivelsen af et Folkeblad, hvis Overskud skulde tilfalde Lærernes Pensionsindretninger. Dette Foretagende, som her paa det Varmeste maa anbefales, vil nu blive sat i Gang fra Nytaar. I næste Nummer vil forhaabentlig en fuldstændig Redegjørelse for den hele Plan blive meddelt, og denne da nærmere blive omtalt.

— Lærebog i Verdenshistorien med Hensyn paa Kultur, Literatur, Religion, for høiere Skoler og til Selvbelærelse af Professor Georg Weber, Førstelærer ved den høiere Borgerskole i Heidelberg. Oversat af C. Levinsen, Præst, Bergen. Forlagt af Floor 1865. 729 S. stort 8vo. — Det er sjeldent at se et saa voluminøst Værk udkomme paa norsk Forlag. Anm. har angaaende Bogen konfereret med en af vore Universitetslærere i Historie, som har udtalt sig særdeles fordelagtigt om Forfatteren. Det Gode ved denne Bog fremfor flere andre Verdenshistorier er, at den meddeler Saameget af Landenes og Folkenes indre Historie, bl. A. gode Oversigter over Literatur og Kunst. Forf.s Standpunkt er protestantisk, men, som han selv siger i Fortalen, ikke netop konfessionel luthersk. Denne Mangel gjør nu altid Saameget, som at man maa læse de kirkelige Afsnit med Kritik; men i det Hele kommer det Ukonfessionelle lidet frem. Bogen maa varmt anbefales Alle, der ønske en videregaaende historisk Kundskab. Som Lærebog ved lærde Skoler maa den være meget skikket. L. H.

— Hvad skal Skolen udrette? Ved hvilke Midler sker dette lettest? Et Forsøg paa at bidrage til disse Spørgsmaales rigtige Besvarelse, ved H. Holmboe, afskediget Rektor. Bergen, Floors Forlag. — En fortræffelig liden Bog, som Anm. har læst med stor Glæde. Den hæderlige gamle Forf. udtaler her med Alvor og Varme og med den Overbevisning, som et langt Livs Erfaringer giver, sine Anskuelser angaaende Undervisningens Ordning for de lærde Skolers Vedkommende.

L. H.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. Af det Nordlandske Kirke- og Skolefond er ved Kgl. Resol. af 26de Septbr. 1863 tilstaaet Vadsø's Skolevæsen 100 Spd. aarlig til at bibringe kvænsktalende Børn af Præstegjeldet Kyndighed i det norske Sprog, og Kirkedepartementet har paa det nu Storthinget forelagte Budgetforslag opført fremdeles den samme Sum. Ligesaa ved Kgl. Resol. af 10de Januar s. A. 68 Spd. til Kjelsvig og 68 Spd. til Kistrand, hvorhos ved Kgl. Resol. af 24de Oktober s. A. til Kistrand blev bevilget 30 Spd. i samme Øjemed. Desuden er opført til Udgift for samme Fond 2,744 Spd. 72 ß til Skolevæsenets Ophjælp og til

Pensioner for Lærere og Læreres Enker 821 Spd. 60 ß aarlig i Budgetterminen.

— I de svenske Blade træffer man nu stedse hyppigere paa Meddelelser om Skyttefester, Exercitieøvelser af militært organiserede frivillige Korpser, Forslag til Befæstningsværkers Opførelse ved frivilligt Arbejde i Havnene og endelig om Optagelse af Exercits i Almueskolerne, hvilket Alt tyder paa, hvor alvorligt det svenske Folk har opfattet den frivillige Væbning, og hvor langt videre man er kommen i Sverige end hos os. Som Bevis for den Interesse, hvormed de militære Skoleøvelser omfattes lige til af Kongehusets Medlemmer, indtages nedenstaaende Artikel af Aftonbladet:

„Afvigte Lørdag fandt i Klara Skoles Lokale Opvisning Sted for Exercerklasserne af Nikolai og Nordre Distrikters Almueskoler. Befalingen over den unge Bataljon førtes af Lieutenant Hennigs og under ham af Elever af Skolerne. Øvelserne, som omfattede Bataillons- og Kjædeexercits, gik med Raskhed og Precision. Tilsidst defilerede hele Styrken for Prinds Oskar, som tilligemed sine tre ældste Sønner og flere Medlemmer af Skolebestyrelsen vare nærværende."

Bør ikke ogsaa vi nu snart følge Exemplet og foretage noget alvorligt Skridt i den Retning? Aftblt.

Bekjendtgjørelser.

I **Søgne** Sogn ere fire Skolelærerposter ledige, der aflønnes med 6 Spd. for Skoleugen, som for det meste blot indfalder i Vinterhalvaaret. Til den ene af disse Poster hører een, til 2de af de andre to til hver, og til den 4de tre Skolekredse med et Skolehold fra 8 til 18 Uger i hver Kreds. Kost og Herberge nydes hos de Skoleholdspligtige eller betales. Læreren i de tre sidstnævnte Kredse vil tillige faa en liden Gaard paa Vilkaar efter Skolelovens § 18. Andragender om disse Poster i betalte Breve modtages og fremmes til Stiftsdirektionen af Søgne Skolekommission til 6 Uger fra Dato.

Søgne den 10de Oktober 1865.

P. Bjørnson.

Hos **F. Beyer** i Bergen faaes:

Prahls Norgeskart,

ill. 24 ß. Rabat som paa eget Forlag.

„Almueskole-Tidende" udkommer paa Undertegnedes Forlag med et 8-sidigt Ark i stort Oktav 3 Gange om Maaneden til en Pris af 84 ß for Aaret med Tillæg af Postporto 7 ß. Bladet kan rekvireres paa nærmeste Postkontor eller Postaabneri samt i Bogladerne. Subskribentsamlere, der have indbetalt fuld Kontingent for 6 Exemplarer, erholde det 7de frit. Breve, Bladets Expedition vedkommende, bedes adresserede til Kristiania Postkontor paategnede „Avissag."

Carl Wang.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn og S. M. Krognæs,
Cand. i Theol., Seminarielærer. Skolelærer.

5 Aarg. | 10de December 1865. | Nr. 35.

Notitser til Pontoppidans Forklaring.

Af E. F. B. Horn.

II. c.

Skrift og Bekjendelse.

Vi ville om det sidstberørte Punkt fatte os i Korthed. Der er nylig vist, hvad en kirkelig Bekjendelse er, at den i sit væsentlige Indhold ikke er forskjellig fra den hellige Skrift selv, men saa at sige et Echo af denne, derimod vel i Formen noget Andet. I Skriften fandtes nemlig Guds Tiltale til Menneskene, hans Aabenbaring til dem; Bekjendelserne derimod vare Menneskenes Svar paa Tiltale, Bevidnelser om, at de have annammet hans Aabenbaring og ville holde sig til den, tro den. Da Skriften forkynder det, som skal troes, og Bekjendelserne udtale Troen fra vor Side, og det er Troen, som frelser, saa kan det Sagte udtrykkes paa en nogen anden Maade saaledes: Skriften meddeler Salighedsbudskabet til os, Bekjendelsen er Salighedsvilkaaret fra vor Side, det være nu, at Bekjendelsen fremsiges lydeligt eller kun udtales med Hjertets skjulte Sprog. Med Hjertet hedder det, Rom. 10, 10, „troes til Retfærdighed", med Munden „bekjendes til Saliggjørelse."

Naar det saaledes er et Vilkaar for vor Salighed, at vi bekjende, da maa det Spørgsmaal ligge nær, hvad, hvormeget og hvorledes vi skulle bekjende. For at besvare dette Spørgsmaal maa vi skjelne mellem to Ting, som med Urette hyppigt forvexles. Idet vi bekjende vor Tro, kunne vi gjøre dette enten ligefremt og umiddelbart for Gud selv i vort Lønkammer eller vi kunne gjøre det for Kirken, altsaa offentligt i bestemt formede Udtryk. Man maa ikke sammenblande eller forvexle disse tvende Bekjendelsesarter. De staa vistnok hinanden meget nær, men ere dog ikke Et og det Samme.

Bekjender jeg min Tro for Gud selv, da er det let at se, hvad han udfordrer af mig. Jeg maa naturligvis bekjende, at jeg har ladet mig i Erkjendelse og Villie overtale af hans aabenbarede Ord, bekjende, at hans aabenbarede Lov har overbevist mig om Synd, at hans aabenbarede Evangelium har overbevist mig om hans Naade; hint var en Syndsbekjendelse, denne en Trosbekjendelse i snevrere Forstand. Paa den anden Side er det klart, at Gud, som er Hjertekjender, lader sig nøie med Hjertets Bekjendelse, ikke vil kræve af mig eller nogen Anden en lydelig udtalt eller bestemt formuleret Bekjendelse, om det end vil falde naturligt for mig, ogsaa i lydelige Ord at udtale, hvad der bor i

mit Hjerte. Heller ikke lader der sig i Almindelighed fastsætte noget bestemt Lavmaal for hvad jeg skal tro og bekjende ligeoverfor Gud; thi det maa naturligvis afhænge af, hvad der er bleven mig aabenbaret. Har Gud aabenbaret mig Lidet, saa nøies han med min Tro derpaa; har han derimod aabenbaret mig Mere, da kan jeg ikke lukke Øinene til for dette Mere og sige: Dette kommer ikke mig ved. Alle de Fornemmelser af Sandheden, jeg har faaet, maa jeg ogsaa tro paa og bekjende for min Gud, hvis jeg ikke skal være en Fornegter af Sandheden. En ulærd Christen kan saaledes have paa det Uklare, hvad Gudsbilledet er. Han kan maaske tænke, at det kun var forstyrret, ikke tilintetgjort ved Syndefaldet. Han kan maaske tænke, at ved Nadveren forvandles Brødet til Christi Legeme og lignende Urigtigheder. Alligevel kan han nok frelses. Den mere Oplyste vil imidlertid ikke uden Salighedens Forlis kunne fornegte, hvad han maa have forstaaet at være Sandhed i disse Stykker. End ikke et Lavmaal, som Gud vil kræve af den, hos hvem han overhovedet fordrer Mindst, tør vi driste os til at opstille, da Gud er den eneste Dommer over Sjælens Salighed.

Noget anderledes forholder det sig derimod med de Bekjendelser, jeg aflægger for Kirken. Herren har nu engang indsat Kirken, Menigheden, som Forvalter af hans Naademidler paa Jorden. Intet Under da, at denne Kirke værner om sine Skatte og affræver Enhver, der maatte melde sig til Optagelse i dens Skjød og saaledes til Delagtighed i Naademidlerne, visse lydelige, bestemt formede Bekjendelser. Disse maa som sagt være lydelige, fordi Kirken bestaar af Mennesker, der ikke ere Hjertekjendere, men maa høre af Vedkommendes Mund, hvad de tro. Af samme Grund maa de være bestemt formede; thi da Kirken ikke er Hjertekjender, kan den ikke lade sig nøie med en halvsungen Vise, som man siger. Den maa have fuld og grei Besked. Paa den anden Side vil ogsaa Kirken iagttage den ovennævnte Forskjellighed. Den kan ikke kræve den samme Erkjendelsesgrad af alle sine Lemmer; men da den ulige Erkjendelsesgrad igjen betinger Modtagelighed, Modenhed for forskjellige Naadegaver, saa vil den her gjøre en Forskjel. For at skjænke Daaben og saaledes Adgang til Kirkens første Naadegave udkræver den en Bekjendelse: de tre Trosartikler. For at tilstede Adgang til Nadveren har Kirken ialfald hos os udkrævet en videre Bekjendelse, nemlig Luthers Katechisme. For at En kan forvalte Hyrdeembedet i Kirken udkræver denne af ham endnu videre- og dyberegaaende Bekjendelser, saasom den Augsburgske Konfession. I andre lutherske Lande kræver man af Præsten flere endnu videre gaaende Bekjendelser.

Vi skulle ikke her gaa nøiere ind i det Enkelte vedkommende disse forskjellige Bekjendelser, drøfte deres Alder, Tilblivelsesmaade, Indhold. Saadant vilde føre os for langt bort fra Opgaven. Men det gjælder at forstaa Hovedpunktet. Hverken de tre Trosartikler, Luthers Katechisme eller nogen anden Bekjendelse skrive sig ligefrem fra Gud selv. Han har ikke formet nogen af dem. Han maatte isaafald have nævnt eller antydet dette i sit aabenbarede Ord, Bibelen, hvad han nu slet ikke gjør. Derimod har Kirken i tidligere eller senere Dage skabt disse Bekjendelsesformer, fordi den nu engang, som sagt, er kortsynet og maa dømme efter bestemt, grei Tale, ikke kan se ind i Hjertets Folder og Løngange.

Nu kunde En indvende: Vistnok bør Bekjendelsen, som Kirken fordrer, være grei, klar og uforbeholden. Men hvorfor skal den da lægge

en saadan Tvangstrøie paa Sjælene, at den affræver ganske enslydende Bekjendelser ved de samme Leiligheder af Alle, altsaa ved Daaben samme Bekjendelse, ved Konfirmationen ligeledes en og samme? Hertil maa svares: Ligeoverfor en enkelt Medchristen gjælder vistnok christelig Frihed, men ligeoverfor den samlede Menighed bør den Enkelte træde fordringsløst tilbage. Vistnok have f. Ex. de tre Trosartikler ikke til alle Tider og overalt lydt som nu. I Oldtiden tillod man sig mange Forandringer, indtil man følte, at Enhed var at foretrække for saadan ubunden Frihed. Saaledes fæstnede denne Daabsbekjendelse sig efterhaanden til en fast, bestemt Skikkelse, som man vilde gjøre stor Synd ved at rokke og omforme, da den er meget god og sand, som den er, og tillige har den høie Alders Ærværdighed. Da Luther skrev sin Katechisme, tænkte han vist neppe paa, at den skulde faa den Betydning, som den senere fik. Men Guds Veie ere ikke Menneskenes. Denne samme saa tilfældigt opstaaede Bog er senere bleven en af den lutherske Kirkes vigtigste Bekjendelser, maaske endnu mere end den augsburgske Konfession Grundbekjendelsen. Det Vaklende og Tilfældige, som kan klæbe ved en Bekjendelse i dens første Fremtræden, skal derfor ikke være til Hinder for at anse den for en Guds Gave af varig Betydning og for at tillægge den saavel efter dens Ordlyd som efter dens Mening fuld Gyldighed i Kirken.

At klage over, at Bekjendelserne have en fast Form, en urokkelig Ordlyd, som maa fastholdes og gjentages indtil Bogstaven, vil derfor være høist overfladisk og bero paa en fuldkommen Miskjendelse af deres sande Natur. Det vilde være, som om man — for at minde om en tidligere brugt Lignelse — vilde være misfornøiet med et Uhr, som gik stødt og regelmæssigt, den ene Dag som den anden. Hvad nu den Bekjendelse angaar, hvortil en Skolelærer fortrinsvis er henvist, nemlig Katechismen, da vilde han vist meget snart befinde sig som paa det vildsomme Hav, uden at vide ud eller ind, dersom han skulde slaa vrag paa denne og holde sig til Bibelen alene. Katechismen er hans bedste Pegepind, hvormed han kan finde sig til Rette i Bibelen, hvis overvættes righoldige og næsten uoverskuelige Indhold vilde bringe ham, saavelsom Andre, i stedse voxende Vildrede, jo mere han uden saadan sikker Veiledning paa egen Haand troede at kunne fordybe sig i den.

Uddrag af „Sendebrev til Trondhjems Stifts Gejstlighed fra Biskop A. Grimelund“ *).

Fra Guds Hus og den fælles Gudstjeneste — eller jeg kunde sige: i Guds Hus — vender Tanken og Blikket sig naturligt til Almueskolen og Skolebørnene. Jeg kommer ihu, hvor mangen kjær Time

*) Ved dette Aars Begyndelse omsendte Biskop Grimelund et Sendebrev til sit Stifts Geistlighed. Sendebrevets baade lærerige og opbyggelige Indhold har gjort det fortrinlig skikket til at læses i en videre Kreds, hvorfor det ogsaa har faaet Plads i „Luthersk Kirketidende.“ Deri har den højærværdige Forf. omtalt ogsaa Almueskolen, og hvad vi deraf gjerne ville byde vore Læsere, er her meddelt.

jeg har tilbragt i „den Herre Sebaoths Boliger" midt i den tætte Klynge af Menighedernes Børn og Unge, og jeg tror, det har ogsaa været kjære Stunder for Andre. Der er en naturlig Forbindelse mellem Guds Hus og Skolestuen, som man faar et bestemt Indtryk af i saadanne Timer, og som det er vel værdt, at man klargjør for sig selv. Det første Sted, vi bringe vore smaa Børn hen til, er Guds Hus, for der i den kristne Kirkes Menighedsforsamling, „hvilken Guds Ord er betroet", at begjære dem ved Vandbadet i Ordet aftoede og indpodede i Kristum og hans Menighed. Og Menigheden, som er der, om der saa ikke i hele Forsamlingen skulde findes mere end 2 eller 3, der ere forsamlede i Jesu Navn, — Menigheden tager imod de Smaa paa sin Herres og Hoveds Vegne og fører dem hen til ham i den hellige Daab ved Ordets Tjener og giver dem saa tilbage til dem, „som bære dem frem" (Mark. 10, 13), som sine kjære Smaa, sine Lemmer, og formaner Fadderne til at „lade dem oplære i den kristelige Børnelærdom, at de maa, naar de opvoxe, blive ved Kristum, ligesom de nu ere indpodede i ham." Denne Formaning er nu i Grunden heller ikke Andet end en Omskrivning af Herrens egen Befaling til Menigheden i Daabens Indstiftelsesord, naar han der, efter at have sagt: „Døber dem i Faderens, Sønnens og den Hellig-Aands Navn", lægger til: „Lærer dem at holde Alt, hvad jeg haver befalet Eder!" Det er vel nærmest Forældrene og dem, der træde i Forældrenes Sted, der formanes til at oplære de døbte Smaa i den kristelige Børnelærdom; men den, der døber, er dog saa langt fra dermed at være løst fra Omsorgen for disse Smaas Oplærelse, at Omsorgen herfor meget mere af vor Herre ganske i Besynderlighed er, som vi se, lagt paa den Døbende, paa Døberen. Men hermed maa vi naturligvis ikke blot tænke paa den enkelte Døbende, Præsten, som meget muligt, ja meget sandsynligt ikke kan „være tilstede", naar Tiden er kommen til de døbte Børns Oplærelse, og som desuden ikke kan overtage den i dens hele Udstrækning; meget mere maa vi herved tænke paa det hele døbende Samfund, paa Kirken, hvis Tjener Præsten er, og hvis Formaningsord til Forældre og Faddere ved Daaben det er, Præsten fremfører, og ikke sit eget. Det er Kirken, til hvem Guds hellige Ord og Sakramenter er betroet, og det er Kirken, som modtager de Smaa til Daaben i hver af sine Menigheder, hvor den lokale Forvaltning af Ordet og Sakramenterne foregaar; det er derfor ogsaa Kirken, individualiseret som Lokalmenighed, der i Forening med Forældrene skylder at bære Omsorg for sine Døbtes kristelige Oplærelse efter Herrens Befaling. Dette gjør den nu for de døbte Børn ved Hjælp af den almindelige Børneskole, Almueskolen, der netop er Menighedsskole. Ikke mindre ved Hjælp af denne Børneskole end ved Hjælp af den egentlige Konfirmandundervisning søger Kirken at løse sin Del af den store Opgave, at befordre det døbte Barns Opdragelse i Herren, paa det at „det maa, naar det opvoxer, blive ved Kristum", i hvem det ved Daaben er indpodet, og komme til som et bevidst Lem paa hans Legeme at indtage sin Plads i Menighedens Forsamling med Del i Velsignelsen, „som Herren har befalet at være i Sion" (Ps. 113, 3). At skille Almueskolen fra Kirken og det kirkelige Embedes Bevogtning eller at udelukke af Almueskolen Børnenes Oplærelse i den kristelige Børnelærdom vilde være et af de allerbetænkeligste Brud, der nogensinde kunde ske, paa Barnedaabens Berettigelse; thi Barnedaabens Berettigelse er betinget af, at den foregaar i en kristen Menighed, som med en menighedsmæssig Omsorg,

d. e. fornemmelig ved Menighedsskole*), tager sig af de Døbtes Oplærelse efter Herrens Befaling. Denne Betingelse kan Kirken ikke uden dyb Selvmodsigelse opgive, saalænge den holder fast ved Barnedaaben, d. e. saalænge den holder fast ved den evangelisk-lutherske Bekjendelse, og det er en fuldkommen rigtig Tanke hos Almuen, naar den fordrer, at Almueskolen skal ledes i en kristelig Aand med Overholdelse af kristelig Tugt og Orden, om den end undertiden kan fejle i sin Mening om den rette Anvendelse af denne Fordring. Det er ikke blot med Undervisningen i et enkelt løsrevet Skolefag, kaldet Religion eller Kristendomskundskab, men det er med en hel Side af Undervisningen, ja med hele sit Anlæg som Menighedsskole, at Almueskolen staar i et tjenende Forhold til Kirken og dens Øjemed. Dette Forhold kræver et dobbelt Hensyn. For det Første kræver det, at Skolen paa sin Side altid i sin Gjerning maa have for Øje, saavidt det staar til den, at befordre Barnets aandelige Væxt i en hel og sund kristelig Erkjendelse, at det altsaa ikke er gjort med at fylde Barnets Hoved med en vis Kundskabsmasse, men at det ogsaa gjælder om at gjøre det, som læres, levende og frugtbart for Barnehjertet, og omvendt, at det heller ikke er gjort med at sætte Følelseslivet i Bevægelse hos Barnet, saa det faar en kristelig Retning og et kristeligt Anstrøg, men at det ogsaa gjælder om at forhjælpe Barnet til Besiddelsen af et bestemt og sammenhængende kristeligt Sandhedsstof, som det kan beholde og tage med sig senere i Livet, og hvormed det kan finde sig tilrette i det kirkelige Samfund. Den blotte Øvelse i mekanisk Indenadlæsning og Udenadlæsning er ganske vist en daarlig Løsning af Skolens Opgave; men vi skulde ikke mindre tage fejl, dersom vi troede Opgaven løst ved hovedsageligt kun at lægge an paa at røre og gjøre Indtryk paa det bløde Barnehjerte med de guddommelige Sandheder, vække fromme Følelser og fremlokke tilsvarende Udtalelser og Bekjendelser af Barnemunden. Dette er vel værdifuldt, smukt og glædeligt; men disse gode Indtryk vilde kun altfor let og snart igjen vige for andre Indtryk, denne Følelsesbygning let og snart stødes omkuld af andre Lærdoms og Bevægelses Vindstød, saafremt det vakte Følelsesliv ikke bæres og støttes af en fast og vel sammenføjet Grundvold af Guds Kundskab. En saadan Grundvold bør derfor Skolen stræbe at lægge hos Barnet. Til den Ende bør da Barnet ikke blot læres til at tale om Kristendommens Sandheder, men lære selve disse Sandheder, saa det besidder de kristelige Lærdomme og kan hente dem frem, naar det behøves, af Hukommelsen i en fast og bestemt Form. Barnealderen er netop udrustet til saaledes at lære fremfor nogen senere Alder: Barnet mangler den skarpe Tænkning og kan ikke selv ordne og forbinde Kundskabsstoffet eller forme og give det et nøjagtigt Udtryk; derimod er i Barnealderen næst Fantasien ingen Sjæleevne saa kraftig og saa modtagelig som Hukommelsen. Dette har Skaberen ordnet saaledes, for at den allerede opvaagnede Livsvirksomhed i den ene Sjæleevne skal erstatte den endnu slumrende i den anden, og deri ligger et Vink for Læreren, som ikke bør lades ubenyttet. Saasnart Børnene ere gjorte bekjendte med Guds Riges vigtigste Kjendsgjerninger, d. e. med Hovedindholdet af den bibelske Historie, bør Læreren, idet han lægger dem paa Hjerte Guds Vilje og Raad til deres Frelse og Salighed i fri Samtale, tillige

---

*) Naturligvis burde hertil kunne føjes Menighedens Forbøn og et kristeligt Samfundslivs gode Exempel. Forf.

holde over, at de indprente i Hukommelsen og kunne gjengive den kristelige Børnelærdoms Hovedindhold i den Form og Sammenhæng, hvori det overensstemmende med den kirkelige Bekjendelse fremlægges i Luthers lille Katekismus og Katekismeforklaringerne med Bibelsteder. Og heri bør Præsten understøtte Skolen ved ikke altfor let at antage til Konfirmandundervisning de Børn, der mangle dette Grundlag. Jeg omtaler dette i Særdeleshed, fordi jeg oftere har havt Anledning til at bemærke en paafaldende Mangel paa positiv Kundskab hos Unge, som dog ganske vakkert have besvaret Spørgsmaal, der ikke krævede saadan Kundskab, men kun almindeligt Bekjendtskab med de foreliggende Materier. Vel ved jeg, det staar ikke i nogen Lærers Magt at gjøre endog det bedst formede og i Hukommelsen fastest indprægede Kundskabsstof til en levende og frugtbar Sæd for Livet; men jeg ved ogsaa, at der er en Aand i Kristi Kirke, som formaar at blæse Liv i det Døde, saa at det kan komme tilgode i Nødens og Trangens Tid og blive en god Grundvold for den Sjælens faste Holdning, som saa vel behøves for ej at omdrives ved ethvert Lærdoms Vejr af Menneskenes Spil og Træskhed, medens derimod alle i løs Almindelighed udflydende Betragtninger og Sindsbevægelser snart svækkes og forvirres, ja meget ofte ganske udviskes og intet Støttepunkt afgive imod Tvivl og Anfegtelser. Jeg kan derfor ikke Andet end anbefale denne Sag til de kjære Brødres alvorlige Opmærksomhed. At ville rette paa den manglende Bogkundskab under den egentlige Konfirmandundervisning ved at gjøre denne til en ny Skole giver sjelden det forhaabede Udbytte og er i andre Henseender misligt. Konfirmandundervisningen, som allerede i første Møde burde begynde med at kalde de Unge til Bevidsthed om, hvorfor de nu komme til Præsten, og hvad Maal de hermed skulle have for Øje, vil have nok og mere end nok med yderligere i Guds Ord at begrunde, forklare og udvikle det allerede Lærte for de Unge og lede dem til at gjøre Anvendelse deraf paa sig selv, Alt med specielt Hensyn paa den forestaaende Konfirmation, Alt med stadig Henvisning og Tilknytning til deres Daabsløfte, paa det at de maa komme dertil, at de med fuld og klar Bevidsthed om, hvad de gjøre, maa aflægge for Menigheden den gode Bekjendelse, hvormed de træde ind i Nadvergjæsternes Samfund. — — —

Ved den Side af Almueskolen, hvormed den tjener Borgersamfundet, idet den underviser i de Ting, som en god og dygtig Borger bør kjende, skal jeg nu ikke videre opholde mig, ingenlunde fordi de Kundskaber, der høre til en Kristens Dygtiggjørelse for hans jordiske Kald, skulde være at agte ringe ved Siden af Oplærelsen for hans himmelske Kald, men fordi det ikke ligger i denne Henvendelses Plan. At kunne holde Regning med Indtægt og Udgift, at kunne udvexle sine Tanker skriftligt paa en ordentlig Maade, at blive gjort fortrolig med den Jord og det Land, som er vor Bolig, at lære at kjende Folkenes og Slægternes Førelser gjennem Tidens Løb, deres Historie, og fornemmelig sit eget Folks Historie og Ejendommeligheder, — alt dette er vist baade „nyttigt for det Liv, som nu er“, og i mange Dele tjenligt til at løfte op over en altfor snæver og vildfarende Betragtning af de Ting og Forholde, med hvilke Mennesket som Menneske og Jordbeboer maa komme i megen og indflydelsesrig Berørelse. Men jeg skal her kun berøre dette og forøvrigt advarende bemærke, at vor Tid har en Tilbøjelighed til at sprede sig, — non multum sed multa, — som ogsaa er meget rede til at gjøre sig gjældende paa Skolens Gebet, og hvis Indflydelse paa dette

Gebet jeg ikke tager i Betænkning at kalde ligesaa uheldbringende for Borgersamfundet som for Kirkesamfundet, dersom den fratager Barnealderen dens Tid til Oplærelsen i den kristelige Børnelærdom og Almueskolen dens Karakter af først og fremst Menighedsskole. En polyhistorisk Viden udvikler kun altfor let dette fordærvelige Letsind, der, flagrende om fra Gren til Gren, kun suger af Kundskabens Blomster, hvad der smager en flygtig Lyst behageligt, men ækles ved det Alvorlige og Anstrengende. Den verdslige Oplysning, som Almueskolen er istand til at meddele, og som altid maa blive overfladisk og brudstykkeagtig, skal vist heller ikke gjøre nogen Undtagelse herfra, dersom den, spredt til alle Sider, ikke bæres, gjennemtrænges, ordnes og styrkes af det kristelige Element, eller dersom den endog saaledes optager Tiden, at den trænger dette tilside i Undervisningen. Det maa derfor blive ligesaavel en velforstaaet Borgerpligt som en Kristenpligt at paase, at Undervisningen i disse Fag ikke foregaar paa Bekostning af de Unges fulde Oplærelse i den kristelige Børnelærdom, og at om Noget maa staa tilbage, saa maa det ikke være denne. En god Kristen kan ikke være en slet Borger.

Literære Efterretninger.

Missionsvennen. Udgiven af S. M. Krognæss. 1865. Wm. Grams Forlag. 192 S. 8vo. Da mange Lærere tage sig meget af Missionssagen, turde det ikke være afvejen her at nævne dette nu udkomne Skrift, der oprindelig er udgivet som Maanedsskrift i den Hensigt at meddele for Missionsmøder og Familjekredse væsentlig Betragtninger og Fortællinger, som antages skikkede til at læses til Opbyggelse. Værer ikke lunkne i eders Missions-Iver, tjener Herren! er den Grundtanke, som efter forskjellige Kilder er søgt lagt Læserne paa Hjerte.

Skole-Efterretninger.

Kristiania. I et Møde den 3die November d. A. vedtog Kristiania Lærerforening at indgaa til det Kongelige Norske Regjerings Departement for Kirke- og Undervisningsvæsenet med Andragende om, at Departementet vilde tage sig af Pensionssagen. Efter de senest anstillede Undersøgelser og Overveielser fandt nemlig Lærerforeningen ikke videre at burde virke for Sagen, saalænge Spørgsmaalet om Lærernes Pensionering henstaar uafgjort og hemmer dens heldige Fremgang.

Med Hensyn til de til Dannelse af et Grundfond tegnede Bidrag maa Lærerforeningen tilraade, at de, som have tegnet Bidrag, lade disse henstaa, indtil Departementets Foranstaltning og Resultatet af samme bliver bekjendt.

Lærerforeningens Andragende vil i sin Tid blive offentliggjort.

Kristiania den 1ste December 1865.

Lærerforeningen.

— Idet „Drammens Tidende“ meddeler efter „Almueskole-Tidende“ den i Sagen mellem Kirkesanger Gudbrandsen og Røken Kommune faldne Dom tilføjes det, at denne Dom blev under 22de Juli d. A. vedtaget fra Kommunens Side, og at den løser et praktisk Spørgsmaal, der paa flere Steder fremkalder Dissents mellem Kommunestyrelse og Lærer.

Bekjendtgjørelser.

I **Søgne** Sogn ere fire Skolelærerposter ledige, der aflønnes med 6 ß for Skoleugen, som for det meste blot indfalder i Vinterhalvaaret. Til den ene af disse Poster hører een, til 2de af de andre to til hver, og til den 4de tre Skolekredse med et Skolehold fra 8 til 18 Uger i hver Kreds. Kost og Herberge nydes hos de Skoleholdspligtige eller betales. Læreren i de tre sidstnævnte Kredse vil tillige faa en liden Gaard paa Vilkaar efter Skolelovens § 18. Andragender om disse Poster i betalte Breve modtages og fremmes til Stiftsdirektionen af Søgne Skolekommission til 6 Uger fra Dato.

Søgne den 10de Oktober 1865.

P. Bjørnson.

Bekjendtgjørelse.

En Lærerpost ved en af **Laurvigs** Almueskoles Forberedelsesklasser er ledig; den aarlige Løn er 175 Spd. Ansøgninger om denne Post, stilede til Laurvigs Provsti og ledsagede af Vidnesbyrd om Duelighed og moralskt Forhold, kunne i betalte Breve indsendes til Laurvigs Skolekommission inden Udgangen af dette Aar.

Laurvig den 23de November 1865.

En Skolelærerpost i Halmø Sogn **Fosnæs** Præstegjeld er ledig. I to Kredse undervises i 28 Uger aarlig i leiede Lokaler. Lønnen er 2 Spd. pr. Skoleuge og Kostshold in natura. Den Tiltrædende maa finde sig i enhver Forandring med Hensyn til Skoletiden og Kredsernes Regulering. Mellem Skolekredserne er 1½ Mil Søvei. Andragender med Attester, stilede til Trondhjems Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger til Undertegnede.

Vik den 1ste December 1865.

Meyer,

Sognepræst til Fosnæs.

Rettelser.

S. 127, L. 8 f. o. „Skoler“ l. Skole; „Omgangsskoler“ l. Omgangsskole. Der er Tale kun om Ladestedet. S. 227, L. 1 f. n. „Appel“ l. Oppel. S. 261, L. 16 f. o. „uenfor“ l. udenfor. Samme Side, nederste Linje sættes: Forf.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.

Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Almueskole-Tidende.

Redigeret af

E. F. B. Horn og S. M. Krognæs,
Cand. i Theol., Seminarielærer. Skolelærer.

5 Aarg. | 20de December 1865. | Nr. 36.

Bør Skolebørn forpligtes til at søge Kirken?

I Danmark, hvor Grundtvigianerne neppe kunne bevæge sig nogetsteds uden at møde Et eller Andet, som i deres Øjne er en utaalelig Tvang, og som de derfor i Frihedens Navn maa drage tilfeldts mod, er der nylig fremsat den Paastand „at det Ansvar at tvinge Lærlingen til Deltagelse i Kirkelivet, ikke vilde kunne læres." Herimod er der dog fra andet Hold nedlagt en bestemt Indsigelse, og navnlig har Sognepræst F. Vilh. Andersen underkastet dette Spørgsmaal en nærmere Prøvelse. Det Væsentligste af hvad han i den Henseende har udtalt gjengives her.

Jeg er vel ikke ubekjendt med, siger han, at en Forpligtelse er desto stærkere, jo mere den grunder sig i Friheden; men det tør antages, at Skolen i Kraft af sin Frihed har bundet sig til at opdrage sine Disciple, saavidt det staar i dens Magt, i kristelig Aand og Tro, saa at Friheden og Forpligtelsen, som ønskeligt er, her dække hinanden. Men at ville hævde en Frihed for Barnet i denne Sag — og det er kun Børnenes, kun de ukonfirmerede Disciples Sag, jeg her taler — det er en Misforstaaelse, som kun kan synes forklarlig der, hvor man forvexler Frihedens Form med dens Væsen, en Vildfarelse, som i vore Dage ikke hører til de sjeldne paa de forskjelligste Enemærker. Og denne Barnets Frihed fremstilles i Kristendommens Navn som noget Uangribeligt! I Sandhed, man kommer til at finde sig i, at den bliver angrebet, thi det er Guds Ord, som angriber den.

Ligeoverfor de opdragende Magter have Børnene ingen Frihed. Friheden er Opdragelsens Maal; derfor er Disciplen under sin Opdragelse i Bevægelse henimod Friheden, og eftersom Opdragelsen skrider frem og lykkes, frigjøres han. Er Opdragelsen fuldendt, indtræder han i Frihedens Ret, men at indføre Friheden indenfor Opdragelsens egne Grændser, er at sprænge den og ophæve dens Virkning. Der kan her ikke indvendes, at Friheden selv er opdragende. Dette kan, med sin tilbørlige Begrændsning, gjælde om et Folk, som i sig indeslutter Selvopdragelsens Evne i aandelige Kræfters Mangfoldighed, men det kan ikke gjælde om den Enkelte, hvor Lyset maa tilføres udenfra og ovenfra, og Naturgaverne mere løftes og forklares ved en Magt, som staar over enhver, selv den rigeste, Naturbegavelse. Af alle Opdragelsens Magter er Kristendommen ikke blot den stærkeste, men den uundværlige, fordi den ikke blot er Opdragelsens Middel, men dens Formaal; derfor kommer Kristendommen ikke til sin Ret hos Barnet, saalænge den kun fremstiller sig for ham som en Oplysning, der nærmest eller dog væsentlig er Sko-

lens Sag, men først da, naar den træder ham imøde med Livets Myndighed i Menighed og Kirkeliv. Det er aabenbart, at der her maa gaaes ud fra Menighedslivet i Almindelighed, uafhængigt af dets tilfældige Tilstand paa det enkelte Sted. Det er ikke, kan ikke være overladt til Disciplens naturlige Tilbøjelighed, hvorvidt hans egne Rørelser drage ham henimod Kirken; skal der kunne tales om en kristelig Opdragelse, da skal den Bevidsthed vækkes hos ham, at i Menigheden har hans aandelige Liv sin sidste, dybeste Rod. Den Følelse skal klares for ham, netop naar han er borte fra Fædrehjemmet, at der er et Sted, hvor Barnet har en Tilflugt og en Trøst for sine i Virkeligheden oftest smaa, for Barnehjertet dog saa store Sorger; som han vorer i Verdenslivet, skal han og voxe i Menighedslivet. Jeg ved meget vel, at det er en simpel, ofte gjentaget Sandhed, jeg her udtaler; men man kan dog ikke beskylde mig for Trivialitet. Thi det kommer her netop an paa den Erkjendelse, at ligeoverfor Kristendommens opdragende Magt har Barnet ingen, ubetinget ingen Frihed; han erhverver den først efterhaanden som og i Forhold som han optager Kristendommen i sig, og den „bliver i ham en Kilde.“ Siden hin pædagogiske Smitte blev fjernet, som stammede fra det i Slutningen af forrige Aarhundrede saa yndede „Selvopdragelsesprincip“, ere dog de fleste Opdragere og Skolemænd enige om, at enhver Opdragelse bliver umulig, dersom jeg siger til min Discipel: du kan give dig hen under denne Paavirkning, om du vil det, men behager den dig ikke, kan du ogsaa lade det være; skjønt det nyeste Skoleliv hos os ikke skal være uden Exempler, at Sentimentalister som Jean Paul idetmindste praktisk have Efterfølgere iblandt os, der ikke ville vide af Tugt som den rette Modvirkning mod Friheden indenfor Opdragelsens Grændser. Det staar aldeles klart for mig, at der ikke er den mindste Grund til at gjøre en Undtagelse med Hensyn til den kristelige Opdragelse som saadan, men snarere den største Grund til her saa stærkt som muligt at betone Forpligtelsen til Lydighed, fordi denne er Betingelsen, uden hvilken al anden Opdragelse bliver et fordærvet Salt, der hverken duer til Jord eller til Gjødning. Skal Disciplen i den barnlige Alder have Frihed til at vælge ligeoverfor Kirkens og Menighedslivets opdragende Myndighed, saa ser jeg ikke rettere end at man forsynder sig ikke blot mod Kristendommens Ret, men mod Frihedens egen. Jeg har altid troet, at allerede paa det borgerlige Livs Grund maatte Frihedens Udøvelse være betinget af Evne til at skjønne paa det frie Samfundslivs Goder, og jeg har ment, at denne Betingelse ikke ustraffet kunde sættes tilside. Er det maaske anderledes med den Frihed, som har den største Betydning i et Menneskeliv? Skal jeg sige til Barnet: du kan give dig hen til Indflydelsen af Guds Ord og hans Menighed, hvis du vil det, men behager den dig ikke, kan du ogsaa lade det være. Skal jeg stille det frit, om Disciplen bliver unddraget ikke blot Paavirkningen af Evangeliets Prædiken, som i de fleste Tilfælde kun bliver stykkevis i den barnlige Alder, men hvad der maa anslaaes langt højere, om han bliver unddraget Indtrykket af de høje Magter, som røre sig under Kirkebuerne, Indtrykket af Bønnen, Sangen, Velsignelsen, kort af det hele kristelige Samfundsliv? Ja da kan det vistnok siges, at der er hævdet Barnet en Frihed, men dersom vore Opdragelsesanstalter ville følge dette Spor, da maa det holdes kristelige Forældre tilgode, om vi befrygte, at denne Frihed i sin følgerigtige Udvikling bliver „Frihed fra Kristus.“

Jeg nedlægger derfor herved en alvorlig Indsigelse mod den Fri-

hed, man vil paanøde vore Børn, at vælge, om de ville holde det tredje Bud eller ikke, om de ville forblive hos eller løsrive sig fra den Menighed, til hvilken vi som kristelige Forældre have bragt dem i deres Daab. Det er en falsk Beskyldning, overfladisk som den er overmodig, at vi hermed ville indføre Tvang paa det aandelige Livs Omraade. Vi vide vel, at der kommer en Tid, da det maa og skal stilles frit, om vort Barn skal tilhøre Menigheden eller ikke, da det skal siges: nu kan du, om du vil det, frigjøre dig fra det kristelige Samfundsliv og dets Indflydelser, men da skal der ogsaa føjes til, at gjør du det, da skal du vide, at du selv har brudt med din Barndom og din Opdragelse, du skal vide, at du har fornægtet din Faders Formaning, og at du har forladt din Moders Tugt. Naar et Menneske vaagner til Bevidsthed om, at dette Brud er skeet, saa indtræder der en Krisis. Men netop med Hensyn paa denne Mulighed skal Barnet forpligtes til Deltagelse i Menighedslivet, fordi netop gjennem denne Krisis, gjennem Sammenligningen mellem Før og Nu, mellem Barndommen med et kristeligt Indtryk og den gudforladte Ungdom eller Manddom kan et Menneske føres tilbage, ja er sikkert ofte ført tilbage til det kristelige Samfundsliv, ført tilbage til Troen. Hvorfor da her indføre det forhadte Udtryk: Tvang? Fordi, vil man sige, hvor Forpligtelsens egen, sædelige Kraft ikke strækker til, der bliver Tvangen den nødvendige Følge til Forpligtelsens Overholdelse. Men dersom Tvangen her virkelig blev nødvendig, ser da engang til, I, som ville frigjøre Børnene fra den Opdragelsens Tugt, som den lutherske Kirke har vedkjendt sig, navnlig i Retning af det tredje Bud fra sin første Tid, som tilligemed al anden Opdragelse blev „overvundet" ved Rousseau og hans Efterfølgere, og som det nu er bleven Sædvane at bekjæmpe fra en Side, hvor der vel ikke fattes Sands for Evangelium, men desto mere for Loven og dens Nødvendighed ved Siden af Evangelium det hele Liv igjennem, dog mest i den barnlige Alder, — ser engang til, om da Tvangens Nødvendighed ikke skulde grundes i eders egne uforstandige Bestræbelser for at lære Barnet Frihed, før det har lært Tugt og Lydighed, om I ikke selv have indført et Gjæringsstof i Barnets Udvikling, som I selv siden ikke kunne beherske, thi det udvikler sig til en Magt og et Herredømme, som sprænger Opdragelsens Arbejde. Det hører ganske vist til de store Sjeldenheder, at et Barn, hos hvilket Friheden paa tilbørlig Maade er udelukket ligeoverfor Opdragelsens Magter, nægter den faderlige Myndighed Lydighed, naar der er Spørgsmaal om dets Deltagelse i Kirkelivet, og jeg maa tilstaa, at den Forskjel, som er søgt hævdet mellem Forældrenes og Opdragelsesanstaltens Myndighed over Barnet i den her omhandlede Retning, langtfra synes mig saa væsentlig. Naar der paa den ene Side kun sees Pietet, paa den anden kun Pligt, og naar man mener, at Barnet, som villigt og med Bevarelse af sin Selvstændighed følger Forældrene af Pietet, kun tvunget følger Opdragelsesanstalten af Pligt, saa er det nu for det Første ikke sandt, og dertil er det en mærkelig, iøjnefaldende Fejltagelse, at Selvstændigheden bestaar ukrænket, saalænge Pietetsforholdet bevares. Pietet er en Ytring af Kjærlighed, men i Kjærligheden gaar Selvstændigheden under. Saalænge Barnets Kirkegang bæres af Forældrenes Myndighed, er den netop uselvstændig, og først efterhaanden og eftersom Menighedens Aand udvikler sig hos Barnet, udvikler sig ogsaa Selvstændigheden. Hvor bliver saa Friheden af? Men dernæst: Er der da intet Pietetsforhold tilstede mellem en Opdragelsesanstalt og dens Børn?

Det er saa let, ligesaa let som det er hovmodigt at kalde den Anskuelse, for hvilken jeg her har tilladt mig at sige nogle Ord, et Forsvar for Tvang paa det religiøse Omraade og et Udtryk for den blinde Misfornøjelse med Tidens hele Frihedsstræben. Det var jo dog muligt, at idetmindste Nogle af os havde tænkt Et og Andet over Adskilligt af det, som i vore Dage bliver stemplet med Frihedens ædle Præg; men fordi vi ofte kun se Kobber hvor Andre se Guld, er det dog ikke en afgjort Sag, at vi ere blinde. Thi i Aandens Verden kommer det ikke blot an paa at kunne se, men det kommer ogsaa an paa Øjet, hvormed der sees.

Skole-Efterretninger.

Tromsø Stiftsdirektion meddeler derhos i sin Skole-Beretning for **1863**, at Antallet af de Børn, som ingen Undervisning nød, var i 1861 1486, i 1862 1184 og i 1863 1023. Størst var Antallet af disse Børn i Tromsø og Vestfinmarkens Provstier (203 og 220), hvor Befolkningens Fattigdom, dens Spredthed og som en Følge deraf Kredsenes store Udstrækning lægger mange Hindringer i Vejen for Skolesøgningen. Udenfor Kredsskolen er 294 Børn underviste. I den frivillige Undervisning har i de 3 sidste Aar deltaget 159, 463 og 435. Længere Vej end $^1/_4$ Mil til Skolen have 7,398 Børn, altsaa henved $^1/_3$ af alle Børn. I Trondenæs og Lofotens Provstier er der de fleste Børn i hver Kreds, nemlig 29,5 og 26,3, medens der i søndre og nordre Saltens Provstier gjennemsnitlig kun er 16,5 og 18,7 Børn i Kredsen. Inden de to Provstier, der vise det største og mindste Børnetal for hver Kreds, findes ogsaa de Skolekomuner, der indtage Yderpunkterne i denne Henseende i det hele Stift. Trondenæs Skolekomune, ikke fuldt 3 norske □ Mile stor, har nemlig gjennemsnitlig omtr. 40 Børn i hver af sine 17 Kredse, medens der i Nørstad (Folden) Skolekomune (i søndre Salten), der er omtr. 30 norske □ Mile stor, kun er gjennemsnitlig 10 Børn i hver af de 35 Kredse — og alligevel have alle Børn mere end $^1/_4$ Mil til Skolen. Vistnok er det saa, at Antallet af Børnene i Kredsene maa være afhængigt af, hvorvidt Befolkningen bor mere eller mindre tæt; men det synes ogsaa, som om hvert Provsti, eller man kan maaske rettere sige hvert Præstegjeld stiller forskjellige Fordringer til Kredsenes Udstrækning. I de nordligste Egne er paa Grund af Bostedernes ujævne Fordeling snart klyngevis, snart med Miles Mellemrum, en Skolevej af en eller flere Mile ingen Sjeldenhed, og man finder sig deri som en Nødvendighed; den Ytring høres ofte, at skal man først gaa i Baaden for at bringe Børnene paa Skolen, saa gjør det ikke stort, om man rejser en Milsvej mere eller mindre, — man tager det derfor ikke saa nøje med Kredsens Størrelse. I andre Bygder derimod søger man at opnaa, at saa mange Børn som muligt skulle kunne naa hjem om Aftenen, og dette er i de sydligere Provstier ogsaa meget oftere Tilfældet end man efter Opgaven over Vejlængden skulde tro, idet nemlig Skolens Ordning paa Omgang gjør, at Børn maa opføres med over $^1/_4$ Mils Skolevej, som kanske neppe hver 5te eller 6te Gang, Skolen holdes, have saa lang Vej. Skolesøgningen har været jævnest i Indre Helgelands Provsti, hvor omtrent $^1/_9$

Del af Skoletiden er forsømt, ujævnest i Lofotens Provsti, hvor henved $1/_3$ Del af Skoletiden er gaaet tabt. Man skulde vente, at Kredsenes Udstrækning og den deraf følgende Længde af Skolevejen skulde udøve en bestemt og kjendelig Indflydelse paa Skolesøgningen, saameget mere som Skolen af Hensyn til Folkets Bedrift maa holdes i den haardeste Aarstid, og dette viser sig ogsaa at være Tilfældet med Hensyn til nogle Provstier, f. Ex. Trondenæs, Østfinmarken, Senjen og Nordre Helgeland, hvor Skolesøgningen nøjagtig staar i Forhold til Skolevejens Længde, saaledes, at jo kortere Skolevejen er, d. v. s. jo færre Børn, der have over $1/_4$ Mil til Skolen, des bedre er Skolesøgningen. At imidlertid Skolevejens Længde ikke er afgjørende med Hensyn til Skolesøgningen, derpaa har man Exempel i Lofotens og Indre Helgelands Provstier; i Lofoten er Skoleforsømmelserne størst, og dog har her kun hvert 20de Barn over $1/_4$ Mils Skolevej, medens omvendt Skolesøgningen var jævnere end noget andet Sted i Stiftet i Indre Helgelands Provsti, hvor over Halvparten af Børnene have mere end $1/_4$ Mils Skolevej. Ligesaa er Skolesøgningen ret jævn i Vestfinmarkens Provsti, uagtet Vejen til Skolen der jævnlig ligger over lange og skarpe Søstykker; men det maa her tages med i Betragtningen, at naar de Børn, som formedelst lang Skolevej maa forblive hele Tiden paa Skolestedet, først ere bragte frem, saa søge de ogsaa stadigt Skolen, hvilket ikke altid er Tilfældet med dem, der bo lige ved Skolestedet. Mærkeligt er i denne Henseende Karasjok Sogn med 60 Skoleforsømmelser paa 110 Børn, hvoraf de fleste, som tilhørende Fjeldfinner, have mange Mile til Skolen. At de lovlige Forsømmelser her i Stiftet maa være store, er noget, Forholdene føre med sig. I de færreste Kommuner gives nogen fast begrundet Velstand; indtræffer der et godt Fiskeri, er der en Stund ingen Mangel paa rede Penge, — men en Del maa anvendes til at dække gammel Gjæld, og Resten forbruges maaske ikke med den rette Husholderiskhed. Indtræffer der daarligt Fiskeri, maa der stiftes ny Gjæld, og ophører Kreditten, er der Nød saagodtsom i ethvert Hus; en Undtagelse herfra gjøre kun de faa Distrikter, hvor Jordbruget har nogen Betydning. Der kan være Mangel paa Mad i Huset, og Børnene have ikke Klæder, og dog maa de, naar de skulle sendes paa Skolen, udnistes for 14 Dage a 3 Uger; de maa have Ombytte og forsynes med Sengklæder. Skolen holdes mest i Vintertiden, da hver arbejdsfør Mand er paa Fiskeri; Mødrene, der kunne have smaa Børn at passe, betænke sig paa at føre Skolebørnene over lange og skarpe Søstykker i de smaa og skrøbelige Baade, som ere ladte tilbage; driste de sig dertil, eller kunne de faa en eller anden gammel eller vanfør Mand, som ikke har havt Kraft nok til at drage paa Fiskeri, til at hjælpe dem, kan Storm i flere Dage hindre Rejsen. Ere saa Børnene komne til Skolestedet, gjælder det at skaffe Logis til dem. Familjerne paa Skolestedet maa tage mod dem, og til deres Ros maa det siges, at de saagodtsom uden Undtagelse vise en opofrende Imødekommen. Men Husene ere smaa og slette, og Børnene lide ofte Ondt; de forstaa ikke ret at tilberede eller holde Hus med sin Niste, og blive madløse, førend Skoletiden er endt; den, der har Skolen, eller Familjerne rundtomkring, maa da skaffe dem Mad, og i det Hele, særlig hvad de yngste Børn angaar, passe og pleje dem som sine egne Børn. Holdes nu Skolen altid paa samme Sted, er Byrden for de nærmeste Familjer vissselig ikke liden, og derfor søger man ogsaa, for at fordele den saa meget som muligt, at lade Skolen gaa paa Omgang. Det er saa-

ledes ikke alene undskyldeligt, men kan ofte være begrundet i en berettiget Omsorg for Børnene, at de ikke sendes til Skolen, og at Mødrene under de voxne Mandfolks Fraværelse kvide sig ved at sende fra sig de halvvoxne Børn, der ere deres eneste Hjælp, kan man ikke fortænke dem i. Man kan med Sandhed sige, at Tilstanden i de usle, milevidt fra hinanden liggende Gammer og Hytter om Vinteren ofte er saadan, at man maa undre sig over, at der overhovedet kan existere en Skole under saa ugunstige Betingelser. Og det ikke alene af Hensyn til Børnene, men ogsaa af Hensyn til Lærerne. At disse for længere Tid kunne holde ud paa saadanne Steder, og at de, trods alle Hindringer, kunne drive det til at bibringe Børnene nogenlunde antagelige Kundskaber, fortjener visselig al Anerkjendelse. Er det end Tilfældet, at Forholdene i den sydlige Del af Stiftet er noget gunstigere, saa er dog ogsaa der Vanskeligheder nok at kjæmpe med; den med Fattigdommen følgende Mangel paa Tjenerhjælp gjør ogsaa der, at endog de yngste Børn maa overtage sin bestemte Del af Husets Arbejder, saaledes at deres Fraværelse fra Hjemmet er et føleligt Savn for Familjen, og om der end haves Mad og Klæder til Børnene, saalænge de ere hjemme, er det alligevel vanskeligt nok at udruste dem til længere Tids Ophold paa Skolen. Men da hvert Barn kun har at søge Skolen i omtrent 8 Uger*), kan man dog i de fleste Tilfælde med Rette gjøre den Paastand, at Forældrene med nogen Omtanke maatte kunne indrette sig saaledes, at de kunne undvære Børnenes Hjælp for dén korte Tid af Aaret og derhos formaa at udruste dem til Skolen; lad det end være Tilfældet, at Fattigdommen og Hjælpeløsheden mange Steder kan være saa stor, at al Omtanke Intet nytter, — man kan nok alligevel med Sikkerhed forudsige, at de store Tal paa Forsømmelseslisterne vilde svinde overordentlig ind, naar alle Forældre kun gjorde, hvad de formaaede; men hertil fordres Interesse for Skolen og dens Gjerning, og denne kan endnu ikke siges at være vakt, ialfald er den ikke almindelig udbredt. Den haarde og uafbrudte Kamp for Livets første Fornødenheder og det daarlige huslige Stel i de trange og slet opførte Boliger, svækker her, som overalt, Sandsen for Oplysning og gjør at Skolens Betydning for Børnene ikke bliver klart erkjendt. Heri maa Hovedgrunden til Skoleforsømmelserne søges. Vistnok kan det siges, at det netop er Skolens Opgave at vække denne Sands: men betænker man, hvor liden Indflydelse Skolen baade paa Grund af den korte Undervisningstid og af Mangel paa dygtige Lærere lige til den sidste Tid har kunnet øve, saa kan der ikke ventes noget hurtigt Omslag. At det imidlertid i flere Komuner, især i dem, hvor Livet falder lettere, gaar fremad, om end langsomt, tør vel paastaaes; i nogle Kredse have virksomme og kraftige Skolekommissioner, der understøttes af dygtige og nidkjære Lærere, formaaet at vække en Interesse for Skolen, som giver sig tilkjende ikke alene ved Bevilgninger, der i Forhold til Evnerne maa kaldes rigelige, men ogsaa i en Lyst hos Forældrene til at sende Børnene i Skolen, der har besejret mange Hindringer for Skolesøgningen, som hidtil have været anseede for uovervindelige. Det samlede Antal Lærere var i Aaret 1861 272, i 1862 303 og i 1863 312. Af disse

---

*) Saagodtsom alle Skolekomuner have ifølge Andragende faaet tilstaaet Indskrænkning i den lovbefalede Skoletid; kun 1980 Børn have havt fuld Skoletid, medens 21,210 Børn have havt kortere Skoletid end den lovbefalede.
(Indberetn.)

vare i de nævnte Aar examinerede 134, 148 og 164 og uexaminerede 138, 155 og 148. Ved Siden af disse Lærere have virket 4 Hjælpelærere, hvoraf dog en — ved Kaafjords Værksskole — snarest maa betragtes som Tolk ved Undervisningen af de kvænske Børn. I faste Skoler underviste i de nævnte 3 Aar 122, 158 og 169 Lærere. I 1861 var der af Lærerne konstituerede 117, i 1862 129 og i 1863 122. I samme Tid har den gjennemsnitlige Undervisningstid for hver Lærer været 29,4, 28,4 og 29,9 Uger. Den korteste Skoletid have Lærerne i Østfinmarken og Lofoten (20,9 og 27,6 Uger), hvilket maa have sin Grund deri, at Skolen, der ud paa Vinteren maa standse paa Grund af de store Fiskerier, er indskrænket til en kortere Del af Aaret. Den længste Skoletid have Lærerne i Trondenæs og Tromsø Provstier (34,2 og 33,6 Uger). Paa hver Lærer faldt der i 1863 gjennemsnitlig 78,5 Børn, flest i Trondenæs og Tromsø Provstier (107,8 og 104,5), færrest i Øst- og Vestfinmarken (44,8 og 64,5). Lavmaalet af Løn er i Nordlands Amt 1 Spd. 90 ß for Ugen og i Finmarkens Amt 2 Spd. Denne Forskjel er det formentlig som bevirker, at Finmarkens Amt fremdeles har forholdsvis flere examinerede Lærere end Nordlands Amt; i Nordland er der nemlig 84 examinerede Lærere mod 90 uexaminerede, medens der i Finmarkens Amt, trods det barskere Klima, den skarpere Sø og den besværligere Tjeneste i det Hele, er flere examinerede Lærere end uexaminerede, nemlig 80 mod 58. Hermed staar ogsaa i Forbindelse, at i Nordlands Amt af 174 Lærere ere 74 midlertidig ansatte, medens der i Finmarken af 138 Lærere vare 48 konstituerede. Her er ogsaa Alderstillægget 15 og 25 Spd., medens det i Nordland er 10 og 20 Spd. I Gjennemsnit har hver 4de Lærer Alderstillæg. Hver 6te Lærer har fri Bolig med Jord (49), hvorhos tillige 18 havde fri Bolig uden Jord. 86 Lærere ere Kirkesangere. — — For at bidrage til Udbredelse af rigtigere Begreber om Sundhedsplejen spesielt i dens Anvendelse paa Skolerne, er der efter Bevilgning af Amtsskolekasserne til dette Øjemed uddelt Exemplarer af Overlæge Høeghs Skrift om Sundhedsplejen i Almueskolen til Skolekommissionerne, der ere anmodede om at sørge for Skriftets videre Udbredelse. Finmarkens Distriktsforsamling har med megen Beredvillighed bevilget det Fornødne til Udgivelse af en kvænsk Oversættelse af Overlærer Vogts Bibelhistorie, hvilken Sognepræsten i Utsjok i Finsland, Borg, med særdeles Forekommenhed og Uegennyttighed har udarbejdet. Bogen skal trykkes med baade kvænsk og norsk Text. Ligesaa er der udarbejdet kvænsk-norske Stavetabeller; disse tænkes ligesom Bibelhistorien ogsaa anvendte ved den Undervisning i det norske Sprog, som Vadsø og Kistrands Komuner ved Hjælp af et dem tilstaaet Bidrag af det nordlandske Kirke- og Skolefond agte at foranstalte for de kvænske Skolebørn.

— Følgende Lærere ere af Tromsø Stiftsdirektion beskikkede: 27de Marts: A. C. Myrseth, der har bestaaet Lærerprøven, til Skolelærer i Vaagen. 6te Mai: C. L. Selqvist, Sem. fra Tromsø, til Lærer i Kjækan. 24de Mai: S. O. Andersen, Sem. fra Tr., forhen i Thorsken, og O. M. Petersen Tro, fra Vessens Lærerskole, til Lærere i Heimnæs. 8de Juni: P. Underdal, Vessens Lærerskole, til Lærer i Folden, og P. H. Grotheim, Vessens Lærerskole, til Lærer i Ledingen. 7de Juli: P. O. Larsen, Sem. fra Tr., til Lærer i Sortland; J. B. Nilsen, Sem. fra Tr., til Lærer i Tysfjorden; J. A. Nilsen, Sem. fra Tr., forhen i Mo, og L. B. Nilsen, fra Vessens Lærerskole, til Lærere i Folden;

N. B. Arntsen Instad, fra Vefsens Lærerskole, til Lærer i Tjøttø. 14de August: A. M. Olsen, Sem. fra Tr., til Lærer i Balsfjorden. 15de August: Joh. P. Frederiksen, fra Altens Lærerskole, forhen i Tromsøsundet, til Lærer i Balsfjorden. 18de August: A. M. Hanssen, Sem. fra Tr., til Lærer i Lyngen. 21de August: A. Z. B. Christoffersen, Sem. fra Tr., til Lærer i Balsfjorden. 22de August: M. Berteussen, Sem. fra Tr., til Lærer i Lenvik. 28de August: Joh. Hanssen, Sem. fra Tr., til Lærer i Skjærstad, og J. A. Christensen, Sem. fra Tr., til Lærer i Saltdalen. 8de September: J. C. Smedsrud, Sem. fra Asker og S. S. Hansen, Sem. fra Tr., til Lærere i Tranø. 29de Septbr.; P. E. Holand, fra Vefsens Lærerskole, til Lærer i Tromsøsundet. 7de Oktober: O. A. Vorseth, Sem. fra Klæbo, og O. H. Hoel, Sem. fra Asker, til Lærere i Herø; P. L. Wulff, Sem. fra Tr., til Lærer i Buksnes; L. O. Pedersen, Sem. fra Tr., forhen i Lyngen, og J. J. Eilertsen, Sem. fra Tr., til Lærere i Lenvik; K. A. Nilssen, Sem. fra Tr., til Lærer i Gimsø. 21de Oktober: Bernt M. Offstad, Sem. fra Tr., forhen i Tromsøsundet, til Lærer (og Kirkesanger) i Thorsken.

Coucheron.

Bekjendtgjørelser.

I **Søgne** Sogn ere fire Skolelærerposter ledige, der aflønnes med 6 ℔ for Skoleugen, som for det meste blot indfalder i Vinterhalvaaret. Til den ene af disse Poster hører een, til 2de af de andre to til hver, og til den 4de tre Skolekredse med et Skolehold fra 8 til 18 Uger i hver Kreds. Kost og Herberge nydes hos de Skoleholdspligtige eller betales. Læreren i de tre sidstnævnte Kredse vil tillige faa en liden Gaard paa Vilkaar efter Skolelovens § 18. Andragender om disse Poster i betalte Breve modtages og fremmes til Stiftsdirektionen af Søgne Skolekommission til 6 Uger fra Dato.

Søgne den 10de Oktober 1865.

P. Bjørnson.

En Skolelærerpost i Halmø Sogn **Fosnæs** Præstegjeld er ledig. I to Kredse undervises i 28 Uger aarlig i leiede Lokaler. Lønnen er 2 Spd. pr. Skoleuge og Kostthold in natura. Den Tiltrædende maa finde sig i enhver Forandring med Hensyn til Skoletiden og Kredsernes Regulering. Mellem Skolekredserne er 1½ Mil Søvei. Andragender med Attester, stilede til Trondhjems Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger til Undertegnede.

Vik den 1ste December 1865.

Meyer,
Sognepræst til Fosnæs.

„Almueskole-Tidende" udkommer paa Undertegnedes Forlag med et 8-sidigt Ark i stort Oktav 3 Gange om Maaneden til en Pris af 84 ß for Aaret med Tillæg af Postporto 7 ß. Bladet kan rekvireres paa nærmeste Postkontor eller Postaabneri samt i Bogladerne. Subskribentsamlere, der have indbetalt fuld Kontingent for 6 Exemplarer, erholde det 7de frit. Breve, Bladets Expedition vedkommende, bedes adresserede til Kristiania Postkontor paategnede „Avissag."

Carl Wang.

Kristiania. Carl Wangs Forlag.
Trykt hos J. Chr. Gundersen.

Dommerakte
[illegible]